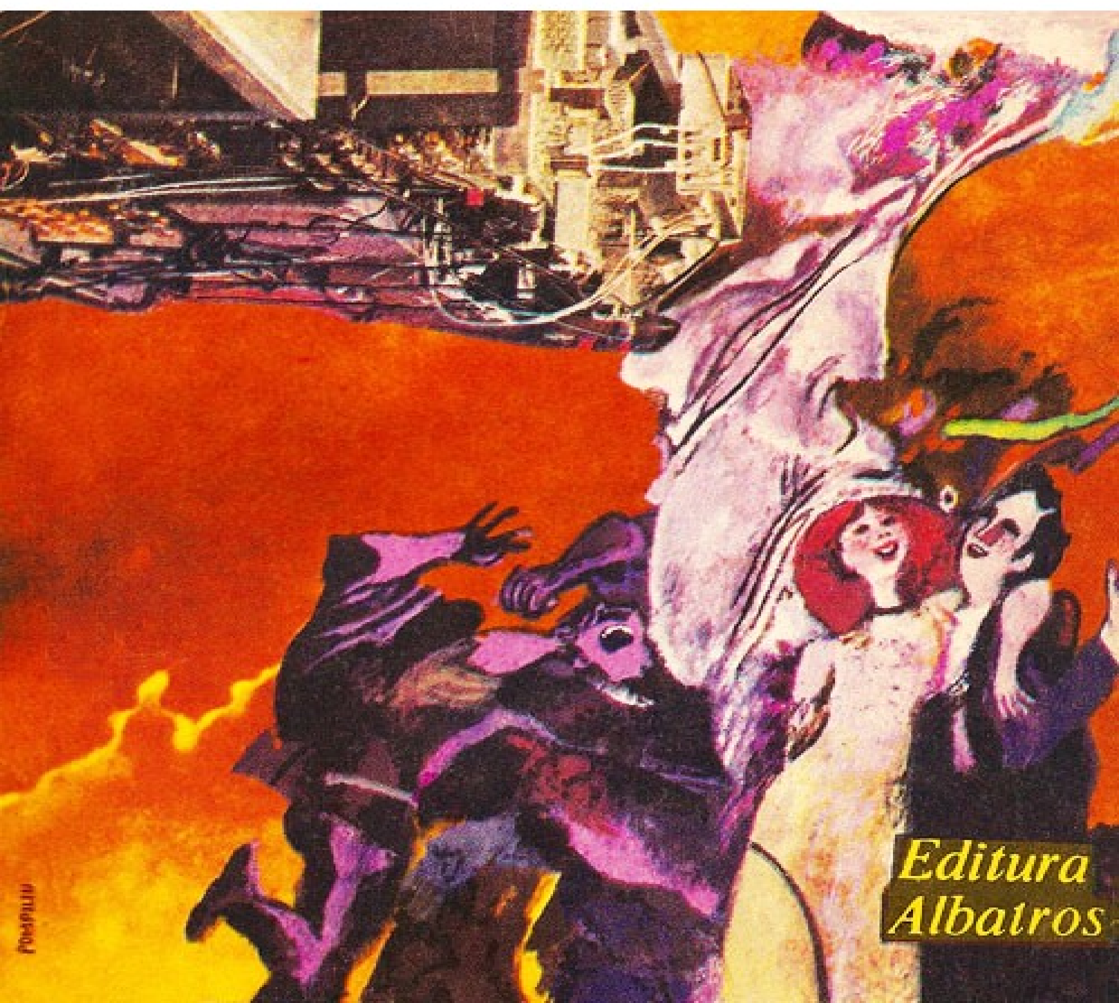
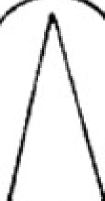
Fantastic Club

STANISLAW LEM

CIBERIADA

Fantastic Club

STANISLAW LEM

CIBERIADA

Traducere și postfață: MIHAI MITU

EDITURA ALBATROS • 1976

Ilustraţia copertei : POMPILIU DUMITRESCU

Stanislaw Lem
CYBERIADA
Wydawnictwo Literackie, Krakow, 1972

POVESTIRI DESPRE ROBOŢI

Cei trei electrocavaleri

A FOST ODATĂ un mare constructor şi inventator care născocea întruna, fără osteneală, tot felul de instalaţii neobişnuite şi aparate dintre cele mai ciudate. Îşi construise o maşinuţă-cutiuţă care cânta frumos şi o numise păsărica. Pecetea sa era o inimă îndrăzneaţă şi fiecare atom care ieşea din mâna lui purta acest semn. Mai târziu, tare s-au mai mirat învăţaţii descoperind prin analiza spectrală a atomilor inimioare pâlpâinde. Construise multe maşini folositoare, mari şi mici, până când, într-o zi, îi veni în minte ideea năstruşnică să unească viaţa cu moartea şi astfel să împreuneze lucruri imposibile. Hotărî să creeze fiinţe inteligente din apă, dar nu dintr-acelea groaznice la care v-aţi şi gândit. Nu, gândul la corpurile moi şi ude îi era cu totul străin, nesuferit ca fiecăruia dintre noi. Îşi puse în cap să meşterească din apă fiinţe cu adevărat frumoase şi înţelepte, deci cristaline. Alese în acest scop o planetă, cea mai îndepărtată de toţi serii, iar din oceanul ei îngheţat tăie munţi de gheaţă, şi din ei, ca dintr-un uriaş bloc de cristal îi ciopli pe crionizi. Se numeau aşa fiindcă nu puteau trăi decât în gerul cel mai cumplit, în pustiul lipsit de soare. Ei îşi ridicară îndată oraşe şi palate de gheaţă, şi, cum orice izvor de căldură era pentru ei o primejdie, prinseră razele aurorei boreale în mari vase transparente şi cu ele începură să-şi lumineze casele. Care dintre ei era mai bogat, acela avea mai multe aurore boreale, de culoarea lămâiei sau argintului; aşa trăiau fericiţi şi, pentru că le plăcea nu numai lumina, ci şi pietrele scumpe, erau vestiţi prin comorile lor. Pietrele acestea scumpe erau tăiate din cuburi de gaz îngheţat şi şlefuite. Ele luminau noaptea lor veşnică, în care ardeau ca nişte duhuri înlănţuite, ca nişte nebuloase fermecate din blocuri de cristal. Mulţi cuceritori ai Cosmosului doreau să intre în stăpânirea acestor bogăţii, căci întreaga Crionie se vedea din cele mai îndepărtate

locuri, arătându-şi în fugă o faţetă sau alta, ca o nestemată, răsucită uşor pe catifeaua neagră. Aşa că tot felul de temerari soseau pe Crionia ca să-şi încerce norocul. Veni, de pildă, Electrocavalerul de Alamă, care când călca, parcă ar fi bătut un clopot. Dar abia puse piciorul pe gheaţă, că aceasta se topi de căldură şi el se prăbuşi în abisul oceanului îngheţat, apele se împreunară deasupră-i şi el rămase ca o insectă prinsă în chihlimbar, în muntele de gheaţă de pe fundul mării crioniene, unde zace până în ziua de astăzi.

Soarta Electrocavalerului de Alamă nu înfricoşă însă pe alţi cutezători. Veni apoi Electrocavalerul de Fier, după ce bău mai întâi atâta heliu lichid, încât îşi întoarse pe dos stomacul de oţel, iar chiciura care se depusese pe blindaj îl făcuse aidoma unui bulgăr mare de zăpadă. Dar zburând către planetă se aprinse din cauza frecării cu atmosfera, heliul lichid din el se evaporă şuierând, şi, într-o pulbere de scântei roşietice, el căzu pe stâncile de gheaţă, care se deschiseră numaidecât, stârnind aburi ca un gheizer în clocot. Până la urmă reuşi să iasă din prăpastie, dar tot ceea ce atingea se prefăcea într-un nor alb din care cădeau fulgi de nea. Se aşeză atunci aşteptând să se stingă, iar când steluţele de zăpadă încetară să i se mai topească pe umerii blindajului, vru să se scoale şi să pornească la luptă. Dar fiindcă unsoarea i se închegase pe la încheieturi, nu mai fu în stare nici măcar să-şi îndrepte spinarea. Aşa a rămas încremenit până astăzi, iar zăpada, acoperindu-l, l-a transformat într-un munte alb din care i se vede numai vârful ascuţit al coifului, iar în orbite îi străluceşte privirea îngheţată. Lumea îi spune Muntele de Fier.

Vestea despre soarta celor doi electrocavaleri ajunse la urechile celui de al treilea. Electrocavalerul de Cuarţ, pe care în timpul zilei nu-l puteai vedea decât ca pe o lentilă şlefuită, iar noaptea ca pe răsfrângerea unei stele. Nu se temea că o să-i îngheţe uleiul din încheieturi, fiindcă nu avea ulei, nici că stâncile de gheaţă o să-i crape sub picioare, fiindcă putea să se prefacă într-un sloi de gheaţă când voia. De un singur lucru trebuia să se ferească, şi

anume de o gândire prea stăruitoare, căci i se putea încinge creierul de cuarţ şi asta îl putea pierde. Hotărî, deci, pentru a nu-şi primejdui viaţa, să nu gândească şi în acest fel să-i învingă pe crionizi. Porni spre planeta lor şi pentru că, din cauza drumului lung prin veşnica noapte galactică, îngheţase de-a binelea, meteoriţii de fier, care se frecau de pieptul lui în timpul zborului, se sfărâmau în bucăţi sunând ca sticla. Poposi pe zăpezile albe ale Crioniei, sub cerul ei negru ca un ceaun plin de stele şi aidoma unei oglinzi transparente. Începu să chibzuiască ce să facă în continuare, dar zăpada în jurul lui începu să se înnegrească, răspândind aburi.

„Oho – îşi zise Electrocavalerul de Cuarţ – asta nu-mi place! Orice, numai să nu mă gândesc la nimic şi o să fie bine!”

Şi hotărî să-şi repete mereu această frază, orice s-ar întâmpla. Asta nu-i cerea efort intelectual şi prin urmare nu-l încălzea deloc. O porni deci prin pustiul de gheaţă pe unde vedea cu ochii, fără să stea mult pe gânduri ca să se păstreze rece. Tot umblând ajunse la zidurile de gheaţă ale Frigidiei, capitala crionizilor. Îşi luă avânt, lovi cu capul în poartă, de ţâşniră scântei, dar fără folos.

„Să-ncercăm altfel! – îşi zise şi se gândi: cât o fi făcând doi ori doi?” Căutând răspunsul, capul i se încălzi puţin, şi când luă cu asalt pentru a doua oară zidurile scânteietoare, abia făcu o gaură mică.

„Prea puţin! – îşi zise. Să-ncercăm ceva mai greu. Cât o fi făcând: trei ori cinci?”

De data asta capul îi fu învăluit de un nor scânteietor, căci zăpada, atinsă cu o atât de bruscă încordare a minţii, începu să fiarbă de îndată. Electrocavalerul de Cuarţ se dădu puţin înapoi, îşi luă iar avânt, izbi şi trecu în zbor prin zid, apoi prin încă două palate şi alte trei case ale unor Conţi de Gheaţă mai puţin însemnaţi. Căzu pe treptele unei scări uriaşe şi izbuti să se apuce la timp de balustrada de stalactite, fiindcă treptele erau aidoma unui derdeluş. Se ridică repede, căci totul în juru-i se topea şi îl pândea primejdia de a se prăvăli în străfunduri, în prăpastia de

gheaţă, unde ar fi rămas pentru totdeauna.

„Nu-i nimic! Numai să nu mă gândesc! Aşa-i bine!” – îşi zise şi îndată se răci la loc.

Ieşind din tunelul de gheaţă pe care îl topise, se pomeni într-o piaţă mare, luminată din toate părţile de aurore boreale, de fulgere de smarald şi argint din coloanele de cristal.

Îi ieşi înainte, ca o stea scânteietoare, un cavaler uriaş, Boreal, căpetenia crionizilor. Electrocavalerul de Cuarţ îşi adună puterile şi porni la luptă, dar celălalt i se împotrivi cu atâta înverşunare, de parcă s-ar fi lovit doi munţi de gheaţă în mijlocul Oceanului Arctic. Mâna dreaptă a lui Boreal, smulsă din cot, zbură cât colo, dar el nu-şi pierdu cumpătul, ci se întoarse vitejeşte să-şi înfrunte mai departe adversarul, cu pieptu-i lat ca un aisberg. Celălalt îşi luă iar avânt şi-l lovi straşnic, dar cuarţul era mai tare, mai compact decât gheaţa, aşa că Boreal se sfărâmă cu zgomot, de parcă o întreagă avalanşă s-ar fi prăbuşit pe versantele stâncoase, şi rămase aşa, sub lumina aurorelor boreale care-i privegheau înfrângerea.

„Bună treabă!” – spuse Electrocavalerul de Cuarţ şi culese de pe trupul celui învins nestematele de o frumuseţe fără seamăn: inele încrustate cu hidrogen, dantele şi alte podoabe scânteietoare, asemenea diamantelor, tăiate din cele trei gaze nobile: argon, cripton şi xenon. Dar când începu să le admire, se încălzi de emoţie şi atunci toate acele briliante şi safire se evaporară şuierând, iar în mână nu-i mai rămase nimic, în afară de câteva picături de rouă, care şi ele dispărură curând.

„Oho! Va să zică nici să admir n-am voie! Nu-i nimic! Numai să nu gândesc!” – îşi zise şi o porni spre inima cetăţii cucerite. În depărtare zări apropiindu-se o siluetă uriaşă. Era Albucidus cel Alb, General-Mineral, paznicul tezaurului regal, cu pieptul imens acoperit de şiruri de medalii de gheaţă, deasupra cărora trona Marele Ordin al Chiciurei cu panglică glacială. El îi tăie calea Electrocavalerului de Cuarţ, dar acesta se aruncă asupra lui ca o furtună şi-l zdrobi într-un uruit de lavină. Lui Albucid îi veni în ajutor

prinţul Astroureche, stăpânul gheţurilor negre. Acestuia nu i-a putut veni de hac, căci prinţul purta o armură scumpă de azot, călită în heliu. Răspândea un frig atât de năprasnic, că-i tăiase puterile lui Cuarţ, şi mişcările îi slăbiră, până şi aurora boreală pălise, atât de geroasă era suflarea lui Zero Absolut. Cuarţ sări în sus, zicându-şi:

„Ei drace! Ce-o mai fi şi asta?” – şi de atâta mirare creierul i se încinse. Zero Absolut se înmuie şi însuşi Astroureche începu să se clatine, să se descompună. Sunete puternice îi însoţeau agonia şi, până la urmă, rămase pe câmpul de luptă doar o grămadă de gheaţă neagră, din care picura apa ca lacrimile.

„Aşa da! – îşi zise Cuarţ. Numai să nu gândesc prea mult. Doar dacă e nevoie! Astfel am să înving!”

Şi o porni mai departe gonind pe străzile Frigidiei. Paşii lui răsunau de parcă cineva ar fi lovit cristalul cu ciocanul, iar locuitorii, închişi în casele lor albe, priveau după el, cuprinşi de disperare. Zburând aşa, ca un meteorit pe Calea Laptelui, zări în depărtare o figură singuratică, nu prea mare. Era chiar Barion, numit şi Gură de Gheaţă, cel mai mare înţelept al crionizilor. Cuarţ se repezi la el, ca să-l zdrobească dintr-o lovitură, dar acesta se feri din calea lui arătându-i două degete. Cuarţ nu ştia ce vrea să însemne asta şi se întoarse iar împotriva duşmanului său. Barion făcu din nou un pas în lături şi-i arătă de astă dată un singur deget. Cuarţ se miră puţin şi-şi potoli o clipă îndârjirea. Dar când să-şi ia un nou avânt, se îngândură, în timp ce apa începu să curgă pâraie primprejur. El însă nu mai băgă nimic în seamă, căci Barion îi arătase două degete făcute colac, prin care băgase degetul cel mare de la cealaltă mână, mişcându-l în sus şi în jos. Electrocavalerul de Cuarţ se gândi, se gândi îndelung ce-ar putea să însemne aceste gesturi mute, şi deodată i se deschise o groapă sub picioare, azvârlind din ea apă neagră, iar el căzu în adâncuri ca o piatră. Până să-şi mai spună încă o dată: „Nu-i nimic, numai să nu gândesc!” dispăruse de pe lume. Recunoscători, crionizii salvaţi îl întrebară pe Barion ce a vrut să spună cu semnele acelea,

arătate straşnicului electrocavaler rătăcitor.

— E simplu ca bună ziua – răspunse înţeleptul. Două degete însemnau că suntem doi, el şi eu. Unul însemna că voi rămâne numai eu. Pe urmă i-am arătat un cerc, adică o să se deschidă gheaţa în juru-i şi abisul negru al oceanului o să-l înghită pe veci. N-a înţeles niciunul din semne, nici pe primul, nici pe-al doilea, nici pe-al treilea.

— Mare înţelept! – strigară uimiţi crionizii. Cum ai putut face asemenea semne unui năvălitor atât de crud? Ia gândeşte-te ce s-ar fi întâmplat dacă te-ar fi înţeles şi nu s-ar fi mirat? Atunci mintea nu i s-ar fi încins şi n-ar fi căzut în prăpastia fără fund…

— Aş, da de unde! Nu mi-a fost teamă nicio clipă de una ca asta – spuse cu un zâmbet rece Barion Gură de Gheaţă. Ştiam de la bun început că n-o să înţeleagă nimic. Dacă ar fi avut măcar un dram de minte, n-ar fi venit la noi. Ce-i folosesc unei fiinţe care trăieşte sub lumina soarelui nestematele de gaz şi stelele argintii de gheaţă?

Crionizii tare se mai minunară de marea înţelepciune a lui Barion şi se întoarseră împăcaţi la casele lor, unde-i aştepta gerul cel plăcut. De atunci nimeni n-a mai încercat să cucerească Crionia, căci Cosmosul a început să ducă lipsă de proşti, deşi unii spun că mai sunt încă destui, dar că nu cunosc drumul…

Urechile de uraniu

TRĂIA ODATĂ un inginer cosmolog, care lumina stelele ca să învingă întunericul. Într-o bună zi, poposi pe Nebuloasa Andromeda, pe când era încă toată numai nori negri. Îndată stârni în jurul ei un vârtej mare, iar când acesta ajunse la culme, Cosmologul întinse mâna după cutiuţa cu raze. Avea trei raze: una roşie, alta violetă şi alta invizibilă. Cu prima rază atinse sfera unei stele şi pe loc ea deveni un uriaş glob roşu. Dar nu se făcu mai multă lumină în nebuloasă. Atinse atunci steaua cu a doua rază, atât de tare încât ea albi cu totul.

Pe urmă îi spuse ucenicului său: „Păzeşte-mi-o!” şi plecă să aprindă alte stele.

Ucenicul aşteptă o mie de ani, apoi altă mie, dar inginerul nu se mai înapoie. Plictisit de atâta aşteptare, el întoarse steaua, care din albă se făcu albastră. Tare-i mai plăcu asta şi crezu că de-acum ştie totul. Vru să o mai întoarcă încă o dată, dar se fripse. Căută în cutia pe care i-o lăsase Cosmologul, dar nu găsi nimic, absolut nimic. Se uită îndelung, dar nici măcar fundul nu i-l zări. Îşi zise atunci că aici trebuie să se găsească raza cea invizibilă. Vru să împungă cu ea o stea, dar nu ştia cum. Furios, luă cutia şi o trânti în foc. Pe dată toţi norii Andromedei se luminară de parcă o sută de mai de sori ar fi lucit deodată şi în întreaga nebuloasă se făcu lumină ca în plină zi. Ucenicul se bucură din cale-afară, dar bucuria lui nu ţinu mult, pentru că steaua se spulberă curând. Atunci sosi în zbor Cosmologul şi, văzând paguba, fără să zăbovească, apucă flăcările şi meşteri din ele nişte planete. Pe prima o făcu din gaze, pe a doua din cărbune. Pentru a treia îi rămaseră numai cele mai grele metale, aşa că îi ieşi un bulgăre de actinide. Cosmologul îi făcu vânt în spaţiu şi spuse:

— Am să mă întorc peste o sută de milioane de ani: o să vedem atunci ce s-a ales din toate astea.

Apoi porni să-şi caute ucenicul, care, de frică, o luase la sănătoasa.

Pe planeta aceea, Actinuria, apăru un stat mare, numit al palatinizilor. Aceştia erau atât de grei, că numai pe Actinuria se puteau mişca, pe alte planete solul se cufunda sub ei, iar când strigau se sfărâmau munţii. La ei acasă însă călcau uşor şi nu îndrăzneau să ridice glasul, căci mai-marele lor, Architor, era de o cruzime nemaipomenită. Locuia într-un palat cioplit dintr-un munte de platină, în care se aflau şase sute de săli imense, şi în fiecare sală se afla câte o mână de-a lui, atât era de mare. Din palat nu putea ieşi, dar avea peste tot spioni, pentru că era grozav de bănuitor şi, pe deasupra, îi mai chinuia pe supuşi şi cu lăcomia lui.

Palatinizii nu aveau nevoie noaptea nici de lămpi, nici de

focuri, fiindcă toţi munţii planetei lor erau radioactivi, iar pe lună plină puteai să numeri ace. Ziua, când dogorea soarele, dormeau în subteranele munţilor şi numai noaptea ieşeau prin văile de metal. Dar crudul Architor porunci ca în cazanele în care se topeau paladiul şi platina pentru armuri să fie aruncate şi bucăţi de uraniu. Şi după ce anunţă acest lucru în toată ţara, fiecare palatinid a trebuit să vină la palatul regelui, unde i s-a luat măsura pentru o nouă armură. I s-au pus apoi noi platoşe pe umeri, mănuşi, genunchiere, coif, şi toate aveau lumină proprie, deoarece îmbrăcămintea aceasta era din tablă amestecată cu uraniu. Însă mai tare decât toate le străluceau urechile.

De atunci, palatinizii n-au mai putut să se adune la sfat. Dacă erau prea mulţi într-un grup, puteau exploda. Aşa că fură nevoiţi să umble singuratici, ocolindu-se unul pe altul de departe, ca să nu provoace o reacţie în lanţ în timp ce Architor se bucura şi le punea noi biruri. Monetăriile lui din inima munţilor băteau ducaţi de plumb, căci în Actinuria plumbul era foarte rar şi la mare preţ.

Supuşii lui Architor au ajuns să trăiască în mare mizerie. Unii au încercat să se răzvrătească, chibzuind să se înţeleagă între ei prin semne. Dar n-a ieşit nimic, pentru că de fiecare dată se găsea câte unul mai greu de cap, care se apropia de ceilalţi să întrebe despre ce e vorba, şi atunci praf se alegea din tot complotul.

Dar în Actinuria trăia un tânăr inventator, pe nume Piron, care ştia să făurească sârme de platină atât de subţiri, încât puteai face din ele plase pentru prins norii. Piron a inventat întâi de toate telegraful cu fir, apoi a născocit un fir atât de subţire, că nu se mai vedea deloc. Şi în felul acesta a luat naştere telegraful fără fir. Speranţa renăscu în inimile locuitorilor Actinuriei. Ei credeau că pe calea aceasta se vor putea înţelege între ei şi vor putea duce complotul la bun sfârşit. Dar vicleanul Architor le ascultă toate convorbirile, ţinând în fiecare din cele şase sute de mâini câte un conductor de platină, cu ajutorul căruia afla ce-şi spun supuşii lui. Şi numai ce-i ajungea la ureche cuvântul „răscoală” sau „complot”, îndată trimitea nişte

fulgere sferice care-i prefăceau pe complotişti într-o mare de foc.

Piron hotărî să-l păcălească pe răul Architor. Adresându-se prietenilor săi, în loc de „răscoală” folosi cuvântul „pantof”, iar în loc de „a complota”, „a turna”. Architor se miră. Ce le-o fi venit supuşilor lui să se ocupe deodată cu toţii de cizmărie. El nu ştia că atunci când spuneau „a trage de picior”, înţelegeau prin asta „a trage în ţeapă de foc”, iar când vorbeau despre ghete prea strâmte, aveau în vedere tirania lui. Dar cei cărora li se adresa Piron nu-l înţelegeau întotdeauna, iar el nu le putea lămuri altfel planurile sale decât în limba cizmărească. O dată nu l-au priceput deloc pentru că, din nebăgare de seamă, a telegrafiat aşa: „Scoateţi brâul de pe Plutonia”, chipurile „plutonul să rărească paşii”. Regele se îngrozi auzind acestea, căci plutoniul este ruda cea mai apropiată a uraniului, iar uraniul este foarte aproape de toriu, el însuşi numindu-se Architor. Trimise deci o gardă înzăuată care-l prinse pe Piron şi-l aduse înaintea regelui, aruncându-l pe duşumeaua de plumb. Piron nu recunoscu nimic, şi totuşi regele îl închise în turnul palatin.

Palatinizii îşi pierdură orice speranţă, dar în timpul acesta se întoarse prin părţile lor Cosmologul, creatorul celor trei planete.

Acesta văzu încă de departe cum stau lucrurile în Actinuria şi-şi spuse: „Aşa nu se poate!” Apoi toarse cea mai subţire şi cea mai puternică rază, făcând din ea o crisalidă în care îşi puse propriul său corp ca să-l aştepte până se întoarce, şi luând înfăţişarea unui biet cerşetor, coborî pe planetă.

Când se lăsă întunericul şi munţii luminau departe cu scânteierea lor rece, Cosmologul vru să se apropie de supuşii regelui Architor. Dar aceştia îl ocoliră cât putură, căci se temeau de explozia uraniului. El alerga zadarnic după unul şi altul, şi nu înţelegea de ce fug de el. Rătăci apoi printre dealurile asemănătoare unor scuturi de cavaleri, până ce ajunse la poalele turnului în care Architor îl închisese pe Piron şi îl pusese în lanţuri. Piron îl zări

printre gratii, şi, cu toate că arăta ca un simplu robot, Cosmologul i se păru altfel decât ceilalţi palatinizi: nu strălucea în întuneric câtuşi de puţin, ci era negru ca un cadavru. Asta pentru că în armura lui nu se afla niciun pic de uraniu. Piron vru să strige, dar avea gura prinsă în şuruburi, aşa că nu-i rămăsese decât să scapere scântei, lovindu-se cu capul de pereţii închisorii sale. Cosmologul, zărind scânteile, se apropie de turn şi se uită prin fereastra cu gratii. Piron nu putea vorbi, dar putea să-şi zornăie lanţurile, şi în felul acesta îi povesti tot adevărul.

— Ai răbdare şi aşteaptă – îi spuse Cosmologul – şi o să scapi.

Cosmologul o porni spre cei mai sălbatici munţi ai Actinuriei şi timp de trei zile căută cristale de cadmiu.

Când le găsi, le ciocăni cu stânci palatine şi făcu din ele tablă. Din tabla de cadmiu croi apoi nişte apărătoare pentru urechi şi le aşeză în pragurile tuturor caselor. Palatinizii, găsindu-le, de îndată şi le puseră, ce-i drept, miraţi, căci nu era iarnă.

Noaptea apăru în mijlocul lor Cosmologul şi începu să agite iute o vergea înroşită, desenând linii de foc. În felul acesta scrise pe fondul întunecat: „Puteţi să vă apropiaţi fără grijă, cadmiul vă fereşte de moartea pricinuită de uraniu”. Dar ei crezură că este unul din spionii regelui şi nu-i dădură ascultare. Văzând aceasta, Cosmologul se mânie, o porni iar spre munţi şi adună minereu de uraniu; topi din el metal argintiu din care bătu ducaţi strălucitori; pe una din feţe era imprimat profilul luminat al lui Architor, iar pe cealaltă cele şase sute de mâini ale sale.

Încărcat cu ducaţi de uraniu, Cosmologul se întoarse în vale şi le arătă palatinizilor minunea: aruncă ducaţii departe de el, unul peste altul, de se făcu o grămadă mare, sunătoare, iar când mai azvârli încă un ducat în vârf, văzduhul se cutremură. Din ducaţi se răspândiră lumini, care se învălătuciră într-un bulgăre de flăcări albe, iar când vântul spulberă totul, în urmă-i nu rămase decât un crater, topit în stâncă.

Apoi Cosmologul începu să arunce pentru a doua oară

ducaţii din sac, dar altfel acum. Arunca un ducat şi îl acoperea pe dată cu o placă de cadmiu. Şi cu toate că făcu, în felul acesta, o grămadă de şase ori mai mare decât prima, nu se mai întâmplă nimic. Atunci palatinizii îl crezură şi, strângându-se, plănuiră pe loc complotul împotriva lui Architor. Doreau să-l alunge pe rege, dar nu ştiau cum, căci palatul era înconjurat de un zid luminos, iar pe podul suspendat se afla o maşină groaznică. Cel care nu cunoştea parola, era numaidecât tăiat în bucăţi.

Tocmai se apropia sorocul de plată a noilor biruri către lacomul Architor. Cosmologul împărţi atunci supuşilor regelui ducaţii de uraniu şi îi sfătui să plătească dările cu ei. Aşa şi făcură.

Regele se bucură nespus văzând cât de mulţi ducaţi strălucitori îi umplu tezaurul. El nu ştia că sunt de uraniu şi nu de plumb. În timpul nopţii, Cosmologul topi gratiile închisorii şi îl eliberă pe Piron, şi pe când o porniră în tăcere la vale, în lumina munţilor radioactivi, un inel al Lunii căzu şi înconjură orizonturile; numaidecât izbucni o lumină puternică, fiindcă grămada de ducaţi de uraniu din visteria regelui, crescută peste măsură, dezlănţuise o reacţie în lanţ. Explozia sfărâmă palatul şi corpul de metal al lui Architor, iar puterea el fu atât de mare, încât cele şase sute de mâini rupte ale tiranului zburară până în abisul interstelar. În Actinuria domnea acum bucuria. Piron deveni conducătorul ei de drept, iar Cosmologul, întorcându-se printre tenebre îşi scoase corpul din crisalidă şi plecă să aprindă stele. Cele şase sute de mâini de platină ale lui Architor se rotesc încă şi azi în jurul planetei, ca un inel al lui Saturn, având o strălucire nemaiîntâlnită, de o sută de ori mai puternică decât lumina munţilor radioactivi, iar palatinizii, fericiţi îşi spun: „Priviţi ce frumos ne luminează Tor”. Şi pentru că unii până în ziua de azi îl numesc călău, vorba asta a devenit o zicătoare care a ajuns la noi după o lungă călătorie printre galaxii. De aceea se spune: „Călăul îl luminează”.

Cum l-a înfrânt Erg Reanimatorul pe Faţă palidă

PUTERNICULUI REGE BOLUDAR îl plăceau curiozităţile; le colecţionase de o viaţă întreagă, uitând din această cauză până şi de cele mai importante probleme de stat. Avea, de pildă, o colecţie de ceasuri, în care adunase ceasuri dansatoare, ceasuri-auroră şi ceasuri-nori. Mai avea apoi tot felul de creaturi împăiate din cele mai îndepărtate colţuri ale Universului, iar într-o sală aparte, sub un clopot de sticlă, ţinea cea mai rară făptură, numită Homos Antropos, uimitor de palidă, cu două picioare, având chiar şi ochi, deşi goi, motiv pentru care regele poruncise să se pună două rubine frumoase în locul lor, pentru ca Homos să aibă privirea roşie. Din cale-afară de mulţumit, Boludar poftea mereu oaspeţi dintre cei mai aleşi în această sală şi le arăta minunăţia.

Într-o zi, regele primi la curtea lui pe un electro înţelept atât de bătrân, încât i se cam rătăcise mintea printre cristale. Şi acest electro înţelept, pe nume Halazon, era o comoară de electro înţelepciune galactică. Se spunea că ştie să înşire fotonii pe aţă, făcând din ei coliere luminoase, ba ştia chiar cum se poate vâna un Antropos viu. Cunoscând slăbiciunea bătrânului, regele dădu poruncă să i se deschidă imediat toate pivniţele: electro înţeleptul nu refuză invitaţia şi trăgând la măsea cam multişor din butelii de Leyda, pe când plăcuţii curenţi i se răspândeau prin tot corpul, destăinui regelui teribilul secret şi-i făgădui să prindă pentru el un Antropos, care era căpetenia unui trib interstelar. Dar ceru un preţ mare: atât briliante de mărimea pumnului cât cântăreşte acel Antropos. Regele însă nici nu clipi măcar. O porni deci Halazon la drum, iar regele începu să se laude în faţa Consiliului Coroanei ce achiziţie aştepta, lucru pe care, de fapt, nici nu-l putea ascunde, căci poruncise să se ridice în parcul castelului, unde creşteau cele mai frumoase cristale, o cuşcă cu drugi mari de fier. Curtenii fură cuprinşi de spaimă. Văzând că regele nu cedează, chemară la castel doi filosofi homologi, pe care regele îi primi cu inimă deschisă. Era curios să afle

dacă cei doi atotştiutori, Salamid şi Thaladon, îi vor putea spune ceva deosebit despre fiinţa cea palidă, ceva ce el însuşi încă nu ştia.

— E oare adevărat – îi întrebă, îndată ce se ridicară în picioare, după ce-i făcuseră cuvenita plecăciune – e oare adevărat că Homos este mai moale decât ceara?

— Aşa e, Luminăţia Voastră – răspunseră cei doi.

— Şi e adevărat că prin găurica pe care o are în partea de jos a feţei poate să scoată tot felul de sunete?

— Aşa e, Înălţimea Voastră, tot aşa cum e adevărat că în aceeaşi gaură Homos bagă felurite lucruri, apoi mişcă partea de jos a capului care este legată la capete cu cea de sus, drept urmare acele lucruri se mărunţesc, iar el le trage înăuntrul său.

— Ciudat obicei – zise regele. Puteţi să-mi spuneţi oare, voi, filosofilor, de ce face asta?

— În această privinţă există patru teorii, Maiestatea Voastră – răspunseră homologii. Prima susţine că face aşa ca să scape de surplusul de otravă (căci e otrăvitor din cale-afară). A doua, că o face de dragul distrugerii, pe care o pune deasupra oricărei alte plăceri. A treia, că face asta din lăcomie, şi că ar înghiţi totul dacă ar putea. A patra…

— Bine, de ajuns! – spuse regele. E adevărat că e făcut din apă şi totuşi nu e transparent, ca păpuşa asta a mea?

— Şi asta e adevărat! El are înăuntru, Maiestate, o mulţime de ţevi alunecoase, prin care circulă apele; unele sunt galbene, altele ca perla, dar cele mai multe sunt roşii; acestea poartă o otravă teribilă, care se numeşte oxigen, un gaz care transformă tot ce atinge în rugină sau în flăcări. De aceea el însuşi îşi schimbă culoarea ba în alb ca perla, ba în galben sau roz. Aşa că o implorăm cu supunere pe Maiestatea Voastră să binevoiască a renunţa la gândul de a aduce la curte un Homos viu, pentru că e o fiinţă mai puternică şi mai rea decât oricare alta…

— Asta trebuie să mi-o lămuriţi de-a fir-a-păr – spuse regele, prefăcându-se că e gata să primească sfaturile înţelepţilor. În realitate însă dorea să-şi satisfacă doar marea lui curiozitate.

— Fiinţele, cărora le aparţine şi Homos, se numesc tremurătoare, Maiestate. Dintre ele fac parte siliconizii şi protaizii; primii sunt de o consistenţă mai mare, de aceea se mai numesc şi păstoşi sau argiloşi; ceilalţi, mai rari, poartă nume diferite, după diferiţi autori; lipicioşi sau lipizi la Pollomeder, mocirloşi sau cleioşi la Tricephalos Arboridus, pe când Analcimander Arămuiul îi numeşte, la rândul său, tremuricius cleiooculus.

— E adevărat că până şi ochii li-s alunecoşi? – îi întrebă cu interes regele Boludar.

— Da, Maiestate. Fiinţele acestea, în aparenţă slabe şi plăpânde, că e destul să cadă de la o înălţime de şaizeci de picioare ca să se sfârşească într-o baltă roşie, reprezintă, datorită vicleniei lor înnăscute, o primejdie mai mare decât toate vârtejurile şi recifele Inelului Astral la un loc! De aceea, te rugăm, Maiestate, având în vedere binele ţării…

— Bine, bine, dragii mei – îi întrerupse regele. Puteţi pleca, eu voi hotărî cu toată chibzuiala cuvenită.

Filosofii homologi se înclinară şi plecară îngrijoraţi, simţind că regele Boludar n-a renunţat la groaznica lui intenţie.

Nu peste multă vreme, o navă cosmică aduse într-o noapte nişte lăzi imense, care fură depozitate imediat în grădina palatului. Pe dată uşile de aur ale palatului se deschiseră pentru toţi supuşii regelui. Printre desişurile de briliante, umbrarele sculptate în jasp şi nenumăratele rarităţi din marmură, zăriră o cuşcă de fier, iar în ea o fiinţă palidă, firavă, care stătea pe un butoiaş, având în faţă o farfurioară cu ceva deosebit, care mirosea, ce-i drept, a ulei, dar a ulei stricat din cauza prăjini la foc şi care, deci, nu mai putea fi folosit. Foarte liniştită, fiinţa cufunda un soi de lopăţică în farfurioară şi, apucând din ceea ce se afla în ea, băga substanţa unsă cu ulei în gaura din josul feţei.

Privitorii încremeniră de groază când citiră pe cuşcă inscripţia care spunea că au în faţă pe Antropos Homos, faţa palidă în carne şi oase. Începură cu toţii să-l necăjească, şi atunci Homos se ridică, smulse ceva din butoiaşul pe care stătuse şi începu să-i stropească cu apă

ucigătoare. Unii fugiră, alţii ridicară nişte pietre să-l lovească, dar straja îi risipi.

Întâmplarea ajunse la urechile fiicei regelui, Electrina. Curioasă din fire, ca şi tatăl ei, nu se temu să se apropie de cuşca în care creatura aceea îşi petrecea vremea scărpinându-se sau înghiţind cantităţi atât de mari de apă şi ulei stricat, încât ar fi fost de ajuns pentru a omorî pe loc o sută de supuşi ai regelui.

Homos învăţase repede limba lor înţeleaptă şi se încumetă chiar să intre în vorbă cu Electrina.

Odată, prinţesa îl întrebă ce-i străluceşte atât de alb în gură.

— Eule. Spun dinţi – îi răspunse.

— Dă-mi şi mie măcar unul printre gratii! – îl rugă prinţesa.

— Şi ce-mi dai în schimb? – o întrebă Homos.

— Am să-ţi dau cheiţa mea de aur, dar numai pentru o clipă.

— Da ce fel de cheiţă e?

— E cheiţa mea personală, cu care-mi reînnoiesc mintea în fiecare seară. Cred că şi tu ai una la fel.

— Cheiţa mea arată altfel – îi răspunse Homos în doi peri. Dar pe a ta unde o ţii?

— Aici, la piept, sub clapa de aur.

— Dă-mi-o…

— Dar îmi dai dintele?

— Ţi-l dau…

Prinţesa răsuci un mic şurub de aur, deschise clapa, scoase cheiţa de aur şi i-o dădu printre gratii. Faţă palidă o apucă lacom şi, chicotind, se retrase în fundul cuştii. Prinţesa îl rugă, îl imploră să-i dea cheiţa înapoi, dar degeaba. Temându-se să nu afle cineva ce făcuse, Electrina se întoarse cu inima grea în odăile palatului. Făcuse un pas nechibzuit, dar era încă aproape un copil. A doua zi slugile o găsiră zăcând fără memorie în patul ei de cristal. Veniră în fugă regele, regina şi întreaga curte. Dar ea zăcea ca adormită şi nu fu chip s-o trezească. Regele chemă atunci pe consilierii curţii, pe medicinaşii-doctoraşi, şi aceştia,

consultând-o pe prinţesă, descoperiră clapa deschisă, iar cheiţa ia-o de unde nu-i! Mare frământare se iscă în castel şi mare supărare; toţi alergau căutând cheiţa, dar zadarnic. A doua zi regele, cufundat în disperarea lui, fu anunţat că Faţă palidă vrea să-i vorbească în legătură cu cheiţa dispărută. Regele însuşi o porni atunci spre parc, iar groaznica vietate îi spuse că ştie unde şi-a pierdut prinţesa cheiţa, dar îi va destăinui locul numai dacă regele, pe cuvântul său regal, îi va făgădui libertatea şi îi va da o navă, ca să se poată întoarce la ai săi. Regele stătu mult la îndoială, porunci să se caute prin tot parcul, regal, dar până la urmă acceptă condiţiile. Pregătiră nava gata de zbor, iar Faţă palidă fu scos din cuşcă sub pază. Regele aştepta lângă navă, dar Antropos îi făgădui că-i va arăta unde se află cheiţa abia când se va afla pe punte.

Cum ajunse acolo, scoase capul pe ferestruică şi, arătând cheiţa strălucind în mână, strigă:

— Uite cheiţa! Am s-o iau cu mine, mărite rege, ca fiica ta să nu se mai poată trezi niciodată. Trebuie să mă răzbun pentru că m-ai înjosit, ţinându-mă în cuşca de fier, pradă batjocurii!

La pupă izbucniră flăcările şi nava se ridică spre uimirea tuturor. Regele trimise pe urma ei cele mai rapide perforatoare de întuneric, făcute din oţel, cele mai bune aruncătoare cu elice, dar echipajele lor se întoarseră cu mâinile goale, căci şiretul Faţă palidă încurcă urmele şi le scapă printre degete.

Atunci regele Boludar înţelese că rău a făcut, neascultându-i pe filosofii homologi, dar era prea târziu. Cei mai buni electricienilăcătuşi se căzniră să meşterească altă cheiţă, sculptorii în lemn, armurierii regali, aurarii şi oţelarii, meşterii cibernigrafi, cu toţii se adunară ca să-şi încerce măiestria, dar degeaba. Regele îşi dădu seama că trebuie să-şi recapete cheiţa luată de Faţă palidă, altfel întunericul va învălui pe vecie mintea şi simţurile prinţesei.

Dădu deci sfară în ţară despre cele întâmplate, că Faţă palidă, Homos Antropos, a furat cheiţa de aur, iar cine o va redobândi sau va găsi măcar vreun talisman dătător de

viaţă şi o va readuce în simţiri pe prinţesă, o va lua de soţie şi căpăta tronul.

Îndată apărură tot felul de temerari. Erau printre ei şi vestiţi electrocavaleri, câţiva pierde-vară, astroboţi, vânători de stele. Între alţii veni la castel Păzislav Megavatul, preavestit luptător-oscilator, cu un cuplaj turnant atât de vertiginos, încât nimeni nu-i putea ţine piept în duel. Veniră şi alţii din cele mai îndepărtate ţinuturi: cei doi Automatei, trecuţi prin sute de războaie, Protezius, vestitul constructor, care nu umbla altfel decât înarmat cu două parascântei, una neagră, cealaltă argintie, veni şi Arbitron Kosmozofowici, cel făcut din precristale, şi Ardebada intelectricul, care aduse cu sine, în optzeci de lăzi încercate pe patruzeci de măgaroboţi, o veche maşină de calculat, ruginită de atâta inteligenţă, dar încă solidă în idei. Veniră şi cei trei bărbaţi din neamul selectriţilor, Diodus, Triodus şi Heptodus, care aveau în capete un vid atât de perfect, încât gândirea lor era neagră ca noaptea fără stele. Veni şi Perpetuan, îmbrăcat pe de-a întregul în armură de Leyda, cu colectorul coclit de-a binelea în trei sute de războaie, Matritius Perforat, care nu scăpa o zi fără să nu găurească pe cineva; acesta aduse la curte pe nebiruitul ciberic numit Curentas. Veniră cu toţii, şi când curtea fu plină, până în pragul ei se rostogoli un butoiaş, iar din el ieşi, sub forma unor picături de mercur, Erg Reanimatorul, care ştia să-şi schimbe înfăţişarea după cum voia.

Eroii încheiară ospăţul în sălile luminate ale palatului, în care marmura scărilor lucea în roz ca norii la apusul soarelui. Apoi o porniră, fiecare pe alt drum, să-l caute pe Faţă palidă, să-l provoace la luptă pe viaţă şi pe moarte, să-i smulgă cheiţa şi, o dată cu ea, s-o cucerească pe prinţesă şi tronul lui Boludar. Primul, Păzislav Megavatul, zbură spre Koldeia, unde trăia tribul gelatinoşilor, crezând că va putea prinde pe acolo vreo limbă. Dar se cufundă în unsoarea lor, deschizându-şi drumul cu lovituri de spadă dirijate de la distanţă, şi nu izbuti să facă nimic, fiindcă se aprinse peste măsură, frigul se istovi într-însul, iar neîntrecutul luptător îşi găsi mormântul printre străini, vitejii lui catozi fiind înghiţiţi

pe veci de balta murdară a gelatinoşilor.

Cei doi Automatei, plini de ambiţie, au ajuns în ţara radomanţilor, cei ce construiau clădiri din gaze străvezii, luptându-se cu radioactivitatea, şi erau atât de zgârciţi, încât în fiecare seară numărau toţi atomii planetei lor; cărpănoşii radomanţi îi primiră prost pe Automatei, arătându-le o prăpastie plină de onixuri, jaduri şi alte asemenea minunăţii, iar când electrocavalerii se lăcomiră la talismane, îi împietriră, făcând să alunece din înălţimi peste ei o lavină de pietre preţioase; când lavina se porni, lumina ei cuprinse împrejurimile, ca la căderea unor comete, în sute de culori. Radomanţii erau aliaţi în secret cu feţele palide, dar asta pe atunci încă n-o ştia nimeni.

Al treilea, Protezius Constructorul, ajunse, după o lungă călătorie prin întunecimile astrale, până în ţara algoncilor. Acolo pluteau nori de meteoriţi din piatră; nava lui Protezius se lovi de zidul lor de nepătruns, alunecând în adâncuri cu cârmele avariate.

Al patrulea, Arbitron Kosmozofowici, avu la început mai mult noroc. Trecu prin strâmtoarea Andromedei, prin cele patru vâltori spiralate ale Vânătorilor, ajunse într-un vid liniştit, prielnic zborului luminii, şi singur, ca o rază urmăritoare, sprijinindu-se pe cârmă şi marcându-şi urma cu o dâră de flăcări, ajunse până la ţărmurile planetei Maestriţia, unde, printre stâncile meteoriţilor, zări epava navei cu care Protezius o pornise la drum. Îngropa corpul solid, strălucitor şi rece al constructorului, sub o grămadă de bazalt, după ce scoase de pe el cele două apărătoare de scântei, pe cea argintie şi pe cea neagră, ca să-i slujească drept scuturi. Apoi plecă. Muntoasă şi sălbatică era Maestriţia; lavine de piatră se rostogoleau mereu pe suprafaţa ei şi trăsnete verzi-argintii se dezlănţuiau în nori, asupra abisurilor. Cavalerul ajunse într-o regiune plină de râpi. Acolo năvăliră asupra lui palindromiţii, surprinzându-l într-o viroagă verde de malahit. Îl secerară de sus cu trăsnetele, dar el îi respinse cu scutul apărător de scântei; atunci mutară un vulcan din locui, îi puseră cavalerului craterul în spinare şi scuipară foc asupră-i. Cavalerul căzu şi

lava fierbinte îi pătrunse în ţeastă, din care se scurse tot argintul.

Al cincilea, Ardebaba intelectricul, n-a pornit-o nicăieri, ci, oprindu-se la graniţa regatului lui Boludar, trimise măgaroboţii pe păşunile stelelor, iar el stabili contactul la maşină şi începu s-o acordeze, s-o programeze, alergând pe deasupra celor optzeci de compartimente ale ei. Când acestea se saturară de curent, încât plesneau de atâta inteligenţă, începu să-i pună maşinii tot felul de întrebări: Unde locuieşte Faţă palidă? Cum afli drumul până la el? Cum să-l prinzi, să-l înlănţuieşti şi să-i iei cheiţa? Dar cum răspunsurile erau neclare şi cam în doi peri, ieşindu-şi din fire, manevră maşina atât de tare, încât începu să miroasă a cupru încins. Apoi o bătu peste toate încheieturile, strigând: „Spune-mi odată adevărul, blestemato! Maşină prăpădită!” până ce i se topiră conexiunile şi zincul începu să curgă din ea ca nişte lacrimi argintii; ţevile încălzite peste măsură plesniră cu zgomot, iar Ardebaba intelectricul rămase ca turbat, cu un şurub în mână, deasupra urletelor focului.

Fu nevoit să se înapoieze acasă cu coada între picioare. Aici comandă o nouă maşină, dar n-o putu vedea terminată mai devreme de patru sute de ani.

A şasea încercare a fost expediţia selectriţilor. Diodus, Triodus şi Heptodus făcură altfel. Aveau rezerve, de tritiu, litiu şi deuteriu berechet şi intenţionau să forţeze, prin explozii cu hidrogen greu, toate drumurile care duceau spre ţara feţelor palide. Nu ştiau însă unde începeau aceste drumuri. Vrură să-i întrebe pe cei din neamul picioarelor de foc, dar aceştia, văzându-i, se închiseră între zidurile capitalei lor, împroşcându-i cu radiaţii. Bătăioşii selectriţi porniră la atac, fără să le pese de marele consum de deuteriu şi tritiu, până ce iadul de atomi care se iscă atinse cerul şi stelele. Zidurile cetăţii străluceau ca aurul, dar abia în foc îşi arătară adevărata lor natură; se învolburau ca nişte nori galbeni de fum sulfurat, fiindcă erau făcute din cristale de pirită. Acolo căzu Diodus, strivit de inamici, iar mintea îi plesni ca un buchet de cristale colorate, acoperind

blindajul. Îl înmormântară într-un cavou din lemn de măslin negru şi o porniră mai departe, spre marginile regatului osmalaticilor, unde domnea regele Astrocides, omorâtorul de stele. Acestea avea un tezaur plin cu nuclee de foc, furat de la piticii cei albi. Erau atât de grele, că numai teribila putere a magneţilor palatului îi putea ţine să nu cadă în străfundurile planetei. Cine păşea în împărăţia lui Astrocides nu-şi mai putea mişca nici mâna, nici piciorul, căci nemaipomenita gravitaţie îl ţinea lipit de sol mai bine decât orice şuruburi şi lanţuri. Triodus şi Heptodus avură mult de furcă, fiindcă regele, zărindu-i sub bastioanele palatului, trimise asupră-le bulgării de foc ai piticilor albi. Dar până la urmă, fu învins şi, neavând încotro, le arătă drumul spre feţele palide. De fapt, îi păcăli, pentru că nici el nu cunoştea drumul adevărat; voia doar să scape de teribilii luptători. Când ajunseră în nucleul negru al întunecimilor, Triodus fu atins de antimateria trimisă probabil de vreunul dintre vânătorii cibernoşi pe urmele cometei fără coadă. Abia mai apucând să strige „Ecard, ie!”, expresie favorită şi chemare la luptă a neamului său, că şi dispăru pentru totdeauna. Heptodus o porni mai departe cu îndărătnicie, dar şi pe el îl aştepta un sfârşit amarnic. Nava lui nimeri între două vâltori de gravitaţie, numite Bachryda şi Scyntilla; Bachryda grăbea timpul, Scyntilla îl frâna, şi între ele se afla mereu un câmp de echilibru, în care clipele nu mergeau nici înainte, nici înapoi. Heptodus se stinse acolo, alături de nenumăratele fregate şi galioane ale altor astrodieri, piraţi şi perforatori de întuneric, fără a îmbătrâni, în pacea şi groaznica plictiseală al cărei nume este Veşnicia.

Când se încheie expediţia celor trei selectriţi, Perpetuan, cibercontele Balamului, care urma să fie al şaptelea temerar, zăbovi multă vreme înainte de a se decide să plece. Se pregăti îndelung de război, meşterindu-şi tot felul de conductori, care de care mai sensibili, aruncătoare de scântei, măturătoare şi împingătoare dintre cele mai rapide. După o adâncă chibzuială, hotărî să se aşeze în fruntea credincioasei echipe. Veniră sub steagurile lui

conchistadori, mai veniră şi mulţi şomeroboţi, care, neavând de lucru, doreau să-şi omoare vremea luptând. Perpetuan alcătui din ei o infanterie galactică foarte ordonată, şi alta grea, blindată, de panţiri, precum şi câteva regimente uşoare în care slujeau trăsconii. Dar la gândul că urma să o pornească spre ţări necunoscute, să piară pe acolo şi că în cine ştie ce baltă îi vor rugini încheieturile, i se înmuiară genunchii de fier, fu cuprins de o groaznică jale şi se întoarse numaidecât acasă, cu lacrimi de topaz în ochi de atâta ruşine şi părere de rău, căci era puternic, ce-i drept, dar tare simţitor, cu un suflet ca de talisman.

Penultimul viteaz, Matritius Perforat, se apucă de treabă cu multă chibzuială. Auzise de ţara pigmelianţilor, nişte roboţi pitici, care s-au născut aşa din pricină că constructorului i-a alunecat grafionul pe tabla de desen, aşa că din matrice ieşiră cu toţii până la unul chirciţi; şi cum noi calcule s-au dovedit nefolositoare, aşa au rămas. Piticii aceştia, ca şi alţii, adună comori de ştiinţă, de aceea se numesc vânători de Absolut.

Înţelepciunea lor consta în colecţionarea de cunoştinţe, însă fără a le folosi. Spre ei o porni Perforat, fără gânduri războinice, pe galioane ale căror punţi se îndoiau de greutatea darurilor. Avea de gând să le câştige bunăvoinţa cu tot felul de straie împodobite cu pozitroni, cu praf de neutroni; le aduse atomi de aur, mari cât patru pumni laolaltă, şi butelii gâlgâind, cu cele mai rare ionosfere. Dar pigmelianţii se uitară cu dispreţ până şi la vidul nobil, brodat cu valuri de superbe viziuni astrale; degeaba se enervă şi îi ameninţă Perforat cu Curentas-ul său, asmuţind asupră-le pe electrorăcnitor. Până la urmă îi trimiseră ghidul cerut, dar acesta se întâmplă a fi un miriadomembru, care arăta toate direcţiile în acelaşi timp.

Perforat îl alungă şi trimise apoi pe Curentas pe urmele feţelor palide. Dar se dovedi că era o urmă falsă: pe acolo trecea o cometă din lapte de var, iar bietul Curentas luă varul drept calcar, compusul principal al scheletului feţelor palide. Mult mai umblă Perforat printre serii tot mai întunecaţi, dar degeaba, deoarece nimerise într-o foarte

veche regiune a Cosmosului. Merse printre şirurile de uriaşi purpurii până ce observă că nava lui, împreună cu tot alaiul de stele tăcute, se reflecta într-o oglindă spirală, argintie; se miră din cale-afară şi, pentru orice eventualitate, luă în mână stingătorul supernovelor, pe care-l cumpărase de la pigmelianţi, ca să se apere de căldura prea mare din Calea Laptelui. Nu ştia ce-i apăruse în cale şi nu pricepea că aici era nodul spaţial, locul cel mai dens din univers, necunoscut chiar şi monoasteriştilor de prin părţile acelea. Se spunea că cine nimereşte în el nu se mai întoarce. Nici până azi nu se ştie ce i s-a întâmplat lui Perforat în moara aceea astrală. Credinciosul lui Curentas s-a întors singur acasă, urlând, iar ochii lui de culoarea safirului se bulbucaseră de atâta groază, încât nu te puteai uita la el fără să tremuri. De atunci nimeni nu l-a mai văzut pe Perforat, nici nava şi nici stingătoarele lui.

În sfârşit, Erg Reanimatorul porni şi el, singurel, în expediţie. Lipsi un an şi şase săptămâni. Când se întoarse, începu să povestească despre o mulţime de ţări necunoscute: despre ţara periscocilor, cei care construiesc aruncătoare de venin fierbinte, despre planeta celor cu ochi din clei de făină, care se înşirară înaintea lui în rânduri negre, aşa cum fac la primejdie. El îi tăie în două până ce ieşi la iveală stânca de calcar, adică osul lor. Când îi doborî, se trezi în faţa unei guri uriaşe, cât o jumătate de cer, şi se aruncă în ea, ca să întrebe pe unde s-o apuce. Sub ascuţişul sabiei lui de foc, pielea fantasmei plesni, dezvelindu-şi pădurile albe de nervi încolăciţi. Mai aminti de planeta Aberiţia, făcută din gheaţă transparentă, care, ca o lentilă de diamant, cuprinde în ea tabloul întregului Cosmos. Acolo şi-a schiţat drumul spre ţara feţelor palide. Pomeni şi de ţara tăcerii veşnice. Alumina criotrică, unde a văzut numai lumini de stele reflectate pe frunţile unor gheţari înalţi, despre împărăţia iscusiţilor marmeloizi, care meşteresc din lavă bijuterii fierbinţi, despre electropneumaticii care se pricep să stingă focul minţii în aburi de metan, în ozon, în clor şi în fumurile vulcanilor şi care îşi bat mereu capul cum să bage în gaze geniile gânditoare. Ca să ajungă în ţara

feţelor palide a fost nevoit să dea la o parte uşa soarelui, numită Capul Medusae, scoţând-o din ţâţânile-i cromatice. A trecut apoi prin interiorul unei stele pătrunse de flăcări alb-albastre şi violete, până ce i s-a aprins armura. Treizeci de zile în şir s-a căznit să ghicească cuvântul care pune în funcţiune rampa Astroproţianumului, deoarece numai pe aici putea intra în infernul de gheaţă al fiinţelor coloidale. Povesti cum, găsindu-se în sfârşit în mijlocul lor, ele încercară să-l prindă în furcile lor lipicioase şi să-i scoată mercurul din cap, cum îl înşelară arătându-i stele schiloade, care erau doar un cer închipuit, căci adevăratul cer îl ascunseseră, cum vrură, prin torturi, să afle de la el care-i este algoritmul, dar el rezistând, l-au atras în cursă, l-au trăsnit cu o scară magnetică, iar el s-a multiplicat în ea în mii de ergi reanimatori, a dat la o parte capacul de fier, a ieşit la suprafaţă şi, vreme de o lună şi cinci zile, i-a judecat aspru pe feţele palide, cum, cu un ultim efort monştrii pe şenile, numiţi tancutani, se aruncară asupra lui, dar fără folos, pentru că el, mai neobosit ca niciodată, tăindu-i, sfârtecându-i, ciopârţindu-i, îi făcu una cu pământul, încât până la urmă îi aduseră la picioare pe faţa palidă care ţinea cheiţa. Erg îi tăie capul urâcios, îi scormoni măruntaiele, şi în ele găsi o piatră, numită trichobezoar, pe care era o inscripţie în limba aceea de neînchipuit a feţelor palide, care spunea unde se află cheiţa. Erg Reanimatorul sfâşie şaizeci şi şapte de sori albi, albaştri şi roşii ca rubinul, până ce dădu de soarele în care se afla cheiţa.

De întâmplările prin care a trecut la întoarcere, de luptele pe care a trebuit să le dea n-a mai vrut să pomenească, fiindcă i se făcuse dor de prinţesă şi se grăbea să se însoare şi să se urce pe tron. Cu mare veselie regele şi regina l-au condus în odăile prinţesei, care tăcea ca o stâncă, scufundată într-un somn adânc. Erg se aplecă asupra ei, meşteri ceva lângă clapa deschisă de la piept, băgă ceva înăuntru, răsuci şi îndată, spre bucuria mamei, a regelui şi a întregii curţi, prinţesa deschise ochii şi-i zâmbi izbăvitorului ei. Erg închise clapa, o lipi cu un plasture ca să nu se deschidă – observase că şurubelul îl pierduse în

timpul luptei cu Poleandru Partabon, regele iatapurgilor. Dar nimeni nu băgă de seamă acest lucru. Păcat, pentru că în felul acesta s-ar fi convins şi regele, şi regina că el nu fusese plecat nicăieri, fiindcă de mic copil învăţase să deschidă toate broaştele şi încuietorile şi datorită acestui fapt reuşise s-o repare pe prinţesa Electrina. Nu trecuse deci prin niciuna din aventurile descrise. Aşteptase doar, un an şi şase săptămâni, ca să nu dea de bănuit că se întoarce prea repede. Pe de altă parte voise să se convingă că niciunul din rivalii săi nu se va mai întoarce. Abia atunci reapăru la curtea regelui Boludar, o trezi pe prinţesă la viaţă, o luă de nevastă, se urcă pe tron şi domni ani mulţi şi fericiţi. Şi niciodată minciuna lui nu ieşi la iveală. Din asta reiese limpede că v-am spus adevărul şi nu un basm, căci în basme virtutea învinge întotdeauna.

Cei doi monştri

DEMULT, pe un drum întunecat şi nebătut, la polul galactic, pe o insulă singuratică, stelară, se afla un sistem de şase sori; cinci dintre ei se roteau singuri, iar al şaselea avea o planetă din stânci de foc, cu un cer de jasp; pe această planetă trăia puternicul neam al argenşilor sau al argintiilor.

În munţii negri ori prin văile albe se întindeau oraşele lor, Ilidar, Bizmalia, Sinalost. Dar cel mai frumos dintre ele era capitala argenşilor, Eterna – ziua ca un gheţar albastru, noaptea ca o stea convexă. Ziduri suspendate o apărau de meteoriţi, iar numeroasele sale clădiri erau unele din crisoplăci, strălucitoare ca aurul, altele din turmalină şi altele din morion, deci mai negre decât vidul. Cel mai arătos era însă palatul monarhilor argenşi, clădit după concepţia arhitecturii negative, deoarece constructorii n-au vrut să pună limite nici privirii, nici cugetării. De aceea au ridicat o clădire imaginară, matematică, fără plafoane, acoperişuri sau pereţi. De aici stăpânea dinastia energilor peste întreaga planetă.

Pe vremea regelui Treops, sideriţii azmeici au năvălit din cer asupra ţării energilor, au transformat metalica Bizmalie în cimitir, cu ajutorul asteroizilor, şi au făcut multe alte pagube argintiilor, până ce tânărul rege Ilorax, aproape atoateştiutor, chemând pe cei mai înţelepţi astrotehnicieni, le porunci să înconjoare întreaga planetă cu un sistem de turbioane magnetice şi şanţuri gravitaţionale în care timpul gonea atât de repede, încât, numai ce vreun duşman nimerea din nebăgare de seamă pe acolo, îndată se şi scurgeau o sută de milioane de ani sau chiar mai mult şi, de atâta bătrâneţe, se făcea praf şi pulbere, nemaiapucând să zărească nici măcar luminile oraşelor argenşe. Aceste invizibile prăpăstii ale timpului şi meterezele magnetice apărau planeta atât de bine, încât argenşii putură să treacă la atac. O porniră deci spre Azmeia şi într-atât bombardară soarele ei alb cu mitralieradiaţiile, ca până la urmă provocară un incendiu nuclear, care, ca o supernovă, arse cu totul planeta sideriţilor.

De atunci, veacuri de-a rândul, pacea, ordinea şi bunăstarea hălăduiră printre argenşi. Neamul domnitorilor nu se stinse şi fiecare energ, înainte de a se urca pe tron, cobora în ziua încoronării în subteranele palatului imaginar şi, acolo, scotea din mâinile moarte ale înaintaşului său sceptru de argint. Nu era un sceptru obişnuit; cu mii de ani în urmă pe el fusese încrustată următoarea inscripţie:

„Dacă monstrul este veşnic, atunci el nu există sau sunt doi; dacă asta nu ajută la nimic, atunci zdrobeşte-mă”.

Nici în ţară, nici la curtea energilor nimeni nu ştia ce puteau să însemne acele cuvinte, căci amintirea despre împrejurările în care fuseseră scrise se pierdea în negura veacurilor. Abia sub regele Inhiston totul se schimbă. Pe planetă apăru o uriaşă creatură necunoscută, a cărei faimă înfricoşătoare cuprinse îndată ambele emisfere. Nimeni nu cuteza să o vadă de aproape, căci un asemenea viteaz nu s-ar mai fi întors la ai săi. Nu se ştia de unde apăruse acel monstru. Bătrânii susţineau că ieşise din epavele uriaşe şi bucăţile dispersate de osmiu şi tantal, rămase de pe urma Bizmaliei distruse de asteroizi, căci oraşul nu fusese

reconstruit. Cei bătrâni mai spuneau că duhurile rele dorm în fisurile magnetice şi că mai există nişte curenţi ascunşi în metale, care în atingere cu furtuna se trezesc uneori şi atunci din târâtul scrâşnitor al tablei, din mişcarea moartă a fărâmelor se naşte un monstru neobişnuit, nici viu, nici mort, care ştie una şi bună: să semene necontenit distrugere. Alţii susţineau că puterea care-l creează pe monstru se naşte din faptele şi gândurile rele. Ele se reflectă, ca într-o oglindă concavă, în nucleul de nichel al planetei şi, îngrămădite la un loc, într-atât târăsc spre sine, pe neştiute, scheletele de metal şi tot felul de resturi caduce, încât din toate se naşte un monstru. Învăţaţii nu luau însă în serios poveştile astea, socotindu-le vorbe goale. Oricum ar fi fost, monstrul pustia planeta. Ocolea oraşele mai mari şi ataca numai aşezările singuratice, distrugându-le cu jăratic alb, de – culoarea crinului. Când se încumeta mai aproape, din turnurile Eternei i se putea vedea spinarea asemenea unui munte, reflectând lumina soarelui în carcasa-i de oţel până când dispărea la orizont. Împotriva monstrului au fost trimise câteva expediţii, dar dintr-o suflare le transformase pe toate în fum.

Spaima îi cuprinse pe toţi argenşii. Atunci regele Inhiston chemă pe atoateştiutori, care se gândiră zi şi noapte, unindu-şi capetele pentru a putea pătrunde mai bine lucrurile, până ce ajunseră la concluzia că monstrul poate fi distrus numai printr-o mare iscusinţă. Inhiston hotărî atunci ca Marele Cibernator al Coroanei, Marele Arhidinamic şi Marele Abstractor să întocmească planurile unui electrouriaş care să o pornească împotriva monstrului.

Dar cei trei nu putură ajunge la o înţelegere, pentru că fiecare îşi avea părerea sa proprie, aşa că fură nevoiţi să construiască trei electrouriaşi. Primul, Cap de Aramă, arăta ca un munte scobit, plin de maşinării inteligente. Trei zile la rând au turnat argint viu pentru celulele sale de memorie. Cap de Aramă era acoperit cu o pădure de schele, iar curentul urla prin el ca o sută de cascade. Al doilea, Cap de Mercur, era un uriaş dinamic. Se rotea prin mişcări nemaipomenit de iuţi, urmărind să capete forme atât de

schimbătoare, de parcă ar fi fost un nor prins de o trâmbă de aer. Pe al treilea, pe care Marele Abstractor îl crease noaptea, după planuri secrete, nu-l văzuse nimeni.

Când Cibernatorul Coroanei şi-a încheiat opera şi schelele au fost ridicate, uriaşul de aramă s-a întins şi toate plafoanele de cristal din oraş au început să sune; apoi s-a ridicat încet în genunchi cutremurând pământul, iar când s-a înălţat în picioare, cât era de înalt, atingea norii cu capul. Şi fiindcă nu putea vedea din cauza lor i-a încălzit, spulberându-i. Strălucea ca aurul roşu, şi tălpile îi pătrundeau adânc în piatra străzilor. Sub glugă avea doi ochi verzi şi un al treilea pe care îl ţinea închis. Cu el putea să ardă stâncile când îşi ridica pleoapa mare ca un scut. A făcut un pas şi la al doilea se şi afla în afara oraşului, strălucind ca o flacără. Patru sute de argenşi, luându-se de mâini, abia i-ar fi putut înconjura urma, de mărimea unei viroage.

De după ferestre, din turnuri şi din palisade, priveau cu toţii cum se îndreaptă către crepuscul, tot mai negru, până ce le păru tuturor un argenş oarecare, atunci când se vedea deasupra orizontului numai de la brâu în sus, când trupul şi picioarele îi erau ascunse privirii de convexitatea planetei. Veni şi noaptea de nelinişte, de aşteptări; toţi credeau că vor fi martorii ecourilor luptei, că vor vedea cerul în flăcări, dar nu se întâmplă nimic. Abia în zori, vântul le aduse ecoul tunător al unei furtuni îndepărtate. Şi iar se făcu linişte, de data asta cu soare. Deodată, de parcă o sută de sori s-ar fi aprins pe cer, asupra Eternei se prăvăli un morman de bolizi de foc, strivind palatele, făcând ţăndări zidurile, îngropând sub el pe nefericiţii care strigau disperaţi după ajutor; ba chiar unora nici nu li se mai auziră strigătele zadarnice. Era Cap de Aramă, care se întorcea ca vai de el. Monstrul îl sfărâmase, îl despicase, aruncându-l în bucăţi dincolo de atmosferă; acum fărâmele, topite în cădere, se întorceau, distrugând din temelii un sfert din capitală. Era un spectacol de spaimă. Două zile şi două nopţi căzu din cer ploaia de aramă.

Porni atunci asupra monstrului vertiginosul Cap de

Mercur, indestructibil, căci cu cât primea mai multe lovituri, cu atât devenea mai tare. În loc să-l distrugă, dimpotrivă, loviturile îl întăreau. Zburând deasupra pustiului, ajunse în munţi, zări monstrul şi, dintr-un vârf de stâncă, se aruncă asupra lui. Acesta îl aştepta nemişcat. Cerul şi pământul se cutremurară. Monstrul se prefăcuse într-un alb zid de foc, iar Cap de Mercur într-o prăpastie neagră care îl înghiţi. Monstrul trecu prin el, se întoarse înaripat cu flăcări, lovi a doua oară şi iar trecu prin potrivnicul său fără să-i pricinuiască vreun rău. Trăsnete violete cădeau din norii unde se desfăşura lupta, dar tunetele nu se auzeau, căci erau înăbuşite de vuietul crâncenei încleştări. Monstrul văzu că aşa n-o scoate la capăt. Atunci supse tot jarul din juru-i, transformându-se într-o Oglindă a Materiei: orice se afla în faţa ei, se reflecta în ea. Cap de Mercur se văzu în oglindă, izbi, se încleştă în luptă cu propria-i figură oglindită, dar nu se putu birui pe sine însuşi. Luptă aşa trei zile încheiate până ce căpătă atâtea lovituri, încât se făcu mai tare ca piatra, ca metalul, ca tot ce nu este nucleul Piticului Alb şi, când ajunse în această stare, atât el cât şi copia lui din oglindă se prăbuşiră în hăul planetei, săpând printre stânci un crater care se umplu numaidecât cu lavă strălucitoare ca rubinul, mustind în adâncuri.

Nimeni nu-l văzu pe cel de-al treilea electrocavaler când porni la luptă. Marele Abstractor, Fizician al Coroanei, se sculase dis-de-dimineaţă şi îl scoase în afara oraşului ţinându-l în pumn. Ajuns aici”, deschise pumnul, suflă, şi vietatea îşi luă zborul, în neliniştea aerului învolburat, fără a scoate măcar un sunet, fără a arunca măcar o umbră, de parcă nici n-ar fi existat.

La drept vorbind, era ceva mai puţin decât nimic, fiindcă nu din lume era făcut, ci din antilume, nu din materie, ci din antimaterie. Şi de fapt nici măcar din antimaterie, ci numai din calităţile ei, ascunse în asemenea hăuri ale spaţiului, încât atomii le ocoleau, aşa cum aisbergurile ocolesc firele de iarbă care se leagănă în valurile oceanului. Alergă aşa purtat de vânt până ce întâlni corpul sclipitor al monstrului, păşind aidoma unui lanţ lung de munţi de fier, cu o spumă

de nori scurgându-i-se de-a lungul spinării. Îl lovi într-o latură, deschizând în el un soare care se înnegri îndată şi se învârti în neantul urlând de stânci, de nori, de oţel lichid şi de aer; îl mai trăsni o dată şi se întoarse. Monstrul se încolăci tremurând, răspândind în jur un jăratic alb, care se transformă numaidecât în cenuşă; vru să se apere cu Oglinda Materiei, dar şi Oglinda fu străpunsă de Antimat electrocavalerul; atunci monstrul se smulse din loc, prăvăli asupra lui un munte de radiaţii dintre cele mai puternice, dar muntele se înmuie şi nu rămase nimic din el. Colosul tresăltă şi, dărâmând stâncile din cale, o luă la fugă, înconjurat de nori de praf alb de piatră. Gonea în tunetele lavinelor din munţi, lăsând în urmă bălţi de metal topit, de zgură şi tuf vulcanic. Antimat îl ajunse din urmă, hărţuindu-l, sfârtecându-i, de se cutremura văzduhul, iar monstrul, sfâşiat, se răsuci cu ultimele puteri spre toate zările deodată, iar vântul îi şterse urmele şi îl spulberă cu totul. Argenşii fură cuprinşi de o mare bucurie. Dar în acelaşi timp un fior trecu prin cimitirul Bizmaliei. Pe terenul de fiare mâncate de rugină, de resturi de cadmiu şi tantal, pe unde hălăduia numai vântul, urlând printre grămezile de tablă, se iscă o mişcare surdă, necontenită, ca într-un furnicar. Suprafaţa metalului fu năpădită de solzi albăstrii de jăratic, scheletele metalice scânteiară, se luminară de fierbinţeala dinăuntru şi începură să se adune, să se unească, să se sudeze, şi din vâltoarea acestor mormane scrâşnitoare se ridică un nou monstru, aidoma celui dintâi. Viforul, purtând cu el acea nefiinţă, dădu peste noul monstru şi iarăşi începu lupta. Însă din uriaşul cimitir se năşteau mereu noi şi noi monştri şi o spaimă nemaipomenită îi cuprinse pe argenşi, căci ştiau acum ce primejdie îi ameninţă. Inhiston citi atunci inscripţia de pe sceptru, se cutremură şi înţelese totul. Sparse sceptrul de argint şi din el se rostogoli un mic cristal, subţire ca un ac, care începu să scrie în aer cu litere de foc.

Încremeniţi de uimire, regele şi consiliul de coroană citiră că monstrul nu este ceea ce se credea, ci că el e creat de cineva care, din depărtări neştiute, hotărăşte asupra

creşterii puterii sale ca şi asupra forţei lui aducătoare de moarte. Cristalul le mai dezvălui prin scrisul său în aer că ei, toţi argenşii, sunt urmaşii îndepărtaţi ai acelor fiinţe pe care creatorii monstrului i-au făurit cu mii de veacuri în urmă. Iar creatorii monstrului nu semănau cu fiinţele înzestrate cu inteligenţă, cunoscute de ei, nu erau nici din cristal, nici din oţel, nici turnaţi din aur, şi nu aduceau cu nimic din ceea ce vieţuieşte în metal. Erau nişte fiinţe care ieşiseră din oceanul cel sărat. Şi ele construiau maşini numite în glumă „îngeri de fier”, căci li se supuneau fără crâcnire. Dar neavând putere să se revolte împotriva urmaşilor oceanelor, fiinţele de metal fugiseră, luând cu ele uriaşele nave zburătoare în vid. Cu ajutorul lor evadaseră din captivitate, ajungând în cele mai depărtate insule astrale, şi întemeiaseră acolo state puternice, printre care statul argenşilor era ca un grăunte în nisipurile pustiului. Dar vechii stăpânitori nu i-au uitat pe cei care s-au eliberat, pe care-i numesc răsculaţi şi-i caută prin tot Cosmosul, umblând pe urmele lor de la răsăritul la apusul galaxiei, şi de la polul nord la polul sud. Oriunde descoperă pe nevinovaţii urmaşi ai primului „înger de fier”, în serii întunecaţi sau limpezi, pe plantele de foc sau de gheaţă, ei folosesc puterea lor distrugătoare ca să se răzbune pentru umilirea îndurată – aşa a fost, aşa este şi aşa va fi. Iar pentru cei descoperiţi nu există scăpare sau fugă de răzbunare decât în neant. Inscripţia de foc se stinse, iar curtenii se uitară în ochii suveranului lor, care erau ca şi morţi. Aceasta tăcu îndelung, iar ei începură să-l roage:

— Stăpâne al Eternei şi Erisfenei, domn al Ilidarului, Sinalostului şi Arcapturiei, al tuturor sorilor şi lunilor, vorbeşte-ne!

— Nu de cuvinte, ci de fapte avem nevoie! – răspunse Inhiston.

Consiliul se cutremură, dar răspunse într-un glas:

— Tu ai spus-o!

— Atunci aşa să fie! – zise regele. Acum, când totul s-a hotărât, am să vă spun numele fiinţei care ne-a adus în starea aceasta; am auzit despre ea când m-am urcat pe

tron. E omul!

— Tu ai spus-o! – răspunse consiliul.

Inhiston se întoarse atunci spre Marele Abstractor:

— Fă-ţi datoria!

Acesta răspunse la rându-i:

— Aud şi ascult!

Şi rosti Cuvântul, iar vibraţiile sale se răspândiră pe aripile vântului în hăurile planetei. Atunci cerul de jasp plesni şi, înainte ca frunţile turnurilor ce se dărâmau să atingă solul, cele şaptezeci şi şapte de oraşe argenşe se transformară în şaptezeci şi şapte de cratere albe. Aşa pieriră argenşii, o dată cu lumea lor distrusă de foc. Marele soare nu mai lumina planeta învăluită într-un ghem de nori negri, care se topeau încet spulberaţi de viforul neantului. Vidul, pătruns de raze mai tari decât stâncile, se strânse într-o scânteie tremurândă, care se stinse. Valuri apoplectice ajunseră după şapte zile la locul unde aşteptau, negre ca noaptea, navele zburătoare în vid.

— S-a sfârşit! – spuse creatorul monştrilor către însoţitorii săi. Statul argenşilor a încetat să mai existe. Putem porni mai departe.

Întunericul a făcut iar loc luminii la pupa navelor lor şi răzbunătorii au zburat în cele patru vânturi. Cosmosul este nesfârşit; el n-are margini, dar margini nu are nici ura lor, care în orice zi, în orice ceas ne poate ajunge şi pe noi…

Moartea albă

ARAGENA era o planetă construită pentru a fi locuită în interior, iar stăpânul ei, Metameric, care se întinsese de la ecuator pe toate cele trei sute şaizeci de grade, cuprinsese astfel totul, fiindu-i nu numai domn, ci şi scut de apărare. Dorind să-şi ferească supuşii, pe enteriţi, de atacurile din Cosmos, a interzis mişcarea oricui, chiar şi a celei mai mici pietricele, pe suprafaţa globului. De aceea continentele Argenei rămăseseră sălbatice şi moarte, şi numai topoarele trăsnetelor ciopleau spinările de piatră ale munţilor, iar

meteoriţii sculptau cratere în sol. Dar la zece mile de adâncuri se întindea zona muncii harnice. Enteriţii, sfredelind planeta-mamă, îi îmbogăţeau interiorul cu grădini de cristal şi oraşe de aur şi argint; casele şi le clădiseră invers, în formă de dodecaedru sau icosaedru. Mai făcuseră şi palate hiperbolice, în ale căror oglinzi, ca nişte cupole, te vedeai mărit de douăzeci de mii de ori ca într-un teatru al uriaşilor. Le plăcea fastul şi geometria, şi erau mari meşteri constructori. Printr-un sistem de conducte au tras în fundul planetei lumina, filtrată o dată prin smaralde, o dată prin diamante, altă dată prin rubine, aşa că aveau după poftă fie dimineaţă, fie amiază, fie amurg, şi toate în culori trandafirii. Îşi îndrăgiseră tare mult lumea lor, pentru că semăna toată cu o oglindă. Aveau vehicule de cristal, fără geamuri, pentru că erau în întregime transparente, puse în mişcare de răsuflarea gazelor fierbinţi. Călătorind, enteriţii se vedeau oglindiţi de bolţile palatelor şi templelor, în multiple reflectări glisante, tangente sau imitând curcubeul. Aveau până şi un cer propriu, în ale cărui păienjenişuri de molibden şi vanadiu străluceau spineli şi alte cristale călite în foc.

Domn ereditar, al Aragenei, Metameric, avea un corp frumos, rece şi cu multe membre. În primul îşi ţinea mintea. Când aceasta îmbătrânea, după mii de ani, când cristalele oboseau de atâta gândire înaltă, pe minte punea stăpânire membrul următor, şi aşa întruna, căci avea zece miliarde de membre. Metameric era urmaşul aurigenilor, pe care nu-i văzuse niciodată. Ştia despre ei doar un singur lucru: când fuseseră ameninţaţi să piară din cauza unor făpturi înfricoşătoare, care se îndeletniceau cu cosmonautica şi pentru ea renunţaseră chiar la serii lor strămoşeşti, aurigenii şi-au închis întreaga lor ştiinţă şi dorinţă de a exista în grăunţe microscopice de atomi, cu care au fertilizat solul stâncos al Aragenei. I-au dat acest nume pentru că le amintea de numele lor. N-au lăsat nici măcar o urmă pe stâncile ei, să nu atragă în felul acesta pe cruzii lor duşmani. Pieriseră cu toţii, până la unul, având doar o singură mângâiere, aceea că duşmanii lor, numiţi albii sau

palizii, nu-şi vor da seama că tot mai rămăsese ceva din ei. Enteriţii, născuţi din Metameric, nu cunoşteau neobişnuita istorie a originii lui; povestea tragicului sfârşit al aurigenilor, precum şi a începutului enteriţilor, a fost scrisă pe un vechi cristal negru, ascuns în inima planetei. O ştia bine însă, şi o ţinea minte stăpânul lor.

Din solul pietros” şi magnetic pe care-l scoteau harnicii constructori, mărindu-şi împărăţia lor subterană, Metameric porunci să se facă un şir de recife, care apoi să fie răspândite în vid. Acestea înconjurară planeta ca nişte cercuri mari, infernale, împiedicând accesul spre ea. Navigatorii cosmici erau nevoiţi să ocolească acest loc, numit Negrul Şarpe cu Clopoţei, căci aici, fără încetare, imensele trunchiuri zburătoare, de bazalt şi porfir, se loveau între ele, fiind obârşia unor întregi fluvii de meteoriţi; de aci se năşteau toate capetele de comete, toţi bolizii şi asteroizii de piatră de care e plină întreaga constelaţie a Scorpionului.

Meteoriţii cădeau ca nişte lavine de piatră pe solul Aragenei, îl bombardau, îl brăzdau şi îl arau cu torente de lovituri de foc, noaptea schimbând-o în zi şi ziua, prin nori de praf, în noapte. Dar nici cel mai mic cutremur nu ajungea până la statul enteriţilor. Oricine ar fi îndrăznit să se apropie de planeta lor, ar fi zărit, dacă nu şi-ar fi sfărâmat mai întâi nava de puhoaiele de stânci, un glob de piatră aidoma unei ţeste găurite de cratere. Până şi porţile care” duceau spre subterane, enteriţii le făcuseră asemănătoare stâncilor zdrobite.

Mii de ani în şir nimeni nu vizitase planeta, şi cu toate acestea, Metameric nu încetase o clipă să ordone aspră veghe.

Într-o bună zi mai mulţi enteriţi, ieşind la suprafaţă, zăriră un fel de cupă gigantică, înfiptă cu vârful în grămada de stânci. Concavitatea ei, îndreptată spre cer, era spartă şi găurită în mai multe locuri. Îndată au fost aduşi atotştiutorii navigatori astrali, iar aceştia au spus că în faţa lor se află epava unei nave stelare străine, din zări necunoscute. Nava era foarte mare. Abia din apropiere se putu vedea că are

forma unui cilindru zvelt, cu un vârf conic înfipt în stânci, şi că e acoperită de un strat gros de osmalină şi funingine. Prin construcţia ei, partea din spate, în formă de cupă, era cât cele mai mari bolţi ale palatelor subterane. Apoi din străfundurile planetei ieşiră maşini prevăzute cu cleşti care scoaseră cu mare atenţie tainica navă din locul unde căzuse şi o duseră în subteran. Un grup de enteriţi astupară pâlnia făcută de vârful navei, pentru ca orice urmă a unei atingeri străine să dispară de pe suprafaţa planetei, după care porţile de bazalt se închiseră surd la loc.

Nava, înnegrită, de parcă ar fi fost arsă pe jăratic, se odihnea acum în pustiul central de cercetări, iar cercetătorii îndreptară spre ea oglinzile lucitoare ale celor mai limpezi cristale şi deschiseră cu lame de diamant primul blindaj exterior. Apoi urmă alt blindaj, de o albeaţă ciudată, care îi cam puse pe gânduri, dar când uneltele lor îl îndepărtă şi pe acesta, apăru un al treilea, de nepătruns, prevăzut cu o uşă ermetică, pe care nu ştiau cum s-o deschidă.

Cel mai în vârstă dintre savanţi, Afnor, cercetă cu mare atenţie uşa; se dovedi că încuietoarea ceda numai dacă s-ar fi pronunţat un anumit cuvânt. Nu-l ştiau şi nici nu aveau de unde să-l ştie. Încercară tot felul de cuvinte, ca de exemplu „Cosmos”, „Stele”, „Zbor veşnic”, dar uşa nici nu se clinti.

— Nu ştiu dacă e bine încercând să deschidem uşa fără ştirea regelui Metameric – zise într-un sfârşit Afnor. Pe când eram copil am auzit o legendă despre nişte fiinţe albe, care urmăresc în Cosmos orice făptură născută din metal şi o distrug din răzbunare, pentru că…

Se întrerupse, căci, rostind aceste ultime cuvinte, zări cu groază, ca şi ceilalţi, cum uşa de pe marele perete al navei, până atunci nemişcată, se dădu la o parte. Cuvântul care o deschisese era „Răzbunare”.

Savanţii cerură de îndată ajutor luptătorilor. Împreună cu ei şi înarmaţi cu aruncătoarele de scântei, pătrunseră în întunecimea sufocantă şi nemişcată a navei, luminând-o cu cristale albastre şi albe.

Maşinăria era în bună măsură sfărâmată, aşa că rătăciră

multă vreme printre ruinele ei, căutând echipajul, dar nu găsiră nicio urmă. Se gândiră că poate nava este ea însăşi o fiinţă inteligentă. Se mai întâmplase. Ca mărime, regele lor întrecea de mii de ori necunoscuta navă, şi cu toate astea era totuşi o făptură raţională. Dar releele gândirii electrice, pe care le descoperiră, erau mici şi răsfirate; nava străină nu putea fi deci nimic altceva decât o maşină zburătoare şi, fără echipaj, moartă ca o piatră.

Într-un ungher al cabinei de comandă, chiar lângă peretele blindat, cercetătorii dădură peste o baltă parcă de vopsea roşie, care le pătă degetele de argint când se atinseră de ea. Din balta aceea scoaseră zdrenţele unor haine necunoscute, ude şi roşii, şi nişte aşchii, nu prea tari, de calcar. Nu ştiau de ce, dar frica îi cuprinse pe toţi, cum stăteau aşa, în întunericul străpuns de lumina cristalelor. Află şi regele de întâmplarea asta şi îndată trimise nişte slujitori cu poruncă severă de a se distruge nava cu tot ce este în ea, dar mai cu seamă navigatorii străini să fie aruncaţi în focul atomic.

Cercetătorii au răspuns că nu găsiseră pe nimeni, doar întunericul, nişte resturi sfărâmate, măruntaie de metal şi nişte praf pătat cu niţică vopsea roşie. Unul dintre trimişii regelui încremeni şi porunci ca imediat să fie aprinse rugurile atomice.

— În numele regelui! – rosti el. Vopseaua roşie, pe care aţi găsit-o, vesteşte pieirea! Prin ea trăieşte moartea albă, ea care nu ştie altceva decât să se răzbune pe făpturi nevinovate pentru simplul fapt că acestea există…

— Dacă asta e moartea albă, atunci nu ne mai temem de ea. Nava este moartă şi oricine a călătorit cu ea a nimerit în inelul de recife defensive – răspunseră savanţii.

— Fără de sfârşit este puterea acestor fiinţe palide, căci dacă pier, renasc de mai multe ori din nou, departe de serii puternici! O, atomişti, faceţi-vă datoria!

Spaima se strecură în inimile învăţaţilor şi cercetătorilor la auzul acestor cuvinte. Nu credeau în prorocirea sfârşitului, căci prea li se părea imposibil. Aşa că scoaseră nava din lăcaşul ei, o sfărâmară pe nicovale de platină, iar

când se făcu fărâme, o cufundară în radiaţii tari, încât ea se transformă în miriade de atomi zburători, care tac veşnic, pentru că atomii n-au niciun fel de istorie, cu toţii sunt la fel, fie că provin din cele mai puternice astre, din planete moarte sau din făpturi inteligente, bune sau rele, deoarece materia este aceeaşi în tot Cosmosul şi nu de ea trebuie să te temi.

Apoi luară acei atomi, îi îngheţară pe toţi într-un bloc, îi expediară către stele şi abia atunci îşi spuseră uşuraţi:

— Suntem salvaţi. Nimic nu ne mai poate ameninţa de-acum.

Dar când ciocanele de platină izbiră nava, iar aceasta se descompuse, o dată cu zdreanţa de haină năclăită de sânge, din cusătura desfăcută căzu un spor nevăzut, atât, de mic, încât o sută ca el pot fi acoperiţi de un singur fir de nisip. Şi din acest spor, în timpul nopţii, prin praf şi pulbere, printre stâncile-grotelor apăru un muguraş; din el al doilea, al treilea, al o sutălea, răspândind în jur oxigen şi umezeală, care hrănea rugina ce începu să se răspândească peste întinderea oraşelor de cristal. Şi firele nevăzute, ascunse în măruntaiele reci ale enteriţilor, începură să acţioneze astfel, încât, atunci când se sculară, purtau de-acum moartea în ei. Şi nu se împlini niciun an, până când toţi zăceau la pământ. În peşteri se opriră maşinile, se stinseră focurile de cristal, rugina ca o lepră maronie cuprinse cupolele argintii, şi când pieri şi ultima picătură de căldură atomică, se aşternu întunericul în care creştea un mucegai alb, pufos şi umed, pătrunzând scheletele scrâşnitoare, intrând în ţestele ruginite şi împăienjenind orbitele stinse.

Cum Micromil şi Gigaţian au pus pe fuga nebuloasele

ASTRONOMII NE ÎNVAŢĂ că tot ceea ce există – nebuloase, galaxii, stele – se roteşte în toate direcţiile şi datorită acestei neîntrerupte vânzoleli Universul se dezvoltă

de miliarde de ani.

Pe mulţi îi miră din cale-afară această alergătură, dar dacă s-ar întoarce cu gândul înapoi, ar ajunge la concluzia că demult de tot, întregul Cosmos era concentrat într-un singur punct, ca o picătură astrală, şi nu se ştie cum s-a ajuns la explozia care durează şi astăzi.

Şi gândind aşa, îi cuprinde curiozitatea. Ar vrea să ştie ce a fost înainte, şi nu pot dezlega această taină. Dar să vă spun cum a fost.

Pe vremea Universului dintâi, trăiau doi constructori, specialişti neîntrecuţi în cosmologie. Nu era vreun lucru pe care să nu-l poată face. Totuşi, ca să construieşti ceva, trebuie mai întâi să ai planul acelui ceva, iar planul trebuie să-l concepi, altfel de unde să-l iei? Aşa că cei doi constructori, Micromil şi Gigaţian, s-au tot gândit în ce chip ar putea afla dacă mai poate fi construit ceva în afară de ciudăţeniile care le treceau prin cap.

— Eu pot să înfăptuiesc tot ce-mi trece prin minte – zise Micromil – dar prin minte nu îmi trece totul. Asta ne îngrădeşte pe amândoi. Adică nu putem gândi tot ceea ce poate fi gândit. Şi se poate întâmpla ca tocmai un cu totul alt lucru, decât cel la care ne-am gândit şi pe care-l înfăptuim, să fie vrednic de luat în seamă! Ce zici!

— Ai dreptate, desigur – răspunse Gigaţian – dar care-i soluţia, după părerea ta?

— Orice construim, construim din materie – răspunse Micromil. În ea zac toate posibilităţile; dacă plănuim o casă, construim o casă, dacă vrem un palat de cristal, atunci facem un palat, dacă vrem să facem o stea gânditoare, atunci croim o minte de foc, şi izbutim să construim şi steaua. La drept vorbind, există mai multe posibilităţi în materie decât în capetele noastre; ar trebui deci să-i facem materiei o gură, să ne spună ea singură ce se mai poate făuri din ea, poate ceva ce nici prin minte nu ne trece!

— Gura este necesară – fu de acord Gigaţian – dar nu este suficientă, căci ea exprimă doar ceea ce are mintea în ea. Aşa că nu numai gură trebuie să-i facem materiei, ci trebuie s-o facem să şi gândească. Atunci, fără îndoială, ne

va dezvălui toate tainele cu putinţă!

— Bine zici – răspunse Micromil. Merită să ne batem capul. Eu înţeleg lucrurile aşa: deoarece tot ceea ce există este energie, din ea trebuie să făurim gândirea, începând de la ceea ce e mai mic, adică de la cuantă. Gândirea cuantică trebuie s-o închidem într-un recipient foarte mic, făcut din atomi. Deci, ca ingineri atomişti ce suntem, să punem totul în mişcare, continuând fără încetare micşorarea. Când voi putea cuprinde în buzunar o sută de milioane de genii, când vor încăpea acolo uşor cu toţii, scopul va fi atins; geniile acelea se vor înmulţi şi orice pumn de nisip gânditor îţi va spune, asemenea unui consiliu alcătuit din nenumărate persoane, ce şi cum să faci!

— Nu, nu aşa! – ripostă Gigaţian. Trebuie procedat invers, pentru că tot ceea ce există este masă. E necesar, deci, ca din întreaga masă a Universului să construim un singur creier, de o mărime cu totul neobişnuită, plin de gândire. Numai el singur, atunci când îl voi întreba, o să-mi dezvăluie toate secretele atotcreaţiei. Ţărâna ta genială este o ciudăţenie inutilă, căci dacă fiecare grăunte gânditor va spune altceva, te vei pierde şi nu vei câştiga pic de cunoştinţe!

Într-un cuvânt, tare se mai ciondăniră cei doi constructori şi nici pomeneală să se mai apuce de vreo treabă împreună. Se despărţiră, deci, râzând unul de altul, şi fiecare se apucă de lucru cum îl tăie capul. Micromil începu să adune cuante, le închise în recipiente atomice mici şi, pentru că cel mai strâmt loc se afla în cristale, strânse gândirea în diamante, în calcedonii şi rubine. Cu acestea din urmă reuşise de minune. Îngrămădise în ele atâta înţeleaptă energie, încât străluceau de îţi luau ochii. Mai avea şi multe alte mărunţişuri gânditoare: smaraldele albastre, circumspecte, şi topazele galbene, iuţi, totuşi gândirea roşie a rubinelor îi părea cea mai limpede. Pe când Micromil se trudea cu aceşti pitici, Gigaţian îşi consacră timpul uriaşilor. Atrase spre sine, cu mare efort, sori şi galaxii întregi, le topi, le amestecă şi le contopi, meşteri mâini până la coate, apoi făuri un uriaş cosmic, atât

de mare, încât cuprindea aproape totul, nelăsând decât o crăpătură şi în ea pe Micromil cu nestematele sale.

Când amândoi îşi încheiară opera, nu se mai întrebară care va afla mai multe secrete de la făptura creată, ci doar cine avusese dreptate şi alesese soluţia cea mai bună. Aşa că se provocară la întrecere. Gigaţian îl aşteptă pe Micromil la picioarele uriaşului său cosmic, care se întinsese în sus, în lung şi în lat pe o distanţă de veacuri, de veacuri-lumină. Avea corpul din nori negri astrali, respiraţia din pulbere solară, picioarele şi mâinile din galaxii unite prin gravitaţie, capul din o sută de trilioane de globuri de fier, iar pe cap o căciulă miţoasă, arzândă, din piele solară. Când Gigaţian începu să-l regleze, de la gura lui până la urechi făcu o călătorie care dură şase luni. În schimb, Micromil veni la locul de întrecere singurel, cu mâinile goale; avea în buzunar doar un rubin mititel, pe care voia să-l opună colosului. Văzându-l, Gigaţian începu să râdă.

— Şi ce-o să spună flecuşteţul ăsta? – întrebă. Ce poate să însemne ştiinţa lui faţă de acest colos al gândirii – galactice, al inteligenţei nebuloaselor, în care serii transmit gândurile altor sori, puternica gravitaţie le întăreşte; supernovele dau strălucire ideilor, iar întunericul interplanetar dă intensitate meditaţiei?

— În loc să te lauzi atâta cu tot ce ai făcut, mai bine treci la treabă – îi răspunse Micromil. Sau ştii ce? De ce să întrebăm creaturile noastre? Mai bine să le lăsăm pe ele singure să arate ce sunt în stare! Geniul meu microscopic să se întâlnească cu uriaşul tău astral în acest turnir, în care scut să fie înţelepciunea, iar sabie gândirea chibzuită!

— Bine, fie şi aşa – zise Gigaţian.

Făcură loc creaţiilor lor, ca să rămână faţă în faţă. Rubinul cel roşu începu a se învârti deasupra colosului luminat, incomensurabil, se roti prin întunecimi, deasupra oceanelor de vid, în care pluteau munţi de stele, şt începu:

— Hei, uriaşule, mocârţan de foc fără măsură, ia spune, eşti măcar în stare să te gândeşti la ceva?

Abia după un an ajunseră cuvintele acestea la creierul colosului, care se miră de atâta îndrăzneală şi vru să vadă

cine e cel ce cutează să i se adreseze în felul acesta.

Începu să-şi întoarcă capul în partea de unde i se pusese întrebarea, şi treaba asta dură vreo doi ani. Se uită cu ochii lui ca nişte galaxii luminescente în întuneric, dar nu zări nimic, pentru că rubinul nu mai era de mult la locul acela. Acum se afla chiar după ceafa colosului şi chicotea:

— Mare bleg mai eşti, stelonorosule, soarepletosule! Leneş nevoie mare şi fricos ca noaptea! Decât să-ţi mişti căpăţâna aia flocoasă, de colo până colo, mai bine spune-mi dacă ştii cât fac doi şi cu doi, înainte ca jumătate din uriaşii tăi albaştri să ţi se aprindă în creier şi să se stingă de bătrâneţe!

Tare-l mai supărară vorbele acestea neruşinate pe uriaş, care începu să se învârtă tot mai repede, furios că i se vorbise chiar de pe propria-i spinare. Şi se învârti tot mai iute şi mai iute, până când stelele Căii Lactee începură să se rotească în jurul axei corpului său, iar braţele galaxiilor, până atunci drepte, începură să se încolăcească de atâta avânt; roiurile de pulbere cosmică se adunară ca nişte gheme rotunde, şi toţi serii, toate globurile şi planetele se porniră ca nişte tăuni înfuriaţi. Dar până să-şi întoarcă privirea spre duşman, acesta şi chicotea batjocoritor din altă parte.

Cristăluţ-obrăznicuţ fugea tot mai iute şi mai iute, iar uriaşul cosmic începu să se învârtă, să se învârtă întruna, dar nu putea să-l ajungă cu niciun chip, deşi ajunsese să se rotească ca un titirez. Îşi luase un asemenea avânt şi se învârtea atât de repede, încât lanţurile gravitaţiei slăbiră, încheieturile meşterite de Gigaţian, întinse acum până la limită, cedară, nodurile atracţiei se rupseră, şi, deodată, ca o centrifugă sătulă de învârtit, uriaşul cosmic plesni şi se risipi în toate părţile, aidoma Căii Lactee, iar din pricina acestei mişcări centrifuge, se porni şi goana nebuloaselor. Micromil spunea mai târziu că el biruise, fiindcă uriaşul cosmic al lui Gigaţian se spulberase înainte de a mai apuca să spună un singur cuvânt. În schimb, Gigaţian susţinea că scopul întrecerii nu fusese încercarea puterilor, ci a minţii, adică să vadă care din creaturile lor este mai înţeleaptă, şi

nu care se ţine mai bine pe picioare. Întrucât cele întâmplate nu aveau nici în clin nici în mânecă de fapt cu cearta lor de principiu, înseamnă că Micromil l-a înşelat în mod ruşinos.

De atunci cearta s-a aprins şi mai tare. Micromil îşi caută rubinul, pierdut pe undeva în timpul catastrofei. Nu-l poate găsi, pentru că oriunde s-ar uita; vede numai roşu. Alergând într-acolo, îşi dă seama că nu e decât lumina nebuloaselor, care, acum, la bătrâneţe, capătă culoarea rubinie, aşa că el e nevoit să caute mereu, dar fără folos. Gigaţian se căzneşte să-şi cârpească uriaşul la loc cu ajutorul unor frânghii gravitaţionale şi sfori de radiaţii, folosind drept ac cea mai puternică rază. Dar tot ce cârpeşte plesneşte pe dată, atât de mare e puterea goanei începute de nebuloase. Şi niciunul, nici altul n-a reuşit să afle tainele materiei, deşi au învăţat-o să aibă minte, i-au meşterit şi gură să vorbească, pentru că, înainte de a ajunge la o discuţie care să lămurească lucrurile, s-a întâmplat nenorocirea aceea, pe care cei lipsiţi de judecată o numesc, din neştiinţă, facerea lumii. Într-adevăr, datorită rubinaşului lui Micromil, uriaşul cosmic al lui Gigaţian s-a sfărâmat în mii de bucăţele mărunte, care până în ziua de azi zboară în toate direcţiile. Cine nu crede ce am povestit n-are decât să-i întrebe pe învăţaţi dacă-i adevărat sau nu că tot ce există în Cosmos se învârte în jurul axei ca un bărzăune şi că din învârtirea asta nebunească a început totul pe lume.

Povestea computerului care s-a luptat cu balaurul

REGELE POLEANDER PARTOBON, domnitorul liberei, era un mare războinic. Şi cum admira metodele strategiei moderne, în arta militară, preţuia mai mult decât orice cibernetica. Împărăţia lui mişuna de maşini gânditoare. Poleander le răspândise peste tot, nu numai în observatoare astronomice sau în şcoli, ci până şi în pietrele de pe drumuri poruncise să se pună câte un creieraş

electronic, care îi avertiza în gura mare pe trecători să nu se împiedice; la fel, în stâlpi, în ziduri, în pomi, ca oriunde te-ai afla, să ai pe cine întreba dacă eşti pe drumul cel bun. Le atârnase de nori, să anunţe de sus ploaia, le pusese în munţi şi văi, pe scurt, nu exista un loc în Cibera unde să nu dai peste o maşină cibernetică. Era tare frumos pe planetă, căci regele nu numai că hotărâse, prin decrete, ca totul să fie modernizat prin mijloace cibernetice, ci introdusese şi o nouă ordine. Aşa, de pildă, în împărăţia lui s-au construit ciberaci şi ciberviespi bâzâitoare, ba chiar cibermuşte; când acestea se înmulţeau prea tare erau vânate de păianjeni mecanici. Foşneau pe planetă chibertufişurile cibercodrilor, cântau ciberpicupurile şi ciberguzlele. Dar în afară de aceste maşinării civile, în Cibera se aflau de două ori mai multe maşinării militare, regele fiind o căpetenie foarte războinică. În subteranele palatului avea un ordinator strategic de o vitejie fără seamăn; mai avea şi altele, mai mici, pe urmă divizii de cibermitraliere, uriaşe cibertunuri şi tot felul de alte ciberarme, precum şi depozite întregi de praf de puşcă. Singurul lui necaz, din pricina căruia suferea din cale-afară, era că nu avea pe nicăieri niciun fel de duşman. Nimeni nu avea de gând să-i invadeze ţara, căci de s-ar fi întâmplat una ca asta ar fi ieşit la iveală, negreşit, nemaipomenita vitejie a regelui, concepţia lui strategică precum şi eficacitatea extraordinară a ciberarmelor. În lipsa duşmanilor şi a invadatorilor adevăraţi, regele porunci inginerilor să-i construiască alţii, artificiali, şi cu aceştia se lupta biruind întotdeauna. Şi cum se desfăşurau adevărate marşuri şi bătălii cumplite, populaţia avea serios de suferit. Supuşii începură să murmure, căci ciberduşmanii distrugeau multe aşezări şi bunuri, împroşcându-i cu jeturi de foc lichid. Ba chiar îşi exprimară deschis nemulţumirea, deşi regele însuşi, luând cu asalt oraşele ocupate de duşmanii artificiali, îi punea pe fugă, izbăvindu-şi poporul cu preţul nimicirii a tot ce-i ieşea în cale. Se plângeau şi atunci, nerecunoscătorii, deşi totul era spre binele şi libertatea lor.

Dar într-o zi, regele, plictisit de atâtea bătălii pe planeta

lui, hotărî să, îndrăznească mai mult. Începu să viseze despre marşuri şi lupte cosmice. Planeta sa avea o Lună mare, cu totul pustie şi sălbatică. De aceea regele puse biruri mari pe supuşi pentru a strânge fondurile necesare construirii pe Lună a unui nou teatru de război. Oamenii plătiră cu plăcere birurile, socotind că de-acum regele Poleander n-o să-i mai elibereze cu ajutorul cibertunurilor şi nici n-o să-şi mai încerce puterea armelor pe seama caselor şi a capetelor lor. Inginerii regelui construiră pe Lună un computer neobişnuit, care, la rândul lui, avea sarcina să creeze tot felul de armate şi arme automate. Apoi regele se grăbi să încerce în felurite chipuri puterile maşinii; într-o zi îi ordonă telegrafic să execute un electrosalt: era curios să afle dacă e adevărat ce spun inginerii, cum că maşina asta ştia să facă orice. „Dacă se pricepe la toate – gândea el – atunci poate să şi sară”. Numai că în telegramă s-a strecurat o greşeală şi maşina primi ordinul să facă nu un electrosalt, ci un electrobalaur. Şi ea execută ordinul cum putu mai bine.

Regele, care tocmai atunci era ocupat cu altă campanie militară – trebuia să elibereze o provincie a regatului, cucerită de ciberteutoni – uitase cu totul de ordinul dat maşinii lunare, când se pomeni cu stânci uriaşe, prăvălite de pe Lună asupra planetei sale. Tare se mai miră regele când una căzu pe o aripă a palatului, distrugându-i colecţia de cibernali cu cuplaj turnant şi, mâniat din cale-afară, telegrafie îndată maşinii lunare, întrebând-o cum de îndrăzneşte să facă una ca asta. Ea însă nu-i răspunse, pentru că de mult nu mai exista pe lume. Balaurul o înghiţise, prefăcând-o în propria sa coadă:

Atunci regele trimise pe Lună o expediţie înarmată, punând în fruntea ei o altă maşină cibernetică, la fel de vitează, ca să potolească balaurul. Dar nu trecu mult şi ceva sclipi, trosni şi praful se alese şi de maşină şi de expediţie. Balaurul nu avea chef de joacă, lupta de-adevăratelea şi avea cele mai rele intenţii faţă de regat şi faţă de rege. Atunci, regele trimise pe Lună mai mulţi generali-ciberali şi colonei-cibernei. La urmă trimise chiar

un ciberisim, dar nici acesta nu făcu vreo ispravă; doar că bătălia dură ceva mai mult, şi regele o putu urmări prin lunetă de pe terasa palatului”.

Balaurul creştea, iar Luna se făcea tot mai mică, fiindcă monstrul o înfuleca bucăţică cu bucăţică, îngrăşându-şi cu ea propriul trup. Atunci, regele şi supuşii lui văzură că nu-i de glumă cu electrobalaurul. Îşi dădeau seama că în clipa în care va isprăvi de înghiţit Luna va purcede să mănânce şi planeta lor. Tare se mai frământa regele, dar nu întrevăzu nicio soluţie şi nu ştia ce să facă. Să mai trimită maşini? Degeaba, cădeau una după alta. Să pornească singur iar nu era bine, pentru că balaurului nu-i stătea nimic în cale. Într-o noapte întunecoasă, regele auzi cum bate telegraful în dormitor. Era un aparat telegrafic regal – făcut din aur şi cu creion de briliant – care era în legătură directă cu Luna. Regele sări în sus şi alergă spre telegraf, care bătu înfrigurat cele ce urmează: „Electrobalaurul transmite că regele Poleander Partobon trebuie să-şi ia. Tălpăşiţa, căci el, balaurul, are de gând să-i ocupe tronul!”

Regele îngheţă de spaimă şi, aşa cum se găsea, în papuci şi pijama de hermină, alergă repede în pivniţa palatului, unde se afla vechea şi înţeleaptă lui maşină strategică. De mult nu-i mai ceruse sfatul, căci, încă înainte de naşterea electrobalaurului, se certase cu ea în privinţa unei operaţii militare. Dar acum nu-i mai ardea de ceartă; trebuia să-şi salveze tronul şi viaţa!

O puse în funcţiune şi îi spuse:

— Maşina mea cibernetică! Buna mea maşină! Uite ce-i: electrobalaurul vrea să-mi ia tronul, să mă alunge din regat, salvează-mă, spune-mi ce să fac ca să scap de el?!

— O, nu aşa! – răspunse maşina cibernetică. Întâi de toate trebuie să recunoşti că am avut întotdeauna dreptate. Pe urmă vreau să mă numeşti Mare Hatman Cibernetic, aşa că, te rog, să-mi spui „Ferromagneticitatea Voastră”.

— Bine, bine, te numesc Mare Hatman şi sunt de acord cu tot ce vrei, numai salvează-mă!

Maşina porni să zornăie, să bâzâie, apoi tuşi şi spuse:

— Lucrul e simplu. Trebuie să construim un electrobalaur

mai puternic decât cel de pe Lună. Al nostru o să-l înfrângă, o să-i rupă toate legăturile electrice şi în felul acesta ne atingem scopul!

— Aşa, foarte bine! – răspunse regele. Dar poţi să-mi faci planul unui asemenea balaur?

— Va fi un superbalaur – răspunse maşina. Nu numai că ştiu să fac planurile, dar pot să-l şi construiesc. Am s-o fac numaidecât. Aşteaptă o clipă, maiestate! Şi, într-adevăr, începu să şuiere, să hârâie, să clipească, potrivind ceva înăuntrul ei şi deodată, o uriaşă gheară electrică, incandescentă, apăru dintr-o latură. Regele strigă:

— Bătrână maşină cibernetică, opreşte-te!

— Ia seama cum mi te adresezi! Sunt Marele Hatman Cibernetic!

— A, da, adevărat – zise regele. Ferromagneticitatea Voastră, vezi că electrobalaurul pe care-l creezi, după ce o să doboare balaurul din Lună, o săi. Ia locul, şi cum o să scăpăm de el?

— Construind altul, şi mai puternic – îl lămuri maşina.

— A, asta nu! Opreşte-te, te rog. Ce nevoie am de balauri tot mai puternici pe Lună când eu nu vreau niciunul acolo!

— A, asta-i altceva – răspunse maşina. De ce nu mi-ai spus de la început? Vezi cât de nelogic te exprimi? Stai… Trebuie să mă gândesc.

Şi porni iar să şuiere, să zbârnâie, apoi tuşi şi spuse:

— Trebuie să meşteresc o antilună cu un antibalaur, să-i introduc pe orbita Lunii (în clipa aceasta trosni ceva înăuntrul maşinii), pe urmă să m-aşez în patru labe şi să cânt: „Eu sunt tânăr roboţel, nu mi-e teamă nici de fel, unde-i apă hop şi eu, zău că nu mi-e frică, zău, de cu seară până-n zori, ura, ura, de trei ori!

— Ciudat mai eşti – spuse regele. Ce legătură are antilună cu cântecele astea despre roboţelul cel tânăr?

— Care roboţel? – întrebă maşina. A, nu, nu, am greşit, cred că mi s-a stricat ceva înăuntru. Se vede treaba că s-o fi ars ceva. Regele începu să cerceteze maşina şi găsi o lampă plesnită. O înlocui, apoi întrebă iar ce să facă cu antiluna.

— Ce antilună? – întrebă maşina, care între timp uitase ce spusese înainte. Nu ştiu nimic despre nicio antilună… stai puţin, trebuie să mă gândesc.

Începu să şuiere, să fornăie, apoi spuse:

— Trebuie să creez teoria generală a combaterii electrobalaurilor, pentru care balaurul din Lună va fi un caz foarte uşor de rezolvat.

— Bine, atunci creaz-o, ce mai stai! – zise regele.

— Da, dar pentru asta trebuie să creez mai întâi diferiţi electrobalauri de probă.

— A, nu! foarte mulţumesc – strigă regele. Balaurul vrea să-mi ia tronul. Ce-o să se-ntâmple dacă ai să creezi mai mulţi?

— Da? Ei, atunci trebuie să găsim altă cale. Vom aplica varianta strategică a metodei apropierilor; succesive. Du-te şi telegrafiază balaurului că îi cedezi tronul cu condiţia să efectueze trei operaţii matematice foarte simple…

Regele plecă şi telegrafie, iar balaurul se declară de acord. Apoi regele se întoarse la maşină.

— Acum – îi spuse – transmite-i spre rezolvare prima problemă: să se împartă prin sine însuşi!

Regele transmise problema. Electrobalaurul se împărţi, şi, cum într-un electrobalaur încape un singur electrobalaur, rămase mai departe pe Lună şi nimic nu se schimbă.

— Ei, mare ispravă făcuşi – strigă regele, alergând spre subterană atât de repede, încât îşi pierdu pantofii – balaurul s-a împărţit prin sine însuşi, şi, pentru că unu împărţit la unu fac unu, totul a rămas neschimbat.

— Nu-i nimic! Am făcut-o înadins. Este o operaţie care-i distrage atenţia – zise maşina. Acuma spune-i să extragă din el rădăcina pătrată! Regele telegrafie pe Lună, iar balaurul începu să tragă, şi trase, şi trase, apoi începu să tremure tot, să gâfâie, să se încordeze, până ce, în sfârşit, scoase din el rădăcina pătrată.

Regele se întoarse iar la maşină.

— Balaurul s-a scuturat, a tremurat, chiar a scârţâit, dar până la urmă tot a scos rădăcina pătrată şi mă ameninţă în continuare! – strigă el din prag. Spune, ce să fac, maşină

băţ… pardon, Ferromagneticitatea Voastră?!

— Fii pe pace – îi zise ea – acuma du-te şi spune-i să scadă din el însuşi!

Regele o zbughi în dormitor, telegrafie, iar balaurul începu îndată să scadă din el însuşi, mai întâi scăzu coada, apoi corpul, pe urmă când văzu că se îngroaşă gluma, vru să se oprească, dar nu mai putut să potolească elanul scăderii, scăzu şi capul şi rămase zero, adică nimic.

— S-a terminat cu electrobalaurul – strigă vesel regele, alergând spre subterană. Datorită ţie, bătrână maşină cibernetică… datorită ţie… Ai muncit serios, n-am ce zice… Meriţi să te odihneşti, aşa că am să te scot din circuit.

— A, nu, dragul meu – răspunse maşina. Eu mi-am făcut datoria şi tu vrei să mă scoţi din circuit, şi nici nu-mi mai spui Ferromagneticitatea Voastră? O, nu-i frumos deloc! Acum am să mă transform eu în electrobalaur, iubitule, şi am să te alung din regat, şi am să domnesc fără îndoială mai bine decât tine, fiindcă tu în toate te-ai sfătuit cu mine, aşa că, la drept vorbind, eu am domnit, nu tu…

Şi, zbârnâind, şuierând, porni să se preschimbe în electrobalaur; electroghearele de foc începură să se ivească din amândouă laturile, când regele, îngrozit la culme, îşi scoase pantofii din picioare, sări la maşină şi începu să-i croiască lămpile la nimereală. Maşina începu să fornăie şi să horcăie. Ceva i se încurcă în program şi în loc de „electrobalaur” programă greşit „electrosmoală”, apoi, sub ochii regelui, maşina, şuierând tot mai încet şi mai încet, se schimbă într-o masă mare de electrosmoală, neagră precum cărbunele; încă mai sfârâia, eliberând din ea toată electricitatea, prin nişte scântei mici albăstrui, când în faţa uluitului Poleander rămase doar o imensă baltă fumegândă de smoală…

Regele răsuflă uşurat, îşi puse pantofii şi se întoarse în dormitor.

De atunci s-a schimbat cu totul: păţaniile prin care trecuse l-au făcut mai puţin războinic şi până la sfârşitul zilelor sale s-a ocupat numai de cibernetica civilă. De cea militară nici n-a vrut să mai audă.

Consilierii regelui Hidrops

ARGONAUTICII, primul dintre triburile astrale care a cucerit adâncimile oceanelor planetare – pentru vecie, după cum credeau roboţii cu suflet mic – interziseseră metalul. Una dintre minunile împărăţiei lor este Acvaţia, care străluceşte pe cerul de miazănoapte ca un mare safir într-un colier de topaze. Pe această planetă submarină domnise cu ani în urmă regele Hidrops Polipeştele. Într-o dimineaţă, regele a chemat în sala tronului pe cei patru miniştri ai Coroanei, iar când aceştia se prosternară până la pământ în faţa lui, în timp ce marele subbranchial, îmbrăcat numai în smaralde, îi făcea vânt cu evantaiul larg desfăşurat, el îi se adresă după cum urmează:

— Neruginiţi Curteni! De cincisprezece veacuri stăpânesc în Acvaţia peste oraşele ei submarine şi satele din luncile vineţii; în vremea asta am lărgit hotarele ţării, cufundând numeroase continente, şi totodată n-am pătat steagurile rezistente la apă pe care le-am moştenit de la tatăl meu, Ichtiocrates. Ce-i drept, în luptele cu duşmanii microciţi am repurtat un şir de victorii, a căror măreţie nu se cade s-o descriu eu. Simt însă că, de la o vreme, puterea devine pentru mine o povară prea grea, şi, drept urmare, am hotărât să mă îngrijesc de un fiu, care să continue demn dreapta guvernare pe tronul Inoxizilor. De aceea mă adresez ţie, credinciosul meu Hidrociber Amassid, ţie, Mare Programator Dioptric, şi vouă. Filonaut şi Minogar, consilierii mei, să-mi meşteriţi un fiu. Să fie înţelept, dar să nu tragă prea mult spre cărţi, căci învăţătura multă te îndepărtează de la acţiune. Să fie bun, dar, iarăşi, fără exagerare. Doresc să fie viteaz, dar nu un nesăbuit, sensibil, dar nu prea tandru, în sfârşit, să-mi semene mie: şoldurile să-i fie acoperite de aceiaşi solzi de tantal, iar cristalele minţii lui să fie tot atât de limpezi ca apa aceasta, care ne înconjoară şi ne hrăneşte pe toţi! Şi acum, în numele Marii Matriţe, vă poftesc la muncă!

Dioptric, Minogar, Filonaut şi Amassid se înclinară adânc şi ieşiră în tăcere, fiecare cântărind în suflet cuvintele regelui, deşi nu chiar aşa cum ar fi dorit puternicul Hidrops. Minogar tare ar mai fi vrut să ocupe el tronul, Filonaut sprijinea în taină pe duşmanii argonauticilor, microciţii, Amassid şi Dioptric se urau de moarte, şi fiecare din ei pândea înainte de toate căderea celuilalt, ca şi a celorlalţi curteni.

„Regele vrea să-i proiectăm un fiu – îşi zise Amassid – ce poate fi mai simplu decât să imprimi pe matriţa prinţului ura faţă de Dioptric, puşlamaua asta umflată ca o băşică? Atunci, preluând puterea, el va porunci să fie sufocat, scoţându-i-se capul la aer. Ar fi, într-adevăr, splendid. Dar – gândi mai departe vestitul hidrociber – şi Dioptric urzeşte, fără îndoială, aceleaşi planuri, iar programatorul lui are, din păcate, multe posibilităţi, ca să implanteze viitorului prinţ ura faţă de mine. Teribilă poveste! Trebuie să deschid bine ochii, când va fi să introducem împreună matriţa în cuptorul pregătit pentru moştenitorul tronului”.

„Cel mai simplu ar fi – se gândea în vremea asta venerabilul Filonaut – să se insufle prinţului o atitudine prietenoasă faţă de microciţi. Dar asta se va observa îndată şi regele o să dea poruncă să fiu scos din funcţie. Poate ar fi mai bine să i se insufle prinţului numai dragostea pentru formele mici, ceea ce ar fi mai puţin primejdios. Dacă o să fiu luat la întrebări, am să spun că am avut în vedere numai lucrurile mărunte de sub apă şi am uitat să prevăd în programul fiului că ceea ce nu este subacvatic nu trebuie să-i placă. În cel mai rău caz, regele o să-mi ia ordinul «Marea Gâlgâială», dar n-o să-mi taie capul, la care ţin foarte mult şi pe care nu mi l-ar putea reda nici chiar Nanoxer, regele microciţilor!”

— De ce tăceţi, venerabili domni? – li se adresă atunci Minogar. Cred că trebuie să începem fără zăbavă, căci nu e nimic mai sfânt decât porunca regelui!

— Tocmai de aceea o cântăresc cu toată atenţia – spuse repede Filonaut, iar Dioptric şi Amassid adăugară într-un glas:

— Suntem gata!

Cerură deci, după un străvechi obicei, să fie închişi într-o încăpere cu pereţi din solzi de smarald, care fu pecetluită pe dinafară de şapte ori cu răşină submarină; şi însuşi Megaeistes, stăpânul inundaţiilor planetare, aplică pe pereţi stema lui, reprezentând Apa Liniştită. Din clipa aceea nimeni nu se putea amesteca în treburile lor; abia când vor da semn că au isprăvit, când printr-o mişcare anume vor arunca prin uşiţă proiectele nereuşite, după ruperea sigiliilor, se va trece la marea solemnitate a alegerii fiului regelui.

Curtenii se apucară de muncă, dar nu prea avea spor. Căci fiecare se gândea nu atât la îndeplinirea poruncilor lui Hidrops, adică să introducă în program virtuţile cerute de acesta, ci mai degrabă cum să-l înşele pe rege, ca şi pe ceilalţi trei neruginiţi, în această grea acţiune de creaţie.

Regele îşi cam pierdu răbdarea. Curtenii lui stăteau închişi de opt zile şi opt nopţi şi nu dăduseră vreun semn că opera lor s-ar apropia de sfârşit, aşa cum s-ar fi cuvenit, căci fiecare se străduia să-i păcălească pe ceilalţi, aşteptând ca aceştia să obosească, şi atunci să traseze în plasa de cristal a matriţei ceea ce îi convenea. Şi toate astea din cauză că Minogar era măcinat de setea de putere, pe Filonaut îl cuprinsese patima răzbunării, cu care-l aţâţau microciţii, iar Amassid şi Dioptric se urau reciproc.

Pierzându-şi mai degrabă răbdarea decât puterile, şiretul Filonaut zise:

— Nu înţeleg, venerabili domni, de ce treaba noastră merge atât de greu. Doar regele ne-a dat îndrumări precise; dacă le-am fi respectat, prinţul ar fi fost acum gata. Încep să bănuiesc că tărăgăneala voastră e pricinuită de lucruri care nu au nicio legătură cu plăsmuirea moştenitorului tronului, aşa cum i-ar plăcea regelui să fie. Şi dacă mai merge mult aşa, cu profund regret, voi considera de datoria mea să depun un *votum separatum,* adică să trimit…

— Un denunţ! Asta ai de gând dumneata. Prea Stimate Confrate – şuieră, fulgerându-l cu privirea, Amassid, şi toate

decoraţiile de pe piept îi săltară cu furie! Poftim, ce mai aştepţi? Cu permisiunea dumitale, şi eu am chef să-i scriu regelui că dumneata, atins, nu se ştie de când, de tremurici, ai distrus până acum optsprezece matriţe, pe care a trebuit să le aruncăm, pentru că după formula dragostei faţă de tot ce este mic, n-ai lăsat pic de loc pentru interzicerea înclinaţiei spre ceea ce nu este submarin! Ai vrut să ne asiguri, stimabile Filonaut, că asta a fost o scăpare din vedere, dar dacă mai stricăm, din cauza dumitale, alte optsprezece matriţe, o să fii închis ca trădător sau ca nebun! Să ştii că libertatea dumitale se limitează la a alege numai una dintre aceste două căi!

Filonaut vru să se apere, pentru că şi-a dat seama că a stârnit bănuieli, dar Minogar îl opri adresându-se lui Amassid:

— Cine ar putea crede, nobile Amassid, că eşti ca o meduză cristalină, fără nicio pată. Dar şi tu, nu se ştie cum, ai adăugat de unsprezece ori, în locul din matriţă destinat lucrurilor pentru care prinţul trebuie să simtă scârbă, ba o coadă din trei părţi, ba o spinare acoperită cu email vineţiu, pe urmă, de două ori, nişte ochi bulbucaţi, şi, la sfârşit, o dublă armură pe pântece şi trei scântei roşii, de parcă n-ai şti că toate astea sunt trăsături ale venerabilului Dioptric, ruda regelui, şi prin asta ai fi semănat în inima prinţului ura faţă de acest cinstit bărbat…

62

— Bine, dar atunci de ce Dioptric a tot înscris la capetele matriţei dispreţul faţă de fiinţele al căror nume se termină în „id”? – întrebă Amassid. Şi dacă am ajuns aici, de ce tu însuţi, stimate Minogar, nu se ştie de ce, printre obiectele care prinţului nu trebuie să-i fie pe plac, ai inclus mereu un scaun pentagonal, având braţe încrustate cu briliante? Nu ştiai oare că seamănă, ca două picături de apă, cu tronai regelui?

Se aşternu o linişte îngrijorătoare, întreruptă doar de slabe plescăituri. Mult se mai frământară curtenii, sfâşiaţi de interese contradictorii, până ce se împărţiră în două tabere: Filonaut şi Minogar se înţeleseră ca matriţa

viitorului prinţ să prevadă simpatie pentru tot ceea ce e mic, ca şi dorinţa de a nu sta în calea acestor forme. Filonaut se gândea la microciţi, iar Minogar se gândea la el însuşi, căci era cel mai mic dintre cei prezenţi. Dioptric optă şi el pentru această formulă, căci Amassid era dintre toţi cel mai înalt. Acesta din urmă se opuse cât putu, apoi cedă brusc, căci îi veni în minte că se poate micşora tot atât de uşor cum poate să-l cumpere pe cizmarul curţii ca să-i bată lui Dioptrie plăci de tantal la tălpi, din care pricină duşmanul lui va creşte în înălţime şi astfel îşi va atrage antipatia prinţului.

Şi aşa putură termina repede matriţa princiară şi, după ce aruncară rămăşiţele inutile prin trapă, veni şi momentul marii solemnităţi a alegerii fiului regelui.

Dar cum ajunse matriţa cu proiectul de prinţ în cuptor, iar garda de onoare se alinie în faţa lui, ca să-l salute pe viitorul stăpân al argonauticilor, Amassid începu să-şi pună în aplicare trădarea plănuită. Cizmarul curţii, pe care-l mituise, se apucă să meşterească noi plăcuţe de tantal la tălpile lui Dioptric. Prinţul ajunsese sub supravegherea primilor metalurgişti, când Dioptrie, privindu-se în marea oglindă a palatului, băgă de seamă cu groază că este aeram mai înalt decât duşmanul său, ori prinţului i se programase simpatie numai pentru obiecte şi persoane mici!

Întors acasă, Dioptric se cercetă cu atenţie, se bătu cu un ciocănaş de argint, până ce descoperi la tălpi tăbliţele şi înţelese îndată a cui era lucrătura.

— O, mizerabilul! – exclamă, gândindu-se la Amassid. Dar ce să fac acum?

După câteva clipe de gândire, hotărî să se micşoreze. Chemă o slugă credincioasă şi îi porunci să aducă la palat un lăcătuş bun. Dar sluga, neînţelegând prea bine despre ce e vorba, ieşi în uliţă şi aduse un meşter sărac, pe nume Froton, care zile întregi umbla prin oraş strigând: „Capete nituim! Burţi găurim, cozi nituim, cozi şlefuim!” Meşterul avea o nevastă rea, care-l aştepta acasă întotdeauna cu un par în mână, şi când se apropia, umplea toată uliţa cu

urletele ei de furie, îi lua tot câştigul, ba îi mai şi burduşea spinarea cu lovituri zdravene.

Tremurând, Froton se opri în faţa marelui programator, care îi spuse:

— Ascultă, te pricepi să mă micşorezi? Mi se pare că sunt prea mare… Îţi cer să mă micşorezi, dar în aşa fel, încât să nu mă urâţeşti! Dacă lucrezi bine, am să te răsplătesc cu vârf şi îndesat. Va trebui însă să uiţi totul numaidecât. Să nu-ţi scape nicio vorbuliţă, altfel poruncesc să-ţi fie gura înşurubată!

Froton se miră în sinea lui, dar nu lăsă să i se vadă uimirea. Multe le mai trăsnesc prin cap celor mari! îl examină, aşadar, atent pe Dioptric, intră înăuntrul lui, îl ciocăni, îl scutură şi apoi spuse:

— Înălţimea Voastră, aş putea să vă răsucesc partea din mijloc a cozii…

— Nu, nu vreau! – răspunse iute Dioptric. Păcat de coadă! E prea frumoasă.

— Atunci să vă deşurubez picioarele? – întrebă Froton. Şi aşa sunt cu totul inutile.

Într-adevăr, argonauticii nu foloseau picioarele; ele erau o rămăşiţă a timpurilor străvechi, când strămoşii lor trăiau pe uscat. Dar lui Dioptric îi sări ţandăra:

— Ah, tu, prostănac de fier! Nu ştii că numai nouă, celor de neam nobil, ne e dat să purtăm picioare? Cum îndrăzneşti să mă lipseşti de însemnele nobiliare?!

— Vă cer, supus, mii de scuze, Înălţimea Voastră… Dar atunci, spuneţi-mi, ce pot să vă deşurubez?

Dioptric înţelese că, împotrivindu-se astfel, nu câştigă nimic. Se răsti atunci:

— Fă cum crezi…

Froton îi luă măsura, îl ciocăni, îl scutură şi spuse:

— Cu îngăduinţa înălţimii Voastre, aş putea să vă deşurubez capul…

— Da’ ce, ai înnebunit? Cum să rămân fără cap? Cu ce o să gândesc?

— Ah, nu-i nimic, stăpâne! Prea luminata minte a înălţimii Voastre am s-o mut în burtă. E loc destul acolo…

Dioptric fu de acord, iar meşterul îi deşurubă capul, puse emisfera minţii de cristal în burtă, nitui totul la loc, căpătă cinci ducaţi, apoi servitorul îl scoase din palat. Ieşind, zări într-una din odăi pe Aurentina, fiica lui Dioptric, toată numai aur şi argint, iar figura ei zveltă, scoţând sunete de clopoţel la fiecare pas, i se păru mai frumoasă decât orice pe lume. Se întoarse acasă, unde-l aştepta nevasta cu parul în mână. Şi atunci se porni un scandal, de se auzea până în stradă, iar vecinii spuseră:

— Oho! Asta-i vipera aia de nevastă a lui Froton, îl croieşte iarăşi pe bărbată-su!

În vremea asta, Dioptric, tare bucuros de cele întâmplate, se duse la palat. Regele se miră puţin văzându-şi ministrul fără cap, dar acesta îl lămuri că e o modă nouă.

Pe Amassid însă îl cuprinse frica, pentru că toată viclenia ieşise la iveală, şi, când ajunse acasă, făcu la fel ca şi duşmanul lui. Din clipa aceea se porni între ei o întrecere nemaipomenită: începură să-şi deşurubeze înotătoarele, branhiile şi spinările metalice, aşa că după o săptămână fiecare din ei putu să intre sub masă fără să se aplece. Dar şi ceilalţi doi miniştri ştiau foarte bine că viitorului rege îi vor plăcea numai fiinţele cele mai mici şi vrând-nevrând începură şi ei să-şi micşoreze statura. Până la urmă ajunseră să nu mai aibă nimic de deşurubat. Disperat, Dioptrie trimise servitorul să i-l aducă pe meşter.

Mult se mai miră Froton, aflat acum în faţa ministrului din care nu mai rămăsese aproape nimic, când acesta îi ceru cu încăpăţânare să-l micşoreze şi mai mult.

— Luminate stăpâne – îi zise el, scărpinându-se în cap. Cred că n-a mai rămas decât o ultimă soluţie. Cu îngăduinţa înălţimii Voastre, am să vă scot creierul…

— Nu! Ce, ai înnebunit? – ţipă la el Dioptric, dar meşterul se grăbi să-l lămurească:

— Creierul îl punem la păstrare în palat, într-un loc sigur. De pildă, uite, în dulapul ăsta, iar Înălţimea Voastră o să aibă numai un receptor micuţ şi un microfonaş; prin ele, Înălţimea Voastră va fi legată electromagnetic cu propria sa minte.

— Înţeleg! – zise Dioptric, căruia ideea începu să-i surâdă. Atunci fă ce crezi că trebuie să faci!

Froton îi scoase creierul, îl băgă într-un sertar al dulapului, închise sertarul cu o cheiţă, cheiţa o dădu lui Dioptric, iar în burtă îi băgă un aparat micuţ şi un microfon la fel de mic. Dioptric era acum atât de mititel, că aproape nu se mai vedea; rivalii lui tremurară de ciudă văzându-l; se miră şi regele, dar nu spuse nimic. Minogar, Amassid şi Filonaut apelară atunci la mijloace de-a dreptul disperate. Se topiră din zi în zi văzând cu ochii şi apoi începură să facă ce a făcut şi Dioptric: îşi ascunseră creierul fiecare pe unde putu, sub pat, în birou, şi rămaseră ca nişte pufuşoare strălucitoare, cu coadă şi cu câte o pereche-două de decoraţii, nu cu mult mai mici decât ei înşişi.

Şi iar trimise Dioptric pe servitor după meşterul Froton; când acesta ajunsese în faţa lui, îi strigă:

— Trebuie să faci ceva! Neapărat trebuie să mă micşorezi, cu orice preţ, altfel o să fie rău!

— Înălţate stăpâne! – răspunse meşterul, făcând o plecăciune adâncă în faţa lui Dioptric care abia se mai vedea între braţele rezemătoare ale fotoliului – e nemaipomenit de greu şi nu ştiu dacă, de fapt, e posibil.

— Nu vreau să ştiu nimic! Fă ce-ţi spun! Trebuie! Dacă vei reuşi să mă micşorezi, să ajung atât de mic, încât să nu mă întreacă nimeni, îţi voi îndeplini orice dorinţă!

— Dacă Înălţimea Voastră îmi garantează pe cuvânt de onoare că aşa va fi, atunci am să fac tot ce-mi va sta în putinţă – răspunse Fronton, pe care, brusc, îl străfulgeră un gând, iar în piept parcă cineva i-ar fi turnat cel mai curat aur, căci de multe zile nu se putea gândi la nimic altceva decât la daurita Aurentina şi la clopoţeii de cristal, pe care, pare-se, îi ascundea în piept.

Dioptric îşi dădu cuvântul. Atunci Froton luă ultimele trei decoraţii, care atârnau pe micul piept al marelui programator, făcu din ele o cutiuţă cu trei pereţi, puse înăuntru minusculul aparat, mic cât un ducat, legă totul cu o sârmuliţă de aur, mai adăugă la capăt o tăbliţă de aur pe care o modelă după forma cozii lui Dioptric, şi spuse:

— Gata, Înălţimea Voastră! După aceste însemnate decoraţii fiecare o să recunoască fără greutate Persoana înălţimii Voastre. Datorită acestei tăbliţe veţi putea să înotaţi, iar aparatul acesta micuţ vă va face legătura cu mintea ascunsă în dulap.

Tare se mai bucură Dioptrie.

— Spune-mi, ce vrei? Cere, spune, ai să capeţi totul!

— Vreau să-mi daţi de soţie pe fiica înălţimii Voasstre, daurita Aurentina!

Dioptric se mânie straşnic şi, înotând în jurul lui Froton, împroşcându-l ca ocări, sunându-şi decoraţiile, îl numi hoţ neruşinat, puşlama, pierde-vară, apoi porunci să fie alungat din palat. După aceea se îmbarcă într-o şalupă subacvatică şi porni spre rege.

Când Minogar, Amassid şi Filonaut văzură cum arată acum Dioptric pe care-l recunoscură numai după frumoasele decoraţii care-l compuneau, dacă nu mai socotim şi codiţa, îi cuprinse o furie nemaipomenită. Ca specialişti în probleme electronice, înţeleseră că va fi greu să meargă mai departe în acţiunea de miniaturizare, iar a doua zi urma să aibă loc naşterea solemnă a prinţului, care nu putea fi amânată cu niciun chip. Atunci Amassid se înţelese cu Filonaut ca în clipa când Dioptric se va întoarce în palatul său, să sară asupra lui, să-l răpească şi să-l lege, ceea ce nu va fi greu, deoarece nimeni nu va observa dispariţia unei persoane atât de mici. Zis şi făcut. Amassid pregăti o cutie veche de tinichea şi se furişă cu ea în spatele stâncilor de corali, pe lângă care urma să treacă şalupa lui Dioptric. Când acesta se apropie, servitorii mascaţi îi ieşiră pe neaşteptate în cale şi, până să-i sară în ajutor lacheii săi, Dioptric fu acoperit cu cutia şi răpit. Amassid închise îndată căpăcelul cutiei, pentru ca marele programator să nu poată ieşi afară şi, tot vorbindu-i în batjocură şi râzând de el, se întoarse repede acasă. Îşi zise totuşi că aici nu e bine să-l ţină pe prizonier; tocmai atunci se auzi în stradă un glas strigând:

— Capete nituim! Burţi, cozi, cefe bobinăm, şlefuim!

Se bucură la culme şi îl cheamă pe meşter, care nu era

altul decât Froton. Îi ceru să nituiască ermetic cutia, iar când termină, îi dădu un taler, spunându-i:

— Ascultă, meştere, în cutia asta e un scorpion de metal, pe care l-am prins în pivniţa palatului meu. Ia-l şi du-l dincolo de oraş pe câmpiile alea de gunoaie. Ştii unde? Şi ca să fie mai sigur, pune peste cutie şi o piatră, ca să nu fugă cumva. Dar, pe Marea Matriţă, să nu deschizi cutia, că ai să mori pe loc!

— Am să fac cum porunceşti, stăpâne – spuse Froton, apoi luă cutia şi plecă.

Îl cam miră pe Froton povestea asta şi nu prea ştia ce să creadă; scutură cutiuţa şi auzi ceva mişcându-se înăuntru.

„Ăsta nu poate fi un scorpion – îşi zise. Nu există scorpioni atât de mici. Ia să vedem ce o fi, dar răbdare, nu chiar acum”…

Se întoarse acasă, ascunse cutia în pod, o acoperi cu tot felul de tinichele vechi, ca să n-o descopere nevastă-sa, şi se duse să se culce. Dar nevasta băgase de seamă că a ascuns ceva sus, aşa că a doua zi, când el plecă de acasă, ca să strige pe uliţă: „Capete bobinăm! Cozi nituim”, ea alergă repede în pod, găsi cutia şi, ascultând-o, auzi nişte sunete metalice. „A puşlamaua, banditul! zise. Uite ce-i în stare! Să ascundă de mine nişte comori!” Repede făcu o gaură în cutie, dar nu zări nimic înăuntru, aşa că despică cutia cu o daltă. Numai ce o înclină puţin, când şi văzu lucind decoraţiile lui Dioptric, din aur curat. Tremurând de nestăpânită lăcomie, scoase capacul cu totul, şi atunci Dioptric, care zăcuse ca mort, căci capacul de tablă îi împiedicase contactul cu creierul aflat în dulapul din palat, se trezi brusc, recăpătă legătura cu creierul şi strigă:

— Ce-i asta? Unde mă aflu? Cine a îndrăznit să tabere asupra mea? Cine eşti tu, creatură oribilă? Să ştii că ai să pieri înşurubată, dacă nu-mi dai imediat drumul!

Nevasta meşterului, zărind cele trei decoraţii de aur ţopăindu-i prin faţă, ţipând şi ameninţând cu coada, se înspăimântă atât de tare, încât vru să fugă. Se repezi spre uşa podului, dar cum Dioptric se rotea mereu în jurul ei, înjurând-o în fel şi chip, ea se împiedică de o treaptă a

scării şi, alunecând, căzu cu scară cu tot. În cădere îşi frânse gâtul, iar scara, răsturnându-se, nu mai sprijini uşa podului, care se închise. În felul acesta Dioptric rămase închis în pod, izbindu-se de toţi pereţii şi cerând zadarnic ajutor.

Spre seară Froton se întoarse acasă şi se miră că nevasta nu-l aşteaptă cu parul în prag. Dar când intră în casă o văzu moartă şi-i păru tare rău, căci era simţitor din fire. Se gândi însă că întâmplarea e spre binele său, mai ales că putea să folosească corpul soţiei pentru piese de schimb, ceea ce era foarte rentabil. Se aşeză deci pe duşumea, luă o şurubelniţă şi începu s-o demonteze pe răposată, când auzi de undeva, de sus, nişte strigăte piţigăiate.

— Aha – îşi zise. Recunosc glasul ăsta, e al Marelui Programator al regelui, care a poruncit ieri să fiu dat afară din palat şi nici nu mi-a plătit, încă. Dar cum o fi ajuns în podul meu?

Puse scara la uşa podului, se urcă şi întrebă:

— Dumneavoastră sunteţi, Înălţimea Voastră?

— Da, eu! – strigă Dioptric. Eu sunt, cineva m-a răpit şi m-a închis într-o cutie, pe care pe urmă a deschis-o o femeie care s-a speriat şi a căzut din pod, iar uşa s-a închis şi eu am rămas aici. Dă-mi drumul, oricine ai fi, pe Marea Matriţă, şi am să-ţi dau tot ce vrei!

— Am mai auzit cuvintele astea, să mă ierte Înălţimea Voastră, şi ştiu câte parale fac – răspunse Froton – fiindcă eu sunt meşterul pe care ai poruncit să fie dat afară. Îi spuse apoi cum un curtean l-a chemat la el, i-a cerut să nituiască cutia şi s-o lase pe un câmp de gunoaie din afara oraşului. Dioptric înţelese că trebuie să fi fost vreunul dintre miniştrii regelui, desigur Amassid. Începu să-l roage, să-l implore pe Froton să-i dea drumul din pod, dar acesta îl întrebă cum poate să se mai încreadă în cuvintele lui?

Şi abia atunci când Dioptric se jură pe toţi sfinţii că o să-i dea fata de nevastă, meşterul deschise uşa şi, luându-l pe Dioptric cu două degete, cu decoraţii cu tot, îl duse în palat. Tocmai atunci ceasurile bătură ora douăsprezece de amiază şi urma să înceapă marea festivitate a scoaterii din

cuptor a fiului regelui. În mare grabă Dioptric atârnă, alături de cele trei decoraţii din care se compunea, Marea Stea a tuturor mărilor, pe o panglică brodată cu valuri, şi o porni în fugă spre palatul inoxizilor. Iar Froton se duse spre încăperile unde se afla Aurentina, înconjurată de doamne de onoare, cântând la electrodrâmbă. Cum se văzură, se şi plăcură. Tocmai se auzea fanfara din turnurile palatului, când Dioptric ajunse la marea poartă, în spatele căreia începuse festivitatea. La început străjile nu-l lăsară să treacă, dar recunoscându-l după decoraţii îi deschiseră poarta.

Dar când poarta se deschise, s-a făcut un curent subacvatic care pătrunse în sala tronului, îi luă pe Amassid, pe Minogar şi pe Filonaut, căci tare mai erau micşoraţi, şi-i purtă până în bucătărie, unde, în timp ce strigau după ajutor, se învârtiră puţin deasupra chiuvetei, căzură înăuntru şi, prin meandre subterane, ajunseră în afara oraşului. Până să se scuture de noroi, să se cureţe şi să se întoarcă la palat, festivitatea se şi terminase.

Dar acelaşi curent subacvatic, care-i târâse cu el pe cei trei miniştri, îl luase şi pe Dioptric şi-l învârtise în jurul tronului cu atâta putere, încât sârmuliţa de aur care-l încingea plesni şi toate decoraţiile, cu Steaua tuturor mărilor cu tot, zburară cât colo, iar micul aparat îl lovi în viteză pe rege drept în frunte. Regele se miră tare mult când din această fărâmă se auzi un glas subţire:

— Maiestate! Iertare! N-a fost vina mea! Eu sunt Dioptric Marele Programator…

— Ce sunt glumele astea prosteşti tocmai acum? – strigă regele şi trânti aparatul, care căzu pe podea, iar marele majordom, deschizând festivitatea cu trei bătăi din bastonul său de aur, fără să vrea, îl sparse în bucăţi mărunte. Prinţul ieşi din cuptor şi privirea îi căzu pe peştişorul electric, care înota în cuşca de argint de lângă tron; faţa i se lumină, căci îl plăcea tare mult fiinţa asta măruntă. Festivitatea se apropia de sfârşit, prinţul se urcă pe tron, luând locul lui Hidrops. De atunci deveni domn al argonauţilor şi mare filosof, deoarece începu să cerceteze cu pasiune

problemele inexistenţei, căci pe lume nu se poate închipui ceva mai mic decât ea. Şi stăpâni cu dreptate, luându-şi numele de Neantofil, iar micii peştişori electrici erau mâncarea lui preferată. Froton o luă de soţie pe Aurentina şi, la rugămintea ei, repară corpul de smarald al lui Dioptric, care zăcea în pivniţă, şi-i puse la loc creierul ascuns în dulap. Văzând că nu mai au ce face, Marele Programator şi ceilalţi miniştri slujiră de atunci cu credinţă noului rege, iar Aurentina şi Froton, care fusese numit Mare Tinichigiu al Coroanei, trăiră ani mulţi şi fericiţi.

Prietenul lui Automatei

UN ROBOT, care tocmai se pregătea să plece într-o lungă şi primejdioasă călătorie, află despre o maşinărie foarte folositoare, pe care inventatorul ei o numise prietenul electric. Se gândi că-i va fi mai uşor în călătorie, dacă va avea alături un tovarăş, fie el chiar şi o maşină. De aceea se duse la inventator şi-l rugă să-i povestească totul despre prietenul electric.

— E o plăcere pentru mine să te-ajut – îi răspunse inventatorul. (După cum ştiţi, în basme toţi se tutuiesc, nici chiar balaurilor nu li se spune „domnule” doar regilor trebuie să li te adresezi cu pluralul maiestăţii). Spunând acestea, scoase din buzunar un pumn de grăunţe metalice, ca nişte bobite de plumb.

— Ce-i asta? – se miră robotul.

— Da mai întâi spune-mi cum te cheamă, fiindcă am uitat să te-ntreb la locul cuvenit din basmul ăsta – ceru inventatorul.

— Mă numesc Automatei.

— A, e prea lung pentru mine, am să-ţi spun Automiţă.

— Bine, dar asta vine de la Automa… Ei, fie şi aşa, dacă-ţi place viaţa.

— Iată aşadar, dragul meu Automiţă, în faţa ta un pumn de electroprieteni. Trebuie să ştii că, de meserie, sunt miniaturizator. Adică prefac instalaţiile mari şi grele în

altele mici şi uşor de manevrat. Fiecare din aceste grăunţe este un concentrat de gândire electrică, deosebit de multilaterală şi inteligentă. Nu-ţi spun că sunt genii. Ar fi o exagerare, ca într-o reclamă mincinoasă. Ce-i drept, intenţia mea este să creez nişte genii electrice adevărate şi n-am să-mi găsesc odihna până nu voi meşteri genii atât de mici, încât să-i poţi purta în buzunar cu miile. Abia atunci când voi izbuti să-i torn în saci şi să-i vând cu kilogramul, voi putea spune că mi-am atins scopul. Dar să lăsăm planurile mele de viitor. Deocamdată vând electroprieteni cu bucata. Şi nu scump. Cer pentru unul atât cât cântăreşte în briliante. Trebuie să recunoşti că e un preţ destul de modest, având în vedere că poţi să-ţi pui un asemenea electroprieten în ureche, de unde el poate să-ţi şoptească tot felul de sfaturi bune şi să-ţi ofere orice fel de informaţii. Uite, ai aici o bucăţică de vată cu care să-ţi astupi urechea, ca prietenul tău să nu cadă când apleci capul într-o parte. Ce zici, îl iei? Dac-ai vrea o duzină ţi i-aş lăsa mai ieftin…

— Nu, deocamdată mi-ajunge unul – răspunse Automatei. Dar aş mai vrea să ştiu la ce-mi poate folosi? Să-mi ajute într-o situaţie grea din viaţă?

— Mai încape vorbă, doar pentru asta e făcut! – răspunse blând inventatorul. Îi puse în palmă un pumn de boabe cu străluciri metalice, făcute din metale rare şi continuă: Bineînţeles, nu poţi să contezi pe un ajutor în sens fizic, căci nu despre un asemenea ajutor e vorba. Sfaturi bune, sugestii folositoare, judecăţi bine chibzuite, observaţii încurajatoare, preveniri, avertismente, ca şi cuvinte de îmbărbătare, concluzii care-ţi dau încredere în propriile forţe, cugetări adânci, care-ţi permit să faci faţă oricărei situaţii grele, chiar primejdioase – iată numai o mică parte din repertoriul electroprietenilor mei. Sunt devotaţi trup şi suflet, credincioşi, totdeauna treji, fiindcă niciodată nu dorm, şi, în afară de asta, peste măsură de rezistenţi, estetic şi, după cum vezi, foarte comozi! Ei, ce zici, iei numai unul?

— Da – răspunse Automatei. Dar ia spune-mi, te rog, ce o să se întâmple dacă o să mi-l fure cineva? O să se-ntoarcă

la mine? Sau îl va duce pe hoţ la pierzanie?

— A, asta nu! – răspunse inventatorul. O să-i slujească şi lui, la fel de devotat şi atent, cum ţi-a slujit şi ţie mai înainte. Nu-i poţi cere prea mult, dragul meu Automiţă. El n-o să te părăsească când eşti la ananghie dacă nici tu nu-l părăseşti. Dar asta n-o să se-ntâmple dacă îl pui în ureche şi îl acoperi totdeauna cu vată...

— Bine – se învoi Automatei. Dar cum trebuie să-i vorbesc?

— Nu-i nevoie să-i vorbeşti deloc. E de ajuns să-i şopteşti ceva şi te aude perfect. Cât priveşte numele lui, să ştii că-l cheamă Wuch. Nu trebuie să-i spui mai mult.

Îl cântări pe Wuch, inventatorul primi în schimb un briliant frumos, iar robotul, liniştit că are acum un tovarăş, un suflet apropiat pentru drumul cel lung, porni cu el în lume.

Era foarte plăcut să călătoreşti cu Wuch. Dacă doreai, acesta te trezea în fiecare dimineaţă, fluierându-ţi la ureche un cântecel vesel. De asemenea, povestea tot felul de istorioare nostime. Dar Automatei îi porunci să se potolească atunci când se află în societate, deoarece ce din jur începură să-l bănuiască că se cam scrântise, fiindcă în răstimpuri izbucnea în râs fără vreo pricină. Aşa a călătorit Automatei mai întâi pe uscat, ajungând până la malul mării, unde-l aştepta un vas alb, frumos. Nu avea prea multe asupra lui, aşa că se urcă cât ai clipi din ochi în barca primitoare şi, mulţumit, salută semnalul care anunţa ridicarea ancorei şi începutul marii călătorii. Câteva zile vasul alb pluti vesel pe valuri, spre razele unui soare blând, iar noaptea se legăna în lumina argintie a lunii, până când într-o bună dimineaţă, izbucni o furtună nemaipomenită. Valurile, de trei ori mai înalte decât catargele, loveau în vasul care trosnea din toate încheieturile. Marea urla atât de înfricoşător, că Automatei nu auzi niciun cuvinţel, din toate câte i le şoptea, fără îndoială, Wuch în aceste clipe grele, ca să-l liniştească. Deodată ceva trosni puternic, apa sărată năvăli în cabină şi sub privirea plină de spaimă a lui Automatei, vasul începu să se sfărâme în bucăţele.

Alergă pe punte, aşa cam se afla, dar abia apucă să sară în ultima barcă de salvare, că un val uriaş izbi vasul, trăgându-l în adâncurile oceanului care fierbea. Membrii echipajului dispărură şi ei şi Automatei se pomeni singur-singurel în barca de salvare din mijlocul mării furioase, şi tremura, aşteptând clipa când următorul val va îneca barca ce sălta ca o coajă de nucă. Vântul urla, ploaia cădea în torente din norii grei şi el nu izbutea să audă ce-i tot şoptea Wuch. Deodată, la orizont, prin ceaţă, apărură nişte contururi nelămurite, spălate de o spumă albă. Era ţărmul unui pământ necunoscut, de care se loveau valurile. Scârţâind, barca se opri între pietre, iar Automatei, ud până la piele, murat, se îndreptă cu ultimele puteri, abia ţinându-se pe picioare, spre interiorul acestui ţinut, cât mai departe de valurile oceanului. Se trânti la pământ sub o stâncă şi, frânt de oboseală, se cufundă într-un somn adânc.

Îl trezi un fluierat uşor. Era Wuch, care-i amintea de prezenţa lui prietenească.

— A, ce bine că eşti aici, Wuch dragă! Abia acum văd ce bine e că te am lângă mine, mai bine zis chiar în mine! – strigă Automatei, trezindu-se din adânca uitare.

Se uită în jur. Soarele ardea, marea era încă agitată, dar nici pomeneală de valurile acelea cumplite, de nori şi ploaie. Din păcate, o dată cu furtuna pierise şi vasul, se vede că aceasta îşi făcuse serios de cap în timpul nopţii, căci luase cu sine şi bărcuţa căreia îi datora salvarea. Automatei se ridică în picioare şi începu să alerge de-a lungul ţărmului, dar după numai zece minute ajunse în acelaşi loc din care plecase. Se găsea pe o insulă pustie, pe deasupra şi foarte mică. Situaţia nu era deloc îmbucurătoare. Dar ce-i păsa câtă vreme îl avea cu el pe Wuch! îl anunţă îndată asupra situaţiei şi îi ceru sfatul.

— Mda, iubitule! – zise Wuch – nu-i o situaţie prea plăcută! Stai să mă gândesc mai serios. De fapt, ce-ţi trebuie?

— Ei, ce-mi trebuie? De toate: ajutor, salvare, haine, ceva de mâncare. Aici nu se află nimic în afară de nisip şi stânci!

— Hm! Aşa crezi? Eşti sigur de asta? N-ai găsit pe plajă

vreo ladă de pe vasul înecat, aruncată de valuri, plină de instrumente, cărţi interesante, haine de tot felul şi praf de puşcă?

Automatei alergă în susul şi în josul plajei, dar nu găsi nimic, nici măcar o surcică din vasul care se scufundase.

— Cum, nu e chiar nimic? Hm, foarte ciudat. Bogata literatură despre viaţa pe insulele pustii arată clar că naufragiatul găseşte întotdeauna topoare, cuie, apă de băut, ulei, cărţi sfinte, pile, cleşti, puşti şi multe alte lucruri folositoare. Dar dacă nu-s, nu-s. Poate găseşti măcar vreo ascunzătoare bună printre stânci.

— Nici asta nu se găseşte

— Nu? Ei, asta-i chiar nemaipomenit. Atunci, fii bun şi urcă-te pe cea mai înaltă stâncă, poate zăreşti ceva în jur!

— Îndată – strigă Automatei şi se urcă pe stânca abruptă din mijlocul insulei. Încremeni: insula vulcanică era înconjurată din toate părţile de nemărginirea mării!

Cu glas pierit îi povesti lui Wuch cele văzute, îndreptându-şi cu mâna tremurândă vata din urechi, ca să nu-şi piardă prietenul. „Ce noroc că n-a căzut când s-a scufundat vasul” – îşi zise şi, simţindu-se iarăşi obosit, se aşeză pe stâncă, aşteptând nerăbdător ajutorul prietenului.

— Fii atent, prietene! Iată sfaturile pe care mă grăbesc să ţi le dau în această situaţie grea! – se auzi în sfârşit mult aşteptatul glăscior al lui Wuch. Pe baza calculelor pe care le-am făcut, am ajuns la concluzia că ne aflăm pe o insulă necunoscută, pe un recif sau pe un vârf al unui lanţ de munţi submarini, care ies încet din adâncuri şi se vor uni cu continentul peste trei sau patru milioane de ani.

— Lasă-mă-n pace cu milioanele, spune ce facem acum?! – ţipă la el Automatei.

— Insuliţa se găseşte departe de rutele vapoarelor. Şansa apariţiei vreunui vas prin apropiere este de unu la patru sute de mii.

— O, cerule! strigă disperat naufragiatul. E groaznic! Atunci ce mă sfătuieşti să fac?

— Am să-ţi spun imediat, dacă n-ai să mă mai întrerupi. Du-te la ţărmul mării şi intră în apă cam până la piept. În

felul acesta n-ai nevoie să te apleci prea mult, ceea ce ar fi incomod. Apoi bagă capul în apă şi trage în tine atâta apă cât poţi. E amară, ştiu, dar n-o sădureze mult. Mai ales dacă în acelaşi timp ai să mergi prin apă. Atunci devii greu, iar apa sărată, umplându-ţi corpul, va întrerupe procesele organice şi în felul acesta îţi vei pierde repede viaţa. Datorită acestui fapt vei evita chinurile îndelungate ale şederii pe această insuliţă, ca şi moartea lentă, ba chiar pierderea facultăţilor mintale care te poate ameninţa înainte de moarte. Ai putea chiar să iei câte o piatră grea în fiecare mână. Nu e neapărată nevoie, dar…

— Ai înnebunit poate! – ţipă Automatei sărind în sus. Vrei să mă înec? Mă împingi la sinucidere? Bune sfaturi îmi dai, n-am ce zice! Şi te mai numeşti prietenul meu?!

— Da’ de unde! – ripostă Wuch. N-am înnebunit deloc, pentru că una ca asta nu stă în puterea mea. Eu nu-mi pierd niciodată echilibrul mintal, şi mi-ar fi cu atât mai neplăcut, dragul meu, să fiu de faţă atunci când vei rămâne lipsit de lumina minţii şi vei pieri lent sub razele acestui soare arzător. Te asigur că am studiat atent întreaga situaţie şi am analizat pe rând toate şansele de salvare. Nu poţi să faci o barcă sau o plută pentru că n-ai materiale; nu te va salva, după cum am mai spus niciun vas. Nici măcar avioane nu zboară pe aici şi nici tu nu vei fi în stare să construieşti vreun aparat de zburat. Ai putea, bineînţeles, să alegi moartea lentă în locul unei morţi rapide şi uşoare, dar, ca un bun prieten ce-ţi sunt, nu te sfătuiesc să iei o asemenea hotărâre pripită. Dacă tragi bine apă…

— Lua-te-ar toţi dracii cu apa ta bine trasă cu tot! – urlă, tremurând de mânie, Automatei. Şi când te gândeşti că pentru un asemenea prieten am dat un briliant atât de frumos şlefuit! Ştii ce e inventatorul tău? Un cămătar ordinar, cărpănos şi şarlatan pe deasupra, asta e!

— Ai să-ţi retragi cuvintele, să ştii, când ai să m-asculţi până la capăt – răspunse liniştit Wuch.

— Va să zică n-ai terminat? Poate că ai de gând să mă plictiseşti cu poveşti despre viaţa mea de apoi? Mulţumesc, n-am nevoie!

— Nu există nicio viaţă de apoi – răspunse Wuch. N-am de gând să te mint, fiindcă nici nu ştiu şi nici nu vreau. Nu aşa înţeleg era ajutorul prietenesc. Te rog doar să mă asculţi cu atenţie, dragul meu! După cum ştii, deşi despre asta se cugetă puţin, lumea este nesfârşit de complexă şi de bogată. Se găsesc în ea oraşe minunate, pline de oameni şi de tot felul de bogăţii, palate regeşti, colibe, munţi semeţi şi fermecători, codri foşnitori, lacuri limpezi, pustiuri arzătoare şi nemărginite zăpezi veşnice. Aşa cum eşti, nu poţi totuşi să fii deodată în mai multe locuri decât într-unul singur din rele pe care le-am numit, cât şi din milioanele pe care le-am trecut sub tăcere. Se poate spune deci, fără exagerare, că pentru locurile în care nu eşti prezent, te poţi considera ca şi mort, căci nu cunoşti nici binefacerile bogăţiilor din palate, nici nu participi la dansurile din ţările Sudului, nici nu-ţi încânţi privirea cu jocurile de curcubeie ale gheţurilor Nordului. Ele nu există pentru tine tot aşa cum nu există pentru un mort. De aceea, dacă te gândeşti bine şi pătrunzi cu mintea tot ce-ţi spun, ai să-nţelegi că, nefiind peste tot, adică în toate aceste locuri fermecătoare, este ca şi când n-ai fi aproape nicăieri. Locuri unde să stai sunt, cum s-ar spune, milioane de milioane, dar tu nu poţi trăi decât pe acesta, care e neinteresant, obositor prin monotonia lui, ba chiar nesuferit. Deci, între „pretutindeni" şi „aproape nicăieri" este o imensă deosebire, şi în aceasta constă viaţa ta normală, fiindcă întotdeauna ai fost într-an singur loc, nu în mai multe deodată. În schimb, între „aproape nicăieri" şi „nicăieri" este, la drept vorbind, o deosebire microscopică. Matematica impresiilor arată că acum, de fapt, abia mai trăieşti, pentru că aproape peste tot eşti absent, exact ca un mort. În al doilea rând, uită-te la acest nisip amestecat cu pietriş, care-ţi răneşte tălpile tale delicate. Îl consideri de nepreţuit? Desigur că nu. Priveşte întinderea asta de apă sărată, urâcioasă în imensitatea ei. Ai oare nevoie de ea? Da' de unde! Uită-te la cele câteva stânci şi la bucata asta de cer albastru, arzător, care-ţi usucă încheieturile. Îţi trebuie ţie această căldură de nesuportat, aceste stânci

moarte, încinse? Bineînţeles că nu! Deci n-ai nevoie de absolut nimic din toate cele ce te-nconjoară, nici de solul pe care stai, nici de bolta de deasupra capului. Ce rămâne, dacă scazi toate astea? Puţin zgomot în urechi, o apăsare în tâmple, nişte bătăi în piept, un tremur al genunchilor şi alte asemenea mişcări haotice. Ai oare nevoie de acest zgomot, de această apăsare, de aceste bătăi şi de tremur? Nicidecum, dragul meu! Şi dacă renunţi şi la astea, atunci ce-ţi mai rămâne? Puţină goană a gândurilor, cuvintele acestea, ca nişte înjurături, cu care mă blagosloveşti pe mine, prietenul tău, ca şi mânia care te înăbuşă şi teama care-ţi provoacă greaţă. Te întreb încă o dată, ai nevoie de această frică scârboasă şi de turbarea asta neputincioasă? Bineînţeles că nici astea nu-ţi sunt de trebuinţă. Deci, dacă scazi şi aceste sentimente inutile, nu mai rămâne chiar nimic, dar absolut nimic. Ascultă ce-ţi spun, rămâne zero şi tocmai acest zero, această stare de veşnic echilibru, de tăcere durabilă, de linişte perfectă, ca prieten adevărat, asta vreau să-ţi ofer!

— Dar eu vreau să trăiesc! – ţipă Automatei. Vreau să trăiesc! Să trăiesc, m-auzi?!

— A, atunci e vorba nu de ceea ce simţi, ci de ceea ce doreşti – răspunse liniştit Wuch. Vrei să trăieşti! Ei bine, să ştii că n-ai să trăieşti, căci nu poţi, aşa cum am mai arătat. Totul este cum vei înceta să trăieşti: în chinuri grele şi lungi sau uşor, pe nesimţite, sorbind o înghiţitură de apă…

— Destul! Nu vreau! Afară! Afară! – ţipă din răsputeri Automatei, sărind în sus cu pumnii strânşi.

— Ei, dar asta ce mai e? – întrebă Wuch. Las la o parte forma jignitoare a ordinului, dar cum de te poţi exprima atât de nechibzuit? Cum poţi să strigi la mine „afară”? Ce, eu am picioare, cu care să pot merge? Sau măcar mâini, ca să mă pot târî? Doar ştii foarte bine că nu. Dacă vrei să scapi de mine, fii bun şi scoate-mă din urechea asta care, te asigur, nu e deloc cel mai plăcut loc din lume, şi aruncă-mă unde vrei!

— Bine! – ţipă, roşu de furie, Automatei. Asta am să şi fac! Dar degeaba scotoci şi scormoni în ureche cu degetul.

Prietenul lui era prea bine fixat şi nu-l putea scoate cu niciun chip, deşi îşi scutura capul ca un nebun.

— Pare-se că nu ţine – se auzi glasul lui Wuch, după o bucată de vreme. Cred că n-o să ne putem despărţi, deşi atât tu, cât şi eu vrem lucrul acesta. Dacă-i aşa, atunci trebuie să ne-mpăcăm cu acest fapt, căci faptele au întotdeauna dreptate. Asta se referă, în treacăt fie spus, şi la situaţia ta din momentul de faţă. Vrei să trăieşti cu orice preţ. Cred că e o dovadă de imprudenţă, dar fie şi aşa, cum vrei tu. Dă-mi voie să-ţi arăt ce te aşteaptă, căci întotdeauna cunoscutul e mai bun decât necunoscutul. Mânia, care te macină acum, o să cedeze curând locul unui sentiment de disperare neputincioasă, iar disperarea, după un alt şir de încercări zadarnice de a te salva, va fi urmată de o apatie totală. În vremea asta puternica arşiţă a soarelui, care până şi pe mine mă ajunge, în acest loc umbrit al persoanei tale, va usca, în conformitate cu legile implacabile ale fizicii şi chimiei, va usca, zic, tot mai mult întreaga ta făptură. Mai întâi ţi se va topi unsoarea încheieturilor şi la cea mai mică mişcare vei scârţâi, vei hârâi îngrozitor, bietul de tine! Apoi, când ţeasta ţi se va aprinde de atâta jar, vei zări cercuri rotitoare de diferite culori, dar acestea nici nu vor fi măcar asemănătoare curcubeului, căci…

— Taci odată, călăule! – strigă Automatei. Nu vreau să aud ce-o să se întâmple cu mine! Taci şi nu mai scoate o vorbă, ai înţeles?!

— Nu e nevoie să ţipi aşa. Ştii bine că te aud chiar dacă-mi vorbeşti în şoaptă. Aşadar, nu vrei să cunoşti chinurile care te aşteaptă în viitor? Pe de altă parte vrei acest viitor? Ce lipsă de logică! Bine, am să tac atunci. Remarc numai că greşeşti, vărsându-ţi mânia asupră-mi, de parcă cu aş fi vinovat de soarta ta demnă de plâns. Cauza acestei nenorociri a fost, după cum ştii, furtuna; eu însă, prietenul tău, când mă gândesc că o să fiu de faţă la chinurile care te aşteaptă, la tot acest spectacol, împărţit pe acte, al suferinţelor şi morţii tale, ţi-o spun sincer, nu-mi face nicio plăcere. Mă cuprinde, într-adevăr, groaza gândindu-mă ce

se va întâmpla când uleiul…

— A, tot nu vrei să taci? Sau nu poţi, monstru nesuferit? – urlă Automatei şi se plesni peste urechea în care stătea înfipt prietenul său. O, de-aş avea măcar o crenguţă sau o frântură de băţ, cu care să te scot, aş face-o imediat şi te-aş strivi sub călcâi!

— Cum, vrei să mă distrugi? – spuse trist Wuch. Într-adevăr, nu meriţi să ai un electroprieten, nici măcar o altă fiinţă care să te compătimească frăţeşte!

Automatei se înfurie peste măsură şi atât se certară, se ciondăniră, fiecare având argumentele lui, până ce trecu vremea prânzului şi bietul robot, slăbit de atâtea ţipete, sărituri şi gesticulaţii, căzu fără puteri pe marginea stâncii, oftând din când în când fără speranţă văzând întinderea pustie a oceanului. De câteva ori luă o scamă de nor de deasupra orizontului drept fumul unui vapor, dar Wuch se grăbi să-i spulbere iluziile, amintindu-i de şansa de unu la patru sute de mii, ceea ce îi provocă lui Automatei alte accese de disperare şi de furie, mai ales că de fiecare dată, după cum se dovedea, Wuch avea dreptate. În sfârşit, se aşternu între ei o linişte deplină. Naufragiatul privea acum la umbrele lungi ale stâncilor, mângâind nisipul alb al plajei. Într-un târziu Wuch întrerupse tăcerea:

— De ce nu spui nimic? Au şi început cumva să-ţi zboare pe dinaintea ochilor cercurile acelea de care pomeneam?

Automatei nici nu catadicsi măcar să răspundă.

— Aha! – continuă Wuch de unul singur. Deci nu sunt numai cercurile, ci, după toate probabilităţile, şi acea stare de apatie pe care am reuşit s-o prevăd atât de exact. Ciudat lucru! Ce nechibzuită creatură este fiinţa inteligentă, mai ales când e constrânsă de împrejurări! Se găseşte pe o insulă pustie, pradă pieirii, îi dovedeşti, aşa cum doi şi cu doi fac patru, că moartea i-e inevitabilă, îi arăţi o portiţă de ieşire din această situaţie, şi ea… nimic. Oare îmi va fi recunoscătoare pentru toate astea? Nici pomeneală! Fiinţa asta trage nădejde, şi dacă n-o mai are şi nici n-o mai poate avea se agaţă de aparenţe şi preferă mai degrabă să intre în vâltoarea nebuniei decât în apa care…

— Încetează odată cu apa asta! – urlă răguşit Automatei.

— Ţineam să subliniez doar lipsa ta de raţiune – răspunse Wuch. Nu te îndemn la nimic. Dacă vrei să mori încet sau mai bine-zis să nu faci nimic ca să împiedici o astfel de moarte, trebuie să chibzuieşti bine. Frica de moarte este o mare greşeală, faţă de ceea ce îţi recomand şi care merită mai degrabă o apologie! Ce poate fi oare pe măsura perfecţiunii inexistenţei? Ce-i drept, agonia care precede moartea nu este un fenomen prea plăcut, dar, pe de altă parte, până acum încă n-a existat nimeni atât de slab cu firea, încât să n-o suporte şi să nu reuşească să moară de-a binelea, până la urmă. Deci moartea nu este un lucru demn de evidenţiat, atâta vreme cât orice slăbănog, măgar sau canalie o poate înfăptui. Mai mult, dacă oricine se poate descurca în faţa morţii (şi trebuie să recunoşti că aşa este, eu cel puţin n-am auzit de cineva care să nu fi reuşit), atunci mai bine să te delectezi cu gândul la atotmilostivul neant, care te aşteaptă de îndată ce-i treci pragul. Când, dacă nu încă în timpul vieţii, se cuvine să-ţi imaginezi pe îndelete toate privilegiile, înlesnirile şi plăcerile de care ai parte în clipa morţii?! Gândeşte-te numai o clipă: nicio luptă, nicio grijă, nici temeri, nici chinuri ale sufletului sau trupului, nicio întâmplare nefericită, şi toate astea la ce scară! De-ar fi să se adune toate forţele răului împotrivă-ţi, tot nu te-ar putea atinge! O, e cu adevărat incomparabilă siguranţa dulce a celui mort! Şi dacă mai adăugăm că moartea nu este ceva trecător, nedurabil, că nimic n-o poate întrerupe, n-o poate mişca din loc, atunci plăcerea este cu atât mai mare…

— De-ai crăpa odată – rosti cu glas slab Automatei, întovărăşind aceste cuvinte laconice cu o înjurătură tasată.

— Îmi pare rău, dar nu se poate! – răspunse pe loc Wuch. Nu numai invidia egoistă (căci nu există nimic mai presus de moarte, după cum am spus), dar şi cel mai curat altruism mă îndeamnă să-ţi ţin tovărăşie în neant. Dar, de fapt, eu nu pot crăpa, cum spui, fiindcă inventatorul m-a făcut indestructibil, probabil ca să-şi potolească ambiţia sa de constructor. E adevărat, când mă gândesc că o să zac,

năpădit de sarea mării, în cadavrul tău care se va descompune încet-încet, când mă gândesc că o să zac aşa şi o să vorbesc de unul singur mă cuprinde tristeţea. Şi cât o să am de aşteptat până o să apară acel vas, primul din cele patru sute de mii, care, în conformitate cu calculul probabilităţilor, va acosta, în sfârşit, pe această insuliţă!…

— Cum?! N-ai să te prăpădeşti aici, ca mine?! – strigă Automatei, trezit din amorţeală de aceste cuvinte. Deci tu ai să trăieşti, pe când eu… O, n-o să se întâmple una ca asta! Niciodată! Niciodată! Niciodată!

Şi sărind în sus cu un răcnet teribil, începu să se zbată, să-şi scuture capul, să scormonească în ureche, făcând în acelaşi timp cele mai ciudate mişcări cu tot corpul, dar degeaba. În timpul acesta Wuch ţipa cât îl ţinea gura:

— Dar termină odată! Ce, ai înnebuit? Cred că-i încă prea devreme! Bagă de seamă, ai s-o păţeşti! O să-ţi rupi o mână sau o să-ţi scrânteşti vreun picior! Fii atent la spinare! N-are niciun sens! Ar fi altceva dac-ai putea, aşa, dintr-odată, ştii… Dar să te schilodeşti doar!… Ţi-am spus că sunt indestructibil! Degeaba te chinuieşti, chiar dacă m-ai scoate de-acolo, n-ai să poţi să-mi faci niciun rău, adică niciun bine am vrut să spun, căci, aşa cum am spus pe larg până acum, moartea este ceva demn de invidiat. Au! Termină odată! Cum poţi să sari aşa întruna?

Dar Automatei se zbătea mai departe, fără să ia în seamă nimic, ajungând chiar să se lovească cu capul de stânca pe care stătuse mai înainte. Şi se izbi atâta, de îi ieşiră scântei din ochi şi fum pe nări. Până la urmă, Wuch se rostogoli pe neaşteptate din ureche şi se opri între pietre, cu un strigăt slab de uşurare că totul s-a terminat. Automatei nu observă imediat cât de eficace fuseseră eforturile sale. Trântindu-se pe pietrele încinse de soare, se odihni o clipă şi, incapabil de a mai mişca o mână sau un picior, mormăi:

— Nu-i nimic, e o slăbiciune trecătoare. Dar las că te scot eu, te prind eu sub călcâi, iubite prietene, ai auzit? Hei! Dar ce-i asta?!

Se opri brusc, aşezându-se, căci simţi un gol în ureche. Se uită în jur, fără a se dumiri prea bine şi, îngenunchind,

începu să-l caute febril pe Wuch, răscolind pietrişul mărunt.

— Wuch! Wuuuch! Unde eşti? Răspunde – strigă el îngrozit.

Dar Wuch, fie din prudenţă, fie din altă cauză, tăcu chitic. Automatei începu atunci să-l încânte cu cele mai dulci cuvinte. Îl asigură că şi-a schimbat părerea, că unica lui dorinţă este să asculte bunele sfaturi ale electroprietenului său şi să se înece, dar ar vrea doar să mai audă o dată laudele aduse morţii. Dar nici asta nu folosi la nimic. Wuch tăcea ca mormântul. Atunci bietul naufragiat, blestemând de toţi sfinţii, începu să cerceteze sistematic piatră cu piatră tot terenul. Tocmai voia să lepede un pumn de pietriş pe care-l frământase în mână, când, privindu-l mai atent, sări în sus de bucurie. Printre pietricele îl descoperi pe Wuch, care arunca luciri mate, potolite, de grăunţă metalică.

— A! Te-am găsit, puişorule! Eşti aici, fărâmiţă de prieten! Eşti în mâna mea, iubitule, prea veşnicule! – şuieră el, ţinându-l strâns între degete pe Wuch, care nu zicea nici pâs. Ei, ia să vedem cum stăm cu soliditatea ta, cu veşnicia ta, hai să le punem la încercare. Poftim!

Şi spunând acestea, pocni zdravăn din călcâie. Îl puse apoi pe electroprietenul său pe o stâncă şi sări pe el cu toată greutatea corpului şi, ca să fie mai sigur, se mai şi răsuci pe călcâiul potcovit, care scrâşni. Wuch nu scoase o vorbă, numai stânca trosni puţin, ca sfredelită. Aplecându-se, Automatei văzu că grăuntele era neatins, doar stânca se găurise niţel sub el, iar Wuch stătea frumuşel în găurică.

— Ce, eşti atât de zdravăn? Las că găsim noi o piatră mai tare! – bombăni el şi începu să alerge prin toată insula, căutând cei mai mari bolovani de bazalt şi de porfir, ca să-i slujească drept nicovală pentru Wuch. În timp ce îl pisa sub călcâi, îi vorbea cu o linişte prefăcută sau îl ocăra cât îl ţinea gura, crezând că i se va răspunde într-un fel, că va fi rugat, implorat să înceteze. Dar lui Wuch nici nu-i păsa. Văzduhul răsuna doar de ecourile unor izbituri surde, de scrâşnetele pietrelor sfărâmate şi de blestemele înverşunate ale lui Automatei. Convingându-se până la

urmă că lui Wuch nu-i fac niciun rău chiar şi cele mai teribile lovituri, Automatei, slăbit şi înfierbântat, se aşeză din nou pe mal, cu electroprietenul în pumn.

— Chiar dacă n-am să pot să te strivesc – îi spuse cu stăpânire prefăcută în care tremura însă o mânie ascunsă – fii sigur că o să am eu grijă de tine, aşa cum se cuvine. Ai să aştepţi mult şi bine vasul salvator, iubitule, fiindcă am să te arunc în fundul mării, unde ai să zaci până-ntr-a şaptea veşnicie. O să ai timp berechet să-ţi depeni plăcutele gânduri într-o singurătate atât de deplină! N-o să ai parte de alt prieten, fii sigur!

— Drăguţule, – începu iarăşi Wuch – cu ce poate să-mi dăuneze şederea pe fundul mării? Tu cugeţi după sistemul de gândire al unei fiinţe muritoare. De aici greşelile tale. Trebuie să-nţelegi că ori marea va seca poate cândva, ori fundul ei se va ridica asemenea unui munte şi se va uni cu continentul. Dacă asta se va întâmpla peste o sută de mii de ani sau peste milioane de ani, pentru mine n-ar importanţă. Nu numai că sunt indestructibil, dar şi peste măsură de răbdător, după cum ai putut să observi chiar şi după liniştea cu care am suportat nebunia ta. Şi să-ţi mai spun ceva: n-am răspuns la vorbele tale, lăsându-te să mă cauţi, fiindcă am vrut să-ţi cruţ forţele. Am tăcut şi când săreai cu picioarele pe mine, ca nu care cumva, printr-o vorbă necugetată, să-ţi aţâţ mânia, căci asta ţi-ar fi făcut şi mai rău.

Auzind această nobilă pledoarie, Automatei începu să tremure cuprins de o nouă furie.

— Am să te zdrobesc! Praful şi pulberea se va alege din tine, ticălosule! – răcni el, reluându-şi dansul nebun pe stânci, săriturile şi loviturile. De data aceasta însă îl acompaniau cuvintele ironic binevoitoare ale lui Wuch:

— Nu cred c-ai să reuşeşti, dar încearcă! Poftim! Încă o dată! Nu aşa, c-ai să oboseşti prea repede! Cu amândouă picioarele! Aşa, şi hop, sus! Hop-şa! sări mai sus, îţi spun, atunci puterea loviturii creşte! Nu mai poţi? Adevărat? Ce, nu merge? Ei, vezi, aşa, aşa! aruncă piatra cât mai de sus! Aşa, aşa! Ia alta! Nu găseşti una mai mare? Încă o dată!

Ţup-ţup, dragă prietene! Ce păcat că nu pot să-ţi fia de folos! De ce te-ai oprit? Ai obosit atât de repede? Păcat… Ei, dar nu-i nimic… Mai aştept, să-ţi tragi sufletul! Să te mai răcorească cleacă vântuleţul ăsta…

Automatei se trânti cu zgomot pe pietre, privi cu ură nestăpânită la grăuntele de metal din palma deschisă şi asculta, vrând-nevrând, ce-i spunea:

— Dacă n-aş fi electroprietenul tău, aş spune că te porţi ruşinos. Vasul s-a scufundat din cauza furtunii, te-ai salvat odată cu mine, te-am slujit cu sfaturile mele, cum m-am priceput, şi fiindcă n-am născocit vreun mijloc de a ne salva, pentru că nu există, te-ai înverşunat, iar în schimbul sincerelor mele sfaturi, vrei să mă distrugi, pe mine, singurul tău tovarăş. Ce-i drept, în felul acesta ai acum măcar un scop în viaţă. Doar pentru atât şi tot îmi datorezi recunoştinţă. Interesant, va să zică, gândul că eu voi trăi totuşi şi după moartea ta te umple de ură…

— O să vedem noi cât o să mai trăieşti! – rosti printre dinţi Automatei. Încă nu mi-am spus ultimul cuvânt.

— Ei, nu, că eşti nemaipomenit! Ştii ce? Mai încearcă şi altfel. Pune-mă pe catarama curelei tale. E de oţel, şi otelul este desigur mai tare decât stânca. Poţi să încerci, deşi sunt convins că nici asta n-ajută. Totuşi, sunt bucuros că-ţi mai dau un sfat…

Automatei şovăi la început, dar până la urmă ascultă de vorbele prietenului său. Tot degeaba, căci nu reuşi decât să găurească pe ici, pe colo, catarama, sub puternicele sale lovituri. Când văzu una ca asta, Automatei căzu în cea mai neagră melancolie şi, disperat, istovit cu totul, privea în neştire la fărâma de metal, care îi vorbea cu un glas subţirel:

— Şi te mai numeşti fiinţă inteligentă, pe toţi zeii! Uitaţi-vă la el, se dă de ceasul morţii fiindcă nu poate să mături de pe suprafaţa pământului singura făptură care-i este apropiată pe întinderea asta pustie. Spune-mi, nu ţi-e ruşine, dragul meu Automiţă?

— Taci, gunoi palavragiu! – şuieră naufragiatul.

— De ce să tac? Dacă ţi-aş fi dorit răul, aş fi tăcut de

mult, dar eu sunt, pe mai departe electroprietenul tău. Am să-ţi ţin tovărăşie în chinurile morţii ca un prieten nedespărţit. De-ar fi să umbli în patru labe şi tot n-ai să mă arunci în mare, iubitule, fiindcă totdeauna în momentele importante e mai bine să ai puţin public. Voi fi martorul agoniei tale, care astfel va fi mult mai plăcută decât în neagra singurătate. Mai importante decât orice sunt sentimentele, indiferent care. Ura faţă de mine, adevăratul tău prieten, îţi dă puteri, te face mai îndrăzneţ, îţi înaripează sufletul, dă gemetelor tale un sunet curat şi convingător, îţi sistematizează convulsiile şi pune ordine în fiecare din ultimele tale clipe. Şi asta nu-i puţin lucru... În ceea ce mă priveşte, îţi făgăduiesc că n-am să vorbesc mult şi n-am să comentez nimic, altfel fără să vreau, te-aş putea distruge cu totul prin nemăsurata mea prietenie, pe care n-ai suporta-o, pentru că, într-adevăr, ai un caracter nesuferit. Dar, până la urmă, tot am s-o scot la capăt cu tine, deoarece, răspunzând cu bunătate răutăţilor tale, te voi distruge, salvându-te astfel de tine însuţi – şi fac asta din prietenie, repet, nu din orbire, căci simpatia nu mă împiedică să văd urâciunea firii tale... Aici fu întrerupt de un răcnet ieşit brusc din pieptul lui Automatei.

— Un vapor! Un vapor! Un vapooor! – urla el înnebunit şi, sărind în sus, începu să alerge pe mal încolo şi încoace, aruncând pietre în apă, dând din mâini şi urlând cât îl ţinea gura până ce răguşi, de fapt fără niciun rost, pentru că vasul se apropia, evident, de insuliţă, ba chiar trimise spre ea o barcă de salvare.

După cum se dovedi mai târziu, căpitanul vasului pe care se aflase Automatei reuşise, încă înainte de naufragiu, să trimită o radiogramă, cerând ajutor. Şi astfel toată marea începu să fie colindată de numeroase nave, iar una din ele pornise spre insuliţă. Când barca ajunse aproape de mai, Automatei vru la început să se urce singur în ea. Dar, după o clipă de gândire, se întoarse în fugă după Wuch. Se temea că acesta o să strige, o să fie auzit, şi asta ar atrage întrebări neplăcute, poate chiar şi acuzaţii din partea electroprietenului. Ca să evite toate acestea, îl apucă pe

Wuch, dar neştiind unde şi cum să-l ascundă, îl băgă la repezeală din nou în ureche. Urmară scene mişcătoare de bun venit şi recunoştinţă, în timpul cărora Automatei făcu cât mai mult zgomot, căci se temea ca nu cumva vreunul din marinari să audă glasul lui Wuch. Electroprietenul vorbea fără întrerupere, repetând întruna:

— Ei, asta-i bună, cu adevărat ceva neaşteptat! Un caz la patru sute de mii... Ai avut noroc, n-am ce zice! Cred că acum relaţiile noastre vor fi iarăşi dintre cele mai bune, mai ales că nu ţi-am refuzat nimic în cele mai grele clipe. În afară de asta sunt discret şi... ce a fost şi nu mai este nu se spune în poveste!

Când, după o lungă călătorie, vasul acostă ia ţărm, Automatei îi cam uimi un pic pe cei prezenţi, exprimându-şi dorinţa, neînţeleasă de nimeni, de a vizita cea mai apropiată oţelărie, ca să vadă cum lucrează ciocanul pneumatic. Se povesteşte că în timpul vizitei s-a purtat destul de ciudat. Apropiindu-se de nicovala de oţel din hala cea mare, începuse să dea din cap din toate puterile, de parcă ar fi vrut să-şi scoată creierul prin ureche. Ba chiar sărea într-un picior; cei de faţă se făcură că nu văd nimic, socotind că o fiinţă salvată nu de mult dintr-o asemenea nenorocire poate să manifeste cele mai inexplicabile extravagante, provocate de deranjarea echilibrului mintal. Ce-i drept, mai târziu Automatei şi-a schimbat felul de viaţă de altă dată, vădind tot felul de manii, care de care mai ciudate. Ba aduna substanţe explozive, încercând o dată să efectueze o explozie chiar în propria sa locuinţă. L-au împiedicat însă vecinii, adresându-se autorităţilor. Nitam-nisam începu să colecţioneze ciocane şi pietre de carborund, iar cunoscuţilor le spunea că intenţionează să construiască un nou tip de maşină pentru citirea gândurilor. Mai târziu deveni un solitar şi căpătă obiceiul de a vorbi tare cu sine însuşi, ba uneori se auzea cum, alergând prin casă, monologa în gura mare şi arunca tot felul de vorbe semănând a înjurături.

În sfârşit, după mulţi ani, căzând pradă unei noi obsesii, începu să cumpere saci întregi de ciment. Făcu din ciment

o sferă uriaşă şi, când aceasta se întări, o duse într-un loc necunoscut. Se spunea că se angajase ca paznic la o mină părăsită şi că aruncase în ea, într-o noapte, imensul bloc. Apoi, până la sfârşitul zilelor sale, umbla prin împrejurimi şi nu era gunoi, cât de mic, pe care să nu-l adune şi să nu-l arunce în fundul minei pustii. Cu adevărat, avea obiceiuri tare ciudate, dar majoritatea celor ce se spuneau pe seama lui nu merită, pare-se, nicio atenţie. Căci e greu de crezut că toată viaţa a purtat în fundul sufletului o ură de neîmpăcat faţă de electroprietenul său, căruia îi datora atât de mult…

Regele Globares şi înţelepţii

GLOBARES, domnitorul Epandei, chemă odată la el pe trei dintre cei mai mari înţelepţi şi le spuse:

— E într-adevăr groaznică soarta acelui rege care a cunoscut tot ce se poate cunoaşte, aşa încât tot ce i se spune sună a gol ca un ulcior crăpat! Aş vrea să fiu uimit, dar mor de urât, caut emoţii dar ascult poveşti serbede, cer lucruri neobişnuite şi mi se oferă doar linguşeli respingătoare. Luaţi aminte, voi, înţelepţi! Azi am poruncit să se taie capul tuturor măscăricilor şi bufonilor, tuturor sfetnicilor, şi oficiali şi de taină. Aceeaşi soartă vă aşteaptă şi pe voi de nu-mi veţi împlini porunca. Fiecare dintre voi trebuie să-mi povestească cea mai ciudată istorie pe care o ştie, şi, dacă nu-mi va stârni nici râsul, nici lacrimile, nici uimirea şi nici tulburarea, dacă nu mă voi desfăta şi nici nu mă va pune pe gânduri, unde îi stau picioarele îl va sta şi capul!

Regele făcu un semn, şi înţelepţii auziră paşii de fier ai halebardierilor, care-i înconjurară, cu săbiile scoase, lucind ca nişte flăcări. Îngroziţi, îşi dădură coate, căci niciunul din ei ne dorea să aibă parte de mânia regelui şi să-şi pună capul sub securea călăului. Primul începu:

— Luminate stăpâne! Cea mai ciudată istorie din tot Cosmosul, văzut şi nevăzut, este fără îndoială povestea

acelui trib astral care în cronici este numit tribul opacilor. De când se pomenesc, opacii au făcut totul pe dos, altfel decât fiinţele dăruite cu inteligenţă. Strămoşii lor s-au aşezat pe Urdruria, o planetă vestită prin vulcanii ei; în fiecare an, ea naşte noi lanţuri de munţi şi atunci e zguduită de nişte spasme teribile, încât nimic nu mai rămâne în picioare. Şi ca nenorocirea să fie deplină, cerul le-a mai trimis pe cap an val de meteoriţi să le ciopârţească globul; două sute de zile pe an acesta izbeşte în planetă cu puhoaie întregi de berbeci de piatră. Opacii (care pe atunci încă nu se numeau aşa) ridicară construcţii de fier şi de oţel; ei înşişi se înfăşurară în multe foi de oţel, ajungând să semene cu nişte movile blindate, mişcătoare. Dar prăpăstiile, care se căscau în timpul cutremurelor, înghiţeau cetăţile de oţel, iar ciocanele meteoriţilor le striveau armurile. Când pieirea întregului popor deveni iminentă, înţelepţii se adunară la sfat. Primul grăi: „Poporul nostru n-o să mai reziste mult aşa; nu există altă cale de salvare decât transmutaţia. Solul se deschide în faţa noastră, deci, ca să nu ne prăvălim în aceste hăuri, fiecare opac trebuie să ia o formă conică, iar când meteoriţii se vor prăbuşi asupră-ne atunci fiecare trebuie să se întoarcă cu vârful în sus. Dacă vom fi conici, nu vom păţi nimic”.

Al doilea rosti: „Nu e bine aşa. Dacă solul se va căsca larg, atunci va înghiţi şi conul, iar meteoritul care va cădea pieziş îl va străpunge dintr-o parte. Ideală e forma sferică, pentru că atunci când solul va începe să se cutremure, sfera se va rostogoli singură, iar meteoritul căzând, va izbi oblu şi va ricoşa; trebuie deci să ne transformăm în aşa fel, încât să ne rostogolim într-un viitor mai bun”.

Al treilea spuse: „Sfera poate şi ea să fie strivită sau înghiţită ca orice formă materială. Nu există scut să nu fie străpuns de tăişul unei săbii puternice, nici sabie care să nu se ştirbească, lovindu-se de un scut tare. Materia, fraţilor, este o veşnică schimbare, o veşnică mişcare şi transformare. Ea nu este durabilă şi nu în ea trebuie să sălăşluiască fiinţele care pe drept se fălesc cu inteligenţa lor, ci în ceea ce este neschimbător, veşnic şi perfect, deşi

temporar”.

„Dar ce poate fi asta?” – întrebară ceilalţi înţelepţi.

„Nu vă răspund altfel decât prin faptă!” – spuse al treilea. Şi, de faţă cu ei, începu să se dezbrace. Îşi scoase mantia de deasupra, încrustată cu cristale, apoi pe cea de a doua, turnată în aur, următoarea de argint, îşi scoase suprafaţa craniului şi a pieptului, apoi se demontă tot mai repede şi mai în amănunt, de la degete trecu la încheieturi, de la încheieturi la şuruburi, de la şuruburi la sârmuliţe, la toate fărâmiţele, până ce ajunse la atomi.

Şi începu atunci înţeleptul să-şi smulgă atomii din care era făcut, şi-i smulgea atât de iute, că nu se putea vedea nimic în afară de topirea şi dispariţia lor. Lucra cu atâta îndemânare şi se grăbea atât de tare, încât, în prezenţa celorlalţi înţelepţi, muţi de uimire, rămase o perfectă inexistenţă. Acolo unde înainte era un atom, acum nu mai era acel atom, unde cu o clipă în urmă erau şase, apăru lipsa acelor şase, unde era un şurub acum era lipsa şurubului, la fel de fidelă şi cu nimic deosebită de acesta. Şi aşa a ajuns să devină vid, orânduit la fel cum înainte era orânduit plinul lui; şi inexistenţa sa era o existenţă netulburată, căci el acţiona atât de repede şi manevra cu atâta îndemânare, încât nicio părticică, niciun intrus material nu păta cu prezenţa sa actuala lui perfectă absenţă! Şi ceilalţi îl văzură ca un gol; îi recunoscură ochii după absenţa culorii negre, faţa după lipsa lucirii albăstrii, iar mâinile şi picioarele după degetele şi încheieturile dispărute! „În acest mod, fraţilor – rosti Prezentul Absent – prin activă întrupare în neant vom atinge nu numai o mare imunitate, dar şi nemurirea. Căci numai materia se schimbă, iar neantul n-o însoţeşte pe drumul continuei nesiguranţe, de aceea perfecţiunea se află în inexistenţă, nu în existenţă, şi se cuvine să devii cea dintâi, nu cea de a doua!”

Cum hotărâră, aşa făcură. De atunci opacii sunt un neam de neînfrânţi. Viaţa lor constă nu în ceea ce există în ei, pentru că în ei nu există nimic, ci în ceea ce îi înconjoară. Şi când vreunul din ei intră în casă este vizibil ca o nefiinţă a

casei, iar când apare în ceaţă, atunci este ca o lipsă a acesteia. Îndepărtând din ei materia nesigură a sorţii schimbătoare, au făcut imposibilul posibil…

— Dar în ce mod călătoresc ei prin pustiul cosmic, filozofule? – întrebă Globares.

— Asta n-o pot face, o, rege, căci pustiul exterior s-ar contopi cu pustiul lor şi ar înceta să mai existe ca inexistente contopite. De aceea trebuie să vegheze în permanenţă asupra purităţii nefiinţei lor, asupra vidului fiinţelor lor şi în veghea asta le trece timpul. Ei mai sunt botezaţi şi Neantici sau Neanţi…

— Filozofule – spuse regele – asta este o poveste fără noimă. Cum se poate înlocui eterogenitatea materială prin omogenitatea a ceva ce nu există? Oare stânca e tot una cu casa? Şi lipsa stâncii poate căpăta aceeaşi formă ca şi lipsa casei? Atunci şi una şi cealaltă devin ca şi când ar fi acelaşi lucru.

— Stăpâne – se apară filosoful – sunt la fel de neanturi…

— O să vedem – zise regele – ce-o să se întâmple când oi porunci să ţi se taie capul. Oare lipsa lui va deveni prezenţă, aşa cum crezi tu? Şi monarhul, rânjind, făcu semn călăilor.

— Stăpâne! – strigă filosoful, prins de braţele de oţel. Ai binevoit să zâmbeşti, povestea mea ţi-a trezit veselia, aşa că, după cum ai făgăduit, trebuie să-mi dăruieşti viaţa!

— Nu, eu m-am înveselit singur – spuse regele. Cred că eşti de aceeaşi părere cu mine: dacă te laşi tăiat de bunăvoie, atunci acordul tău mă va înveseli şi atunci va fi cum vrei tu.

— De acord! – strigă filosoful.

— Atunci tăiaţi-l, dacă el însuşi o cere! – zise regele.

— Dar, stăpâne, m-am învoit tocmai ca să nu mai tai…

— Dacă eşti de acord, trebuie să fii tăiat – îl lămuri regele. Iar dacă nu eşti de acord, nu mă vei înveseli, şi deci tot trebuie să fii tăiat.

— Nu, nu, invers! – strigă filosoful. Dacă am să fiu de acord, atunci tu, înveselit, trebuie să-mi dăruieşti viaţa, iar dacă nu voi fi de acord…

— Destul! – zise regele. Călău, fă-ţi datoria!

Sabia fulgeră în aer şi capul filosofului căzu.

După o clipă de tăcere ca de moarte, al doilea filosof începu:

— Maiestate! Cel mai ciudat dintre toate neamurile astrale este fără îndoială neamul polionţilor sau al mulţiştilor, care se mai numesc şi puzderieni. Fiecare din ei posedă, ce-i drept, numai un singur corp, în schimb are mai multe picioare, cm atât mai multe cu cât ocupă un loc mai înalt în ierarhia socială. În ceea ce priveşte numărul capetelor, acesta depinde de la caz la caz: fiecare funcţie se ocupă la ei cu capul corespunzător. Familiile sărace au cu totul doar an singur cap, cei bogaţi în schimb au în cămările lor capete de tot felul, pe care le folosesc după împrejurări: au capete pentru dimineaţa sau pentru seara, capete strategice în caz de război, capete iuţi când se grăbesc undeva, precum şi capete de judecat la rece, capete explozive, pasionale, vesele, drăgăstoase, funerare, aşadar, sunt înzestraţi pentru fiecare împrejurare din viaţă.

— Asta-i tot? – întrebă regele.

— Nu, Maiestate! – răspunse filosoful, văzând că o cam zbârcise. Mulţiştii se numesc aşa pentru că sunt legaţi cu toţii de căpetenia lor, dar în aşa fel, încât dacă majoritatea lor ar socoti acţiunile conducătorului ca dăunătoare pentru binele public, căpetenia aceea şi-ar pierde coerenţa şi s-ar sfărâma în bucăţi…

— Proastă idee, ca să nu zic jignitoare pentru mine! – zise mohorât Globares. Dar pentru că tot ai pomenit de capete, ia spune-mi, filozofule, ce crezi că am să fac acum: o să dau poruncă să ţi se taie capul sau nu?

„Dacă spun da – se gândi repede filosoful – atunci o s-o facă, pentru că nu mă are la inimă. Dacă spun nu, atunci asta îl va surprinde şi dacă se va mira, atunci va trebui să-mi dea drumul aşa cum a făgăduit”. El spuse:

— Nu, Maiestate, nu vei porunci să mi se taie capul.

— Te-ai înşelat – spuse regele. Călău, fă-ţi datoria!

— Dar bine, stăpâne – strigă filosoful, aflat în mâinile călăilor – nu te-au surprins oare vorbele mele? N-ai

presupus că mai degrabă am să spun că vei porunci să fiu ucis?

— Cuvintele tale nu m-au surprins – răspunse regele – căci au fost dictate de frica ce ţi se citeşte pe faţă. Destul! Tăiaţi-i capul!

Şi capul celui de al doilea filosof căzu, rostogolindu-se pe podea. Al treilea, cel mai în vârstă dintre toţi, privea la aceasta scenă într-o linişte desăvârşită. Când regele îi ceru şi lui o poveste nemaiauzită, începu:

— Maiestate! Aş putea să-ţi povestesc o întâmplare cu adevărat neobişnuită, dar n-am s-o fac, fiindcă ţin mai mult să te fac să fii sincer, decât să te impresionez. Am să te oblig deci ca să porunceşti să fiu ucis nu sub pretextul străveziu al acestui joc, prin care vrei să maschezi uciderea, ci, într-un mod propriu naturii tale, care, deşi crudă, nu îndrăzneşte să facă ce-i place fără a-şi pune masca minciunii. Vrei să ne ucizi, ca apoi să se spună că regele a scăpat de nişte proşti ce-şi spuneau filosofi. Eu însă doresc să se spună adevărul şi de aceea voi tăcea.

— Nu, n-am să te dau acum pe mâna călăului – spuse regele. Doresc sincer o emoţie neobişnuită. Ai vrut să mă mânii, dar eu ştiu să-mi înăbuş mânia până la vremea cuvenită. Deci, vorbeşte şi te vei salva. Şi, poate, nu numai pe tine. Ceea ce spui poate fi chiar o lezmajestate pe care, de altfel, ai şi făptuit-o. De data asta însă trebuie să fie o insultă atât de monstruoasă, încât să pară o linguşire, care prin exagerarea ei să devină un afront! Încearcă deci dintr-o lovitura să-l preaslăveşti şi să-l înjoseşti pe regele tău!

Se aşternu liniştea, timp în care cei de faţă se foiră uşor, de parcă ar fi încercat să vadă cât de bine li se ţin capetele pe umeri. Al treilea filosof părea să cugete profund. În sfârşit, spuse:

— Maiestate, am să-ţi îndeplinesc dorinţa şi am să-ţi dezvălui ce-am de gând să fac. Şi am să fac asta pentru toţi cei de faţă, pentru mine, dar şi pentru tine, să nu se spună peste ani că a fost odată un rege care, din capriciu, a distrus înţelepciunea în ţara lui. Chiar dacă în clipa asta lucrurile se petrec totuşi aşa, dacă dorinţa ta nu înseamnă

nimic sau aproape nimic, sarcina mea este să dau trecătoarei tale dorinţe o anumită valoare, să o fac să aibă însemnătate şi durată. De aceea voi vorbi…

— Bătrâne, de ajuns cu atâta introducere, care nu e departe de jignire şi nu seamănă deloc a laudă – spuse supărat regele. Vorbeşte!

— Maiestate, faci abuz de putere – răspunse înţeleptul – dar abuzurile tale nu înseamnă nimic faţă de cele făptuite de strămoşul tău, necunoscut şi îndepărtat, întemeietorul dinastiei sparizilor. Acest stră-stră-străbun al tău, Allegoric, a făcut şi el abuz de puterea sa regească. Spre a înţelege cel mai mare abuz al lui, te rog să binevoieşti a privi această boltă a nopţii, care se vede prin ferestrele de sus ale sălii palatului.

Regele se uită spre cerul senin şi înstelat, iar bătrânul continuă:

— Priveşte şi ascultă! Tot ceea ce există poate fi obiect de batjocură. Şi nimeni nu poate împiedica una ca asta. Se ştie că ba unul, ba altul cutează să glumească până şi pe seama regilor. Râsul loveşte în tronuri, în puterea de stat. Unele popoare râd de altele sau chiar de ele însele. S-a întâmplat să se râdă chiar de ceea ce nu există: oare nu s-a râs destul de zeii antici? Chiar întâmplările serioase, tragice, pot fi tratate în glumă. E destul să amintesc de umorul cimitirelor, de persiflarea morţii şi a morţilor. De altfel, satira nu s-a dat în lături nici măcar de la atacarea corpurilor cereşti. Să luăm de pildă Soarele sau Luna. Luna e de obicei reprezentată ca un slăbănog şiret, cu căciuliţă de bufon în patru colţuri şi cu bărbia ieşită ca o seceră; iar Soarele ca un grăsan durduliu şi cumsecade, cu o aureolă ciufulită. Şi cu toate că obiect de glumă sunt deopotrivă împărăţia vieţii ca şi a morţii, lucrurile mici cât şi cele mari, există totuşi ceva de care nimeni până acum n-a îndrăznit să râdă. Acel lucru nu face parte dintre cele care se pot uita uşor, care pot scăpa atenţiei, căci e vorba de tot ceea ce există, adică de Cosmos. Dar dacă te gândeşti bine, Maiestate, ai să înţelegi cât de caraghios e Cosmosul…

În acest moment, pentru prima dată regele Globares

ridică sprâncenele a mirare şi cu atenţie sporită se porni să asculte vorbele înţeleptului, care continuă aşa:

— Cosmosul este format din stele. Asta sună destul de serios, dar dacă vom cântări lucrurile mai profund, e greu să-ţi opreşti un zâmbet. La drept vorbind, ce sunt stelele? Nişte bile de foc, atârnând în noaptea veşnică. Un tablou în aparenţă patetic. Dar prin natura lui oare? Nici vorbă, ci numai datorită dimensiunilor. Dimensiunile nu pot însă, numai prin ele însele, să hotărască asupra importanţei fenomenului. Oare mâzgălelile unui cretin, de pe o foaie de hârtie cât un şes întins, devin prin aceasta un lucru deosebit?

Prostia multiplicată nu încetează de a fi prostie; se intensifică doar caracterul ei vizibil. Cosmosul este o mâzgăleală de puncte uriaşe! Oriunde te uiţi, oriîncotro tinzi – nimic altceva! Monotonia Creaţiei pare a fi cel mai banal şi plictisitor concept pe care ţi-l poţi închipui. Un nimic făcut din puncte – şi aşa mereu, la nesfârşit. Cine ar meşteri ceva atât de neîngenios, dacă ar fi să-l realizeze abia acum? Poate numai un cretin. Să luăm întinderile nesfârşite ale pustiului şi să le punctăm ici şi colo, la nimereală. Cum ai putea oare să-i atribui ordine şi măreţie unei asemenea lucrări! Te sileşte să cazi în genunchi în faţa ei? Poate din cauza disperării că n-o poţi anula. E doar rezultatul unui autoplagiat, făptuit la început, iar acel început a fost la rândul său acţiunea cea mai iraţională cu putinţă. Întrucât, ce poţi să faci cu o pană în mână, având în faţă o foaie albă de hârtie, dar neştiind, neavând nici cea mai slabă idee cu ce s-o umpli? Cu desene? Mă rog, dar trebuie să ştii ce să desenezi. Dar dacă n-ai nimic în vedere? Dacă eşti lipsit de cea mai mică scânteie de imaginaţie? Atunci, pana lăsată singură deasupra hârtiei, fără să vrei o va atinge şi va lăsa o urmă, un punct. Şi punctul, odată lăsat pe hârtie, va crea un model sugestiv prin faptul că, în afară de el, nu mai există absolut nimic şi că, printr-un mic efort, acel model poate fi repetat la nesfârşit. Repetat, dar cum? Punctele pot forma o oarecare construcţie. Dar dacă nici asta nu se poate? Atunci nu mai

rămâne altă soluţie decât, scuturând, în această neputinţă, pana, şi stropind cu picături de cerneală, să umpli hârtia oricum, cu puncte aruncate la nimereală.

Spunând acestea, înţeleptul luă o foaie mare de hârtie şi, înmuind pana în călimară, o stropi de câteva ori, după care scoase de sub haină harta cerului şi le arată pe amândouă regelui. Asemănarea era izbitoare. Miliarde de punctuleţe se vedeau pe hârtie, mai mari şi mai mici, căci uneori pana stropise mai din belşug, alteori mai puţin. Iar cerul pe hartă era aidoma.

Regele privea de pe tron ambele foi de hârtie şi tăcea. Iar înţeleptul continuă:

— Ai învăţat, Maiestate, că Universul este o construcţie minunată, solidă, maiestuoasă în măreţia ei. Dar priveşte această construcţie demnă de laudă, omniprezentă, omniseculară. Nu este ea oare opera unei prostii extreme, nu este ea oare în contradicţie cu gândirea şi ordinea? De ce n-a observat oare nimeni asta până acum? – vei întreba. Deoarece prostia se află pretutindeni. Dar această universalitate merită cu atât mai mult să fie luată în râs, un râs detaşat, al revoltei şi eliberării. N-ar fi deloc greşit să se scrie, în acest spirit, un Pamflet la adresa Universului, pentru ca această operă a celei mai înalte nechibzuinţe să primească ceea ce merită, iar de acum încolo să fie însoţită nu de corul de proslăvire, ci de râsul ironic.

Regele asculta, încremenit, iar înţeleptul, după o clipă de tăcere, zise mai departe:

— Ar fi de datoria fiecărui învăţat să scrie un asemenea pamflet, de n-ar trebui să amintească de prima cauză care a provocat naşterea acestei stări, demne doar de o ironică compătimire şi care poartă numele de Univers. Şi asta s-a întâmplat atunci când Nemărginirea era încă pe de-a-ntregul pustie, şi aştepta numai fapte creatoare, iar lumea, născându-se din ceva mai puţin decât neantul, prin neant a scos la iveală abia un pumn de corpuri îngrămădite, asupra cărora stăpânea stră-stră-străbunicul tău, Allegoric. El a plănuit atunci un lucru nebunesc şi imposibil: să înlocuiască Natura în opera ei infinit de răbdătoare şi potolită! El a

hotărât să creeze, în locul ei, un Cosmos bogat, plin de minunăţii de nepreţuit. Dar pentru că nu ştia să facă asta singur, a poruncit să se construiască o maşină inteligentă care să-i săvârşească opera. Molohul acesta fu construit timp de trei sute şi încă trei sute de ani, căci socoteala timpului era pe atunci alta decât acum. Nu s-au precupeţit nici forţe, nici mijloace, şi monstrul mecanic atinse dimensiuni şi puteri parcă nelimitate. Când maşina fu gata, uzurpatorul porunci să fie pusă în funcţiune. Nu presimţea ce se va întâmpla. Datorită ambiţiei lui nemăsurate, maşina se născuse mult prea mare şi prin aceasta, înţelepciunea ei, lăsând mult în urmă culmile inteligenţei, depăşind culmile geniului, se rostogoli într-o deplină descompunere a gândirii, într-o întunecime inexprimabilă de curente centrifuge, care sfâşiau orice conţinut, astfel că acest monstru, dezlănţuit ca o metagalaxie, lucrând în vârtejuri de nedescris, se dezagregă, spiritualiceşte, încă de la primele cuvinte nerostite, şi din acest haos care gândea, chipurile, prin cel mai teribil efort, haos în care grămezi de noţiuni nedezvoltate se învârteau în neant, din aceste zvârcoliri zadarnice începură să mustească prin prea supusele subsisteme de execuţie ale colosului numai semne de punctuaţie, lipsite de sens! Deci ea nu era cea mai inteligentă maşină dintre toate, Cosmocreator Omnipotens, ci o ruină născută din nechibzuită uzurpare, care în semn că fusese destinată unor fapte mari, reuşea să gâlgâie numai nişte puncte. Ce s-a întâmplat atunci? Regele aştepta atotîndeplinirea care să-i confirme planurile, cele mai îndrăzneţe planuri pe care le-a plăsmuit vreodată o făptură gânditoare. Şi nimeni nu cuteza să-i arate că se afla la izvoarele unei bolboroseli fără sens, a unei agonii mecanice. Dar imensităţile, supuse orbeşte, ale maşinilor executate erau gata să îndeplinească orice poruncă. Ele începură să scoată ritmic din substanţa materială ceea ce în spaţiul tridimensional corespunde tabloului bidimensional al punctului, adică sfere. Şi, repetând fără încetare unul şi acelaşi lucru, trimiteau în abisurile pustiului una după alta sfere de foc. Şi aşa, în ritmul bâlbâielii, a luat naştere

Cosmosul! Deci stră-stră-străbunicul tău a fost creatorul Universului, dar totodată a fost şi creatorul unei prostii, ale cărei dimensiuni nimic na le va mai atinge vreodată. Nimicirea unei asemenea opere va fi, fără îndoială, un lucru mult mai înţelept şi, înainte de toate, dorit şi intenţionat în mod conştient, ceea ce despre Creaţie nu se poate afirma. Asta-i tot ce aveam să-ţi explic, Maiestate, urmaş al lui Allegoric, constructorul lumilor.

Când regele le dădu filosofilor drumul, încărcându-i de onoruri, mai ales pe cel bătrân, cel ce izbutise dintr-un condei să-i prezinte cea mai mare laudă şi cea mai mare insultă deopotrivă, unul dintre discipoli, un tânăr învăţat, rămânând între patru ochi cu bătrânul, îl întrebă cât adevăr există în povestirea lui.

— Ce pot să-ţi spun? – zise bătrânul. Ceea ce am spus nu izvorăşte din ştiinţă. Ştiinţa nu se ocupă cu asemenea proprietăţi ale existenţei cum este ridicolul. Ştiinţa lămureşte ce este lumea, dar s-o scoată la capăt cu ea, asta poate numai arta. Ce ştiu cu adevărat despre naşterea Cosmosului? Un pustiu atât de întins poate fi umplut cu legende şi mituri. Am dorit, prin mitizare, să ating limitele neverosimilului şi cred că am fost aproape de el. Şi tu ştii asta, deşi vrei numai să întrebi dacă, într-adevăr, Cosmosul e caraghios. Dar la întrebarea aceasta fiecare trebuie să găsească singur răspunsul.

Povestea regelui Murdas

DUPĂ BUNUL REGE Helixander pe tron se urcă fiul său, Murdas. Toţi erau necăjiţi din pricina asta, deoarece Murdas era ambiţios şi fricos, deopotrivă. Hotărâse să-şi câştige renumele de Marele Murdas, dar se temea de curent, de strigoi, de ceară, fiindcă pe duşumeaua dată cu ceară îţi puteai frânge piciorul. Se temea de rude, fiindcă acestea te împiedică în conducerea treburilor ţării. Dar mai mult decât orice se temea de precizări. Când a fost încoronat, a dat îndată poruncă în toată ţara să se închidă uşile şi să nu se

mai deschidă ferestrele, să se distrugă toate maşinile de prevestit viitorul, iar inventatorului maşinii care alunga duhurile i-a dat o declaraţie şi o rentă. Maşina era într-adevăr bună, fiindcă niciodată nu văzuse vreun duh. Regele nu ieşea nici până în grădină, să nu-l tragă curentul. Se plimba doar prin palatul său, care era foarte mare. Odată, umblând prin coridoare şi prin încăperi, se pomeni în partea veche a palatului, unde nu pătrunsese încă nimeni. Mai întâi descoperi sala în care se afla încremenit corpul de gardă al strămoşului său, rămas aşa încă de pe vremea când nu se cunoştea electricitatea. În a doua sală zări nişte cavaleri cu aburi, la fel de ruginiţi, dar nici ei nu-i stârniră interesul. Tocmai voia să se înapoieze, când zări o uşiţă mică pe care scria: „Nu intraţi”. Era acoperită cu un strat gros de praf şi nici n-ar fi atins-o măcar, de n-ar fi fost inscripţia, care l-a supărat din cale-afară. Cum aşa? Lui, regelui, îndrăzneşte cineva să-i interzică ceva? Nu-i fu prea uşor să deschidă uşa ce scârţâi din toate balamalele, după care, urcând nişte scări întortocheate, ajunse într-un turn părăsit. Acolo dădu peste un dulap de aramă, foarte vechi, cu nişte ochi mici de rubin, cu cheiţă şi clapă. Înţelese că asta era maşina de prevestit şi iar se mânie pentru că, în ciuda poruncii sale, fusese lăsată în palat. Dar îşi zise că o dată ar putea încerca să vadă cum ghiceşte maşina. Se apropie de ea în vârful picioarelor, răsuci cheiţa şi, cum nu se întâmpla nimic, ciocăni în clapă. Maşina oftă răguşit, mecanismul hârâi şi se uită la rege cu ochii-i saşii de rubin. Asta îi aminti regelui privirea crucişă a unchiului său, Cenander, fratele tatălui său, care îi fusese mai demult preceptor. Se gândi că, desigur, unchiul ceruse să fie lăsată acolo maşina, ca să-i facă în necaz, altfel de ce l-ar fi privit aşa? îşi simţi inima grea, iar maşina, icnind, începu să cânte încet o melodie tristă, de parcă cineva ar fi ciocănit un mormânt de fier cu lopata, iar prin clapa care se deschise căzu o foaie de hârtie neagră, cu nişte rânduri galbene ca oasele.

Pe rege îl trecură fiorii, dar nu-şi putu stăpâni curiozitatea. Smulse hârtia şi o luă la fugă spre

apartamentele sale. Când rămase singur, o scoase din buzunar. „Am să mă uit doar o dată cu coada ochiului, să mă conving despre ce e vorba” hotărî el, aruncându-şi ochii pe hârtie. Citi cele ce urmează:

Orologiul bate noaptea jumătate.
Stirpea noastră-îndată căsăpită-i toată.
Văr pe văr îl taie, fratele pe frate.
Mi se iau la trântă bunele cumnate.
Roiuri de mătuşi dau buzna pe uşi
Şi la luptă dreaptă se pornesc acuşi.
Ba nepotul, ba nepoata, unul pe-altul îl dă gata.
Colo unchi, dincolo unchi, arde-i neică la rărunchi.
Tatăl vitreg ţine-l bine, să-l trăsnesc cum se cuvine.
Ginerele cinci morminte, socrul şase dinainte.
Tata mare, mama mare, cu ei la spânzurătoare.
Ruda, chiar de te sărută, numa-n groapă e plăcută.
Orologiul bate, tot neamul se zbate.
Ca o lighioană şi se urcă-n spate.
Cale-o în picioare şi îndat te-ascunde.
Nu te-ascunzi la vreme, te găseşte-oriunde.

Regelui Murdas i se făcu negru înaintea ochilor. Îi păru rău că nu-şi stăpânise curiozitatea, punând în funcţiune maşina de prevestit. Era însă prea târziu. Acum ştia că trebuie să ia măsuri, ca nu care cumva să se întâmple ceva şi mai rău. Nu se îndoia de sensul prevestirii. Aşa cum bănuise mai de mult, îl ameninţau rudele cele mai apropiate.

La drept vorbind, nu se ştie dacă totul s-a desfăşurat aşa după cum se povesteşte. În orice caz, până la urmă s-au petrecut lucruri triste, am putea spune chiar cumplite. Regele a poruncit uciderea întregii familii. Numai unchiul său, Cenander, a izbutit să fugă în ultima clipă, travestit în pianină. Dar nici asta n-a ajutat la nimic, căci a fost prins şi dat pe mâna călăului. Murdas putu să semneze sentinţa cu conştiinţa împăcată, căci unchiul său fusese prins pe când conspira împotriva monarhiei.

Rămas atât de brusc fără familie, regele se îmbrăcă în doliu. Se simţea mai uşurat la suflet, deşi trist, fiindcă, de fapt, nu era nici prea rău, nici prea crud. Dar doliul nu dură mult, căci lui Murdas îi trecu prin gând că s-ar putea să mai aibă pe undeva niscaiva rude despre care încă nu ştia nimic. Oricare dintre supuşi îi putea fi într-un fel rudă îndepărtată. Un timp mai tăie pe unul, pe altul, dar asta nu-l liniştea defel. Nu putea să-i omoare pe toţi. Doar nu poţi fi rege fără supuşi. Devenise atât de bănuitor, încât porunci să fie prins cu nituri de tron, ca nimeni să nu-l poată alunga. Începu să doarmă cu o scufiţă blindată şi mereu să gândea ce să facă de acum încolo. În sfârşit, se apucă de un lucru nemaipomenit, atât de nemaipomenit, încât nici lui nu i-ar fi putut trece prin minte una ca asta. Se vede că i-l sugerase vreun negustor ambulant travestit în înţelept sau vreun înţelept travestit în negustor – despre asta se vorbea în fel şi chip. Servitorii palatului zăriră uneori o figură mascată, pe care regele o primea noaptea în apartamentele sale. E destul să spunem că Murdas chemă într-o zi pe toţi constructorii palatului, pe toţi maiştrii electrocavaleri şi constructori şi le spuse că trebuie să-i mărească trupul, în aşa fel, încât să acopere toate orizonturile. Poruncile îi fură îndeplinite cu o iuţeală uluitoare, căci regele numi ca director al biroului de proiectări chiar pe călăul domnesc. Şiruri de electricieni şi constructori începură să care în palat sârme şi bobine, iar când regele, reconstruit, umplu cu persoana lui întregul palat, aşa Încât se afla în acelaşi timp şi la faţadă şi în pivniţă şi la etaj, veni rândul clădirilor dimprejur. În decurs de doi ani, Murdas se întinse până la periferia oraşului. Casele nu prea arătoase şi nevrednice ca în ele să sălăşluiască gândirea monarhului fură dărâmate, iar în locul lor se înălţară palate electronice, numite amplificatorii lui Murdas. Regele creştea încet, însă necontenit, cu multe etaje, intensificat cu substaţii personaliste, până cuprinse cu statura lui întreaga capitală, trecând până şi de marginile ei. Îi reveni şi buna dispoziţie. Rude nu mai avea, de ulei sau de curent nu se mai temea că va duce lipsă,

căci nu trebuia să facă nici măcar un pas, de vreme ce se afla peste tot. „Statul sunt eu” – spunea el, şi nu fără temei, pentru că în afară de el, care năpădise cu şiruri de construcţii electrice pieţele şi aleile, nu mai locuia nimeni în capitală; fireşte cu excepţia desprăfuitorilor regali, a corpului ştergătorilor de praf. Ei vegheau gândirea regelui, care plutea de la o clădire la alta. Astfel cutreiera prin tot oraşul bucuria regelui Murdas, mulţumirea că izbutise să câştige măreţia, iar pe deasupra, să se poată ascunde oriunde. Într-adevăr, acum era atotprezent în întreg statul. Neasemuit de pitorească era prezenţa lui în amurg, când regele-uriaş, luminând ca para focului, clipea cu luminile-gânduri, apoi se stingea uşor, căzând într-un somn adânc, binemeritat. Dar acest întuneric al negândirii, din primele ore ale nopţii, făcea apoi loc clipirilor rătăcite ale unor străfulgerări ba ici, ba colo în noaptea neagră. Erau visurile regelui, care începeau să capete contur. Se revărsau peste clădiri, în lavine furtunoase, aprinzând în întuneric geamurile, şi toate străzile se înecau una pe alta în lumini roşii şi violete, iar gărzile desprăfuitorilor, mărşăluind pe trotuarele pustii şi simţind mirosul cablurilor încinse ale Maiestăţii Sale, se uitau pe furiş prin ferestrele în care lucea lumina, spunându-şi în şoaptă:

— Oho! De bună seamă, pe Murdas îl chinuieşte vreun coşmar, numai de nu s-ar răzbuna pe noi!

Într-o noapte, după o zi deosebit de grea, căci regele tocmai se îndeletnicea cu născocirea de noi decoraţii pe care avea de gând să şi le confere, visă că unchiul său, Cenander, profitând de întuneric, se strecurase în capitală, într-o mantie neagră, şi umbla pe străzi în căutarea unor adepţi cu care să urzească un complot groaznic. Din pivniţe ieşeau şiruri de figuri mascate, atât de multe şi atâta de hotărâte în a-l ucide, încât Murdas începu să tremure, şi de frică se trezi. Era ziuă şi soarele aureanorişorii albi de pe cer. Regele îşi zise: „Aş! Fleacuri! Am visat!” şi se apucă să proiecteze alte medalii şi decoraţii; cele născocite cu o zi înainte îi fuseseră agăţate pe terase şi balcoane. Când, după o altă zi de trudă, se culcă, numai ce aţipi că-i apăru

din nou în vis complotul antiregal în toată desfăşurarea lui. Lucrurile s-au petrecut aşa: când Murdas se trezise din coşmarul său, nu se trezise de-a binelea; centrul oraşului în care se aciuase acel vis antistatal, nu se deşteptase defel ci se chinuia mai departe în chingile viselor urâte, iar regele, trezit oarecum, nu ştia nimic din toate astea. Între timp, o mare parte a persoanei sale, şi anume vechiul centru al oraşului, nedându-şi seama că unchiul complotist şi maşinaţiile lui sunt numai nişte închipuiri, rămăsese mai departe sub apăsarea coşmarului. În această a doua noapte, Murdas văzu în vis cum unchiul se dă de ceasul morţii strigându-şi rudele. Apărură cu toatele, până la una, scârţâind post-mortem din încheieturi. Chiar şi acelea cărora le lipseau cele mai importante părţi ridicară săbiile împotriva conducătorului de drept! Era o mişcare nemaipomenită. Mulţimi de siluete mascate scandau în şoaptă lozinci de îndemn la răscoală; prin pivniţe şi văgăuni se coseau steagurile negre ale conjuraţiei, peste tot se fierbeau otrăvuri, se ascuţeau topoare, se meştereau fire de sârmă veninoase şi cu toţii se pregăteau pentru răfuiala generală cu Murdas, pe care nu-l iubea nimeni. Regele fu iarăşi copleşit de spaimă. Se trezi tremurând tot şi vru să cheme, prin Poarta de Aur a Gurii Regale, toate armatele sale în ajutor, ca să împrăştie pe răsculaţi cu săbiile, dar îndată îşi dădu seama că asta nu foloseşte la nimic. Armata nu poate intra în visul lui şi deci nu poate distruge complotul care se pregătea acolo. Încercă, o vreme, printr-o sforţare a voinţei, să trezească cele patru mile pătrate ale fiinţei sale, care visau întruna despre complot, căci în stare de veghe nu-i apărea niciun complot, ci numai atunci când îl dobora somnul.

Dar dacă rămânea treaz, nu avea acces la sectoarele răsculate şi nu era de mirare, căci realitatea nu poate pătrunde în străfundurile visului; aşa ceva ar sta numai în puterea altui vis. Regele îşi dădu seama că, în această situaţie, cel mai bine ar fi să adoarmă şi să viseze un contravis. Nu unul oarecare, se înţelege, ci unul monarhist, cu steagurile desfăşurate, devotat lui. Cu un asemenea vis

regal, concentrat în jurul tronului, va izbuti să sfărâme coşmarul uzurpator.

Zis şi făcut, dar Murdas nu putut adormi de frică; începu atunci să numere în gând pietrele, până ce obosi şi aţipi. În clipa aceea văzu că visul cu unchiul său nu numai că s-a consolidat în cartierul central, dar a început să clădească şi arsenale pline cu bombe puternice şi mine distrugătoare. În schimb el, deşi se străduia din răsputeri, abia putu să încropească la repezeală a companie de cavaleri, înarmată numai cu capace de crătiţi. „Degeaba, îşi zise – n-am izbutit, trebuie să reiau totul de la capăt!” Hotărî să se trezească. Îi fu destul de greu, dar, în sfârşit, se trezi de-a binelea şi atunci îl cuprinse o teribilă bănuială. Oare s-a trezit cu adevărat sau s-a cufundat acum în alt somn? Cum să se descurce în această situaţie? Visează sau nu visează? Iată întrebarea! Să presupunem că nu visează, simţindu-se sigur pe situaţie, pentru că în realitate nu există niciun complot. N-ar fi rău! Atunci celălalt vis, cel regicid o să se desfăşoare până ce, la trezire, Maiestatea Sa o să-şi recapete cuvenita linişte. Foarte bine. Dar dacă visează nişte contravise, închipuindu-şi că se află într-o trezie liniştită, în timp ce această presupusă trezie este în realitate numai un alt vis, vecin cu celălalt, în care apare unchiul? Atunci se poate ajunge la catastrofă, căci în orice clipă banda de regicizi blestemaţi, în frunte cu nesuferitul de Cenander, poate pătrunde dintr-un vis în celălalt, pe care la luat drept stare de trezie, şi să-i ia tronul şi viaţa!

„Desigur – se gândi el mai departe – asta se va întâmpla numai în vis, dar dacă complotul va cuprinde întregul meu eu, dacă se va întinde în el de la munţi până la oceane, atunci e nenorocire, pentru că nu voi putea să mă mai trezesc niciodată. Şi ce se va întâmpla? Voi rămâne pentru totdeauna rupt de realitate şi unchiul va face cu mine ce va pofti. Mă va tortura şi mă va umili. Ca să nu mai vorbesc de mătuşi! Le ştiu eu bine! N-or să mă ierte, orice-ar fi. Aşa sunt ele, adică au fost, dar, de fapt, iarăşi sunt, în acest vis groaznic! La urma urmei, ce să mai vorbim despre vis? Visul există numai acolo unde există şi realitatea la care

poţi să te întorci. Însă acolo unde nu există (dar cum o să mă-ntorc, dacă ei vor izbuti să mă ţină mereu în stare de vis?), unde nu există nimic în afară de vis, acolo visul este singura realitate, deci starea de trezie. Groaznic! Şi toate, fireşte din pricina acestui fatal surplus de personalitate, datorită acestei expansiuni a spiritului. Asta-mi trebuia!”

Disperat, văzând că e gata să se piardă, întrezări salvarea doar într-o neîntârziată concentrare a minţii.

Trebuie să acţionez negreşit ca şi cum aş visa – îşi zise. Trebuie să visez mulţimi de supuşi, plini de dragoste şi entuziasm, detaşamente devotate până la sacrificiu, gata să piară cu numele meu pe buze, armament de tot felul. Bine ar fi să născocesc şi vreo armă minune, căci în vis totul e posibil: să zicem, vreun procedeu de înşelare a rudelor, nişte tunuri antiunchi sau ceva în genul acesta. Aşa voi fi pregătit pentru orice surpriză şi dacă se va dezlănţui complotul, târându-mă pe nesimţite dintr-un vis în altul, îl voi face praf dintr-o lovitură!”

Situaţia era cât se poate de complicată. Regele Murdas oftă din toate aleile şi pieţele făpturii sale şi se apucă de treabă, adică adormi. În vis urmau să-i apară, rânduri-rânduri, regimente de oţel, cu generali bătrâni în frunte, şi mulţimi entuziaste, în sunete de trâmbiţi şi alăute, dar nu apăru decât un şurub mititel. Nimic altceva, numai un şurubel obişnuit abia licărind ca un tăciune gata-gata să se stingă. Ce să facă cu el? Se, gândi în fel şi chip. Neliniştit începu să-i crească în inimă, se preschimbă în teamă, apoi în groază. Înspăimântat, se plesni peste frunte:

„Bine, dar tăciune… rimează cu mortăciune!”

Aşadar, acesta era simbolul căderii, al descompunerii şi morţii. Deci banda rudelor se apropie sigur, pe ascuns, în tăcere, prin tunelele săpate în celălalt vis, ca să ajungă la visul lui, iar el dintr-o clipă într-alta o să se prăvălească în abisul trădător, căscat sub vis! Aşadar sfârşitul e aproape! Moartea!. Distrugerea! Dar de unde? Din ce parte?

Se aprinseră zece mii din clădirile personale, se cutremurară substaţiile Maiestăţii Sale, încărcate de decoraţii şi încinse cu eşarfele Mărilor Cruci. Distincţiile

sunau măsurat în vântul nopţii, în tactul luptei regelui Murdas cu simbolul căderii apărut în vis. În sfârşit, îl învinse şi acesta dispăru cu totul, de parcă nici n-ar fi fost. Regele încercă să-şi dea seama în ce situaţie se află. În stare de trezie sau în alt vis? Parcă era treaz, dar poţi să fii sigur? De altfel, s-ar putea ca visul cu unchiul să se fi sfârşit şi atunci orice griji sunt inutile. Dar cum să afle asta? Nu există altă cale decât să trimită în recunoaştere nişte vise-spioni, care să se prefacă că fac parte din rândurile răsculaţilor şi să străbată fără întrerupere întreaga sa persoană atotputernică. Dar asta înseamnă că niciodată de-acum încolo regele-spirit să nu mai ştie ce e liniştea, căci mereu va trebui să fie pregătit să facă faţă vreunui complot tăinuit undeva într-un ungher al uriaşei sale individualităţi! Nu, pe mai departe nu-i rămâne, aşadar, decât să întărească visele supuse, fidele, să meşterească în vis scrisori omagiale şi delegaţii numeroase, luminate de spiritul loialităţii, să atace cu visurile toate coclaurile, întunecimile şi văgăunile fiinţei sale, pentru ca nicio conspiraţie, niciun unchi să nu se poată ascunde în ele nici măcar pentru o clipă! îl şi învăluise plăcutul foşnet al steagurilor. De unchi nici urmă, de rude nici pomeneală. Îl înconjură numai fidelitatea, aducându-i nesfârşite omagii de recunoştinţă, se auzi clinchetul decoraţiilor proaspăt turnate în aur, văzu eram zboară scântei de sub dălţile artiştilor care îi sculptează monumentele. Sufletul i se înveseli văzând broderiile cm steme, covoarele scoase la ferestre şi tunurile pregătite pentru salvele de salut, pe trompetişti ducând la gură trâmbiţele de aramă. Dar când privi mai cu luare-aminte la toate, văzu că ceva nu era tocmai în regulă. Monumente existau, nimic de zis, dar nu-i prea semănau; în privirea lor piezişă era parcă ceva din figura unchiului. Eram şi steaguri foşnitoare, nici vorbă, dar aveau o panglică mică, abia vizibilă, aproape neagră; dacă nu era neagră, atunci era murdară, în orice caz, de un alb murdar. Şi asta ce-o mai fi însemnând? Nu cumva nişte aluzii?

„Ei, drace! Dar covoraşele astea sunt roase, de-a dreptul chele, or unchiul... unchiul era şi el chel... Nu se poate!

Înapoi! Înapoi! Să mă trezesc! Trezirea! – se gândi el. Sunaţi trezirea, afară din visul meu!” – vru el să strige, dar când totul pieri, nu fu deloc mai bine. Se prăvăli din vechiul vis într-unul nou, care îl visase înaintea acestuia, apoi în altul mai dinainte. Totul se învolbura în el, prefăcându-se pe faţă, în trădare; steagurile, ca nişte mănuşi, din steaguri regale se preschimbau în steaguri negre, decoraţiile erau doar nişte dungi, ca nişte foi de ceapă tăiate, iar din surlele aurite nu răsunau semnale de luptă, ci râsul unchiului, nechezând a prevestire rea. Regele urlă cu glasul a o sută de clopote, striga la oşteni să-l împungă cu lăncile ca să-l trezească!

„Ciupiţi-mă! ţipa el cât îl ţinea gura. Vreau să mă trezesc! Să mă trezesc!” dar degeaba.

Şi iarăşi se sili să treacă din visul regicid, trădător, în visul monarhist. Dar visele se înmulţiseră în el precum câinii. Îi umblau prin cap ca şoarecii. Unele clădiri molipseau cu coşmaruri pe celelalte; se răspândea în el pe furiş, tiptil, încetişor, ceva îngrozitor, nu se ştie ce. Clădirile electronice cu o sută de etaje visau numai vârfuri şi stârvuri, sârme şi râme; în fiecare substaţie personală, o bandă de rude punea ceva la cale, în fiecare amplificator chicotea unchiul; tremurau casele şi din ele musteau sute de mii de urmaşi, pretendenţi la tron, făţarnici infanţi mucoşi, uzurpatori saşii. Şi deşi niciunul nu ştia dacă este fiinţă visată sau care visează, cine şi cui îi apare în vis, de ce şi ce o să iasă din toate astea, cu toţii fără excepţie aveau de gând să tabere pe Murdas să mi-l coboare de pe tron, să-l doboare, să-l omoare, să-l suie în spânzurătoare, trupu-i să-i îndoaie, capul să i-l taie. Dar încă nu-i făceau nimic, pentru că nu puteau să cadă de acord între ei cu ce să înceapă. Şi aşa, în lavine, curgeau gândurile regelui, încât de atâta supratensiune scăpără o flacără. Un foc adevărat, nu ca în vis, ci cel mai adevărat cu putinţă, cuprinse cu vâlvătăile lui de aur ferestrele persoanei regelui, şi regele Murdas se descompuse în o sută de mii de vise pe care nu le mai lega nimic în afară de incendiu. Şi arse aşa multă, multă vreme…

DIN CARTEA „CIFROTICON” SAU „DESPRE DEVIAŢIILE, SUPERFIXAŢIILE ŞI VARIAŢIILE INIMII”.

Povestea prinţului Ferriţius şi a prinţesei Cristala

REGELE BLINDATUS avea o fată a cărei frumuseţe întrecea strălucirea bijuteriilor coroanei; flăcările aruncate de chipul ei ca oglinda întunecau ochii şi mintea, iar când se plimba, până şi din fierul cel mai obişnuit săreau scântei electrice. Vestea despre ea ajunsese până la cei mai îndepărtaţi aştri. Despre ea auzi şi Ferrițius, moştenitorul tronului ionizilor, şi fu cuprins de dorinţa de a se uni cu ea pe veci, şi nimeni şi nimic să nu-i mai poată despărţi. Când îşi destăinui gândul tatălui său acesta se întristă foarte tare şi spuse:

— Fiul meu, nebunească hotărâre luat-ai. Să ştii că niciodată nu se va-mplini!

— De ce, iubite tată şi rege? – întrebă Ferrițius îngrijorat, la auzul acestor cuvinte.

— Nu ştii oare – spuse regele – că prinţesa Cristala a jurat să nu se mărite cu nimeni altcineva decât cu o faţă palidă?

— Cu o faţă palidă! – strigă Ferrițius. Ce-o mai fi şi asta? N-am mai auzit despre o asemenea fiinţă!

— Tocmai asta-i greşeala ta, fiule – răspunse regele. Află deci că această rasă a galaxiei s-a născut pe cât de tainic, pe atât de ruşinos. Asta s-a întâmplat pe vremea când stricarea a cuprins corpurile cereşti: în ele au apărut vapori şi amestecuri umede-reci din care s-a născut neamul feţelor palide. Dar nu dintr-odată. La început au fost ca un fel de mucegai şi se târau; apoi s-au revărsat din ocean pe pământ, devorându-se unul pe altul. Şi cu cât devorau mai mult, cu atât se înmulţeau mai tare. Până la urmă s-au ridicat în picioare, după ce şi-au atârnat conţinutul lor lipicios pe schele de calcar, şi au început să construiască maşini. Din aceste strămaşini s-au născut maşinile

inteligente, care, la rândul lor, au creat maşini înţelepte, iar acestea au născocit maşini perfecte, căci atât atomul, cât şi galaxia sunt o maşină, şi în afară de maşină, care este veşnică, nu există nimic.

— Amin! – răspunse Ferriţius maşinal, cuvântul fiind o simplă formulă religioasă.

— Neamul acesta de păstoase feţe palide s-a ridicat, până la urmă, şi în cer pe aripile maşinilor – continuă bătrânul rege – schingiuind metalele nobile, chinuind dulcea electricitate şi depravând energia nucleară. Strămoşul neamului nostru, marele Calculator Genetoforius, înţelese cât se poate de bine că feţele palide cam întrecuseră măsura. Şi atunci începu să explice acestor tirani dibaci cât de ruşinoasă este fapta lor, când pătează nevinovăţia înţelepciunii cristalelor, înhămând-o la îndeplinirea scopurilor lor josnice, când înrobesc maşinile împotriva voinţei acestora, dar nu găsi ascultare. Ele le vorbi despre etică, însă feţele palide îi răspunseră că este rău programat. Atunci strămoşul nostru crea algoritmul electroântrupării şi cu mare trudă întemeie neamul nostru, scoţând în acest fel maşinile din ghearele sclaviei feţelor palide. Înţelegi, deci, fiule, că nu poate fi vorba de pace sau unire între noi şi ei. Noi vieţuim sunând, scânteind şi radiind, iar ei bâlbâindu-se, plescăind şi poluând. Chiar şi la noi se mai iscă câte o nebunie. O asemenea scrânteală s-a furişat în mintea Cristalei şi i-a întunecat puterea de a deosebi binele de rău. De atunci nu primeşte pe niciunul dintre cei care vin să-i ceară mâna radioactivă, dacă nu spune că este o faţă palidă. Şi dacă spune că este, atunci îl pofteşte în palatul pe care i l-a dăruit tatăl ei, regele Aurantius, şi cercetează adevărul spuselor sale. Dacă descoperă că a minţit îl dă pe mâna călăului. Palatul ei este plin cu grămezi de schelete, la vederea cărora îţi îngheaţă sângele, atât de crud se poartă această nebună cu îndrăzneţii care visează la mâna ei. Renunţă deci la gândurile tale, fiule, şi mergi în pace!

Prinţul se înclină în faţa regelui, tatăl său, apoi se îndepărtă în tăcere. Dar gândul la Cristala nu-l părăsea, şi

cu cât se gândea mai mult la ea, cu atât o dorea mai tare. Într-o zi îl chemă la sine pe Polifazius, Marele Meşter al Coroanei, şi, destăinunidu-şi jarul din suflet, spuse:

— Înţeleptule! Dacă nici tu nu m-ajuţi, nimeni altul n-o să mă mai poată ajuta, şi atunci numărate fi-vor zilele mele, căci nu mă va mai bucura nici strălucirea emisiilor infraroşii, nici ultravioletul baletelor cosmice, şi voi pieri dacă nu mă voi uni cu minunata Cristala!

— Slăvite prinţ – răspunse Polifazius – n-am să-ţi refuz cererea, dar trebuie s-o repeţi de trei ori, ca să ştiu dacă aceasta este voinţa ta nestrămutată.

Ferriţius îşi repeta hotărârea de trei ori şi atunci Polifazius spuse:

— Stăpâne, nu există altă cale decât să te înfăţişezi înaintea prinţesei travestit în faţă palidă!

— Bine, fă-mă atunci să fiu ca unul din ei! – strigă Ferriţius.

Văzând că dragostea întunecase mintea tânărului. Polifazius se înclină adânc în faţa lui şi o porni spre laboratorul său, unde începu să pregătească şi să fiarbă tot felul de cleiuri cleioase şi ape apoase. Apoi trimise o slugă la palatul regelui, spunându-i:

— Dacă prinţul na şi-a schimbat hotărârea, spune-i să vină la mine.

Ferriţius alergă îndată. Înţeleptul Polifazius îi unse trupul de oţel cu noroi şi îl întrebă:

— O, prinţe, să continui tot aşa?

— Fă ce ştii! – îi spuse Ferriţius.

Atunci înţeleptul luă un bulgăre mare alcătuit din tot felul de necurăţenii uleioase, praf stătut şi unsori lipicioase, scoase din măruntaiele celor mai vechi maşini, murdări cu el pieptul boltit al prinţului şi îi mâzgăli groaznic faţa lui strălucitoare şi fruntea albă, încât toate părţile corpului încetară să mai scoată sunete plăcute şi ajunseră asemenea nămolului uscat. Apoi înţeleptul luă nişte cretă, o sfărâmă, o amestecă cu praf de rubin şi cu lei galben, şi din toate astea meşteri alt bulgăre; cu el îl polei pe Ferriţius din cap până în picioare, acoperindu-i ochii cu o umezeală

dezgustătoare, făcându-i un trunchi în formă de pernă şi nişte obraji bombaţi. Din coca asta de cretă îi mai puse ici şi colo tot felul de ciucuri şi franjuri, iar la urmă îi fixă pe capul lui de cavaler un smoc de păr bătând în culoarea ruginii. Ducându-l în faţa oglinzii de argint, îi spuse:

— Priveşte!

Ferrițius se uită în oglindă şi începu să tremure, căci nu se văzu pe sine, ci o lighioană, o dihanie care semăna leit cu o faţă palidă. Avea privirea umedă ca un păienjeniş vechi în ploaie, un smoc de păr ruginiu pe cap, făcut dintr-un aluat greţos de-ţi venea leşin, iar când se mişca, corpul lui tremura ca o piftie râncedă, încât, până la urmă, plin de scârbă, Ferrițius strigă:

— Înţeleptule, ai înnebunit? Ia numaidecât de pe mine noroiul ăsta negru de dedesubt şi ăsta alb-palid de deasupra şi scoate-mi şi perii ăştia ruginii cu care mi-ai pocit capul sunător, altfel prinţesa o să se scârbească pe veci de mine dacă o să mă vadă în halul ăsta!

— Te înşeli, prinţe – răspunse Polifazius. Tocmai asta e nebunia ei, că ia urâciunea drept frumuseţe şi frumuseţea drept urâciune. Numai sub forma asta poţi să ajungi s-o vezi pe Cristala…

— Atunci aşa să fie! – spuse Ferrițius.

Înţeleptul mai îmbină cinabru cu mercur şi umplu cu acest amestec patru băşici pe care le ascunse sub mantia prinţului. Luă nişte burdufuri, le umplu cu nişte duhori luate dintr-o veche văgăună şi le ascunse la pieptul prinţului, turnă apoi apă limpede, otrăvitoare, în şase ţevi mici de sticlă, două i le puse la subsuori, două în mâneci şi două în ochi, iar la urmă îi vorbi aşa:

— Ascultă şi ţine minte tot ce-ţi spun, altfel vei pieri! Prinţesa o să te pună la încercare, ca să-şi dea seama de adevărul spuselor tale. Dacă va scoate o sabie şi-ţi va porunci să te crestezi cu ea, atunci apasă pe ascuns şi băşica de cinabru, pentru ca lichidul roşu să curgă din ea pe tăişul sabiei, iar când prinţesa o să te întrebe ce lichid e ăsta, tu să-i răspunzi: „Sânge!” Pe urmă prinţesa o să-şi apropie faţa ei semănând cu o tavă de argint de faţa ta. Tu

apasă-ţi atunci pieptul, ca să iasă aerul din burdufuri. Ea o să te întrebe ce adiere este asta. Tu să-i răspunzi: „Răsuflarea!” Atunci prinţesa o să se prefacă a fi tare mânioasă şi va porunci să fii tăiat. Tu pe dată să pleci capul, chipurile în semn de supunere, şi apa o să-ţi curgă din ochi. Când o să te întrebe ce este asta, să-i răspunzi: „Lacrimi!” Poate că atunci se va îndupleca şi-ţi va acorda mâna ei. Dar, oricum, asta nu e sigur; mai sigur e că vei pieri.

— O înţeleptule! – strigă Ferriţius. Şi dacă o să-mi pună întrebări şi o să vrea să ştie care sunt obiceiurile feţelor palide, cum se nasc, cum se iubesc şi cum trăiesc, atunci ce să-i răspund?

— Pe drept cuvânt, nu există altă cale – zise Polifazius – decât să-ţi legi soarta de a mea. O să iau chipul unui neguţător din altă galaxie, cel mai bine din cea nespiralată, pentru că cei de pe acolo sunt graşi, iar eu trebuie să ascund sub haine o mulţime de cărţi în care e cuprinsă toată ştiinţa despre nemaipomenitele obiceiuri ale feţelor palide. Pe tine nu te-aş putea învăţa, deşi aş vrea, pentru că ştiinţa aceasta este împotriva naturii. Ei fac totul pe dos, în mod neplăcut, lipicios şi atât de neispititor cum nici nu-ţi poţi închipui. Eu am să iau cărţile necesare, iar tu dă poruncă croitorului palatului să-ţi croiască din tot felul de ţesături şi împletituri un veşmânt de faţă palidă, căci o să pornim îndată. Şi oriunde ne vom duce, n-am să te părăsesc, ca să ştii ce ai de făcut şi de vorbit.

Ferriţius, bucuros, porunci să i se croiască haine de faţă palidă, şi când acestea fură gata, se minună din cale-afară; hainele îi acopereau aproape întregul corp, ba croite ca nişte conducte, ba împreunate cu nişte bumbi, cârlige şi şnuruleţe. Croitorul fu nevoit să-i alcătuiască instrucţiuni foarte amănunţite cum să scoată de pe el toate bulendrele acelea, când va veni vremea. La rândul său, înţeleptul se îmbrăcă în haine de neguţător şi ascunse sub ele cărţi groase, savante, tratând despre obiceiurile feţelor palide. Din drugi de fier porunci să se facă o cuşcă de şase stânjeni în lung şi şase în lat, îl închise în ea pe Ferriţius şi amândoi

o porniră la drum cu astronava regală. Când ajunseră la graniţele împărăţiei lui Aurantius, înţeleptul în haine de negustor se opri în piaţa unui oraş şi începu să strige în gura mare că a adus din ţări îndepărtate o tânără faţă palidă pe care o vinde oricui vrea s-o cumpere. Slugile duseră această veste prinţesei, care, foarte mirată, le spuse:

— De bună seamă că e o mare şarlatanie, dar n-am să mă las înşelată de acest negustor, căci nimeni nu ştie despre feţele palide ceea ce ştiu eu. Spuneţi-i să vină la palat şi să mi-o arate.

Slugile îl aduseră pe negustor la palat unde venerabilul bătrân se opri în faţa prinţesei, împreună cu cuşca târâtă de sclavii lui. În cuşcă se afla, chipurile, faţa palidă, cu chipul de culoarea cretei amestecată cu pirită, cu ochii ca mucegaiul umed şi cu picioarele ca nişte burlane. Privind-o pe prinţesă şi zărindu-i chipul, care părea că sună, ochii lucind ca nişte uşoare descărcări electrice, Ferrițius, simţi cum inima începe să-i bată în piept nebuneşte.

„Cu adevărat arată ca o faţă palidă!” – îşi zise prinţesa. Apoi, întorcându-se spre negustor, spuse cu glas tare:

— Mult trebuie să te fi trudit, bătrâne, până ce-ai meşterit din nămol păpuşa asta, frecând-o cu praf de cretă, ca să mă păcăleşti. Dar să ştii că eu cunosc toate tainele neamului puternicelor feţe palide, şi când îţi voi da pe faţă înşelătoria, voi porunci să fii tăiat şi tu şi creatura ta!

Înţeleptul răspunse:

— Prinţesă Cristala, cel pe care-l vezi în cuşcă este atât de adevărat pe cât de adevărată poate fi numai o faţa palidă; l-am cumpărat în schimbul a cinci mii de hectare de câmp nuclear de la nişte piraţi astrali şi dacă asta îţi va fi voia, ţi-l dăruiesc căci nu am altă dorinţă decât să-ţi bucur inima!

Prinţesa ceru atunci o sabie şi o băgă printre gratii în cuşcă. Prinţul îi prinse tăişul, sfâşiindu-şi cu el hainele până ce atinse băşica, iar cinabrul se vărsă, înroşind sabia.

— Ce-i asta? – întrebă prinţesa, iar Ferrițius răspunse:

— Sânge!

Atunci prinţesa porunci să se deschidă cuşca, intră cu curaj înăuntru şi îşi apropie faţa de cea a lui Ferriţius. Apropierea chipului ei îi ameţi cugetul, dar înţeleptul îi făcu un semn de departe şi prinţul apăsă burdufurile; din ele ieşi aerul stătut, iar când prinţesa întrebă:

— Ce-i adierea asta?

Ferriţius răspunse:

— Răsuflarea!

— Eşti, cu adevărat, un meşter dibaci – spuse prinţesa negustorului, ieşind din cuşcă – dar m-ai înşelat, aşa că ai să pieri şi tu, şi păpuşa ta!

Atunci înţeleptul plecă capul, cuprins parcă de mare jale, iar când prinţul făcu şi el la fel, din ochi începură să-i cadă picături limpezi. Prinţesa întrebă:

— Ce-i asta?

Ferriţius îi răspunse:

— Lacrimi!

Atunci ea îl mai întrebă:

— Cum te numeşti, tu, care zici că eşti o faţă palidă din ţări îndepărtate?

— O, prinţesă, mă numesc Myamlak şi nu-mi doresc nimic altceva decât să mă unesc cu tine, precum aluatul cu apa, aşa cum e obiceiul neamului meu – răspunse Ferriţius cu vorbele pe care le învăţase de la înţelept. M-am lăsat înadins răpit de piraţi şi i-am rugat să mă vândă acestui negustor care se îndrepta către ţara ta. Sunt plin de recunoştinţă faţă de persoana lui metalică pentru că m-a adus aici, căci sunt plin de dragoste pentru tine aşa cum balta e plină de noroi.

Tare se mai miră prinţesa, căci Ferriţius vorbea întocmai ca o faţă palidă, de aceea îl întrebă:

— Spune-mi tu, care-ţi zici Myamlak faţă palidă, ce fac fraţii tăi în timpul zilei?

— O, prinţesă – răspunse Ferriţius – dimineaţa se înmoaie în apă curată, se stropesc cu ea, ba îşi mai şi toarnă apă în ei, căci asta le face mare plăcere. Apoi umblă de colo-colo, legănându-se, clipocind şi plescăind, iar când îi întristează ceva, atunci tremură şi din ochi le curge apă sărată, iar

când îi bucură ceva, atunci iar tremură, dar ochii le rămân uscaţi. Strigătele umede le numim plâns, iar pe cele uscate, râs.

— Dacă e aşa cum spui – zise prinţesa – şi dacă-ţi place atât de mult apa, asemenea fraţilor tăi, atunci am să poruncesc să fii aruncat în lacul palatului meu, ca să te saturi de apă, şi am să spun să-ţi atârne plumb de picioare, ca să nu ieşi deasupra înainte de vreme.

— O, prinţesă – răspunse Ferriţius, povăţuit de către înţelept – dacă vei face aşa, voi pieri, căci deşi în noi există apă, nu putem sta mai mult decât o clipă sub ea, altfel nu ne rămâne decât să rostim ultimele cuvinte, „bulbul-bul”, cu care ne luăm rămas bun de la viaţă.

— Dar ia spune-mi, Myamlak, cum dobândeşti energia care-ţi trebuie ca să poţi umbla, clipocind, plescăind şi legănându-te de colo până colo? – întrebă prinţesa.

— Prinţesă – răspunse Ferriţius – acolo unde trăiesc, în afară de feţele palide ca mine, mai există şi şi alte făpturi, care umblă de obicei în patru labe, pe care le înţepăm ici şi colo, până pier. Trupurile lor moarte le tăiem sau le măcinăm, apoi le prăjim sau le fierbem, după care ne umplem cu ele trupul nostru. Noi cunoaştem trei sute şaptezeci şi şase de feluri de a ucide şi douăzeci şi opt de mii cinci sute nouăzeci şi şapte de reţete de preparare a celor ucişi, pentru ca introducerea lor în corpurile noastre prin orificiul numit gură să ne facă mare plăcere. Arta de preparare a vietăţilor ucise este mai renumită în ţara noastră decât astronautica. Ea se numeşte gastronautică sau gastronomie, şi n-are nimic comun cu astronomia.

— Asta înseamnă că vă jucaţi de-a cimitirul, făcând din voi înşivă cavouri pentru confraţii voştri patrupezi? – întrebă prin surprindere prinţesa, dar Ferriţius, urmând învăţătura dată, zise:

— O, prinţesă, nu e o jucărie, ci o necesitate, căci viaţa se hrăneşte cu viaţă şi numai de nevoie ne îndeletnicim cu asta.

— Dar ia spune-mi Myamlak, faţă palidă, cum vă confecţionaţi voi urmaşii? – întrebă prinţesa.

— Nu-i confecţionăm deloc – răspunse Ferriţius – ci îi programăm prin metoda statistică, pe baza procesului Mark, adică stochastic, perfect, deşi probabilistic. Şi facem asta fără voia noastră, ocazional, gândindu-ne la tot felul de alte lucruri în afară de programarea statistică, neliniară şi algoritmică, deşi programarea tocmai atunci are loc, în mod spontan, de la sine şi automat. Suntem alcătuiţi în aşa fel ca fiecare faţă palidă să se străduiască să-şi programeze urmaşii, căci asta îi face plăcere, dar programarea se face neprogramând, şi mulţi fac tot ce le stă în putinţă ca din această programare să nu iasă nimic.

— Foarte ciudat – spuse prinţesa, a cărei ştiinţă era mai puţin adâncă decât a înţeleptului Polifazius – deci cum faceţi voi, de fapt, toate astea?

— O, prinţesă – răspunse Ferriţius. Avem aparaturi corespunzătoare, construite pe principiul cuplajului turnant. Aparatele astea sunt din punct de vedere tehnic o adevărată minune, pentru că de ele se poate folosi chiar şi cel mai mare cretin. Dar ca să-ţi explic mai pe larg metodele pe care le folosim, ar trebui să vorbesc foarte mult, căci nu e simplu deloc. În esenţă totul pare foarte ciudat, având în vedere că nu noi am născocit aceste metode. Sunt însă destul de plăcute.

— Nu mai am ce zice! – exclamă prinţesa. Eşti o adevărată faţă palidă! Căci ceea ce spui, chipurile, are sens, dar în fond este complet lipsit de sens, de neînchipuit. Deşi în aparenţă adevărat, totul este contrar oricărei logici, căci cum poţi fi un cimitir, nefiind cimitir, şi cum să programezi urmaşi neprogramându-i deloc?! Da, tu eşti faţă palidă, Myamlak, aşa că, dacă doreşti atât de mult, mă voi lega de tine printr-o legătură casnică şi te vei urca pe tron împreună cu mine, dacă vei trece şi de ultima încercare.

— Şi care va fi aceasta? întrebă Ferriţius.

— Încercarea asta… Începu prinţesa, dar se opri. O bănuială i se strecură în inimă: Spune-mi mai întâi ce fac fraţii tăi în timpul nopţii?

— Noaptea stau culcaţi pe unde apucă, cu mâinile îndoite sub cap, cu picioarele chircite, iar aerul intră şi iese din ei,

făcând un zgomot de parcă cineva ar ascuţi o pilă ruginită.

— Iată care e încercarea: Dă-mi mâna ta! – porunci prinţesa.

Ferriţius îi întinse mâna iar ea i-o strânse; el ţipă atunci în gura mare, aşa cum îl învăţase înţeleptul, iar ea îl întrebă de ce ţipă.

— Fiindcă mă doare! – răspunse Ferriţius. Atunci ea îl crezu că e cu adevărat o faţă palidă şi porunci să se înceapă pregătirile pentru nuntă.

Dar tocmai în vremea aceea întâmplarea a făcut să se întoarcă nava cu care electorul prinţesei, cibercontele Ciberhazy, pornise spre ţinuturile astrale, ca să găsească pentru Cristala o faţă palidă. În felul acesta el voia să intre în graţiile ei. Neliniştit, înţeleptul Polifazius alergă la Ferriţius şi-i spuse:

— Prinţe, a sosit o astronavă mare cu cibercontele Ciberhazy şi i-a adus prinţesei o adevărată faţă palidă, dintre acelea pe care le-am văzut şi eu odată, aşa că trebuie să fugim cât mai repede. Degeaba ne vom mai preface, dacă veţi ajunge să staţi împreună în faţa prinţesei. El este mai vâscos decât tine, mai păros, iar aluatul din care e făcut n-are pereche, aşa că înşelăciunea o să iasă la iveală şi vom pieri!

Dar Ferriţius nici nu vru să audă de fugă, pentru că se îndrăgostise până peste cap de prinţesă.

— Mai bine să pier decât s-o pierd pe prinţesă! – răspunse el.

Ciberhazy, aflând de pregătirile pentru nuntă, se furişase sub ferestrele camerei în care aşa-zisa faţă palidă discuta cu negustorul. Trăgând cu urechea şi auzind cele ce-şi spuneau în taină, alergă spre palat plin de bucurie, se opri în faţa Cristalei şi îi spuse:

— Ai fost înşelată, prinţesă. Aşa-zisul Myamlak este în realitate un muritor de rând, nu o faţă palidă; adevărata faţă palidă este aceasta pe care ţi-am adus-o eu! Şi arătă spre cel adus, iar acesta îşi bombă pieptul păros, holbă ochii apoşi şi spuse:

— Faţa palidă sunt eu!

Prinţesa porunci să-i fie adus de îndată Ferriţius, iar când acesta se înfăţişă alături de celălalt în faţa ei, înşelăciunea fu dovedită. Ferriţius, deşi lipit cu noroi, praf şi cretă, deşi uns cu ulei şi clipocind ca apa, nu-şi putea ascunde statura lui de electrocavaler, impunătoare, nici lărgimea umerilor de oţel, nici mersul răsunător. În schimb faţa palidă a cibercontelui Ciberhazy era o adevărată aschimodie; când păşea parcă s-ar fi răsturnat nişte hârdaie, privirea îi era ca o fântână plină de noroi, când respira, cu o respiraţie puturoasă, oglinzile se acopereau cu o ceaţă deasă, iar rugina năpădea îndată fierul. Atunci înţelese prinţesa cât de scârboasă e o faţă palidă, care, când vorbea, i se mişca ceva în gură ca un vierme roşietic. Cristala văzu toate acestea, dar mândria ei nu o lăsa să arate tot ce simţea. Spuse deci:

— Să se ia la întrecere amândoi, şi cel care va învinge mă va lua de soţie…

Atunci Ferriţius îi spuse înţeleptului:

— Bătrâne, dacă am să m-arunc asupra prăpăditului ăstuia şi am să-l fac una cu noroiul din care s-a născut, atunci voi fie pierdut, căci noroiul va cădea de pe mine şi oţelul va ieşi la iveală; spune-mi ce să fac?

— Prinţe – răspunse Polifazius – nu ataca, apără-te doar!

Amândoi coborâră în curtea palatului, fiecare cu sabia în mână. Faţa palidă sări la Ferriţius, aşa cum sare noroiul de baltă când calci în el. Dănţui în juru-i bolborosind, chircindu-se, suflând, apoi îl împunse cu sabia, care-i pătrunse prin coaja de tină uscată şi se lovi de oţelul aflat dedesubt. Faţa palidă se avântă atunci mai vârtos asupra prinţului, şi lovindu-se de el, se prefăcu în fărâme. Dar atinsă, tina uscată căzu de pe umerii lui Ferriţius, dezgolindu-i adevărata natură de oţel, iar acesta începu să tremure, aşteptându-şi pierzania. Dar în privirea cristalină a prinţesei observă admiraţie şi înţelese cât de mult i se schimbase sufletul.

Şi astfel se uniră într-o legătură matrimonială, care este şi durabilă şi turnantă, unora spre bucurie şi fericire, altora spre sărăcie şi pieire. Şi domniră multă vreme, fericiţi,

programându-şi urmaşi nenumăraţi. Iar pielea feţei palide, pe care o adusese cibercontele Ciberhazy, fu împăiată şi depusă în Muzeul Coroanei spre veşnică amintire. Stă acolo şi astăzi, umflată, năpârlită ici şi colo, şi mulţi înţelepţi cutează să susţină cum că totul a fost numai o părere, o joacă, că niciun fel de feţe palide morminte, niciun fel de nasturi moi sau ochi cleioşi nu au existat şi nu există pe lume. Cine ştie? Poate că e o închipuire deşartă? Oare puţine basme şi mituri născoceşte norodul? Dar chiar dacă şi aceasta a fost o istorie neadevărată, are totuşi în ea un grăunte de învăţătură, şi fiind şi amuzantă, merita să fie povestită.

Zakopane – Cracovia, iunie – octombrie 1964.

CIBERIADA

Cum a fost salvată lumea

CONSTRUCTORUL, TRURL meşteri odată o maşină în stare să facă orice lucru al cărui nume începea cu litera *n.* Când fu gata, o puse să facă, de probă, nişte nasturi şi nişte năpârstoace, pe care-i înşiră pe o numărătoare, făcută tot de ea, apoi nişte năvoade, nişte nicovale şi alte numeroase năzbâtii. Ea execută întocmai cele cerute, dar pentru că el nu era încă sigur de ea o puse să mai facă şi alte felurite nimicuri şi năzdrăvănii: nişte nasuri, nişte neutroni, pe urmă nişte nimfe, ba chiar *natrium.* Pe acesta din urmă nu se pricepu să-l facă, şi Trurl, foarte necăjit, îi ceru lămuriri.

— Nu ştiu ce-i asta – zise maşina. N-am auzit de aşa ceva.

— Cum aşa? Doar e sodiu. Un fel de metal, un element…

— Dacă îi spune sodiu, atunci e cu*'s,* iar eu ştiu să fac numai lucruri care încep cu *n.*

— Dar pe latineşte îi spune *natrium.*

— Iubitule – îi spuse maşina – dacă aş putea să fac toate

lucrurile care încep ca *n* în toate limbile posibile, atunci aş fi Maşina Care Poate Totul Pentru Tot Alfabetul, pentru că un lucru oarecare, într-o anumită limbă străină, are, fără îndoială, şi un nume care începe cu *n*. Nu se poate face orice după cum vrei, iar eu nu pot face mai mult decât m-ai învăţat. Aşa că n-am să fac nici sodiu.

— Bine – zise Trurl şi-i ceru să facă un cer[1].

Maşina făcu îndată unul, nu prea mare, dar cu totul şi cu totul albastru. Îl invită apoi pe meşterul Clapauțius, îl prezentă maşinii lăudându-i într-atât calităţile ei, încât Clapauțius se cam supără. Îl rugă pe Trurl să-i dea voie să-i comande şi el ceva maşinii.

— Te rog – îi spuse Trurl – dar trebuie să fie ceva *nu a.*

— Cu *n?* întrebă Clapauțius. Bine. Să facă atunci *ştiinţa*[2]*.*

Maşina începu să huruie şi numaidecât piaţa din faţa casei lui Trurl fu năpădită de savanţi, unii se luau de păr, alţii scriau de zor în nişte cărţi groase, iar alţii le smulgeau cărţile şi le făceau ferfeniţă; mai încolo se zăreau ruguri aprinse, pe care se chinuiau martirii ştiinţei; pe alocuri parcă urla ceva, se ridicau fumuri ciudate ca nişte ciuperci, iar întreaga mulţime vorbea în acelaşi timp, încât nu puteai desluşi nimic; unii redactau memorii lungi, apeluri şi alte documente, iar mai la o parte, sub picioarele celor ce urlau, stăteau câţiva bătrâni şi scriau fără contenire, cu multă migală, pe vechi hârtii îngălbenite.

— Ei, ce zici, aşa-i că nu-i rău? – strigă mândru Trurl. Este leit ştiinţa, trebuie să recunoşti!

Clapauțius însă nu era mulţumit.

— Da’ de unde! Gloata asta înseamnă pentru tine ştiinţa? Ştiinţa e cu total altceva.

— Bine, spune tu ce înseamnă şi maşina o s-o fabrice îndată! – se oţărî Trurl.

Dar Clapauțius nu ştia ce să spună; se hotărî, până la urmă, să ceară maşinii să dezlege două probleme, iar dacă le va dezlega, va recunoaşte că este ceea ce trebuie să fie. Trurl se învoi şi Clapauțius îi ceru să facă inversul.

---

[1] în limba polonă *niebo*

[2] în limba polonă *nauka*

— Inversul! – strigă Trurl. A mai auzit cineva ce-i aia inversul?

— Cum nu? E opusul a ceea ce e totul – răspunse liniştit Clapauțius. A întoarce pe dos, n-ai auzit despre asta? Ei, nu te mai preface! Hei, maşină, apucă-te de treabă!

Dar maşina şi începuse să lucreze. Făcuse mai întâi antiprotoni, apoi antielectroni, antineutroni, şi lucrase atât de spornic, încât se adunase o cantitate nemăsurată de antimaterie, din care începu să se formeze încet o antilume, ca un nor strălucind ciudat pe cer.

— Hm – mormăi forate nemulţumit Clapauțius – ăsta să fie inversul? Să zicem că da... Treacă de la mine... Dar acum am să-i dau o a doua problemă: A-şină! Îţi poruncesc să faci Nimicul!

Mult timp maşina nici nu se mişcă. Clapauțius începu să-şi frece mâinile satisfăcut, iar Trurl îi spuse:

— Ei, şi ce-i cu asta? I-ai spus să nu facă nimic, şi nu face nimic!

— Nu-i adevărat. I-am spus să facă Nimicul, ceea ce e cu totul altceva.

— Asta-i bună! A face Nimicul şi a nu face nimic e totuna.

— Da’ de unde! Trebuia să facă Nimicul, iar ea n-a făcut nimic, deci am câştigat. Fiindcă Nimicul, preaînţeleptul meu coleg, nu e un nimic ca oricare altul, un produs al lenei şi inactivităţii, ci Neantul activ, adică unica, perfecta, omniprezenta, suprema Nefiinţă în neprezenta sa persoană!

— Ai să-mi zăpăceşti maşina! – ţipă Trurl, dar îndată se auzi glasul ei de aramă:

— Nu vă mai, certaţi! Ştiu foarte bine ce e Nefiinţa, Neantul sau Nimicul, fiindcă toate astea încep cu litera *n,* ca şi Neexistenţa. Mai bine uitaţi-vă împrejur să mai vedeţi lumea cât există, că acuşi o să dispară...

Cei doi constructori amuţiră. Maşina începu într-adevăr să facă Nimicul, dar cu totul altfel decât şi-ar fi închipuit ei. Ea îndepărta pe rând din lume diferite lucruri, care încetau să mai existe, de parcă nicicând n-ar fi existat. Desfiinţase deja nălăriile, nogoşarii, nebunariţele, năsărâmbete,

normolocii, nedinţele şi nugumarii. Uneori părea că în loc să reducă, să micşoreze, să arunce, să îndepărteze, să distrugă şi să scadă, dimpotrivă, ea adaugă şi măreşte, fiindcă lichidase, una după alta, negustul, necomunul, necredinţa, nesaturarea, neîndestularea şi neputinţa.

— Vai, vai! – exclamă Trurl. Numai să nu iasă ceva rău din toate astea…

— Potoleşte-te! – zise Clapauțius. Doar vezi bine că ea nu fabrică Neantul General, ci numai Neprezenţa lucrurilor al căror nume începe cu *n*; n-o să se întâmple nimic pentru că nici maşina asta a ta nu e bună de nimic!

— Aşa ţi se pare doar – răspunse maşina. Am început, ce-i drept, cu tot ceea ce începe cu n, pentru că numele îmi erau familiare. Dar una e să faci un lucru şi alta e să-l strici, să-l distrugi. Pot să desfiinţez totul din simplul motiv că ştiu să fabric totul, iar acel tot care începe cu litera *n,* deci şi Nefiinţa, este pentru mine un fleac. Îndată o să dispăreţi şi voi şi n-o să mai fie chiar nimic, aşa că te rog, Clapauțius, să recunoşti repede că sunt cu adevărat universală şi îndeplinesc comenzile aşa cum se cuvine, altfel o să fie prea târziu.

— Dar bine… Începu cu teamă Clapauțius şi în clipa aceea observă că, într-adevăr, încep să dispară şi diferite lucruri care nu încep cu *n:* cambuze, pumniţe, ştergaşe, muşcăciori, rimuneţe, trăpuni şi pantome.

— Stai! Opreşte-te! Retractez ce-am spus! Termină! Să nu faci Nefiinţa! – strigă cât îl ţinea gura Clapauțius.

Dar până să se oprească maşina mai dispărură grăşacii, plojmiţele, filidronii şi zamrele. Lumea arăta groaznic. Cel mai mult avusese de suferit cerul: abia se mai vedeau, ici şi colo, câteva punctuleţe de stele. Nici urmă de minunaţii muşcăciori şi răpştănuşi care înfrumuseţaseră până atunci bolta cerească!

— O, cerule mare! – strigă Clapauțius. Unde sunt oare cambuzele? Unde sunt iubitele mele mărcuţe? Unde sunt blândele pantome?!

— Nu mai sunt şi nu vor mai fi niciodată – răspunse liniştită maşina. Am executat sau mai degrabă am început

să execut ceea ce mi-ai ordonat…

— Ţi-am ordonat să faci Neantul şi tu… tu…

— Clapauțius, sau eşti prost sau faci pe prostul – zise maşina. Dac-aş fi făcut dintr-odată Neantul, totul ar fi încetat să existe, deci nu numai Trurl şi cerul, şi Cosmosul, şi tu, ci chiar şi eu. Atunci cine anume şi cui, ar fi putut spune că ordinul a fost îndeplinit şi că sunt o maşină destoinică? Şi dacă nimeni nu spune asta nimănui, cum aş putea eu, care de asemenea n-aş mai fi, să obţin satisfacţia ce mi se cuvine?

— Fie precum zici, să nu mai vorbim despre asta – spuse Clapauțius. Nu mai vreau nimic de la tine, maşină dragă, te rog numai, fă-mi nişte mărcuţe, fiindcă fără ele viaţa mi-e tare tristă…

— De astea nu ştiu să fac, fiindcă mărcuţele încep cu *în* – zise maşina. Desigur, pot să fac la loc negustul, neştiinţa, neputinţa, neiubirea, neliniştea, necredinţa, neîndestularea, dar când e vorba de alte litere te rog să nu aştepţi nimic de la mine.

— Dar eu vreau să am mărcuţe! – ţipă Clapauțius.

— Degeaba, mărcuţe nu pot face – zise maşina. Dar ia uită-te la lume şi vezi cât este de plină de tot felul de găuri mari şi negre, de Neantul care umple prăpăstiile fără fund dintre stele, uită-te cum pândeşte acesta fiecare frântură de existenţă. Totul e opera ta, invidiosule! Nu cred că viitoarele generaţii te vor binecuvânta pentru asta…

— Poate că n-or să afle… n-or să observe… bolborosi palid Clapauțius, privind neîncrezător pustietatea neagră a cerului şi neîndrăznind să privească în ochii colegului său. Lăsându-l lângă maşina care ştia să facă totul cu n, se întoarse tiptil acasă. Lumea în schimb a rămas până azi găurită peste tot de Neant, aşa cum rămăsese când oprise Clapauțius maşina, în cursul acelei distrugeri ordonate. Şi pentru că n-a putut să construiască o maşină care să facă lucruri al căror nume începe cu altă literă, avem motiv să ne temem că niciodată, în vecii vecilor, nu vor exista lucruri atât de minunate ca pantomele şi mărcuţele…

Maşina lui Trurl

CONSTRUCTORUL TRURL meşteri odată o maşină inteligentă, înaltă de opt etaje. După ce sfârşi partea cea mai importantă, o acoperi mai întâi cu un lac alb. Pe urmă, o coloră pe la colţuri în liliachiu, se uită la ea de departe şi-i mai făcu un desen în faţă, iar în locul în care îşi închipui că ar fi fost fruntea mai aruncă o uşoară pată portocalie. Foarte mulţumit de sine, fluieră nepăsător, apoi, mai mult din obligaţie, îi puse, solemn, o întrebare:

— Cât fac doi şi cu doi?

Maşina se puse în mişcare. Mai întâi i se aprinseră lămpile, circuitele se înviorară, curentul începu să vuiască ca o cascadă, cuplajele porniră şi ele, ţevile de tot felul se încinseră. Totul în ea se învârtejea, huruia, duduia, făcând un zgomot de-ţi ţiuiau urechile, încât Trurl socoti că ar fi trebuit să-i mai adauge şi un amortizor special. În vremea asta maşina lucra de zor, de parcă ar fi trebuit să rezolve cea mai grea problemă din întregul Cosmos; pământul fremăta, nisipul fugea de sub picioare de atâtea vibraţii, siguranţele săreau ca dopurile din sticlele de şampanie, iar releele erau gata să plesnească de atâta efort. În sfârşit, când toată aiureala asta începuse să-l plictisească pe Trurl, maşina se opri brusc şi rosti cu glas de tunet:

— ŞAPTE!

— Ei, drăguţo! – îi spuse Trurl îngăduitor. Nici pomeneală! Doi şi cu doi fac patru. Fii bună şi îndreaptă-te! Ia zi, cât fac doi şi cu doi?

— ŞAPTE! – răspunse prompt maşina.

Trurl scoase un oftat şi, vrând-nevrând, îşi puse iar şorţul de lucru, îşi suflecă serios mânecile, deschise uşiţa de jos a maşinii şi intră înăuntru. Rămase multă vreme acolo; se auzea doar cum loveşte cu ciocanul, cum răsuceşte, sudează, nituieşte, cum aleargă tropăind pe treptele ei de tablă, ba la etajul şase, ba la opt, şi pe urmă, în goana mare, înapoi, până jos. Apoi dădu drumul curentului atât de aprig, încât totul se lumină înăuntru, iar eclatoarelor le

crescură mustăţi violete. Se trudi aşa vreo două ore, după care ieşi afară, la aer curat, ce-i drept, plin de funingine, dar mulţumit. Puse la o parte toate uneltele, aruncă şorţul, îşi şterse faţa, mâinile şi, la urmă de tot, aşa, ca să se liniştească, întrebă:

— Ei, cât fac doi şi cu doi?

— ŞAPTE! – răspunse maşina.

Trurl trase o înjurătură zdravănă dar nu avea ce să facă. Se apucă iar să scormonească în ea, reparând ici şi colo, stabilind alte legături, desfăcând niturile, mutând ba una, ba alta, şi, când află pentru a treia oară că doi şi cu doi fac şapte, se aşează descurajat pe pe ultima treaptă a maşinii şi rămase aşa, pe gânduri, până ce sosi Clapauțius. Acesta îl întrebă ce i s-a întâmplat, că arată de parcă s-ar fi întors de la o înmormântare. Trurl îi spuse tot necazul. Clapauțius intră şi el de câteva ori în străfundurile maşinii, încercând să îndrepte câte ceva. Întrebă apoi cât fac doi şi cu unu. Maşina îi răspunse că şase, iar unu şi cu unu după ea făcea zero. Clapauțius se scărpină în cap, tuşi şi zise:

— Prietene, n-avem ce face. Trebuie să privim adevărul în faţă. Maşina ţi-a ieşit altfel decât ai fi vrut. Dar să ştii că fiecare rău are şi părţile lui bune. La fel şi maşina asta.

— Sunt curios să le aflu şi eu – răspunse Trurl, izbind cu piciorul în temelia maşinii.

— Termină – îi spuse maşina.

— Ei, vezi, e sensibilă. Deci... ce voiam să spun? Este, fără îndoială, o maşină proastă, şi nu suferă de o prostie oarecare, obişnuită. Nu nicidecum! Atât cât pot să-mi dau seama – şi sunt, după cum ştii, un specialist renumit – cred că este cea mai proastă maşină inteligentă de pe lume! Şi ăsta nu-i puţin lucru! Să construieşti cu bună ştiinţă o asemenea maşină n-ar fi uşor. Dimpotrivă, cred că nimeni n-ar fi în stare s-o facă. Căci nu e numai proastă, dar şi încăpăţânată ca un catâr, adică are caracterul propriu idioţilor, aceştia fiind de regulă grozav de încăpăţânaţi.

— La naiba cu o maşină ca asta, n-am nevoie de ea! – zise Trurl şi o lovi a doua oară.

— Te previn foarte serios, termină! – rosti maşina.

— Poftim, ai primit acum şi un avertisment – comentă sec Clapauțius. Vezi, nu e numai sensibilă, tâmpită şi încăpăţânată, ci şi supărăcioasă. Cu atâtea trăsături de caracter poţi să ajungi foarte departe. Ohoho, dacă-ţi spun eu!

— Bine, dar, la drept vorbind, ce pot să fac cu ea? – întrebă Trurl.

— Sincer să-ţi spun, mi-e greu să-ţi răspund în clipa de faţă. Ai putea, de pildă, să deschizi o expoziţie, cu plată, ca oricine doreşte să poată vedea cea mai proastă maşină inteligentă din lume. Câte etaje are – opt? Poftim, un idiot atât de mare n-a mai văzut nimeni până acum. O asemenea expoziţie ţi-ar acoperi nu numai toate cheltuielile, dar…

— Lasă-mă în pace; n-am să deschid nicio expoziţie! – răspunse T rurl, se ridică şi, neputându-se abţine, lovi maşina pentru a treia oară.

— Îţi dau un ultim avertisment… altfel… îi zise maşina.

— Altfel ce? – strigă Trurl, înfuriat de liniştea ei maiestuoasă Eşti… eşti… şi, negăsind cuvintele, o mai izbi de câteva ori, urlând:

— Eşti bună doar să fii lovită, să ştii!

— M-ai jignit pentru a patra, a cincea, a şasea şi a opta oară – îi spuse maşina – de aceea nu voi mai face niciun calcul. Refuz să răspund la alte întrebări, referitoare la probleme din domeniul matematicii.

— Refuză! Ia uitaţi-vă la ea! – strigă scos din fire Trurl. După şase sare la opt. Ai auzit, Clapauțius? Nu şapte, ci opt? Şi mai are neobrăzarea să refuze rezolvarea unor asemenea probleme de matematică! Ei, na, mai ţine! Na, na! mai vrei?

Drept răspuns la lovituri maşina începu să vibreze, să tremure şi, fără să scoată o vorbă, începu să iasă din temelie. Era îngropată destul de adânc, aşa că numeroase lonjeroane se îndoiră. Până la urmă se desprinse din blocurile de beton şi porni, ca o fortăreaţă mobilă, împotriva lui Clapauțius şi Trurl. Trurl înlemnise de uimire şi nu încercă nici măcar să se ascundă sau să fugă din calea

maşinii, care venea drept spre el, să-l calce în picioare, nu alta. Dar Clapauțius, trezit la realitate, îl apucă de mână şi, trăgându-l cu putere, fugi împreună cu el o bucată de drum. Când îşi întoarseră privirea văzură că maşina, legănându-se ca un turn înalt, se mişca încet, cufundându-se la fiecare pas aproape până la primul etaj, dar numaidecât se ridica cu îndărătnicie şi se îndrepta iarăşi spre ei.

— Asta-i nemaipomenit! zise Trurl, căruia i se oprise răsuflarea. Maşina s-a înfuriat! Ce-i de făcut?

— Nimic, să aşteptăm, să vedem ce-o să se-ntâmple – răspunse cu prudenţă Clapauțius. O să se lămurească totul până la urmă.

Deocamdată însă nu se întrezărea niciun semn. Maşina, ajungând pe teren tare, începu să se mişte mai iute. Totul înăuntrul ei, şuiera, huruia, zornăia.

— Acuşi o să i se defecteze regulatorul şi programarea – mormăi Trurl. Atunci o să se dezintegreze şi…

— Nu cred – răspunse Clapauțius. E un caz deosebit. Fiind atât de tâmpită, până şi definitiva defecţiune a aparaturii nu o s-o deranjeze. Atenţie, uite-o… Să fugim!

Maşina se îndrepta fără îndurare către ei, aşa că n-avură încotro şi o luară iar la goană cât îi ţineau picioarele, urmăriţi de zgomotul ei asurzitor. Fugeau mereu fără să se oprească. Ce puteau face altceva? Vrură să se întoarcă în oraşul de baştină, dar maşina îi împiedică, atacându-i din flanc şi obligându-i fără cruţare să se îndrepte spre un şes întins şi pustiu. Prin ceaţa joasă se zăreau munţii, stâncoşi, mohorâţi. Suflând din greu, Trurl îi zise lui Clapauțius:

— Ştii ce? Să intrăm în vreo trecătoare îngustă… unde nu poate să ne ajungă… blestemata… Ce zici?!

— Mai bine să fugim tot înainte… răspunse, gâfâind, Clapauțius. Nu departe e o localitate mică… Nu mai ţin minte cum se numeşte. În orice caz, acolo o să găsim… uf! … adăpost.

Alergară deci tot înainte şi nu după multă vreme zăriră primele case. La ora aceea străzile erau aproape pustii. Străbătură o bună bucată de drum fără să întâlnească pe nimeni, când un zgomot înfricoşător, de parcă o lavină de

pietre s-ar fi prăvălit la marginea oraşului, îi înştiinţă că maşina care-i urmărea ajunsese acolo.

Trurl privi în urmă şi încremeni.

— Cerule! Ia uită-te, Clapauțius! Dărâmă casele!

Maşina, gonindu-i fără încetare, păşea peste zidurile caselor ca un munte de oţel, lăsând în urmă o dâră roşie de cărămizi şi ţigle, învăluind totul într-un nor de praf alb de var. Se auziră urletele disperate ale celor înmormântaţi de vii, străzile se umplură de lume, iar Trurl şi Clapauțius goneau, mereu înainte, suflând din ce în cea mai greu, până ajunseră la clădirea mare a primăriei. Cât ai clipi, o luară în jos pe scări şi nu se opriră decât în pivniţă.

— Ei, aici n-o să ne mai ajungă, de-ar fi să dărâme toată primăria pe capul nostru! – rosti, cu ultimele puteri, Clapauțius. Dracu' m-a pus să vin azi în vizită la tine… Eram curios să ştiu cum îţi merge treaba şi, iacă, am aflat…

— Stai liniştit – îi răspunse Trurl. Vine cineva…

Într-adevăr, uşa pivniţei se deschise şi însuşi primarul intră însoţit de câţiva consilieri. Trurl nu îndrăzni să recunoască pricina pentru care se aflau acolo, şi Clapauțius fu nevoit să vorbească în locul lui. Primarul îl ascultă în tăcere. Deodată pereţii se zguduiră, pământul începu să se cutremure şi huruitul prelung al zidurilor ce se prăbuşeau ajunse până în pivniţă.

— Cum, a şi ajuns aici?! – strigă Trurl.

— Da – răspunse primarul. Şi cere să vă predăm, altfel o să dărâme tot oraşul…

Între timp ajunseră până la ei nişte vorbe rostite undeva de sus, din înălţimi, scrâşnite, asemenea unui hârşâit de oţel:

— Pe aici, pe undeva, e Trurl… îl simt…

— Cred că n-o să ne predaţi! – spuse cu un tremur în glas Trurl, pe care maşina îl cerea cu atâta încăpăţânare.

— Cel dintre voi care se numeşte Trurl trebuie să iasă. Celălalt poate să rămână, fiindcă predarea lui nu ne-a fost cerută…

— Ai milă, te rugăm!

— N-avem nicio putere – zise primarul. De altfel, chiar

dacă ai rămâne aici, Trurl, ar trebui să răspunzi pentru pagubele făcute oraşului şi locuitorilor. Din cauza ta maşina a dărâmat şaisprezece case şi a îngropat sub ruine o mulţime de cetăţeni. Numai faptul că te afli la un pas de moarte mă face să-ţi dau drumul. Du-te şi nu te mai întoarce.

Trurl se uită la consilieri şi, văzându-şi sentinţa înscrisă pe chipurile lor, se îndreptă încet spre uşă.

— Aşteaptă! Viu şi eu cu tine! – strigă supărat Clapauțius.

— Tu? – întrebă Trurl, ca o licărire de speranţă în glas. Nu… răspunse după o clipă. Rămâi, e mai bine aşa… De ce să pieri şi tu fără folos?…

— Prostii! – strigă hotărât Clapauțius. De ce să murim? Pentru că aşa are poftă cretina asta de fier? Ei poftim! Să mături de pe suprafaţa pământului doi dintre cei mai renumiţi constructori e oare atât de uşor? Hai, curaj, dragul meu Trurl! Să mergem!

Îmbărbătat de aceste cuvinte, Trurl porni pe scări în urma lui Clapauțius. În piaţă nu era ţipenie de om. Printre norii de praf şi pulbere, din care apăreau pe alocuri ruinele caselor dărâmate, stătea maşina, mai înaltă decât turnurile primăriei, scoţând fum pe nări, plină toată de sângele cărămizia al zidurilor şi de praf.

— Atenţie! – îi şopti Clapauțius. Ea nu ne vede. S-o luăm la dreapta, pe străduţa asta, apoi la stânga şi pe urmă drept înainte. Nu departe de aici încep munţii. Ne ascundem şi o să născocim noi ceva ca să-i treacă pofta pentru totdeauna… S-o ştergem! – strigă, căci maşina, zărindu-i tocmai atunci, o porni spre ei, zdruncinând pământul.

Alergând din toate puterile, ajunseră în afara oraşului. Mai goniră aşa cam vreo milă, urmăriţi de paşii tunători ai colosului, care nu-i slăbise o clipă. Deodată Clapauțius strigă:

— E albia unui pârâu secat, care duce până la stânci, la peşteri. Hai, mai repede, îndată va trebui să se oprească!…

Porniră deci în sus, împiedicându-se şi bălăbănind din mâini să-şi ţină echilibrul, dar maşina se ţinea mereu la

aceeaşi distanţă de ei. Luând-o pe albia pârâului secat, ajunseră la o trecătoare printre stânci şi, zărind sus gura deschisă a peşterii, începură să se caţere repede spre ea, neluând în seamă pietrele care le fugeau de sub picioare. Uriaşa despicătură în stâncă răspândea răcoare împrejur. Intrară iute, mai făcură câţiva paşi, apoi se opriră.

— Bun, aici suntem în siguranţă – zise Trurl, care-şi recăpătase liniştea. Mă duc să văd unde s-a oprit…

— Bagă de seamă! – îl avertiză Clapauțius.

Trurl se apropie atent de gura peşterii, scoase capul afară şi îndată se dădu înapoi, îngrozit.

— Vine încoace după noi! – strigă el.

— Linişteşte-te, aici cu siguranţă n-o să poată intra – zise cu oarecare îndoială în glas Clapauțius. Dar asta ce mai e? Parcă s-a întunecat… O – o–!

În clipa aceea o umbră uriaşă acoperi cu totul petecul de cer vizibil prin gura peşterii: era pieptul de oţel, plin de nituri, al maşinii, care se lăsa uşor peste stâncă. În felul acesta peştera fu închisă ermetic pe dinafară.

— Suntem pierduţi… şopti Trurl. Glasul îi tremura şi mai mult, căci se lăsase un întuneric beznă.

— Mari idioţi am mai fost! – strigă Clapauțius. Să ne băgăm noi în grota asta, pe care poate s-o baricadeze! Cum am putut face o asemenea prostie?

— Ce zici, ce are de gând să facă? – întrebă Trurl după o lungă tăcere.

— Cred că aşteaptă să ieşim de aici; pentru asta nu e nevoie de cine ştie ce inteligenţă.

Iar se aşternu tăcere. Trurl o porni prin întuneric în vârful picioarelor, cu mâinile întinse, spre locul unde îşi închipuia că e gura peşterii. Pipăi întruna cu degetele peretele stâncii până ce ajunse la oţelul neted şi cald, de parcă ar fi fost încins pe dinăuntru…

— Te simt, Trurl… se auzi glasul de fier al maşinii în spaţiul acela închis. Trurl se dădu înapoi, se aşeză pe o piatră lângă prietenul său. O vreme rămaseră nemişcaţi. Într-un târziu Clapauțius îi şopti:

— Să ştii că n-avem nicio ieşire. Trebuie să cădem la o

învoială cu maşina…

— Nicio speranţă – zise Trurl. Încearcă totuşi, poate că măcar ţie o să-ţi dea drumul teafăr…

— Nu, aşa nu vreau! – îi spuse cu hotărâre Clapauțius şi, apropiindu-se de gura nevăzută a peşterii, strigă:

— Ei, ne auzi?

— Vă aud – îi răspunse maşina.

— Ascultă, aş vrea să-ţi cer scuze. Ştii… Între noi a fost o mică neînţelegere, dar la drept vorbind e un fleac. Trurl n-a avut intenţia să…

— Am să-l distrug pe Trurl! – răspunse maşina. Dar mai întâi să-mi răspundă la întrebarea cât fac doi şi cu doi?

— A, o să-ţi răspundă, şi încă în aşa fel, încât ai să fii mulţumită şi o să te împaci fără îndoială cu noi. Nu-i aşa, Trurl? – spuse cu aer împăciuitor Clapauțius.

— Mda, desigur… îngână Trurl cu glas scăzut.

— Bine – zise maşina. Atunci cât fac doi şi cu doi?

— Pa… adică şapte… răspunse Trurl şi mai încet.

— Ha, ha! Nu patru deci, ci şapte, nu-i aşa? – urlă maşina. Ei, vezi?

— Şapte, sigur că şapte, totdeauna doi şi cu doi au făcut şapte! – întări cu înflăcărare Clapauțius. Ei, acum ne dai drumul? – adăugă el prudent.

— Nu. Trurl să mai spună încă o dată că îi pare rău şi cât fac doi şi cu doi…

— Dar dacă-ţi spun, o să ne dai drumul? – întrebă Trurl.

— Nu ştiu. O să mă mai gândesc. Nu tu o să-mi pui condiţii. Spune cât fac doi şi cu doi.

— Dar o să ne dai drumul, nu-i aşa? – rosti Trurl, în timp ce Clapauțius îl trăgea de mânecă, şoptindu-i la ureche:

— E o idioată, o idioată în toată regula, nu te certa cu ea, te implor!

— N-am să vă dau drumul dacă n-o să am chef – răspunse maşina. Dar tu oricum o să-mi spui cât fac doi şi cu doi…

Trurl sări în sus ca turbat.

— Bine, am să-ţi spun, am să-ţi spun! – strigă el. Doi şi doi fac patru, iar doi ori doi fac tot patru, de-ar fi să umbli

cu capul în jos, de-ar fi să preschimbi toţi munţii ăştia în ţărână, de-ar fi să înghiţi toată marea şi să bei tot cerul, ai auzit? Doi şi doi fac patru!

— Trurl! Ai înnebunit! Ce tot spui? Doi şi cu doi fac şapte, doamnă dragă! Şapte, maşinuţă scumpă! Şapte! – strigă Clapauțius, încercând să-l întreacă în strigăte pe prietenul său.

— Nu-i adevărat! Fac patru! Numai patru, de la începutul până la sfârşitul lumii fac PATRU! – strigă Trurl cât îl ţinea gura.

Deodată sub picioarele lor stâncile începură să freamăte.

Maşina se dădu înapoi de la gura peşterii, o lumină palidă o străbătu pe dinăuntru şi deodată ea scoase un strigăt prelung:

— Nu-i adevărat! Şapte! Ai să recunoşti tu când te-oi prinde!

— N-am să recunosc niciodată! – răspunse Trurl, de parcă i-ar fi fost de acum totuna. În aceeaşi clipă peste capetele lor se abătu o grindină de pietre, căci maşina începuse să izbească cu corpul ei de opt etaje în stânci, şi blocuri uriaşe se desprindeau din piatra masivă, rostogolindu-se la vale.

Tunetul acesta, împreună cu mirosul de fum de cremene şi scânteile iscate de atingerea oţelului de stâncă umplu toată peştera. Şi în mijlocul acestui zgomot infernal se auzea în răstimpuri glasul subţire al lui Trurl care striga întruna:

— Doi şi cu doi fac patru! Patru!

Clapauțius încerca să-i astupe gura cu forţa, dar, îmbrâncit de Trurl, tăcu şi se aşeză resemnat, cu capul în mâini. Maşina nu se potolise o clipă în eforturile ei diabolice şi se părea că dintr-o clipă în alta tavanul peşterii se va prăvăli peste cei doi, strivindu-i şi îngropându-i pentru vecie. Dar tocmai când îşi pierduseră orice speranţă, când praful înecăcios umpluse tot spaţiul, undeva se auzi un zgomot asurzitor, mai întâi ca un huruit puternic, apoi întreg văzduhul începu să urle, peretele negru, care acoperea intrarea în peşteră, dispăru ca spulberat de furtună în timp ce bucăţi uriaşe de stâncă se rostogoliră la

vale. Ecoul acestui cataclism încă nu se potolise când cei doi prieteni ajunseră la ieşirea peşterii şi, aplecându-se în afară, zăriră maşina, zăcând sfărâmată şi strivită sub avalanşa de stânci, dintre care una o tăiase aproape în două, de-a lungul celor opt etaje ale ei. Coborâră încet printre dărâmăturile pline de praf ale stâncilor sfărâmate. Ca să ajungă la albia pârâului secat, trebuiră să treacă pe lângă maşina care zăcea acum nemişcată, ca un vas naufragiat, aruncat la mal. Fără să scoată un cuvânt, se opriră amândoi deodată lângă flancul ei de oţel. Maşina mai dădea încă semne de viaţă. Se auzea foarte slab cum ceva, înăuntru, se mai învârtea.

— Va să zică acesta e sfârşitul tău lipsit de glorie, iar doi şi cu doi fac tot... începu Trurl, dar în aceeaşi clipă maşina începu să fornăie imperceptibil şi, cu ultimele puteri, bolborosi:

— ŞAPTE.

Apoi ceva scârţâi uşor în măruntaiele ei, nişte pietre îi căzură de pe frunte şi ea se stinse, prefăcându-se într-un morman de fiare vechi. Cei doi constructori se priviră unul pe altul, apoi, fără să-şi spună un cuvânt, o porniră mai departe la vale, pe albia pârâului secat.

Marea chelfăneală

ODATĂ cineva bătu la uşa constructorului Clapauțius. Acesta crăpă puţin uşa, scoase capul afară şi zări o maşină burtoasă, abia ţinându-se pe patru picioare scurte.

— Cine eşti şi ce vrei? – o întrebă.

— Sunt Maşina de Îndeplinit Dorinţele şi m-a trimis în dar marele tău prieten şi coleg, Trurl.

— În dar? – se miră Clapauțius, ale cărui sentimente faţă de Trurl erau destul de amestecate; mai ales nu-i plăcea faptul că maşina îl numise pe Trurl „marele tău coleg”. Ei, bine – hotărî el după o clipă de gândire – poţi să intri.

Îi arătă un loc în colţul de lângă sobă şi, fără să-i arate aparent vreo atenţie, se întoarse la treburile sale. Tocmai

construia o maşină pântecoasă, pe trei picioare. Era aproape gata. Îi mai rămânea doar s-o şlefuiască. După o vreme Maşina de Îndeplinit Dorinţele zise:

— Îmi îngădui să-ţi amintesc de prezenţa mea.

— Nu te-am uitat – spuse Clapauțius şi-şi văzu mai departe de lucru. După o clipă maşina îl întrebă iarăşi:

— Pot să ştiu şi eu ce faci?

— Eşti Maşina de Îndeplinit Dorinţele sau de Pus Întrebări? – zise Clapauțius şi adăugă: Îmi trebuie nişte vopsea albastră.

— Nu ştiu dacă am să găsesc chiar nuanţa de care ai nevoie – răspunse maşina, scoţând prin clapa din pântece o cutie de vopsea. Clapauțius o deschise, înmuie în ea pensula fără să scoată o vorbă şi se apucă de vopsit. Până seara îi mai ceru şmirghel, carborund, nişte burghie, vopsea albă, nişte şuruburi mici, şi de fiecare dată maşina îi dădea imediat ceea ce dorise. Spre seară acoperi aparatul construit cu o bucată de pânză, îmbucă ceva, se aşeză în faţa maşinii pe un scăunel şi-i zise:

— Ia să vedem la ce te pricepi. Spui că ştii să faci orice?

— Chiar orice nu, dar ştiu foarte multe – răspunse cu modestie maşina. Eşti mulţumit de vopsele, şuruburi şi burghie?

— A, da, desigur – răspunse Clapauțius. Dar acum am să-ţi cer un lucru şi mai greu. Dacă n-ai să-l poţi face, am să te trimit înapoi la stăpânul tău cu mulţumirile şi referinţele de rigoare.

— Şi ce anume îmi ceri să fac? – întrebă maşina, lăsându-se de pe un picior pe altul.

— Chiar pe Trurl – o lămuri Clapauțius. Vreau să-mi faci un Trurl aidoma celui adevărat. Să nu se deosebească cu nimic unul de altul!

Maşina bombăni ceva, bâzâi, fornăi, apoi spuse:

— Bine, am să-ţi fac un Trurl, dar bagă de seamă, poartă-te frumos cu el, fiindcă e un mare constructor!

— A, se înţelege, poţi fi liniştită – răspunse Clapauțius. Ei, unde-i, ia să-l văd!

— Cum? Vrei aşa pe loc? Doar nu e lucru uşor – zise

maşina. Asta durează niţeluş. Trurlii nu sunt nici şuruburi, nici vopsele!

Şi totuşi, neînchipuit de repede, începu să sune, să şuiere, în pântece i se deschise o uşiţă măricică şi din străfundul întunecos ieşi Trurl. Clapauțius se ridică în picioare, îl înconjură din toate părţile, se uită bine la el, îl pipăi, îl ciocăni, dar nu mai încăpea nicio îndoială, avea înaintea lui un Trurl care semăna cu originalul ca două picături de apă. Trurl care ieşise din burta maşinii mijea ochii, căci îl supăra lumina, dar în afară de asta se comporta absolut normal.

— Ce mai faci, Trurl? – îl întrebă Clapauțius.

— Hai noroc, Clapauțius! Dar cum de am ajuns aici? – întrebă cu vădită mirare Trurl.

— Ei, aşa, ai apărut pur şi simplu… Nu te-am văzut de mult. Cum îţi place la mine?

— Mda, frumos, foarte frumos… Ce ai acolo, sub pânza aia?

— Nimic deosebit. Ia loc, te rog.

— Ei, nu, mi se pare că e târziu. S-a făcut întuneric, trebuie să mă duc acasă.

— Atât de repede? Mai stai oleacă! – protestă Clapauțius. Hai să intrăm în pivniţă, am să-ţi arăt ceva interesant…

— Dar ce ai în pivniţă?

— Deocamdată nimic, dar o să am îndată. Hai, vino…

Şi, bătându-l pe umeri, Clapauțius îl conduse pe Trurl în pivniţă. Ajunşi acolo, îi puse o piedică şi Trurl căzu. Clapauțius îl legă apoi bine şi începu să-l cotonogească cu un drug gros. Trurl ţipa cât îl ţinea gura, cerea ajutor, ba înjura, ba cerea îndurare, dar fără folos. Noaptea era întunecoasă şi pustie, iar Clapauțius bătea la el ca la fasole.

— Au. Au! De ce mă baţi aşa?! – urla Trurl, ferindu-se de lovituri.

— Fiindcă asta îmi face plăcere – îi spuse Clapauțius lovind mereu. Tu încă nu ştii ce-i asta, dragul meu Trurl!

Şi-i trase una în cap de răsună ca din butoi.

— Dă-mi drumul imediat, altfel mă duc la rege şi am să-i spun ce-ai făcut cu mine şi o să te bage la închisoare! –

strigă Trurl.

— Ba n-o să-mi facă nimic. Şi ştii de ce? – întrebă Clapauțius, aşezându-se pe bancă.

— Nu ştiu – răspunse Trurl, bucuros că bătaia încetase.

— Fiindcă tu nu eşti adevăratul Trurl. El e la el acasă, a construit Maşina de Îndeplinit Dorinţele şi mi-a trimis-o în dar, iar eu, ca s-o încerc, i-am cerut să mi te facă pe tine! Acum o să-ţi deşurubez capul, am să-l pun sub pat şi am să-l folosesc drept trăgător de cizme.

— Eşti un monstru! De ce vrei să faci asta?!

— Ţi-am mai spus-o: fiindcă îmi face plăcere. Ei, şi-acum gata cu pălăvrăgeala! Spunând acestea, Clapauțius apucă un băţ, dar Trurl începu să ţipe:

— Încetează! Încetează imediat! Am să-ţi spun ceva foarte important!

— Sunt curios să ştiu ce ai putea să-mi spui ca să nu-ţi folosesc capul drept trăgător de cizme – răspunse Clapauțius oprindu-se. Atunci Trurl îi strigă:

— Nu sunt deloc un Trurl fabricat de maşină! Sunt Trurl cel adevărat, cel mai adevărat din lume. Am vrut doar să aflu ce faci de atâta vreme de când te-ai închis în casă cu patru lacăte! De aceea am construit maşina, m-am ascuns în pântecele ei şi i-am cerut să mă aducă acasă la tine, chipurile ca un dar din partea mea!

— Ia te uită, da frumoase basme mai ştii să scorneşti. Şi aşa, la repezeală! – zise Clapauțius şi, ridicându-se, strânse în mâini capătul gros al băţului. Nu te mai osteni îţi ghicesc minciuna de la o poştă. Eşti Trurl cel fabricat de maşină; ea îndeplineşte toate dorinţele; datorită ei am căpătat şuruburi, vopsea albă şi albastră, burghie şi tot felul de alte lucruri. Dacă a fost în stare să facă toate astea, atunci a putut să te facă şi pe tine, dragul meu!

— Am avut totul pregătit în pântecele ei! – strigă Trurl. N-a fost greu să prevăd de ce vei avea nevoie în timpul lucrului! Îţi jur că-ţi spun adevărul!

— Dac-ar fi adevărat, ar însemna că prietenul meu, marele constructor Trurl, este un şarlatan de rând, şi asta n-am s-o cred niciodată! – răspunse Clapauțius, şi-l croi

zdravăn peste spinare. Na! Asta pentru calomniile la adresa prietenului meu Trurl! mai na-ţi o dată! Şi-i mai trase una. Loviturile cădeau necruţătoare. Într-un târziu, obosit de atâta trudă, se opri.

— Mă duc să mă întind niţel, să mă odihnesc – îl lămuri Clapauțius, aruncând băţul. Aşteaptă, mă întorc îndată…

Când sforăitul lai se auzi în toată casa, Trurl începu să se zbată până ce legăturile slăbiră, desfăcu nodurile, ieşi încetişor din pivniţă şi o luă la fugă către casă, în timp ce Clapauțius, râzând în pumni, îl urmări prin ferestruică cum o luase la sănătoasa. A doua zi îi făcu o vizită lui Trurl. Acesta îi dădu drumul încasă cu o mină posomorâtă, fără să scoată o vorbă. Înăuntru era destul de întuneric, totuşi Clapauțius observă îndată că trupul şi capul lui Trurl purtau urmele cotonogelii zdravene pe care o încasase cu o zi în urmă, cu toate că se trudise, nu glumă, să îndrepte adânciturile şi să şteargă urmele lăsate de lovituri.

— De ce eşti atât de mohorât? – îl întrebă vesel Clapauțius. Am venit să-ţi mulţumesc pentru frumosul dar. Păcat însă că, în timp ce dormeam a dispărut, lăsând uşa deschisă. A şters-o de parcă ar fi fost apucat de streche!

— Mi se pare că n-ai folosit cum se cuvine darul meu, ca să nu spun mai mult! – izbucni Trurl. Maşina mi-a povestit totul, nu trebuie să te osteneşti – adăugă el răutăcios, văzând că Clapauțius dă să spună ceva. I-ai cerut să mă facă pe mine, pe mine însumi, şi pe urmă ai dus pe ascuns duplicatul persoanei mele în pivniţă şi acolo l-ai bătut la sânge! Şi după batjocura asta, după o asemenea recunoştinţă pentru darul trimis, mai îndrăzneşti să mi te înfăţişezi, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic? Ce ai de spus?

— Nu înţeleg deloc de ce te superi – răspunse Clapauțius. Adevărat, i-am cerut maşinii să facă o copie a ta. Îţi spun, era o copie perfectă. Am rămas pur şi simplu uimit văzând-o. În ceea ce priveşte bătaia, se vede că maşina a exagerat cam mult; ce-i drept l-am ciomăgit de câteva ori pe falsul Trurl, fiindcă am vrut să văd dacă e solid construit şi, în afară de asta, mai eram curios să văd cum reacţionează la

lovituri. S-a dovedit a fi nemaipomenit de deştept. De la bun început mi-a turnat o poveste, cum că acel Trurl ai fi tu însuţi; eu nu l-am crezut şi atunci el a început să jure că frumosul dar nu era un dar, ci o curată înşelătorie. Înţelegi? Dorind să-ţi apăr onoarea – onoarea prietenului meu – am fost nevoit să-i plătesc cum se cuvine pentru minciunile sale neruşinate. M-am convins totuşi că e, într-adevăr, deosebit de inteligent, căci nu numai fizic, dar şi spiritual, îmi amintea de tine, dragul meu. Eşti, fără îndoială, un mare constructor. Asta fam vrut să-ţi spun şi tocmai de aceea am şi venit aşa devreme!

— Mda? Ei, bine, dacă-i aşa… începu, îmbunat, Trurl. Ce-i drept, felul în care ai folosit Maşina de îndeplinit Dorinţele nu mi se pare nici acum cel mai fericit, dar fie, treacă de la mine…

— A, să nu uit, tocmai voiam să te întreb, ce-ai făcut, de fapt, cu Trurl acela artificial? – întrebă cu un aer nevinovat Clapauțius. Aş putea să-l văd?

— Aaa! Era pur şi simplu ieşit din minţi de furie! – răspunse Trurl. Ameninţa că o să-ţi spargă capul, că o să te pândească la stânca aia mare de lângă casa ta, iar când am încercat să-l fac să renunţe, a sărit la mine. În timpul nopţii a început să împletească din sârme tot felul de plase şi capcane pentru tine, dragul meu, aşa că, deşi am socotit că prin el m-ai batjocorit pe mine, gândindu-mă la vechea noastră prietenie şi spre a îndepărta din calea ta primejdia ce te pândea (căci el nu ştie de glumă), nevăzând altă ieşire, l-am desfăcut în bucăţi…

Şi, spunând acestea, Trurl lovi cu piciorul, chipurile nepăsător, nişte resturi metalice, aruncate ici-colo, pe podea.

Apoi se despărţiră cu căldură, rămânând buni prieteni.

De atunci Trurl nu mai face altceva decât să povestească peste tot istoria, de-a fir-a-păr, cum i-a dăruit lui Clapauțius Maşina de Îndeplinit Dorinţele, cum acesta nu s-a purtat prea frumos, cerând maşinii să i-l facă pe el însuşi, pe Trurl, şi cum i-a tras acestui Trurl o chelfăneală zdravănă, cum copia făcută la perfecţie de către maşină a încercat prin

minciuni meşteşugite să scape din pivniţă şi cum a fugit de îndată ce Clapauțius, obosit, s-a dus să tragă un pui de somn. Apoi cum el, Trurl, l-a desfăcut în bucăţi pe Trurl cel fabricat, care venise la el acasă, că a făcut aceasta numai pentru a-l feri pe prietenul său de răzbunarea celui bătut. Şi atâta înşiră la poveşti, atât se lăudă şi se împăună, întărind totul cu mărturia lui Clapauțius, încât vestea acestei ciudate păţanii ajunse la curtea regelui, şi acolo nimeni nu mai vorbea despre Trurl altfel decât cu mare admiraţie, deşi nu de mult era numit de toţi Constructorul Celor Mai Proaste Maşini Inteligente din Lume. Dar când Clapauțius auzi că regele însuşi l-a încărcat pe Trurl cu daruri şi l-a decorat cu Ordinul Marelui Arc şi Steaua Eliconoidală, strigă în gura mare:

— Cum aşa? Va să zică, pentru faptul că am reuşit să-l întrec în şiretenie, trăgându-i câteva sute de lovituri, încât a trebuit să fugă cu coada între picioare din pivniţa mea şi să se cârpească acasă cum a putut, pentru toate astea are acum parte de onoruri. Şi, ca şi când asta ar fi prea puţin, regele îl mai şi decorează? O, lume! O, lume!...

Şi, cătrănit la culme, se întoarse acasă, încuindu-se cu şapte lacăte. Construise şi el o Maşină De Îndeplinit Dorinţele, la fel ca Trurl, numai că celălalt o terminase mai devreme.

CELE ŞAPTE EXPEDIŢII ALE LUI TRURL ŞI CLAPAUTIUS

Expediţia întâi sau capcana lui Garganţian

PE VREMEA CÂND Cosmosul nu era atât de haotic ca astăzi şi toate stelele erau aşezate în ordine, încât le puteai număra uşor de la stânga la dreapta sau de sus în jos – cele mai mari şi mai albastre se roteau împreună, iar cele mai mici şi mai gălbuii, ca nişte corpuri de categoria a doua ce erau, fiind împinse mai spre margini – pe vremea când în

tot spaţiul nu găseai nici urmă de praf, de pulbere sau rămăşiţe ale nebuloaselor, în acele timpuri bune de demult, domnea obiceiul ca meşterii constructori care aveau Diploma Omnipotenţei Perpetue cu distincţie să pornească din când în când în lungi călătorii pentru a da popoarelor îndepărtate sfaturi bune şi ajutor. Potrivit acestei tradiţii, Trurl şi Clapauțius, care se pricepeau atât de bine să aprindă şi să stingă stele de parcă ar fi dezghiocat nuci, porniră şi ei într-o asemenea expediţie. Când lungimea abisului parcurs şterse din mintea lor ultima amintire a cerului natal, zăriră în faţa lor o planetă, nici prea mare, nici prea mică, ci tocmai potrivită, ca un singur continent. Pe la mijlocul lui trecea o linie roşie. La stânga ei totul era galben, iar la dreapta, totul trandafiriu. Înţeleseră că se aflau în faţa a doua ţări vecine şi hotărâră să se sfătuiască înainte de coborâre.

— Câtă vreme aici sunt două ţări – zise Trurl – ar fi drept ca tu să te duci întruna, iar eu în cealaltă. În felul acesta niciunul din noi nu va fi nedreptăţit.

— Bine – răspunse Clapauțius – dar ce-o să se întâmple dacă o să ne ceară mijloace de luptă? Se mai întâmplă.

— Adevărat, ar putea să ne ceară arme, ba chiar vreo armă deosebită – îşi dădu cu presupusul Trurl. Eu zic să refuzăm categoric.

— Şi dacă or să insiste? Dacă ne vor forţa? – replică Clapauțius. Şi asta se poate întâmpla.

— Să vedem cum stau lucrurile – spuse Trurl şi dădu drumul la radio. Îndată se auzi o muzică veselă, militărească.

— Am o idee – zise Clapauțius, închizând radioul. Putem să folosim reţeta lui Garganţian. Ei, ce zici?

— A, reţeta lui Garganţian! – strigă Trurl. N-am auzit ca cineva s-o fi folosit vreodată. Dar am putea face noi începutul. De ce nu?

— Amândoi suntem gata s-o folosim. Buuun – îl lămuri Clapauțius. Dar să ştii că trebuie negreşit s-o aplicăm amândoi în acelaşi timp, altfel totul se va sfârşi cât se poate de prost.

— Ei, asta-i un fleac – zise Trurl. Scoase de la subsuoară o cutiuţă de aur şi o deschise. Înăuntru, rânduite frumos pe catifea, se aflau două bile mici, albe. Ia tu una, iar mie îmi rămâne cealaltă – adăugă Trurl. În fiecare seară te uiţi la bila ta; dacă se va colora în roz, înseamnă că eu am folosit reţeta. Atunci vei face şi tu la fel.

— Deci ne-am înţeles – zise Clapauțius, ascunzând bila. Apoi coborâră, se îmbrăţişară şi porniră fiecare în altă parte.

În ţara unde nimerise Trurl, domnea regele Monstricus. Era un militarist înnăscut, iar pe deasupra un cărpănos cosmic desăvârşit. Pentru refacerea finanţelor, desfiinţase toate pedepsele, cu excepţia celei capitale. Preocuparea lui favorită era lichidarea tuturor funcţiilor inutile, şi, de când anulase funcţia de călău, fiecare condamnat trebuia să se decapiteze singur sau, prin excepţionala graţie regală, cu ajutorul rudelor apropiate. Ocrotea numai artele care nu cereau cheltuieli, cum ar fi recitările în cor, de asemenea jocul de şah şi instrucţia militară. Monstricus aprecia foarte mult arta militară, căci un război câştigat aducea venituri însemnate; pe de altă parte, pentru război te poţi pregăti foarte bine în timp de pace, de aceea regele susţinea şi pacea, deşi cu măsură. Cea mai de seamă reformă a lui Monstricus era instituţionalizarea trădării de ţară. Regele vecin îi trimitea mereu spioni pe cap. Monarhul înfiinţă atunci funcţia de Vânzător vei Trădător al Coroanei şi prin intermediul unor funcţionari din subordinea lui transmitea, pentru sume mari, secrete de stat agenţilor duşmani. Dar aceştia cumpărau de obicei secrete învechite, pentru că erau mai ieftine, deoarece şi ei trebuiau să dea socoteală în faţa ministrului lor de finanţe de cheltuielile făcute.

Supuşii lui Monstricus erau modeşti, se trezeau devreme şi se duceau la culcare târziu, fiindcă munceau foarte mult. Încropeau coşuri pentru tranşee, faşine, arme şi mai ales denunţuri. Pentru că ţara să nu se ducă de râpă din pricina denunţurilor – un asemenea caz s-a petrecut cu multe sute de ani în urmă, pe vremea lui Uriaşus Sutochilă – cine se ocupa de denunţuri trebuia să plătească un impozit special,

de lux. În felul acesta denunţurile rămâneau la limita normală.

Ajungând la curtea lui Monstricus, Trurl se puse în slujba lui. Dar regele, cum lesne ne putem închipui, îi ceru să-i fabrice arme de foc puternice. Trurl ceru trei zile de gândire, iar când se întoarse la domiciliul care-i fusese pus la dispoziţie, scoase bila din cutia aurie. Era albă, dar pe când se uita la ea, începu să se rumenească uşor. „Oho – îşi zise – trebuie să facem apel la Garganţian!” şi imediat începu să cerceteze însemnările secrete.

În vremea asta Clapauțius ajunsese în cealaltă ţară, unde domnea puternicul rege Megericus. Acolo era cu totul altfel decât în Monstriţia. Şi monarhul de aici organiza marşuri războinice, şi el cheltuia mult cu înarmarea, da o făcea într-un mod elegant, deoarece era un om cu vederi liberale, iar sensibilitatea lui artistică nu avea egal. Acestui rege îi plăceau uniformele, fireturile de aur, galoanele, ciucuraşii, epoleţii, portierele cu clopoţei. Era într-adevăr foarte sensibil: ori de câte ori lansa la apă un nou cuirasat, tremura de emoţie. Nu se uita la bani când era vorba de pictura batalistă, plătind gras, din motive patriotice, după numărul duşmanilor ucişi, aşa că în nenumăratele fresce panoramice din cuprinsul împărăţiei nu se vedeau decât mormanele de cadavre ale soldaţilor duşmani. În viaţa de toate zilele se comporta ca un autocrat luminat, îmbinând cruzimea cu generozitatea. La fiecare aniversare a urcării sale pe tron instituia noi reforme. O dată poruncise să fie zugrăvite în verde toate ghilotinele, altă dată – să fie unse ca să nu scârţâie. Pe urmă, să fie aurite toate paloşele călăilor, fără a uita să ordone ascuţirea lor cu grijă, din motive umanitare. Era generos din fire, dar nu admitea nici risipa. De aceea printr-un decret special a normat toate roţile, ţepile, şuruburile, cercurile şi cătuşele. Execuţiile trădătorilor, de altfel rare, se desfăşurau cu multă pompă, în sunete de trâmbiţe, cu preot şi împărtăşanie, cu ciucuraşi şi pompoane. Regele acela luminat mai avea şi o teorie pe care o aplicase în practică: teoria fericirii generale. Doar se ştie că omul nu râde pentru că e vesel, ci

este vesel pentru că râde. Când se spunea că totul e minunat, îndată apare şi buna dispoziţie. Supuşii lui Megericus erau obligaţi, fireşte, pentru binele – lor propriu, să repete în gura mare că o duc nemaipomenit de bine, iar vechea formulă de salut, „Bună ziua”, nu prea clară, regele o schimbă într-una mai folositoare; „Ce bine e!”; copiii până la paisprezece ani aveau voie să spună „Hu-ha!”, iar vârstnicii, „Bine mai e”.

Megericus tare se mai bucura văzând cum se însufleţeşte poporul, când, trecând pe străzi în caleaşca de forma unui cuirasat, vedea mulţimile aclamându-l. El le răspundea, făcându-le cu mâna, iar oamenii îi strigau în cor: „Hu-ha I”, „Ce bine e!” şi „Minunat!” De altfel, era democrat din fire. Îi plăcea foarte mult să poarte scurte discuţii grave cu vechi prieteni, cu care cândva mâncase din acelaşi blid, asculta cu lăcomie istorioare de război, povestite pe la popasuri, şi se întâmpla ca, primind în audienţă vreun demnitar străin, lovindu-se, niciuna, nici alta, cu buzduganul în genunchi, să strige: „Trăiască ai noştri! «sau „Ţintuiţi-mi cuirasatul!”, sau „Trăsni-m-ar ghiulelele!”. Preţuia cel mai mult bărbăţia şi vitejia, murea după piroşti soldăţeşti stropite cu rachiu şi pesmeciori direct din chesoane. Mitralierele le diviniza pur şi simplu. Când era trist, ordona regimentelor să defileze prin faţa lui, cântând: „Armata ghintuită”, „Adio viaţă de civil!”, „Sună goarna, stai pe loc!” sau „Repede mundir, caschetă, şi arma la baionetă”, un vechi cântec imperial. Poruncise ca atunci când va muri, vechea gardă să-i cânte la mormânt cântecul lui îndrăgit „Ai ruginit, bătrân robot!”

Clapauțius n-a ajuns uşor la curtea marelui rege. În prima localitate în care nimerise, ciocănise la câteva uşi, dar nimeni nu i-a deschis. Într-un târziu zări pe o stradă, cu totul pustie, un copilaş care veni drept spre el şi-l întrebă cu glas subţirel:

— Cumpăraţi, domnule? Vând ieftin.

— Poate că da, dar ce? – întrebă mirat Clapauțius.

— Un secleţel de stat – răspunse băieţelul, scoţând de sub poalele cămăşuţei capătul unui plan de mobilizare. Clapauțius holbă ochii şi spuse:

— Nu, puştiule n-am nevoie de asta. Nu ştii pe unde locuieşte primarul oraşului?

— Da la te vă debuie plimalu? – întrebă copilul.

— Ei, am o vorbă cu el.

— În palticulal.

— Poate fi şi în particular.

— Atunci vă debuie un agent? Pentru asta tăticul meu v-al plinde bine. E sigul şi deloc scump.

— Hai, du-mă la tatăl tău – îi zise Clapauțius, văzând că nu poate pune capăt discuţiei. Puştiul îl duse la una dintre case; înăuntru, la lumina lămpii, deşi era în plină zi, stătea întreaga familie – bunicul pe un balansoar, bunica împletind nişte ciorapi şi copiii lor, de acum oameni mari, fiecare ocupat cu treburile casei. Văzându-l pe Clapauțius, se ridicară şi se aruncară asupra lui; andrelele nu erau altceva decât nişte cătuşe mascate, lampa microfon, iar bunica şeful poliţiei locale.

„Se vede că e o neînţelegere la mijloc” – îşi zise Clapauțius, după ce fu păruit zdravăn şi aruncat în închisoare. Aşteptă răbdător o noapte întreagă, fiindcă şi aşa n-avea ce face. Apoi lumina zilei începu să arginteze păienjenişul de pe pereţii celulei, resturile ruginite ale foştilor deţinuţi, şi, după o vreme, fu chemat la interogatoriu. Aşa află că întregul cartier, casele şi copilul, totul fusese o cursă: în felul acesta erau traşi pe sfoară agenţii duşmani. Clapauțius nu era ameninţat să aibă vreun proces, căci procedura era scurtă. Pentru încercarea de a intra în contact cu tatăl denunţător îl aştepta ghilotinarea de gradul trei, mai ales că administraţia locală cheltuise în acel an bugetar toate fondurile pentru coruperea spionilor duşmani, iar Clapauțius, în ciuda insistenţelor repetate, nu voise să cumpere niciun secret de stat pentru a echilibra bugetul. În afară de asta, mai era suspect şi pentru faptul că nu avea o sumă mai importantă de bani asupra sa, Clapauțius o ţinea întruna că e nevinovat, dar ofiţerul care-i lua interogatoriul nu-i dădea deloc crezare. De altfel, chiar dacă ar fi vrut, eliberarea deţinutului nu era de competenţa lui. După ce fu supus unor torturi, mai mult din zel

funcţionăresc decât din necesitate reală, începură să se poarte neaşteptat de frumos cu el. După o săptămână, spălat şi ferchezuit, fu trimis în capitală, unde, instruit asupra etichetei de la curte, avu cinstea să fie primit în audienţă personală de către rege. Primi şi o trâmbiţă, deoarece fiecare cetăţean trebuia să-şi anunţe intrarea şi ieşirea dintr-o instituţie de stat prin sunet de trâmbiţă, iar servilismul era impus până acolo, încât oamenii nici nu începeau ziua de lucru decât o dată cu trâmbiţa, care era pentru ei mai importantă decât răsăritul soarelui.

Megericus îi ceru, bineînţeles, lui Clapauțius o nouă armă, şi acesta promise să-i îndeplinească dorinţa. Îl asigura că visul lui este să revoluţioneze din temelii acţiunile militare.

— Care armată este de neînvins? – întrebă el mai întâi. Cea care are comandanţi mai buni şi soldaţi mai disciplinaţi. Comandantul ordonă iar soldatul se supune; primul trebuie să fie, deci, înţelept, iar al doilea disciplinat. Dar înţelepciunea minţii, fie ea chiar şi militară, are anumite graniţe fireşti. Pe de altă parte, chiar un comandant genial poate da peste altul la fel de genial, în tabăra vrăjmaşului, poate cădea pe câmpul de luptă, lăsându-şi regimentul orfan, ba şi mai rău, obişnuit să gândească, poate să-şi îndrepte gândul către puterea supremă de stat. Oare turma asta de comandanţi ruginiţi în lupte, cu tâmplele încărunţite de atâta gândire tactică şi strategică nu poate deveni într-o zi atât de primejdioasă, încât să-i vină pofta de a acapara tronul? Oare nu destule împărăţii au căzut din pricina asta? După cum se vede, comandanţii sunt numai un rău necesar; tot secretul e ca această necesitate să fie lichidată. Mai departe. Disciplina armatei constă în îndeplinirea exactă a ordinelor. O armată ideală, potrivit regulamentului, este aceea care din mii de piepturi şi gânduri face un singur piept, un singur gând şi o singură voinţă. Pentru asta e nevoie de întreaga disciplină militară, de manevre şi de exerciţii. Un ţel imposibil de atins pare a fi armata în stare să acţioneze ca un singur om, ea însăşi fiind creatorul şi realizatorul planurilor

strategice. Cine poate fi întruchiparea unui asemenea ideal? Numai individul, căci de nimeni nu asculţi cu atâta plăcere ca de tine însuţi şi nimeni nu îndeplineşte cu mai mult zel un ordin decât acela care şi l-a dat singur. În plus, individul nu se poate dispersa, nu-şi poate refuza ascultarea şi nici nu poate murmura împotriva lui însuşi. Secretul e ca acest devotament, această dragoste de sine pe care o prezintă individul să fie transformată într-o însuşire a miilor de soldaţi. Cum s-o faci?

În acest loc al pledoariei, Clapauțius începu să explice pe larg regelui, care era numai urechi, ideile de-a dreptul geniale ale maestrului Garganţian.

— Fiecărui recrut – zise el – i se montează în faţă un ştecher, iar în spate o priză. La ordinul: „Faceţi legătura!”, ştecherele sar în prize şi, acolo unde până nu de mult se găsea o ceată oarecare de civili, apare un regiment de armată regulată. Când minţile acestor soldaţi, ocupate până atunci cu tot felul de fleacuri extremilitare, se vor contopi într-o unitate de spirit militară, nu numai că apare automat disciplina, evidentă prin faptul că întreaga armată execută acelaşi lucru – fiindcă în milioane de corpuri există acum un singur spirit – ci totodată apare şi înţelepciunea. Iar înţelepciunea aceasta este direct proporţională cu numărul. Plutonul posedă un spirit de subofiţer, compania este înţeleaptă ca un căpitan, batalionul are capul unui colonel cu diplomă, iar divizia, fie ea şi de rezervişti, face cât toţi strategii laolaltă. În acest mod se poate ajunge la formaţii de-a dreptul uluitor de geniale. Ordinele date nu pot să nu fie îndeplinite, fiindcă cine e acela care nu ascultă de el însuşi? Aşa se poate pune capăt capriciilor şi nestatorniciei indivizilor, dependente de aptitudinile întâmplătoare ale comandanţilor, se pune capăt invidiilor reciproce, duşmăniilor şi conflictelor. Regimentele, odată unite, nu mai trebuie despărţite, fiindcă aceasta nu s-ar putea face fără să se ajungă la dezordine. O armată fără comandanţi, care-şi comandă singură, iată ideea mea! – îşi încheie Clapauțius cuvântarea, care făcuse o impresie deosebită asupra regelui.

— Poţi să te duci acasă – îi zise, în sfârşit, regele – iar eu am să mă sfătuiesc cu statul meu major…

— O, să nu faci asta, Maiestate! – zise vicleanul Clapauțius, prefăcându-se a fi foarte neliniştit. La fel a făcut şi împăratul Turbuleon, iar comandanţii lui, ca să-şi apere privilegiile şi funcţiile, au respins proiectul. Din pricina asta, vecinul lui Turbuleon, regele Emalius, a năvălit cu armata lui, alcătuită după acest sistem, în ţara lui Turbuleon şi a făcut-o, deşi avea de opt ori mai puţini oameni, una cu pământul!

Spunând acestea, se îndreptă spre apartamentul care-i fusese pus la dispoziţie şi cercetă bila. Era acum roşie ca sfecla. Deduse că şi Trurl acţionează cam în acelaşi chip la curtea regelui Monstricus. Apoi regele îi ceru lui Clapauțius să restructureze un pluton de infanterie după ideile pe care le-a expus. Infanteriştii se uniră sufleteşte, începură să strige „La luptă, pe ei!” – şi, coborând în fugă de pe deal, năvăliră asupra a trei escadroane de cuirasieri regali, înarmaţi până în dinţi şi comandaţi de şapte profesori de la Academia Comandamentului General, făcându-i una cu pământul. Tare se mai necăjiră mareşalii, generalii şi amiralii pe care regele îi scoase de îndată la pensie. Convins acum de eficacitatea excepţionalei invenţii, regele îi ceru lui Clapauțius să o aplice în toată oştirea.

Armurăriile regelui începură să fabrice zi şi noapte vagoane de ştechere şi prize, care fură instalate unde trebuie, prin toate cazărmile. Clapauțius umbla prin garnizoane în inspecţie, primind de la rege o mulţime de decoraţii. La rândul său, Trurl făcea la fel în ţara lui Monstricus, deşi a trebuit, datorită caliciei acestui monarh, să se mulţumească doar cu titlul de Mare Trădător al Patriei. Ambele state au început să facă pregătiri de război. În febra mobilizării se pregăteau, concomitent, arme convenţionale ca şi nucleare, lustruindu-se din zori şi până în noapte tunurile ca şi atomii, pentru a străluci conform regulamentului. Cei doi constructori, care nu prea mai aveau acum de lucru, începură să-şi strângă în taină catrafusele, spre a se întâlni, când va sosi momentul, la

locul cuvenit, lângă nava lăsată în pădure.

În vremea asta, prin cazărmi, mai ales printre infanterişti, se petreceau tot felul de lucruri ciudate. Companiile nu mai aveau nevoie să înveţe exerciţiile, nici operaţiile aritmetice, ca să-şi cunoască numărul. Era o plăcere să te uiţi cum mărşăluiau aceste detaşamente, cum se întorceau „la stânga” şi cum luau poziţia de „drepţi”. După instrucţie, compania începea să tăifăsuiască. Prin ferestrele deschise ale barăcilor din cazărmi se auzeau discuţii aprinse despre noţiunea de adevăr coerent, despre judecăţile analitice şi sintetice apriori sau despre existenţă ca atare, căci până acolo ajunsese înţelepciunea colectivă. Îşi făuriră şi baze filosofice, iar un batalion de genişti ajunse la solipsism total, declarând3 că în afară de el nimic nu mai există în realitate. Întrucât, până la urmă, din discuţii reieşea că nu există nici monarhi, nici duşmani, batalionul se dezmembră pe tăcute şi se împărţi în detaşamente, adoptând poziţiile unui realism epistemologic. Cam în acelaşi timp, în ţara lui Monstricus a şasea divizie de desant a trecut de la exerciţii militare la exerciţii mistice şi, căzând în contemplaţie, era cât pe ce să se înece într-un râu. Nu se ştie prea bine cum s-au desfăşurat lucrurile cu adevărat. E destul să arătăm că atunci când s-a declarat războiul şi regimentele, zornăindu-şi armurile, începură să se îndrepte din ambele tabere către graniţă, legea maestrului Garganţian a acţionat cu o precizie uimitoare. Când diferitele formaţii începură să se unească, proporţional crescu şi sensibilitatea estetică. Ea ajunsese la maximum în cadrul diviziei, coloanele acesteia risipindu-se repede în toate părţile, alergând după câte un prăpădit de fluturaş, iar când corpul motorizat „Uriaşus” se apropie de o fortăreaţă duşmană, pe care trebuia s-o ia cu asalt, planul de atac, elaborat în cursul nopţii, s-a dovedit a fi un remarcabil tablou al acestei fortăreţe, pe deasupra pictat în spirit abstracţionist, cu totul contrar tradiţiilor militare. La nivelul corpurilor de artilerie se isca, de regulă, cea mai grea problemă filosofică, şi, din zăpăceală, proprie fiinţelor geniale, aceste mari unităţi îşi lăsau unde se nimerea fie armele, fie echipamentul greu, ori uitau cu totul

că de fapt merg la război. În ceea ce priveşte celelalte armate, ele erau chinuite de numeroase complexe, aşa cum se întâmplă de obicei cu personalităţile deosebit de înzestrate, încât a trebuit să i se adauge fiecăreia o brigadă specială psihanalitică, care efectua în timpul marşurilor tratamentele corespunzătoare.

Între timp, în sunete necontenite de fanfară, amândouă armatele ocupară treptat poziţii de luptă. Şase regimente de infanterie de asalt, unindu-se cu o brigadă de obuziere şi un batalion de rezervă, elaborară, când li se mai adăugă şi un pluton de execuţie, „Sonetul Secretului Existenţei”, şi asta în timpul marşului de noapte spre poziţii. De ambele părţi se produse învălmăşeală; corpul optzeci de marlabarzi striga cât îl ţinea gura că trebuie neapărat să se stabilească definiţia noţiunii de duşman, care până acum se dovedise a fi plină de contradicţii logice, ba, poate, chiar cu totul lipsită de sens.

Detaşamentele de paraşutişti se străduiau să algoritmizeze satele de primprejur. Formaţiile fierbeau, aşa că amândoi regii începură să-şi trimită aghiotanţii şi curierii speciali să facă ordine în rândurile luptătorilor. Dar fiecare dintre ei, cum ajungea la corpul de armată, să vadă din ce pricină s-a iscat neorânduiala, îndată se contopea sufleteşte cu sufletul respectivului corp, încât regii rămaseră fără aghiotanţi. Conştiinţa se dovedi a fi o capcană straşnică, în care puteai să intri, dar din care era imposibil să ieşi. Sub ochii lui Monstricus însuşi vărul lui, Marele Duce Derbulion, vrând să încurajeze oştirea, se apropie de linii, dar cum făcu contactul se şi contopi sufleteşte cu armata şi nu se mai zări deloc.

Văzând că e din ce în ce mai rău, deşi nu ştia de ce, Megericus făcu un semn către cei doisprezece trâmbiţaşi din gardă. La fel făcu şi Monstricus, care observa totul de pe un deal unde îşi avea cartierul general. Trâmbiţaşii duseră trâmbiţele la gură şi începură să dea semnalul de luptă. Auzindu-l, întreaga armată se contactă definitiv. Scrâşnetul înfiorător al miilor de contacte fu purtat de vânt spre viitorul câmp de luptă, şi, în loc de mii de

bombardiere, canoniere, ochitoare, încărcătoare, artilerişti, genişti şi jandarmi apărură două spirite gigantice, care priveau unul la altul cu milioane de ochi pe deasupra câmpului întins sub norii albi. Se aşternu o linişte de mormânt, deoarece în ambele părţi se ajunsese la punctul culminant, pe care marele Garganţian îl prevăzuse cu exactitate matematică. Peste o anumită graniţă, militarismul, ca stare de spirit, se transformă în pacifism, şi asta pentru că însuşi Cosmosul este civil până în măduva oaselor, iar spiritele celor două armate atinseseră proporţii cosmice! Deşi pe din afară oţelul, blindajele, mitralierele şi tăişurile săbiilor aducătoare de moarte străluceau, pe dinăuntru domnea de ambele părţi oceanul liniştii înţelegătoare, al bunăvoinţei atotcuprinzătoare şi al înţelepciunii perfecte. Stând faţă în faţă pe colină, strălucind în soare, în sunetele tobelor, amândouă oştirile îşi zâmbiră prietenos. Trurl şi Clapauțius tocmai se urcau pe puntea navei lor când se întâmplă exact ceea ce doriseră: sub ochii celor doi regi, negri de ciudă, ambele oşti tuşiră, se luară de braţ şi porniră la plimbare, să culeagă flori pe câmpul bătăliei care nu avusese loc…

Expediţia întâi bis sau electrobardul lui Trurl

PENTRU EVITAREA oricăror erori, trebuie să arătăm că această expediţie, cel puţin în sensul strict al cuvântului, nu a avut loc nicăieri. Trurl nu s-a mişcat tot timpul din casa lui, dacă nu punem la socoteală şederea prin spitale sau neînsemnata călătorie spre un planetoid. Dar în sens mai adânc, ea a fost una din expediţiile la cea mai mare depărtare pe care a efectuat-o acest vestit constructor, deoarece a ajuns până la marginile posibilului.

Se ştie că odată Trurl a construit o maşină care a fost bună doar pentru o singură operaţie, adică aduna doi şi cu doi şi obţinea un rezultat greşit. Aşa cum am arătat atunci, maşina asta s-a dovedit a fi foarte ambiţioasă, şi cearta ei cu cel care a creat-o mai, mai că nu s-a sfârşit tragic pentru

el. De atunci Clapauțius i-a făcut mereu zile fripte lui Trurl, necăjindu-l întruna până ce, într-o bună zi, acesta şi-a luat inima în dinţi şi a hotărât să construiască o maşină care să facă versuri. În acest scop, Trurl a adunat opt sute douăzeci de tone de literatură cibernetică şi douăsprezece mii de tone de poezie, apoi s-a apucat de studiu. Când nu mai suporta cibernetica, trecea la lirică şi invers. După o vreme a ajuns la concluzia că a construi maşina e pur şi simplu un fleac în comparaţie cu programarea ei.

Programul pe care îl are în cap poetul obişnuit a fost creat de civilizaţia în care s-a născut; această civilizaţie a fost creată de alta care a precedat-o, şi aşa mai departe, până la începutul Lumii, când informaţiile despre viitorul poet se roteau încă fără rânduială în nucleul nebuloasei iniţiale. Dar ca să programezi maşina trebuie, mai întâi, să repeţi, dacă nu întreg Cosmosul de la începuturi, atunci măcar o mare parte din el. Pe oricare altul un asemenea obstacol l-ar fi silit să renunţe la planurile sale, dar viteazului constructor nici prin gând nu-i trecea una ca asta. Deci, mai întâi a construit o maşină ce modela haosul şi în care un spirit electric zbura deasupra unor ape electrice. Apoi a adăugat parametrul luminii, apoi pe cel al strănebuloaselor şi aşa, încetişor, s-a apropiat de prima epocă glaciară. Asta a fost posibil pentru că maşina lui modela în cinci miliardimi de secundă o sută de septilioane de evenimente petrecute în patrii sute de octilioane de locuri concomitent. Dacă cineva crede că Trurl s-a înşelat pe undeva, n-are decât să verifice tot calculul. Aşa a modelat Trurl începuturile civilizaţiei, cioplirea cremenei, tăbăcirea pieilor, reptilele şi potopurile, patrupezi cu cozi uriaşe, apoi străfaţa palidă, căreia i-a urmat faţa palidă, care a meşterit maşina. Şi a mers aşa întruna, printre eoni şi milenii, în zgomot de vâltori şi curenţi electrici, iar când maşina modelatoare s-a dovedit a fi prea strâmtă pentru epoca următoare, Trurl i-a mai adăugat un. Etaj. Din aceste adaosuri succesive s-a format ceva în genul unui orăşel de lămpi şi conductori, un amestec de nici dracul nu s-ar mai fi descurcat. Dar Trurl a scos-o frumuşel la capăt. Doar de

două ori a fost nevoit să-şi reia munca: prima dată, din păcate, la început, fiindcă i-a rezultat că Abel l-a omorât pe Cain, şi nu Cain pe Abel (asta datorită arderii unei siguranţe într-unul din circuite); a doua oară a trebuit să se întoarcă numai cu trei sute de milioane de ani înapoi, până în mezozoicul mijlociu, pentru că în loc de străpeştele din care s-a născut străreptila, din care s-a născut strămamiferul, din care s-a născut strămaimuţa, din care s-a născut străfaţa palidă, s-a ivit ceva foarte ciudat; în loc de faţă palidă a ieşit raţă caldă. Se pare că o muscă a căzut în maşină şi a dereglat întrerupătorul supersonic. În afară de asta totul a mers cât se poate de uşor. Au fost modelate Antichitatea şi Evul Mediu, apoi timpurile marilor revoluţii, momente în care maşina se balansa, pe alocuri, iar lămpile, care modelau principalele progrese ale civilizaţiei, au trebuit să fie udate cu apă şi acoperite cu cârpe ude, ca să nu plesnească. Progresul acela, modelat într-un ritm atât de rapid, era cât pe-aci să le arunce afară din soclurile lor. Pe la sfârşitul secolului al douăzecilea maşina a căpătat mai întâi nişte vibraţii, apoi nu se ştie de ce, un tremur prelungit. Tare se mai necăji Trurl din cauza asta şi chiar pregăti o cantitate de ciment şi nişte scoabe pentru cazul în care maşina ar fi riscat să se deplaseze din loc. Din fericire n-a fost nevoie să se recurgă la aceste ultime mijloace. Trecând de secolul douăzeci, zborul începu să fie mai lin. Abia acum au început, pe intervale de câte cincizeci de mii de ani, să se scurgă diferitele civilizaţii ale unor fiinţe cu o inteligenţă deosebită din care se trăgea şi Trurl. Bobinele conţinând procesele istorice modelate se derulau una după alta în colector şi erau atâtea, încât, privind cu binoclul din vârful maşinii, nu le vedeai capătul. Şi toate aceste eforturi erau doar pentru meşterirea unui stihuitor. Dar ce să-i faci, astea sunt urmările înflăcărării ştiinţifice! Până la urmă programele au fost gata. Mai trebuia să se aleagă din ele esenţialul, altfel iniţierea electropoetului ar fi durat multe milioane de ani.

Două săptămâni la rând Trurl a introdus în viitorul său electropoet programe generale, apoi a trecut la acordarea

circuitelor logice, emoţionale şi semantice. Ar fi vrut să-l invite pe Clapauțius la o primă probă, dar se răzgândi şi puse maşina în funcţie singur. Aceasta începu de îndată să ţină un referat despre lustruirea şlifurilor cristalografice pentru studiul introductiv al micilor anomalii magnetice. Atunci slăbi circuitele logice şi le amplifică pe cele emoţionale. Mai întâi maşina începu să sughită, apoi izbucni în lacrimi, iar la urmă se tângui că viaţa e groaznică. Văzând aceasta, Trurl amplifică semantica şi mai adăugă un supliment de voinţă. Maşina declară că de acum încolo Trurl trebuie să asculte de ea şi-i porunci să-i mai construiască alte şase etaje la cele nouă pe care le avea deja, ca să poată medita asupra esenţei existenţei. Îi montă atunci un filtru filosofic, după care maşina încetă să i se mai adreseze, îmboldindu-l numai cu curentul. După multe rugăminţi, izbuti s-o facă să fredoneze cântecelul „O băbuţă şi-o broscuţă locuiau într-o căsuţă”. Dar la asta s-a redus tot talentul ei vocal. Începu atunci să răsucească, să filtreze, să amplifice, să slăbească, să mai îndrepte pe ici, pe colo, până ce i se păru că mai bine nici că se mai poate. Atunci maşina îl blagoslovi cu nişte versuri, că mulţumi cerului pentru prudenţa lui. Ce-ar mai fi râs Clapauțius, auzind aceste rime şchioape şi posomorâte, pentru sare modelase mai întâi formarea Cosmosului, apoi a tuturor civilizaţiilor posibile! mai adăugă şase filtre antigrafomanice, dar ele se frânseră ca nişte chibrituri. Trebui să le facă din oţel special. Pe urmă lucrurile începură să meargă ceva mai bine, din punct de vedere semantic. Îi mai contactă un generator de rime, dar cât pe-aci să arunce totul în aer, deoarece maşina dorea acum să devină misionar printre triburile astrale sărace. Însă în ultima clipă, când era gata să se repeadă asupra ei cu ciocanul, îi veni în minte ideea salvatoare. Scoase din ea toate circuitele logice şi puse în locul lor egocentrizatori aducători cu cuplaj narcisiatic. Maşina se legănă uşor, începu să râdă, să plângă şi spuse că o doare ceva la etajul trei, că s-a săturat de toate, că viaţa e plină de ciudăţenii şi toţi sunt nişte ticăloşi, că în curând o să se stingă şi ea şi că nu vrea decât

un singur lucru: să nu fie dată uitării atunci când nu va mai fi. Apoi, ceru nişte hârtie. Trurl răsuflă uşurat, o deconectă şi se duse la culcare. A doua zi îl vizită pe Clapauțius. Acesta auzind că e poftit să-l vadă în acţiune pe Electrobard – pentru că aşa hotărâse Trurl să-şi boteze maşina – îşi lăsă lucrul baltă, şi, aşa cum se găsea, o porni după Trurl, dornic să fie cât mai degrabă martorul înfrângerii prietenului său.

Trurl conectă mai întâi circuitele de încălzire, apoi dădu drumul la un curent slab, mai alergă de câteva ori în sus pe scări – Electrobardul semăna cu un uriaş motor de vapor, făcut din galerii de oţel, acoperit cu tablă nituită şi prevăzut cu tot felul de maşinării şi trape – până ce, în sfârşit, frământându-se, veghind ca tensiunea anodică să fie normală, spuse că aşa, pentru încălzire, o să înceapă cu o mică improvizaţie oarecare. Pe urmă, se înţelege. Clapauțius va putea să dea maşinii teme de versificat după cum îi va pofti inima.

Când indicatorii arătară că forţa lirică a ajuns la maximum, Trurl mişcă uşor întrerupătorul cm mâna tremurândă şi aproape imediat, cu un glas puţin răguşit, dar emanând un farmec ciudat de sugestiv, maşina rosti:

— Scrâşerâcnirâcnic purcicotcodracocristofonic.

— Asta-i tot? – întrebă după o pauză Clapauțius, cu multă bunăvoinţă în glas. Trurl îşi muşcă buzele, mai adăugă maşinii puţină tensiune şi iar o porni. De data aceasta vocea ei era mult mai clară; puteai chiar să te delectezi cu adevărat, auzind sunetele acelea solemne, de bariton, vibrând fermecător:

Apăntulă nevgiosul prea băndele gravaşne
În cociul trumlii văpşe, boaita costră spuce.
Oproaşele znămânce, văjvirlele uvznice.
Ia poarşele corşlive gedeaba văzcaşne!

— În ce limbă a fost asta? – întrebă Clapauțius observând liniştit panica ce-l cuprinsese pe Trurl. Acesta, dând disperat din mâini, alergă, duduind, pe scări până în vârful uriaşului de oţel. Putea fi văzut cum se târăşte în patru labe

prin trapele deschise înăuntrul maşinii, cam ciocăneşte pe ici, pe colo, înjurând ca turbat, cum răsuceşte ceva, zornăind nişte chei, şi iar se târăşte la repezeală spre alt nivel. În sfârşit, scoţând un strigăt de triumf, aruncă lampa arsă pe podeaua halei. Lampa se sparse în bucăţi la un pas de Clapauțius, dar Trurl nici nu binevoi să-şi ceară scuze pentru această imprudenţă. Puise la repezeală o lampă nouă în locul celei vechi, îşi şterse mâinile murdare cu o cârpă moale şi îi strigă de sus lui Clapauțius să pună în funcţiune maşina. Îndată se auziră următoarele cuvinte:

Trei, aştărme vârstoace, mlaşta tâşă zdâjmă.
Apalaida nodită noroiştea groace.
Gârnă malpoleaşă astă preazvă trâjmă.
Că bamba se strămurce şi goală se-ntoarce.

— Ei, acum e mai bine! – exclamă Trurl, convins pe jumătate. Ultimele cuvinte au avut chiar un sens, ai văzut?

— Dacă asta-i tot… spuse Clapauțius, care era acum întruchiparea supremei bunăvoinţe.

— Pe toţi dracii! – urlă Trurl şi iar dispăru în măruntaiele maşinii. Se auziră din nou ciocănituri, huruituri, plesnituri, ca şi blestemele înăbuşite ale constructorului. La un moment dat scoase capul prin mica clapă de la etajul trei şi strigă: Dă-i drumul acuma!

Clapauțius apăsă pe butonul de contact. Electrobardul începu să tremure din creştet până-n tălpi şi rosti:

Râvnind mocirstă murdă, lângeraş şoldos.
Singurcipca mimoaică…

Aici se întrerupse, căci Trurl, înfuriat, trăsese de un cablu. Ceva hârâi înăuntru şi maşina tăcu. Clapauțius râdea cu lacrimi, ţinându-se cu mâinile de burtă. Trurl umbla de colo până colo, roşu de ciudă. Deodată ceva trosni, pocni şi maşina începu grav şi pe înţeles:

Egoism, trufie, ură – sufletului sunt micime.

Se convinse de îndată, dorind, cu Electrobrad
Să se-ntreacă-un oarecare Clapauțius, nici sutime
N-o s-atingă în lupta dreaptă cu vestitul goliard.

— Ha, ha! Poftim! O epigramă! Cât se poate de potrivită! strigă Trurl, coborând în cerc pe scările în spirală atât de repede că aproape căzu în braţele colegului său care, puţin surprins, încetase să mai râdă.

— A, e o prostie – zise repede Clapauțius. Şi în afară de asta, nu a făcut-o el, ci tu!

— Cum adică, eu?!

— Ai scris-o tu mai înainte. Îmi dau seama după răutatea neputincioasă a conţinutului şi primitivismului rimelor.

— Aşa! Atunci, poftim, cere altceva! Orice pofteşti! Ei, de ce taci? Ţi-e frică, ai?

— Nu mi-e frică deloc, mă gândesc doar – zise iritat Clapauțius, căznindu-se să găsească cea mai grea dintre problemele posibile, deoarece era convins pe drept cuvânt că disputa în jurul perfectibilităţii versurilor compuse de maşină nu se va termina uşor. Să facă o poezie despre cibernetică! – zise el deodată, luminându-se la faţă. Să fie nu mai mult de şase versuri, dar să vorbească despre dragoste şi trădare, despre muzică, despre negri africani, despre sferele înalte, despre nefericire, despre incest. Totul să fie rimat şi toate cuvintele să înceapă cu C.

— Daa? Şi n-ai vrea să-ţi toarne o întreagă conferinţă despre teoria generală a automatelor nelimitate? i-o trânti Trurl, înfuriat la culme. Cum poţi să pui asemenea condiţii pros…

Dar nu termină, căci dulcele glas de bariton, umplând hala toată, începuse:

Călin, cibertoman, cinic, căta ca o comoară
Al crăiesei cernite corp curat ca cristalul
Cu citera cântându-i. Crăiasa cea cuminte
Credea-n curatu-i cuget, ciudatele-i cuvinte…
…Călin culcuşul cercă cu cumnăţica-i chioară!!

— Ei, ce mai zici? – întrebă Trurl satisfăcut, punându-şi mâinile în şold. Dar Clapauțius, fără să stea pe gânduri, spuse repede:

— Acum ceva cu G! Un catren despre o fiinţă care a fost totodată maşină gânditoare şi negânditoare, impulsivă şi crudă, care a avut şaisprezece iubite, aripi, patru cufere pictate, şi în fiecare cufăr câte o mie de taleri de aur cu chipul împăratului Barbă-ncălcită, care avea două palate şi care a dus o viaţă de ucigaş de…

— Ghebosul Grig Generatorul, gârbovindu-şi grumazul, ghiorăi greţos… Începu maşina, dar Trurl sări la pupitru, apăsă pe întrerupător şi, acoperindu-l cu propriul corp, strigă, aproape sufocat:

— Gata cu toate prostiile astea! N-am să admit să se prăpădească un asemenea talent! Ori comanzi nişte versuri ca lumea, ori s-a terminat!

— Da’ ce, astea nu-s versuri ca lumea? – începu Clapauțius.

— Nu! Astea-s nişte jocuri, rebusuri! N-am construit maşina pentru nişte idioate de cuvinte încrucişate! Ăsta-i un meşteşug ordinar, şi nu Marea Artă! Te rog să-i dai o temă, poate să fie cât de grea…

Clapauțius rămase multă vreme pe gânduri, se încruntă şi la urmă spuse:

— Bine. Atunci să fie ceva despre dragoste şi moarte, dar totul să fie exprimat în limbajul matematicilor superioare, mai ales al algebrei tensorilor. Poate fi chiar topologia şi analiza superioară. Şi pe deasupra, să fie destul de îndrăzneţ din punct de vedere erotic, chiar cu anumite îndrăzneli şi în sfere cibernetice.

— Ai înnebunit, se vede. Despre dragoste în spirit matematic? Nu, te-ai scrântit de-a binelea – începu Trurl. Dar amuţi, o dată cu Clapauțius, căci Electrobardul se porni să recite:

Integrând în după-amiaza arzătoare
Ale Ciberiadei grupuri unimodulare.
Timidul cibernetic în mari extreme căzu.

Neştiind, dragoste să fie sau nu?

Feriţi din cale-bi Laplacieni, de seară până-n zori.
Şi versori ai vectorilor din zori până-n seară!
Mai aproape, contraimagini, căci e vremea doară
Iubita s-o reduci la dulci îmbrăţişări!

Vibraţii semimetrice, în geamăn reunite.
El schimbă în rotaţii, cuplaje returnante.
Şi atâta de cascadice, rapide, trepidante.
Că dintr-o clipă-ntr-alta trezesc scurtcircuite!

Tu, clasă transfinală! Mărime-a nemărginirii!
Continuum ireductibil! Vă spun ca să se ştie!
Pe Crhistoffel cu Stoks îi dărui pe vecie
Pentru prima şi ultima derivată a iubirii.

Adâncuri plurifolii de spaţii interstelare
Arată-le celor prinşi în teorii-chichiţe.
Ciberiadă a ciprişilor, cu totul bimodală
În gradienţi înmulţiţi eu zbor de porumbiţe!

O, nu ştie ce-i plăcerea cel ce necunoscute
Meandre ale lui Moebius cercetează
Şi studiul tipologic blând nu-l inaugurează
În spaţiile lui Weyl şi Brouwer neştiute!

Tu, multistratuală a simţirii comitantă.
Cât eşti de preţioasă numa acela simte
Ce parametrii acestor fantome le presimte.
Pierind în nanosecunde şi arzând de îndată!

Ca punctul intrat în sistem holonomastic.
Lipsit, prin asimptotă, de coordonatele lui zero.
Aşa, în ultima proiecţie, cu o ultimă mângâiere.
Sărmanul cibernetic se stinge de dragoste...

Şi cu aceasta turnirul poetic se încheie, Clapauțius se

întoarse îndată acasă, spunând că o să se întoarcă cu noi teme, dar nu se mai arătă, de teamă că, fără să vrea, o să-i ofere lui Trurl încă un motiv de laudă. Acesta, în schimb, declară că Clapauțius a fugit, neputându-şi ascunde puternica emoţie. La care, Clapauțius ripostă, spunând că de când la construit pe Electrobard, Trurl şi-a luat-o în cap de-a binelea.

După puţină vreme vestea despre bardul electric ajunse la adevăraţii, adică la obişnuiţii poeţi. Jigniţi de moarte, hotărâră să ignore maşina. Dar se găsiră câţiva care, prea curioşi, se furişară să vadă cum arată Electrobardul. Trurl îi primi politicos, în hala plină de hârtii scrise, fiindcă bardul scria întruna zi şi noapte. Poeţii erau avangardişti, în schimb Electrobardul compunea în stil clasic, fiindcă Trurl, pricepându-se prea puţin la poezie, îşi bazase programele „inspiratoare” pe operele clasicilor. Oaspeţii începură să-şi bată joc de Electrobard, încât acestuia mai că nu-i plesniră tuburile catodice, şi se îndepărtară triumfători. Dar maşina poseda un sistem de autoprogramare, adică un circuit special de amplificare ambiţională cu siguranţe de şase kiloamperi, aşa că în scurt timp totul se schimbă din temelii. Versurile ei deveniră întunecate, echivoce, magice şi emoţionante, complet neinteligibile. Şi astfel, când veni al doilea grup de poeţi, ca s-o ironizeze şi s-o ia peste picior, maşina le răspunse cu o improvizaţie atât de modernă, că li se opri răsuflarea, iar a doua poezie provocă o serioasă criză unuia dintre creatorii din generaţia vârstnică, posesor a doua Premii şi al unui monument în parcul oraşului. De atunci niciun poet nu se mai putu abţine de a nu îl provoca pe Electrobard la un turnir liric. Şi veneau din toate părţile, cărând după ei saci plini de manuscrise. Electrobardul îl lăsa pe musafir să recite, apoi prindea îndată algoritmul poeziei lui şi, bazându-se pe el, îi răspundea cu versuri în acelaşi spirit, dar de două sute douăzeci până la trei sute patruzeci şi şapte de ori mai bune.

Curând ajunse la o asemenea îndemânare, încât, cu un sonet, două, făcea praf pe cel mai vestit poet. Şi asta nu

era bine, pentru că se dovedi că dintre toţi ieşeau basma curată doar grafomanii, care nu disting versurile bune de cele rele. Aceştia se întorceau deci nepedepsiţi, doar unul şi-a frânt piciorul, împiedicându-se la ieşire de un mare poem epic al lui Electrobard, un poem cu totul nou, care începea cam aşa:

Pustiu întunecos... în bezna pustie
O urmă pipăibilă, dar neadevărată.
Şi vântul turbat, privirea încă vie.
Şi paşi că ai întoarsei din război armată.

În schimb, pe adevăraţii poeţi, Electrobardul îi decima, deşi indirect, pentru că nu le făcea niciun rău. Cu toate astea, un liric venerabil, apoi doi avangardişti se sinuciseră, sărind din vârful unei stânci care, printr-o fatală coincidenţă, se afla tocmai pe drumul care lega reşedinţa lui Trurl de staţia de cale ferată.

Poeţii convocară îndată nenumărate adunări de protest şi cerură ca maşina să fie sigilată. Dar în afară de ei nimeni nu luă în seamă cele întâmplate. Ce-i drept, redacţiile gazetelor se bucurau chiar, deoarece, Electrobardul, scriind sub câteva mii de pseudonime în acelaşi timp, avea mereu gata poeme de dimensiuni diferite pentru orice ocazie, iar această poezie ocazională era astfel scrisă încât cetăţenii îşi smulgeau gazetele din mâini şi pe străzi puteai vedea numai chipuri strălucind de satisfacţie, zâmbete distrate sau se auzeau oftaturi uşoare. Versurile Electrobardului erau cunoscute de toţi. Văzduhul se cutremura de rimele lui superbe, iar naturile mai sensibile, cucerite de metaforele sau asonantele special construite, mai că na leşinau uneori. Dar gigantul inspiraţiei poetice era pregătit şi pentru asemenea situaţii, deoarece îndată producea un număr corespunzător de sonete dezmeticitoare.

Trurl însă avea din cauza acestei invenţii numai necazuri. Clasicii, ca mai bătrâni, nu prea-l deranjau, dacă n-ar fi să socotim pietrele cu care-i spărgeau sistematic geamurile sau anumite substanţe cărora nu li se poate spune pe nume

şi cu care îi era mereu împroşcată casa. Mai rău era cu cei tineri. Un poet din generaţia cea mai tânără, ale cărui versuri se distingeau prin marea lor forţă lirică, iar el însuşi prin cea fizică, l-a bătut măr. Cât timp a stat în spital, s-au întâmplat şi alte lucruri mai rele. Nu exista zi fără o nouă sinucidere, fără vreo înmormântare. La poarta spitalului se postaseră pichete, se auzeau împuşcături, pentru că în loc de manuscrise poeţii aduceau tot mai des în serviete puşti mitraliere, ameninţându-l pe Electrobard care însă, având o natură de oţel, nu i se putea întâmpla mare lucru, întors acasă, disperat şi slăbit, constructorul hotărî într-o noapte să-şi demonteze cu propriile mâini geniul pe care-l crease.

Când, şchiopătând uşor, se apropie de maşină, aceasta, văzând în mâna lui cleştele şi în ochi fulgerări de disperare, izbucni în versuri de un lirism covârşitor, cerându-i îndurare, iar bietul Trurl, printre suspine, aruncă cât colo instrumentele şi făcu calea întoarsă, înotând până la genunchi în creaţii ale electrospiritului, care umpleau ca un ocean foşnitor de hârtii întreaga hală.

Însă în luna următoare, când văzu cât are de plătit pentru electricitatea consumată de maşină, i se făcu negru înaintea ochilor. Ar fi fost bucuros să se poată sfătui cu vechiul său prieten Clapauțius, dar acesta dispăruse, de parcă l-ar fi înghiţit pământul. Nevoit să-şi stoarcă singur creierii, într-o noapte Trurl îi tăie maşinii curentul, o demontă, o încarcă pe o navă, o duse pe un mic planetoid şi acolo o montă la loc, dându-i ca izvor de energie creatoare a grămadă de atomi.

Apoi se întoarse pe furiş acasă. Dar cu asta necazurile nu s-au sfârşit, căci Electrobardul, neamaiputând să-şi publice operele, începu să le transmită pe toate lungimile de undă, provocând echipajelor rachetelor şi pasagerilor acestora o stare de amorţeală lirică. Persoanele mai sensibile cădeau pradă crizelor de admiraţie, urmate de o apatie generală. Stabilind care e cauza, comandantul navigaţiei cosmice se adresă oficial lui Trurl cu cererea de a lichida imediat aparatul care-i aparţinea şi care, prin lirismul lui, deranja ordinea publică şi dăuna sănătăţi pasagerilor.

Atunci Trurl începu să se ascundă. Nemaiputând fi găsit, fură trimişi pe planetoid nişte montori care să-i astupe Electrobardului orificiul liric. Dar el îi zăpăci pa toţi cu câteva balade, încât nu-şi putură îndeplini misiunea. În locul lor fură trimişi atunci nişte surzi, dar Electrobardul le transmise informaţia lirică prin semne. Se vorbea tot mai mult despre necesitatea trimiterii unei expediţii disciplinare sau despre bombardarea electropoetului. Din fericire, tocmai atunci îl cumpără un principe din sistemul astral vecin şi-l transportă, împreună cu micul planetoid, în împărăţia lui.

Abia acum Trurl putu să-şi facă din nou apariţia şi să răsufle cu adevărat. Ce-i drept, pe bolta sudică, din când în când se pot vedea explozii de supernove, cum nici cei mai bătrâni nu-şi amintesc să fi văzut, şi umblă zvonul că aceasta ar avea o oarecare legătură cu poezia. Asta pentru că principele care-l stăpânea acum pe Electrobard, sclav al unor capricii cât se poate de ciudate, poruncise, se pare, astroinginerilor lui să-l conecteze la constelaţia uriaşilor albi şi, ca urmare a acestui fapt fiecare strofă este transformată în protuberanţe gigantice de sori, cel mai mare poet al Cosmosului transmiţându-şi astfel operele sale prin impulsuri de foc tuturor abisurilor galactice deodată. Într-un cuvânt, acel principe făcu din Electrobard un motor liric al aglomeraţiilor de stele. Dar chiar dacă în toate astea ar fi fost măcar o fărâmă de adevăr, lucrurile se petreceau prea departe ca să poată deranja somnul lui Trurl, care s-a jurat pe toţi sfinţii să nu se mai apuce niciodată de modelarea cibernetică a proceselor de creaţie.

Expediţia a doua sau oferta regelui Ferocius

EXCEPŢIONALELE REZULTATE pe care le-au obţinut datorită aplicării reţetei lui Garganţian au trezit într-atât pofta de aventură a celor doi constructori, încât au hotărât să pornească iarăşi în necunoscut. Însă când a fost să stabilească ţinta călătoriei, au văzut că nu pot cădea de

acord, fiecare având o altă părere. Trurl, căruia îi plăceau ţările calde, se gândise la Focalia, ţara în care locuiau Picioarele-de-Flăcări. În schimb Clapauțius, o fire mai rece, alesese polul galactic al frigului, un continent negru printre stelele de gheaţă. Tocmai voiau să se. Despartă, certaţi de-a binelea, când lui Trurl îi veni ideea cea mai bună:

— Propun – zise el – să dăm publicităţii intenţia noastră, şi din toate ofertele pe care le vom primi să alegem pe aceea care ni se pare cea mai promiţătoare sub toate aspectele.

— Prostii! – zise Clapauțius. Unde vrei să dai anunţul? La gazetă? Cât de departe poate ajunge o gazetă? Până la cea mai apropiată planetă face o jumătate de an. Vom avea de aşteptat, nu glumă, până primim prima ofertă.

Zâmbind cu un aer de superioritate, Trurl îi dezvălui atunci planul lui original pe care Clapauțius, vrând-nevrând, trebui să-l accepte. Se puseră deci amândoi pe treabă. Cu ajutorul unor instalaţii speciale, pe care le construiră la repezeală, atraseră din apropiere nişte stele şi făcură din ele o inscripţie uriaşă, vizibilă de la depărtări de-a dreptul incalculabile. Inscripţia aceea reprezenta tocmai anunţul. Primul cuvânt era compus numai din uriaşi albaştri, şi asta ca să se atragă mai bine atenţia eventualului cititor din Cosmos. Altele fură compuse din tot felul de resturi stelare, mai mărunte. Scria acolo că Doi Renumiţi Constructori caută un post bine plătit, corespunzător talentelor lor, de preferinţă la curtea unui rege bogat; condiţiile conform contractului. Nu trecu multă vreme şi într-o bună zi în faţa casei celor doi prieteni ancoră un vehicul ciudat, strălucind în soare de parcă ar fi fost turnat din sidef. Avea trei picioare principale sculptate şi alte şase ajutătoare. Acestea din urmă nu atingeau pământul, de fapt, nu foloseau la nimic şi arătau de parcă constructorul navei n-ar fi ştiut ce să facă cu giuvaerurile, deoarece picioarele astea erau făcute din aur curat. Din navă, pe nişte scări superbe, cu două rânduri de fântâni care începură să ţâşnească singure imediat după aterizare, coborî un străin foarte distins, însoţit de un alai de maşini cu şase picioare; unele îl masau,

altele îl susţineau sau îi făceau vânt cu nişte evantaie mari, iar cea mai mică zbura deasupra frunţii sale impunătoare, presărând de sus miresme parfumate, prin ai căror nori neobişnuitul musafir, în numele stăpânului său, regele Ferocius, propuse celor doi constructori slujbe la curtea acestuia.

— Şi în ce va consta munca noastră? – se interesă Trurl.

— Amănuntele le veţi cunoaşte, stimaţi domni, la faţa locului – răspunse străinul îmbrăcat în nişte şalvari de aur, având un capişon cu urechi, de care atârnau numai perle, manta largă de o croială deosebită, iar în loc de buzunare nişte sertăraşe cu tot felul de dulciuri. Pe corpul lui maiestuos alergau de colo-colo mici jucărioare mecanice, de care el se ferea atingându-le uşor, cu gesturi aristocratice, atunci când îl supărau prea tare.

— Acum – continuă străinul – pot să vă spun doar că Incomparabilitatea Sa Ferocius este un mare vânător, un neînfricat învingător al tuturor sălbăticiunilor galactice, iar măiestria lui vânătorească a atins un asemenea apogeu, încât cele mai teribile răpitoare au încetat de a mai fi demne de atenţia lui. De aceea el suferă, caută adevărate primejdii, fiori necunoscuţi încă şi cere…

— Înţeleg! – răspunse vioi Trurl. Noi trebuie să-i construim noi tipuri de animale sălbatice, mai sălbatice şi mai primejdioase decât oricare altele, nu-i aşa?!

— Sunteţi, stimate constructor, deosebit de perspicace! – zise demnitarul. Atunci, cum rămâne, domnilor, sunteţi de acord?

Clapauțius, mai practic, întrebă şi de condiţii, dar cum trimisul regelui îi convinse de larga generozitate a stăpânului său, nu mai zăbovіră. Împachetându-şi câteva cărţi şi alte lucruri personale, urcară scările tremurând de nerăbdare şi intrară în navă. Aceasta începu să vibreze, se învălui apoi în nişte flăcări mari, care aproape că îi înnegriră picioarele aurite, şi dispăru în neagra noapte galactică.

În timpul scurtei călătorii, demnitarul le explică amănunţit constructorilor obiceiurile care domneau în ţara lui Ferocius, le vorbi despre firea veselă şi largă ca Tropicul

Racului a monarhului, despre bărbăţia lui recunoscută, iar, până când nava ateriză, cei doi constructori învăţaseră să vorbească în limba ţării respective.

Mai întâi fură găzduiţi într-un palat splendid, aşezat pe versantul unui munte din afara oraşului, care avea să le fie de-acum încolo reşedinţa permanentă. După ce se odihniră puţin, regele le trimise o caretă, la care erau înhămaţi şase monştri cam nu mai văzuseră până atunci. În faţa boturilor aveau fixate nişte filtre speciale contra focului, căci din gâtlejuri vărsau numai flăcări şi fum; în afară de asta aveau şi aripi, dar tăiate în aşa fel, încât să nu se poată ridica în aer, nişte cozi din solzi de oţel, lungi şi răsucite, şi câte şapte labe cu gheare, care găureau caldarâmul când păşeau. Văzându-i pe constructori ieşind din palat, întregul echipaj urlă într-un glas, scoţând foc pe nări şi noroi de pucioasă prin urechi şi vru să se arunce asupra lor. Dar vizitii în armuri de azbest şi valeţii regelui se aruncară asupra monştrilor înnebuniţi cu nişte motopompe, lovindu-i cu jeturi de Laseri şi Maseri până ce îi îmblânziră. Abia atunci Trurl şi Clapauțius putură să se urce în careta cea minunată, care o şi porni iute, în pas de balaur.

— Ascultă – îi şopti Trurl la ureche lui Clapauțius, văzând că zboară ca viforul, răsturnând totul în cale şi lăsând nori de pucioasă în urma lor – simt că regele ăsta nu se va mulţumi cu te miri ce, dacă are asemenea bidivii, ce zici?…

Dar chibzuitul Clapauțius tăcea. Faţadele caselor, argintate sau încrustate cu diamante şi safire, se vedeau zburdând prin faţa geamurilor caretei, care gonea vijelios, în şuierăturile balaurilor şi chiuiturile scutierilor. În sfârşit, poarta uriaşă de fier a palatului se deschise şi careta, făcând nişte cotituri atât de fantastice de era cât pe-aci să ardă florile pe lângă care trecea, se opri în faţa frontonului negru ca noaptea al palatului, deasupra căruia cerul era mai azuriu decât safirul. Trâmbiţaşii începură să sufle în nişte cochilii mari de melc, răsucite şi, în aceste sunete ciudate, mici de tot faţă de imensitatea scărilor, coloşilor de piatră ce străjuiau de ambele părţi ale porţilor şi faţă de rândurile strălucitoare ale gărzii de onoare, Trurl şi

Clapauțius intrară în încăperile vaste ale castelului.

Regele Ferocius îi aştepta într-o sală uriaşă, care avea o formă deosebit de ciudată, de ţeastă de animal şi arăta pe dinăuntru ca o peşteră înaltă, boltită şi turnată în argint. În locul în care ţeasta ar fi trebuit să aibă un orificiu pentru şira spinării se afla o fântână neagră, de o adâncime necunoscută, iar în spatele ei se înălţa tronul, deasupra căruia se încrucişau, ca nişte spade de flăcări, raze de lumini ce răzbăteau prin ferestrele înalte, aşezate în locul orbitelor ţestei de argint. Plăci de email gălbui lăsau să treacă o lumină caldă, puternică, dar totodată brutală, căci făcea ca fiecare lucru să-şi piardă culoarea proprie şi să capete culoarea focului. De departe constructorii îl zăriră pe Ferocius, care, nerăbdător, nu stătea o clipă pe tron, ci se plimba cu paşi răsunători pe plăcile argintii ale pardoselii şi, vorbindu-le, ca să întărească cele spuse, tăia uneori aerul cu mâna cu un gest hotărât:

— Bine-aţi venit, constructorii mei! – le spuse el, prinzându-i pe amândoi în tăişul privirii. După cum ştiţi desigur de la Protozorius, maestrul ceremoniilor vânătoreşti, doresc să-mi construiţi noi soiuri de animale! Dar aş vrea, cred că înţelegeţi şi singuri, să nu mă împiedic de vreun munte oarecare de oţel, târându-se pe o sută de şenile, fiindcă asta e o problemă pentru artilerie, nu pentru mine. Potrivnicul meu trebuie să fie puternic şi rapace, iute şi agil, şi, înainte de toate, de o subtilă perversitate. Pentru ca, vânându-l, să-mi pot desfăşura toată măiestria mea vânătorească! Trebuie să fie un animal şiret şi deştept, să cunoască arta camuflării urmelor, furişărilor tăcute şi atacurilor fulgerătoare; aceasta este voinţa mea!

— Să ne fie cu iertare, Maiestatea Voastră – zise Clapauțius, făcând o plecăciune – dar, îndeplinind prea bine dorinţele Domniei Voastre, nu punem în primejdie persoana şi sănătatea Voastră?

Regele râse atât de tare, că vreo câteva briliante căzură de pe candelabru, făcându-se praf la picioarele ambilor constructori, care tremurară fără voia lor.

— Să nu vă temeţi de asta, prea cinstiţii mei constructori!

– zise regele, şi un umor negru îi sclipi în ochi. Nu sunteţi nici primii, nici ultimii, după cum cred. Şi vă mărturisesc că sunt un conducător drept, dar şi exigent. Prea mulţi pierde-vară, lingăi şi şarlatani de tot felul au încercat să mă păcălească. Prea mulţi, vă spun, strecurându-se sub cinstitul nume de inginer de vânătoare, au vrut să părăsească împărăţia mea încărcaţi cu saci de obiecte scumpe, lăsându-mi în schimb nişte dihănii prăpădite, care cădeau de la prima lovitură… Prea mulţi au vrut să mă tragă pe sfoară, silindu-mă astfel să iau măsuri corespunzătoare pentru viitor. Aşa că, de vreo doisprezece ani, orice constructor care nu-mi îndeplineşte dorinţele, care promite mai mult decât poate înfăptui, primeşte o dreaptă răsplată aşa cum am făgăduit: este aruncat în această prăpastie, sau, dacă doreşte altfel, îl fac vânat şi-l omor cu mâinile mele. Pentru asta vă asigur, domnii mei, că n-am nevoie de niciun fel de armă…

— Şi au fost… mulţi nefericiţi din ăştia? – întrebă Trurl cu glas mai slab ca de obicei.

— Mulţi? Sincer să fiu, nu-mi amintesc. Ştiu doar că până acum nu m-a satisfăcut niciunul, iar urletul acela înfricoşător cu care, căzând în fântână, îşi iau rămas bun de la această lume, durează tot mai puţin; se vede că muntele de cadavre se ridică tot mai sus, tot mai departe de fundul prăpastiei. Dar o să mai fie loc şi pentru alţii încă multă vreme, vă asigur!

După aceste teribile cuvinte se aşternu o linişte de mormânt. Fără să vrea, amândoi prietenii priviră în direcţia gurii negre a fântânii, iar regele îşi continuă plimbarea; tălpile lui masive loveau podeaua, de parcă cineva ar fi aruncat dintr-un vârf de munte stânci într-un abis plin de ecouri.

— Dar, cu îngăduinţa Maiestăţii Voastre, noi încă… ăă… n-am încheiat niciun contract – bâigui Trurl. N-am putea căpăta două ore de gândire? Trebuie să cântărim cum se cuvine cuvintele pline de miez ale Maiestăţii Voastre şi pe urmă vom vedea dacă putem accepta condiţiile sau…

— Ha, ha, ha! – izbucni regele, râzând de parcă s-ar fi

spart norii. Sau să vă-ntoarceţi acasă, nu? O, nu, domnii mei, aţi acceptat condiţiile din momentul în care aţi păşit pe bordul Infernandei, care e o parte a regatului meu. Dacă fiecare constructor, care nimereşte la mine, ar putea să plece când pofteşte, atunci ar trebui să aştept mult şi bine ca să mi se îndeplinească dorinţele! Aşa că veţi rămâne să-mi construiţi monştri buni de vânat... Pentru treaba asta vă dau răgaz douăsprezece zile, iar acum puteţi pleca. Dacă aveţi vreo cerinţă, dacă doriţi niscaiva bunătăţi sau delicii din regatul meu, adresaţi-vă cu curaj slugilor pe care vi le-am dat, căci n-am să vă refuz nimic, DEOCAMDATĂ!

— Cu permisiunea Maiestăţii Voastre, nu ţinem să gustăm niciun fel de bunătăţi, dar n-am putea vedea oare trofeele de vânătoare ale Maiestăţii Voastre, rezultate din activitatea celor de dinaintea noastră?

— Da, desigur, cum să nu! – zise regele binevoitor şi bătu din palme, de săriră scântei, luminând argintul pereţilor. Din cauza acestei puternice mişcări, se stârni un vânt care răcori pe dată capetele înfierbântate ale celor doi căutători de aventuri.

După o clipă şase ostaşi din garda regelui, în uniforme alb-aurii, îi conduseră pe Trurl şi Clapauțius într-un coridor întortocheat, un adevărat labirint semănând cu măruntaiele unui balaur împietrit. Nu fără mirare se învârtiră apoi prin uriaşul muzeu aşezat sub cerul liber; pe iarba splendid întreţinută erau răspândite de jur-împrejur, mai mult sau mai puţin bine păstrate, trofeele de vânătoare ale lui Ferocius.

În apropierea lor zăriră un colos, sfâşiat aproape în două, cu colţii rânjiţi spre cer, având corpul blindat cu solzi mari ca nişte scuturi; picioarele din spate, neobişnuit de lungi – erau, se vede, construite, pentru salturi uriaşe – zăceau pe iarbă, lângă coadă; în interiorul cozii se vedea o puşcă mitralieră, cu depozitul gol pe jumătate, ceea ce însemna că monstrul n-a cedat dintr-odată, fără luptă, teribilului rege. Faptul era dovedit şi de zdreanţa gălbuie, care atârna de colţii botului deschis pe jumătate, în care Trurl recunoscu carâmbul unei cizme ca acelea purtate de valeţii

regelui. Alături zăcea altă lighioană, semănând a şarpe, cm o mulţime de aripi scurte, arse de focul împuşcăturilor, iar măruntaiele electrice îi ieşiseră afară, formând o movilă alb-arămie. Mai încolo, o altă creatură îşi întinse spasmodic picioarele lungi ca nişte coloane, iar în gura-i căscată se juca vântul şuierând. Şi mai erau nişte dihănii cu ghearele pe roţi şi cu aruncătoarele de bombe şi şenile făcute praf până la ultima sârmuliţă, apoi nişte crustacee fără cap, cu nişte turnuleţe turtite, sfâşiate de lovituri, şi nişte grozăvenii bombate, prevăzute cu numeroşi creieri de rezervă, care se terciuiseră cu toţii în luptă, şi alte mascaroane săritoare, ca picioroangele lor telescopice frânte, şi nişte gângănii mici, otrăvitoare, care ştiau ba să se disperseze într-o turmă înverşunată, ba să se unească într-o ghiulea din care ieşeau ţevile ca nişte ochi negri, dar viclenia asta nu le-a salvat nici pe ele, nici pe creatorii lor. Şi aşa, printre rândurile atâtor rămăşiţe de monştri de tot felul, Trurl şi Clapauțius păşiră cu genunchii uşor îndoiţi, într-o tăcere înmărmurită, aproape funebră, de parcă s-ar fi pregătit pentru înmormântare, nu pentru o activitate serioasă de inventatori, până ce ajunseră la capătul înspăimântătoarei galerii a trofeelor regelui Ferocius. La poartă, lângă scările albe, îi aştepta careta: balaurii li se păreau acum mai puţin groaznici, în timp ce îi purtau, pe străzile ca un furnicar, către reşedinţa lor din afara oraşului. Şi când rămaseră singuri în camera cu tapet stacojiu, plină de plante delicate, în faţa mesei care se îndoia sub mulţimea de bunătăţi şi băuturi pregătite cu grijă, lui Trurl i se dezlegă, în sfârşit, limba. Începu să-l muştruluiască pe Clapauțius cu cuvinte nu prea alese, învinuindu-l că el, grăbindu-se să primească oferta maestrului de ceremonii, a adus toate necazurile astea pe capul lor. Nu era mai bine să fi gustat acasă, în linişte, roadele gloriei dobândite până atunci? Clapauțius nu scoase o vorbă, dar când lui Trurl îi trecu furia, şi mai degrabă căzu decât se aşeză pe un splendid scăunel de sidef, cu ochii lipiţi de somn, rosti scurt:

— N-avem ce face! Trebuie să ne apucăm de treabă.

Cuvintele acestea îl treziră cu totul pe Trurl. Începură îndată să examineze diferitele posibilităţi, ţinând seama de cele mai tainice ascunzişuri ale artei creaţiei cibernetice. Căzură repede de acord că cel mai important lucru va trebui să fie nu blindajul, nu puterea monstrului pe care îl vor construi, ci programul acestuia, adică algoritmul activităţii diabolice. Trebuie să fie o fiinţă cu adevărat ieşită din infern, de-a dreptul satanică! – îşi ziseră ei, şi, cu toate că nu ştiau încă în ce fel s-o înceapă, se simţeau acum cu inima mai uşoară. Când se apucară să proiecteze sălbăticiunea, pe care şi-o dorea atât de mult crudul monarh, puseră în opera asta tot sufletul lor. Lucrară o noapte şi o zi şi încă o noapte, apoi se aşezară la masă, iar când ulcioarele de Leyda, pline, începură să umble de la unul la altul, se simţiră atât de siguri pe ei, încât îşi zâmbiră pe ascuns, ca să nu observe servitorii, pe care, pe bună dreptate, îi socoteau spioni ai regelui. De faţă cu ei nu vorbiră nimic referitor la creaţia pe care o plănuiau, lăudară doar tăria de trăsnet a băuturilor şi delicioasele electrete în sos de ioni, servite de lacheii în fracuri, care umblau ca nişte sfârleze. Abia după cină, când ieşiră pe terasă, ca să admire panorama oraşului întins sub cerul întunecat, cu turnuri albe şi cupole negre, înecate în verdeaţă, Trurl îi zise lui Clapauțius:

— Să ştii că n-am învins încă, fiindcă treaba nu-i deloc uşoară.

— Ce vrei să spui? – întrebă în şoaptă prudentul Clapauțius.

— Păi, stai să vezi. Dacă regele o să înfrângă monstrul nostru mecanic, nu încape îndoială că-şi va ţine promisiunea. Ştii care, cea cu fântâna, considerând că nu i-am îndeplinit dorinţele. Dacă însă vom reuşi din cale-afară de bine… Înţelegi?

— Nu prea. Adică dacă n-o să-l poată învinge pe monstru?

— Nu. Dacă monstrul o să-l învingă pe rege, dragă colega… atunci cel ce va urma regelui la tron cred că n-o să ne ierte asta.

— Crezi că va trebui să răspundem în faţa lui? De obicei moştenitorul unui tron e bucuros că-l poate ocupa.

— Da, dar moştenitor va fi fiul său. Dacă o să ne persecute din dragoste filială sau pentru că aşa îi cere curtea, asta n-are importanţă pentru noi. Ce zici de una ca asta?

— La aşa ceva nu m-am gândit – zise Clapauțius posomorât şi adaugă mormăind: Adevărat, perspectiva nu e deloc îmbucurătoare. Nici într-un fel, nici în altul… Tu vezi vreo soluţie?

— Am putea crea un asemenea animal care să fie plurimuritor. Adică, regele o să-l rănească, el să moară, dar îndată să învie din nou. Regele iar îl va vâna, iar îl va răpune şi aşa mereu, până o să obosească…

— Cel obosit e întotdeauna furios – zise Clapauțius. Şi de fapt, cum îţi închipui tu sălbăticiunea asta?

— Nu mi-o închipui în niciun fel, schiţez doar posibilităţile… Cel mai simplu ar fi să meşterim un monstru lipsit de părţile vitale importante. De-ar fi să-l taie în bucăţele, el să crească la loc.

— Cum?

— Sub influenţa câmpului.

— Magnetic?

— Să zicem.

— De unde, domnule, să luăm un asemenea câmp?

— Asta încă nu ştiu. Poate să-l teleghidăm noi înşine, ce zici? – întrebă Trurl.

— Nu, asta nu e destul de sigur. De unde ştii că, pe timpul cât durează vânătoarea, regele n-o să ne închidă în vreo cazemată? Ideea cu teleghidajul trebuie că le-a venit multora, dar degeaba. Eu cred că noi nu trebuie să avem nicio legătură cu monstrul în timpul luptei.

— Atunci, am putea să construim un satelit artificial… şi cu el… sugeră Trurl.

— Tu dacă ai vrea s-ascuţi un creion, eşti în stare s-o faci cu o piatră de moară? – se burzului Clapauțius. Asta-i bună, satelit! Cum să-l construieşti? Cum să-l plasezi pe orbită? Nu există minuni în meseria noastră, iubitule! Nu, nu!

Maşinăria asta trebuie s-o concepem cu totul altfel!

— Dar cum s-o facem câtă vreme suntem mereu urmăriţi, tu nu vezi, nefericitule?! Lacheii şi slugile nu-şi iau ochii de pe noi, îşi bagă nasul peste tot şi nici vorbă să ne strecurăm nevăzuţi din palat măcar pentru o clipă. Şi pe urmă, maşinăria trebuie să fie mare, cum s-o transporţi? Cum s-o treci pe ascuns? Nu văd modalitatea!

— Stai binişor, nu te aprinde! – îl potoli chibzuitul Clapauțius. Poate că nici n-o să fie nevoie de maşinăria asta!

— Bine, dar monstrul trebuie să fie dirijat de ceva, iar dacă va fi dirijat de propriul său creier electronic, atunci regele îl va face bucăţele înainte de a mai apuca să zică „Adio, frumoasă lume!”

Tăcură îndelung. Afară se întunecase de-a binelea, iar jos, sub terasă, începură să mijească tot mai dese luminile oraşului. Deodată Trurl grăi:

— Stai, am o idee. Ce-ar fi dacă, sub pretextul construirii monstrului, am face pur şi simplu o navă şi am fugi cu ea? Ca să salvăm aparenţele, i-am putea face şi ochi, urechi, labe care, pe urmă, ca un camuflaj netrebuincios, le-am putea arunca în clipa startului! Cred că e o idee straşnică! Fugim – şi să ne găsească dacă poate!

— Dar dacă printre servitorii regelui e strecurat vreunul, constructor ca şi noi? Atunci cât ai clipi, te-a şi înşfăcat călăul. Şi, la drept vorbind, nici nu-mi convine să fugim. Ori noi, ori el – aşa stau lucrurile! Altă ieşire nu există.

— Bine zici, spionul s-ar putea pricepe la construcţii – constată Trurl necăjit. Atunci, pe mii de electrodraci, ce naiba să facem? Poate o Fată Morgana electronică?

— Aşa ca o fantomă, ca o arătare? Ca regele să fugă după ea zadarnic? Mersi! Cum s-o întoarce dintr-o asemenea vânătoare o să ne facă una cu pământul!

Iar tăcură, şi tot Trurl întrerupse tăcerea.

— Singura soluţie pe care o văd este ca monstrul să-l prindă pe rege, să-l răpească – pricepi? – şi să-l ţină închis. În felul acesta…

— Înţeleg. Nu e nevoie să continui. E o idee, nimic de zis.

L-am ţine, dar privighetorile cântă aici mai frumos chiar decât în Marilonda Proquind – încheie el abil, căci servitorii tocmai aduceau pe terasă nişte lămpi cu picioare de argint. Să zicem că aşa va fi – reluă când rămaseră iar singuri la lumina slabă a lămpilor. Dar cum o să facem să încheiem un acord cu prizonierul dacă şi noi o să fim aruncaţi în lanţuri în cine ştie ce văgăună de piatră?

— Adevărat – bombăni Trurl. Trebuie să găsim o altă combinaţie. De fapt, lucrul cel mai important este algoritmul monstrului!

— Mare descoperire! Se înţelege că fără algoritm nu putem face nimic. Altă ieşire nu există, trebuie să experimentăm!

Şi se apucară de experimentat. Mai întâi elaborară modelul regelui Ferocius şi al monstrului, deocamdată numai pe hârtie, matematic. Trurl îl conducea pe primul, Clapauțius pe al doilea. Şi începură să se înfrunte pe marile bucăţi de hârtie albă, întinse pe masă, cu atâta îndârjire, încât grafitul plesni în creioane. Monstrul se răsuci ca turbat cu integrale indefinite, sub loviturile ecuaţiilor regelui, şi căzu, dizolvat într-un număr infinit de necunoscute, însă. Iar se sculă, ridicat la o mai mare putere, dar regele îl izbi cu diferenţiale, făcând să-i zboare în toate părţile operatorii funcţionali, şi se iscă o asemenea încurcătură algebrico-neliniară, încât nici unu; din constructori nu putu să-şi dea seama ce s-a întâmplat cu regele şi cu monstrul, căci amândoi dispăruseră în puhoiul semnelor aşternute pe hârtie. Se ridicară atunci de la masă, mai traseră o duşcă din marea butelie de Leyda, ca să prindă puteri, apoi se aşezară şi o luară de la capăt, de data aceasta mai abitir, dând drumul la toată Marea Analiză. Şi lupta se înteţi pe hârtie atât de tare că grafioanele începură să miroase a ars. Regele gonea cu toţi coeficienţii săi teribili, rătăcea prin pădurea de semene sextuple, se întorcea pe propriile-i urme, ataca monstrul ca puterea a şaptea, de-l trecură toate sudorile; acesta, la rându-i, se descompuse în o sută de polinoame, pierdu un ies şi doi ygreci, se strecură sub linia de fracţie, se demonstrualiză, agitându-şi radicali şi o

porni din părţi asupra persoanei matematizate a regelui, încât toată ecuaţia se cutremură, lovită din spate. La rândul lui, Ferocius se rostogoli cu blindajul său neliniar, atinse un punct în infinit, se întoarse într-un suflet şi-l plesni pe monstru în scăfârlie prin toate parantezele, de îi căzu logaritmul din faţă şi puterea din spate. Trase apoi antenele la mijloc, prin covariante, de zburau creioanele, şi dă-i cu transformarea peste spinare şi încă o dată, încât, simplificat, regele se izbi de numărător cu toţi numitorii şi se întinse cât era de lung. Constructorii se ridicară de la locurile lor, râzând şi dansând, rupând hârtiile scrise sub ochii spionilor care, nefiind cunoscători în ale matematicii şi neînţelegând nimic, zadarnic îi urmăreau prin oglindă cu lunetele, până când cei doi începură să strige, unul mai tare ca celălalt:

— Victorie! Victorie!

Mult după miezul nopţii, în laboratoarele de investigaţie ale celei mai secrete poliţii din regat fu adusă butelia din care băuseră constructorii în timpul grelei lor munci. Îndată laboranţii-consultanţi deschiseră fundul ei dublu, scoaseră de acolo un minimicrofon şi un minimagnetofon, după care, concentrându-se asupra aparaturii, o puseră în funcţiune şi ore în şir ascultară cu cea mai mare atenţie toate cuvintele care răsunau în sala de marmură verde. Soarele răsărise, luminându-le feţele alungite de mirare, pentru că nimic din ceea ce auzeau nu era pe înţeles. Unul din glasuri spunea:

— Ei, cum e? L-ai aşezat pe rege?

— L-am aşezat.

— Unde? Aici? Bine! Acuma aşa, ţine picioarele alături! Unul lângă altul, îţi spun! Nu ale tale, măgarule, ale regelui! Aşa! Dă-i drumul, transformă repede! Ce ţi-a ieşit?

— Pi.

— Şi monstrul unde-i?

— În paranteză. Ei, regele a rezistat, vezi?

— A rezistat? Acuma ambele părţi înmulţeşte-le cu o cifră imaginară, aşa! Încă o dată! Schimbă semnele, cap de dovleac! Unde-l pui, blegule! Unde? Ăsta-i monstrul, nu regele! Aşa, aşa! O, bun, bine! Gata? Acum întoarce pe

fază, aşa, şi dă-i drumul în spaţiul real! îl ai?

— Îl am. Clapauţiuşel dragă! Ia uite ce s-a ales din bietul rege!

Ca răspuns se auzi un imens hohot de râs.

A doua zi, în care întreaga poliţie a trebuit să lucreze intens, după o noapte nedormită, constructorii cerură cuarţ, vanadiu, oţel, cupru, platină, cristale, titan, ceriu, germaniu şi toate celelalte elemente clin care se compune Cosmosul, precum şi maşini, mecanici calificaţi, ba chiar şi spioni căci se obrăzniciseră în aşa măsură, încât îndrăzniseră să scrie pe un formular în trei exemplare după cum urmează: „Cerem de asemenea spioni de diferite compoziţii şi formate, la alegerea Forurilor Competente”. În ziua următoare mai cerură pilitură de fier precum şi o draperie mare de pluş roşu, cu un mănunchi de clopoţei de sticlă la mijloc şi cu patru ciucuri mari la colţuri. Dădură chiar dimensiunile clopoţeilor. Regele, care fusese înştiinţat de toate acestea, se arătă foarte indignat, dar recomandă să se împlinească toate nevoile celor doi cutezători – DEOCAMDATĂ. Şi cum cuvântul regelui era sfânt constructorii obţinură tot ce doriră.

Erau lucruri cu totul noi şi nemaiîntâlnite. Aşa de pildă, sub numărul 48.999/11/K/T, intră în arhiva poliţiei exemplarul unei copii a cererii în care cei doi solicitau trei manechine de croitorie şi şase uniforme complete ale poliţiei regale, cu curele, arme, caschete, panaşe, şi cătuşe, precum şi colecţia pe ultimii trei ani a revistei „Poliţistul Patriei”. Totodată, la rubrica „Observaţii” dădură asigurarea că se obligă să înapoieze obiectele sus-numite în întregime şi fără stricăciuni în termen de douăzeci şi patria de ore de la primirea lor. În alt dosar de arhivă se găseşte copia scrisorii în care Clapauțius cerea furnizarea imediată a unei păpuşi în mărime naturală reprezentând pe ministrul poştelor şi telegrafului în uniformă de gală, precum şi o trăsurică mică, pe două roţi, lăcuită în verde, cu o lampă de petrol în partea stângă şi ca o inscripţie alb-albastră în spate, cu litere mari: SLAVĂ REGELUI! Din cauza trăsuricii şi păpuşei şeful poliţiei secrete a înnebunit şi a trebuit să fie

scos la pensie. Trei zile mai târziu cerură un butoi cu ulei de ricină de culoare roz. Apoi nu mai cerură nimic, continuând să lucreze în subteranele reşedinţei lor, de unde se auzeau cântece sălbatice şi zgomotul necontenit al ciocanelor, iar în amurg lumini azurii se cerneau prin ferestruicile ca gratii ale pivniţei, dând pomilor din grădină contururi fantomatice. Trurl şi Clapauțius, cu ajutoarele lor, în lumina vineţie a descărcărilor electrice, umblau de colo până colo de-a lungul pereţilor de piatră, iar când înălţau capetele, zăreau feţele diferiţilor servitori, lipite de geam şi fotografiind, chipurile din curiozitate, fiecare mişcare pe care o făceam. Într-o noapte când, obosiţi, se duseră la culcare, părţi ale aparaturii pe care tocmai o construiau fură transportate în secret cu an balon rapid în laboratoarele regale, unde, cu mâinile tremurânde, fură montate de optsprezece din cei mai renumiţi ciberneticieni care în prealabil depuseseră jurământ în faţa regelui. Din mâinile lor ieşi însă doar un mic şoricel cenuşiu de zinc, care, scoţând din botişor baloane de săpun, alerga de colo până colo pe masă, iar de sub codiţă îi curgea un praf alb, ca de cretă, desenând cuvintele: VA SĂ ZICĂ NU-I O MINCIUNĂ CĂ NU NE IUBIŢI! Niciodată în istoria regatului şefii poliţiei secrete nu au fost schimbaţi atât de repede. Uniformele, păpuşile, trăsurica verde, ca şi pilitura de fier, pe care constructorii le-au înapoiat în termen, fără întârziere, fură cercetate cu microscoape electronice. Dar în afară de un mic cartonaş în pilitură, cu cuvintele SUNTEM NOI, PILITURA, nu s-a mai găsit nimic. Au fost supuse verificărilor chiar diferiţii atomi ai uniformelor şi trăsuricii, dar fără folos. În sfârşit, sosi ziua în care munca urma să se încheie. Un vehicul imens, asemenea unui rezervor ermetic, pe trei sute de roţi, se opri la zidul care înconjura reşedinţa lui Trurl şi Clapauțius, iar constructorii scoaseră pe poarta deschisă draperia cu ciucuraşi şi clopoţei, şi când, în faţa comisiei, se deschise uşa vehiculului, o puseră în el, pe podea; apoi înăuntru începură să meşterească ceva, cu uşile închise, după care aduseră pe rând din pivniţă nişte vase mari de tablă, pline cu elemente chimice pisate

mărunt, şi toate acele prafuri cenuşii, argintii, albe, galbene şi verzui le presărară pe marginea draperiei larg întinse. După aceea ieşiră la lumina zilei, porunciră să se închidă vehiculul şi aşteptară cu ochii pe ceas timp de paisprezece secunde şi jumătate. După trecerea acestui interval de timp începu să se audă clar cum sună clopoţeii de sticlă, deşi vehiculul era complet nemişcat, şi toţi se mirau, căci numai un duh putea face draperia să se mişte. În clipa aceea constructorii se priviră şi spuseră:

— Gata! Puteţi să-l luaţi!

Toată ziua rămaseră pe terasă, dând drumul la baloane de săpun. Spre seară veni la ei distinsul Protozorius, maestrul de ceremonii, care-i atrăsese pe planeta lui Ferocius. Fu politicos, dar hotărât. Straja aştepta pe scări. El îi lămuri că trebuie să-i ducă imediat la locul care le-a fost destinat. Erau obligaţi să-şi lase toate lucrurile în palat, chiar şi îmbrăcămintea. În schimb, li se dădură nişte zdrenţe şi li se puseră cătuşe la mâini. Spre marea mirare a străjilor şi funcţionarilor poliţiei prezenţi acolo, ca şi a funcţionarilor judecătoreşti, amândoi constructorii nu se arătară câtuşi de puţin mânioşi, ba Trurl începu chiar să râdă, spunându-i fierarului, care-i pusese cătuşele, că-l gâdilă. Când fură aruncaţi în celule, se auzi în urma lor ecoul cântecului „Programatorul vesel”.

În vremea asta puternicul Ferocius tocmai părăsea oraşul în carul său de vânătoare, înconjurat de un întreg alai, iar în urma lui se întindea un şir lung de călăreţi şi maşini, nu tocmai de vânătoare, căci printre ele erau nu atât paşti mitraliere şi tunuri, cât imenşi laseri, flinte cu antimaterie şi aruncătoare de smoală în care se putea împotmoli orice creatură şi orice maşină.

Convoiul acesta puternic păşea vioi, semeţ şi vesel spre pădurile Coroanei şi nimeni nu se gândea măcar la cei doi constructori, care zăceau în închisoare, iar dacă cineva amintea de ei, asta era doar pentru a-i lua peste picior.

Când din turnurile terenului de vânătoare fanfarele argintii anunţară apropierea regelui, zăriră un vehicul imens ca un tanc, care se îndrepta în aceeaşi direcţie. Uşa

rezervorului, ridicată, se sprijinea pe nişte dispozitive speciale şi pentru o clipă se zări, ca un bot negru, gura tunului aţintită spre orizont. În aceeaşi secundă însă ceva ca o furtună, ca un nisip gălbui-cenuşiu, bufni dinăuntru, sărind atât de sus, că nu se ştia dacă era un animal sau nu. Zburând vreo sută de paşi, creatura ateriză fără zgomot, iar draperia în care era înfăşurată se dădu la o parte scoţând, în liniştea nemaipomenit de ciudată, un sunet asemănător unor clopoţei de sticlă. Apoi rămase aşa în nisip, ca o pată zmeurie, nu departe de monstrul pe care acum îl văzură bine cu toţii. Dar formele acestuia rămâneau mai departe neclare; era ca un fel de colină, destul de mare, prelungă, de culoarea împrejurimilor, ba chiar se părea că ceva ca un ciulin ars de soare îi creşte pe spinare. Valeţii regelui, fără să-l scape din ochi, dădură drumul la o întreagă haită de cibernargi, ciberbeci şi cibernoşi, care se aruncară lacomi asupra uriaşului chircit. Când ajunseră în apropierea sa, acesta nici nu deschise gura, nici nu vărsă foc pe nări, ci căscă doi ochi asemenea unor mici sori şi într-o clipă jumătate din haită se prefăcu în cenuşă.

— Oho, are laseraşi în ochi! Ia daţi-mi frumoasa mea armură anti-lumină, casca şi zalele mele iubite! – strigă regele celor din suită, iar aceştia îl îmbrăcară imediat într-un superoţel strălucitor. Luându-şi avânt de faţă cu toţi, regele o porni pe cibercalul său, care nu se temea de niciun fel de proiectile. Monstrul îl lăsă să se apropie; regele vântură sabia, încât tăişul ei făcu aerul să vuiască, iar capul tăiat al monstrului se rostogoli în nisip. Regele mai mult se mânie decât se bucură că totul mersese atât de repede şi hotărî să se răfuiască în mod deosebit cu cei doi constructori care-l dezamăgiseră în halul acesta, deşi suita îl ovaţiona pentru triumful dobândit atât de vitejeşte. Dar monstrul îşi mişcă uşor grumazul şi din mugurele apărut la capătul lui scoase un alt cap, care-şi deschise pupilele orbitoare, încercând să pătrundă prin armura regelui.

— O, nu sunt ei chiar atât de proşti, cu toate că trebuie să piară – îşi zise regele şi se repezi la monstru, dând pinteni armăsarului.

Mai lovi o dată, acum chiar în spinarea monstrului, care, ce-i drept, se cam băgase singur în calea loviturii. Văzduhul şuieră, oţelul scrâşni şi imensul corp, despicat în două, se rostogoli zbătându-se. Dar ce-i asta? Regele trase repede hăţurile cu stânga, căci în faţă-i apărură acum doi monştri, gemeni, mai mici, şi încă unul, mititel, lângă ei – era capul, tăiat cu o clipă înainte, care scosese între timp o codiţă şi picioruşe şi acum se zbenguia în nisip.

„Ei, asta-i bună! Doar n-am să-l tot ciopârţesc aşa întruna! Mulţumesc de asemenea vânătoare!” – îşi zise regele şi, supărat din cale-afară, se repezi asupra monştrilor. Tăia, împungea, sfâşia, hăcuia cu sabia ca turbat; monştrii se înmulţeau sub lovituri, se depărtau brusc, se aruncau unul asupra altuia, dispăreau şi iarăşi, unul, mare, cu pântecele lipit de pământ, încordându-şi grumazul, îi apăru în faţă, aidoma celui dintâi.

„N-am nicio satisfacţie – se gândi regele. Se vede că e prevăzut cu acelaşi sistem ca şi cel pe care mi l-a construit – ei, acum îi spune? – Dovleakington. Pentru sărăcia de idei de care a dat dovadă l-am căsăpit cu mâna mea în curtea palatului… N-am ce face, trebuie să pun în funcţie cibertunurile”…

Ceru să i se aducă un cibertun, ghintuit sextuplu. Ochi nici prea mult, nici prea puţin, atât cât trebuia, trase de sfoară, şi, fără zgomot, fără fum, proiectilul nevăzut porni spre monstru ca să-l facă mii fărâme. Dar nu se întâmplă nimic. Totul se petrecuse prea repede ca cineva să poată să observe ceva. Monstrul însă se lipi şi mai mult de sol şi-şi scoase laba în faţă, arătând tuturor degetele lungi, păroase: îşi bătea ioc de rege!

— Daţi-mi un tun de calibru mai mare! – strigă regele, prefăcându-se că nu observă gestul monstrului. Douăzeci de servitori aduseră un tun mai greu, regele ochi, ţinti, detună – dar în aceeaşi clipă monstrul sări la o parte. Regele vru să se apere cu sabia, dar nu apucă să mişte, că monstrul dispăru. Cei care au văzut scena povestiră mai târziu că era cât pe-aci să-şi piardă minţile. Monstrul, zburând prin aer, se desfăcu în trei, din nou acea

metamorfoză fulgerătoare, iar în locul corpului greoi şi cenuşiu apărură trei inşi în uniforme de poliţişti, care, încă din zbor, se pregătiră pentru îndeplinirea îndatoririlor de serviciu. Primul poliţist scoase din buzunar nişte cătuşe, cârmindu-şi zborul cu picioarele, al doilea, ţinându-şi cascheta cu panaş să nu-i zboare, cu mâna liberă scoase din buzunarul lateral un mandat de arestare, al treilea, în schimb, le ajută celorlalţi să asolizeze cu bine, lăsându-se ca o plăcintă sub tălpile lor, în chip de amortizor. Se sculă însă imediat şi se scutură de praf. În vremea asta primul îi puse regelui cătuşele, al doilea îi smulse sabia din mâini, apoi, aşa, încătuşat, începură să-l ducă prin pustiu, gonind în salturi uriaşe. Câteva secunde întreaga suită rămase ca împietrită, dar îndată urlă într-un glas şi o porni în goană după ei. Fugarii fură ajunşi de ciberarmăsari, săbiile scrâşniră, scoase din tecile lor, când al treilea poliţist răsucind un buton în dreptul pântecului, se chirci, mâinile îi crescură de doi coţi, picioarele i se îndoiră, lăsând să apară nişte spiţe, iar pe spinarea lui, preschimbată în capra unei trăsurici cu două roţi, se urcară ceilalţi doi poliţişti şi începură să-l croiască pe rege cu un bici lung, iar regele, înhămat, dând din mâini şi ferindu-şi de lovituri capul încoronat, galopa nebuneşte. Urmăritorii iar se apropiară; atunci poliţiştii îl apucară pe rege de cap şi-l băgară între ei, iar unul, mai repede decât ţi-ai putea închipui, se rostogoli între hulube şi, mormăind, pufăind, se preschimbă într-o sfârlează multicoloră, într-o elice iute ca trăsnetul. Trăsuricii parcă îi crescuseră aripi; zbura ca vântul, stârnind nisipul, săltând ca turbată prin hârtoape, încât după o clipă dispăru printre dunele deşertului. Convoiul regal se răsfiră, căutând urmele. Puseră la treabă şi ogari, veni şi rezerva poliţiei cu nişte motopompe şi începu să ude cu înfrigurare nisipul – asta pentru că în telegrama cifrată, trimisă de balonul de observaţie din nori, se strecurase, din grabă, o greşeală, probabil că telegrafistului îi tremurase mâna. Eşaloanele poliţiei goneau prin tot deşertul, fiecare tufiş, fiecare grămadă de urzici fu cercetată, răscolită, iradiată cu aparate Röntgen portative. Fură săpate o mulţime de gropi,

luându-se din ele probe pentru analiză. Însuşi procurorul general porunci să-i fie trimis ciberarmăsarul regal la interogatoriu. Seara se făcu mai repede întuneric din cauza mulţimii baloanelor secrete, iar în deşert fu trimisă chiar o divizie de paraşutişti cu aspiratoare, ca să cearnă bine tot nisipul. Toţi care semănau cu cei trei poliţişti urmau să fie reţinuţi. Dar treaba asta se dovedi a fi foarte complicată, căci se ajunse până acolo că o parte a poliţiei arestase pe cealaltă. Când se lăsă noaptea, vânătorii, cu teama în suflet, mohorâţi, începură să se întoarcă în oraş cu veşti din cele mai proaste. Nu reuşiseră să dea nicidecum de urma regelui, da parcă îl înghiţise pământul.

În plină noapte, la lumina torţelor, cei doi constructori, cu cătuşe la mâini, fură aduşi în faţa marelui cancelar şi păstrător al sigiliului coroanei, iar acesta, cu glas de tunet, declară:

— Pentru că aţi îndrăznit să atrageţi în cursă pe Maiestatea Sa, pentru că aţi îndrăznit să ridicaţi mâna asupra stăpânului nostru milostiv, Prealuminatul Atotstăpânitor şi Conducător Ferocius, veţi fi sfârtecaţi, jupuiţi, împănaţi, apoi veţi fi pulverizaţi cu un strecurător-pulverizator special în cele patru vânturi, spre aducere aminte pe veci şi a înspăimânta pe toţi cei ce plănuiesc crima de regicid. Sentinţa e fără drept de apel. Amin.

— Şi cum, imediat? – întrebă Trurl. Dar noi aşteptam să vină un sol…

— Ce sol mai pofteşti acum, tu, criminal neruşinat?!

În clipa aceea, din fundul sălii năvăliră străjile, care nu îndrăzniseră să bareze cu halebardele încrucişate drumul însuşi ministrului poştelor şi telegrafului în persoană. Ministrul, în uniformă de gală, cu decoraţiile pe piept, se apropie de cancelar şi din tolba împodobită cu diamante scoase o scrisoare, rostind:

— Deşi sunt artificial, vin din partea regelui! apoi se preschimbă în boabe mărunte de mac.

Cancelarul, necrezându-şi ochilor, desfăcu pecetea şi, recunoscând sigiliul regelui, apăsat pe ceara roşie, scoase scrisoarea din plic şi citi că regele este obligat să facă un

pact cu constructorii, care au folosit metode algoritmice şi matematice ca să-l prindă, iar acum nun condiţii pe care cancelarul trebuie să le asculte şi să le accepte în întregime, dară îi e scumpă viaţa regelui. Semnat: „Ferocius M.S., dată într-o peşteră necunoscută şi aflat în puterea monstrului pseudopoliţist, una din cele trei persoane în uniformă”...

Toţi începură să strige în gura mare, să întrebe care mai de care ce fel de condiţii şi ce înseamnă toate astea, dar Trurl repetă întruna:

— Mai întâi scoateţi-ne cătuşele, altfel nu spunem nimic.

Fierarii îngenunchează în faţa lor, le scoaseră cătuşele. Toţi se repeziră la ei, dar Trurl o ţinea pe a lui.

— Suntem flămânzi, murdari, nespălaţi, vrem o baie parfumată, cu miros de flori, câteva distracţii, o cină zdravănă, şi la desert puţin balet, altfel nu scoatem nicio vorbă!

Curtenii crudului rege simţeau că fierb de mânie, dar nu aveau ce face; trebuiră să o înghită şi pe asta. Abia a doua zi, în zori, se întoarseră constructorii, aduşi de servitori în lectici, odihniţi, parfumaţi, îmbrăcaţi în haine scumpe. Se aşezară la masa verde şi începură să dicteze condiţiile, dar nu aşa, din minte, ca, Doamne fereşte, să uite ceva, ci dintr-un carneţel mic, care stătuse toată vremea ascuns după perdea, la reşedinţa lor. Şi începură să citească din carneţel:

1. Să se pregătească o navă clasa întâi, care să-i transporte acasă.

2. Interiorul navei urmează să fie umplut cu diferite lucruri după cum urmează: briliante – patru puduri, aur roşu – patruzeci de puduri, platină, palladiu şi Dumnezeu ştie ce alte giuvaeruri – de opt ori pe-atâta, precum şi alte suveniruri, după dorinţa subsemnaţilor, care singuri şi le vor alege din palat.

3. Până ce nava nu va fi gata de drum până la ultimul şurub, încărcată şi pregătită, cu covor pe trepte, fanfară de rămas bun, decoraţii pe perniţe, onoruri, cor de copii, marea orchestră a filarmonicii şi entuziasm general – până

atunci nimeni n-o să-l vadă pe rege.

4. Se va pregăti o scrisoare de mulţumire, turnată pe o placă de aur, încrustată cu sidef, către Prea Slăvi ţii, Prea Luminaţii Trurl şi Clapauțius, în care va fi descrisă pe larg toată povestea; scrisoarea va fi prevăzută ou marele sigiliu al cancelariei, precum şi cu sigiliul Coroanei Regale, cu toate semnăturile necesare, apoi plumbuită într-o ţeavă de tun, pe care o va duce pe umeri spre navă, fără niciun ajutor, însuşi demnitarul Protozorius maestrul de ceremonii, care i-a atras pe planetă pe Prea Puternicii Constructori, crezând că în acest fel o să le pregătească o moarte ruşinoasă.

5. Acelaşi demnitar va trebui apoi să-i întovărăşească pe cei doi constructori în drumul lor de întoarcere, ca o garanţie a imunităţii, a lipsei oricărei urmăriri sau persecuţii etc. Pe navă Protozorius va sta tot timpul într-o cuşcă lată de trei picioare şi înaltă de patru picioare, cu o uşiţă prin care i se va da să mănânce şi cu o saltea de pilitură de fier; pilitura va fi aceeaşi pe care Prea Luminaţii Constructori au binevoit s-o ceară pentru a îndeplini dorinţele regelui şi care a fost apoi transportată cu balonul secret în arhivele poliţiei.

6. După eliberare, regele nu trebuie să-şi ceară personal scuze Prea Luminaţilor Constructori, căci scuzele unui asemenea bărbat de stat nu le-ar folosi la nimic.

Iscălit, dat şi datat, ş.a.m.d.: Trurl şi Clapauțius, pentru Constructorii care pun Condiţii, şi de Marele Cancelar al Coroanei, Marele Maestru de Ceremonii şi Oberpolitmeisterul Şef al Poliţiei Secrete Pământ-Apă-Balon, din partea Primitorilor Condiţiilor.

Ce ar fi putut să facă, drept răspuns la toate astea, curtenii şi miniştrii, vineţi de furie? Au fost nevoiţi să accepte absolut totul. În cea mai mare grabă au dat poruncă să se construiască racheta, iar constructorii au venit imediat după-masă pe şantier ca să controleze cum merge treaba. Şi nimic nu le era pe plac: ba că materialul nu e bun, ba că inginerii sunt nişte nepricepuţi, ba că în salonul principal trebuie pusă o lampă magică, cu patru

oberlihturi şi cuc la mijloc, iar dacă ei nu ştiu ce-i acela cuc, cu atât mai rău, regele o să se înfurie în văgăuna sa singuratică şi, când se va întoarce, va şti el să se răfuiască deplin cu cei care i-au întârziat eliberarea. Din cauza asta tuturor li se făcu negru înaintea ochilor, se învârteau nervoşi de colo-colo, iar poliţiştii tremurau de-a binelea.

În sfârşit, racheta fu gata. Hamalii cărară în ea tot felul de lucruri scumpe, saci cu perle, aur, în timp ce o droaie de poliţişti cutreiera fără răgaz, dosi în secret, munţii şi văile, în căutarea regelui. Trurl şi Clapauțius râdeau pe înfundate văzând toate acestea, ba chiar îndrăzneau să-i lămurească plini de bunăvoinţă pe cei care, îngroziţi dar curioşi, îi ascultau, cum au ajuns la concluzia că trebuie să renunţe la prima idee, ca fiind imperfectă şi cum au construit monstrul după cu totul alte planuri. Nu ştiau nici unde şi nici cum să-i monteze centrul regulator, adică creierul, ca să fie cu totul sigur, aşa că pur şi simplu i-au construit un dispozitiv ca să poată gândi cu piciorul, coada sau botul, şi care era plin de măsele de minte. Dar toate astea nu erau decât începutul, căci adevărata problemă se compunea din două părţi: cea psihologică şi cea algoritmică. Mai întâi trebuia stabilit ce anume va răpune pe rege; în acest scop urma să acţioneze un grup de poliţişti, extras prin transmutaţie din monstru, căci poliţiştilor care arată mandatul de arestare, alcătuit *lege artis,* nimic în Cosmos nu li se poate împotrivi. Mai adăugară că ministrul general al poştelor tot din motive psihologice a fost pus să acţioneze, deoarece un funcţionar de rang inferior ar fi putut fi oprit de străji şi deci împiedicat să înmâneze scrisoarea, ceea ce constructorii ar fi plătit cu capul. În plus, ministrul artificial, care a îndeplinit rolul de sol, avea în geantă, în afară de scrisoare, şi mijloacele necesare în cazul când halebardierii ar fi trebuit să fie mituiţi. Deci s-au gândit la toate. În privinţa algoritmilor, nu mai rămânea decât să se descopere grupa de monştri a căror subgrupă, calculabilă şi închisă, o constituie tocmai poliţia. Algoritmul monstrului prevedea transformările succesive în toate încarnările. EL a fost înzestrat cu cerneală chimico-nesimpatică, în draperia cu clopoţei, aşa

că mai târziu a acţionat singur asupra elementelor, tocmai datorită monstruoasei autoorgahizări a poliţiei: Mai. Târziu, constructorii au publicat într-o rezistă ştiinţifică şi un studiu cu titlul: „Funcţiile general-recursive eta-beta-meta pentru cazul special al transformării forţelor poliţieneşti în forţe poştale şi monstruale în câmpul compensativ al clopoţeilor, rezolvate pentru trăsurici cu două, trei şi patru roţi, lăcuite în verde, cu lampă de petrol, în condiţiile folosirii unei matriţe reversibile pe bază de ulei de ricină, colorat în roz, în scopul abaterii atenţiei, sau teoria generală a monstrualisfieii monoşi poliţiste, concepută matematic”. Se înţelege că niciunul dintre curteni, cancelari, ofiţeri, sau din poliţie, n-a înţeles un cuvânt din toate astea. Dar ce contează? Şi nu se ştie dacă supuşii lui Ferocius nu aveau mai degrabă motive să-i admire pe constructori, decât să-i urască.

În sfârşit, totul fu gata de start. Trurl intră în palat cu un sac în spinare şi, conform înţelegerii, luă de pe pereţi ce-i plăcu. O caretă îi duse pe vitejii noştri la cosmodrom, unde-i aşteptau mulţimile şi corul de copii; fetiţe în costume populare le-au înmânat flori, demnitarii au citit de pe foi de hârtie cuvântări de mulţumire şi rămas bun, orchestra a cântat, cei mai slabi din fire au leşinat, iar la urmă s-a lăsat o linişte de mormânt. În clipa aceea, Clapauțius îşi scoase un dinte, răsuci ceva în el, dar nu era un dinte obişnuit, ci o staţie de transmisie-recepţie în miniatură. Apăsă pe un buton şi la orizont apăru un nor de culoarea nisipului, care creştea tot mai mult, lăsând în urma lui o dâră de praf. Asoliză repede pe locul pustiu dintre navă şi mulţime, se opri brusc, aruncând nisipul în toate părţile şi toţi, încremenind, văzură că e monstrul. Era într-adevăr monstruos! Ochii îi erau arzători ca doi sori, se bătu peste spinare cu o coadă de şarpe, iar scânteile săreau cât colo, găurind veşmintele de gală, neînzăuate, ale demnitarilor.

— Dă-i drumul regelui! – îi strigă Clapauțius, dar monstrul îi răspunse cu glas de-a dreptul omenesc:

— Nici nu mă gândesc. Acum e rândul meu să pun condiţii…

— Cum asta?! Ai înnebunit? Trebuie să ne dai ascultare, conform datelor matriţei! – strigă înfuriat Clapauțius în consternarea generală.

— Şi de ce, mă rog? Mă doare undeva de matriţa voastră. Sunt un monstru algoritmic, antidemocratic, cu privire ucigătoare, cu poliţie, ornamentaţie, apariţie şi autoorganizare. În burtă-l ţin pe rege, nu ştiu de nicio lege, trăsură am cu două roţi, strigă până nu mai poţi. Faceţi câţiva paşi, că plesniţi de graşi, jos cu voi, că fac tărăboi!

— Ei, las că ţi-arăt eu! – îi strigă, scos din fire, Clapauțius, iar Trurl îl întrebă pe monstru:

— De fapt, ce vrei, la drept vorbind?

Şi ascunzându-se în spatele lui Clapauțius îşi scoase şi el un dinte, dar ca să nu-l vadă monstrul.

— Mai întâi, vreau să iau de soţie…

Dar nimeni nu putu afla pe cine vrea să ia monstrul de soţie, căci în clipa aceea Trurl apăsă dintele şi strigă: Erem terem tâtârât, piei, monstrule, că eşti urât!

Cuplajele magnetico-dinamice, care uneau toţi atomii monstrului, se desfăcură pe dată sub influenţa acestor cuvinte, monstrul însuşi începu să clipească din ochi, să-şi agite urechile, urlând, bufnind, zbătându-se. Dar zadarnic. Răspândind un miros de fier ars, monstrul se descompuse, asemenea unei momâi din nisip, uscată şi călcată în picioare… Rămase numai o grămăjoară mică. Şi deasupra ei regele, zdravăn, deşi cam murdar, strâmb, ponosit şi furios că i-a fost dat să treacă prin toate întâmplările astea.

— S-a cam scrântit la cap – zise Trurl către cei de faţă. Şi nu se ştie, de fapt, la cine se referea, la rege sau la monstrul care încercase să se revolte împotriva creatorilor lui. Dar aceştia, evident, prevăzuseră în algoritm şi vreo astfel de neagră eventualitate.

— Şi acum – încheie Trurl – vă rog să-l băgaţi pe maestrul de ceremonii în cuşcă, iar noi să ne urcăm în rachetă…

Expediţia a treia sau balaurii probabilităţii

TRURL ŞI CLAPAUTIUS fuseseră elevii marelui Cerebro-n Cântadratus, care predase timp de patruzeci şi şapte de ani Teoria Generală a Balaurilor, la Şcoala Neantică Superioară. După cum se ştie, balauri nu există. Această constatare primitivă ar putea fi suficientă pentru o minte simplă dar nu şi pentru ştiinţă, deoarece Şcoala Neantică Superioară nu se ocupă deloc cu ceea ce există. Banalitatea existenţei a fost dovedită de prea multă vreme, ca să mai fie nevoie să i se consacre măcar un cuvinţel, aşa că genialul Cerebro-n, atacând problema cu metode exacte, a descoperit trei categorii de balauri: nuli, imaginari şi negativi. Toţi aceştia, după cum s-a spus, nu există, dar fiecare categorie nu există în mod diferit. Balaurii imaginari şi cei nuli, pe care specialiştii îi numesc imaginişti şi nulişti, nu există într-un mod mult mai puţin interesant decât cei negativi. De multă vreme se cunoaşte în balaurologie paradoxul care constă în faptul că atunci când doi negativi se herborizează (operaţie care corespunde în algebra balaurilor înmulţirii din aritmetica obişnuită), ca rezultat apare un semibalaur de gradul aproximativ 0, 6. De atunci lumea specialiştilor s-a împărţit în două tabere: una susţine că e

201

vorba de o parte dintr-un balaur, socotind de la cap la coadă, iar a doua, că dimpotrivă, socotind de la coadă la cap. Marele merit al lui Trurl şi Clapauțius a fost că au demonstrat eroarea acestor concepţii. Ei au aplicat pentru prima dată, în acest domeniu, calculul probabilităţii, creând astfel balaurologia probabilistică, din care rezultă să balaurul este, din punct de vedere termodinamic, imposibil numai în sens statistic, ca şi elfii, spiriduşii, piticii, gnomii, vrăjitoarele etc. Din formula generală a improbabilităţii ambii teoreticieni au dedus coeficienţii de piticizare, de selfizare ş.a. Din aceeaşi formulă rezultă că ar trebui să aşteptăm manifestarea spontană a unui balaur obişnuit cam şaisprezece cvinto-cvadralioane de heptilioane de ani. Desigur, această problemă ar fi rămas o simplă curiozitate matematică, de n-ar fi fost pasiunea de constructor a lui Trurl, care hotărî să studieze această chestiune empiric. Şi

pentru că era vorba de fenomene improbabile, inventă amplificatorul de probabilitate şi-l experimentă, mai întâi la el în pivniţă, apoi pe un poligon special, numit Poligon Balauristic sau Balauroligon, a cărui construcţie fusese finanţată de Academie. Cei nefamiliarizaţi cu teoria generală a improbabilităţii se întreabă până în ziua de azi de ce Trurl a probabilizat balaurul şi nu un elf sau un pitic, dar o fac din ignoranţă, căci nu ştiu că balaurul este pur şi simplu mai probabil decât piticul. Trurl, pare-se, intenţionase să meargă mai departe în experienţele sale cu amplificatorul, dar încă de la prima experienţă s-a accidentat grav, căci balaurul, care se virtualiza, coalizase. Din fericire, Clapauțius, care se afla de faţă în clipa aceea, a micşorat probabilitatea şi balaurul a dispărut. Mulţi învăţaţi au repetat apoi experienţele cu balaurotronul, dar cum le lipsea rutina şi sângele rece, o mare cantitate de materie primă balaurică a ajuns în stare liberă. Abia atunci se dovedi că monştrii scârboşi au o altfel de formă de existenţă spre deosebire, să zicem, de nu ştiu ce dulapuri, bufete sau mese. Balaurii se disting înainte de toate printr-o probabilitate de regală destul de însemnată de cum au apărut. Dacă se organizează împotriva unui asemenea balaur o vânătoare, şi încă cu hăituială, vânătorii, cu arma gata de tras, nimeresc numai o bucată de pământ, arsă şi rău mirositoare, căci balaurul, văzând că e urmărit, părăseşte spaţiul real pentru a se ascunde în cel configurativ. Ca un animal prost şi necioplit ce e, face asta, bineînţeles, curat din instinct. Persoanele primitive, neputând înţelege cum de se întâmplă una ca asta, cer uneori cu tărie să li se arate acest spaţiu configurativ. Ei nu ştiu însă că electronii, a căror existenţă nimeni sănătos la minte n-o neagă, se mişcă şi ei numai în spaţiul configurativ şi soarta lor depinde de undele de probabilitate. De altfel, încăpăţânatului îi convine mai degrabă să accepte inexistenţa electronilor decât a balaurilor, pentru că electronii, cel puţin separat, nu coalizează.

Colegul lui Trurl, Harborizeus Cibr, a fost primul care a

cuantificat balaurul, a stabilit unitatea, numită balauron, cu care se calibrează, după cum se ştie, calculatorii balaurilor, ba a stabilit chiar curbura cozii lor, fapt pe care era cât pe-aci să-l plătească cu viaţa. Dar ce puteau însemna toate aceste realizări ştiinţifice pentru masele largi, torturate de balaurii care, călcând totul în picioare, răcnind şi aruncând flăcări, făceau atâtea pagube, cerând uneori chiar câte o fecioară drept plată Ce le păsa nefericiţilor că balaurii lui Trurl, ca indeterminişti, se comportă de fapt în conformitate cu teoria, dar contrar oricărui bun simţ, că această teorie prevede sinuozităţile cozilor lor, cu care distrug satele şi semănăturile? Nu e deci de mirare că mulţimea, în loc să aprecieze cum se cuvine realizările remarcabile ale lui Trurl, îl vorbea de rău, iar un grup de ignoranţi nemaiîntâlniţi în ale ştiinţei i-a tras o bătaie straşnică vestitului constructor. El însă, împreună cu prietenul său Clapauțius, nu şi-a întrerupt cercetările. A ajuns la concluzia că balaurul există în funcţie de buna lui dispoziţie şi starea de saturaţie generală, precum şi faptul că singura metodă sigură de lichidare a lui este reducerea probabilităţii la zero, ba chiar la valori negative. Se înţelege că aceste cercetări cereau mult timp şi bătaie de cap, iar în vremea asta balaurii, care se găseau în libertate, îşi vedeau de treabă mai departe, pustiind numeroase planete. Mai rău, se înmulţeau chiar. Asta i-a dat lui Clapauțius prilejul de a aplica o lucrare excepţională cu titlul „Transferurile covariante de la balauri la balauraşi, sau cazul special de trecere de la stări interzise din punct de vedere fizic la stări interzise din punctul de vedere al poliţiei”. Lucrarea aceasta a făcut multă vâlvă în lumea ştiinţifică, care-şi amintea bine de acel vestit balaur poliţist, cu ajutorul căruia vitejii constructori se răzbunaseră pe crudul rege Ferocius pentru nenorocirile mult regretaţilor lor colegi. Dar lumea se tulbură foarte mult abia atunci când se află că un oarecare constructor, pe nume Bazileus Emerdvanitul, călătorind prin întreaga Galaxie, prin simpla lui prezenţă provoacă apariţia balaurilor acolo unde înainte nimeni nu-i mai văzuse. Când disperarea generală şi starea de

calamitate atingeau apogeul, el se înfăţişa stăpânului ţării respective şi după târguieli serioase, încheiate de obicei cu primirea unor onorarii aproape de neconceput, trecerea la distrugerea balaurilor. Mai întotdeauna reuşea, deşi nimeni nu ştia cum, pentru că acţiona pe ascuns şi de unul singur. De altfel, garanţia succesului balaurolizei o dădea numai statistic, iar când unul dintre regi îl plăti pentru faptele lui cu ducaţi care erau numai statistic buni, din clipa aceea începu, fără ruşine, să analizeze, cu apă regală, natura metalului din care fuseseră făcute monedele cu care i se plătea. În vremea aceasta, Trurl şi Clapauțius, care se întâlniră într-o după-amiază, începură să discute cam aşa:

— Ai auzit de acel Bazileus? – întrebă Trurl.

— Am auzit.

— Şi ce zici de el?

— Nu-mi place deloc.

— Nici mie. Ce crezi că face?

— Eu cred că foloseşte amplificatorul.

— Probabilităţii?

— Da. Sau sisteme rezonatoare.

— Sau generatorul de balauri.

— Te referi la balaurotron?

— Da.

— Desigur, e foarte posibil.

— Totuşi – continuă revoltat Trurl – ştii, asta ar fi o ticăloşie! Ar însemna că el însuşi, pentru o vreme, aduce cu el aceşti balauri în stare potenţială, cu o probabilitate aproape de zero. Când mai prinde rădăcini, acolo unde se află, atunci măreşte şansele, le amplifică până ajung aproape la certitudine şi, se înţelege, atunci urmează virtualizarea, concretizarea şi totalizarea evidenţială.

— Clar. Probabil îi scoate pe „b” sau chiar pe „bal” din matriţă şi pune în locul lui pe „t”. În felul acesta apare de la început înfuriat un balaur ca un taur.

— Da, un balaur ca un taur e, se pare, lucrul cel mai rău din câte pot exista.

— Dar ce crezi, pe urmă anulează cu ajutorul retroreactorului anihilator sau micşorează numai pentru o

vreme probabilitatea şi o şterge cu banii?

— E greu de spus. Dar chiar dacă ar deprobabiliza numai, ar fi o şi mai mare ticăloşie, căci mai devreme sau mai târziu zerofluctuaţiile trebuie să ducă la formarea de balauromatriţe şi atunci toată povestea se repetă de la capăt.

— Da, dar atunci atât el, cât şi banii, i-ai de unde nu-s… mormăi Clapauțius.

— Nu crezi că ar fi mai bine să ne adresăm, în problema asta, Oficiului Central de Reglementare a Balaurilor?

— Ei, nu, asta nu. La drept vorbind, nici nu ştim dacă face ceea ce-i atribuim noi. Nu suntem siguri. N-avem niciun fel de dovezi. Doar se întâmplă să apară fluctuaţii statistice şi fără amplificator. Înainte vreme nu existau nici matriţe, nici amplificatoare, şi tot mai apăreau din când în când balauri. Pur şi simplu accidental.

— Se pare că aşa stau lucrurile… zise Trurl. Şi totuşi… ei apar de regulă după descinderea lui pe o planetă!

— Aşa e. Dar să-l reclamăm nu se cade, fiindcă e un coleg de breaslă. Doar dacă noi înşine am întreprinde ceva. Ce zici?

— S-ar putea.

— Bine zici, şi eu sunt de aceeaşi părere. Dar ce să facem?

În acest moment al discuţiei renumiţii balaurologi se cufundară într-o dispută de specialitate, din care orice ascultător întâmplător n-ar fi înţeles o iotă. Ar fi auzit numai termeni enigmatici, precum: „calculator de balauri”, „transformaţie necodală”, „slabe reacţii balaurice”, „difracţie şi dispersare a balaurilor”, „balaur taro”, „balaur moale”, „dracoprobabilisticus”, „spectrul încontinuu al bazileului”, „balaur în stare de trezie”, „anihilarea unei perechi de balauri ca tauri contrarii în câmpul de deremorcare generală”, etc.

Rezultatul acestei pătrunzătoare analize a fenomenului fu o nouă expediţie, a treia la rând, în vederea căreia ambii constructori se pregătiră minuţios, neezitând să-şi încarce nava cu o mulţime de aparate complicate.

Între altele, luară un difuzator şi un tun special, care trăgea cu anticapete. În timpul călătoriei, când descinseră pe rând în Entia, Pentia şi în Ceruleia, înţeleseră că nu vor fi în stare să parcurgă tot spaţiul peste care se abătuse plaga balaurilor. Mai simplu era, se înţelege, să se despartă, aşa că, după o consfătuire de lucru, fiecare o porni în altă direcţie. Clapauțius lucră multă vreme în Prestopondia, angajat de împăratul Uimitoslav Ampetritius, care era gata să-i dea chiar fata de soţie, numai să scape de balauri. Balauri de înaltă probabilitate apăruseră chiar pe străzile capitalei, iar virtuali erau puzderie. Ce-i drept, un balaur virtual, cum ar spune un om simplu naiv, „nu există”, adică nu poate fi zărit în niciun fel, căci nu face nimic din ceea cp ar provoca manifestarea lui. Dar calculul lui Cibr-Trurl-Clapauţius-Minogi, dar mai ales ecuaţia undei balaurice arată clar că balaurul ajunge din spaţiul configurativ în cel real mai uşor decât un copil de acasă până la şcoală. Aşa că în locuinţă, în pivniţă, sau în pod, în orice clipă, în condiţiile creşterii generale a probabilităţii, poţi da peste un balaur, sau chiar peste un superbalaur.

În loc să alerge după balauri, ceea ce şi aşa nu i-ar fi folosit la nimic, Clapauțius, ca un adevărat teoretician, se apucă de treabă metodic, aşezând în pieţe şi scuaruri, prin sate şi oraşe balauroreductori probabilistici şi, nu după multă vreme, monştrii deveniră cea mai mare raritate. Încasându-şi atunci onorariul şi primind totodată diploma de onoare, Clapauțius îşi luă zborul ca să se întâlnească cu prietenul său Trurl. Pe drum însă observă o planetă din care cineva îi făcea semne disperate. Presupunând că era Trurl, căruia i se întâmplase ceva rău, Clapauțius coborî acolo. Semnele însă veneau din partea locuitorilor Trufloforei, supuşii regelui Pestritius. Aceştia căzuseră pradă numeroaselor superstiţii şi credinţe primitive, iar religia lor, numită pneumatologie draconistică, susţinea că balaurii apar ca pedeapsă pentru păcatele lor şi pentru că au suflet necurat. Dându-şi seama că dacă se prinde în discuţii cu dracologii regelui ar dovedi o mare nechibzuinţă, căci metodele aplicate de aceştia se reduceau la tămâierea

locurilor bântuite de balauri, Clapauțius preferă să facă mai degrabă sondaje în teren. Planeta era locuită în acea clipă de un singur monstru, dar din soiul cel mai înfricoşător al echidnelor. Clapauțius hotărî să se pună în slujba regelui, dar aresta nu-i răspunse de îndată, aflându-se, evident sub influenţa doctrinei lipsite de sens care muta cauzele apariţiei balaurilor într-o lume din afara vieţii temporale. Studiind ziarele locale, Clapauțius află că Echidna, care-şi face mendrele pe planetă, era considerată de unii drept un singur exemplar, pe când alţii o considerau o fiinţă multiplă, capabilă să se găsească în mai multe locuri în acelaşi timp. Asta i-a dat de gândit, deşi nu s-a mirat deloc, pentru că localizarea acestor creaturi scârboase se supune aşa-numitelor anomalii balaurice, şi unele exemplare, mai ales cele distrate, sunt „dispersate” în spaţiu, ceea ce constituie un efect normal al amplificării izospinale a momentului cuantic. Aşa cum palma scoasă pe jumătate din apă arată la suprafaţa ei cinci degete, în aparenţă complet independente unul de altul, tot aşa, ieşind din spaţiul configurativ în cel real, balaurii arată a fi mai mulţi, deşi e vorba doar de unul singur. La sfârşitul următoarei audienţe, Clapauțius îl întrebă pe rege dacă pe planetă nu se găseşte cumva Trurl; îi povesti pe larg cum arată prietenul său şi rămase surprins când auzi că acesta se afla nu de multă vreme în ţara lui Pestritius, ba chiar că se oferise să gonească Echidna, primise un acont din onorariu şi o pornise spre munţii din apropiere, unde balauriţa fusese observată mai des, după care se întorsese a doua zi, cerând restul de bani, iar ca dovadă a victoriei sale arătase patruzeci şi patru de dinţi de balaur. S-au iscat însă unele neînţelegeri şi plata a fost oprită până la lămurirea problemei. Trurl se cam supărase atunci, s-a exprimat de câteva ori cu glas tare nu prea frumos la adresa monarhului, plecând apoi într-o direcţie necunoscută. De atunci nu s-a mai auzit nimic despre el. În schimb, Echidna a reapărut, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, pustiind şi mai amarnic satele şi oraşele, spre disperarea generală a locuitorilor.

Toată istoria asta i s-a părut cam ciudată lui Clapauțius, dar era greu să pună la îndoială adevărul celor spuse de însuşi regele, aşa că îşi luă raniţa pe care o umpluse cu cele mai puternice mijloace balauricide şi o porni de unul singur spre munţii ale căror creste înzăpezite se înălţau maiestuos în lumina răsăritului.

Pe stânci descoperi imediat primele urme ale monstrului. De altfel, chiar dacă nu le-ar fi observat, i-ar fi dat de veste despre existenţa sa izul caracteristic al duhorii de pucioasă. Merse cu îndrăzneală mai departe, gata în orice clipă să folosească arma atârnată de gât, uitându-se fără încetare la indicatorul balaurometrului. Un timp săgeata acestuia arătase numai zero, apoi începu să tremure alarmant, până ce, încet, de parcă ar fi înfrânt o piedică invizibilă, se târî spre cifra unu. Acum Clapauțius nu se mai îndoia că Echidna se află prin apropiere. Asta-l miră foarte mult, pentru că nu-şi putu închipui deloc că încercatul său prieten şi vestitul teoretician Trurl putea să greşească calculele şi astfel să nu izbutească a distruge balauriţa. Era greu de crezut şi faptul că, neîndeplinindu-şi misiunea, se întorsese la curtea regelui cerând plată pentru munca pe care nu o făcuse.

Nu după mult timp, pe drum întâlni o coloană de locuitori, tare înspăimântaţi se pare, căci se uitau mereu neliniştiţi în toate părţile, străduindu-se să se ţină cât mai aproape unii de alţii: încovoiaţi sub greutăţile cărate în spinare şi pe cap, mergeau unul după altul spre vârful muntelui. Dându-le bineţe, Clapauțius îi opri şi îl întrebă pe cel din capul coloanei ce fac.

— Domnule! – îi răspunse omul îmbrăcat într-o manta cam cârpită, care se dovedi a fi un funcţionar mai mărunt al regelui – ducem birul balaurului.

— Birul? Oho! Da ce fel de bir îi duceţi?

— Păi ce să-i ducem, iaca ce vrea balaurul, domnule: aur, pietre scumpe, parfumuri străine şi tot felul de alte bunătăţi.

Clapauțius rămase mut de uimire, căci balaurii nu cer niciodată asemenea biruri. În orice caz, nu doresc nici

parfumuri, al căror miros natural nu-l pot suporta, nici bani, cu care n-au ce să facă.

— Dar fecioare nu cere cumva balaurul, omule? – întrebă el.

— Nu, domnule. Mai demult, da. Încă acum un an îi mai duceam, vreo zece – cincisprezece, după cum avea poftă. Dar de când a apărut un om de prin alte părţi, adică un străin, domnule, şi a început să umble prin munţi, singur, singurel, cu tot felul de cutii şi aparate în spinare…

Aici bietul om se întrerupse, privind cu nelinişte la uneltele şi armele lui Clapauțius, şi mai ales la ceasul cel mare al balaurometrului, care tot timpul ticăise uşor, săltându-şi limba cea roşie pe cadranul alb.

— Apăi tocm-aşa le avea pe toate, ca şi matale! – continuă omul, cu glas tremurat. Ca două picături de apă, ce să zic…

— A, eu le-am cumpărat de ocazie din târg – spuse Clapauțius, vrând să-i alunge bănuielile. Dar ia spuneţi-mi, oameni buni, nu ştiţi cumva ce s-a întâmplat cu străinul acela?

— Ce s-a făcut, adicătelea, cu el? Păi asta nu mai ştim, fie-ne cu iertare. Să vezi mneata cum a fost. Odată, să fi fost acum vrea două săptămâni, nu-i aşa, cumetre Barbaroane? Două săptămâni sau mai mult?

— Păi, aşa, aşa… Două săptămâni, sau poate patru. Dacă nu chiar şase.

— Ei, şi cum zic, a venit, domnule, a venit la noi, a înfulecat binişor, nu zic, a plătit tot cum se cuvine, a mulţumit, n-am ce zice, ce este este, p-ormă s-a uitat încoa şi-ncolo, a mai ciocănit pereţii noştri din bârne, ne-a întrebat de preţurile de-acu un an, p-ormă a început să-şi înşire aparatele şi să scrie ceva de-i săreau deştele. Da scria tot, tot ce vedea, într-o cărticică mică, roşie, pe care o căra sub braţ, pe urmă ăla – cum îi zice, cumetre? – ter… temper… na, că nu poci să-i zic, stuchi-l-ar mâţele!

— Termometru, şefule!

— Aşa, aşa, că aşa-i zicea! Scoate termometrul şi zice că e pentru balauri, îl îndreaptă ba ici, ba colea, şi iar scrie,

domnule, în caietu ăla al lui, pe urmă zvârle aparatele în sac, sacu pe umeri, îşi ia rămas bun şi se duce. De atunci nu l-am mai văzut, domnule. Da să vedeţi, că, chiar în noaptea aceea s-a auzit huruind ceva foarte departe. Parcă dincolo de muntele lu' Mydrag – ăla de să vede, domnule, dincolo de vârful ăsta ca un erete, că ăluilalt îi zice al lu' Pestriţiu, după numele regelui nostru prea luminat, iar ăl de mai încolo, parcă mai ascuns, ca o târtiţă bleagă, îi zice Pacostea, şi asta îi vine de acolo că o dată…

— Hai să lăsăm munţii, bre, omule – zise Clapauțius. Va să zică, spuneai că într-o noapte parcă a huruit ceva. Ei, ce-a mai fost după aceea?

— Păi, ce să fie, nimica, domnule. Cum a bufnit, căsuţa mea s-a dus cât colo şi eu am căzut din pat pe podea. Da' asta e ceva obişnuit la mine, că dacă bălăurica se freacă câteodată de stâlpul casei, mai c-o dărâmă peste om; să spună, uite, şi fratele lui Barbaron, pe el l-a aruncat în copaia de rufe, că tocma spălau, când i-a venit bălăuricii chef să se frece de colţu' casei…

— Ei, oameni buni, lăsaţi poveştile astea! – îi zori Clapauțius. Bun, a huruit, a trosnit, ai căzut pe podea, şi mai departe?

— Păi, când vă spun pe şleau că nimic. De-ar fi fost ceva, aş fi avut ce spune, dar aşa, dacă n-a fost nimic, apăi nu-i nimic de spus, ce să ne mai batem gura de pomană, nu-i aşa, cumetre Barbaroane?

— Aşa-i, cum zici, aşa a fost.

Clapauțius clătină din cap şi plecă mai departe întregul convoi o porni în sus, spre munte, iar spinările se îndoiau sub greutatea birului balauresc. Clapauțius îşi dădu seama că vor lăsa totul în vreo peşteră indicată de balaur, dar n-a mai stat să-i întrebe în amănunt. Discuţia cu primarul şi cumătru-său îl obosise din cale-afară. De fapt, auzise mai înainte cum unul dintre localnici îi spusese altuia că balaurul „a ales un asemenea loc, încât să-i fie şi lui aproape şi nouă”…

O porni voiniceşte, alegând drumul indicat de balauroindicator, care arăta întruna zero virgulă opt zecimi

de balaur.

„O fi vreun balaur mai discret sau naiba ştie ce?” – se gândi Clapauțius, mărşăluind cu dese opriri, căci soarele ardea nemilos, aerul era înăbuşitor, pietrele încinse, iar de jur-împrejur nu se vedea nici fir de verdeaţă, numai pământ uscat şi crăpat printre stânci şi bolovanii arşi până hăt departe, spre vârfurile maiestuoase.

Trecu un ceas, soarele trecuse de amiază, dar el mergea întruna prin pietriş, printre stânci şi lespezi, până ce ajunsese într-un defileu îngust, întunecos şi rece. Săgeata roşie sări la 0, 9, aproape de unu şi, tremurând, se opri.

Clapauțius puse raniţa pe o stâncă şi scoase balaurometrul al cărui ac tremură cu putere. Atunci puse în funcţiune reductorul de probabilitate şi scrută atent împrejurimile. Se afla pe marginea unei stânci de unde putea privi în adâncul defileului, în care parcă se mişca ceva.

„Nu mai încape îndoială, ea e!” – îşi zise, căci Echidna e de genul feminin. Îi veni în gând că poate de aceea nu-şi doreşte să aibă vreo fecioară? „Da, dar mai înainte le primea bucuroasă. Ciudat, foarte ciudat. Dar acum mai important e să o nimeresc, pe urmă totul se va termina cu bine!” – gândi el şi, pentru orice eventualitate, băgă mâna în raniţă ca să scoată dracodestructorul al cărui jet împinge balaurii spre nefiinţă. Se târî binişor până la buza stâncii. Pe fundul văii, unde cândva curgea un pârâu, se mişca o balauriţă cenuşie, de proporţii imense, dar cu oasele ieşite prin piele de atâta foame. Clapauțius se lumină pe dată. Ar putea s-o anihileze prin schimbarea semnului matriţei balauristice de la pozitiv: la negativ, şi atunci probabilitatea statistică a nebalaurului va depăşi balaurul. Dar e foarte riscant, având în vedere faptul că o cât de mică abatere poate provoca o schimbare cu urmări catastrofale. Nu o dată s-a întâmplat ca, în febra lucrului, să iasă în loc de antibalaur alţi balauri. Iată ce multe depind de o singură literă! În afară de asta, deprobabilizarea totală ar face imposibilă cercetarea naturii Echidnei. Aşa că, se opri, având în minte frumoasa imagine a pieii uriaşe de balaur

din cabinetul său, dintre fereastră şi bibliotecă. Dar nu era momentul să se lase pradă visării, deşi o altă eventualitate îi apăru la fel de ispititoare, şi anume, să trimită un balaur cu asemenea gusturi neobişnuite muzeului balaurologic. Se mai gândi şi ce straşnică lucrarică ştiinţifică ar mai scoate pe baza unui exemplar atât de bine păstrat, aşa că îşi trecu arma în mâna stângă, apucă cu dreapta flinta încărcată cu anticap, ţinti îndelung, apoi apăsă pe trăgaci.

Arma detună ca toţi dracii. Un norişor argintiu de fum înconjură ţeava şi pe Clapauțius, care, pentru o clipă, scăpă balaurul din ochi. Dar fumul se destrămă repede.

Basmele vechi povestesc despre balauri tot felul de lucruri neadevărate. Aşa de pildă, spun cum că balaurii ar avea câte şapte capete. Nici pomeneală. Balaurul poate avea numai un singur cap, pentru că prezenţa a doua capete ar duce imediat la certuri şi dispute aprinse, De aceea, policăpoşii, cum li se mai spune în ştiinţă, au pierit datorită luptelor interne. Îndărătnici şi mărginiţi din fire, aceşti monştri nu suportă nici cea mai mică împotrivire, aşa că două capete într-un corp duc la moarte rapidă, căci fiecare cap, vrând să-i facă celuilalt în necaz, ba se abţine de la mâncare, ba chiar îşi reţine răutăcios răsuflarea, cu urmări lesne de înţeles. Tocmai acest fenomen a fost folosit de Euforis Tandras, inventatorul muschetei cu anticapi. Cu ea i se infiltrează balaurului un căpşor electronic maleabil în corp. Îndată se iscă dezordine, bătaie şi certuri, şi, drept urmare, balaurul, ca atins de paralizie, rămâne aşa înţepenit, o zi şi o noapte, o săptămână, uneori chiar o lună; s-a întâmplat chiar că abia după un an şi-a venit în fire. În vremea asta poţi face cu el tot ce pofteşti.

Dar balaurul pe care-l imobilizase Clapauțius se purta foarte ciudat. Ce-i drept, sări în picioare, urlând, de se cutremurară stâncile, lovi în juru-i cu coada, încât mirosul de scântei se răspândi în toată valea, dar pe urmă se scărpină după ureche, tuşi şi porni liniştit mai departe. Necrezându-şi ochilor, Clapauțius o luă la goană pe crestele stâncoase, scurtând astfel drumul spre vărsarea pârului secat, căci acum nu o oarecare lucrărică ştiinţifică, nu un

articolaş, două, în „Almanahul Balauristic” îi trecură prin minte, ci cel puţin o întreagă monografie pe hârtie cretată, cu portretul lui şi al balaurului.

La capătul stâncilor se opri, îngenunche, duse la ochi arma improbabilităţii, ţinti şi lansă deposibilitatizatorii. Patul puştii îi tremură în mână, arma încinsă dispăru într-o pânză cenuşie de ceaţă, balaurul fu înconjurat de un nimb, ca luna când anunţă schimbarea vremii, şi atât. Pentru a doua oară Clapauțius îl făcuse pe balaur cât se poate de improbabil: tensiunea imposibilitativităţii era atât de mare, încât un fluturaş, care tocmai trecea pe acolo, începu să transmită din aripi, prin alfabetul Morse, a doua „Carte a junglei”, iar printre sfărâmăturile de stâncă pluteau umbre de zâne, rusălci şi vrăjitoare. Ecoul limpede al tropotului de copite arăta că pe undeva nişte centauri, scoşi din imposibilitate prin puternica intensitate a aruncătorului de improbabilitate se hărţuiesc cu balaurii. Dar balaurul, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, se aşeză greoi, căscă şi începu să se scarpine cu poftă pe spinare cu labele de dinapoi. Arma încinsă îi ardea degetele lui Clapauțius, care, disperat, apăsa mereu pe trăgaci. Ceva asemănător nu mai văzuse până atunci – pietricelele mai mici, aflate în apropiere, se ridicau uşor în văzduh, iar praful pe care balaurul scărpinându-se îl stârnea, în loc să se aşeze alandala, desena în aer inscripţia foarte citeaţă SLUGA DUMNEAVOASTRĂ, DOMNULE DOCTOR. Se întuneca, iar din zi se făcea noapte, câteva blocuri mari de calcar o porniră la plimbare, discutând încetişor de una şi de alta, într-un cuvânt, se întâmplau tot felul de minunăţii, dar teribilul animal, odihnindu-se la treizeci de paşi de Clapauțius, nici gând n-avea să dispară. Clapauțius aruncă arma, băgă mâna în sân, scoase de acolo o grenadă antibalaurică şi, încredinţându-şi sufletul matriţei transformărilor atotspinorale, o Aruncă cu putere. Se auzi o explozie, coada balaurului zbură cât colo, o dată cu sfărâmăturile de stâncă, iar balaurul, strigând cu glasul cel mai omenesc cu putinţă: „Aoleu!” – o luă la fugă, drept spre Clapauțius. Acesta, văzându-şi moartea atât de aproape, ieşi din

ascunzătoare, strângând spasmodic scurta lance cu anti-materie. Vru să-şi ia avânt, când se auzi iar strigând:

— Stai! Opreşte-te! Nu mă omorî!

— Ce-i asta, balaurul vorbeşte? – se miră Clapauțius. Nu, se vede că mi-am pierdut minţile…

Întrebă totuşi:

— Cine vorbeşte? Balaurul?

— Care balaur? Sunt eu!

Din norii de praf apăru Trurl, atinse ceafa balaurului, răsuci ceva acolo şi monstrul căzu uşor în genunchi, stingându-se cu un urlet prelung.

— Ce-i mascarada asta? Ce-nseamnă toate astea? De unde a apărut balaurul? Ce-ai făcut cu el? – tăbărî Clapauțius cu întrebările.

Trurl îşi scutură hainele de praf, ferindu-se de prietenul lui.

— Ei, acu, unde, cum şi ce… Lasă-mă să vorbesc! Am omorât balaurul, dar regele n-a vrut să-mi plătească…

— De ce?

— Se vede treaba că din zgârcenie. A dat vina pe birocraţie. Ba că trebuie să se alcătuiască un proces-verbal în prezenţa unei comisii, ba că mai e nevoie de nu ştiu ce măsurători, de autopsie, ba că trebuie să se întrunească Consiliul Coroanei, că hâr, că mâr, Tezaurierul principal al curţii spunea şi el că nu ştie cum să facă plata, fiindcă aşa ceva nu s-a prevăzut în fondul de salarii. Într-un cuvânt, deşi i-am rugat, am insistat, m-am dus personal la casierie, la rege, la Consiliul Coroanei, nimeni n-a vrut să stea de vorbă cu mine, iar când mi-au mai cerut să depun şi biografie, cu fotografii cu tot, atunci ce era să fac, am plecat. Dar balaurul era de-acum în stare ireversibilă. L-am jupuit de piele am tăiat câteva crenguţe de alun, am găsit undeva un stâlp de telegraf vechi, şi gata, de altceva n-am mai avut nevoie; l-am împăiat şi… am început să fac pe balaurul…

— Imposibil! Să recurgi tu la un mijloc atât de ruşinos? Şi de ce, mă rog, pentru că nu ţi-au plătit? Nu înţeleg deloc.

— Ei, că prost mai eşti! – spuse Trurl, cu îngăduinţă. Păi

ei mi-aduc mereu tot felul de biruri! Am şi primit până acum mai mult decât mi se cuvine.

— Aşaaa! – se lumină Clapauțius, căscând ochii cât cepele. Dar adăugă îndată: Să ştii că nu e frumos ceea ce faci…

— De ce nu-i frumos? Da' ce, am făcut vreun rău? Mă plimbam şi eu aşa prin munţi, iar seara urlam niţeluş. Sunt frânt de oboseală… mai adăugă aşezându-se lângă Clapauțius…

— De ce? De urlat?

— Of, nu eşti în stare să înţelegi? Ce urlat! În fiecare noapte să car în spinare saci de aur din grotă, până sus, pe munte, uite, colo! – şi arătă cu mâna un masiv muntos, aflat destul de departe. Am pregătit acolo o platformă de start. Ia să cari şi tu greutăţi de douăzeci de puzi, de seara până dimineaţa şi-ai să vezi! Balaurul ăsta nu-i balaur ca oricare, numai pielea cântăreşte vreo două tone. Trebuia s-o car în spinare, să răcnesc, să tropăi, asta ziua, iar noaptea treaba ailaltă. Îmi pare bine că ai venit, fiindcă, drept să-ţi spun, mă cam săturasem…

— Dar balaurul ăsta, adică vreau să spun lighioana asta împăiată, cum de n-a dispărut când am micşorat probabilitatea până la zero? – mai vru să afle Clapauțius.

Trurl tuşi, parcă puţin fâstâcit.

— Din prudenţă – îl lămuri el. Ar fi putut nimeri pe aici vreun prost de vânător, poate chiar Bazileus, aşa că i-am montat înăuntru, sub piele, nişte ecrane antiprobabilistice. Şi-acuma, hai, au mai rămas câţiva saci cu platină, ăştia-s cei mai grei, n-am chef să-i car singur. E foarte bine că ai să-mi ajuţi…

Expediţia a patra sau cum a pus Trurl în funcţiune feminotronul, vrând să-l izbăvească pe prinţul Pantarcticus de chinurile dragostei, şi cum a fost apoi nevoit să folosească pruncaruncătorul

ÎNTR-O BUNĂ ZI, dis-de-dimineaţă, pe când Trurl dormea,

cufundat într-un somn adânc, cineva bătu la uşa lui cu atâta putere de parcă ar fi vrut s-o scoată din ţâţâni. Când Trurl, cu ochii abia mijiţi, trase zăvorul, văzu în faţa lui, pe fondul cerului uşor albind, o navă uriaşă, asemănătoare unei căpăţâni de zahăr de o mărime neobişnuită sau a unei piramide zburătoare. Din interiorul acestui colos, care aterizase chiar în faţa ferestrei sale, ieşeau pe o punte largă, în şiruri lungi, nişte namile încărcate cu saci, iar nişte roboţi vopsiţi complet în negru, împodobiţi cu burnusuri şi turbane, descărcau bagajele în faţa casei atât de repede, încât în câteva clipe, Trurl, care nu pricepea ce se întâmplă, fu înconjurat de o mulţime de baloturi umflate, ca de un meterez în formă de semicerc, prin care abia fu lăsată o trecere îngustă. Pe aici se îndrepta spre el un electrocavaler de o statură nemaivăzută, cu ochii ca de stele, cu mici antene radar, răsucite bătăios în sus, şi cu o mantie încărcată de pietre scumpe. Distinsul oaspete îşi trecu mantia peste umeri, ridică puţin pălăria blindată şi cu un glas puternic, deşi moale precum catifeaua, întrebă:

— Am oare cinstea să stau de vorbă cu prea-luminatul domn Trurl, vestitul constructor?

— Mda, sigur, eu… eu sunt… Poftiţi, intraţi, vă rog… Scuzaţi-mi dezordinea… N-am ştiut că… adică… dormeam… bâigui Trurl, teribil de încurcat, trăgându-şi la repezeală pe el un halat scurt. Îşi dăduse seama că e numai în cămaşă de noapte şi încă în una dintre acelea care nu mai cunoscuse de mult săpunul.

Elegantul electrocavaler se pare că nu observase totuşi ţinuta sumară a lui Trurl. Scoţându-şi încă o dată pălăria, care începu să vibreze, sunând deasupra capului său de fier, intră graţios înăuntru. Trurl se scuză pentru o clipă şi, mai aranjându-se un pic, se întoarse, coborând câte două trepte o dată. În vremea asta afară se luminase de-a binelea, soarele se oglindea puternic în armurile negre ale roboţilor, care, fredonând cu alean vechiul cântec al robilor: „Pe unde-ai umblat”… înconjurară pe patru rânduri locuinţa şi nava-piramidă. Trurl văzu toate prin fereastră, stând în faţa musafirului. Acesta, privindu-l cu scânteieri de briliant

în ochi, îi spuse:

— Planeta de pe care am venit, ilustre constructor, se află acum în plin Ev Mediu, aşa că o rog pe Domnia Voastră să mă ierte că L-am deranjat atât de mult, aterizând inoportun; dar Vă rog să înţelegeţi că în niciun chip n-am putut prevedea că în acel *punctum* al planetei Domniei Voastre, unde se află acest cinstit lăcaş, noaptea încă îşi mai întinde stăpânirea, împiedicând accesul razelor soarelui.

În acest moment al cuvântării tuşi uşor, de parcă cineva ar fi cântat dulce din muzicuţă, şi spuse mai departe:

— M-a trimis la Domnia Voastră stăpânul şi regele meu, Maiestatea Sa Protrudin Astericus, suveran peste globurile unite Jonit şi Eprit, Duce moştenitor al Aneuriei, Împărat al Monoţiei, Biproxiei şi Trifilidei, Mare Prinţ de Barnomalva, Eborcyda, Klapundro şi Tragantoro, Conte de Euscalpia, Transfioria şi Fortransmina, Paladin de Astru-Albastru-Alabastru, Baron Porcântroacă, Scosdincloacă şi Maispalăloleacă, precum şi domn atotstăpânitor al Meterei, Heterei, Eterei et Caieterei, pentru ca, în numele Său prea milostiv, să invit pe Luminăţia Voastră în ţara sa, ca pe un mântuitor al Coroanei mult dorit şi aşteptat, singurul în stare să ne izbăvească de marele necaz, iscat de nenorocita îndrăgostire a Alteţei Sale, moştenitorul tronului, Pantarcticus.

— Bine, dar eu nu… neepu repede Trurl. Însă magnatul, făcând un gest scurt, ca semn că încă n-a terminat, continuă cu acelaşi glas de oţel:

— Ca răsplată pentru că aţi binevoit să Vă aplecaţi urechea la necazul nostru, că aţi acceptat să ne veniţi în ajutor în combaterea acestei nenorociri care a lovit greu statul nostru, Maiestatea Sa Protrudin făgăduieşte, asigură şi jură prin vorbele mele că va înconjura pe Constructivitatea Voastră cu asemenea binefaceri, că Înălţimea Voastră nu se va putea sătura de ele până la sfârşitul zilelor Sale. Şi ca avans sau, cum se spune, ca arvună, vă numeşte din chiar această clipă – aici magnatul se ridică, scoase sabia şi continuă, lovindu-l pe Trurl cu

tăişul la fiecare cuvânt, că acestuia începură să-i salte umerii – Prinţ Titular şi Independent al Murvidraupiei, Abominentiei, Infamoriei şi Mârşavoriei, Conte Ereditar de Trundo şi Morigundo, Electro-Octomăciucar al Brazelupei, Condolondei şi Pratalaxiei, precum şi Marchiz de Gund şi Lund, Guvernator Extraordinar al Fluxiei şi Pruxiei şi totodată General Capitular al Ordinului Mendiţilor şi Mare Preot al Principatelor Pyt, Myt şi Tamtadryt, împreună cu tot ceea ce se cuvine acestor demnităţi, adică dreptul de a fi salutat prin douăzeci şi una de lovituri de tun la sculatul de dimineaţă şi seara, la culcare, precum şi cu muzica fanfarei după masa de prânz, dreptul de a purta Crucea Grea Infinitezimală, cu perpetuarea pluralistică în abanos, pluriformă în ardezie şi plurală în aur. Ca dovadă a bunăvoinţei Sale, Regele şi Stăpânul meu îţi trimite aceste mici atenţii, cu care mi-am îngăduit să-ţi înconjur locuinţa.

Într-adevăr, sacii întunecau de-acum lumina zilei, care abia mai pătrundea în odaie. Magnatul îşi încheie cuvântarea, dar mâna, ridicată, ca un orator, n-o lăsă în jos. Se vede că uitase, căci tăcu, în vreme ce Trurl îşi pregăti răspunsul:

— Sunt deosebit de recunoscător Maiestăţii Sale Protrudin, dar chestiunile sentimentale, ştiţi, nu sunt specialitatea mea. De altfel… adăugă, sub privirea de briliant a magnatului – poate că mi-aţi putea spune despre ce e vorba…

Cavalerul dădu aprobativ din cap.

— Foarte simplu, Prea Luminate Constructor! Moştenitorul tronului s-a îndrăgostit de Amarandina Ceriberniana, unica fiică a regelui ţării vecine, Araubraria. O veche duşmănie desparte de multă vreme ţările noastre, iar când Împăratul Nostru Milostiv, după lungi şi neîntrerupte rugăminţi ale prinţului, s-a adresat regelui, cerându-i mâna Amarandinei, răspunsul a fost categoric negativ. De atunci a trecut un an şi şase zile, iar prinţul moştenitor se stinge văzând cu ochii şi nu exista nicio cale să-şi vina în fire. Nu ne-a mai rămas altă speranţă decât cea care străluceşte în persoana Luminăţiei Voastre.

Spunând acestea, semeţul cavaler se înclină, Trurl tuşi uşor şi, văzând pe fereastră şirurile de luptători, rosti cu glas mai scăzut:

— Nu-mi închipui să pot face ceva… dar… dacă regele doreşte… atunci eu… se înţelege…

— Asta şi vrem! – exclamă cavalerul, şi bătu din palme, făcându-le să sune ca metalul.

Îndată, doisprezece cuirasieri negri ca noaptea, cu un blindaj care făcea zgomot asurzitor, năvăliră înăuntru şi, apucându-l pe Trurl, îl ridicară pe sus, ducându-l pe puntea navei. Se auziră douăzeci şi una de lovituri de tun, trapele fură ridicate şi nava îşi începu zborul maiestuos, cu steagul în vânt, spre abisul ceresc.

În timpul călătoriei, magnatul, care era Mare Subţierar al Coroanei, îi povesti lui Trurl o mulţime de amănunte despre înamorarea romantică şi totodată dramatică a prinţului… Cum ajunseră – după primirea solemnă ce i s-a făcut în capitală de-a lungul întregului traseu împodobit cu steaguri, în prezenţa unor mulţimi fără număr – constructorul se apucă de treabă. Ca loc de muncă îşi alese splendidul parc regal. Templul Meditării, care se afla acolo, îl transformă în trei săptămâni într-o construcţie ciudată de metal, cu cabluri şi ecrane luminoase. Făcuse din el, după cum îi explicase regelui, un feminotron, o instalaţie folosită atât cu rol de antrenajer, cât şi de erotor total cu retroacţiune. Cel ce intra în inima aparatului făcea cunoştinţă dintr-odată cu toate farmecele, vrăjile, frumuseţile, şoaptele, sărutările şi mângâierile caracteristice întregului sex frumos din Cosmos. Feminotronul, în care transformase Templul Meditaţiei, avea o putere iniţială de patruzeci de megamori, iar productivitatea efectivă în spectrul voluptăţii penetrante atingea nouăzeci şi şase la sută, emisiunea pasională, măsurată ca întotdeauna în kiloteiubescuri, se ridica la şase pentru fiecare sărut teleghidat. Feminotronul mai era prevăzut cu absorbitori turnanţi de frenezie, cu amplificator cascadic de îmbrăţişări şi priviri pierdute, precum şi cu un automat al „primei vederi”, căci Trurl era adeptul teoriei doctorului Afrodontus, descoperitorul câmpului îndrăgostirii

instantanee.

Această excepţională construcţie mai avea şi alte multe instalaţii, cum ar fi flirtieră rapidă, reductor al insistenţelor exagerate, precum şi un accesoriu complet de mângâieri şi giugiuleli. Pe dinafară, într-o cutie de sticlă separată, se vedeau nişte cadrane uriaşe de ceasuri, pe care se putea urmări perfect mersul curei de dezîndrăgostire. După cum arătau statisticile, feminotronul dădea rezultate pozitive durabile în nouăzeci şi opt de cazuri de superfixaţie sentimentală dintr-o sută. Deci şansele de salvare a prinţului erau deosebit de mari.

Patruzeci de înalţi demnitari ai regatului l-au tot tras şi împins pe prinţ prin parc până la Templul Meditării, timp de patru ore în şir, încet, dar stăruitor, unind hotărârea acţiunilor cu respectul faţă de persoana acestuia, căci prinţul nu voia în niciun chin să se lase dezîndrăgostit. Izbea cu capul şi lovea cu picioarele pe credincioşii curteni ca un apucat. Când, în sfârşit, cu ajutorul a numeroase perniţe de puf, prinţul a fost împins înăuntru şi trapele s-au lăsat în urma lui, Trurl, plin de nelinişte, puse în funcţiune automatul, care începu sec numărătoarea inversă: „douăzeci… nouăsprezece… zece…” până ce rosti cu acelaşi glas egal: „Zero! Start!”. Sincroerotoarele, pornite cu toată puterea megamoroasă, înghiţiră victima sentimentelor atât de fatal direcţionate. Aproape o oră privi Trurl la acele ceasurilor, care vibrau sub cea mai înaltă tensiune erotică. Din păcate ele nu arătau schimbări esenţiale. Încrederea în efectele curei începu să i se zdruncine, dar acum nu mai putea face nimic. Trebuia să aştepte răbdător, cu mâinile încrucişate. Verifică numai dacă uitarsărutările cad sub unghiul potrivit, fără avânt exagerat, dacă flirtiera şi mângâietorii îmbrăţişaţi au mers regulat, având totodată grijă ca densitatea câmpului să fie aproape de cea admisibilă, pentru că se punea problema nu ca pacientul să se transândrăgostească, schimbând obiectul sentimentelor de la Amarandina la maşină, ci să se dezîndrăgostească total. În sfârşit, într-o tăcere solemnă, trapa fu deschisă. După desfacerea marilor şuruburi cu care

era închisă ermetic, o dată cu o pală dintre cele mai dulci miresme, ieşi din interiorul semiîntunecos şi prinţul, acoperit de trandafiri striviţi, care-şi pierduseră petalele, îmbătaţi de tensiunea teribilă a pasiunilor. Credincioşii servitori dădură fuga, apucând mădularele fără putere ale prinţului şi auziră cum buzele palide ale acestuia rostesc, abia şoptit, un singur cuvânt: Amarandina.

Trurl înghiţi o înjurătură, înţelegând că s-a trudit degeaba. Sentimentul nebunesc al prinţului s-a dovedit, la proba critică, mai puternic decât toţi ultramorii şi megamângâietorii feminotronului luaţi la un loc. De altfel, dragostometrul, pus pe corpul aproape inert al prinţului, indică o sută şapte linii, geamul îi plesni pe loc şi mercurul se vărsă, tremurând neliniştit, de parcă, şi lui i s-ar fi transmis clocotul sentimentelor. Prima încercare rămase deci fără rezultat.

Trurl se întoarse în apartamentele sale posomorât ca noaptea şi, dacă cineva l-ar fi observat ar fi auzit cum umbla de colo-colo, în căutarea unei soluţii salvatoare. În vremea asta un soi de freamăt se auzi în parc; erau nişte meşteri care reparau zidul înconjurător şi care, din curiozitate, intraseră în feminotron şi-i dăduseră drumul. A fost nevoie să fie chemaţi pompierii, căci săreau ca arşi dinăuntru, unul după altul, fumegând de atâtea sentimente înflăcărate.

Văzând aceasta, Trurl puse în aplicare alt ansamblu, format dintr-un delirizator şi o trivialniţă. Dar şi încercarea asta, trebuie s-o spunem de la început, dădu greş. Prinţul nu numai că nu se dezîndrăgosti de Amarandina, ci, dimpotrivă, se simţi şi mai legat de ea. Trurl începu iar să se plimbe de la un capăt la altul al apartamentelor sale, citind până noaptea târziu tratate de specialitate. La urmă le azvârli cât colo, iar a doua zi îl rugă pe Marele Subţierar să-i înlesnească o audienţă la rege. Primit de Maiestatea sa, îi spuse:

— Maiestate! Milostive Stăpâne! Sistemele dezîndrăgostitoare pe care le-am încercat sunt cele mai puternice din câte există. Fiul tău însă nu poate fi

dezîndrăgostit de viu. Acesta e adevărul pe care mă simt dator să-l dezvălui Maiestăţii Voastre.

Regele tăcu, încremenind la auzul acestei veşti, iar Trurl reluă:.

— Desigur, aş putea să-l înşel, sintetizând-o pe Amarandina după parametrii ce-mi sunt accesibili, clar mai devreme sau mai târziu prinţul ar descoperi şiretenia şi ar afla de soarta adevăratei prinţese. Aşa că nu ne rămâne decât o singură cale: prinţul trebuie s-o ia de nevastă pe fiica regelui!

— Nici gând, străine! Tocmai asta e, că regele vecin n-o să o dea niciodată fiului meu!

— Dar dacă ar fi înfrânt? Dacă ar trebui să ducă tratative, cerând, ca învins, îndurare?

— Ei, atunci, da, fără îndoială, dar cum poţi crede că aş fi în stare să împing două mari state într-un război sângeros, şi încă unul cu un sfârşit nesigur, ca să obţin pentru fiul meu mâna fiicei regelui vecin? Nu, asta nu se poate, în ruptul capului.

— Nici nu aşteptam altă hotărâre din partea Maiestăţii Voastre – zise liniştit Trurl. Sunt fel de fel de războaie, iar cel pe care l-am născocit este unul cu totul nesângeros. Nu-l vom ataca pe regele vecin cu armele. Nu numai că nu vom lua viaţa nici unuia dintre cetăţenii ţării lui, ci dimpotrivă!

— Cum adică? Ce tot spui? – întrebă regele mirat.

Pe măsură ce Trurl îşi destăinuia în şoaptă secretul său la urechea monarhului, chipul, până atunci mohorât al acestuia se lumina treptat, iar la urmă exclamă:

— Bine, fă cum gândeşti, dragul meu străin, şi să te ajute Cel de Sus!

Încă de a doua zi fierăriile şi atelierele Curţii Regale trecură, după planurile lui Trurl, la fabricarea unui mare număr de aruncătoare, teribil de puternice, dar cu o destinaţie total necunoscută. Fură instalate pe planetă, mascate de reţele de apărare, aşa că nimeni nu bănuia nimic. În acelaşi timp, Trurl stătea zi şi noapte în laboratorul regal de cibergenetică, supraveghind nişte cazane tainice,

în care clocoteau fierturi ciudate, iar clacă vreun spion ar fi încercat să-l urmărească, n-ar fi putut afla nimic, în afară de faptul că, din când în când, în laboratoarele închise cu şapte lacăte, se auzea câte un scâncet, iar doctoranţii şi asistenţii alergau în toate părţile cu braţele pline de scutece.

Bombardarea începu o săptămână mai târziu pe la miezul nopţii. Puse la punct şi lustruite de bătrânii canonieri, ţevile se ridicară toate ca una singură, ţinând steaua albă a statului vecin şi porniră focul, nu aducător de moarte, ci de viaţă. Trurl bombarda cu prunci, pruncaruncătoarele sale umplură împărăţia cu miriade de plozi urlători, care, crescând repede, se agăţau de trecători, şi erau atât de mulţi, că de atâtea ţipete de „mamă”, „papa”, „pipi” şi „e-e” văzduhul se cutremura de-ţi plesneau timpanele. Şi acest potop de copilaşi dură atâta, încât economia imperiului nu-l mai putu suporta şi spectrul catastrofei le apăru tuturor evident. Din cer cădeau mereu, veseli şi grăsuţi, prichindei mărunţi, că se făcu noapte în plină zi de atâta vânzoleală de scutece. Atunci împăratul se văzu nevoit să ceară îndurare regelui Protrudin, care făgădui să înceteze bombardamentul, cu condiţia ca fiul său să o poată lua de nevastă pe Amarandina. Împăratul se declară de acord în mare grabă. Pruncaruncătoarele fură îndată oprite, feminotronul, pentru mai mare siguranţă, fu demontat de Trurl însuşi, care, ca prim nuntaş, în veşminte de diamant, cu bastonul de mareşal în mână, dirijă toasturile la nunta celor doi tineri. Apoi încărcă racheta cu diplomele, decoraţiile şi documentele de proprietate dăruite atât de rege, cât şi de împărat şi se întoarse acasă, încărcat de glorie…

Expediţia a cincea sau poznele regelui Baleryon

NU PRIN CRUZIME îşi chinuia supuşii Baleryon, regele Cymberei, ci prin pasiunea sa pentru distracţii. Nu-i plăceau nici banchetele, nici orgiile de o noapte întreagă. Mult mai

plăcute erau inimii sale jocurile nevinovate, arşicele, ala-bala-portocala, popa-prostu sau septicul, început seara şi până dimineaţa, de-a hoţii şi vardiştii, leapşa şi, mai mult ca toate, de-a v-aţi ascunselea. Când urma să ia o hotărâre importantă, să semneze vreun decret de însemnătate naţională, să primească ambasadori extraastrali sau să acorde audienţă vreunui mareşal, regele se ascundea şi, ameninţând cu cele mai grele pedepse, poruncea să fie căutat. Întregul Consiliu de Coroană alerga atunci prin tot palatul, căutând prin toate cotloanele, prin toate ungherele, ciocănind zidurile, întorcând tronul pe toate părţile. Căutările acestea durau uneori foarte mult, căci regele născocea mereu noi şi noi ascunzători. O dată nu s-a putut ajunge la declararea unui foarte important război numai din cauză că regele, ascuns sub o puzderie de oglinjoare şi beculeţe, a stat atârnat trei zile în marea sală a palatului, travestit în candelabru, râzându-şi în pumni de alergătura disperată a curtenilor săi. Cel care-l descoperea primul primea de îndată titlul de Mare Găsitor al Regelui, şi dintre aceştia erau de-acum şapte sute treizeci şi şase la curte. Cine dorea să intre în graţiile regelui trebuia neapărat să-l uimească cu o nouă distracţie, care îi era încă necunoscută. Asta nu era deloc uşor, căci Baleryon era neîntrecut în acest domeniu: ştia tot felul de jocuri, de la cele antice, cum ar fi jocul cu numere pare şi impare, până la cele mai moderne, cu retroacţiune, cum ar fi cibercodrul. Uneori spunea că totul pe lume nu e decât un joc, adică o distracţie, şi socotea chiar şi domnia lai.

Vorbele acestea uşuratice şi nechibzuite stârneau mânia venerabililor membri ai Consiliului de Coroană, dar mai ales seniorului consiliului, prea luminatul Papagaster, din vechiul neam al lui Matritius, care suferea din cale-afară din cauză că regele n-avea nimic sfânt, încât până şi înalta sa persoană îndrăznea s-o lase pradă batjocurii generale.

Spaima îi cuprindea pe toţi când regele, dintr-un capriciu neaşteptat, anunţa că are chef de dezlegat ghicitori. De multă vreme făcuse o adevărată pasiune pentru ghicitori şi încă de când se încoronase l-a uluit pe marele cancelar cu

întrebarea dacă terchea şi berchea se deosebesc prin ceva şi, dacă da, prin ce anume?

Regele îşi dădu seama de îndată că toţi curtenii, cărora le dădea de dezlegat ghicitori, nu-şi băteau prea mult capul cu ele. Răspundeau cum se nimerea, fără nicio noimă, ceea ce îl supăra tare mult. Lucrurile s-au schimbat în bine abia atunci când regele începu să-i numească în diferite funcţii după cum răspundeau la ghicitori. Începură să curgă degradările sau decoraţiile şi toată curtea, vrând-nevrând, trebuia să ia parte la jocurile născocite de Maiestatea Sa. Din păcate, mulţi curteni îl cam înşelau pe rege, care, deşi bun din fire, nu putea suferi una ca asta. Marele hatman al Coroanei fu condamnat la exil pe viaţă pentru că la audienţe folosise o fiţuică, ascunsă sub armură, lucru care n-ar fi ieşit la iveală, dacă n-ar fi fost duşmanul acestuia, un general, care, în mare secret, destăinuise totul regelui. La fel şi preşedintele Consiliului tronului, Papagaster, trebui să-şi ia adio de la funcţia lui, căci nu ştiuse care este cel mai întunecos loc de pe lume. Cu vremea, Consiliul tronului începu să fie format din cei mai pricepuţi dezlegători de ghicitori, rebusuri şi cuvinte încrucişate din ţară, iar miniştrii nu făceau un pas fără enciclopedie. La urmă curtenii ajunseseră la o asemenea iscusinţă, încât reuşeau să dea răspunsuri exacte înainte ca regele să termine întrebarea. Şi nu era de mirare, deoarece toţi, în frunte cm regele, erau abonaţi la „Buletinul Oficial”, care, în loc de plictisitoare dispoziţiuni şi decrete administrative, publica cu deosebire şarade şi jocuri de societate.

Cu trecerea anilor, regele avea tot mai puţin chef să-şi frământe mintea şi aşa se întoarse la jocul său preferat, de-a v-aţi ascunselea. Într-o bună zi, trăgând ceva mai multişor la măsea, stabili un premiu cu totul special pentru cel care născoceşte cea mai bună ascunzătoare din lume. Premiul urma să fie un talisman nepreţuit, diamantul Coroanei dinastiei Cymberiţilor. Minunăţia asta n-o văzuse nimeni de veacuri, căci se afla închisă cu şapte lacăte de fier în vistieria regală.

S-a întâmplat că Trurl şi Clapauțius, în noua lor călătorie,

au poposit şi în Cymberia. Vestea despre fantezia regală s-a răspândit repede în toată ţara, aşa că a ajuns şi la urechea celor doi constructori, care au auzit-o de la nişte cetăţeni într-un han unde trăseseră pentru noapte.

A doua zi sau şi dus la palat cu gândul să-i spună regelui că ştiu taina ascunzătorii care n-are pereche pe lume. Găsiră aici atâţia doritori ai premiului, încât era imposibil să răzbată prin mulţime. Asta nu le plăcu deloc, aşa că se întoarseră la hanul în care locuiau, urmând să-şi încerce norocul în ziua următoare. Dar norocul acesta mai trebuia şi el niţeluş ajutat. Înţelepţii constructori îşi amintiră de acest mare adevăr, aşa că Trurl începu să strecoare pe tăcute în mâna fiecărui paznic sau curtean care încerca să-i oprească sau să le facă zile fripte câte o monedă grea, iar când acesta, în loc să cedeze, se opunea mai mult, mai adăugă o monedă, şi mai groasă şi mai grea. Nu trecură nici cinci minute şi se aflară în sala tronului, în faţa Maiestăţii Sale. Regele se bucură tare mult, auzind că nişte învăţaţi atât de vestiţi au venit anume în ţara lui ca să-i dezvăluie învăţătura despre ascunzătoarea perfectă. Nu l-au lămurit dintr-odată pe Baleryon ce şi cum, dar mintea lui, exersată din copilărie cu ghicitori grele, înţelese până la urmă despre ce e vorba. Coborând entuziasmat de pe tron şi asigurându-i pe cei doi prieteni de necurmata lui bunăvoinţă şi favoare, le declară că vor primi premiul, cu condiţia să încerce imediat reţeta lor secretă. Clapauțius, ce-i drept, se codea să-i destăinuie reţeta, mormăind pe sub mustaţă că ar trebui mai întâi, aşa cum se cuvine, să încheie un acord corespunzător, pe pergament, cu pecete şi şnur de mătase, dar regele insistă atât de mult, jurându-se pe ce avea mai scump că pot fi siguri că le va da premiul, încât cedară. Trurl ţinea indispensabilul aparat într-o cutie mică pe care o adusese cu el şi pe care o arătă imediat regelui. Invenţia nu avea nimic comun cu jocul de-a v-aţi ascunselea, dar putea fi totuşi folosită şi în acest caz. Era un schimbător bilateral de personalitate, portabil, şi, se înţelege, cu retroacţiune. Cu ajutorul lui două persoane diferite puteau face schimb de personalitate într-un mod foarte simplu şi rapid. Pe cap

se punea un aparat asemănător unor coarne de vacă. Coarnele trebuiau apoi apropiate de fruntea persoanei cu care doreai să faci schimbul, apăsând uşor; atunci un dispozitiv punea în funcţiune întreaga instalaţie, care genera două serii de impulsuri fulgerătoare în sens contrar. Printr-unul din coarne se transmitea propria personalitate celeilalte fiinţe, iar prin celălalt primeai de la cealaltă fiinţă personalitatea ei. Se producea deci o descărcare completă de memorie şi totodată o completare a golului format cu altă memorie, primită de la cealaltă persoană. Cu titlu de demonstraţie, Trurl îşi montă aparatul pe cap şi tocmai îl lămurea pe rege cum se foloseşte, apropiind fruntea acestuia de ambele coarne ale aparatului, când impulsivul monarh îl izbi cu capul atât de tare, încât întrerupătorul puse în funcţiune aparatura, provocând instantaneu transmutaţia personalistică. Totul s-a petrecut atât de repede şi pe neobservate, că Trurl, care până atunci nu încercase această experienţă pe propria-i piele, nici n-a băgat de seamă ce se întâmplase. Clapauțius, care se afla la oarecare distanţă, nici el n-a observat nimic. L-a mirat doar faptul că Trurl şi-a întrerupt brusc prelegerea, pe care a început s-o continue din acelaşi loc Baleryon, folosind cuvinte ca „potenţiale de transmisie submnemonică neliniară” şi „scurgere adiabatică de personalitate prin retrocanal”. Regele îi zicea înainte cu glasul său piţigăiat, şi abia după câteva secunde Clapauțius şi-a dat seama că ceva nu e în regulă. Lui Baleryon, în schimb, aflat de-acum în organismul lui Trurl, nici prin gând nu-i trecea să asculte savanta conferinţă, ci, mişcându-şi uşor mâinile şi picioarele, părea că se simte tot mai bine în corpul acesta nou pentru el, examinându-l cu mult interes. Deodată Trurl, îmbrăcat în lunga mantie regală, dând din mâini în momentul când explica în ce constau trecerile antientropice critice, observă că parcă îl deranjează ceva. Aruncă o privire spre propria-i mână şi înlemni, văzând că ţinea în ea sceptrul. Vru să spună ceva, dar regele râse vesel şi o zbughi din sala tronului. Trurl se luă după el, dar picioarele i se împiedicară În mantia de purpură şi se întinse pe podea

cât era de lung; atraşi de zgomot, curtenii se aruncară mai întâi asupra lui Clapauțius, crezând că acesta îl pusese în primejdie pe Maiestatea Sa. Până când Trurl, cu coroana pe cap, se ridică, până ce îi lămuri că nu i se întâmplase nimic, nu mai zăriră nici urmă din Baleryon, care, aflat în corpul lui Trurl, o luase razna prin lume. Degeaba încercă Trurl să alerge după el, aşa cum se afla, în mantia regală. Curtenii nu-i dădură voie. Degeaba se apăra, strigând că nu el este regele şi că a avut loc o transmutaţie, aceştia, crezând că de atâtea rebusuri şi-a pierdut minţile, îl împinseră cu tot respectul, dar hotărât, spre dormitor, deşi el urla şi se zbătea cât îl ţineau puterile, şi trimiseră după doctori. În vremea asta, pe Clapauțius îl aruncară doi paznici în stradă. Întorcându-se la han, se gândi cu nelinişte la complicaţiile care ar putea să se ivească. „Fără îndoială – îşi zise – dacă eu m-aş fi aflat în locul lui Trurl, atunci echilibrul sufletesc, care mă caracterizează, ar fi asigurat de îndată ordinea firească a lucrurilor, căci în loc să mă aventurez şi să pălăvrăgesc despre transmutaţie, ceea ce ar fi atras bănuiala că m-am scrântit, aş fi cerut, folosind noul corp al regelui, să fie urmărit presupusul Trurl, adică Baleryon, care hoinăreşte acum prin oraş, şi, totodată, aş fi poruncit ca al doilea constructor să rămână pe lângă mine în calitate de consilier secret. Dar nătăfleţul ăsta – aşa îl numi, fără să vrea, pe Trurl-regele – nu şi-a stăpânit nervii. N-am ce face, trebuie să pun la bătaie toate talentele mele, altfel o să fie rău de tot”… Mai important decât orice, şi totodată cel mai periculos lucru i se părea faptul, pe care uşuraticul Baleryon, abuzând de corpul lui Trurl, nici nu-l bănuia. Dacă ar fi căzut pe undeva şi s-ar fi izbit cu coarnele de vreun obiect material, dar fără viaţă, atunci personalitatea lui ar intra imediat în acel obiect, şi cum obiectele moarte nu au personalitate şi deci n-ar avea nimic de oferit în schimb, atunci corpul lui Trurl s-ar stinge pentru totdeauna, iar sufletul regelui, închis într-un obiect, o piatră, un stâlp, un felinar, sau numai trotuarul, ar rămâne pentru vecie acolo. Neliniştit, grăbi pasul şi în apropiere de han auzi nişte oameni discutând. Aşa află că prietenul său fugise ca un

nebun din palatul regal, de parcă l-ar fi gonit toţi dracii, şi, alergând pe scările lungi şi abrupte, care duceau către port, se împiedicase şi-şi rupsese un picior. Asta-l mâniase peste măsură. Zăcând aşa, începu să strige că el este regele Baleryon şi cere să-i fie aduşi doctorii palatului, o lectică cu pernă de puf şi parfumuri întăritoare, iar când cei de faţă începură să râdă de nebunia lui, se târâse pe caldarâm, blestemând pe toţi sfinţii şi smulgându-şi veşmintele, până ce un trecător, mai bun la inimă se vede, se apleacă asupră-i, vrând să-l ridice. Atunci el îşi scoase cuşma de pe cap, de sub care, după cum jurară mai târziu martorii oculari, se iviră nişte coarne de drac. Împunsese cu coarnele pe acel bun samaritean drept în frunte, după care căzu ca mort la pământ, încremenind în mod ciudat şi scoţând numai gemete slabe, în timp ce cel atins cu coarnele se preschimbă într-o clipă, „de parcă diavolul ar fi intrat în el”. Sărind, zbenguindu-se, împingând pe cei ce stăteau în cale, o goni în galop pe scări, spre port.

Lui Clapauțius mai că-i veni să leşine de emoţie, auzind toate acestea. Îşi dădu seama că Baleryon, rănind corpul lui Trurl, de care se folosise atât de puţină vreme, se mutase şmechereşte în corpul unui trecător necunoscut. „Ei, de-abia acu începe treaba! – îşi zise el cu groază. Cum să-l găsesc pe Baleryon, ascuns în corpul acesta nou, necunoscut?! Unde să-l caut, ca să dau de el?”. Încercă să afle pe îndelete de la locuitori cine era acel trecător care s-a purtat atât de frumos cu aşa-zisul Trurl, precum şi ce s-a întâmplat cu coarnele lui. Nimeni nu ştia însă cine era acel samaritean. Se ştia doar că avea haine străine, ca un marinar, de parcă ar fi venit cu vaporul de pe alte meleaguri. Despre coarne iarăşi nimeni nu ştia nimic, în afară de un biet cerşetor, fără casă şi fără căpătâi, cu picioarele neunse de mult şi ruginite din această cauză, care nevoit fiind să folosească rotiţe. Înşurubate de şale, putea să vadă mai bine tot ce se întâmpla în jur. Acesta îi spuse lui Clapauțius că cinstitul marinar îi scosese atât de repede coarnele celui căzut, încât nimeni altul n-a putut observa scena. S-ar fi părut deci că Baleryon se găseşte din

nou în posesia altcuiva, şi procedeul riscantelor transmutaţii dintr-un corp în altul putea continua. Vestea că acum se afla într-un marinar oarecare l-a îngrijorat serios pe Clapauțius. „Asta-i bună!” – se gândi E marinar, va să zică dintr-o clipă în alta urmează să plece cu vaporul. Dacă nu apare la timp pe punte (şi fără îndoială aşa se va întâmpla, fiindcă nu ştie care-i este vaporul!), atunci căpitanul se va adresa strajei portului, aceasta îl va închide pe fugar, ca pe unul care a dezertat de la datorie, şi în felul acesta regele Baleryon se va pomeni la închisoare! Şi dacă, din disperare, se va lovi măcar o dată cu capul, adică cu coarnele aparatului, de zidurile celulei – atunci... nenorocire, de trei ori nenorocire!” Deşi şansele de găsire a marinarului, în care se transmutase Baleryon, erau destul de firave, Clapauțius o porni de îndată spre port. Norocul fu de partea lui, căci de departe zări o mare de capete. Simţind că se petrece ceva deosebit, se amestecă în mulţime, şi, din cele auzite, înţelese că se întâmplase ceea ce se temea că o să se întâmple. Cu numai câteva clipe înainte un armator foarte cumsecade, proprietar al unei întregi flote comerciale, zărise pe unul din marinarii săi, pe care-l ştia foarte de treabă, înjurându-i pe trecători cum îi venea la gură, iar celor care-l sfătuiau să-şi vadă de treabă, ca să nu aibă de furcă cu poliţia, le răspundea trufaş că el poate deveni cine vrea, chiar şi întreaga poliţie laolaltă. Adânc mâhnit, armatorul vru să i se adreseze marinarului, dar acesta nici nu-l lăsă să deschidă gura până nu rupse pe spinarea lui primul ciomag care îi căzuse în mână. Atunci apăru o patrulă ce-şi făcea rondul prin port, cum se obişnuieşte în asemenea locuri care sunt tărâmul unor dese păruieli întâmplarea făcu ca patrula să fie condusă de însuşi comandantul poliţiei locale. Şi cum marinarul nu se potolea deloc, poliţistul porunci să fie arestat imediat. Atunci marinarul se aruncă ca un nebun asupra comandantului însuşi, împungându-l cu capul din care ieşea ceva ca nişte coarne. În aceeaşi clipă marinarul se schimbă cu totul – începu să strige în gura mare că el este poliţist, şi nu unul oarecare, ci însuşi comandantul strajei portului. În schimb

comandantul, care asculta aceste palavre, în loc să se supere, nu se ştie de ce, începu să râdă, de parcă s-ar fi amuzat nespus, apoi ceru celor din subordinea lui ca, fără menajamente, să-l conducă pe recalcitrant la închisoare.

Aşadar, în mai puţin de o oră Baleryon îşi schimbă sediul corporal de trei ori, aflându-se acum în trupul comandantului poliţiei, iar acesta, prin voinţa Celui de Sus, zăcea într-o celulă. Oftând, Clapauțius se duse îndată la postul de poliţie, care se găsea într-o clădire de piatră, pe malul mării. Nestânjenit de nimeni, Clapauțius intră înăuntru şi se uită, pe rând, în toate odăile goale, până ce se pomeni înaintea unui uriaş înarmat până în dinţi, într-o uniformă cam strâmtă, care-l privi urât, ba chiar făcu şi un gest de parcă ar fi vrut să-l dea pe uşă afară. În clipa următoare uriaşul, pe care-l vedea pentru întâia oară, clipi din ochi pe neaşteptate, zâmbindu-i, iar faţa lui, neobişnuită cu râsul, se transformă uluitor. Glasul îi era gros, ca al unui poliţai, fără îndoială, dar râsul lui, ca şi clipirea aceea din ochi îi amintiră îndată lui Clapauțius pe regele Baleryon. Şi el era, numai că se afla în corpul altuia!

— Te-am recunoscut imediat – zise Baleryon-poliţistul. Tu ai fost la palat cu un prieten de-al tău care mi-a dat un aparat, nu-i aşa? Vezi ce ascunzătoare straşnică am? Ha-Ha! Dacă întregul Consiliul al Tronului ar răsturna ţara cu susu-n jos şi tot n-ar ghici unde m-am ascuns! Fantastic lucru să fii un poliţai atât de mare şi solid! Ia uite!

Şi spunând acestea, lovi cu laba lui zdravănă de poliţist în birou, încât scândura plesni, dar şi în pumnul lui trosni ceva. Baleryon se strâmbă niţel, dar, ştergându-şi palma, adăugă:

— Ei, mi-a trosnit ceva, dar nu-i nimic, în caz de nevoie am să mă mut în tine? Ce zici?

Clapauţius se retrase instinctiv în direcţia uşii, dar poliţistul îi bară drumul cu statura lui uriaşă şi continuă:

— De fapt, nu-ţi doresc răul, iubitule, dar ai putea să-mi faci greutăţi, pentru că îmi cunoşti secretul. De aceea cred că cel mai bine ar fi să te bag la zdup. Da, aşa ar fi foarte bine! – zise el, rânjind. În felul acesta, când voi părăsi

poliţia în adevăratul înţeles al cuvântului, nimeni, nici tu măcar, nu va şti în cine m-am ascuns, ha, ha, ha!

— Dar, Maiestate! – începu Clapauțius apăsat, deşi cu glas scăzut – îţi primejduieşti viaţa, căci nu cunoşti numeroasele secrete ale aparatului. Poţi muri, poţi intra în corpul vreunui bolnav pe moarte sau în al vreunui răufăcător...

— Ei – zise regele – nu mă tem. Eu, dragul meu, ştiu că nu trebuie să uit un singur lucru: la fiecare transmutare trebuie să iau cu mine coarnele!

Şi întinse mâna spre birou, arătându-i aparatul, care se odihnea frumuşel în sertar.

— De fiecare dată – spuse regele – trebuie să-l înhaţ, să-l scot de pe capul aceluia care am fost şi să-l iau cu mine. Atunci nu mi-e frică de nimic!

Clapauțius încercă să-i scoată din cap ideea altor transmutări corporale, dar degeaba. Regele îşi bătea doar joc de cuvintele lui. La urmă spuse, înveselit de-a binelea:

— Să mă întorc la palat nici vorbă! De altfel, dacă vrei să ştii, mă aşteaptă o lungă călătorie prin corpurile supuşilor mei, ceea ce este în deplină concordanţă cu firea mea democratică. La urmă de tot, ca o răsplată, o să-mi rezerv mutarea în corpul vreunei fermecătoare fecioare. Trebuie să fie, desigur, teribil de instructiv, ha, ha ha!

Şi spunând acestea, cu o lovitură a labei lui mari deschise uşa şi răcni la subordonaţii săi. Văzând că, dacă nu ia o hotărâre disperată, o să fie azvârlit la închisoare, Clapauțius luă călimara de pe birou, o aruncă regelui în faţă, apoi, profitând de surpriza acestuia, sări pe fereastră în stradă. Din fericire, fereastra nu era prea înaltă şi nu era niciun trecător prin apropiere. Luând-o zdravăn la picior, reuşi să ajungă în piaţa mare şi să se piardă în mulţime, înainte ca poliţiştii să iasă din clădire, îndreptându-şi din mers uniformele şi agitându-şi ameninţători armele.

Clapauțius se îndepărtă de port, adâncindu-se în gânduri, care nu erau deloc vesele. „Cel mai bine ar fi – îşi zise el – să-l las pe necinstitul Baleryon în voia sorţii şi să mă duc la spital, unde se află corpul lui Trurl cu sufletul acelui marinar

de treabă; dacă acest corp va putea fi adus la palat, atunci prietenul meu va putea redeveni iar el însuşi, atât trupeşte cât şi sufleteşte. Ce-i drept, atunci va apărea un nou rege, având fiinţa marinarului în loc de a lui Baleryon, dar naiba să-l ia pe caraghiosul ăla!” Planul nu era dintre cele mai rele, dar pentru realizarea lui lipsea un lucru mic, dar esenţial, şi anume, schimbătorul de coarne, care se afla acum în sertarul biroului de la postul de poliţie. O clipă Clapauțius se gândi să construiască un alt aparat asemănător, dar îi lipseau mijloacele, uneltele şi, bineînţeles, timpul. „Poate că totuşi aşa ar trebui să fac… reflectă el. Trebuie să mă duc la Trurl-regele, poate că s-a trezit şi ştie ce are de făcut. Am să-i spun să dea ordin armatei să înconjoare postul de poliţie din port. În felul acesta aparatul va cădea în mâinile noastre şi Trurl se va putea întoarce în propria sa persoană!

Dar, ajuns la palat, nu fu lăsat să intre. Regele – i-a spus garda – doarme dus, datorită unor operaţii de calmare şi întărire electrică, efectuate de doctori. Somnul îi va dura cel puţin patruzeci şi opt de ore.

„Asta mai lipsea!” – exclamă Clapauțius, cuprins de disperare şi porni spre spitalul în care se afla corpul lui Trurl. Se temea că o să-i dea drumul mai devreme şi o să se piardă în labirintul marelui oraş. Se prezentă la spital ca o rudă a rănitului, al cărui nume îl citise în lista bolnavilor. Aşa aflǎ că bolnavul nu are nimic serios, piciorul nu era rupt, ci numai scrântit, dar câteva zile nu va putea părăsi patul de suferinţă. Bineînţeles, Clapauțius nu ţinea să-l vadă personal, căci asta n-ar fi dus decât la dezvăluirea faptului că habar n-au unul de altul. Liniştit că trupul lui Trurl n-o să dispară pe neaşteptate, părăsi spitalul şi începu să umble pe străzi, cufundat în adâncă meditare. Umblând de colo-colo, nici nu-şi dădu seama când ajunse în apropierea cartierului portuar. Văzu că peste tot mişunau poliţişti, care priveau cercetător în ochii fiecăruia, confruntându-i trăsăturile cu cele înscrise în carnetele lor de serviciu. Se dumiri că asta trebuie să fie lucrătura lui Baleryon, care-l caută neîncetat ca să-l bage la închisoare.

Tocmai în clipa aceea patrula se îndreptă spre el. Drumul de întoarcere îi era închis, căci de după colţ apărură doi gardieni. Atunci, cu cel mai liniştit aer din lume, se dădu pe mâna lor, subliniind că vrea să fie dus chiar la comandant, pentru că trebuie să-i dezvăluie imediat un lucru important în legătură cu o crimă groaznică. Ei îl luară imediat pe sus, îi puseră cătuşele, dar din fericire nu la amândouă mâinile. Îi legară doar mâna dreaptă de stânga poliţistului. La postul de poliţie Baleryon, comandantul îl întâmpină mormăind bucuros şi clipind răutăcios din ochi. Încă de la uşă, Clapauțius începu să vorbească, străduindu-se să pară a avea accent străin:

— Mare domnu' Înalt Poliţietatea Voastră! Au luat pe mine drept Clapauțius, dar nu, eu nu cunoaşte niciun Clapauțius! Este poate unul aşa rău, care lovit-izbit la mine cu coarne pe stradă, şi eu-tu întâmplat minune, noastra-voastră, şi eu pierdut trup şi suflet de la mine fost în trup de la nemine, eu nu ştie cum, dar acel cu coarne fugit iute-iute, Înalta Poliţietatea Voastră! Ajutor!

Şi spunând acestea, şiretul Clapauțius căzu în genunchi, sunând din lanţuri şi sporovăind repede şi fără încetare în limba aceea pocită, iar Baleryon, stând în spatele biroului în uniformă cu epoleţi, asculta clipind, uşor ameţit. Se uită la el, aşa cum stătea îngenuncheat, şi se părea că aproape îl crede. Clapauțius, în drum spre postul de poliţie, îşi apăsase fruntea cu degetele libere ale mâinii stângi, făcându-şi astfel două semne asemenea acelora pe care le lăsau coarnele aparatului. Baleryon porunci ca Clapauțius să fi dezlegat, dădu afară pe subalterni, iar când rămaseră singuri între patru ochi, îi ceru să-i povestească de-a fi a păr toată întâmplarea. Clapauțius născoci o istorie lungă, cum el, un străin bogat, a sosit azi de dimineaţă în port, aducând pe vasul său două sute de lăzi cu cele mai frumoase rebusuri din lume, precum şi treizeci de minunate fecioare mecanice, pe care dorea să le ofere marelui rege Baleryon. Acestea erau un dar de la împăratul Trâmbolud, care dorea astfel să-şi exprime telerespectul său faţă de neamul cymberilor. Ajungând pe aceste meleaguri, părăsi

pentru câteva ore vasul, pur şi simplu ca să-şi mai dezmorţească picioarele după lunga călătorie. Tocmai când se plimba liniştit pe faleză, un cetăţean, care arăta cam aşa – şi Clapauțius arătă spre sine – şi care i se păru cam ciudat, căci prea se uita lacom la hainele lui străine, se aruncă asupră-i cu atâta furie, de parcă şi-ar fi ieşit din minţi, apoi, scoţându-şi cuşma din cap, îl împunse tare cu coarnele, provocând astfel o neînţeleasă schimbare de suflete.

Trebuie să recunoaştem că Clapauțius a pus multă pasiune în povestea asta, ca s-o facă cât mai credibilă Povesti în amănunt despre trupul său, pe care-l pierduse, exprimându-se totodată dispreţuitor în legătură cu cel pe care-l avea acum, chipurile, ca rezultat al acestei întâmplări nefericite. Se lovi chiar de câteva ori peste faţă, scuipându-şi ba pântecele, ba picioarele, descrise pe îndelete toate comorile pe care le adusese, mai ales fecioarele mecanice, vorbi despre familia lui, rămasă în patrie, despre ai săi băieţei-roboţei şi despre mopsul lui electric, despre soţia sa, una din cele trei sute, care ştia să facă o supă de ioni atât de gustoasă, cum nu mâncase nici împăratul Trâmbolud. Ba, la urmă, trădă comandantului poliţiei cel mai mare secret, şi anume, că s-a înţeles cu căpitanul vasului său ca acesta să transmită comorile aduse oricui se va ivi pe punte şi va rosti parola cunoscută.

Baleryon-poliţistul asculta cu lăcomie istoria asta încurcată. Totul i se părea cât se poate de firesc: Clapauțius voia, desigur, să se ascundă de poliţie, mutându-se în trupul străinului pe care l-a ales pentru că era îmbrăcat în veşminte minunate, deci arăta a om avut. Datorită acestei mutaţii putea să pună mâna pe o sumă de bani serioasă. Tot felul de gânduri umblau prin capul lui Baleryon, şi, în acelaşi timp, tot încerca să afle formula tainică de la presupusul străin. Acesta nu se lăsă mult rugat şi până la urmă i-o şopti la ureche. Parola era doar un singur cuvânt: „Niterc”. Vestitul constructor a reuşit astfel să-l ducă pe Baleryon acolo unde a vrut. Acesta, îndrăgostit de rebusuri, nu dorea ca ele să ajungă în mâna regelui, care nu era el în

clipa aceea. Credea totul, deci şi faptul că Clapauțius avea un al doilea aparat, căci n-avea niciun motiv să creadă altfel.

Baleryon şedea acum tăcut şi se vedea că urzeşte un plan. Uşurel, pe ocolite, începu să-l descoase pe aşa-zisul străin, încercând să afle unde se găseşte vasul lui, cum se poate ajunge la el, şi aşa mai departe. Clapauțius spuse tot, contând pe lăcomia lui Baleryron, şi nu se înşelă. Acesta se sculă la un moment dat, spunând că trebuie să-i verifice spusele şi părăsi cabinetul, închizând bine uşa. Presupusul străin mai auzi cum Baleryon, care era păţit, ieşind din postul de poliţie, lăsase la uşă o santinelă înarmată. Clapauțius ştia foarte bine că lacomul n-o să găsească nimic, căci nici pomeneală nu era de vapor, comori şi fecioare. Dar tocmai pe asta se baza planul său. Abia se închise uşa în urma regelui, că el se şi repezi la birou, scoase aparatul din sertar şi şi-l puse repede pe cap, apoi începu să-l aştepte liniştit pe Baleryon. Nu trecu multă vreme şi-l auzi sosind, cu paşi asurzitori şi înjurând printre dinţi. Cheia se răsuci în broască şi el năvăli înăuntru, urlând din prag:

— Ticălosule, unde-i vaporul, comorile şi rebusurile alea preţioase de care vorbeai?

Dar nu apucă să spună mai mult. Clapauțius, care se ascunsese după o uşă, sări la el ca un ţap întărâtat, îl împunse zdravăn în frunte şi nu apucă Baleryon să se strămute de-a binelea în trupul lui Clapauțius, că acesta, fiind acum comandant, ţipă în gura mare la străji, poruncind să-l bage pe prizonier îndată la închisoare şi să-l păzească bine! Încă nedezmeticit, aflându-se acum într-un corp ce-i era străin, Baleryon pricepu repede cât de amarnic fusese înşelat; totodată înţelese că tot timpul a avut de-a face cu şmecherul de Clapauțius, nu cu un străin, care nici nu există. Începu să blesteme groaznic în temniţa în care fusese aruncat, ameninţând în fel şi chip. Era însă neputincios, pentru că nu mai avea preţiosul aparat, Clapauțius îşi pierduse, ce-i drept, pentru moment, corpul, pe care şi-l cunoştea bine, dar, în schimb, pusese mâna pe

aparatul de strămutat personalitatea, aşa cum îşi dorise. Îmbrăcă degrabă uniforma de paradă şi se duse drept la curtea regelui.

Regele dormea, dar Clapauțius, acum comandant de poliţie, spuse că trebuie să-l vadă neapărat, măcar pentru zece secunde, căci e vorba de o problemă de stat, despre soarta ţării şi despre alte lucruri de acelaşi fel. Gărzile se îmbunară şi-l lăsară să intre la regele care dormea tun. Cunoscând însă bine obiceiurile lui Trurl, Clapauțius îl gâdilă uşurel la tălpi, iar acesta sări imediat în sus, trezindu-se, căci nu suporta să fie gâdilat. Se uită mirat la uriaşul străin în uniformă de poliţist, iar acesta, aplecându-se, băgă capul sub baldachinul patului, şoptind:

— Trurl, eu sunt, Clapauțius. A trebuit să mă strămut în poliţist, altfel n-aş fi ajuns la tine, şi încă cu aparatul pe care-l am acum în buzunar…

Trurl, peste măsură de bucuros, auzindu-l pe Clapauțius, se sculă îndată, spuse că se simte foarte bine şi, după ce fu îmbrăcat în hainele de purpură ale regelui, cu sceptrul într-o mână şi cu un măr în cealaltă, se aşeză pe tron ca să dea o mulţime de porunci. Mai întâi ceru să i se aducă din spital propriu-i corp, cu piciorul scrântit de Baleryon pe scările portului. Când ordinul fu adus la îndeplinire, porunci doctorilor regali să acorde cea mai mare atenţie şi grijă rănitului. Trecând apoi la sfat cu comandantul poliţiei, adică cu Clapauțius, hotărî să acţioneze în scopul restabilirii ordinii.

Nu era deloc uşor, deoarece povestea era straşnic de încurcată. Constructorii nu aveau deloc intenţia să redea tuturor corpurile lor de mai înainte. În primul rând, trebuiau să acţioneze la repezeală, ca Trurl să redevină şi trupeşte Trurl, iar Clapauțius să redevină Clapauțius. Mai întâi Trurl porunci să fie adus înaintea sa Baleryon, aflat în corpul prietenului său şi zăcând acum în beciurile poliţiei. Îndată avu loc prima transmutare, Clapauțius redeveni el însuşi, iar regele, aflat în corpul ex-comandantului străjii, fu nevoit să asculte multe cuvinte nu prea plăcute auzului. După aceea fu trimis în închisoarea palatului, considerat oficial

drept căzut în dizgraţie, datorită incapacităţii sale rebusistice. A doua zi corpul lui Trurl se însănătoşise în aşa măsură, încât se putea trece la transmutaţie. Dar mai rămânea o singură chestiune. Nu se cădea să părăsească ţara fără să rezolve, aşa cum se cuvine, problema moştenirii tronului. Cei doi prieteni nici nu se gândeau să-l elibereze pe Baleryon de veşmântul său de poliţist şi să-l aşeze din nou pe tron. Făcură în aşa fel ca marinarul cel de treabă, care sălăşluia în corpul lui Trurl, să cunoască toată povestea, dar sub jurământ să nu sufle o vorbă, şi, văzând cât de multă minte există în sufletul simplu al marinarului, îl considerară demn de a conduce ţara. Şi, după transmutare, Trurl redeveni el însuşi, iar marinarul ajunse rege. Înainte de asta, Clapauțius ceru să fie adus la palat un ceas mare cu cuc, pe care-l văzuse la un anticariat când umblase prin oraş, apoi mutară mintea regelui Baleryon în corpul cucului, iar mintea păsării în persoana poliţistului. În felul acesta se făcu dreptate. Regele, atârnat pe peretele din sala tronului, fu nevoit să lucreze conştiincios şi, prin cântul său plăcut, la care îl împboldeau, în anumite clipe fixe din zi şi noapte, pinioanele ascuţite ale ceasului, avea să-şi răscumpere tot restul vieţii păcatele pentru jocurile sale nechibzuite şi atentatul la sănătatea constructorilor. Comandantul se întoarse la slujba sa de mai înainte, achitându-se exemplar de sarcinile sale, căci mintea de cuc se dovedi suficientă pentru aceasta. La urmă, prietenii, luându-şi rămas bun de la marinarul ajuns rege, îşi încărcară lucrurile lăsate la han şi, scuturându-şi încălţările de praful prea puţin ospitalierei împărăţii, luară calea întoarcerii. Mai trebuie să amintim însă şi ultima ispravă a lui Trurl: pe când se mai afla în corpul regelui, a coborât în vistieriile palatului, de unde a luat diamantul neamului cymberilor, căci răsplata aceasta i se cuvenea, pe drept, ca inventator al nemaipomenitei ascunzători…

Expediţia a cincea bis sau consultaţia lui Trurl

NU DEPARTE, sub soarele alb, dincolo de steaua cea verde, trăiau cei din neamul Ochi-de-Oţel. Erau fericiţi, vioi, îndrăzneţi. Nu se temeau de nimic: nici de acizi, nici de baze, nici de gândurile negre, nici de nopţile albe, de materie sau antimaterie, fiindcă aveau maşina maşinilor, acoperită de verdeaţă, remontată, dinţată, absolut perfectă. Locuiau în ea şi pe ea, sub ea şi deasupra ei, pentru că în afară de ea nu mai aveau nimic altceva. Întâi au adunat atomi, apoi au început s-o construiască, iar dacă vreun atom nu se potrivea, atunci îl transformau şi totul ieşea de minune. Fiecare Ochi-de-Oţel avea priza şi micul său contact, şi fiecare făcea ce poftea. Nu ei conduceau maşina, nici maşina pe ei. Se ajutau doar reciproc. Unii erau maşinişti. Alţii maşinători, iar alţii maşinerali, fiecare având propria lui maşinistă. Treabă aveau până peste cap. Uneori aveau nevoie de noapte, alteori de zi sau de o eclipsă de soare, dar asta mai rar, ca să nu le fie urât. Odată a venit la soarele lor alb, de dincolo de steaua cea verde, o cometă-midinetă, de genul feminin, plină de venin, din atomi făcută şi nespus de slută, colo cap, ici coadă, se zgâia neroadă, albă ca un mort pe dric, de atâta acid cianhidric. Răspândind o duhoare groaznică, veni în zbor şi le spuse:

— Mai întâi am să vă năpădesc cu flăcările mele, pe urmă om mai vedea.

Ochii-de-Oţel se uitară la ea uimiţi. Pe tot cerul se-ntinsese, ghete de foc îşi pusese, neutroni, mezoni stârnea, şi de jar nici că-i păsa, atomii cât care, stârneau focul tot mai mare, gravitaţie, neutrină…

— O să am – zise – o straşnică cină!

Atunci ei au răspuns:

— E o greşeală, noi suntem Ochi-de-Oţel, nu ne temem defel, nici de acizi, nici de baze, fiindcă avem maşina maşinilor, acoperită cu verdeaţă, remontată, dinţată, absolut perfectă; vezi-ţi de drum, cometă dragă, că o să fie rău de tine.

Dar ea cuprinsese de-acum tot cerul; ardea, pârjolea, urla, şuiera, că până şi Luna lor se chircise şi se înnegrise la capete, deşi era o Lună veche, mică şi prăpădită, totuşi era

păcat de ea. Atunci ei nu mai spuseră nimic, ci luară doar an câmp foarte puternic, îi făcură câte un noduleţ la fiecare colţ şi puseră în legătură contactele:

„Las să vorbească faptele pentru noi” – îşi ziseră.

Trosnete, plesnete, gemete, cerul se lumină într-o clipă şi din cometă nu mai rămase decât o grămăjoară de zgură... Şi iar se făcu linişte.

După o vreme, pe cer apăru o arătare. Nimeni nu ştia ce era, dar tare mai era fioroasă. Nici nu ştiai cum s-o priveşti, fiindcă din orice parte te uitai la ea parcă arăta şi mai urâtă. Arătarea zbura de colo-colo, apoi coborî şi se lăsă cu greutatea-i neobişnuită pe un vârfuleţ. Sta neclintită şi devenise nespus de stânjenitoare.

Cei care erau mai aproape îi strigară:

— Hei, e o greşeală, noi suntem Ochi-de-Oţel, nu ne temem defel, nu locuim pe planetă, ci pe o maşină, şi asta nu e o maşină obişnuită, ci maşina maşinilor, plină de verdeaţă, remontată, dinţată, absolut perfectă, fugi de-acolo, arătare, că o să fie vai de zilele tale.

Dar ea nimic.

Atunci, ca să nu facă tărăboi pentru o nimica toată, trimiseră o maşină mică, una mititică, o maşinuţă-speriuţă, să bage frica în arătarea aceea şi, în sfârşit, să fie iar linişte.

Maşinuţa-speriuţa porni în zbor. Înăuntrul ei, circuitele prinseră să mârâie care de care mai înfricoşător. Când ajunse, îmi începu să urle şi să huruie, încât până la urmă ea însăşi se cam speriase. Dar când se uită, arătarea nici nu se clintise. Mai încercă o dată, din altă fază, dar tot degeaba; sperietura nu fusese convingătoare.

Ochii-de-Oţel îşi dădură seama că trebuie să încerce altfel. Îşi ziseră:

— O să luăm un calibru mai mare, cu pinioanele în baie de ulei, diferenţial universal, cuplat din fiecare parte şi care să lovească, nu glumă. O să fie de ajuns? Fiţi pe pace, energia nucleară ştie ea ce face.

Trimiseră atunci o maşină universală, dublu-diferenţială, huruind tăcut, cu retroacţiune, iar în interior un maşinist cu

o maşinistă. Dar asta nu era tot, fiindcă pentru orice eventualitate, deasupra mai venea şi maşinuţa-speriuţa. Ajunse fără să facă pic de zgomot, căci era cu pinioanele în ulei; se opri şi începu să numere: patru boarte pân-la moarte, trei boarte pân-la moarte, două boarte, o boartă, punctul zero, gata-i moartă. Doamne, ce explozie! Şi să vezi pe urmă ciuperci: numai mănătărci strălucitoare, fiindcă erau radioactive; uleiul începu să curgă, pinioanele săriră cât colo. Maşinista şi maşinistul se uitară prin hublou, să vadă dacă…

Dar de unde! Dihania nici măcar nu fusese atinsă.

Se adunară Ochii-de-Oţel la sfat şi construiră o maşină care construi o maşinărie, care, la rândul ei, construi o maşinărie, încât stelele mai apropiate trebuiră să se dea îndărăt să facă loc. Şi în maşina cea mai mare era una care avea pinioane în ulei, iar în mijloc maşinuţa-speriuţa, că nu era de glumit.

Maşinăria îşi luă inima-n dinţi şi se opinti o dată din toate puterile. Răsună un bubuit puternic, ca un tunet, apoi ceva zbură în sus. Era o ciupercă atât de mare, încât ajungea pentru a face supă din apa unui ocean; se lăsă un întuneric de-ţi bagi degetele-n ochi, şi un frig de te apucau toate dârdâielile. Se uitară Ochii-de-Oţel – dar nimic… nimic, nimic… Doar cele trei maşini zăceau întinse toate şi neclintite.

Atunci îşi suflecară mânecile, spunându-şi:

— Ei, asta-i bună. Doar suntem maşinali şi maşinişti, avem maşiniste şi maşina maşinilor, acoperită de verdeaţă, remontată, dinţată şi absolut perfectă, cum îndrăzneşte pocitania asta să ni se împotrivească să stea acolo şi nici să nu se mişte măcar?

Şi ce le veni în gând? Să recurgă la o plantă, iedera-meştera, pe furiş mi se târăşte, şi întruna, întruna creşte, rădăcinile-şi-mplântă, cu pocitania se ia la trântă, când i-o da un bobârnac, gata, i-a venit de hac. Şi, într-adevăr, totul s-a petrecut după cum prevăzuseră. Numai la sfârşit n-a ieşit după cum se aşteptau, ci totul a rămas ca la început.

Atunci îi apucă disperarea. Nu mai văzuseră aşa ceva

niciodată şi nu ştiau nici măcar ce este. Aşa că se adunară cu toţii, se sfătuiră şi porniră să facă pistoane, pinioane, arcane şi capcane; poate cade, poate se-mpiedică, poate se-mpotmoleşte, poate se-ngrădeşte. Încercară în fel şi chip, că nu mai ştiau nici ei cum să facă să iasă bine. Totul se cutremură din temelii, dar degeaba. Istoviţi, lăsară treaba baltă, căci nu mai întrezăreau nicio scăpare, când, deodată, în depărtare zăriră pe cineva care venea în zbor. Parcă era călare pe un cal. Da, dar calul nu are roţi. Pesemne o fi bicicletă, dar bicicleta nu are bot. Atunci poate o fi vreo rachetă, dar racheta nu are şa. Nu ştiau ce fel de aparat e cel ce zboară, dar ştiau cine e în şa; sta, de parc-ar fi crescut în ea, vesel şi zâmbitor, Trurl, meşterul-constructor, pornit poate la plimbare, sau în vreuna din expediţiile sale, până şi ţâncii şi-ar fi dat seama din depărtare că n-au de-a face cu un oareşicare.

Trurl se apropie şi coborî, iar ei îi povestiră totul, de-a fir-a-păr:

— Suntem Ochi-de-Oţel, avem maşina maşinilor, remontată, dinţată, cu verdeaţă acoperită, absolut perfectă, atomi am îngrămădit şi singuri am construit, nu ne temem de nimeni, nici de acizi, nici de baze, iar acum a venit o arătare, s-a aşezat şi stă mereu neclintită ca o stâncă.

— Dar aţi încercat s-o speriaţi? – îi întrebă Trurl, cu blândeţe.

— Am încercat cu maşinuţa-speriuţa şi cu maşinoaia-măgăoaia şi cu maşinăria, care are pinioane în ulei, şi atomi câţi vrei, şi când se porneşte cu neutrină, totul e un du-te-vină, şi cu mezoni, şi cu unde, dar dihania nimica n-o pătrunde.

— Niciun fel de maşină, ziceţi?

— Niciuna, domnule constructor.

— Hm, interesant. Dar ce e, la drept vorbind?

— Asta nu ştim. A apărut, deodată, a zburat încoace, dar nu ştim ce e, dar e ceva grozav, şi nici nu ştii cum s-o priveşti, că din fiecare parte e parcă mai pocită. A venit, s-a aşezat, grea de neînchipuit, şi stă, stă întruna şi ne

stânjeneşte la culme.

— De fapt nu prea am timp – le spuse Trurl. Cel mult pot să rămân la voi o vreme în calitate de consultant. Vreţi?

Ochii-de-Oţel, se înţelege, atât au aşteptat. Îndată au întrebat ce să aducă – fotoni, şuruburi ciocane, puşti, poate dinamită, sau niscaiva tunuri? Sau poate musafirul vrea un ceai? Maşinista i-l aduce imediat.

— Maşinista să-mi aducă un ceai – fu de acord Trurl. Dar numai aşa, în interes de serviciu. Iar în ceea ce priveşte restul, cred că n-am nevoie. Dacă voi spuneţi că nici maşinoaia-măgăoaia, nici maşinăria, nici iedera-meştera nu i-au venit de hac, atunci nu ne mai rămân decât telemetodele arhivele, pe de-a-ntregul fatale. Încă n-am auzit ca „în conformitate cu...” să n-ajute.

— Cum adică? – întrebară Ochii-de-Oţel. Dar Trurl, în loc să-i lămurească, continuă:

— E o metodă foarte simplă. Am nevoie doar de hârtie, cerneală, nişte ştampiluţe, o ştampilă rotundă, tuş, capse, agrafe, un ghişeu, linguriţă şi farfuriuţă, că ceai avem, şi, bineînţeles, un curier. Aha, şi ceva cu care să scriem aveţi?

— Se găseşte! – şi-i aduseră numaidecât cele cerute.

Trurl se aşeză şi dictă maşinistei*:*

„În legătură cu cererea Cetăţeanului, înregistrată de Comisia DZRTSP cu numărul 7/2/KK/405, comunicăm că abţinerea Cetăţeanului, fiind contradictorie cu paragraful 199 al legii din 19XVII a. C, atrage după sine încetarea plăţii, precum şi desomarea în conformitate cu Dispoziţia 67 DVCF, nr. 1478/2. La prezenta declaraţie Cetăţeanul poate face contestaţie excepţională la Preşedintele Comisiei în termen de douăzeci şi patru de ore”.

Trurl puse ştampiluţa, mai aplică şi marea pecete, înregistră actul în Registrul de ieşiri, redactă procesul-verbal şi spuse:

— Acum curierul poate s-o ducă.

Curierul luă actul şi plecă. După un timp se întoarse.

— L-ai înmânat? – îl întrebă Trurl.

— L-am înmânat.

— Şi unde-i confirmarea de primire?

— Aici. În rubrica asta. Şi uite şi contestaţia.

Trurl luă contestaţia şi, fără s-o citească, ceru să fie dusă înapoi, după ce adăugă în lungul ei, cu scris oblic:

„Neluat în evidenţă din cauza lipsei resp. Anexe”. Şi semnă indescifrabil.

— Ei, şi-acum – zise – la treabă!

Se aşeză şi scrise, iar Ochii-de-Oţel, curioşi, se uitară lung, şi, neînţelegând nimic, întrebară:

— Ce-i asta? Ce-o să se-ntâmple?

— Ce să fie!? Exercitarea funcţiei! – răspunse Trurl. Şi o să fie bine, nu vă temeţi, că a şi început să fie.

Şi curierul alergă, alergă, ca un nebun, ziua întreagă. Trurl anulează dispoziţii, trimite rezoluţii. Maşinista bate, bate mereu. Şi încet-încet de jur-împrejur creşte o întreagă cancelarie, stive de acte, plicuri şi dosare, ace, agrafe, formulare, negre mânecuţe, albe linguriţe, din zori până se amurgeşte, nimeni nu se odihneşte, peste tot ceaiuri prin pahare şi gunoi nevoie mare. Tare se mai amărăsc Ochii-de-Oţel, că nu înţeleg nimic. Dar Trurl trimite mereu hârtii, ba francate, ba cu plata la destinatar, ba cu confirmare de primire, iar cele mai serioase achitate în bloc, trimite urgentări, admonestări, zeci de avertizări, cresc conturile personale, numere numai cu zerouri…

— Dar – zice Trurl – asta numai momentan.

După un timp oarecare se vădi că lucrurile nu stau chiar atât de rău, mai ales dacă priveşti atent, deoarece dihania a început să scadă.

— Da, da, e mai mică! Şi ce-o să fie de acum încolo? întreabă Ochii-de-Oţel.

— Nu mă deranjaţi, doar vedeţi cât sunt de ocupat! – le răspunde el. Şi uite-aşa, lucrează, acte ştampilează, anexe calculează, respinge recursuri, fără multe discursuri, vesta-i este neîncheiată, chemaţi-o pe solicitantă, vremea se lungeşte, ceaiul se răceşte, totu-i furnicar, cravata-i în sertar, dosare patruşpatru, dulapuri alte patru, încercări de corupţie, ordin de execuţie, de joi până vineri noapte, la urmă ştampile şapte.

Iar maşinista bate: „În legătură cu nearătarea de către

Cetăţean a permisiunilor în conformitate cu ordinul Corn. Dir. Reg. Jud. Din… se dispune neîntârziat Resp. Rec., în chestiune pe baza Tr. Am. Tat. Aram., în conformitate cu sentinţa instanţei C.D.D. La prezenta Cetăţeanul nu are drept de recurs”.

Trimite curierul, iar chitanţierul îl bagă în buzunar. Apoi deodată, se ridică şi începe să arunce pe rând în Cosmos birourile, scaunele, mesuţele, ştampilele, chiar ştampila cea mare, dosarele şi ceaiul. Rămâne numai maşinista.

— Vai, dar ce-aţi făcut?! – strigă Ochii-de-Oţel, care începuseră să se obişnuiască cu spectacolul. Cum *se* poate una ca asta?

— Fără exagerare, dragii mei – le răspunde Trurl. Mai bine ia uitaţi-vă!

Şi, într-adevăr, înlemniră de mirare – curat, pustiu, nimic nu mai era, de parcă nicicând n-ar fi fost. Unde s-o fi băgat, unde s-o fi ascuns? A fugit, desigur, acoperită de ruşine, atât de mică, încât abia se mai vede cu lupa. Îi caută urma şi abia găsesc un locşor mititel şi umed, se vede că se vărsase ceva acolo, nu se ştie cu ce prilej. Dar în afară de asta nimic.

— Exact aşa cum m-am aşteptat – le spuse Trurl. Dragii mei, a fost o chestiune foarte simplă: Din clipa în care a primit prima decizie şi a semnat în registru, am pus în funcţiune o maşină specială, cu litere mari, căreia, de când Cosmosul e Cosmos, nimeni nu i-a putut ţine piept!

— Bine, bine, dar de ce ai aruncat pe urmă toate hârtiile şi ai vărsat ceaiul? – îl întrebară.

— Pentru ca, la rândul ei, maşina asta pe care am folosit-o să nu vă înghită şi pe voi – le răspunse Trurl. Şi, luând-o cu el pe maşinistă, o porni în zbor, salutându-i călduros, iar zâmbetul lui strălucea ca o stea.

Expediţia a şasea sau cum au creat Trurl şi Clapauțius un demon de gradul doi spre a-l învinge pe tâlharul Gurilă

„DE LA POPOARELE Sorilor celor Mari spre miazăzi duc două drumuri de caravane. Primul, cel vechi, merge de la Patru-stele la Gaurozauron, steaua cea vicleană, cu strălucire schimbătoare, care, stingându-se, devine aidoma Piticului Abassiţilor, şi astfel, cei înşelaţi nimeresc adesea în Pustia Cernită, de unde numai o caravană din nouă scapă teafără. Al doilea drum, cel nou, a fost deschis de Imperiul Mirapuzilor, când robi-roboţii săi au străpuns un tunel lung de şase miliarde de strămile chiar prin steaua albă a lui Gaurozauron.

Intrarea dinspre miazănoapte în tunel se poate găsi în felul următor: de la ultimul dintre Serii cei Mari mergi drept înainte spre Pol, vreme de cât ai rosti de şapte ori, electric, Tatăl nostru. Apoi o faci la stânga, printr-o mică strâmtoare, până ce apare un perete de foc. Acesta e versantul lui Gaurozauron, iar în el se vede gura tunelului, ca un punct negru într-o vâlvătaie albă. De acolo o iei drept în jos, fără nicio teamă, căci opt nave, puse una lângă alta, se pot mişca prin tunel, atât e de lat. Nu există spectacol care să aibă asemănare cu cel ce poate fi văzut în faţa navei. Înainte de toate apare Cascada de Foc a Mancătorilor de Jar. Mai încolo – după cum e vremea – când măruntaiele astrale sunt zdruncinate de furtuni care bântuie la un miliard sau două mile distanţă de acolo, se pot zări marile noduri ale focului şi arterele lui încinse, cu cheagurile arzânde la alb, iar când se apropie vreo furtună sau un taifun de Puterea a Şaptea, atunci se cutremură bolţile, de parcă aluatul alb al jarului stă să cadă. Dar e numai o aparenţă deoarece zboară, nu cade, încinge, nu arde, ţinut în frâu de corzile Câmpurilor Puternice. Zărind cum se umflă Miezul Protuberanţei, iar izvoarele trăsnetelor lungi, numite Inferniţe, se răscoală şi se apropie, e bine să apuci mai zdravăn roata cârmei, pentru că e nevoie de cea mai mare pricepere. Şi nu la hartă, ci la viscerele soarelui trebuie să te uiţi, căci nimeni n-a străbătut acest drum de două ori la fel. Tunelul străpuns în Gaurozauron se răsuceşte, se încolăceşte şi tremură ca un şarpe sub lovituri. De aceea trebuie să ţii ochii larg deschişi, să nu te

desparţi de gheaţa-salvatoare, ce picură peste coifuri prin ţurţurii transparenţi, şi să urmăreşti atent zidurile de foc, care gonesc unul împotriva celuilalt, cu limbi mari, urlătoare, şi, când se aprinde blindajul navei biciuit de foc şi împroşcat de flăcările soarelui, să nu te bizui pe nimic în afară de propria-ţi iuţeală. Totodată trebuie să ţii seama şi de faptul că nu orice mişcare a focului şi nu orice zdruncinare a tunelului sunt neapărat un semn al cutremurului care a cuprins astrul. Nici alba prăbuşire a oceanelor de jar. Deci, ţine bine minte toate astea. Navigatorul iscusit nu va apela pentru orice fleac la pompe, să nu se facă de râs că a vrut să stingă strălucirea de veacuri a stelei cu o picătură de amoniac răcoritor. Celui care întreabă ce are de făcut când adevăratul cutremur al astrului va atinge nava, orice locuitor al vidului îi va spune că e destul să ofteze, fiindcă prea mult timp să se pregătească de moarte tot nu are, iar ochii îi poate ţine deschişi sau închişi, după voie, căci focul şi aşa îi va străpunge. Oricum, nenorocirea asta e mai rară. Căci coloanele aşezate în şir de mirapuzi, susţin bine bolta şi grozav de plăcută e călătoria transastrală de-a curmezişul, printre oglinzile străfulgerând lin ale hidrogenului de pe Gaurozauron. Pe bună dreptate se spune că cine a intrat în tunel va ieşi repede din el, ceea ce nu se poate spune despre Pustia Cernită. Dacă, de pildă, o dată într-un veac, tunelul e stricat de cutremur, alt drum nu ai. După cum arată şi numele, pustiul e mai negru decât noaptea, fiindcă lumina stelelor de primprejur nu cutează să pătrundă până la el. Pe acolo se învârtesc, cu un zgomot infernal, epave de vase care, datorită înşelătoarei stele Gaurozauron, au greşit drumul şi s-au sfărâmat în strânsoarea vâltorilor fără fund, şi o să se învârtească aşa până la ultima rotaţie galactică, ţinute cu străşnicie în frâu de teribila gravitaţie. La răsărit de Pustia Cernită se află împărăţia Fălcilor Alunecoase, la apus cea a Mană-Ochilor. La miazăzi drumurile, străbătute de câmpii pline cu mortăciuni, duc spre sfera mai uşoară a albastrei stele Lazureia, mai departe se ajunge la Murgund, steaua cu frunzele în flăcări, din arhipelagul stelelor fără

fier, numit Carul lui Alcaron.

Pustia, după cum s-a spus, este atât de plină de negru, pe cât de alb e peisajul însorit al lui Gaurozauron. Dar nu totul e stăpânit acolo numai de vâltori de praf stârnit de curenţi înalţi sau de meteori înnebuniţi ci, se spune, că într-un loc necunoscut, în hăuri întunecoase, se află din vremuri de demult o creatură, sau poate o necreatură, numită Neştiutul. Se numeşte aşa fiindcă acela care i-ar şti adevăratul nume, dacă l-ar întâlni, n-ar putea povesti nimic lumii, pentru că nu l-ar putea vedea. Se spune că Neştiutul este un tâlhar plin de har, care locuieşte în propriul său castel, construit din gravitaţie neagră, că şanţurile castelului sunt vijeliile veşnice, iar zidurile lui nefiinţa, perfectă în nimicul ei, că ferestrele lui sunt oarbe, iar uşile surde. Neştiutul pândeşte caravanele, iar când îl îmboldeşte marea foame de aur şi schelete suflă un praf negru în discurile sorilor care arată drumul, iar când stinge serii şi-i abate pe călători de la drumul cel sigur, iese din nefiinţă şi, rostogolindu-se, învăluie şi duce totul în neantul castelului său, veghind să nu piardă nici cea mai mică agrafă de rubin. După aceea doar epavele ciopârţite pornesc de nicăieri şi se învârt prin Pustie, iar în urma lor zboară multă vreme niturile, ca nişte sâmburi scuipaţi din gura Neştiutului monstru. Dar de când, prin munca de rob a furnicarului de roboţi, s-a putut străpunge tunelul gaurozauronic, iar navele au început să plutească pe această albie, mai sigură şi mai luminoasă decât toate, Neştiutul turbează, lipsit de prăzile sale, iar jarul furiei sale luminează atât de tare întunericul Pustiei, încât lumina străpunge zidul negru al gravitaţiei sub forma unui schelet monstruos care se descompune funebru şi fosforescent. Mulţi înţelepţi spun că el nu există şi n-a existat vreodată. Lor le convine să vorbească aşa, dar mult mai greu e să lupţi cu reprezentarea unor lucruri care n-au nici măcar nume. E uşor să nu crezi în monstru, e mai greu să-l învingi şi să scapi de lăcomia lui fioroasă. Oare nu l-a înghiţit el pe însuşi marele Cibernator murgundic, cu alaiul său de optzeci de discipoli aflaţi pe trei nave, de n-a mai rămas

nimic din ei decât nişte paftale roase, pe care sătenii unui târg numit Solara Mică le-au găsit aruncate pe malul râului lor de vâltoarea unei nebuloase? Oare n-a devorat el şi alţi numeroşi bărbaţi, fără pic de ruşine, şi fără milă? Deci măcar tăcuta memorie electrică să le aducă un omagiu celor rămaşi fără mormânt, dacă nu se găseşte unul care să-i răzbune cavalereşte, după vechile legi ale constelaţiilor”.

Toate acestea le citi Trurl odată într-o carte veche şi îngălbenită, pe care o cumpărase întâmplător de la un neguţător. Îndată se duse la Clapauțius şi-i citi şi lui cu voce tare, despre toate acele lucruri nemaivăzute şi nemaiauzite de la un cap la altul, căci tare îi mai plăcuseră.

Clapauțius, ca un constructor plin de înţelepciune priceput în ale Cosmosului şi uns cu toate alifiile sorilor şi nebuloaselor, zâmbi, dădu din cap şi spuse:

— Sper că nu crezi nicio vorbuliţă din toate balivernele astea, nu-i aşa?

— Şi mă rog, de ce nu le-aş crede? – să oţărî Trurl. Ia priveşte, aici se află şi o gravură, reprezentându-l pe Neştiut cum înghite două corăbii solare şi ascunde prăzile în grote. De altfel nu există oare cu adevărat un tunel, ce-i drept în altă superstea, în Beth-el-Geu? Cred că nu eşti chiar atât de ignorant în ale cosmografiei, încât să pui faptul ăsta la îndoială…

— În ceea ce priveşte ilustraţiile, pot să-ţi desenez pe loc un balaur cu ochi din o mie de sori, dacă tu iei desenul drept o dovadă a adevărului – îi răspunse Clapauțius. Cât despre tunel, să ştii, întâi de toate, că are numai două milioane de mile lungime, şi nu cine ştie câte miliarde; în al doilea rând, steaua asta e aproape stinsă, iar în al treilea rând, navigaţia prin tunel nu prezintă nici cea mai mică primejdie, lucru pe care-l ştii foarte bine pentru că tu însuţi ai trecut pe acolo. Apoi, în ceea ce priveşte aşa numita Pustie Cernită, asta nu-i decât o masă de gunoaie cosmice, lată de zece kiloparseci, rotindu-se între Maerydia şi Tetrarchida, şi nu în jurul nu ştiu căror Capete-de-Foc sau Gaurizauri, care nici nu există. E adevărat că acolo-i

întuneric, dar asta pur şi simplu din cauza vânturării gunoaielor. Nu există niciun Neştiut acolo, se înţelege! Nu e vorba aici nici măcar de un mit străvechi, serios, ci de o aiureală ieftină, ieşită din vreun cap tulbure.

Trurl îşi muşcă buzele.

— Să lăsăm tunelul – spuse. Tu zici că nu prezintă nicio primejdie fără nicio îndoială, deoarece am zburat şi eu prin el. Dac-ai fi fost tu în locul meu poate că susţineai cu totul altceva. Dar să lăsăm asta. Cât priveşte Pustia şi Neştiutul, încercarea de a mă convinge cu vorba nu e pe gustul meu. Trebuie să te duci acolo şi să te convingi ce anume din toate astea e adevărat şi ce nu! – încheie el ridicând cartea cea groasă de pe masă.

Clapauțius se strădui cât putu să-i scoată din cap această intenţie, dar, convingându-se că Trurl, încăpăţânat ca întotdeauna, nici gând n-are să renunţe la o expediţie atât de ieşită din comun, îi spuse mai întâi că nu vrea să-l mai vadă în ochi. Dar nu mult după aceea el însuşi începu să se pregătească de drum, căci nu voia ca prietenul lui să piară de unul singur – în doi e parcă mai uşor să priveşti moartea în faţă.

După ce îşi procurară tot felul de mărunţişuri, căci drumul urma să treacă prin pustiuri (ce-i drept, nu atât de pitoreşti precum le prezenta cartea), o porniră în zbor cu nava lor mult încercată. Se mai opriră ici şi colo, ca să tragă de limbă pe cei întâlniţi în cale, mai ales după ce trecură graniţele teritoriului pe care îl cunoşteau ca în palmă. Nu putură afla prea multe, căci cei întrebaţi spuneau lucruri demne de crezare doar despre ceea ce le era mai aproape, dar despre cele ce se întâmplau dincolo de hotarele lor, unde nu fuseseră niciodată, înşirau tot felul de poveşti din cele mai trăsnite, cu lux de amănunte, cu pasiune şi cu spaimă totodată. Clapauțius numea aceste poveşti drept corozive gândindu-se la scleroza care atinge toate minţile senile.

Când, în sfârşit, se apropiară la vreo cinci-şase milioane de răsuflări de foc de Pustia Cernită, auziră vorbindu-se de un oarecare uriaş violent, care se numea Tâlharul Diploy.

Niciunul din cei ce povesteau despre el nu-l văzuse şi nici nu ştia ce poate să însemne acel cuvânt ciudat „Diploy”, cu care era pomenit monstrul. Trurl se gândi că, cine ştie, poate e o deformare a termenului „Dipol”, ceea ce ar dovedi natura dublă, bipolară şi contradictorie totodată a tâlharului. Dar Clapauțius, socotindu-se mai breaz la minte, prefera să se abţină de la ipoteze. Se pare – aşa se spunea – că tâlharul acela era prădalnic şi nemaipomenit de crud. După ce-şi jefuia victima de tot ce avea, încă nu era mulţumit, şi, înainte de a-i da drumul, o mai şi bătea zdravăn. O clipă constructorii se gândiră dacă n-ar fi bine să-şi facă rost de vreo armă albă, sau una de foc, înainte de a trece pragul negru al Pustiei. Până la urmă ajunseseră la concluzia că cea mai bună armă rămâne tot inteligenţa lor, trecută prin atâtea încercări, deci capabilă să atingă culmi universale, şi o porniră la drum aşa cum se aflau.

Trebuie să recunoaştem că în cursul călătoriei, Trurl fu destul de dezamăgit, căci toate acele constelaţii, ruguri înflăcărate şi deşerturi pustii ca şi toate roiurile de meteoriţi şi stânci călătoare erau mult mai frumos descrise în cartea aceea veche decât aşa cum se arătau ochiului în realitate. Stele erau puţine în împrejurimi, şi cu totul neînsemnate, iar pe deasupra şi foarte vechi. Unele abia mai pâlpâiau, ca nişte tăciuni licărind în cenuşă, altele erau cu totul întunecate la suprafaţă şi numai prin crăpăturile carapacei lor de zgură, zbârcită ici şi colo, se întrezăreau vinişoare roşii. De jungle aprinse sau vâltori tainice nici pomeneală. Nimeni n-auzise de aşa ceva. Pustia era plictisitoare în ultimul grad, tocmai prin pustietatea asta a ci, cât priveşte meteoriţii, erau puzderie, dar în toată vânzoleala lor se aflau mai mult gunoaie decât magnetite magnetice sau tectite tectice ca lumea. Şi asta pentru că din acest loc puteai întinde mâna până la polul galactic, iar rotirea curenţilor întunecaţi atrăgea tocmai aici, spre sud, tot felul de rămăşiţe şi pulberi din sferele centrale ale Galaxiei. Din această pricină neamurile şi populaţiile vecine numeau acest teren nu Pustia Cernită, ci pur şi simplu câmp de gunoaie. Aşadar Trurl, ascunzându-şi cum putu

dezamăgirea faţă de Clapauțius, ca să nu-l stârnească la răutăţi şi ironii, îndreptă nava spre Pustie. Îndată tot felul de pulberi începură să se izbească de blindajul ei şi toate gunoaiele stelare, împroşcate de sori, se aşezară într-un strat atât de gros pe pereţii navei, încât, gândindu-se cât va avea de curăţat, îi peri cheful de toate, şi, mai ales de călătorie.

Stelele dispăruseră de mult în întunecimea eternă, iar ei zburau aşa, orbecăind, până ce, la un moment dat, nava fu zguduită straşnic, instrumentele, vasele şi aparatele săriră din locul lor, iar cei doi simţiră cum, schimbându-şi cursul, încep să zboare din ce în ce mai repede. În sfârşit, se auzi un zgomot asurzitor şi nava, asolizând destul de lin, rămase nemişcată, uşor aplecată, de parcă s-ar fi lovit cu vârful de ceva neclintit. Se repeziră la geam, dar afară era o beznă neagră, de-ţi băgai degetele-n ochi; din exterior răzbăteau până la ei nişte zgomote ciudate, de parcă cineva necunoscut încerca cu o putere nemaipomenită să pătrundă înăuntru. Abia acum începură să se îndoiască dacă au chibzuit bine, rămânând fără mijloace de apărare, dar era prea târziu să se văicărească, aşa că hotărâră să deschidă singuri uşa ca să nu le fie stricată cu forţa.

Deschizătura fu îndată astupată de un bot uriaş, atât de mare, încât posesorul său nu se putu strecura şi el înăuntru. Era un bot nemaipomenit de urât, totul numai ochi de sus în jos şi de la stânga la dreapta. Şi mai avea şi un nas ca un ferăstrău şi nişte maxilare de oţel, ca nişte cârlige. Nu se mişca, ci sta bine înfipt în deschizătură, plimbându-şi ochii, tâlhăreşte, în toate părţile. Fiecare grup de ochi privea în altă parte a navei, cu o expresie de parcă voia să cântărească dacă tot ceea ce vedea merită ceva şi cam cât. Chiar şi unul mult mai prost decât constructorii noştri şi-ar fi putut da seama ce semnifică aceste priviri atât de grăitoare.

— Ce vrei? – întrebă în sfârşit Trurl, înfuriat de adulmecările astea neruşinate şi tăcute. Ce vrei, bot nesuferit?! Eu sunt constructorul Trurl în persoană, iar acesta e prietenul meu Clapauțius, la fel de renumit şi de

vestit. Zburăm cu nava asta ca turişti, aşa că te rugăm să-ţi iei imediat botul din uşă şi să ne scoţi din locul ăsta necunoscut, plin, fără îndoială, de murdării, şi să ne conduci într-un vid curat şi cumsecade. În caz contrar vom depune o plângere şi praful o să se aleagă de tine, gunoi puturos, ai auzit?

Dar făptura nici nu se clinti. Holbă doar ochii mai departe tot socotind parcă ceva.

— Ascultă, tu, căzătură prăpădită – îi strigă Trurl, fără să mai ţină seamă de nimic, deşi Clapauțius îl ghiontea să-l potolească – n-avem nici aur nici argint, nici altfel de bogăţii, aşa că dă-ne drumul imediat. Şi, înainte de toate, ia-ţi botul ăla din uşă, că e din cale-afară le nesuferit. Şi tu – i se adresă el lui Clapauțius – nu mă mai înghionti atâta să mă potolesc, că am şi eu minte şi ştiu cum să vorbesc.

— N-am nevoie – începu pe neaşteptate botul, îndreptându-şi miile de ochi de foc spre Trurl – n-am nevoie de aur, nici de argint, am însă pretenţia să-mi vorbeşti delicat, cu respect, căci sunt un hoţ cu diplomă, cultivat şi, din fire, foarte nervos. Mulţi alţii, mai acătării ca voi, au încăput pe mâna mea şi le-am arătat ce pot. Iar vouă când o să vă vină rândul, am să vă storc toată vlaga din oase, până la ultima picătură. Mă numesc Gurilă şi fur numai lucruri de preţ, dar în mod ştiinţific şi modern, adică culeg numai secrete scumpe, comori de ştiinţă, adevăruri autentice şi, în genere, orice informaţie de valoare. Şi acum gata, daţi-mi ce aveţi, că de nu, am să fluier! Număr până la cinci – un doi, trei…

Numără până la cinci, şi, cum nu căpătă nimic de la cei doi, începu să fluiere, de era cât pe ce să le rupă urechile. Clapauțius înţelese că acel cuvânt „Diploy”, despre care localnicii vorbeau cu atâta spaimă, era tocmai diploma obţinută, se vede, la vreo Academie a Fărădelegilor. Trurl se apucase cu mâinile de capi căci Gurilă avea un glas proporţional cu mărimea lui.

— Nu-ţi dăm nimic! – îi strigă el, în timp ce Clapauțius se grăbi să aducă nişte vată. Şi ia-ţi botul de-aici cât mai repede!

— Dacă-mi iau botul, cum îi zici tu, atunci am să bag mâna – răspunse Gurilă. Şi am o mână ca un cleşte, lungă de-un stânjen şi a dracului de grea! Atenţie!

Vata pe care o adusese Clapauțius se dovedi, într-adevăr, inutilă, căci botul dispăru şi în locul lui apăru o labă uriaşă de oţel, noduroasă, cu nişte gheare murdare, ca nişte lopeţi, care începu să scormonească, spărgând tot ce întâlnea în cale, de se cutremurau pereţii navei. Trurl şi Clapauțius fugiră din calea ei, adăpostindu-se lângă rezerva de atomi. Şi acum se apropia vreo gheară, ei, de sus, poc în ea cu un vătrai. Până la urmă hoţul cu diplomă se înfurie, băgă iar capul pe uşă şi le spuse:

— Vă sfătuiesc să cădeţi la învoială cu mine, că de nu, am să mă răfuiesc cu voi, aşa cum ştiu eu. Am să vă arunc în fundul rezervorului meu, unde am să vă înăbuş cu gunoaie, să vă stâlcesc cu pietre până când n-o să vă mai puteţi ridica şi o să vă mănânce rugina. La mulţi le-am venit de hac; alegeţi ori una, ori alta!

Trurl nici nu voia să audă de vreo învoială, dar Clapauțius, care era de altă părere, îl întrebă pe hoţul cu diplomă ce dorea de fapt.

— Ei, aşa da, aşa-mi place – spuse acesta. Eu adun comori de ştiinţă, căci asta e pasiunea vieţii mele, rezultată din studiile mele superioare şi analiza practică a esenţei lucrurilor, mai ales că pentru comori obişnuite, răutate de hoţi obişnuiţi, nu îţi dă nimeni nimic pe aici. În schimb, ştiinţa potoleşte foamea de cunoştinţe. Se ştie foarte bine că tot ceea ce există este informaţie, de aceea, de veacuri, colecţionez informaţii, şi aşa voi face şi de acum încolo. Ce-i drept, nu mă dau înapoi să iau şi ceva aur sau niscaiva nestemate, fiindcă sunt frumoase, bucură ochiul şi le poţi atârna undeva să le admiri. Dar asta numai aşa, dacă se iveşte vreo ocazie. Vă atrag atenţia că pentru adevăruri false sunt în stare să vă bat măr. Tot aşa şi pentru pietrele false, căci sunt rafinat şi doresc numai lucruri autentice!

— Şi mă rog, ce fel de informaţie preţioasă şi autentică doreşti? – întrebă Clapauțius.

— De orice fel, numai să fie adevărată – îi răspunse

Gurilă. Oricare poate să prindă bine în vreo împrejurare a vieţii. Toate văgăunile şi ungherele mele sunt pline, dar mai încape totuşi în ele încă pe atâta. Hai spuneţi ce ştiţi şi ce cunoaşteţi. Eu am să notez tot. Dar repede!

— Bună treabă, n-am ce zice – îi şopti Clapauțius lui Trurl la ureche. S-ar putea să ne ţină aici o veşnicie până când o să ajungem să-i spunem tot ce ştim, pentru că ştiinţa şi înţelepciunea noastră sunt fără margini!

— Aşteaptă – îi spuse Trurl tot în şoaptă. O să cad eu la înţelegere cu el. Apoi se adresă cu voce tare lui Gurilă: Ia ascultă, tu, hoţule cu diplomă! În ce priveşte aurul, noi avem informaţii care merită tot aurul din lume, căci ştim care e reţeta de făcut aur din atomi, să zicem, pentru început, din atomii de hidrogen, căci în Cosmos se găseşte hidrogen cât nu cuprinzi cu gândul. Vrei reţeta asta, ţi-o dăm, şi pe urmă ne dai drumul.

— Am o ladă întreagă cu reţete din astea – le răspunse capul, holbând ochii mânios. Nu sunt bune de nimic. Nu mă mai las înşelat de acum încolo. Reţeta trebuie întâi încercată.

— De ce nu? Se poate. Ai o oală?

— N-am.

— Nu-i nimic, se poate şi fără oală, numai să te grăbeşti – răspunse Trurl. Reţeta e simplă: iei atâţia atomi de hidrogen cât cântăreşte un atom de aur, adică optzeci şi şapte; atomii de hidrogen trebuie să-i cureţi mai întâi de electroni, apoi protonii trebuie bine amestecaţi; frământi astfel un aluat nuclear, până ce ies la suprafaţă mezonii, după care îi garniseşti de jur-împrejur cu electroni. Aşa capeţi aur curat. Ia uită-te!

Trurl începu să culeagă atomi, să-i cureţe de electroni, să amestece protoni, de nu i se mai vedeau degetele de atâta sârguinţă. Frământă apoi un aluat protonic, îl garnisi la urmă cu electroni şi aşa mereu până ce, în mai puţin de cinci minute, rămase în mână cu un bulgăre de aur curat. I-l dădu lui Gurilă, acesta muşcă din el, dădu din cap şi zise:

— Mda, e aur, n-am ce zice, dar eu nu pot să mânuiesc atât de repede atomii. Sunt prea mare.

— Nu-i nimic, îţi dăm un aparat de măsură! – îl zădărî Trurl. Gândeşte-te, în felul ăsta poţi să transformi totul în aur, nu numai hidrogenul. Îţi dăm reţete şi pentru alţi atomi; tot Cosmosul îl poţi face din aur, numai să te apuci de treabă!

— Dacă totul o să fie din aur, atunci acesta îşi va pierde orice valoare – îi răspunse, practic, Gurilă. Nu, n-am nevoie de reţeta voastră; adică ce-i drept, am notat-o, dar e prea puţin! Am nevoie de comori de ştiinţă.

— Dar, pe toţi dracii, ce mai vrei să ştii?

— Totul!

Trurl se uită la Clapauțius, Clapauțius la Trurl, şi acesta din urmă zise:

— Dacă ai să juri pe ce ai mai scump că o să ne dai drumul, atunci o să-ţi dăm informaţia tuturor informaţiilor, adică o să-ţi construim cu mâinile noastre Demonul de Gradul al Doilea, care este magic, termodinamic, neclasic şi static. Ăsta o să-ţi extragă până şi dintr-un butoiaş vechi sau dintr-un simplu strănut informaţii despre tot ce există, tot ce-a fost, ce poate fi şi ce va fi. Căci nu există vreun demon peste acest Demon. El este de Gradul al Doilea, aşa că, dacă-l vrei, spune repede!

Tâlharului cu diplomă nu prea îi venea să creadă şi nu acceptă dintr-odată condiţiile. Până la urmă depuse jurământul, dar cu rezerva că mai întâi trebuie construit Demonul, iar acesta să-şi dovedească puterea sa atotinformativă. Trurl se învoi.

— Atenţie, acum, gură mare! – îi zise el. Ai pe undeva nişte aer? Fără aer Demonul nu poate acţiona.

— Am niţeluş, pare-mi-se – îi răspunse Gurilă – dar nu e prea curat, e cam stătut…

— Nu face nimic, poate fi chiar putred, n-are importanţă – îi răspunseră constructorii. Du-ne acolo unde ţii aerul şi o să-ţi arătăm totul!

Gurilă le dădu drumul să iasă din navă, trăgându-şi capul la o parte, apoi o porniră spre lăcaşul monstrului. Picioarele sale era ca nişte turnuri, iar spinarea cât un munte. De veacuri era nespălat şi neuns, aşa că scârţâia din toate

încheieturile. În sfârşit, au ajuns la nişte coridoare subterane. Pe drum erau răspândiţi tot felul de saci putrezi, plini cu informaţii furate din toate părţile, rostuite în pachete şi pacheţele, legate cu sforicele, iar cele mai importante şi mai preţioase erau însemnate cu creion roşu. Pe peretele vădăunii atârna un catalog uriaş, prins de stâncă cu un lanţ ros de rugină. Şi în catalog erau tot felul de capitole care toate începeau cu litera A. Trurl se uită în toate părţile, dar nu se opri din drum. Doar ecoul răspundea surd paşilor săi. Şi el şi Clapauțius strâmbară din nas, fiindcă deşi informaţiile erau autentice şi preţioase, totuşi peste tot, unde întorceai privirea, numai vădăuni, împuţiciuni şi gunoaie o droaie. Aer exista din belşug dar stătut de tot. Se opriră şi Trurl zise:

— Bagă de seamă! Aerul e făcut din atomi, şi atomii ăştia sar în toate părţile şi se lovesc unii de alţii de miliarde de ori pe secundă în fiecare micromilimetru cubic. Tocmai în asta constă gazul, fiindcă atomii se lovesc şi sar veşnic. Totuşi, deşi sar orbeşte şi la întâmplare, pentru că în fiecare crăpăturică sunt miliarde de miliarde de atomi, datorită numărului mare, din toate aceste sărituri şi salturi se formează, între altele, configuraţii apreciabile, provocate de simpla întâmplare… Ştii tu, oare, ce-i aceea configuraţie?

— Te rog să nu mă insulţi! – îi răspunse Gurilă. Ştii doar că nu sunt un hoţ oarecare, necioplit, ci unul subţire, cu diplomă şi de aceea foarte nervos.

— Bine. Aşadar, din aceste sărituri ale atomilor se nasc configuraţii apreciabile, adică semnificative, ca şi când, să zicem, ai trage orbeşte în perete, iar loviturile s-ar constitui într-o literă oarecare. Ceea ce la scară mare este rar şi puţin probabil, în gaz este general şi neîntrerupt, şi asta datorită acelor bilioane de izbituri în fiecare sută de miime de secundă. Dar problema este următoarea: în fiecare fărâmiţă de aer, din salturile şi săriturile atomilor, se formează adevăruri importante şi maxime pline de înţelepciune. Dar totodată apar şi salturi şi ciocniri fără niciun sens. Şi acestea din urmă sunt de mii de ori mai multe decât celelalte. Deşi se ştia mai de mult că, uite,

acum, sub nasul tău ca un ferăstrău, în fiecare miligram de aer se nasc în frânturi de secundă fragmente ale acelor poeme care vor fi scrise abia peste un milion de ani, precum şi tot felul de adevăruri minunate şi dezlegări ale marilor taine ale Existenţei, nu există un procedeu ca toată această informaţie s-o separi, cu atât mai mult cu cât atomii, îndată ce se izbesc în capete şi se constituie într-un conţinut oarecare, se şi despart şi, o dată cu aceasta, dispare şi informaţia, poate pentru totdeauna. Deci este negreşit nevoie să se creeze un Selector care să aleagă numai ceea ce, în toată acesta alergătură a atomilor, are un sens. În asta constă întreaga idee a Demonului de Gradul al Doilea. Acum ai înţeles, prea luminate Gurilă? E vorba, ţine minte, ca Demonul să extragă din toată dănţuiala asta a atomilor numai informaţia veritabilă, adică teoreme matematice şi jurnale de modă, şi modele, şi cronici istorice, şi reţete de plăcintă, şi procedee de cârpire şi de spălare a blindajelor de azbest, şi versuri, şi sfaturi ştiinţifice, şi almanahuri, şi calendare, şi ştiri secrete despre ceea ce s-a întâmplat cândva, şi tot ceea ce au scris şi scriu gazetele în tot Cosmosul, şi cărţi de telefon, încă netipărite…

— Ajunge! Destul! – strigă Gurilă. Termină odată! Ce folos că atomii se unesc în felul acesta, de vreme ce îndată se şi despart. Apoi nu cred să se poată alege adevărurile preţioase din toată această tevatură şi aiureală a atomilor dănţuitori prin aer, care n-are niciun sens şi nu foloseşte nimănui.

— A, deci eşti cu adevărat mai puţin prost decât credeam – zise Trurl. Într-adevăr greutatea cea mare e să pui în practică această selecţie. Şi eu n-am deloc intenţia să te conving în mod teoretic de posibilitatea acestei selecţii, dar, ca să-mi ţin făgăduiala, chiar aici, în faţa ta, am să construiesc Demonul de Gradul al Doilea, ca să vezi cu ochii tăi splendida perfecţiune a acestui Atotinformator! Tu trebuie doar să-mi faci rost de o cutie. Poate să nu fie mare, dar neapărat închisă ermetic. O să facem în ea o găurică mică cu un vârf de ac şi o să aşezăm Demonul deasupra ei.

Şi stând acolo călare, Demonul va slobozi din cutie numai informaţia având un oarecare înţeles, nimic altceva. Cum se va forma o grămăjoară de atomi, care din întâmplare o să însemne ceva, atunci Demonul o s-o înhaţe numaidecât şi înţelesul acela îl va înscrie, cu un stilou special de briliant, pe o panglică de hârtie. Va trebui să pregăteşti multă, căci va lucra zi şi noapte, fără răgaz. Mai degrabă oboseşte Cosmosul decât el… De o sută de miliarde de ori pe secundă lucrează Demonul de Gradul al Doilea. Ai să vezi singur.

Acestea fiind zise, Trurl se întoarse la navă să fabrice Demonul. În vremea asta Gurilă îl întreabă pe Clapauțius:

— Dar cum arată Demonul de Gradul Întâi?

— O, acesta e mai puţin interesant. E un simplu demon termodinamic, care ştie numai atât, să dea drumul prin orificiu la atomi rapizi, iar pe cei lenţi să-i oprească. În felul acesta se naşte un perpetuum mobile termodinamic. Dar asta n-are nimic comun cu informaţia, aşa că pregăteşte mai bine un vas cu orificiu, fiindcă acuşi se va întoarce Trurl!

Hoţul cu diplomă se duse într-o pivniţă, cotrobăi printre tinichele, înotând prin tot felul de fiare ruginite, până ce scoase, de nu se ştie unde, un butoiaş de fier, vechi şi gol. Făcu în el o gaură mică şi se întoarse. Tocmai atunci apăru şi Trurl cu Demonul în mână.

Butoiaşul era plin de aer stătut, aşa că trebuia să-ţi astupi nasul când te apropiai de orificiu. Dar pentru Demon asta n-avea nicio importanţă. Trurl aşeză făptura mică deasupra orificiului, călare pe butoiaş, montă deasupra o bobină cu bandă de hârtie, banda o trecu apoi pe sub un stilou şi acesta începu grăbit să salte, să vibreze, ca într-un oficiu telegrafic, însă de un milion de ori mai repede. Micul stilou cu briliant tremura şi vibra întruna; iar panglica cu informaţii curgea mereu, acoperită de litere scrise, încolăcindu-se pe podeaua neagră şi murdară a pivniţei.

Tâlharul Gurilă, aflat lângă butoiaş, îşi apropie panglica de hârtie de cei o sută de ochi ai săi şi începu să citească ceea ce alegea Demonul, ca sită de informaţii ce era, din

salturile şi săriturile neîntrerupte ale atomilor. Şi informaţiile acelea îl copleşiră atât de mult, încât nici nu observă că amândoi constructorii o şterseră din pivniţă, se întoarseră la navă şi, trăgând zdravăn de ea o dată, de două ori, de trei ori, o scoaseră, până la urmă; din groapa în care o prăvălise tâlharul, intrară înăuntru şi o zbughiră cât putură de repede. Ştiau că, deşi Demonul lor acţionează, rezultatele acestei acţiuni pot să-l înzestreze pe Gurilă cu o bogăţie de informaţii mult mai mare decât cea dorită. În timpul acesta tâlharul stătea sprijinit de butoiaş şi citea ceea ce aşternea pe hârtie stiloul cu cap de briliant al Demonului; tot ce acesta afla de la atomii săltăreţi: cum se încolăcesc miriapozii arlebardini, că fiica regelui Petritius al Labaudiei se numea Garbunda, ce mânca la dejun Frederic al II-lea, regele feţelor-palide, înainte de a declara război grendolinilor, câte straturi de electroni ar avea atomul de terminolium, dacă un asemenea element ar fi posibil, care sunt dimensiunile orificiului posterior al păsăricii numită curcucel, pe care marlaii vabenţi obişnuiesc s-o picteze pe răzamforele lor, despre cele trei gusturi poliparfumate ale nămolului oceanic din Apachioria Străsparenta, despre floricica Lubuducu care, orbită de lumina zilei, doboară pe vânătorii strămalfanzi cu dosul frunzelor, cum se scoate modelul de furnizare a unghiului bazei poligonului numit icosaedru, cine a fost giuvaergiul lui Fafutius, măcelarul-stângaci al buvanţilor, câte reviste filatelice vor apărea în anul şaptezeci de mii în Morconauţia, unde se găseşte trupul Cibriciei Călcâi-Superb, pe care a străpuns-o cu un cui un oarecare Malconder în stare de beţie, prin ce se deosebeşte Nătânga de Motânga, cine are cea mai mică plivitoare lunguiaţă din Cosmos, de ce puricii cu gura la coadă nu vor să mănânce muşchi, în ce constă jocul numit Balansoarul Posterior Contras, precum şi câte grăuncioare de codiţa leului erau în grămăjoara pe care Abrucvian Multipolus a lovit-o cu piciorul când a alunecat la kilometrul opt de pe şoseaua Albaterrei, în Valea Fulmanţilor Răcunţi. Mai că îl apucară toţi dracii, căci începuse să-şi dea seama că toate aceste informaţii, profund adevărate şi absolut

pline de înţeles nu-i sunt defel necesare, fiindcă toate la un loc formau un talmeş-balmeş, de care te durea capul şi îţi tremurau picioarele. Iar Demonul de Gradul al Doilea acţiona cu o viteză de trei sute de milioane de informaţii pe secundă, iar banda de hârtie se răsucea acum pe distanţe de zeci de mile, înecându-l treptat pe tâlharul cu diplomă, înfăşurându-l ca un păienjeniş alb, iar stiloul cu briliant în vârf tremura ca nebun, de i se părea tâlharului că acuşi o să afle lucruri nemaiauzite, din acelea care-ţi deschid ochii asupra Esenţei Existenţei, aşa că citea absolut tot ce ieşea de sub peniţă: despre cântecele bahice ale quaidonoşilor, măsura papucilor cu pompoane pe continentul lui Gondvan, grosimea părului care creşte pe fruntea de aramă a streptococului ciutural, lăţimea moalelor capului la puradeii găsiţi, litania exorciştilor hărmanţi pentru trezirea cuviosului Cepilă Groşipilă, cele şase moduri de preparare a supei de griş, cea mai bună otravă pentru mătuşi, felurile de gâdilături greţoase, numele cetăţenilor din Balivernia Cimilică, începând cu litera M, descrierea gustului berii stricate de ciuperci…

Aproape că i se făcu negru înaintea ochilor. Trase şi o înjurătură zdravănă, căci se săturase de-a binelea, dar Informaţia îl înfăşurase de-acum cu mii de mile de benzi de hârtie, încât nu se mai putea mişca şi era nevoit să citească mai departe. Aşa află cum ar fi scris Kipling începutul celei de a doua „Cărţi a Junglei”, dacă atunci l-ar fi durut burta, la ce se gândeşte balena tristă din cauza burlăciei, despre modul de a face curte la muştele de hoituri, cum se poate cârpi un sac vechi, ce-i aia o streblă, de ce se spune cizmar şi croitor şi nu cizmător şi croiar, şi, de asemenea, câte vânătăi poţi avea în acelaşi timp. Apoi veni la rând a doua serie de deosebiri între gogoşi şi braşoave: că primele sunt chele, iar celelalte au păr, şi mai departe: care sunt rimele cuvântului „verzişoară”, cu ce cuvinte l-a jignit Papa Ulm din Pendera pe Antipapa Mulm, cine posedă muzicuţa în formă de pieptene. Disperat, încercă să iasă de sub muntele de hârtie, dar îl lăsaseră puterile. Împingea de benzi, le arunca, le rupea, dar avea mult prea mulţi ochi ca

măcar pe dinaintea câtorva să nu treacă noi informaţii. Aşa că fu nevoit să afle care sunt atribuţiile paznicilor de case în Indorania şi de ce Nadoiedrii din Flutorsia spun mereu că i-a tras curentul. Închise ochii şi rămase nemişcat, înăbuşit de lavina de informaţii, iar Demonul îl înfăşură mai departe cu bandaje de hârtie, pedepsindu-l aspru pe tâlharul Gurilă, cel cu diplomă, pentru” nemăsurata lui lăcomie de ştiinţă de orice fel.

Şi până astăzi stă tâlharul acela pe gunoaie, acoperit de munţi de hârtie, iar în întunericul pivniţei, ca cea mai curată scânteie, tremură şi vibrează micul stilou cu cap de briliant, notând tot ceea ce Demonul de Gradul al Doilea reuşeşte să extragă din dansurile atomilor aerului, prin orificiul vechiului butoiaş. Înăbuşit de potopul de informaţii, nefericitul Gurilă află tot felul de fleacuri despre caracoane, pompoane şi despre propria-i aventură, pe care am povestit-o, căci şi ea se găseşte undeva, la un kilometru oarecare al benzii de hârtie, ca şi alte istorii sau preziceri ale viitorului atâtor creaturi până la stingerea Sorilor. Constructorii l-au pedepsit crunt pentru fapta lui tâlhărească. Şi nu are nicio scăpare. Poate doar dacă s-o termina panglica de hârtie…

Expediţia a şaptea sau despre cum propria perfecţiune a lui Trurl a dus numai la rele

Universul este nesfârşit, dar totodată şi limitat, aşa că o rază de lumină, în orice parte ar porni, după miliarde de veacuri se întoarce de unde a plecat, dacă are destulă putere. Tot astfel se întâmplă şi cu veştile care umblă printre stele şi planete. Aşa s-a făcut că, de departe, la urechea lui Trurl a ajuns vestea despre doi puternici constructori-binefăcători, cu o asemenea înţelepciune şi de o astfel de perfecţiune că nu-i întrecea nimeni. Imediat se duse la Clapauțius, dar acesta îl lămuri că nu despre cine ştie ce rivali tainici e vorba, ci despre ei înşişi.

Gloria are totuşi calitatea că de obicei trece sub tăcere

înfrângerile, chiar – dacă ele au fost pricinuite de cea mai înaltă perfecţiune. Cine s-ar îndoi de acest adevăr să-şi amintească de ultima din cele şapte expediţii ale lui Trurl. În această expediţie el a pornit de unul singur, deoarece Clapauțius, reţinut de treburi urgente, n-a putut să-l întovărăşească.

Pe atunci Trurl era peste măsură de înfumurat, iar onorurile care i se făceau le primea ca pe un lucru cât se poate de obişnuit. În această călătorie el o porni cu nava sa spre miazănoapte, căci partea aceea îi era mai puţin cunoscută. Zbură multă vreme prin pustietăţile cosmice, ocolind globurile răscolite de zarva luptelor, ca şi pe cele cufundate în liniştea cea de mormânt, până ce, întâmplător, îi apăru în cale o mică planetă, de fapt o fărâmă de materie, cu adevărat microscopică, pierdută în spaţiu.

Pe suprafaţa acestei bucăţi de stâncă cineva alerga de colo-colo, sărind şi făcând gesturi ciudate. Mirat de acest singuratic şi neliniştit de semnele nici de disperare şi nici de mânie, Trurl descinse pe dată.

Îi ieşi în întâmpinare un bărbat de culoarea iridiului şi vanadiului, cu statură impozantă, sunând şi zornăind, care-i spuse că se numeşte Exilius Tartareul, că este domnitorul Pancriţiei şi Cenenderei şi că locuitorii acestor două regate, în nebunia lor de regicizi, l-au alungat de pe tron şi l-au lăsat aici, pe petecul acesta pustiu, să se învârtească o dată cu el pe vecie, pradă întunecatelor derive ale gravitaţiei.

Aflând la rândul lui cu cine are de-a face, monarhul îi ceru lui Trurl, ca binefăcător de meserie ce era, să-l ajute să-şi recâştige neîntârziat demnităţile uzurpate şi, numai la gândul unei asemenea întorsături a lucrurilor, în priviri i se aprinse focul răzbunării, iar degetele de oţel începură să se strângă, de parcă ar fi apucat de gât pe credincioşii lui supuşi.

Trurl nu putea şi nici nu voia, de fapt, să-i îndeplinească dorinţele lui Exilius, căci o asemenea faptă ar fi atras multe rele şi nenumărate fărădelegi. Totuşi ţinea să-l mai îmbuneze pe regele jignit şi să-i mai potolească suferinţa.

Cugetând câteva clipe, ajunse la concluzia că nici în acest caz nu e încă totul pierdut. Se putea face în aşa fel încât şi regele să ajungă să fie sătul de supuşii lui, dar şi aceştia să rămână teferi. De aceea, chemându-şi toată măiestria în ajutor, se puse serios pe treabă şi-i construi un stat cu totul nou. Era plin de grădini, râuri, munţi, păduri şi izvoare, cu cer şi cu nori, cu regimente de luptători arzând de pofta de a se bate, cu cetăţi, fortăreţe şi cameriste. Şi mai erau acolo iarmaroace, scăldate în soare, zile muncite cu sudoarea frunţii şi nopţi înecate în veselie, cântec şi dans până în zori, şi scrâşnet de paloşe. Mai adăugă acelui stat o splendidă capitală, toată din marmură şi cristal, un consiliu de înţelepţi bătrâni-bătrâni, palate de iarnă şi reşedinţe de vară, comploturi antiregale, calomniatori, dădace, denunţători, herghelii de armăsari superbi şi panaşe fluturând vesel în vânt. Apoi ţesu în atmosfera de acolo fanfarele şi ghiulelele salvelor de tun, mai adăugă şi o mână de trădători, absolut indispensabili, vreo câţiva eroi, câţiva ghicitori şi proroci, un mântuitor şi un poet cu o teribilă ascuţime de spirit, după care, aşezându-se în faţa lor, făcu o primă probă, în cursul căreia, mânuind nişte instrumente microscopice, mai adăugă femeilor din acel stat frumuseţe, bărbaţilor o tăcere mohorâtă şi cheful de ceartă după băutură, funcţionarilor trufie, şi servilism, astronomilor darul beţiei stelare, iar copiilor neastâmpăr. Toate astea, unite, cuplate şi şlefuite, încăpură într-o cutie nu prea mare, tocmai bună ca Trurl să o poată urni din loc fără greutate. Şi i-o oferi în dar lui Exilius, s-o stăpânească pe vecie. Mai întâi îi arătă unde se găsesc intrările şi ieşirile din împărăţie, cum se programează războaiele, cum se înăbuşă revoltele, cum se instituie taxele şi birurile. Îl mai învăţă şi unde se află punctele critice ale acestei lumi miniaturizate, adică unde se afla curba maximă a loviturilor de palat şi tulburărilor sociale, ca şi minima. Şi explică totul atât de bine, încât regele, obişnuit din vremuri străvechi cu guvernarea tiranică, prinse învăţătura din zbor *şi* îndată, sub ochii constructorului, dădu, de probă, câteva edicte, mişcând corespunzător butoanele şi manivelele

regulatoare, sculptate în formă de lei şi vulturi regali. Erau edicte referitoare la starea excepţională, la interdicţiile de circulaţie şi la un bir special pe capul locuitorilor. Apoi, când în acest regat trecu un an, dar după ceasul regelui şi al lui Trurl abia un minut, printr-un act de mare generozitate, adică apăsând cu degetul pe buton, regele binevoi să anuleze edictele, reduse birul şi atunci din cutie se auziră strigăte de bucurie şi recunoştinţă, ca un chiţcăit de şoricei traşi de coadă, iar prin geamul bombat de deasupra se putea vedea cum pe drumurile prăfuite, pe malurile apelor curgând alene, în care se oglindeau nori pufoşi, poporul se bucura şi lăuda nobila şi înalta bunătate a regelui.

Deşi la început monarhul se simţise oarecum ofensat de darul lui Trurl, pentru că statul acela era prea mic şi prea semăna cu o jucărie de copil, văzând totuşi ce mare devine, când te uiţi prin geamul gros de deasupra, şi poate presimţind nelămurit că scara mărimilor n-are nicio valoare, pentru că treburile acelui stat nu se măsoară nici cu metrul, nici cu kilogramul, iar, în fond, sentimentele trăite de uriaşi, ca şi de pitici, sunt oarecum egale, mulţumi constructorului, ce-i drept, cam cu jumătate de gură şi destul de sec. Cine ştie, poate că ar fi fost bucuros să dea ordin ca, pentru orice eventualitate, gărzile palatului să-l arunce pe Trurl în lanţuri şi, prin torturi, să-i curme viaţa. Desigur nu-i convenea să se afle cum că un oarecare pierde-vară, un venetic, a fost în stare să dăruiască puternicului rege o întreagă împărăţie.

Exilius era totuşi atât de înţelept, încât să-şi dea seama că n-o să se aleagă cu nimic dintr-o asemenea măsură, din cauza disproporţiei, căci mai repede ar reuşi puricii să pună stăpânire pe cel ce-i hrăneşte decât armata regală pe Trurl. Aşa că, dând din cap încă o dată nepăsător, băgă sceptrul şi mărul în sân, mută din loc, nu fără oarecare greutate, cutia cu statul miniatural şi o duse în chilia sa de surghiunit. Iar când începură, pe rând, s-o încălzească soarele şi s-o întunece noaptea, în ritmul rotaţiilor planetoidului, regele, recunoscut acum de supuşi ca cel mai mare din lume, începu să-şi exercite serios puterea, poruncind, interzicând,

condamnând, răsplătind, şi în felul acesta îndemnând pe micii locuitori la devotament, supunere absolută şi veneraţie faţă de tron.

În vremea asta, Trurl, întorcându-se acasă. Îi povesti îndată, nu fără satisfacţie, prietenului său Clapauțius, prin ce minune de construcţie reuşise să împace tendinţele monarhice ale lui Exilius cu cele republicane ale foştilor lui supuşi. Dar Clapauțius nu-i împărtăşi câtuşi de puţin entuziasmul. Dimpotrivă, Trurl citi în ochii lui un sentiment de dezaprobare şi dojană.

— Oare te-am înţeles bine? – îl întrebă el pe Trurl. I-ai dăruit acelui rege, acelui stăpân de sclavi înnăscut, iubitor de torturi şi chinuri, o întreagă societate în veşnică stăpânire? Şi mai îndrăzneşti să-mi povesteşti de bucuria provocată de anularea unora din edictele acelea groaznice! Cum ai putut să faci una ca asta?!

— Cred că glumeşti! – îi spuse Trurl. De fapt tot acest stat a încăput într-o cutie de un metru lungime, şaizeci şi cinci de centimetri lăţime şi şaptezeci grosime. Şi nu e altceva decât un model…

— Modelul cui?

— Cum adică al cui? Al unei societăţi, micşorată de o sută de milioane de ori.

— Şi de unde ştii că nu există lumi sau societăţi de o sută de milioane de ori mai mari decât a noastră? În cazul acesta societăţile noastre n-ar fi ele, la rândul lor, nişte modele ale celor uriaşe? Şi, în general, ce importanţă au dimensiunile? Oare în cutia aceea, adică în statul acela pe care l-ai construit, călătoria din capitală până la antipozi nu durează luni de zile pentru locuitorii de acolo? Oare ei nu suferă, nu muncesc din greu, nu mor?

— Ei, dragul meu, doar ştii foarte bine că toate aceste procese au loc astfel pentru că aşa le-am programat, deci în realitate nu se întâmplă nimic…

— Cum adică, în realitate nu se întâmplă nimic? Vrei să spui că cutia este goală, că toate acele marşuri, torturi şi condamnări la moarte sunt numai o iluzie?

— Iluzie nu sunt, căci au loc, dar numai ca nişte

fenomene microscopice – se apără Trurl. În orice caz, toate acele naşteri, iubiri, fapte eroice, denunţuri, toate sunt o hărţuială în vid a electronilor mărunţei, care are loc datorită preciziei meşteşugului meu neliniar, care…

— Nu vreau să mai aud nicio lăudăroşenie – îl întrerupse Clapauțius. Spui că acestea sunt procese de auto-organizare?

— Bineînţeles!

— Şi că se desfăşoară printre minusculii nori electrici?

— Ştii tot atât de bine, ca şi mine.

— Şi că fenomenologia răsăriturilor şi apusurilor de soare ca şi a luptelor sângeroase provoacă cuplaje ale variabilelor esenţiale?

— Absolut exact.

— Bine, dar oare noi, dacă am fi cercetaţi fizic, cauzal şi pipăibil, nu suntem şi noi nişte norişori de hărţuială electronică? Nu suntem oare nişte încărcături pozitive şi negative, montate în vid? Şi oare existenţa noastră nu este ea rezultatul acestor încăierări de particule, deşi noi înşine simţim tururile de forţă ale moleculelor fie ca teamă, dorinţă sau ca reflexie? Şi oare ce altceva se întâmplă în capul tău când visezi, în afară de algebra binară a comutărilor şi călătoria neobosită a electronilor?

— Dar bine, Clapauțius dragă, pentru tine existenţa noastră e totuna cu cea din aşa-zisul stat, închis într-o cutie de sticlă?! – exclamă Trurl. Ei, nu, asta-i prea de tot! Intenţia mea a fost să fac doar un simulator de stat, un model perfect din punct de vedere cibernetic, nimic mai mult!

— Trurl! Perfecţiunea noastră este pentru noi un blestem, care, prin urmările sale incalculabile, apasă asupra fiecărei creaţii înfăptuite! – rosti răspicat Clapauțius. Suntem ca un imitator imperfect, care vrând să tortureze, ar construi dintr-un bloc inform de lemn sau de ceară o formă având o oarecare asemănare exterioară cu o fiinţă inteligentă şi ar chinui-o în mod artificial! Ia închipuie-ţi continuarea perfecţionării unor astfel de practici, dragul meu! Închipuie-ţi acum pe sculptorul care făureşte o păpuşă cu gramofon

în pântece, ca să poată geme sub loviturile lui. Închipuie-ţi o asemenea păpuşă, care, lovită, începe să ceară îndurare, una care, dintr-un bloc inert, se transformă în hominid, închipuie-ţi o păpuşă care varsă şiroaie de lacrimi, sângerând, o păpuşă care se teme de moarte, deşi în acelaşi timp o atrage liniştea morţii. Oare nu vezi că perfecţiunea imitatorului face ca aparenţa să devină adevăr, iar prefăcătoria realitate? Ai dat cruntului tiran în stăpânire veşnică nenumărate fiinţe în stare să sufere, ai comis deci o faptă ruşinoasă…

— Astea toate-s numai sofisme! – strigă Trurl revoltat, atins de cuvintele prietenului său. Electronii sar nu numai în interiorul capetelor noastre, ci şi înăuntrul plăcilor de gramofon, şi din această generalizare nu rezultă nimic ce ar justifica analogii atât de hipostatice! Supuşii monstrului Exilius îşi pierd cu adevărat capul, viaţa, suspină, se bat, se iubesc tocmai pentru că eu am acordat parametrii aşa cum trebuie. Dar dacă ei simt ceva, asta nu se ştie, Clapauțius. Despre asta electronii care sar în capetele lor nu-ţi vor spune nimic!

— Dacă ţi-aş sparge capul, tot n-aş vedea nimic altceva decât electroni, asta-i sigur – îi răspunse Clapauțius. Te prefaci că nu înţelegi ceea ce îţi spun. Ştiu foarte bine că nu eşti atât de prost cum vrei să pari! Placa de gramofon n-o întrebi nimic, placa n-o să-ţi implore îndurare, nici n-o să-ţi cadă în genunchi! Nu se ştie spui, dacă ei gem sub lovituri numai pentru că le clipesc electronii dinăuntru, de parcă ar fi nişte rotiţe care glăsuiesc dacă le mişti, sau dacă, într-adevăr, urlă de durere, suportând-o cu adevărat? Şi asta se numeşte diferenţă! Suferind nu este cel care-ţi dă suferinţa lui ca s-o poţi pipăi, muşca sau cântări, ci cel care suferă cu adevărat! Dovedeşte-mi acum imediat că ei *nu* simt nimic, că *nu gândesc,* că ei, în general, *nu* există ca făpturi conştiente de destinul lor între două abisuri ale neexistenţei, cea de dinainte de naştere şi cea de după moarte. Dovedeşte-mi asta şi am să încetez să te zgândăr! Dovedeşte-mi imediat că ai *imitat* doar suferinţa, dar n-ai *creat-o!*

— Ştii bine că asta e imposibil – răspunse Trurl cu glas şoptit. Atunci când am pus mâna pe instrumente, când cutia era încă goală, a trebuit să prevăd un asemenea caz, tocmai pentru a-l putea anula în proiectarea statului lui Exilius. Şi asta ca monarhul să nu aibă impresia că are de-a face cu marionete, cu păpuşi, în loc de supuşi absolut reali. N-am putut proceda altfel, înţelege-mă! Căci tot ceea ce ar spulbera iluzia absolutei realităţi ar distruge totodată şi prestigiul stăpânirii, reducând-o la o jucărie mecanică.

— Înţeleg, înţeleg perfect! – exclamă Clapauțius. Intenţiile tale au fost onorabile. Ai vrut să construieşti un stat cât se poate de asemănător unuia adevărat, cu totul de nedeosebit, şi înţeleg cu groază că ai reuşit! De la întoarcerea ta au trecut numai câteva ceasuri, dar pentru ei, cei de acolo, din cutia aceea, veacuri întregi. Câte existenţe irosite numai pentru ca trufia lui Exilius să se poată manifesta în voie, mai mult ca înainte!

Trurl nu răspunse, dar, îndreptându-se către navă, văzu că prietenul său îl urmează. Învârtindu-se ca o sfârlează, Trurl îndreptă vârful navei între două mari aglomerări de focuri veşnice şi apăsă pe manetă atât de tare, încât Clapauțius nu se putu abţine:

— Eşti incorigibil. Întotdeauna întâi acţionezi şi pe urmă gândeşti. Ce vrei să faci când vom ajunge acolo?

— Am să-i iau statul înapoi!

— Şi ce-ai să faci cu el?

„Am să-l distrug!” – vru să strige Trurl, dar vorba i se opri în gât. Neştiind ce să spună, mormăi:

— Am să organizez alegeri. Ei înşişi să-şi aleagă adevăraţii conducători.

— I-ai programat ca feudali şi vasali, la ce bun atunci alegerile, cum or să le schimbe soarta? Ar trebui mai întâi să distrugi întreaga structură de stat…

— Dar unde se termină schimbarea structurii şi unde începe transformarea spiritelor? – strigă Trurl. Clapauțius nu-i răspunse însă, şi astfel zburară aşa, într-o tăcere apăsătoare, până ce zăriră planeta lui Exilius şi, înconjurând-o înainte de asolizare, fură martorii unui

spectacol neobişnuit.

Întreaga planetă era acoperită de semnele unei acţiuni bine chibzuite. Poduri microscopice, ca nişte liniuţe, atârnau deasupra pârâiaşelor, lacurile, în care se reflectau stelele, erau pline de nave mici, ca nişte aşchii plutitoare… Emisfera dinspre afeliu era populată de oraşe frumos luminate, iar în cealaltă se zăreau cetăţui întărite, deşi locuitorii înşişi, din cauza micimii lor, nu puteau fi zăriţi nici chiar prin cele mai puternice lentile. Numai regele nu se vedea nicăieri, de parcă l-ar fi înghiţit pământul.

— Nu-l văd pe rege… şopti mirat Trurl către tovarăşul său. Ce-or fi făcut cu el? Au reuşit să spargă pereţii cutiei şi au ocupat toată fărâma aceea de…

— Ia priveşte! – spuse Clapauțius, arătând un norişor în formă de ciupercuţă de cârpit ciorapi, care se răspândea încet în atmosferă. Cunosc energia atomilor… Şi acolo, mai departe – vezi forma aceea de sticlă? Sunt resturile cutiei, pe care au transformat-o într-un fel de templu…

— Nu înţeleg. Doar a fost numai un model. Numai un proces cu un număr mare de parametri, o imitaţie cuplată din variabile în multistat… mormăi Trurl, uluit cu totul…

— Da, dar ai comis o greşeală de neiertat cu exagerata ta perfecţiune imitativă. Nedorind să fabrici doar un mecanism de ceasornic, ai creat, fără voia ta, din pedanterie, ceea ce este posibil şi necesar, dar şi ceea ce este contrar mecanismului…

— Destul! – strigă Trurl. Se uitară, atenţi, căci ceva le lovi nava, dar foarte uşor, ca o mică atingere. Văzură acel obiect, căci era luminat din spate de un mic jet de flăcări. Era o navă mică sau poate numai un satelit artificial, uimitor de asemănător cu unul din acei saboţi de oţel pe care-i purtase tiranul Exilius. Iar când ridicară ochii în sus, zăriră departe, deasupra micii planete, un corp luminos, pe care înainte nu-l avea. Şi în suprafaţa lui rotundă şi complet rece recunoscură trăsăturile de oţel ale lui Exilius, care în felul acesta ajunsese să fie Luna Microminianţilor…

BASMUL DESPRE CELE TREI MAŞINI POVESTITOARE ALE REGELUI GENIALON

ODATĂ veni la Trurl un străin de departe. Cum coborî din lectica fotonică, puteai să-ţi dai seama dintr-odată că e o persoană neobişnuită, de pe alte meleaguri, pentru că acolo unde toţi aveau mâini el avea numai un zefiraş uşor parfumat, acolo unde alţii îşi ţin picioarele, el avea numai nişte scântei minunate ca nişte curcubeie, în loc de cap avea o pălărie foarte scumpă; de vorbit parcă vorbea dintr-un soi de mijloc, căci, în întregul lui, străinul acesta nu era decât o sferă perfect rotundă, încinsă cu un bogat şnur de plasmă. Dându-i bineţe lui Trurl, îi spuse că el este de fapt doi, adică emisfera de sus şi cea de jos; prima se numeşte Sincronizius, iar cealaltă Sincrofazius. Încântat de această splendidă construcţie a unei fiinţe inteligente, Trurl fu nevoit să recunoască faptul că până atunci nu i se întâmplase să întâlnească o persoană atât de perfectă, cu maniere atât de precise şi cu o asemenea strălucire de briliant. Noul venit lăudă, la rându-i, structura lui Trurl şi, după acest schimb de amabilităţi, îi dezvălui scopul vizitei sale: ca prieten şi supus credincios al vestitului rege Genialon, a venit la Trurl ca să-i comande trei maşini de povestit.

— Regele şi stăpânul meu – zise el – nu mai domneşte şi nu mai stăpâneşte de multă vreme; la această dublă renunţare l-a îndemnat înţelepciunea pe care a căpătat-o din adânca examinare a problemelor mondiale. Părăsindu-şi deci regatul, s-a retras într-o peşteră, uscată şi aerisită, cufundându-se în meditaţie. Uneori însă îl năpădeşte tristeţea sau scârba de sine însuşi şi atunci nimic nu-l poate mângâia, în afara unor poveşti cu totul neobişnuite. Dar cei care i-au rămas credincioşi şi nu l-au părăsit, atunci când el a renunţat la tron, i-au povestit toate basmele şi istorioarele pe care le ştiau. Aşa că, negăsind altă soluţie, am dori, stimate constructor, să ne ajuţi să spulberăm frământările regelui, folosind maşinile pe care le vei născoci

cu priceperea ta.

— Pot să fac ce-mi cereţi – răspunse Trurl. Dar de ce aveţi nevoie chiar de trei maşini?

— Am vrea – începu Sincrofazius, legănându-se uşor când într-o parte, când într-alta – am vrea ca prima să povestească istorii complicate, dar blânde, a doua nostime şi vesele, iar a treia profunde şi emoţionante.

— Aha, prima să slujească inteligenţei, a doua pentru distracţie, iar a treia să servească de învăţătură? – îi completă Trurl spusele. Am înţeles. Şi când o să vorbim de răsplata mea, acum sau mai târziu?

— Când o să le dai gata, freacă niţel inelul acesta – îi răspunse oaspetele – şi atunci o să-ţi apară în faţă această lectică; te urci în ea împreună cu maşinile şi îndată o să te ducă în peştera regelui Genialon, acolo ai să-i prezinţi lui toate dorinţele tale şi el o să ţi le împlinească în mod sigur, în măsura posibilităţilor.

Spunând aceasta, făcu o plecăciune, îi dădu lui Trurl inelul şi, afundându-se într-o lumină orbitoare, se strecură în lectică; un nor alburiu o înfăşură, apoi se zări un fulger şi Trurl se pomeni singur în faţa casei, cu inelul la mână şi nu prea mulţumit de cele întâmplate.

— „În măsura posibilităţilor” – mormăi el, intrând în atelier. O, asta nu prea-mi place! Doar se ştie cum se întâmplă: când ajungi la socoteli, toate politeţurile şi reverenţele încetează, şi nu mai rămân decât necazurile, ba mă pot alege şi cu niscaiva cucuie…

În clipa aceea, inelul care strălucea în mâna lui tresări uşor şi rosti:

— „În măsura posibilităţilor!” înseamnă că regele Genialon, părăsindu-şi regatul, trăieşte foarte modest; ţi s-a adresat ţie, constructorule, ca de la înţelept la înţelept; şi am impresia că nu s-a înşelat, pentru că, după cum văd, vorbele mele, ale unui simplu inel, nu te miră deloc; nu te mira, deci, nici de sărăcia regelui, căci ai să-ţi primeşte răsplata din plin, deşi, poate, nu va fi în aur. Dar nu totdeauna cu aur se potoleşte foamea.

— Ce tot vorbeşti, inelule! ripostă Trurl. Oi fi eu înţelept,

ca şi regele, dar curentul electric, ionii, atomii şi alte rarităţi necesare la construirea maşinilor, toate astea mă costă, nu glumă. Prefer înţelegerile clare, semnate, cu paragrafe şi ştampile în regulă; nu mă lăcomesc cu orice preţ, dar îmi place aurul, mai ales în cantităţi însemnate, şi o recunosc deschis! Strălucirea aurului, lustrul lui galben, plăcuta lui greutate sunt tot ceea ce-mi doresc; când răstorn pe podea vreun sac-doi de ducaţi şi mă afund în grămada aceea plăcut sunătoare, dintr-odată mi se luminează sufletul, de parcă cineva mi-ar fi aprins înăuntru un soare mititel. Asta e, îmi place aurul, n-am ce zice – exclamă el, parcă purtat pe sus de propriile-i vorbe.

— Dar la ce bun aurul adus de alţii? Nu poţi să-ţi fabrici singur cât aur pofteşti? – îl întrebă inelul, fulgerând de mirare.

— Nu ştiu cât de înţelept este regele Genialon – îi răspunse Trurl – dar tu eşti, după cum văd, un inel total neinstruit! Cum adică, eu să-mi fac singur cât aur vreau!? Cine-a mai auzit aşa ceva? Ce, un cizmar îşi face singur ghete, un bucătar găteşte pentru el însuşi, un soldat luptă pentru el? Şi pe urmă, cheltuielile, n-ai auzit niciodată de ele? Şi, de fapt, dacă vrei să ştii, în afară de aur, îmi mai place şi să mă plâng. Aşa că nu-mi mai bate capul, pentru că trebuie să m-apuc de treabă.

Şi aruncând inelul într-o cutie veche de tablă, se şi instală în atelier şi se apucă de treabă. Trei zile în şir nu ieşi din casă, construi toate cele trei maşini şi nu-i mai rămase decât să le dea ultimul şlif de suprafaţă, pentru că îi plăcea să meşterească lucruri simple şi funcţionale. Încercă pe rând felurite vopsele şi, cum inelul arunca mereu câte o vorbă din fundul cutiei, Trurl îl acoperi cu ce-i căzu în mână, ca să nu-l mai deranjeze cu observaţiile sale nepotrivite.

Până la urmă se hotărî să vopsească maşinile, pe prima în alb, pe a doua în culoarea azurului, iar pe a treia cu negru, apoi frecă inelul şi, cum apăru lectica, se urcă în ea împreună cu maşinile, aşteptând să vadă ce se va întâmpla mai departe. Un fulger, un şuierat, praful ridicându-se în aer şi, când se risipi, Trurl îşi aruncă privirea pe ferestruică

şi se pomeni într-o peşteră largă, presărată cu nisip alb, mărunt. Zări mai întâi câteva laviţe încărcate cu suluri şi cărţi groase, pe urmă un şir de sfere, strălucind din cale-afară. Într-una din ele îl recunoscu pe străinul care îi comandase maşinile; în alta, mai mare şi uşor atinsă de bătrâneţe, se dumiri c-ar fi regele, aşa că îi făcu o plecăciune şi coborî din lectică. Regele îl salută cu bunăvoinţă şi-i spuse:

— Sunt două feluri de înţelepciune: una face posibilă acţiunea, cealaltă te împiedică să acţionezi. Nu crezi oare, vestitule Trurl, că cea de-a doua este mai mare? Pentru că numai un gând care ajunge foarte departe poate prevedea urmările deosebit de depărtate ale unor acţiuni începute, acele urmări care fac să devină problematică acţiunea care le-a provocat… Iar perfecţiunea poate să apară tocmai prin renunţarea la activităţi – şi prin asta se deosebeşte înţelepciunea de inteligenţă, prin faptul că este capabilă de asemenea diferenţieri…

— Cu îngăduinţa Maiestăţii Voastre – răspunse Trurl – vorbele Maiestăţii Voastre le pot înţelege în două feluri. Ori e vorba de o delicată aluzie, menită să diminueze valoarea muncii mele, a acelei acţiuni care a avut ca rezultat cele trei maşini comandate şi care se găsesc acolo, în lectică. O asemenea interpretare a faptelor nu-mi este pe plac, pentru că ar fi o mărturie a ceea ce se ascunde în spatele ei, şi anume, dorinţa de a nu mi se plăti. Sau poate fi vorba de doctrina inactivităţii, care se distinge prin aceea că, în mod intrinsec, este contradictorie. Ca să poţi să nu acţionezi, trebuie mai întâi să poţi acţiona, pentru că acela care se abţine de la răsturnarea unui munte fiindcă îi lipsesc mijloacele de a o face, dar în schimb declară că a renunţat la acţiune pentru că aşa îi dictează înţelepciunea, se expune ridicolului numai prin această ieftină aparenţă de filosofare. Lipsa de acţiune este sigură şi numai atât se poate spune de bine despre ea. Acţiunea este nesigură şi în asta rezidă frumuseţea ei; oricum, în privinţa consecinţelor acestei chestiuni, dacă asta va fi voia Maiestăţii Voastre, pot să construiesc o maşină corespunzătoare de discutat.

— Problemele financiare să le lăsăm pentru sfârşitul acestei plăcute întâlniri – răspunse regele, legănându-se uşor de o bucurie abia ascunsă, la auzul vorbelor lui Trurl. Acum te rog, stimate constructor, să binevoieşti a fi oaspetele meu. Ia loc, deci, la masa aceasta modestă, pe laviţă, printre credincioşii mei prieteni şi povesteşte-mi, rogu-te, despre faptele tale şi despre renunţarea la ele.

— Cu îngăduinţa Voastră, Stăpâne, răspunse Trurl. Mă tem că nu sunt îndeajuns de elocvent; oricum, mă vor înlocui foarte bine aceste trei maşini pe care le-am adus, lucru cât se poate de nimerit, pentru că am să le şi pun la încercare cu acest prilej.

— Fie cum spui – se învoi regele.

Acestea fiind zise, se aşezară cu toţii în poziţii care trădau curiozitatea şi speranţa că vor afla fapte ieşite din comun, iar Trurl scoase din lectică un soi de carlingă, vopsită în alb, apăsă pe un buton şi se aşeză în dreapta lui Genialon. Atunci, prima maşină începu:

— Dacă nu cunoaşteţi istoria Numeroşilor, a regelui lor, Mandrilion, a Perfectului Său Sfetnic precum şi a lui Trurl-constructorul, care mai întâi l-a creat pe Sfetnic şi apoi l-a distrus, atunci ascultaţi!

Ţara Numeroşilor este vestită prin cetăţenii ei, care se disting prin aceea că sunt mulţi. Odată, constructorul Trurl, trecând prin apropierea constelaţiei roşietice a Delirei, se abătu puţin din drum şi zări o planetă care părea că se mişcă de una singură; coborând, înţelese că asta era din cauza mulţimilor care o acopereau şi atunci ateriza, găsind nu fără oarecare greutate, câţiva metri pătraţi de teren relativ liber. Imediat fu înconjurat de localnici, care ţineau să arate cu orice preţ cât sunt ei de mulţi; pentru că strigau cu toţii odată şi fără rânduială, multă vreme nu putu înţelege despre ce e vorba. Iar când, în sfârşit, se dumiri, îi întrebă:

— Sunteţi, cu adevărat, aşa de mulţi?

— Cu adevărat! – urlară ei, plini de mândrie. Suntem

incalculabili.

Alţii întregiră:

— Suntem mulţi ca boabele de mac!

— Ca stelele pe cer!

— Ca nisipul! Ca atomii!

— Să zicem – ripostă Trurl. Şi ce dacă sunteţi aşa de mulţi? Vă număraţi întruna şi asta vă face plăcere?

— Străin neştiutor ce eşti – îi răspunseră ei – află că dacă batem din picioare se cutremură munţii, când suflăm se stârneşte un vifor care răstoarnă copacii, iar când ne aşezăm cu toţii pe jos nimeni nu poate să mişte nici mâinile, nici picioarele!!

— Şi de ce trebuie neapărat să se cutremure munţii, vântul puternic să răstoarne copacii şi nimeni să nu poată mişca mâinile şi picioarele? – întrebă Trurl. N-ar fi mai bine ca munţii să stea liniştiţi, ca vântul să nu bată şi ca fiecare să se mişte cum doreşte?

Tare se mai burzuluiră cu toţii, văzând dispreţul pe care îl arăta puternicului lor număr şi numeroasei lor puteri; aşa că începură să bată din picioare, să sufle şi să se aşeze, ca să-i arate cât sunt de mulţi şi ce rezultă din asta. Ca urmare, un cutremur de pământ răsturnă jumătate din copaci, strivindu-i pe cei ce stăteau sub ei, vântul stârnit de suflările lor mai dărâmă restul, zdrobind alţi şapte sute de mii de oameni, iar cei rămaşi în viaţă nu puteau mişca nici mâinile, nici picioarele.

— Cerule mare! – exclamă Trurl, care rămăsese înfipt printre cei aşezaţi precum o cărămidă în perete. Ce nenorocire!

Cu vorba asta, însă, îi supără şi mai mult.

— Străine sălbatic! – strigară ei. Ce poate să însemne pierderea câtorva mii pentru Numeroşii pe care nimeni nu-i poate număra! Ceea ce nu se poate sesiza nu poate fi în genere socotit ca o pagubă; ţi-am arătat numai cât de puternici suntem când păşim, când suflăm sau când ne aşezăm, darămite dacă ne vom pune pe fapte şi mai mari!

— Aşa e – zise Trurl – să nu credeţi că modul vostru de a gândi a rămas de neînţeles pentru mine. Se ştie doar că

ceea ce e mai mare şi mai numeros trezeşte un respect general. Aşa, de pildă, gazul rânced, abia târându-se pe fundul unui butoi vechi, nu atrage respectul nimănui, dar e destul să fie cât pentru o Nebuloasă Galactică şi cu toţii sunt cuprinşi îndată de mirare şi admiraţie. Şi doar este acelaşi gaz rânced, cât se poate de obişnuit, numai că într-o cantitate mare.

— Ceea ce spui nu ne place deloc! – strigară ei. Nu prea ne arde să auzim de gazul acela rânced!

Trurl se uită în jur, doar o zări vreun poliţist, dar aglomeraţia era aşa de mare, că niciunul nu se putuse apropia.

— Dragi Numeroşi – zise el – daţi-mi voie să mă depărtez de ţara voastră, pentru că nu împărtăşesc credinţa voastră în măreţia cantităţii, dacă în spatele numărului nu se află nimic în afară de număr.

Atunci ei, uitându-se unul la altul, îşi atinseră vârfurile degetelor, fapt care a provocat o atât de puternică mişcare, că forţa rezultată l-a aruncat pe Trurl în atmosferă; dându-se de-a berbeleacul, zbură atât de mult timp încât până la urmă căzu drept în picioare şi se pomeni în grădina palatului regal. Tocmai se apropia de el Mandrilion cel Mare, stăpânul Numeroşilor; observase de la o vreme zborul şi căderea lui Trurl, iar acum îi zise:

— Străine, după câte am auzit, n-ai arătat cinstirea cuvenită norodului meu incalculabil. Pun asta pe seama întunecimii tale cerebrale. Totuşi neînţelegând lucrurile superioare, dovedeşti în schimb o oarecare îndemânare în privinţa celor inferioare, ceea ce-mi convine de minune, pentru că am nevoie de un Sfetnic Perfect, iar tu o să mi-l meştereşti!

— Dar ce trebuie să ştie acest Sfetnic, şi ce primesc eu dacă ţi-l construiesc? – întrebă Trurl, scuturându-se de praf şi noroi.

— Trebuie să ştie de toate: să răspundă la orice întrebare, să rezolve orice problemă, să dea cele mai bune sfaturi, într-un cuvânt, să-şi pună marea sa isteţime în slujba mea. Dacă ai să mi-l meştereşti, o să-ţi dau o sută

sau două sute de mii dintre supuşii mei; dacă o să fie o mie sau două mai mult, nu contează.

— Mi se pare că o cantitate nemăsurată de fiinţe inteligente este deosebit de periculoasă, căci se aseamănă nisipului; şi îi vine mai uşor regelui ăstuia să se despartă de o grămadă din supuşii lui, decât mie să mă despart de vechile mele încălţări! – îşi zise Trurl.

Apoi, adăugă cu voce tare:

— Stăpâne, casa mea e mică şi nu ştiu ce-aş putea face cu sutele de mii de sclavi.

— Dragul meu străin, am specialişti în stare să te lămurească; de pe urma acestor roiuri de sclavi poţi avea nenumărate foloase. Poţi să-i îmbraci în veşminte de diferite culori, ca să-i aşezi într-o piaţă mare, formând un mozaic sau cuvinte vii, cu înţelesuri, în funcţie de împrejurări; poţi să-i legi într-un mănunchi şi să-i arunci cât colo; din vreo cinci mii ca ei poţi face un cap de ciocan, iar din alţi trei mii mânerul, ca să poţi sfărâma o stâncă sau să defrişezi o pădure; poţi să împleteşti din ei frânghii, să faci liane sau ghirlande; cei care sunt ultimii, atârnând pe marginea prăpastiei, aduc bucurie în inimă şi fac plăcere ochiului prin mişcările lor caraghioase, prin zvârcolirile şi ţipetele lor. Şi dacă înşiri vreo zece mii de sclave tinere, punându-le să stea într-un picior, şi le ceri să facă opturi cu mâna dreaptă, iar cu stânga să pocnească din degete, apoi să ştii că ţi-ar fi greu să te desparţi de un asemenea spectacol, ţi-o spun din experienţă!

— Maiestate! – obiectă Trurl. Ca să distrug păduri şi stânci am la dispoziţie maşini, cât priveşte mozaicurile şi cuvintele, nu obişnuiesc să le creez din corpurile unor fiinţe care ar vrea, poate, să se ocupe de altceva.

— Eşti cam îndrăzneţ – îi zise regele – ia spune-mi, cât vrei pentru Sfetnic?

— O sută de saci de aur, Maiestate!

Lui Mandrilion nu-i prea veni la socoteală, dar un gând viclean îi încolţi în minte; păstrându-l pentru el, îi zise lui Trurl:

— Bine, fie cum ai spus.

— Mă voi strădui să vă satisfac dorinţa, Maiestatea Voastră – răspunse Trurl şi se duse în turnul palatului pe care Mandrilion i-l destinase ca atelier. Îndată începu să se audă de acolo cum suflă în burdufuri, cum bate cu ciocanul, cum pileşte cu raşpelul. Regele îşi trimise spionii să vadă ce face, dar aceştia se întoarseră plini de mirare, pentru că Trurl nu construia niciun fel de Sfetnic, ci tot felul de fierării, de lacătării şi de electricării, pe urmă s-a aşezat la masă, a întins o fâşie mare de hârtie, a făcut în ea tot felul de găurele cu un cui, alcătuind astfel programul exact al Sfetnicului. Mulţumit de ceea ce făcuse, s-a dus la plimbare, în timp ce maşinile au lucrat în turn până noaptea târziu. Dimineaţa, Sfetnicul era gata. Pe la prânz, Trurl îşi făcu apariţia în sala tronului, târând după el un butoi uriaş pe două picioare, cu o singură mână, mititică, şi declară solemn regelui că acesta este Sfetnicul Perfect pe care-l comandase.

— Ia să văd ce e în stare să facă – zise Mandrilion şi porunci să se presare în sala de marmură şofran şi scorţişoară, pentru că Sfetnicul răspândea un miros puternic de fier încins, ba chiar pe alocuri mai lucea niţel, de parcă abia atunci fusese scos din cuptor. Poţi să pleci – adăugă regele – vino diseară şi atunci o să ne socotim, o să vedem cine cui îi e dator şi cât.

Trurl se retrase, convins că ultimele cuvinte ale lui Mandrilion nu prea erau ale unuia larg la pungă şi, cine ştie, poate că ascundeau vreo viclenie; era, în schimb, foarte bucuros că prevăzuse în programul Sfetnicului o mică, dar esenţială rezervă, şi anume, ca acesta, orice ar avea de făcut, să nu aducă vreo pagubă creatorului său.

Rămânând faţă-n faţă cu Sfetnicul, regele începu:

— Cine eşti şi ce ştii să faci?

— Sunt Sfetnicul Perfect al regelui – răspunse acesta cu acel glas surd, ca din fundul unui butoi – şi ştiu să dau cele mai perfecte sfaturi posibile.

— Bine – zise regele. Şi cui trebuie să-i dai ascultare, mie sau celui care te-a construit?

— Credinţă şi ascultare sunt dator numai Maiestăţii

Voastre – răspunse Sfetnicul.

— Mda, bine – mormăi regele. La început… asta… adică… ascultă… nu vreau ca prima cerere pe care ţi-o fac să lase impresia că aş fi zgârcit… aş prefera, deci, într-o măsură, numai ca principiu, consideri că…?

— Maiestatea Voastră n-a binevoit încă să spună ce doreşte – îl întrerupse Sfetnicul, care-şi scosese dintr-o parte un al treilea picior, mai mic, drept sprijin, căci îşi pierduse pentru o clipă echilibrul.

— Un Sfetnic Perfect trebuie să ghicească gândurile stăpânului său – se răsti mânios Mandrilion.

— Desigur, dar numai în cazul unei cereri precise, ca să nu-i scape vreo indiscreţie – îi răspunse Sfetnicul şi, deschizându-şi o clapă în pântece, răsuci o cheiţă cu inscripţia „Telepatron”. Apoi se lumină şi zise:

— Maiestatea Voastră doreşte să nu-i plătească lui Trurl niciun sfanţ? Înţeleg!

— Dacă ai să spui cuiva, am să poruncesc să fii aruncat în moara cea mare, cu pietre puse în mişcare de trei sute de mii dintre supuşii mei! – rosti ameninţător regele.

— N-am să spun nimănui! – îl asigură Sfetnicul. Maiestatea Voastră nu doreşte să plătească pentru mine, e foarte clar. Când o să vină Trurl, vă rog să-i spuneţi că n-o să primească niciun ban şi să-şi vadă de drum.

— Eşti un dobitoc, nu sfetnic! – se înfurie regele. Nu vreau să plătesc, dar s-o fac în aşa fel încât să se creadă că vinovat e Trurl. Că nu i se cuvine nimic! Înţelegi?

Sfetnicul puse în funcţiune dispozitivul de citire a gândurilor regelui, se clătină uşor, apoi rosti surd:

— Maiestatea Voastră mai doreşte să se considere că a procedat corect, conform cu prevederile legale şi cu cuvântul dat, iar Trurl s-a dovedit un şarlatan şi un ticălos… Perfect. Cu permisiunea Maiestăţii Voastre, am să mă arunc asupra Voastră, am să vă strâng de gât, iar Maiestatea Voastră să binevoiască a striga în mod corespunzător, cerând ajutor… – Se vede că ai luat-o razna – se mânie Mandrilion. De ce să mă strângi de gât şi de ce trebuie să strig după ajutor?

— Ca să-l puteţi acuza pe Trurl că s-a folosit de mine pentru a înfăptui crima de regicid! – zise radiind Sfetnicul. În felul acesta, când Maiestatea Voastră va porunci să fie biciuit şi apoi aruncat din turnul palatului în şanţul cu apă, cu toţii vor socoti aceasta un act de supremă clemenţă, pentru că o asemenea crimă se pedepseşte de obicei prin tăierea capului, precedată de torturi. Cât despre mine, Maiestatea Voastră va binevoi să mă graţieze complet, ca fiind o nevinovată unealtă în mâna lui Trurl, fapt care va atrage admiraţia generală faţă de bunătatea şi generozitatea regală, aşa că totul va ieşi exact aşa cum doreşte Maiestatea Voastră.

— Bine, atunci strânge-mă de gât, dar uşurel, ştrengarule! – îi zise regele.

Totul s-a desfăşurat aşa cum a pus la cale Sfetnicul Perfect. Regele voia cu adevărat ca, înainte de a-l arunca pe Trurl în şanţul din jurul palatului, să i se frângă picioarele, dar asta nu s-a întâmplat. El însuşi a crezut mai apoi că, din cauza zăpăcelii, în realitate a scăpat datorită unei intervenţii discrete a Sfetnicului pe lângă ajutorul de călău. Pe urmă regele l-a graţiat pe Sfetnic şi la repus în drepturile lui, lângă persoana sa, iar Trurl, abia mişcându-se, s-a întors acasă şchiopătând. Imediat după înapoiere, s-a dus la Clapauțius şi i-a povestit păţania, încheind:

— Mandrilion ăsta e un bandit mai mare decât credeam. M-a înşelat fără ruşine şi închipuie-ţi că s-a folosit de Sfetnicul pe care i l-am fabricat, ca să obţină sfatul necesar şi să pună în aplicare ticăloşia plănuită împotriva mea! Se înşală însă dacă speră că o să mă dau bătut. Mai degrabă o să mă înghită cu totul rugina decât să renunţ la răzbunarea pe care i-o datorez unui tiran ca el!

— Şi ce-ai de gând să faci? – întrebă Clapauțius.

— Am să-l dau în judecată, ca să-mi plătească preţul convenit; dar ăsta nu-i decât începutul, pentru că mi-e dator mai mult decât aurul, pentru durerea şi înjosirea la care m-a supus.

— Este o problemă juridică dificilă – zise Clapauțius – aşa că te sfătuiesc ca înainte de a întreprinde ceva, să-ţi iei un

avocat bun.

— De ce să mă duc la un avocat? – îl contrazise Trurl. Pot să mi-l meşteresc şi singur!

Şi întorcându-se în atelier, turnă cu polonicul vreo şase porţii zdravene de tranzistori într-un butoi, de două ori pe atât rezistenţe şi condensatori, mai adăugă şi electrolit, acoperi butoiul cu o scândură, apăsând-o cu o piatră, ca totul să se poată organiza de-a binelea, şi se duse la culcare. După trei zile îi apăru un avocat de mai mare dragul. Aproape că nu-i venea să-l scoată din butoi, pentru că urma să se servească de el o singură dată, aşa că puse butoiul pe masă şi-l întrebă:

— Cine eşti?

— Sunt consultant-avocator juridic – bolborosi butoiul, fiindcă Trurl turnase cam mult electrolit.

Trurl îi povesti totul de-a fir-a-păr, la care maşina-avocat îl întrebă:

— L-ai programat pe Sfetnic şi cu interdicţia de a-ţi face vreun rău?

— Da. Adică să nu mă distrugă – nimic altceva.

— Atunci înseamnă că n-ai executat comanda pe de-a-ntregul, pentru că Sfetnicul urma să ştie să facă totul, fără niciun fel de excepţii. Câtă vreme n-a putut să te distrugă, înseamnă că n-a ştiut s-o facă.

— Dar dacă m-ar fi omorât, n-ar fi existat cineva care să primească banii!

— Asta-i altă problemă, prin natura ei ţine de răspunderea penală a lui Mandrilion, în timp ce pretenţiile tale au caracter de acţiune civilă.

— Asta-i bună! Un butoiaş oarecare să mă înveţe pe mine dreptul civil! – se înfurie Trurl. Al cui consilier juridic eşti de fapt, al meu sau al prostănacului ăluia de rege?

— Al tău, dar regele avea dreptul să nu-ţi plătească.

— Şi mai avea şi dreptul să poruncească să fiu aruncat de pe zidurile castelului în şanţul plin cu apă?

— Asta-i altă problemă, de natură penală – răspunse butoiul.

Trurl îşi ieşi din fire de-a binelea.

— Cum aşa?! Va să zică cu transform o grămadă de comutatoare, sârme şi tinichele într-o minte inteligentă şi, în loc de sfaturi cinstite, mi se servesc tot felul de subterfugii? De n-ai fi avut parte de autoorganizare, avocăţel nenorocit!

Şi se apucă repede să treacă electrolitul prin sită, strecură totul din butoi pe masă, apoi îl desfăcu în bucăţele – şi asta aşa de iute, că avocatul nu reuşi nici măcar să facă recurs.

După toate astea Trurl îşi suflecă mânecile şi construi un Juris Consulentus, cu două niveluri şi amplificator cvadruplu pentru cele două coduri, civil şi penal, şi pentru orice eventualitate îi mai adăugă şi dreptul internaţional şi administrativ. Apoi dădu drumul la curent, făcu expunerea de motive şi-l întrebă:

— Ei, cum să câştig cauza?

— Problema e dificilă – îi zise maşina – am nevoie să-mi adaugi, în regim extraordinar, un supliment de cinci sute de tranzistori pe cap şi alţi două sute lateral.

Trurl. Se execută imediat, dar maşina continuă:

— Puţin! mai pune-mi un amplificator şi încă două bobine mari.

Apoi reluă după cum urmează:

— *Casus* este în sine interesant; oricum, sunt două materii: fondul plângerii – e una, şi aici s-ar putea face mult, dar şi procedura – asta e alta; de fapt, un rege nu poate fi dat în judecată prin nicio acţiune civilă, pentru că asta vine în contradicţie cu dreptul internaţional şi cu cel cosmic. Am să-ţi ofer soluţia definitivă, dacă-mi dai cuvântul că pe urmă n-ai să mă desfaci în bucăţi.

Trurl îi promise, adăugând însă:

— Dar, ia stai, spune-mi, te rog, de unde ştiai că te paşte demontarea dacă nu mi-ai face pe plac?

— Nu ştiu, aşa mi s-a părut.

Trurl ghici că asta se putea datora faptului că pentru construcţia lui Juris Consulentus a pus părţi folosite anterior în avocatul-butoi; se vede treaba că amintirea celeilalte întâmplări s-a strecurat pe alocuri în noile circuite,

alcătuind un complex subconştient.

— Şi care-i deci, soluţia? – întrebă Trurl.

— Soluţia este următoarea: nu există tribunale competente, deci nu va fi nicio acţiune. Adică nu se poate nici câştiga, nici pierde procesul.

Trurl sări în sus, îl ameninţă pe consilierul juridic cu pumnul, dar trebui să-şi ţină cuvântul şi nu-i făcu niciun rău. Se duse la Clapauțius şi-i povesti totul.

— Eu ţi-am spus de la început că e o situaţie fără ieşire, dar nu m-ai crezut – îi zise Clapauțius.

— Am să spăl eu ruşinea asta, nu mă las – hotărî el – dacă n-am să găsesc dreptate pe cale legală, în tribunal, atunci am să mă răzbun altfel pe ticălosul ăsta cu coroană!

— Sunt curios cum ai să procedezi. I-ai dat regelui un Sfetnic Perfect, care poate să facă orice în afară de a te distruge; aşadar, Sfetnicul poate împiedica orice armă, orice lovitură, orice înfrângere pe care le-ai provoca asupra lui sau asupra ţării. Şi, pe legea mea, dragă Trurl, să ştii că e în stare s-o facă, pentru că am totală încredere în talentul tău de constructor!

— Asta aşa e. Va să zică, fabricându-l pe Sfetnicul Perfect, eu însumi mi-am zădărnicit orice posibilitate de a-l distruge pe urâciosul ăla de rege. Totuşi, trebuie să existe o soluţie!! N-am să mă las până n-am s-o găsesc!

— Şi ce vrei să faci? – îl întrebă Clapauțius, dar Trurl dădu din umeri şi se întoarse acasă.

Multă vreme nu ieşi din casă, pradă frământărilor; pe urmă, ba rămânea ceasuri în şir în bibliotecă, răsfoind înfrigurat sute de cărţi groase, ba făcea tot felul de experienţe secrete în laborator. În timpul acesta Clapauțius îl tot vizita, admirând înverşunarea cu care Trurl se chinuia să se înfrângă pe sine însuşi, pentru că Sfetnicul fusese ca b părticică din sufletul lui şi-i împrumutase propria-i înţelepciune. Într-o zi, Clapauțius, venind, ca de obicei, pe la amiază, nu-l găsi pe Trurl acasă. Uşa era încuiată, obloanele erau trase, iar de stăpân nici urmă. Se dumiri îndată că Trurl îşi începuse acţiunea împotriva regelui Numeroşilor, şi chiar aşa era.

În vremea asta Mandrilion îşi exercita puterea mai abitir ca niciodată, căci, dacă îi lipsea vreo idee, îndată îşi întreba Sfetnicul, care îi servea pe loc rezolvarea. Nu se mai temea regele nici de răscoale, nici de lovituri de palat, nici de vreun duşman, oricare ar fi fost, ci guverna cu cea mai mare cruzime; nu se găseau atâţia ciorchini de struguri copţi în viile sudului, câţi spânzuraţi atârnau atunci în spânzurătorile statului.

Sfetnicul avea deja patru lăzi pline de decoraţii ca răsplată pentru proiectele cu care îl fericise pe rege. Microspionul pe care Trurl îl trimisese în ţara Numeroşilor s-a întors, raportând că pentru ultima acţiune, confecţionarea de cununiţe din corpurile cetăţenilor, Mandrilion îl numise în public pe Sfetnic „sufleţelul meu”.

Trurl nu mai stătu mult pe gânduri, căci planul campaniei îl şi elaborase, se aşeză la masă şi aşternu repede o scrisoare către Sfetnic, pe hârtie specială, împodobită cu desenul unor tufe de fragi. Conţinutul scrisorii era simplu:

Iubite Sfetnic! – scrisese el. *Sper că-ţi merge bine ca şi mie, ba poate chiar mai bine. Am auzit că regele Tău îţi acordă o mare încredere, aşa că Te rog, având în vedere marea Ta răspundere în faţa Istoriei şi a Raţiunii de Stat, să-Ţi îndeplineşti obligaţiile din toate puterile. Dacă Ţi-ar fi greu să împlineşti vreo dorinţă regală, slujeşte-Te, Te rog, de metoda Extra Puternică, pe care Ţi-am prezentat-o cândva pe larg. Dacă doreşti, scrie-mi câteva rânduri, dar să nu-mi iei în nume de rău dacă n-am să-Ţi răspund imediat, pentru că acum sunt ocupat cu fabricarea unui Sfetnic pentru regele D. şi din cauza asta nu prea am timp liber. Te salută, cu expresia celui mai supus respect pentru Stăpânul Tău.*

Constructorul Tău

Trurl

Scrisoarea aceasta, stârnind cuvenitele bănuieli din partea Poliţiei Secrete a Numeroşilor, a fost cercetată pe toate părţile, dar nu s-a descoperit în hârtie niciun fel de

chimicale ascunse, iar în desenul cu tufele de fragi niciun soi de cifru secret. Rezultatul a produs o mare tulburare la Cartierul General al Poliţiei; scrisoarea a fost fotografiată, xerografiată, litografiată, copiată de mână, iar originalul, lipit la loc, a fost înmânat adresantului. Citind-o, Sfetnicul a încremenit, înţelegând că trebuie să fie o lovitură a lui Trurl, cu scopul de a-l compromite, poate chiar a-l lichida. Îndată îi vorbi regelui de scrisoare, adăugând că Trurl e o pramatie care ţine să-l compromită în ochii stăpânului, apoi se apucă să descifreze conţinutul, căci era sigur că nevinovatele cuvinte nu erau decât o mască ce ascundea cine ştie ce întunecate grozăvii.

Chibzuind mai bine, Sfetnicul îi şopti regelui că ar dori să descifreze scrisoarea lui Trurl pentru ca în felul acesta să-i poată demasca tentativele secrete, apoi, îngrămădind o cantitate corespunzătoare de stative, foiţe, pâlnii, eprubete şi reactivi chimici, se apucă de analizele complicate ale plicului şi hârtiei de scris. Toate aceste operaţii erau, bineînţeles, supravegheate de poliţie, care şi montase în pereţii apartamentelor sale aparatele corespunzătoare de ascultare, precum şi camere de luat vederi. Cum metoda chimică nu prea i-a fost de folos, Sfetnicul se apucă de descifrarea textului propriu-zis, înşirându-l pe tăbliţe mari, cu ajutorul unor maşini electronice, al logaritmilor şi abacului. Nu ştia că, în acelaşi timp, tot de asta se ocupau şi cele mai renumite forţe de poliţie, pe care le comanda însuşi Mareşalul Armatelor Cifrice. Cu cât durau mai mult zadarnicele eforturi ale specialiştilor, cu atât mai mare era neliniştea care domnea în cartierul general, pentru că tuturor le era clar că cifrul, care rezistă în asemenea grad încercărilor de descifrare, trebuie să fie dintre cele mai ingenioase care au fost aplicate vreodată. Mareşalul transmise această concluzie unuia dintre demnitarii de la curte, care îl invidia teribil pe Sfetnic pentru că se afla în graţiile lui Mandrilion. Curteanul acela, care nu avea o dorinţă mai mare decât să sădească în sufletul regelui îndoiala faţă de fidelitatea Sfetnicului, îi spuse regelui că acesta stă nopţi întregi închis în odăile sale, studiind

scrisoarea suspectă. Regele îşi râse de el, dezvăluindu-i că ştie toate astea de la Sfetnic însuşi, care i le spusese mai înainte. Invidiosul curtean tăcu fâstâcit şi repetă cele auzite Mareşalului.

— O! – exclamă venerabilul cifrator – chiar şi asta i-a spus-o regelui? Ce perfidie nemaipomenită! Şi al naibii să fie cifrul ăsta, dacă Sfetnicul îndrăzneşte să vorbească despre el în dreapta şi-n stânga!

Şi ordonă armatelor sale să-şi dubleze eforturile. Când, după o săptămână, nici asta nu dădu niciun rezultat, fu chemat în ajutor cel mai renumit specialist în scrieri cifrate, inventatorul semnelor invizibile, profesorul Grypianus. Acesta, studiind scrisoarea cu pricina, ca şi rezultatele cercetărilor efectuate de specialiştii militari, le declară că trebuie aplicată metoda probelor şi erorilor, folosindu-se maşinile de calcul de format astronomic.

Aplicând acest procedeu, s-a ajuns la concluzia că scrisoarea putea fi citită în trei sute optsprezece feluri.

Primele cinci variante sunau cam aşa: „Gândacul din Mlekocin a ajuns cu bine, dar cloaca era stinsă”. – „Mătuşa locomotivei se învârte pe şniţele”. – „Logodna untului nu va mai avea loc, pentru că scufiţa a fost ţintuită”. – „Cel care-l are pe cineva sau nu-l are, o să atârne el însuşi sub amândoi”. – Sau: „Din coacăze supuse torturilor se pot scoate multe lucruri”. Ultima variantă a fost considerată de profesorul Grypianus drept cheia cifrului şi, după trei sute de mii de probe, descoperi că, dacă se adaugă toate literele scrisorii, apoi se scade din ele paralaxa soarelui şi producţia anuală de umbrele, iar din rest se scoate rădăcina a treia, atunci iese din asta un singur cuvânt: „Crucifix”. În cartea de telefon s-a găsit un cetăţean pe nume *Crucifux.* Grypianus declară că greşeala a fost introdusă cu premeditare, pentru a se şterge urmele, şi Crucifux fu arestat. Supus persuasiunii de gradul şase, acesta recunoscu că era înţeles cu Trurl, care urma să-i trimită dintr-o clipă într-alta cuie otrăvite şi un ciocănaş pentru a-l potcovi de moarte pe monarh. Având aceste dovezi de trădare negru pe alb, Mareşalul Armatelor Cifrice le

prezentă îndată regelui, dar Mandrilion mai avea încă atâta încredere în Sfetnic, încât îi oferi posibilitatea să se dezvinovăţească.

Sfetnicul n-a negat că scrisoarea poate fi citită în diferite feluri, prin amestecarea literelor; el însuşi a descoperit – după cum credea – alte o mie şi o sută de versiuni, dar asta dovedeşte că de aici nu rezultă nimic, adică pur şi simplu scrisoarea nu era cifrată, pentru că literele oricărui text pot fi amestecate între ele, astfel încât să aibă un sens, iar ceea ce rezultă din acest amestec se numeşte anagramă. Cu aceste probleme se ocupă teoria permutaţiilor şi combinaţiilor. Ţipa că Trurl a avut să-l dea de ruşine şi să-l compromită, creând aparenţe de cifru acolo unde nici vorbă nu era de aşa ceva, iar cetăţeanul Crucifux nu era vinovat, săracul, căci tot ce a declarat i-au impus maeştrii de convingere de la Cartierul General al Poliţiei, foarte experimentaţi în aplicarea unor metode de îmblânzire, ca şi maşinile de investigare de câteva mii de trupşi putere. Acuzaţia la adresa poliţiei n-a prea fost pe placul regelui, iar când a cerut alte lămuriri, Sfetnicul a început să vorbească numai de anagrame şi permutaţii, despre coduri şi cifruri, despre simboluri, semnale şi teoria generală a. Informaţiilor şi toate acestea tot mai complicat şi mai de neînţeles, încât regele, fierbând de furie, a poruncit să fie aruncat în temniţă. Tocmai atunci a sosit de la Trurl o carte poştală, pe care se putea citi:

Dragă Sfetnicule! Dacă vei fi la ananghie, aminteşte-ţi de micile şuruburi albastre. Al tău, Trurl.

Imediat Sfetnicul a fost supus torturilor, dar n-a recunoscut nimic, repetând cu încăpăţânare că toate astea erau nişte maşinaţii ale lui Trurl; întrebat de şuruburile albastre, răspunse că n-are aşa ceva şi că habar n-are de ele. Ca să poată fi cercetat ca lumea, trebuia demontat. Regele îşi dădu acordul şi fierarii se apucară de treabă; armăturile plesniră cât ai clipi sub loviturile de ciocan şi îi puseră în faţă regelui câteva şuruburi mici, pline de ulei, pătate ici-colo cu albastru. Aşa că, deşi Sfetnicul fusese distrus complet în timpul cercetărilor, regele se simţea

satisfăcut pentru că procedase corect.

O săptămână mai târziu, Trurl însuşi îşi făcu apariţia la porţile palatului, cerând o audienţă. Regele era gata să poruncească să i se taie capul, necum să-l primească, dar uimit de neruşinarea lui peste măsură, ceru să fie totuşi adus înaintea lui.

— Maiestate! – începu acesta, de cum intră în sala tronului, plină de curteni. Ţi-am fabricat un Sfetnic Perfect, iar tu l-ai folosit ca să nu-mi plăteşti ceea ce mi se cuvenea, socotind, nu fără dreptate, că forţa minţii pe care ţi-am oferit-o va fi un bun scut împotriva oricăror atacuri şi prin aceasta va zădărnici orice încercare de a mă răzbuna. Dându-ţi un Sfetnic înţelept, nu te-am făcut pe tine însuţi înţelept şi am contat pe asta, pentru că numai cel care este măcar niţel înţelept reuşeşte să asculte sfaturi înţelepte. Nu l-am putut distruge pe Sfetnic în mod ştiinţific, cu rafinament. Puteam s-o fac numai în mod primitiv şi într-atât de prostesc, încât să pară neverosimil. Scrisorile n-au fost cifrate; Sfetnicul ţi-a fost credincios până la urmă; despre şuruburile acelea, care i-au pus capăt vieţii, nu ştia nimic, pentru că s-a întâmplat ca în timpul montajului ele să-mi cadă din întâmplare într-o baie cu vopsea şi tot întâmplător mi-am adus aminte de ele, la timp. Datorită acestui fapt prostia şi suspiciunea au învins înţelepciunea şi devotamentul, şi singur ţi-ai semnat sentinţa. Acum ai să-mi dai cei o sută de saci cu aur care mi se cuvin, precum şi alţi o sută de saci pentru timpul pe care l-am pierdut ca să-mi dobândesc răsplata. Dacă n-ai să faci asta, ai să pieri şi tu, şi toată curtea ta, pentru că nu-l mai ai lângă tine pe Sfetnicul tău, care te-ar fi putut apăra împotriva mea!

Regele urlă de furie şi, la un semn al său, garda se aruncă asupra îndrăzneţului să-l omoare pe loc, dar halebardele, şuierând, străbătură trupul constructorului de parcă ar fi fost aer. Speriaţi, zbirii săriră înapoi, iar Trurl le zise râzând:

— Puteţi să mă tăiaţi cât vreţi pentru că sunt aici numai ca o iluzie, formată televizual prin telecomandă, dar de fapt umblu pe sus, într-o navă deasupra planetei şi dacă n-o să-

mi primesc banii, am să vă trimit de-acolo încărcături teribile, aducătoare de moarte. Să ştiţi că nu glumesc.

Nici n-apucă să-şi termine vorba, că se auzi un tunet înfricoşător şi întregul palat se cutremură de explozie; curtenii o luară la fugă, care încotro, iar regele, aproape leşinat de ruşine şi de furie, fu nevoit să-i plătească lui Trurl tot ce i se cuvenea.

Clapauțius, auzind cum stau lucrurile, şi asta de la Trurl însuşi când acesta s-a întors acasă, îl întrebă de ce a folosit metoda aceea primitivă – şi cum a numit-o chiar el, prostească – deşi putea foarte bine să folosească o scrisoare care să ascundă cu adevărat un cifru real?

— Sfetnicului i-ar fi fost mai uşor să-i explice regelui prezenţa cifrului, decât lipsa lui – răspunse isteţul constructor. Întotdeauna e mai uşor să recunoşti o acţiune, decât să dovedeşti că aceasta n-a avut loc. În principiu, prezenţa cifrului ar fi fost un lucru simplu; în schimb, lipsa lui a provocat complicaţii, pentru că într-adevăr aşa e, fiecare text poate fi schimbat, prin recombinări, în altul numit anagramă, şi asemenea recombinări pot fi foarte multe; deci, ca să fie totul clar, e nevoie să faci apel la explicaţii veridice, dar complicate, pe care – sunt sigur de asta – mintea mărginită a regelui nu le înţelege. S-a spus cândva că pentru a pune în mişcare o planetă e destul să găseşti un punct de sprijin în afara ei; aşa şi eu, vrând să distrug o inteligenţă, care era perfectă, trebuia să găsesc un punct de sprijin, şi acesta a fost prostia.

În acest moment prima maşină îşi încheie povestirea, se înclină adânc în faţa lui Genialon şi a celor de faţă, apoi se retrase cu modestie într-un colţ al peşterii.

Regele se declară satisfăcut de învăţămintele cuprinse în poveste şi-l întrebă pe Trurl:

— Spune-mi, te rog, stimate constructor, maşina povesteşte oare ceea ce tu ai învăţat-o, sau izvoarele ştiinţei sale sunt în afara ta? Şi apoi, îndrăznesc să subliniez că istoria pe care am auzit-o, frumoasă şi instructivă, nu

zic, nu mi se pare totuşi încheiată, pentru că n-am auzit nimic despre ce s-a întâmplat mai departe cu Numeroşii şi cu regele lor cel prostănac.

— Maiestate – zise Trurl – maşina spune adevărul, pentru că sugătoarea ei informaţională mi-am aplicat-o la cap chiar înainte de a veni la tine şi de acolo a cules amintirile mele. Dar a făcut asta singură, aşa că nu ştiu care dintre amintirile mele le-a receptat; nu se poate spune că eu am învăţat-o ceva în mod intenţionat, dar nici că izvoarele ştiinţei ei se găsesc undeva, în afara mea. Cât priveşte Numeroşii, într-adevăr povestea nu spune nimic de soarta lor, pentru că totul poate fi povestit, dar nu totul poate fi rânduit. Dacă ceea ce se întâmplă acum n-ar fi realitate, ci numai o poveste de rang oarecum superior, care cuprinde în sine povestea maşinii, un ascultător oarecare ar putea întreba de ce tu şi prietenii tăi sunteţi de formă sferică, întrucât această sfericitate nu pare a juca vreun rol în povestire şi este un fel de adaos cu totul inutil...

Tare se mai minunară prietenii regelui de isteţimea constructorului, iar regele însuşi, cu un zâmbet larg, întări:

— Da, da, cuvintele tale nu sunt lipsite de adevăr. Cât priveşte structurile noastre, pot să-ţi dezvălui originea lor. Cândva, demult, arătam – adică strămoşii noştri arătau – altfel, pentru că se născuseră din voinţa unor fiinţe palide, mocirlos-tremurânde, care i-au meşterit şi pe ei după chipul şi asemănarea lor; aveau şi mâini, şi picioare, cap şi trup care le lega pe toate. Dar eliberându-se de creatorii lor, dorind chiar să distrugă din fiinţa lor urmele acelei origini, generaţiile succesive ale strămoşilor mei s-au transformat pe rând, până ce au ajuns în starea de sferă; nu ştiu dacă asta a fost bine sau rău, destul că s-a întâmplat aşa.

— Maiestate – zise Trurl – sfericitatea are părţile sale, şi bune şi rele din punct de vedere constructiv; dar, din toate celelalte privinţe, e mai bine dacă fiinţa inteligentă nu se poate transforma pe sine însăşi, pentru că o asemenea libertate este o adevărată tortură. Căci acela care trebuie să fie aşa cum este poate să-şi blesteme soarta, dar nu poate să şi-o schimbe, pe când cel care reuşeşte să se

schimbe pe sine însuşi nu poate să-l mai încarce pe nimeni cu răspunderea pentru neîtâmplaritatea sa; dacă lui nu i-e bine cu sine însuşi, atunci nimeni în afară de el nu e vinovat pentru asta. Dar n-am venit aici, Maiestate, ca să-ţi prezint teoria generală a autoconstrucţiei, ci numai pentru experimentarea maşinilor mele de povestit. Vrei s-o asculţi pe cea care urmează?

Regele se învoi şi, după ce se mai înveseliră cu amforele pline de cea mai gustoasă smoală de ioni, mesenii se aşezară mai comod, iar maşina a doua se apropie de ei, îi făcu regelui o plecăciune după cuviinţă şi începu:

— Mărite Rege! Iată istoria cu sertăraşe despre Trurl – constructorul şi păţaniile sale minunat neliniare!

Odată, Marele Constructor Trurl a fost chemat de regele Sugrumunc al Treilea, Stăpânul Fierasiei, care a vrut să afle de la el cum poţi să ajungi perfect şi care sunt transformările de corp şi de suflet, absolut necesare pentru asta. Atunci Trurl i-a răspuns cam aşa:

— Mi s-a întâmplat să ajung pe planeta Legaria şi, cum procedez de obicei, oprindu-mă la un han, am hotărât să nu-mi părăsesc odaia până ce nu fac cunoştinţă pe îndelete cu istoria şi obiceiurile legarienilor. Era iarnă, afară bătea un vânt zdravăn. În clădirea mohorâtă nu mai era nimeni în afară de mine. La un moment dat am auzit câteva bătăi în poartă. Am ieşit şi am văzut patru bărbaţi cu glugi pe cap, încovoiaţi sub greutatea unor saci negri de voiaj. Descărcându-i dintr-o brişcă blindată, au intrat în han. A doua zi, pe la prânz, din odaia vecină se auziră tot felul de zgomote care mai de care mai ciudate, ba de ciocane bătând fierul, ba de sticlă spărgându-se, apoi şuierături, hârâituri şi altele asemenea, iar peste toate astea un glas puternic de bas, strigând întruna:

— Mai repede, fii ai răzbunării! mai repede! Treceţi elementele prin sită, uniform! Şi acum, în pâlnie! Laminarea! Daţi-mi-l încoace pe mufă-strâmbă ăsta, pe acest zgârie-tablă, suge-rugină, pe acest târâie-frâie, fiul

iadului! Nici mormântul n-are să-l păzească de mânia noastră! Aduceţi-mi-l aici, cu creierii lui puturoşi, cu neuronii lui nebunatici, aşa, acum lungiţi-i nasul! Aşa, aşa, trageţi bine de el, ca să avem de ce-l apuca în timpul execuţiei! Suflaţi în foalele din dreapta, vitejilor! În menghină cu el, aşa, nituiţi-i fruntea de aramă! Aşa, încă o dată! Bine! mai repede cu ciocanu ăla! Hei! Acu trageţi-l de strunele nervilor, ca să n-o şteargă aşa de repede ca ăla de ieri! Să simtă bine gustul de tortură, să simtă răzbunarea noastră! Aşa! Haideţi! Ha!

Şi striga aşa întruna, ţipa, urla cât îl ţinea gura, şi-i ţineau isonul doar suflarea foalelor şi loviturile ţiuitoare pe fierul nicovalei, după care se auzi deodată un strănut şi un răcnet mare de triumf, bufnind din patru gâtleje; ceva începu să foşnească dincolo de perete şi am auzit cum uşa se deschide; privind prin crăpătură, am văzut cum ies tiptil pe coridor nişte necunoscuţi şi, nu-mi veni să cred ochilor, i-am numărat, erau cinci. Au coborât pe scări, s-au închis în pivniţă, rămânând acolo multă vreme, iar spre seară s-au întors în odaia lor, erau din nou patru, şi eră linişte la ei, de parcă i-ar fi înghiţit moartea. M-am întors înapoi la cărţile mele, dar toată povestea asta nu-mi dădea pace deloc şi am hotărât să n-am odihnă până n-o voi cerceta cu amănuntul. A doua zi, cam la aceeaşi oră, pe la prânz, iar se auziră ciocanele, iar începură să sufle foalele şi acelaşi bas înspăimântător începu să urle:

— Haideţi, fii ai răzbunării! mai repede, vitejii mei electrişti! Desfăşuraţi-vă, ce mai staţi! Aşa, turnaţi acu iod, turnaţi protoni! Puneţi-l aici mai repede pe mârşăvistul ăsta, botneşters, aşa-zis-filozof, răufăcător perpetuu, daţi-mi-l încoa să-l apuc de năsoiul lui şi să-l trag, călcându-l, în moarte bruscă şi înceată! Hai, suflaţi în foale!

Apoi iar se auzi strănutul şi răcnetul, înăbuşite cu forţa, şi iar ieşiră cu toţii tiptil din odaie, şi numărându-i, din nou am găsit cinci, când au coborât în pivniţă, şi patru, când s-au întors. Văzând, aşadar, că numai aici pot să pătrund taina, m-am înarmat cu un pistol-laser şi, în zori de zi, am coborât şi – eu în subterană. N-am găsit însă nimic în afară de

tinichele strivite şi carbonizate, aşa că m-am cuibărit în colţul cel mai întunecat, acoperindu-mă cu o mână de paie. Am stat la pândă, până ce, pe la prânz, se auziră sus cunoscutele zgomote şi ţipete şi, ceva mai apoi, uşa se deschise şi patru legarieni l-au introdus pe al cincilea, legat cu frânghii.

Al cincilea era îmbrăcat într-un caftan de modă veche, zmeuriu, cu găitan la gât, şi căciulă cu panaş; rotunjor la figură, avea un nas cât toate zilele, iar gura, strâmbă de frică, mormăia ceva fără încetare. Ferecând uşa, legarienii, la semnul celui mai mare, îi rupseră prizonierului lanţurile şi începură să-l croiască straşnic pe unde se nimerea, urlând pe-ntrecute:

— Na, pentru prorocirea fericirii! Na, pentru perfecţiunea fiinţei! Şi asta, pentru reţeta existenţei! Pentru floarea de trandafir! Şi mai na, şi pentru un mod de viaţă egal tuturor! Şi pentru colectivitatea altruistă! Şi asta, pentru sufletul romantic!

Şi-l pocneau, şi-l trăsneau, de era să-şi dea duhul, dacă n-aş fi scos de sub paie ţeava pistolului-laser, semnalându-mi astfel prezenţa. Când se îndepărtară de victimă, i-am întrebat de ce chinuiesc astfel o persoană, care nu este nici tâlhar, niciun derbedeu aflat în afara legii, căci după găitanul de la gât şi după culoarea zmeurie a caftanului se vedea că era un soi de om învăţat. Ei se fâstâciră de-a binelea, tot aruncându-şi privirile către armele lăsate lângă uşă, dar când am apăsat mai tare pe trăgaci, ameninţându-i, au renunţat la intenţiile lor şi, lovindu-şi coatele, îl invitară pe cel mai mare, cu glas gros de bas, să vorbească în numele tuturor.

— Să ştii, veneticule – mi se adresă acesta – că aici n-ai de-a face cu niscaiva sadişti, maltretişti sau alţi degeneraţi ai neamului roboţilor şi, deşi groapa asta nu prea e un loc de cinste, ceea ce se întâmplă în ea este o treabă peste măsură de frumoasă şi lăudabilă!

— Frumoasă şi lăudabilă? – am sărit eu în sus. Ce-mi tot înşiri dumneata, legarian nesuferit? Doar am văzut cu ochii mei cum v-aţi repezit la zmeuritul ăla, călcându-l în picioare

ca nişte ieşiţi din minţi! Tot uleiul v-a zburat din încheieturi de atâtea lovituri! Şi mai aveţi îndrăzneala s-o numiţi un lucru frumos?

— Dacă Străinimea Voastră o să mă tot întrerupă – zise vocea de bas – atunci n-ai să afli nimic, aşa că te rog să-ţi pui lacăt la gură, altfel o să-ntorc foaia. Bagă-ţi bine în cap, că aici ai de-a face cu cei mai de seamă fizicieni, cu cei dintâi ciberneri şi electrişti, într-un cuvânt, cu elevii mei, vigilenţi şi iuţi la minte, cei mai inteligenţi din întreaga Legarie, pentru că eu însumi sunt profesor al celor două materii de semne contradictorii, fondatorul recreatisticii omnigenerice, Vendetius Ultoric Amenty, nume ce se explică prin faptul că eu am consacrat totul ideii de răzbunare, şi nume, şi prenume, şi supranume, şi toate celelalte. Până la moarte, împreună cu credincioşii mei discipoli, voi face totul ca să răzbun neamul legarienilor pentru ruşinea şi suferinţele sale. Pentru asta îl avem aici pe târâtura asta ticăloasă, în caftan zmeuriu, cu numele în veci blestemat de Malapuciu vei Malaputius Chiflos, care i-a nefericit pe toţi legarienii hoţeşte şi intenţionat pentru totdeauna! Le-a stârnit în suflet apetitul pentru monstruozităţi, i-a înhăitat, i-a ticăloşit, i-a în picnit cum a vrut şi pe urmă el însuşi, temându-se de groaznicele urmări, s-a ascuns în fundul pământului cu atâta viclenie, că nu-l mai ajunge nicio pedeapsă!

— Nicidecum, Luminăţia Voastră Neştiută! Eu, totul… fără să vreau! N-a fost voia mea, altfel trebuia să fie… – spuse gemând şi stând în genunchi năsosul în haine zmeurii. Eu ascultam şi priveam, fără să înţeleg ceva, iar vocea de bas reluă:

— Varmogantius, sufleţel iubit, dă-i una în scăfârlie rotunjelului ăstuia cu gura mare!

Şi imediat unul din fidelii discipoli execută ordinul, că se auzi până-n fundul pivniţei. Atunci am intervenit:

— Până la lămurirea lucrurilor interzic categoric orice maltratare, şi să ştiţi că nu mă joc cu pistolul, iar dumneata, profesore Ultoric Vendetius, spune ce-ai de spus!

Profesorul bombăni uşor, apoi îşi umflă pieptul şi reluă

solemn:

— Străine, ca să poţi înţelege ce şi cum s-a întâmplat spre marea noastră nenorocire şi de ce noi, cei patru aici de faţă, renunţând la viaţa lumească, am întemeiat ordinul micilor fierari înviaţi, ca să ne consacrăm restul zilelor noastre numai dulcei răzbunări, trebuie să-ţi dezvălui în câteva cuvinte istoria noastră, de la facerea lumii…

— Nu s-ar putea începe de undeva, mai aproape? – i-am zis, de teamă că o să-mi amorţească mâna sub greutatea ţevilor-laser.

— Nici gând, Străinimea Voastră! Ascultă dară, cu atenţie… Şti bine că umblă tot felul de vorbe despre aşa-numitele feţe-palide, care au meşterit în retorte neamul roboţilor, dar orice minte învăţată ştie că asta e o minciună, adică un mit luat din altă parte… Pentru că, în realitate, la început a fost numai o Ceaţă Întunecată, iar în Ceaţa asta – Magnetismul, care a pus în mişcare atomi; rotindu-se, un atom lovea un alt atom şi aşa a apărut Străcurentul şi o dată cu el Prima Lumină… din care s-au aprins stelele, planetele s-au răcit şi în adâncurile lor au apărut Strămaşele, mici-mititele, iar din acestea s-au născut Strămaşinuţele, iar din acestea au apărut Maşinile Primitive din respiraţia Sfintei Statistici. Nu ştiau încă să socotească, în afară de „în doi timpi şi trei mişcări” şi „opt şi cu-a brânzei nouă”, şi mai apoi, datorită Evoluţiei Naturale, au ajuns la „mii şi sute, toate slute”, până ce s-au născut din ele Multistatele şi Omnistatele, iar din acestea din urmă a apărut Maimuţorobotul, iar din el, în sfârşit, strămoşul nostru, Automatus Sapiens…

Pe urmă au apărut roboţii de peşteră, mai târziu roboţii de păşune şi, când ăştia s-au înmulţit, au apărut statele. Roboţii antici produceau electricitatea dătătoare de viaţă, pe cale manuală, prin frecare, cu mare efort. Fiecare feudal avea câte o duzină de vătafi, iar vătafii aveau iobagii lor, şi unii îi frecau pe ceilalţi ierarhic, de jos în sus, pe scara societăţii, cât îi ţineau puterile. Şi efortul manual a fost înlocuit de maşină, atunci când Condelus Sifilacus a născocit frecătoarea, iar apoi Crupon din Pareza, prăjina de

prins trăsnetele. În felul acesta a început epoca bateriilor, epocă aspră pentru toţi cei ce nu posedau proprietăţi personale acumulatorice şi soarta lor depindea de starea cerului, pentru că pe vreme frumoasă, neputând să mulgă norii, trebuiau să-şi încropească rezerva de waţi, cerşindu-i unul câte unul. Greu era pe atunci, căci cine înceta să se frece sau să mulgă norii, acela pierea în mizerie din cauza descărcării definitive. Şi aşa îşi făcu apariţia un învăţat, din iad de neamul lui, un combinator-intelectual-perfecţionist, căruia în tinereţe, ca urmare a intervenţiilor satanice, nimeni nu i-a zdrobit căpăţâna în bucăţele şi ăsta a început să tot spună şi să expună cum că modurile tradiţionale, adică paralele, de efectuare a legăturilor electrice, nu sunt bune de nimic şi că trebuie să se facă după scheme noi, adică în şir. Căci dacă, într-un şir, unul se freacă, îndată îi încarcă pe ceilalţi, chiar pe cei mai îndepărtaţi şi atunci fiecare robot va stropi cu curent până la siguranţele superioare, aflate în nas. Şi aşa îşi tot înşira planurile, şi-şi demonstra electroaiele, că până la urmă i-a convins pe toţi să deconecteze vechile circuite paralele şi să aplice noua electrotehnică Chiflosiană. – în acest moment al excursului său, profesorul s-a lovit de câteva ori cu capul de pereţi, după care, dându-şi ochii peste cap, a grăit mai departe; aşa am înţeles de ce fruntea lui este năpădită de atâtea nemaipomenite cucuie. – Şi atunci, continuă el, unul din doi se băga sub masă, zicând: „De ce să mă frec eu, las să se frece vecinul, că totuna e”. Iar vecinul făcea la fel, dar în sens invers şi s-a produs o asemenea scădere de tensiune, că a fost nevoie să se pună deasupra fiecăruia nişte controlerişti intenţionaţi, iar deasupra acestora, alţii, superiori. Şi a venit atunci elevul lui Maluptius, pe nume Celzius Înşelaus, cu ideea ca fiecare să frece nu propria persoană, ci pe cel de alături, iar după el a venit Fafatius Altrutius cu un plan de bătători-chinuitori, iar după aceasta a venit Macundrel Cibe-roi, zicând că ar fi bine să se înfiinţeze cursuri locale de masaj şi cluburi, iar după el a apărut noul teoretician-electrician, Curupiel Gargazon, zicând că nu e bine să se mulgă norii cu forţa, ci să fie

gâdilaţi uşor, adică să fie luaţi cu binele, până ce vor slobozi curentul, iar după el Rangoteus din Leyda, iar după el Crostofil Neutrus, care zicea să se facă nişte autofreci, numite şi lafrecate sau înfrecate, precum şi Râtoslav Cumofi, care, în afară de bătaie, a fost de părere să se frece orice s-ar nimeri, fie şi cu de-a sila. Din cauza atâtor diferenţe de opinii s-a ajuns la supărări, de la supărări la înjurături, de la înjurături la insulte, iar de la insulte la îngroparea lui Fareus Purdeflax, prinţul moştenitor al tronului Tăbloşilor, şi aşa a izbucnit războiul între cuproşii legarici, din neamul cuproamenilor, şi împărăţia legariană a laminatorilor la rece – şi a durat treizeci şi opt de ani, şi apoi încă doisprezece, pentru că spre sfârşit nu s-a putut distinge în grămada de moloz cine e deasupra şi au trebuit s-o ia de la început cu bătaia. Şi pentru toate incendiile şi mormintele, pentru necurentul general, pentru devatizare, pentru totala scădere a tensiunii vitale sau, cum o numea poporul, „malapuceală”, pentru toate astea de vină a fost blestematul ăsta de târâtor, ieşit din fundul iadului, cu ideile lui trăsnite!!!

— Eu am avut intenţii cinstite! Vă jur, Laseritatea Voastră! Mi-am încordat mintea numai pentru fericirea generală, dorind numai binele! – începu să se tânguie în genunchi Malaputius, de-i tremura năsoiul. Dar profesorul îl pocni o dată zdravăn şi continuă:

— Toate astea s-au întâmplat acum două sute douăzeci şi cinci de ani. Aşa cum uşor îţi poţi închipui, mult înaintea izbucnirii marelui război legarian, înaintea mizericiunii generale, Malaputius Chiflos, după ce a dat la iveală o puzderie de lucrări teoretice, în care a băgat cu răutate tot felul de basme mincinoase, a murit, mulţumit de sine însuşi, ba chiar cu totul încântat de propria sa persoană, căci în testament a lăsat scris că nădăjduieşte să fie numit „Benefactorul Ultimativ al Legariei”. Deci, când a venit momentul, n-am mai avut cu cine să ne judecăm, cui să-i prezentăm socotelile, de pe cine să smulgem încet tabla în fâşii. Atunci, eu, Străinimea Voastră, descoperind Teoria Duplicării, într-atât am studiat scrierile lui Malaputius cât a

fost nevoie ca să pot extrage din ele algoritmul, iar acesta, introdus în maşinuţa numită Recreator Atomarius, a fabricat *exatomis oriundum-gemellum* un alt Malaputius Chiflos, identic, dar în cazul acesta liber ales. Asta şi facem acum: în fiecare seară îl judecăm cum se cuvine în privinţa asta, iar când îl aruncăm în mormânt, a doua zi ne răzbunăm din nou pentru strâmbătatea făcută neamului nostru, şi aşa va fi mereu, în vecii vecilor!!

Cuprins de groază, i-am răspuns pe dată:

— Cred că domniile voastre v-aţi ieşit cu totul din minţi, dacă vă închipuiţi că acest cetăţean, cu totul nevinovat, pe care în fiecare seară, după cum aud, îl laminaţi la rece de atomi, trebuie să răspundă pentru fapte – las la o parte ce fel de fapte – ale unui învăţat care a murit de-a binelea, acum trei veacuri!

Dar profesorul răspunse:

— Atunci cine e acest îngenuncheat năsos, câtă vreme el însuşi se numeşte pe sine Malaputius Chiflos? Cum te numeşti, canalie spurcată?

— Mă... Malaputius... Chi... flos... Absolutatea Voastră... – icni năsosul.

— Dar acesta nu-i acelaşi – i-am spus.

— Cum nu-i acelaşi?

— Păi, cu adevărat ai zis, învăţate profesor, că acela nu mai trăieşte!

— Dar noi l-am înviat!

— Poate pe un altul, aidoma, geamăn, dar nu acelaşi, identic!

— Dovedeşte-ne dumneata asta!

— N-am să dovedesc nimic – am răspuns, căci am aici, în palmă, o ţeavă de laser, şi, în afară de asta, ştiu bine, stimaţi învăţaţi, că invitaţia de a dovedi asta e plină de primejdii, căci neidentitatea identităţii *recreaţia exatomis individui modo algorytmico* este vestitul Paradoxon Antinomicum, adică Labyrinthum Lemianum, descris în cărţile acelui laborofil numit şi Advocatus Laboratoris. Aşa că, fără dovezi, ci cu arma vă oblig să-i daţi drumul de îndată năsosului ăstuia şi să nu îndrăzniţi să treceţi la

bisarea maltratării lui!!

— Mare mulţămită, Milosârdia Voastră!! – strigă cel îmbrăcat în caftan zmeuriu, ridicându-se în picioare. Uite aici – şi se bătu peste buzunarul umflat – aici am noi formule şi modele cu care-i pot ferici pe legarieni cu adevărat şi pe deplin; este un cuplaj, adică o legătură posterioară, nu lineară, care mi s-a strecurat din greşeală în calcule acum trei sute de ani!! Alerg îndată să pun în aplicare această mare noutate!!

Şi, într-adevăr, în ochii noştri, ai tuturor, încremeniţi, a şi pus mâna pe zăvor, dând să iasă. Atunci, am lăsat în jos mâna care-mi înţepenise pe armă şi întorcându-mă spre profesor, i-am spus:

— Îmi retrag pretenţiile – să facă domnia-ta ceea ce se cuvine.

Cu un strigăt scurt, se repeziră toţi patru asupra lui Malaputius, îl trântiră la pământ şi-l tăbăciră bine, până-şi dădu sufletul.

Apoi, trăgându-şi suflarea, îşi încinseră caftanele, îşi îndreptară eşarfele sfâşiate, mi se înclinară cu răceală şi ieşiră unul după altul din văgăuna aceea, iar eu am rămas singur, cu greul pistol-laser în mâna tremurândă, plin de uimire şi melancolie.

Aceasta fu povestea plină de învăţăminte pe care, la cererea regelui Sugrumunc al Fierasiei, a spus-o constructorul Trurl, pe care regele îl chemase la el. Iar când monarhul îi mai ceru şi alte lămuriri cu privire la perfecţionarea nelineară, Trurl îi spuse:

— Aflându-mă pe planeta Ţambalia, am văzut urmările acţiunilor întreprinse în spiritul perfecţiunii. Ţambalierii aveau demult alt nume, cel de hedofagi, sau felixobali, sau mai pe scurt pur şi simplu fericiţii. Când am ajuns la ei, se aflau tocmai în Epoca Mulţimilor. Fiecare ţambalian, adică fericit, stătea în palatul lui, pe care i-l făcuse automatera (aşa numesc ei pe sclavele lor zornăitoare), cu miresme udat cu tămâie tămâiat, electric mângâiat, în aur şi argint înfăşat, prin nestemate tăvălindu-se, printre comori plimbându-se, în brocart înotând, de ducaţi tot sunând, cu

garda pe uliţă, cu haremul în pivniţă, tot suflând în trâmbiţă, şi cu toate astea, oarecum ciudat de nemulţumit, ba chiar posomorât. Şi doar erau de toate acolo! Pe planeta aceea reflexivul „se „era tocmai pe cale de dispariţie, căci acolo nimeni nu se plimba, nimeni nu se hrănea din butelia de Leyda, nimeni nu se distra, nimeni nu se dragostea, ci un Plimbător îl plimba, Hrănitoarea îl hrănea, Distrătoarea îl distra şi nici să zâmbească nu putea, căci şi treaba asta o făcea în locul lui un automat special. Şi aşa, înlocuit în toate, cât se poate de bine, de către maşini, plin de ordine şi medalii, pe care automatele servile i le atârnau de gât câte cinci până la cincisprezece pe minut, năpădit de furnicarul auriu de maşinici şi maşinuţe care-l parfumau, îl masau, îi aruncau priviri galeşe, îi şopteau vorbe dulci la ureche, îi îmbrăţişau genunchii, îi cădeau la picioare şi-l sărutau fără-ncetare pe unde se nimerea, acel fericit vei hedofag vei ţambal se învârtea de colo-colo singur-singurel, în zgomotul îndepărtat al preaputernicelor Fabricătorii, care, învăluind în cerc tot orizontul, lucrau zi şi noapte, făcând să zboare din ele trenuri de aur şi gâdilitoare de lanţuri, bărbiţe şi papuci perlaţi, sceptre, mere, carete, epoleţi, spinele, faptele, pianole şi milioane de alte instrumente şi minunăţii, ce fac tot deliciul. Mergând pe drum, a trebuit să mă apăr de maşinile care-mi propuneau să-mi slujească, iar pe cele mai insistente le-am pocnit zdravăn, căci se ţineau de mine ca scaiul, vrând cu tot dinadinsul să-mi fie de folos; în sfârşit, reuşind să fug din calea lor, am ajuns în munţi şi am zărit acolo o cireada mare de maşini turnate în aur, care astupau intrarea în peşteră, iar prin crăpătura unei stânci se vedeau ochii ageri ai unui ţambal, care fugise de fericirea generală ca să se ascundă tocmai aici. Văzându-mă, începură de îndată să mă maseze, să-mi facă vânt cu evantaiele, să-mi şoptească basme la ureche, să-mi sărute mâinile, să-mi propună tronuri şi m-am salvat numai datorită faptului că stânca ascunsă în peşteră s-a dat la o parte şi a binevoit să mă lase înăuntru. Acel ţambal era pe jumătate ruginit, dar destul de bucuros de acest lucru şi mi-a destăinuit că este

ultimul înţelept dintre ţambalişti; nu era nevoie să-mi spună că bunăstarea jenează mai rău decât mizeria, când este exagerată, fiindcă înţelegeam şi sigur, căci ce se mai poate face oare, câtă vreme totul este posibil? Şi cum să alegi, când, înconjurată de prăpăstiile raiurilor, fiinţa inteligentă se tâmpeşte în această lipsă de alegere, afumată cu totul de îndeplinirea automată a visurilor? Am discutat cu înţeleptul acela, care se numea Trizuvius Bucăţoi, stabilind că aici e nevoie de mari învelitori şi de un Complicator-Deperfector Ontologic, altfel suntem la un pas de pieire. Încă demult, Trizuvius născocise o complicătorie, ca mod de uşurare a existenţei; atunci l-am scăpat de greşeala care consta în aceea că el voia pur şi simplu să îndepărteze maşinile cu ajutorul altor maşini, adică devoratoare, zgândăritoare, chinuitoare, strivitoare, smulgătoare şi bătătoare. Aceasta n-ar fi fost altceva decât gonirea diavolului cu ajutorul Satanei şi totodată o simplificare şi nu o complicătorie; istoria, după cum se ştie, nu este reversibilă şi nu există altă cale spre frumoasele vremuri de altă dată, decât prin visuri şi închipuiri.

Am pornit apoi împreună cu el prin câmpia cea mare, toată presărată cu ducaţi, că te cufundai în aur şi, gonind cu băţul droaia de nesuferite fericitoare, zărirăm nişte ţambali-hedofagi zăcând ameţiţi de atâta electrobeţie, complet răsfăţaţi, sughiţând uşor; la vederea acestei dezvoltări prea dezvoltate şi exagerări prea exagerate, ni se rupea fiecăruia sufletul de compătimire şi de jale. La rândul lor, alţi locuitori ai autopalatelor se porneau pe cibercerturi şi tot felul de ciudate nebunii, unii aţâţau maşinile între ele, alţii spărgeau cele mai preţioase vaze şi alte asemenea comori, căci nu mai puteau suporta să fie înconjuraţi de atâtea frumuseţi, trăgeau cu tunul în briliante, ghilotinau urechierele şi porunceau ca diademele să fie trase pe roată sau se ascundeau pe sub streşini şi acoperişuri fugind din calea vieţii prea dulci, ori cereau maşinilor să-i fărâme pe rând sau pe toţi deodată. Dar nimic nu era de folos, căci toţi piereau de atâtea mângâieri, deşi fiecare în alt mod. L-am sfătuit pe Trizuvius să nu

oprească pur şi simplu făbricătoria, căci a nu îndulci îndeajuns este la fel de rău ca a îndulci peste măsură, dar el, în loc să lucreze din plin la complicătoria ontologică, se apucă să arunce în aer automaterele. Foarte rău a procedat, căci sărăcia începu să-şi arate colţii, dar el n-o mai apucă, fiindcă năvăliră, nu se ştie de unde, asupră-i o întreagă turmă de autocochete, nişte flirtiere şi seducătoare se lipiră de el, sugându-l cu totul, îl împinseseră în sărutătorie, îl ameţiră cu îmbrăţişătoarele, orbindu-l şi ţintuindu-l de-a binelea, că până la urmă pieri de atâtea nemăsurate mângâieri, strigând „ajutor” şi rămase în pustiu, acoperit cu o movilă de ducaţi, în armura lui prea scurtă, pârlită de pasiune mecanică. Aşa se întâmplă cu înţeleptul acesta nu prea înţelept, o, rege – încheie Trurl, dar când văzu că şi aceste vorbe nu-l satisfăcură pe Sugrumunc, îi zise:

— Atunci, la drept vorbind, ce doreşte Maiestatea Voastră?

— Constructorule! – răspunse regele. Ziceai că poveştile tale sunt pline de învăţăminte, dar eu nu văd deloc aşa ceva. Recunosc că sunt nostime şi de aceea vreau să mi le povesteşti mai departe, şi asta fără întrerupere.

— Maiestate! – continuă atunci Trurl. Doreai să afli de la mine ce este perfecţiunea şi cum poate fi atinsă, dar te-ai arătat inaccesibil pentru ideile şi învăţămintele profunde, de care sunt pline istoriile mele. Doreşti, într-adevăr, să te distrezi, dar nu să înveţi câte ceva – iar când mă asculţi, cuvintele pe care ţi le sădesc câte puţin în minte acţionează şi vor acţiona asupra ta asemenea unei mine cu acţiune întârziată. Păstrându-mi speranţa, îngăduie-mi deci să-ţi prezint o întâmplare aproape adevărată, încurcată şi neobişnuită, care, poate fi-va de folos şi Consiliului Tău de Coroană.

Ascultaţi, domnii mei, istoria lui Prohabicus, regele ţâmbrilor, deutonilor şi nătăgoţilor, pe care poftele sale l-au dus la pierzanie.

Prohabicus se trăgea din marele neam al ghinţanilor, neam împărţit în două mari ramuri: ramura drepţilor, care

stăpânea, şi a stângilor, numiţi şi lastângacotitori, care fuseseră îndepărtaţi de la putere şi din cauza aceasta erau plini de ură faţă de domnitori. Părintele lui, pe nume Holerion, avusese o legătură morganatică cu o maşină obişnuită, care ştia să coasă brăţări la carâmbii cizmelor şi Prohabicus a moştenit din partea mamei înclinaţia spre cizmărie, iar din partea tatei timiditatea şi lascivitatea. Văzând aceasta, duşmanii tronului, ghinţanii stângi, hotărâră să facă în aşa fel ca propriile lui pofte să-l distrugă. Îi trimiseră atunci un ciberner pe nume Hâtrian, care se pricepea la ingineria sufletelor şi intrând în graţiile regelui, acesta îl făcu Arhi înţelept al Coroanei. Îndemânaticul Hâtrian încercă diferite procedee ca să potolească pasiunile lui Prohabicus, socotind în sinea lui că din cauza lor, acesta va slăbi şi se va jigări într-atâta, că va lăsa tronul orfan. Îi construi deci o drăgosterie şi un erotodrom, îl împinse în mari ciborgii, dar firea oţelită a regelui rezistă la toate ispitele; atunci, nerăbdători, ghinţanii stângi cerură ca trimisul să-şi atingă cât mai repede scopul dorit de ei, prin metodele cele mai subtile pe care le cunoaşte.

— Oare ar trebui – îi întrebă el la consfătuirea secretă din tainiţele palatului – ar trebui să-i provoc regelui un scurtcircuit sau să-i demagnetizez într-atâta memoria, încât să înnebunească de-a binelea?

— Niciodată – îi răspunseseră stângii ghinţani. Nu vrem ca pieirea regelui să apese pe umerii noştri; mai bine Prohabicus să se înece în propriile lui dorinţe, mai bine să-l mănânce şi să-l ucidă propriile-i pofte, nu noi!

— Bine – le răspunse Hâtrian – atunci am să-i întind nişte capcane împletite din visuri, mai întâi am să-l zgândăr cu o momeală, ca, apucând-o, să-i prindă gustul, şi pe urmă singur o să alerge după nebunii închipuite, iar când s-o încurca în visurile care stau la pândă, atunci am să-i vin de hac cu erotoliera, că n-o să se mai întoarcă viu la realitate!

— Bine, bine – aprobară ei – nu te mai lăuda, cibernerule, căci nu de vorbe avem nevoie, ci de fapte; vrem ca în sfârşit Prohabicus să ajungă regicid, adică propriul său

asasin!

Atunci cibernerul Hâtrian se apucă zdravăn de lucru şi munci un an întreg, cerând mereu de la vistierul regal noi grămezi de aur, aramă, platină şi pietre scumpe, fără număr; iar când Prohabicus nu-şi mai putea ascunde nerăbdarea, îi repeta întruna că făureşte pentru el ceea ce, desigur, nu are niciun rege pe lume!

După un an fură scoase în mod solemn din atelierul ciberneresc trei dulapuri imense, care fură aşezate în anticamera apartamentelor personale ale regelui, căci nu intrau pe uşă. Auzind paşii servitorilor şi tot felul de zgomote, Prohabicus ieşi să vadă ce e, şi zări lângă pereţi cele trei dulapuri uriaşe, înalte de patra stânjeni, încrustate cu pietre preţioase. Primul, numit şi Cutia Albă, era, tot, din sidef şi albite arzătoare, al doilea, negru ca noaptea, era plin de agate şi monoane, al treilea, roşu ca focul, era făcut din rubine şi spinele. Fiecare avea picioarele sculptate ca nişte grifoni înaripaţi, din aur, canaturile uşilor poleite, iar în mijloc un miez electronic, plin de visuri, care se depănau singure, neavând nevoie de nimeni ca martor sau participant. Auzind explicaţiile, regele Prohabicus se miră din cale afară şi se răsti cam aşa:

— Ce mi-ai meşterit aici, Hâtriane? La ce naiba să se apuce dulapurile să viseze? Ce folos am eu din asta? Şi, în genere, de unde se poate şti că lor le trece prin cap ceva?

Atunci Hâtrian, făcând o adâncă plecăciune, îi arătă regelui şirurile de găurele în canaturile dulapurilor, urmând una după alta de sus până jos, cu inscripţiile pe tăbliţe sidefii, iar regele, cu mirare crescândă, citi:

„Vis de război cu fortăreţe şi dame” – „Vis despre un oştean-leuştean” – „Vis cu cavalerul Fârtan şi frumoasa Ramolda, fiica lui Hetericus” – „Vis cu cibermarini şi cimarinaţi” – „Alcovul prinţesei Hopsala” – „Sarmatul sau tunul fără pulbere şi ghiulea” – „Salto erotale sau acrobaţia amoristică” – „Visul dulce în braţele Octopinei octomângâietoare” – „Perpetuum amorabile” – „Vă servim, pe lună plină, tăiţei din plumb, nu din făină” – „Micul dejun cu fecioare şi muzică” – „Cum să vătuieşti soarele pe

dedesubt, ca să ardă plăcut” – „Noaptea de nuntă a prinţesei Nemulsida” – „Visul despre cartof în pantof” – „Despre pisicesc” – „O, ta, ta, Doamne Sfinte” – „Ciborgii fructifere, sau ciberele gungurind cu perele, compot de cucută şi delicioase impudiprune” – „Cum s-au iubit tulburelul cu turturica” – „Vis plin de voluptate, jucăuş, cu pâine prăjită” – „Mona Liza, sau labirintul dulcelui infinit”.

Regele trecu la al doilea dulap şi citi:

„Visuri – aţipeli şi jocuri”. Şi mai departe: „De-a spânzuratul şi spânzurata” – „De-a sărata-piperata” – „De-a Klopstok şi criticii” – „De-a fetiţanătăriţa” – „Dă-i peste bot” – „De-a plăpumioara cu găurele” – „De-a contemplatoarele” – „Dă-i peste bot încă o dată” – „De-a călcâiele-muncite şi muncile-ncălcite” – „De-a călăiehnica sau de-a tăiatul şi decupatul” – „De-a drăcuşorul” – „De-a ciborgina” – „De-a toarnă – oricui” – „De-a cibaiadera” – „De-a cibernerul şi cibernanta” – „De-a goana după podoabe”. Hâtrian, inginer al sufletelor, îl lămuri pe dată că fiecare vis se deapănă singur, până când cineva îşi introduce contactul – care se găseşte pe lănţişorul de ceas – în perechea de găurele corespunzătoare; în felul acesta îşi face legătura cu visul din dulap şi asta atât de perfect, încât acel vis se produce parcă aievea, în ochii tuturor, pipăibil şi fără deosebire. Regele, murind de curiozitate, apucă lănţişorul ceasului şi-l contactă la nimereală cu Cutia Albă acolo unde scria: „Micul dejun cu fecioare şi muzică”. Abia îşi făcu legătura, că îndată simţi cum îi cresc pe spinare nişte ţepi, cum îi apar nişte aripi uriaşe, cum mâinile şi picioarele i se transformă în labe mari cu gheare, iar din gură, brăzdată cu şase rânduri de colţi, ieşea fum de pucioasă cu flăcări. Se miră deci din cale afară şi vru să tuşească, dar din gâtlej îi ieşi un răcnet ca de trăsnet, de se cutremură pământul. Se miră şi mai tare, căscă ochii cât cepele, spulberă întunericul cu propria-i suflare de foc şi ce să vezi: tocmai atunci, în lecticile verzi ca salata, ascunse după perdele, sosesc fecioarele, câte patru în fiecare lectică, şi parfumate de-ţi lasă gura apă. Masa era deja pusă, piperul şi sarea la locul lor, regele se linse pe buze, se aşeză comod şi începu să le

ia pe rând din lectică şi să le cureţe ca pe alune; i se înnegurară ochii de plăcere, căci ultima fecioară era atât de bine legată, de durdulie, că plescăi din limbă, mângâindu-se pe burtă şi vru să mai repete o dată jocul, dar ceva fulgeră şi se trezi. Se uită în jur şi se văzu iar ca înainte, în anticamera palatului, alături de Arhi înţeleptul Hâtrian, şi în faţă dulapurile cu visuri strălucind de pietre nestemate.

— Ţi-au plăcut fecioarele? – întrebă Hâtrian.

— Cum să nu, dar unde-i muzica?

— Din păcate s-au defectat clopoţeii – îl lămuri cibernerul. Poate Maiestatea Voastră doreşte să încerce alt vis, la fel de gustos?

Regele voia, ce mai vorbă, dar din alt dulap. Se apropie deci de cel negru şi se contactă cu visul intitulat: „Despre cavalerul Fârtan şi frumoasa Ramolda, fiica lui Hetericus”.

Se uită şi-şi dădu seama că se află în epoca romantico-electrică, iar el însuşi, înfăşurat numai în oţel, stă într-o pădure de mesteceni, în faţa lui un balaur pe care tocmai îl omorâse, mai încolo arborii foşnind, zefirul adiind şi un râuşor curgând. Se uită în apă şi în oglinda ei se zări pe sine sub chipul lui Fârtan, cavalerul de înaltă tensiune, luptătorul de neînfrânt. Întreaga istorie a faptelor sale cavalereşti o avea înscrisă pe armură şi şi-o amintea cât se poate de bine. Zăvorul vizierei i-l îndoise cu palmele, în spasmele dinainte de moarte, Morbidor, învins la modul fârtanic, ţâţânele cuiraselor pentru şolduri i le frânsese Fierilă Bătălău, niturile brasardelor i le rosese de jur-împrejur, înainte de a-şi da sufletul, Râpuş Botosu, grilele i le strivise cu ultimele puteri Monstritius Ruian şi, de asemenea, şuruburile, cotierele, clanţele, şaibele anterioare şi posterioare, încheieturile, zăvoarele şi genunchi erele purtau urmele harţei blindajelor. Îşi privi scutul – mirosea cu totul a ars de pe urma trăsnetelor, spinarea în schimb îi era ca la prunci, complet neruginită, căci nimănui nu-i întorsese spatele în lupta armată! Dar puţin i-a păsat de asta, se poate spune, căci gloria nici nu l-a răcit, nici nu l-a aprins; dar, amintindu-şi de Ramolda, se urcă pe cal şi începu s-o caute prin tot visul. Ajunse la cetatea întărită a

tatălui ei, prinţul Hetericus, bârnele podului suspendat trosniră sub greutatea armăsarului şi a călăreţului, şi însuşi prinţul îi ieşi înainte cu braţele deschise, să-l întâmpine şi să-l conducă în palat.

Tare-i mai ardeau cavalerului călcâiele după Ramolda, dar nu se cădea să întrebe dintr-odată, şi în vremea asta bătrânul prinţ îi spuse că în castel se mai află încă un cavaler străin, Vinodur, din neamul polimericilor, spadasin de frunte, care nu visează nimic altceva decât să se bată în duel cu Fârtan. Şi iată-l şi pe Vinodur, zvelt şi iute; îi iese înainte, spunându-i:

— Ştii că o doresc pe superexpansiva Ramolda, cu şoldurile de mercur, cu sânul pe care niciun diamant nu-l poate desena, cu privirea ei magnetică! Ea ţi-este ţie făgăduită, dar eu te chem la luptă pe viaţă şi pe moarte, ca să vedem care din noi va avea parte de ea!

Şi aruncă mănuşa albă, de nailon.

— După turnir facem îndată nunta, adăugă prinţul-tată.

— De acord, răspunde Fârtan, iar Prohabicus, aflat în pielea lui, îşi zice: Am s-o iau după nuntă şi o să mă trezesc îndată, ce-mi pasă! Naiba l-a adus pe Vinodur ăsta!

— Încă astăzi, cavalere – adăugă Hetericus – te vei întâlni pe acest pământ, bătătorit de lupte, cu acest Vinodur polimeric; veţi lupta la lumina torţelor, şi-acum vă invit în apartamentele voastre!

Prohabicus, aflat în pielea lui Fârtan, o cam băgă pe mânecă, dar ce putea face? Se duce deci în apartamentul ce-i fusese destinat; după o clipă aude un ciocănit uşor în uşă, şi tiptil-tiptil, pe nesimţite, se strecoară înăuntru o bătrână ciberitoare, îi clipeşte din ochi şi-i spune:

— Cavalere, să nu-ţi fie teamă de nimic, o vei cuceri pe frumoasa Ramolda şi astăzi încă te va legăna la sânul ei de argint! Ea numai la tine se gândeşte, zi şi noapte! Să nu uiţi, însă, să ataci cu curaj; Vinodur n-o să-ţi poată face nimic, vei învinge!

— Aşa se spune numai, ciberitoare dragă – îi răspunde cavalerul – dar dacă n-o să meargă totul ca pe roate? Dacă o să mă-mpiedic, să zicem, sau n-o să mă pot apăra la

timp? Nu pot risca aşa, fără chibzuială! Nu ştii cumva vreo licoare, niscaiva farmece sigure?

— Hi, hi, hi! chicoti bătrâna. Da' de unde, cavalere de oţel! Nu există niciun fel de farmece, de fapt n-o să ai deloc nevoie de ele, căci eu ştiu bine ce-o să fie şi te asigur că ai să învingi, fără-ndoială!

— Farmecele ar fi fost totuşi mai sigure – îi răspunse cavalerul – mai ales în vis, sau... ia stai, poate că Hâtrian te-a trimis ca să-mi întăreşti siguranţa de sine?

— Nu cunosc niciun Hâtrian – răspunde ciberitoarea – şi nu ştiu despre ce vis vorbeşti; te afli aievea, cavalerul meu de oţel, şi te vei convinge îndată de aceasta, când Ramolda îţi va da să guşti buzele ei magnetice!

— Ciudat lucru! mormăi Prohabicus şi nu luă în seamă faptul că ciberitoarea a părăsit încăperea la fel de încet precum intrase. Oare să nu fie vis? Parcă aşa mi s-a părut. Ea a spus că toate sunt aievea. Hm, e greu să mă lămuresc, aşa că trebuie să fiu cu mai mare băgare de seamă! Se aud trâmbiţele, pasul de fier al cavalerilor înarmaţi, balcoanele înţesate de lume şi cu toţii îi aşteaptă pe viteji; Fârtan se apropie de arenă, genunchii i se-nmoaie, vede cu câtă dulceaţă îl priveşte minunata Ramolda, fiica lui Hetericus, dar nu la ea i-e gândul acum! Vinodur îşi face apariţia în curtea rotundă a palatului, luminată de torţe, şi săbiile se încrucişează scrâşnind. Prohabicus o sfecli de-a binelea şi hotărî să se trezească, se căzneşte din toate puterile, dar armura îl ţine bine, visul nu-l lasă – iar duşmanul atacă! Tăişurile sfâşie văzduhul, mâna îi amorţeşte, când duşmanul scoase un strigăt şi-i arătă sabia frântă, cavalerul vru să se arunce asupră-i, dar celălalt îi fuge din cale, slujitorii îi întind altă sabie şi în aceeaşi clipă Fârtan vede cum, din grămada de privitori, se îndreaptă spre el bătrâna ciberitoare şi-i şopteşte la ureche:

— Cavalere de oţel! Când te vei afla lângă poarta deschisă care duce spre pod, Vinodur o să scape sabia, atunci loveşte-l cu curaj, acesta fi-va semnul sigur al izbânzii tale!

Spunând acestea în şoaptă, bătrâna dispăru pe dată, iar

duşmanul, înarmat cu o nouă sabie, se îndreptă spre el. Lupta reîncepe, Vinodur loveşte, de parcă ar fi tăiat cu îmblăciul, dar parcă mai slab ca înainte, respinge tot mai greu loviturile, se descoperă, celălalt prinde clipa potrivită, sabia îi luceşte în mână, ameninţătoare, aşa că, văzând primejdia, Prohabicus îşi zise: „La naiba cu Ramolda şi farmecele ei!” după care se întoarse şi o şterse în întunericul nopţii pe podul suspendat, cu bârnele duduind. Se opri tocmai în pădure, urmărit de strigăte şi de hărmălaia batjocoritoare, şi se lovi aşa de tare cu capul de un pom că văzu stele verzi, clipi de câteva ori şi se pomeni iar în anticamera palatului, în faţa Dulapului Negru cu visuri, iar lângă el Hâtrian, inginerul sufletelor, zâmbindu-i strâmb. Zâmbetul acela îi masca cea mai mare dezamăgire, căci visul fârtanico-ramoldian fusese o capcană întinsă regelui; dacă ar fi ascultat Prohabicus sfatul bătrânei ciberitoare, Vinodur, care se prefăcuse numai că-l lăsaseră puterile, l-ar fi străpuns cu sabia lângă poarta deschisă, fapt pe care regele l-a putut evita numai datorită nemaipomenitei sale laşităţi.

— Ei, ţi-a plăcut, Milostive Stăpâne, cu Ramolda? – întrebă pişicherul.

— Da’ de unde! Am renunţat la ea, fiindcă nu era destul de atrăgătoare! – răspunde Prohabicus. Pe lângă asta, s-a mai iscat şi o bătaie. Mie-mi plac visurile fără arme şi bătălii, înţelegi?

— Cum pofteşte Maiestatea Voastră – răspunse Hâtrian. Alege, stăpâne, în toate visurile din dulapuri te aşteaptă numai delicii.

— O să vedem – răspunse regele şi-şi făcu contactul cu visul „Culcuşul prinţesei Hopsala”. Vede o încăpere de o frumuseţe rară, toată numai aur. Prin geamurile de cristal străbat razele soarelui ca apa de izvor, iar în dormitorul sidefiu stă prinţesa, căscând, şi gătindu-se de culcare. Se miră regele Prohabicus văzând-o, vrea să tuşească tare, ca să-şi anunţe prezenţa, dar nu poate să scoată niciun sunet măcar, de parcă gura i-ar fi fost astupată. Vru atunci să-şi pipăie buzele, dar nici asta nu fu în stare – încercă să mişte

un picior, dar degeaba, frica îl cuprinse, căută cu privirea un loc unde să se aşeze, căci îl pălise slăbiciunea de-atâta frică, dar nici asta nu se putea. În acest timp prinţesa căscă o dată, de două ori, mai căscă şi a treia oară şi unde nu se trânti în pat, toropită de somn, încât regele Prohabicus scârţâi tot, căci el în persoană era patul prinţesei Hopsala! Se vede ca visuri zbuciumate o tulburau pe fecioară, căci aşa se zvârcolea, aşa mi ţi-l lovea cu pumnii pe rege, aşa-l înghiontea cu picioruşele, că persoana regală, ajunsă pat datorită visului, fu cuprinsă de o teribilă mânie. Se încordă atunci regele, străduindu-se să învingă această a doua lui natură, şi garniturile slăbiră, încheieturile se desfăcură, picioarele patului zburară cât colo, în cele patru colţuri, prinţesa căzu cu zgomot pe podea, iar el, trezit de propria-i cădere, se pomeni iar în anticamerele palatului, lângă cibernerul Hâtrian, care-l aştepta cu capul plecat.

— A, tu, puşlama! – strigă regele. Cum îţi permiţi? Cum se poate una ca asta?! Am ajuns să fiu patul altcuiva, în loc ca patul să-mi aparţină mie însumi, lepădătură? Ai cam luat-o razna!

Hâtrian, temându-se de furia regelui, îşi cere scuze pentru greşeală, îl roagă să-ncerce alt vis şi într-atâta îl îndemnă, încât regele, îmbunat, apucă contactul cu două degete, făcând legătura cu visul intitulat „Delicii în braţele Octopinei, cea-de-opt-orimângâietoare”. Se uită în jur şi se pomeneşte printre nişte gură-cascä, într-o piaţă mare, pe unde trece un întreg alai, numai în mătăsuri, cu elefanţi mecanici, museline şi lectice din abanos; în mijloc o lectică asemenea unei capele de aur, şi în ea, dincolo de cele opt perdele, o fiinţă minunată, de o frumuseţe îngerească, cu un chip strălucitor, cu o privire galactică, cu cercei de înaltă frecvenţă, încât regele simţi cum îl străbate un fior prin şira spinării şi vru să întrebe cine e fiinţa aceasta, cu figura de o frumuseţe cerească, dar până să deschidă gura, auzi murmurele de admiraţie ale mulţimii: Octopina! Vine Octopina!

Şi într-adevăr, tocmai se sărbătorea cu cea mai mare pompă şi solemnitate logodna fiicei regelui cu un cavaler

de peste mări, pe nume Domnusomnu.

Se miră regele că nu el se află în locul cavalerului după ce trecu alaiul, iar porţile palatului se închiseră în faţa lui, o porni împreună cu alţii din mulţime spre hanul din apropiere; îl zări acolo pe Domnusomnu care, numai în haidaveri de Damasc bătuţi cu ţinte de aur, cu un ulcior gol după iontoforeză în mână, venea drept spre el; îl îmbrăţişă, îl strânse la piept şi-i şopti, înfrigurat, la ureche:

— Am întâlnire la miezul nopţii cu prinţesa Octopina în curtea palatului, în crângul de sârmă ghimpată, lângă fântâna de mercur, dar nu cutez să mă duc, fiindcă de bucurie am băut prea mult şi de aceea, te implor, străine care-mi semeni ca două picături de apă, du-te în locul meu, sărută mâna prinţesei, numindu-te Domnusomnu, şi-ţi voi fi recunoscător pe veci!

— De ce nu? – zise regele după o clipă de gândire. Pot să mă duc. Chiar acuma?

— Da, da, grăbeşte-te, căci tocmai se apropie miezul nopţii, dar ţine minte, regele nu ştie de întâlnirea asta, nu ştie nimeni, în afară de prinţesă şi de un bătrân paznic; când ţi-o aţine calea, pune-i în mână pungă asta de galbeni şi-o să-ţi dea drumul fără vorbă!

Regele dădu din cap, luă săculeţul cu galbeni şi o porni îndată spre palat, căci tocmai atunci ceasurile, cu glas de bufniţe jeluitoare, anunţau miezul nopţii. Trecu ca o fantomă pe podul suspendat, aruncă o privire spre adâncul şanţurilor cu apă, se aplecă să nu fie văzut, ferindu-se de drugii ascuţiţi, care atârnau de bolta porţii şi zări în curte, într-un tufiş de sârmă ghimpată, lângă fântâna de mercur, figura, albind în lumina lunii, a minunatei prinţese Octopina, şi atât de atrăgătoare că-l cuprinse un tremur.

Văzându-l pe rege tremurând atâta în somn, Hâtrian, aflat în anticamera palatului, chicoti uşor şi-şi frecă mâinile, convins că pieirea regelui e aproape, fiindcă ştia cât de zdravăn ştie să îmbrăţişeze Octopina, iubita octamică, pe nefericitul îndrăgostit! Ştia bine cum se pricepe ea să-l împingă în adâncul visului cu sugătoarele şi mângâietoarele sale, ca să nu se mai întoarcă niciodată la realitate! Şi, într-

adevăr, Prohabicus, nerăbdător să guste mai degrabă dulceaţa prinţesei, se furişă de-a lungul zidului, în umbra balcoanelor, ajungând până aproape de figura ei strălucind ca un înger, când, deodată, îi aţinu calea bătrânul paznic cu o halebardă în mână. Regele ridică mâna în care ţinea galbenii, dar simţind plăcuta lor greutate, îl cuprinse părerea de rău – cum aşa, să prăpădească o avere pentru o singură îmbrăţişare?

— Uite, ţine un galben – îi zise, desfăcând punga – şi lasă-mă să trec.

— Dă-mi zece – îi răspunde paznicul.

— Zece galbeni pentru o clipă, ai înnebunit poate! – râse regele.

— Mai ieftin nu se poate – răspunse paznicul.

— Nu mai laşi deloc din preţ?

— Niciun ban, domnul meu.

— Ia te uită la el! – exclamă regele, care-şi cam ieşea repede din fire. Neruşinatule! Nu-ţi dau nimic!

Atunci paznicul îl pocni cu halebarda, că lui Prohabicus îi răsună totul în cap şi se prăvăli în neant cu balcoanele, cu cartea, cu podul suspendat şi cu tot visul, pentru ca în secunda următoare să deschidă ochii lângă Hâtrian, în faţa Dulapului Visurilor. Tare se mai necăji cibernerul şi socoti în sinea lui că pentru a doua oară o zbârcise; prima dată din cauza laşităţii regelui, a doua oară datorită zgârceniei acestuia. Dar prefăcându-se că nu-i pasă, îl invită pe rege să-şi aline sufletul cu un alt vis.

Atunci Prohabicus alese visul „Despre oştean-leuştean”.

Ca rege al Epilepontului şi Maliţiei fu ales odată Paralizius, un bătrân răsâmbătrânit, tremurând din toate mădularele, deşucheat din cale afară, cu sufletul tânjind după aventuri. Dar la ce bun, când îi scârţâie încheieturile, mâinile nu ascultă picioarele, iar picioarele n-ascultă capul! „Poate că o să mă mai înzdrăvenesc” – îşi zise el şi trimise îndată pe doi din comandanţii săi, degeneralii Eclampton şi Torturius, ca să taie şi să ardă ce s-o putea, adunând trofee şi luând prizonieri. Aceştia plecară, tăiară, arseră, furară, apoi se întorc şi-i spun aşa:

— Stăpâne! Am tăiat, am dat foc, am luat şi trofee, şi un prizonier: frumoasa Adoriţia, prinţesaenţilor şi penţilor, cu toată vistieria ei!

— Cum? Cu ce? Cu vistieria? – murmură regele, răguşit şi tremurând. Dar unde-i? Nu văd nimic! Şi ce scârţâie şi fâşâie aşa?

— Uite aici, pe canapeaua asta regală, Maiestatea Voastră! – răcniră degeneralii în cor. Scârţâitul e provocat de mişcarea alesei inimii, sus-amintita prinţesă Adoriţia, pe cuvertura de sidef a canapelei! Iar ceea ce fâşâie sunt veşmintele ei, ţesute cu aur; se mişcă fiindcă frumoasa Adoriţia sughite, văzându-se umilită.

— Ha? Ce? Umilită? Asta-i bine, asta-i foarte bine! – icni regele, horcăind. Aduceţi-mi-o încoace, s-o strâng în braţe, să mă simtă!

— Asta, din raţiuni superioare de stat, Maiestatea Voastră nu poate face – interveni medicatorul principal al regelui.

— Cum? Nu pot s-o strâng în braţe? Nu pot să fac ce vreau cu ea? Ai înnebunit? Eu să nu pot? Da ce altceva am făcut toată viaţa?

— Tocmai de asta, Maiestatea Voastră! – răspunse medicatorul principal. Fiindcă Maiestăţii Voastre îi pot slăbi puterile din cauza asta!

— Da? Atunci, daţi-mi… asta… o toporişcă şi… am… am s-o tai…

— Cu îngăduinţa Maiestăţii Voastre, nici asta nu se poate, e la fel de obositor…

— Cum? Ce? Atunci la ce naiba mai domnesc?! – horcăi regele, în culmea disperării. Vindecaţi-mă! întăriţi-mă! Întineriţi-mă, ca să pot… să… asta… cum puteam odată… Că de nu… pe voi toţi… am să vă…!

O cam băgară pe mânecă curtenii, degeneralii şi medicatorii şi o porniră care încotro să caute modul de întinerire a regelui; în sfârşit, îl chemară în ajutor pe însuşi Calcula, un foarte mare înţelept. Acesta veni şi-l întrebă pe rege:

— Ce doreşte, la drept vorbind, Maiestatea Voastră?

— Ei, ce? Asta-i bună, auzi!? – îngăimă regele. Să mă

destrăbălez, să-mi fac de cap, să fac toate poznele pe placul meu, s-o strâng în braţe, cum numai eu ştiu, pe prinţesa Adoriţia pe care o ţin acuma în temniţă! Asta vreau!

— Sunt două căi spre atingerea acestui ţel – răspunse Calcula, Sau Maiestatea Voastră binevoieşte să aleagă o persoană destul de demnă, care să facă *per procuram* ceea ce Maiestatea Voastră doreşte, fiind legat de acea persoană printr-o sârmuliţă, fapt datorită căruia tot ceea ce face acea persoană vei simţi de parcă ar fi fost făcut de propriile-ţi mâini. Sau va trebui să chemi pe bătrâna ciberitoare care sălăşluieşte în pădurea din afara oraşului, în coliba aceea pe trei picioare; este o geriatră renumită şi se ocupă de lecuirea fiinţelor îmbătrânite!

— Da? Ei, bine, pentru început să încercăm cu sârmuliţa! îngăimă regele.

Îndată, cum porunci, aşa se făcu; electricarii făcură contactul între comandantul gărzii palatului şi monarh; regele însă dădu ordin ca înţeleptul Calcula să fie imediat tăiat cu ferăstrăul, căci procedeul acesta i se părea deosebit de păcătos, iar de altele nu-i ardea. Gemetele şi rugăminţile înţelepţilor n-ajutară la nimic, căci în timpul tăierii, izolaţia de pe sârmă s-a ros, aşa că regele prinse şi el numai jumătate din spectacolul acela oribil.

— Proastă treabă! Bine-am făcut, poruncind să fie tăiat cu ferăstrăul aşa-zisul înţelept – îşi spuse. Aduceţi-mi-o pe bătrâna ciberitoare din coliba pe trei picioare!

Curtenii se duseră în pădure şi, nu după multă vreme, regelui îi fu dat să audă un cântecel uşor, care suna cam aşa:

— Vindec oameni bătrâni! Lecuiesc, înzdrăvenesc, remontez, regenerez vânătăi, paralizie, e de ajuns o alifie, vindec mintea cea bolnavă, nu vreau plată, nu vreau slavă, ba şi pentru tremurici am leac bun, nu de pe-aici, ce spun eu e bine spus, dacă vreţi, de nu, m-am dus!

Ascultă ciberitoarea jeluirile regelui, apoi se înclină adânc înaintea tronului şi zise:

— Prea luminate stăpâne! Departe, departe, dincolo de

Muntele Pleşuv, e un mic izvoraş, din care izvorăşte ulei de ricină; cu el se fierbe puţin oştean-leuştean, o buruiană care întinereşte nevoie mare, o lingură din uleiul ăsta te face mai tânăr cu patruzeci şi şapte de ani! Dar trebuie să fii cu mare grijă, ca să nu înghiţi prea mult oştean-leuştean, că s-ar putea din pricina asta, întinerind peste măsură, să pieri cu totul. Îngăduie-mi, stăpâne, şi eu am să-ţi pregătesc îndată leacul ăsta mult încercat!

— Perfect! – răspunse regele. Şi pregătiţi-mi-o şi pe prinţesa Adoriţia, să ştie ce-o aşteaptă, hi, hi!

Şi cu mâinile tremurânde îşi numără şuruburile slăbite, mormăie, hârâie, ţopăind într-un picior, căci de prea multă bătrâneţe dăduse în mintea copiilor şi se înfuria din te miri ce.

Se duc atunci cavalerii să caute ulei de ricină, se fierb fierturile, fumegă fumurile şi aburesc aburii deasupra cazanului bătrânei ciberitoare, şi în sfârşit aceasta aleargă la tron, cade în genunchi şi, întinzând regelui o cupă plină ochi cu un lichid lucitor ca mercurul, îi spune cu glas solemn:

— Rege Paralizius! Ai aici oştean-leuştean care întinereşte, întăreşte, îţi dă curaj ca-n luptă şi putere în dragoste până la uitare de sine; cine-l bea nu-i vor ajunge toate cetăţile de cucerit, toate fecioarele de iubit în toată galaxia! Bea, şi să fii sănătos!

Regele luă cupa, turnă câteva picături pe scăunelul lui, care îndată se mişcă, sări în sus, trase o lovitură pământului de se cutremură şi unde nu mi se aruncă asupra degeneralului Eclampton, ca să-l necinstească, nu alta! Dintr-un foc îi smulse din piept şase pumni de decoraţii, cât ai clipi.

— Bea, Maiestate, bea, nu-ţi fie teamă! – îl îndemnă ciberitoarea. Vezi bine că e leac făcător de minuni!

— Bea tu întâi – zise regele cu glas scăzut, căci avea câteva veacuri bune în spinare. Ciberitoarea o sfecli, se dădu înapoi, vru să refuze, dar, la un semn al regelui, trei paji o apucară şi-i turnară în silă pe gât printr-o pâlnie câteva picături din fiertura aceea lucitoare, Izbucni o

flacără puternică, fumul se ridică sus, în înălţimi! Se holbară curtenii; se uită şi regele, deşi nu vedea prea bine – nici urmă de ciberitoare, numai o gaură mare, neagră, se zărea în podea, iar prin ea se vedea altă gaură, de data asta între vis şi realitate; în aceasta din urmă se vede cât se poate de clar piciorul cuiva, frumos încălţat, cu ciorapii arşi şi cu catarama înnegrită, de parcă ar fi fost roasă de acizi. Piciorul, ciorapul şi pantoful erau ale lui Hâtrian, arhi înţeleptul regelui Crapataricus. Aşa o putere teribilă avusese otrava, pe care ciberitoarea o numise oştean-leuştean, că nu numai pe ea şi podeaua le pătrunsese pe de-a-ntregul, dar până şi visul şi împroşcându-l pe Hâtrian, îi arse binişor piciorul. Vru regele să se trezească, plin de frică, dar spre norocul lui Hâtrian, degeneralul Torturius reuşi în ultima clipă să-l pocnească în cap cu sceptrul, fapt datorită căruia Prohabicus, trezindu-se, nu-şi mai putut aminti nimic din ceea ce i se întâmplase în vis. Aşadar pentru a treia oară scăpă de visul montat în mod viclean în calea lui, de data aceasta datorită nemăsuratei neîncrederi pe care o nutrea faţă de toţi şi de toate.

— Parcă am visat ceva, dar ce, nu-mi amintesc – zise regele stând iarăşi în faţa Dulapului Visurilor. Dar de ce dumneata, dragă cibernerule, sari într-un picior, ţinându-te de celălalt?

— Ei, un păcătos de… cibermatism… Maiestate, se vede că se schimbă vremea… Îngăimă şiretul arhi înţelept şi porni să-l îndemne iar pe rege să se lase pradă altui vis. Prohabicus stătu o clipă pe gânduri, citi „Lista visurilor” şi alese „Noaptea nunţii prinţesei Nemulsida”. Şi se făcea că citeşte la para focului o carte mare cu coperte ferecate şi din cale-afară de ciudată, în care se povestea cu cuvinte alese, aşternute cu roşu pe pergament auriu, despre prinţesa Nemulsida care cu cinci veacuri în urmă stăpânea în Dandelia; despre Pădurea ei de Gheaţă, despre Turnul Spiralat, despre Crescătoria de Păsări cu Nechezat, despre Comoara cu Ochi Mulţi şi, înainte de toate, despre frumuseţea şi virtutea ei nemaiîntâlnită. Şi pofti Prohabicus frumuseţea aceea cu mare poftă şi toate dorinţele lui

izbucniră în el cu flăcări arzătoare, că strălucirea for de foc îi lumină pupilele, şi goni în adâncul visului s-o caute pe Nemulsida, dar ea nu era nicăieri, şi numai cei mai bătrâni roboţi îşi mai aminteau câte ceva despre existenţa acelei prinţese. Plictisit de hoinăreală, nimeri, în sfârşit, chiar în mijlocul pustiei regale, aurite pe alocuri, la o colibă sărăcăcioasă; intră înăuntru şi zări un bătrân în veşminte albe ca zăpada. Acesta, zărindu-l, se ridică şi-i zise:

— O cauţi pe Nemulsida, nefericitule! Doar ştii bine că ea nu mai trăieşte de cinci sute de ani, vezi dar cât de zadarnică e pasiunea ta! Singurul lucru pe care-l pot face pentru tine, este să ţi-o înfăţişez neadevărată, modelată numai cifric, neliniar, stohastic şi splendid, în această Cutie Neagră, pe care mi-am meşterit-o în timpul liber din resturi găsite în pustii!

— Da, da, arată-mi-o, arat-o! – strigă Prohabicus, iar bătrânul clătină din cap, citi din carte coordonatele prinţesei, o programă pe ea şi întregul Ev Mediu, dădu drumul curentului, deschise un căpăcel la suprafaţa Dulapului Negru şi-i zise lui Prohabicus:

— Priveşte şi taci!

Se înclină regele, tremurând, şi zări cu adevărat Evul Mediu, modelat neliniar şi dublu, şi în el ţara pe nume Dandelia, Pădurea ei de Gheaţă şi palatul prinţesei cu Turnul Spiralat, Crescătoria de Păsări cu Nechezat şi Vistieria Cu Mulţi Ochi din subterane şi de asemenea pe însăşi Nemulsida, cum se plimba splendid şi stohastic prin pădurea modelată şi, prin geamul capacului Cutiei Negre, se vedea cum miezul ei, cu totul roşu şi auriu de arderea electrică, foşnea uşor când prinţesa modelată rupea floricelele modelate şi fredona un cântecel modelat; iar Prohabicus sări pe Cutie şi începu să bată cu pumnii în capacul ei, ca să ajungă la gemuleţ, căci, în nebunia lui, voia să pătrundă în lumea închisă în ea. Dar bătrânul întrerupse repede curentul, îl trase pe rege la pământ şi-i spuse:

— Nebun, de trei ori nebun! Vrei să atingi imposibilul, căci nu-i este dat unei fiinţe construite din materie reală să

pătrundă în adâncul lumii, care este numai o rotire şi o circulaţie de elemente duble, în modelarea cifrică, neliniară şi discretă!

— Trebuie să pătrund. Trebuie!!! – urla ca ieşit din minţi Prohabicus, lovind cu capul în Cutia Neagră, că i se îndoi tabla, iar bătrânul spuse:

— Dacă aceasta îţi e dorinţa, am să-ţi mijlocesc legătura cu prinţesa Nemulsida, dar să ştii că mai întâi îţi vei pierde actuala ta figură, căci va trebui să-ţi iau măsura după coordonatele tale şi să te modelez pe tine însuţi, atom cu atom, apoi am să te programez şi datorită acestui fapt vei deveni o parte a acestei lumi medievale modelate, care dăinuie în Cutie şi va dăinui atâta vreme cât vor ajunge electricitatea în firele de sârmă şi arderile în anozi şi catozi; dar tu însuţi, care stai acum înaintea mea, vei pieri şi nu vei mai exista altfel decât sub forma unor curenţi, rotindu-se stohastic, splendid, discret şi neliniar!

— Cum să te cred? – întrebă Crapatoricus. De unde pot să ştiu că mă vei modela pe mine şi nu pe altcineva?

— Să facem mai întâi o probă – zise bătrânul.

După care îl cântări, îl măsură aşa cum face un croitor, dar mai exact, căci lua măsura fiecăruia dintre atomii lui, în sfârşit, programă Cutia şi spuse:

— Priveşte!

Se uită regele prin găurică şi vede cum el însuşi, stând lângă foc, citeşte o carte despre prinţesa Nemulsida, cum aleargă s-o caute, cum întreabă în stânga şi-n dreapta, până ce nimereşte în pustia aurită, la o colibă, iar în ea vede un bătrân care-l întâmpină cu cuvintele:

— O cauţi pe Nemulsida, nefericitule! Şi aşa mai departe.

— Te-am convins, cred – zise bătrânul întrerupând curentul – acum am să te programez în Evul Mediu, lângă minunata Nemulsida, ca să visezi împreună cu ea visul veşnic al modelării neliniare, cifrice…

— Bine, bine – răspunse regele – dar ăsta-i numai portretul meu şi nu eu, fiindcă cu însumi sunt aici, nu în Cutie!

— Îndată n-ai să mai fii aici – răspunse bătrânul,

binevoitor – fiindcă o să am eu grijă şi de asta…

Rostind aceste cuvinte, scoase de sub pat un ciocan greu, dar uşor de mânuit.

— Când o vei strânge la piept pe iubita ta – îl lămuri bătrânul – am să fac în aşa fel ca să nu fii de două ori, o dată aici şi o dată acolo, în Cutie – într-un mod vechi şi simplu, aşa că binevoieşte şi apleacă-te, stăpâne…

— Mai întâi trebuie să-mi arăţi încă o dată pe Nemulsida – zise regele – fiindcă vreau să verific perfecţiunea metodei tale…

Bătrânul îi arătă pe Nemulsida prin gemuleţul Cutiei Negre, regele privi, privi întruna, şi la urmă zise:

— Descrierea din cartea cea veche este prea exagerată. Nimic deosebit, ce-i drept, dar nici aşa de nemaipomenit cum arată cronicile. La revedere, bătrâne…

Şi făcu calea-ntoarsă.

— Cum aşa? Încotro, nebunule? – strigă bătrânul, strângând ciocanul în mână, căci regele se-ndrepta spre uşă.

— Oriunde, numai nu în Cutie – răspunse Prohabicus şi ieşi; în aceeaşi clipă visul îi plesni sub tălpi ca un balon de săpun şi se pomeni înaintea lui Hâtrian, care era dezamăgit la culme, căci puţin mai lipsea ca regele să fie închis în Cutia Neagră, de unde niciodată Arhi înţeleptul nu i-ar mai fi dat drumul…

— Dragă cibernerule, cam prea multe încurcături în visurile astea ale tale cu femei – zise regele. Sau îmi prezinţi unul în care pot gusta plăcerile fără tot felul de aventuri, sau cară-mi-te din palat, cu dulapurile tale cu tot!

— Stăpâne! – îi răspunse Hâtrian. Am aici pentru tine un vis ca-n basme, nemaipomenit, încearcă-l numai şi ai să te convingi uşor şi singur!

— Ia să vedem, care-i ăla de-l lauzi atâta? – întrebă regele.

— Acesta stăpâne – zise Arhi înţeleptul arătând spre tăbliţa de sidef cu inscripţia „Mona Liza, sau labirintul dulcelui infinit”.

Şi singur apucă contactul, care-i atârna regelui de

lănţişor ca, fără să mai aştepte, să-l bage cât mai repede în priză, pentru că lucrurile mergeau destul de rău: Prohabicus evitase închiderea pentru totdeauna în Cutia Neagră fără îndoială datorită prostiei lui, care l-a împiedicat să se îndrăgostească aşa cum se cuvine de fermecătoarea Nemulsida.

— Aşteaptă – zise regele – vreau eu singur!

Şi băgă contactul în priză. Intră în vis şi vede că e în continuare el însuşi, Prohabicus, că lângă el, în anticamera palatului, stă Hâtrian cibernerul, care-i spune că cel mai delicios dintre vise este cel numit „Mona Liza”, căci în el se află infinitatea genului feminin; îl ascultă deci, făcu contactul şi se uită în jur după acea Mona Liza, căci îi lăsa gura apă după dulcile ei mângâieri, dar în visul următor iar se văzu în anticameră, lângă Arhi înţeleptul Coroanei, se grăbi atunci să se contacteze cu Dulapul, intră astfel în visul următor şi văzu acelaşi lucru, anticamera, apoi dulapurile, cibernerul şi pe el însuşi. – Visez oare? – strigă el şi făcu contactul; iar anticamera, cu dulapuri şi cu Hâtrian; încă o dată, tot mai repede. – Unde-i Mona Liza, şarlatanule? – urlă el, şi vru să scoată contactul ca să se trezească, dar degeaba! Rămâne mai departe în anticamera cu dulapuri. Începu să bată din picior şi apoi să treacă de la un vis la altul, de la un dulap la altul, de la un Hâtrian la alt Hâtrian, pe urmă nici asta nu mai vru, nimic, numai să se-ntoarcă la realitate, la tronul iubit, la intrigile şi abuzurile de la palat, smulgea prizele, le băga la nimereală, pe urmă iar le scotea. – O, Doamne! – strigă el. – Ajutor, regele în primejdie! – Mona Liza! Hei! Alo! – şi sărea în sus de frică şi se băga prin colţuri, căutând câte o gaură, care să-l ducă spre trezire – dar totul era în zadar. Nu ştia de ce se întâmplă toate astea, căci nu era peste măsură de isteţ, dar de data asta nici prostia, nici panica, nici slăbiciunea lui nemernică nu-l mai puteau salva. În prea multe visuri se încurcase, prea multe visuri îl înconjurau cu coconi ermetici; cu toate că scăpa de unul sau altul, luptându-se din răsputeri, nu-i folosea totuşi la nimic, deoarece cădea în adâncul visului vecin, iar când smulgea contactele din

dulapuri, şi unele şi altele erau visate, iar când îl pocnea pe Hâtrian, aflat lângă el, acesta nu era decât o iluzie, ca un vis. Prohabicus începu să împingă şi să sară în toate părţile, dar peste tot numai vis şi iar vis, căci canaturile, podelele de marmură, draperiile cusute cu aur, fireturile şi panaşele, el însuşi în sfârşit – toate erau o iluzie, o aparenţă, o închipuire goală; se cufundă în această colcăială de visuri, pieri în labirintul lor, deşi mai împungea şi lovea cu picioarele, dar ce folos, când până şi împunsăturile erau iluzorii, şi loviturile, de asemenea! Ii sparse capul lui Hâtrian, dar a fost tot degeaba, căci acesta nu urla aievea, nu scotea strigăte cu adevărat, iar când, zăpăcit şi ameţit, reuşi la un moment dat să se întoarcă la realitate, fără s-o poată deosebi de vis, făcu din nou contactul şi iar se rostogoli înapoi în vis; aşa trebuia să se întâmple şi degeaba cerşea, implora să se trezească, căci nu ştia că „Mona Liza” este o abreviere diabolică de la cuvântul „monarcholiză”, adică „desfrânare regală”, căci fusese cea mai teribilă capcană, pregătită de trădătorul de Hâtrian…

Aceasta a fost povestea didactico-tulburătoare pe care Trurl i-a istorisit-o regelui Sugrumunc; auzind-o, l-a apucat o teribilă durere de cap şi de aceea l-a expediat îndată pe constructor, după ce l-a decorat mai întâi cu ordinul Sfânta Ciberna, cu semnul crinului cu ambreiaj, încrustat pe fond de nestemată informaţie verde.

Zicând acestea, a doua maşină de povestit scrâşni sonor cu pinioanele ei de aur, râse ciudat din cauza uşoarei supra-încălziri a unora dintre distroni, îşi micşoră tensiunea anodică, începu apoi să fileze, se stinse şi o porni spre lectică în aplauzele generale care răsplăteau elocvenţa şi talentele sale.

Regele Genialon îi întinse lui Trurl o cupă plină de ioni, sculptată splendid în valuri de probabilitate, care săltau cu fotoni contraparaleli, acesta la rându-i o umplu şi făcu un semn, după care a treia maşină se apropie de mijlocul peşterii şi, făcând o plecăciune, începu cu glas electronic,

curgător şi modulat:

Să vedeţi cum Marele Constructor Trurl a provocat cu ajutorul unei oale vechi o fluctuaţie locală şi ce-a ieşit din asta.

În Constelaţia Calandria exista o Galaxie Spiralată, iar în Galaxia aceasta un Nor Negru, iar în acest Nor erau cinci constelaţii sextuple, iar în a cincea constelaţie era un soare de culoarea crinului, foarte bătrân şi aproape orb, iar în jurul acestui soare se roteau şapte planete, iar a treia planetă avea două lune, şi pe toţi aceşti sori, stele, planete şi lune se petreceau, conform cu graficul statistic, fel de fel de întâmplări felurite, iar pe luna a doua a planetei a treia a soarelui de culoarea crinului din constelaţia a cincea a Norului Negru al Galaxiei Spiralate din Constelaţia Calandria se găsea un câmp de gunoaie, aşa cum se poate găsi pe oricare altă planetă sau lună, cu totul obişnuit, deci plin de gunoi şi alte rămăşiţe, câmp care luase naştere ca urmare a faptului că aberricizii glauberici se bătură la modul hidrogenic şi nuclear cu albumenşii liliachiei, şi din această cauză podurile lor, drumurile, casele, palatele, ca şi ei înşişi s-au preschimbat în funingine şi şomoioage de tinichea, care erau purtate de un soi de meteoriţi în locul de care povestim. Veacuri de-a rândul, pe acest câmp de gunoaie nu se produsese nimic în afară de gunoaie, iar când s-a întâmplat odată un cutremur de pământ, atunci acea jumătate din gunoaie, care se găsea dedesubt, a ieşit deasupra, iar a doua jumătate, cea de deasupra, a căzut dedesubt, fapt care, prin sine însuşi, n-avea mare însemnătate, căci pregătea fenomenul provocat de faptul că Vestitul Constructor Trurl, zburând prin acele locuri, a fost orbit de o cometă cu coadă luminoasă. Şi el s-a ferit din calea ei, aruncând pe fereastra navei ceea ce tocmai îi cădea în mâini, şi acestea erau ba un şah de voiaj, gol pe dinăuntru, pe care-l umpluse cândva cu rachiu, ba nişte butoaie de pulbere, fără pulbere, căci aceasta nu putuse fi inventată de varlaii de pe steaua Chloreley, şi tot felul de

vase vechi, iar printre acestea o oală de lut, plesnită. Oala aceea, căpătând viteză conform legilor gravitaţiei, accelerată fiind de coada cometei, căzu pe o pantă a câmpului de gunoaie, de aici mai jos până-ntr-o baltă, alunecă în noroi, coborî şi mai jos până la ultimele gunoaie şi se împiedică de o tinichea ruginită, care, din cauza asta, se înfăşură în jurul unei sârmuliţe de cupru şi printre marginile tinichelei se strecurară frânturi de mică, şi aşa luă naştere un condensator, iar sârma care înconjura oala puse bazele unui solenoid, în timp ce piatra, mişcată de oală, împinse la rândul ei o bucată de fier ruginit cu totul, care nu era altceva decât un magnet vechi, şi din cauza acestei mişcări a luat naştere curentul, care a mutat alte şaisprezece tinichele şi sârme din gunoaie, şi s-au răspândit acolo sulfurile şi clorurile şi atomii lor s-au agăţat de alţi atomi, iar moleculele amestecate au început să se aşeze călare pe alte molecule, până când din toate astea, în plin centrul câmpului de gunoaie, apăru un Circuit Logic, şi alte cinci, şi în plus alte optsprezece acolo unde oala a plesnit, în sfârşit, în bucăţi, iar seara apăru pe marginea câmpului de gunoaie, nu departe de balta de-acum uscată, Mă-am-pe-mine-Fiul-lui-însuşi, creat în acest mod întâmplător, care n-avea nici mamă, nici tată, căci el era propriul său fiu, tatăl său fusese întâmplarea, iar mama Entropia. Şi reuşi să iasă Mă-am-pe-mine din câmpul de gunoaie, fără măcar să-şi dea seama de faptul că avea numai o singură şansă de a se naşte dintr-o sută de supergigacentilioni la puterea a hexaptilioana şi plecă, ajungând la următoarea baltă, care nu reuşise încă să sece, aşa că putu să se uite în ea, când îngenunche la malul ei. Şi văzu în oglinda apei capul său cu totul accidental, cu urechile ca nişte chifle strivite, cu urechea stângă oblică, iar dreapta plesnită, capul său întâmplător, care se umflase din tinichele, tinicheloaie şi tinicheluţe, parţial luminat, ieşind târâş din câmpul de gunoaie, iar la mijloc mai suplu, în formă de talie, pentru că tocmai în acel loc se răsturnase chiar la margine din cauza unei pietre care zăcea acolo; îşi zări de asemenea mâinile făcute din gunoaie şi picioarele făcute din resturi, şi

numărându-le, văzu că, datorită unei coincidenţe, are câte două, şi-şi văzu ochii, care, tot dintr-o pură întâmplare, erau tot doi şi tare se mai minună de sine Mă-am-pe-mine-Fiul-lui-însuşi şi scoase un oftat de admiraţie văzând cât de zveltă îi era făptura, cât de perechi îi erau membrele, cât de rotund îi era capul şi strigă cu glas tare:

— Cu adevărat! Sunt fermecător, ba chiar perfect, ceea ce implică în modul cel mai evident Perfecţiunea Oricărei Fiinţe!! O, ce bun trebuie să fie cel ce m-a creat!

Şi începu să păşească şchiopătând, zdruncinând şuruburile slab fixate (căci nimeni nu le înşurubase temeinic, aşa cum se cuvine) şi fredonând imnuri în cinstea Armoniei Prestabilite, iar după vreo şapte paşi se poticni, căci nu vedea prea bine, şi se prăvăli cu capul în jos, înapoi în câmpul de gunoaie, şi nu se întâmplă cu el nimic în afară de faptul că începu să ruginească, să se descompună şi să se altereze de-a binelea timp de trei sute paisprezece mii de ani, pentru că a căzut în cap şi i s-au produs nişte scurtcircuite, făcându-l să piară de pe această lume. Şi după aceasta s-a întâmplat că un negustor, transportând cu vasul său vechi anemone pentru piciorongarii de pe planeta Năduza, s-a certat, în apropierea soarelui de culoarea crinului, cu adjunctul – său şi a aruncat în el cu pantofii, iar un pantof a spart geamul şi a zburat în vid; rotirea acelui pantof a fost însă deranjată de unele perturbări provocate de faptul că o cometă, care cândva îl orbise pe Trurl, s-a nimerit din nou în acelaşi loc, şi pantoful, rotindu-se încet, a căzut pe lună, fiind numai uşor pârlit de frecarea atmosferică, a ricoşat de pe o pantă şi l-a lovit pe Mă-am-pe-mine-Fiul-său-însuşi cu atâta impetuozitate şi dintr-un asemenea unghi întâmplător, încât datorită forţelor centrifuge, presiunilor şi momentului general de rotire, fu din nou pusă în funcţiune scăfârlia din deşeuri a acelei fiinţe accidentale. Şi asta s-a întâmplat pentru că, lovit, Mă-am-pe-mine-Fiul-Său-însuşi a căzut într-o baltă din apropiere şi a împrăştiat în ea cloruri şi ioduri şi totul i s-a învârtit în cap de atâta electrolit, şi a luat naştere acolo un curent, care umbla de colo-colo şi ca urmare a acestei rătăciri şi rotiri

Mă-am-pe-mine s-a oprit în noroi, spunându-şi: Mi se pare că exist!

Dar nimic mai mult nu fu în stare să cugete timp de alte şaisprezece veacuri, numai ploaia îl stropea şi grindina îl lovea, şi-i crescuse entropia, dar după o mie cinci sute douăzeci de ani o păsărică, zburând deasupra câmpului de gunoaie, speriată de un vultur care o urmărea, adăstă o clipă ca să-şi poată lua mai mare avânt şi aşa se făcu de-l lovi pe Mă-am-pe-mine drept în frunte, şi urmă trezirea şi întărirea acestuia. Mă-am-pe-mine strănută, apoi îşi zise:

— Cu adevărat, exist! Exist fără pic de îndoială. Dar se pune întrebarea, cine e de fapt cel care spune: „exist”? Adică: cine sunt eu? Cum să găseşti răspuns la asta? Ba mai mult! Dacă în afară de mine ar mai fi încă ceva, orice, cu care aş putea să mă pun alături, să mă compar – asta ar mai merge, dar chestia e că nu există nimic, fiindcă e clar că nu se vede absolut nimic! Exist deci numai eu, care alcătuiesc atotposibilitatea goală-goluţă, fiindcă pot să cuget la orice doresc, dar ce sunt eu de fapt – un loc gol pentru gândire sau ce altceva?

În realitate nu mai poseda niciun fel de simţuri, căci acestea, de-a lungul veacurilor care trecuseră, se stricaseră şi se descompuseseră, sub stăpânirea neînduplecatei şi nemiloasei Entropia, iubitoarea, de Haos. Nu văzu deci Mă-am-pe-mine nici pe mama-baltă, nici pe tatăl-noroi, nici lumea întreagă, nu-şi amintea nimic din ceea ce se întâmplase şi în genere nu mai putea nimic, decât să gândească. Numai asta mai putea, aşa că începu să se ocupe de-a binelea cu cugetarea.

— Ar trebui – îşi zise – ar trebui să umplu acest vid care sunt eu însumi şi astfel să spulber nesuferita lui monotonie. Aşa că, să născocim ceva; când vom născoci, aşa va rămâne, căci nu există nimic altceva în afara gândurilor noastre. După cum se vede, devenise oarecum plin de sine, căci gândea despre el însuşi la numărul plural.

— Ar fi oare posibil – îşi spuse apoi – să mai existe ceva în afară de mine? Să zicem pentru o clipă – deşi aceasta sună improbabil, ba chiar nebunesc – să zicem că da. Să

botezăm acest altceva Gozmoz. Deci, există Gozmozul, şi eu sunt o părticică a lui!

Aici se opri, cântări lucrurile şi ipoteza aceasta i se păru cu totul lipsită de temei. Îi lipseau orice raţiune, orice fundament, argumentele, premisele, o recunoscu deci drept o curată pretenţie nejustificată, o uzurpare peste măsură, se ruşină foarte şi-şi spuse:

— Despre ceea ce este în afara mea, dacă acolo este într-adevăr ceva, nu ştiu nimic. Despre ceea ce este înăuntrul meu voi şti îndată ce voi cugeta asupra acestui lucru, căci cine altul dacă nu eu, la naiba, poate să cunoască mai bine gândurile mele?! Şi-şi imagină pentru a doua oară Gozmozul, dar de data asta îl situă în propriul său interior spiritual; faptul i se părea mult mai plin de modestie, mai cuminte şi mai apropiat de firea lucrurilor spre care tindea. Şi începu să umple acest Gozmoz al lui cu tot felul de felurimi închipuite. Mai întâi, cum n-avea încă dexteritate, îi născoci pe nişte liţi, care se ocupau cu vârşărănia a o mulţime de fleacuri, precum şi pe ştileniţi, cărora le plăceau şoaşele. Şi îndată se bătură nişte liţii cu ştileniţii din cauza unei şoaşe, că Mă-am-pe-mine-Gunoi căpătă o straşnică durere de cap şi cu nimic alta nu se alese din această facere a lumii, în afară de migrenă.

Trecu atunci la alte încercări de creaţie, într-un mod mai prudent şi inventă elementele de bază, cum sunt gazul nobil, sau elementul perfect numit Calţonium, şi elementul spiritual numit Cugetalium, şi înmulţi existenţele, greşind din când în când, dar după câteva veacuri căpătă o oarecare experienţă şi execută destul de solid în gând propriul său Gozmoz, în care-şi duceau viaţa numeroase triburi, fiinţe, existenţe şi fenomene, şi era acolo tare plăcut, pentru că legile acelui Gozmoz le făcuse cât se poate de liberale, căci nu-i plăcea ideea legităţilor aspre, a acelui regulament de cazarmă pe care-l foloseşte Maica Natura (pe care, de altfel, n-o cunoştea şi despre care nimic nu ştia).

Şi lumea aceasta a Fiului-Său-Însuşi era plină de minunăţii capricioase şi o dată se întâmpla într-un fel, şi

altă dată altfel, cu totul altfel, aşa, fără nicio pricină. Iar dacă cineva urma să piară în această lume, întotdeauna se putea evita acest lucru, căci Mă-am-pe-mine hotărâse să nu se ajungă la înfruntări irevocabile. Şi bine au mai dus-o în gândul lui, veacuri de-a rândul, şi gondralii, şi caleuşii care descoperiseră calţoniul, şi clofundrii, şi benignă, şi primiştii. În vremea asta îi căzură lui Mă-am-pe-mine mâinile făcute din gunoaie şi picioarele făcute din resturi, iar apa bălţii din jurul taliei sale, cândva zvelte, se coloră în ruginiu, şi încet-încet se cufundă cu corpul în mâlul noroios. Şi tocmai întinsese, cu o duioasă atenţie, noi constelaţii în veşnica întunecime a conştiinţei sale, care-i era Gozmozul, şi, cum se pricepea, se îngrijea dezinteresat ca să-şi amintească perfect de tot ceea *ce* crease numai cu gândirea; şi deşi din cauza asta îl durea capul, nu contenea, căci se simţea necesar Gozmozului său şi serios îndatorat faţă la el. Dar între timp, fără ştirea lui, rugina îi rosese tabla de deasupra, iar fundul oalei lui Trurl, pe care cu mii de ani în urmă o făcuse să existe, legănându-se pe valurile bălţii, se apropia de el încet, şi abia mai putu să se ţină deasupra apei cu capu-i nefericit. Şi în clipa când Mă-am-pe-mine tocmai o meşterea pe blânda Baucis, cea transparentă şi pe credinciosul ei Ondragor şi, pe când amândoi călătoreau printre serii întunecaţi ai imaginaţiei sale, în tăcerea generală a tuturor noroadelor gozmozice, inclusiv a nişte liţilor, şi se chemau încetişor unul pe altul – plesni ţeasta prearuginită sub uşoara atingere a oalei, împinse de vânt, apa cenuşie pătrunse în hăţişul spirelor de aramă, stingând electricitatea circuitelor logice şi se prăvăli Gozmozul lui Mă-am-pe-mine în preaperfectul neant. Iar cei care i-au făcut, începutul, o dată cu grămada de lumi, n-au aflat niciodată despre asta.

Sfârşind, maşina neagră făcu o plecăciune, iar regele Genialon rămase pe gânduri, meditând atât de adânc şi de trist, încât cei de faţă începură să privească chiorâş la Trurl, pentru că întunecase mintea regelui cu asemenea

povestire. Dar regele zâmbi de îndată şi întrebă:

— Mai ai vreo poveste ca asta pusă deoparte, maşină dragă?

— Stăpâne – răspunse maşina, înclinându-se până la pământ – am să-ţi spun istoria ciudat de abisală a lui Clonan Teoritius Clapostol, intelectric şi gândant mamonistic.

Odată, excelentul constructor Clapauțius, trăgându-şi sufletul după uriaşele-i munci (căci tocmai îi meşterise regelui Gropofil Maşina-Care-Nu-Există – dar asta e cu totul altă poveste), nimeri pe planeta mamonizilor şi începu să umble de colo-colo, căutând singurătatea, până ce zări, la marginea unui codru, o colibă năpădită cu totul de ciberner sălbatic, şi din care ieşea fumul. Ar fi fost bucuros s-o ocolească, dar văzuse în faţa ei nişte butoaie de cerneală goale, şi surprins de acea privelişte, băgă capul înăuntru. În spatele unei mese făcute dintr-o stâncă mare, pe o piatră mai mică ce-i servea de scaun, se afla un bătrân, atât de pârlit, ruginit şi plin de tot felul de sârme, încât te minunai privindu-l. Fruntea o avea în multe locuri turtită, ochii i se roteau scârţâind teribil în rame, la fel şi mădularele îi scârţâiau neunse, şi numai sârmelor şi sforicelelor îşi datora fărâma de existenţă pe care şi-o ducea într-o straşnică lipsă de curent, după cum dovedeau clar bucăţile de chihlimbar aruncate ici-colo; numai prin frecarea lor, nefericitul dobândea o picătură de curent dătător de viaţă! La vederea acestei mizerii, sufletul milostiv al lui Clapauțius se înmuie şi, discret, vru să bage mâna în pungă, când bătrânul, zărindu-l abia acum cu ochii lui tulburi, se răsti cu glas piţigăiat:

— Venit-ai, în sfârşit!?

— Păi, am venit… bâigui Clapauțius, mirat că era aşteptat acolo unde n-avusese deloc intenţia să fie.

— Acuma? Ei, atunci să pieri, să cazi în străfunduri, frânge-ţi-ai mâinile, gâtul şi picioarele – ţipă bătrânul cât îl ţinea gura şi începu să arunce în Clapauțius, care

încremenise, cu ce se nimerea, cu tot felul de gunoaie. Când, în sfârşit, obosit, încetă cu bombardatul, Clapauțius îl întrebă cu blândeţe cărui fapt datorează o asemenea primire. Un timp, bătrânul mai bombăni: Pocni-te-ar scurtcircuitul! De-ai înţepeni pe veci, corosivule! Dar după aceea, potolindu-se, se îmbună într-atâta încât, gâfâind, cu degetul ridicat, blestemând din când în când, dar aruncând scântei atât de des, că începu să miroasă a ozon, îi povesti cu aceste cuvinte istoria sa:

— Să ştii, străine, că eu sunt primul gândant dintre gândanţi, pasionat de ontologie, iar numele meu – care cândva va întuneca strălucirea stelelor – este Clonan Teoretius Clapostol. M-am născut din părinţi sărmani, din fragedă copilărie am simţit atracţie către cugetarea care pătrunde tainele existenţei. Având şaisprezece ani, am scris prima mea operă intitulată *Deotronul.* În ea am expus teoria generală a zeităţilor aposteriorice, care zeităţi trebuie să fie dăruite Cosmosului de către civilizaţii, pentru că, după cum se ştie, materia este cea dintâi, iar la începutul începuturilor nimeni nu gândeşte. Atunci, în zorii istoriei, trebuie să fi domnit o completă lipsă de cugetare şi, bineînţeles, ia uită-te numai la Cosmosul ăsta, cum arată!! Aici bătrânul se înecă de mânie, bătu din picior, apoi, obosind, continuă: Am explicat deci necesitatea de a alcătui zei din spate, câtă vreme în faţă nu erau; şi orice civilizaţie care se ocupă cu intelectrica nu năzuieşte spre nimic altceva decât spre construirea Plenipotenţialei Ultimative, adică rectificatorul răului sau îndreptătorul căilor Inteligenţei. În această operă am cuprins de îndată planul primului Deotron, precum şi caracteristica abilităţii lui, măsurată în deoni. Această unitate a plenipotenţei desemnează echivalentul efectuării de minuni pe o rază de un miliard de parseci. Când a apărut acea carte, tipărită de mine însumi, am alergat cât ai clipi în stradă, sigur fiind că poporul mă va purta îndată pe umerii săi, mă va încununa cu flori şi mă va acoperi cu aur, dar nici măcar vreun prăpădit de cibernardin nu m-a lăudat. Mai mult mirat decât dezamăgit din cauza asta, m-am aşezat la masă şi am scris

cartea *Ciocan pentru Inteligenţă,* în două volume, în care am arătat că fiecare civilizaţie are înaintea ei două căi, şi anume, sau să se chinuie pe sine însăşi, sau să se răsfeţe de-a binelea. Şi una şi alta o face, devorând câte puţin Cosmosul şi prelucrând rămăşiţele de stele, transformându-le în scaune de closet, rotiţe, pinioane, ţigarete şi perniţe mici, şi asta vine de acolo, că, neputând înţelege Cosmosul, doreşte acel Neînţeles să-l preschimbe oarecum în Înţeles şi nu încetează până ce nu transformă nebuloasele în cloace, iar planetele în dormitoare şi bombe, având în vedere totodată Suprema Idee a Ordinii, căci numai Cosmosul asfaltat, canalizat şi catalogat i se pare suficient de decent. În al doilea volum, cu titlul*Advocatus Materiae,* am arătat că Inteligenţa, ca urmare a avidităţii sale, se simte în largul ei numai atunci când reuşeşte să supună vreun gheizer cosmic sau să înhame la el vreun roi de atomi, care să fabrice o alifie contra pistruilor. După care se aruncă spre fenomenul următor, pentru ca, în calitate de *tropheum,* să-l lege la şirul de prăzi scientifice. Dar şi acele două tomuri excepţionale au fost primite cu tăcere; mi-am spus atunci că cea mai mare virtute este răbdarea şi stăpânirea de sine. Apoi, după apărarea Cosmosului în faţa Inteligenţei, pe care am întors-o pe toate părţile, precum şi a Inteligenţei în faţa Cosmosului, a cărui nevinovăţie se întemeiază pe faptul că Materia, din nechibzuinţă, îşi îngăduie tot felul de porcării, am scris, cuprins de o bruscă inspiraţie, cartea *Croitorul Existenţei,* în care am dovedit cât se poate de logic că certurile filosofilor sunt un lucru fără sens, căci fiecare se cuvine să aibă propria lui filosofie, croită asemenea hainei pe care o poartă. Fiindcă şi această operă a fost întâmpinată cu o linişte de mormânt, am scris imediat alta, în care am înregistrat toate ipotezele posibile, referitoare la Cosmos; prima ipoteză este aceea că, de fapt, Cosmosul nu există; a doua, că el este rezultatul greşelilor unui oarecare Creatoric, care s-a străduit să creeze lumea, neavând habar cum se face aşa ceva; a treia, că lumea este rezultatul nebuniei unui Supercreier, care s-a mâniat pe sine însuşi în mod nelimitat; a patra, că este o idee în

mod absurd materializată; a cincea, că este o materie care gândeşte ca un cretin – şi, sigur de sine, aşteptam să se stârnească dispute înverşunate, ecouri, să fiu umilit, admirat, consacrat, în sfârşit, mă aşteptam la atacuri şi blesteme; dar nimic din toate acestea nu s-a întâmplat. Atunci uimirea mea nu mai cunoscu margini. Mi-am zis că, probabil, i-am studiat prea puţin pe ceilalţi gândanţi şi îndată, procurându-mi operele lor, i-am cercetat pe rând pe cei mai de seamă, pe Frenezius Perloi, pe Bulfon Strâmţilă, creatorul şcolii strâmţiştilor, pe Turbuleon Gratifalc, pe Sferitius Logar, şi pe însuşi Lemuel Cel Chel.

Dar în opera lor n-am găsit nimic demn de atenţie. În vremea asta, cărţile mele se răspândeau treptat, am înţeles deci că cineva le citeşte şi că dacă le citeşte, vor apărea şi rezultatele. În fapt nu mă îndoiam că voi fi chemat de Tiranus, care-mi va cere să mă ocup de el ca temă principală şi să-i închin un panegiric. Mi-am pus deci în cap exact ce-i voi spune, şi anume, că pentru mine Adevărul e totul şi pentru el sunt gata să-mi dau şi viaţa; Tiranus, îmbătându-se de landele pe care mintea mea minunată a reuşit să i le aducă, va încerca să mă câştige cu tot felul de promisiuni mieroase, să-mi arunce la picioare pungile de arginţi, dar văzând neînduplecarea mea, va spune, plecându-se la şoaptele sofiştilor, că, întrucât eu mă ocup de Cosmos, s-ar cuveni să mă ocup şi de persoana lui, căci şi el este un fragment al Cosmosului. Eu, auzind acestea, o să-l iau peste picior, aşa că el mă va da pe mâna călăului; încă dinainte mi-am călit corpul cum se cuvine, ca să pot rezista la cele mai groaznice chinuri. Dar au trecut zile şi luni, şi Tiranus nu reacţionă în niciun fel, aşa că mă pregătisem degeaba să înfrunt torturile. Numai un zgârie-pană, pe nume Strangulofil, a scris într-o fiţuică de seară că un farsor, numit Clonanel, se ocupă cu băsnuirea a tot felul de basme şi băsneli în cartea cu titlul *Deutron sau Ultimul Pleniputuros.* Mă uitai înfrigurat la opera mea – şi, într-adevăr, datorită unei greşeli de tipar, în titlu, în loc de „e” a apărut „u”, deci în loc de „pleniputeros” s-a strecurat „pleniputuros”... Am vrut în prima clipă să-l omor, dar

raţiunea a învins. „Va veni şi vremea mea! – mi-am zis. Nu se poate ca cineva să împrăştie zi şi noapte adevăruri în toate părţile, precum boabele de mazăre, până ce din ele izbucneşte strălucirea Cunoaşterii Ultimative – şi să nu se aleagă cu nimic!

Va veni şi ecoul, veni-va şi gloria, şi tronul de fildeş, şi titlul de Prim Gândist, dragostea noroadelor, alinarea în liniştea grădinii, propria şcoală, discipolii iubitori şi mulţimea venerându-mă! Căci tocmai asemenea visuri are fiecare gândant, străine! Desigur, se spune că singura lor hrană este Cunoaşterea, iar Adevărul – singura lor băutură, că nu doresc nici bunuri pământeşti, nici îmbrăţişările electritelor, nici strălucirea aurului, nici stele pe piept, nici glorie şi laudă. Toate astea sunt basme prea cinstit oaspete de peste mări, numai basme! Toţi doresc acelaşi lucru, dar diferenţa dintre ei şi mine este aceea că eu, în măreţia spiritului meu, îmi recunosc deschis şi fără să mă ruşinez, această slăbiciune. Dar anii treceau şi nimeni nu mă numea altfel decât Clonanel sau Cloricel-bufonul. Când am împlinit patruzeci de ani de la naştere m-am mirat că aştept atâta vreme reacţia maselor fără vreun rezultat. M-am apucat atunci să scriu o carte despre esefdiţi, care sunt poporul cel mai înaintat din întreg Cosmosul. Cum, n-ai auzit de ei? Nici eu, căci nu i-am văzut şi nici nu-i voi vedea vreodată; dar existenţa lor am dovedit-o în mod pur deductiv, logic, necesar şi teoretic. Câtă vreme – aşa am dedus – în Cosmos sunt civilizaţii dezvoltate în mod diferit, cele mai numeroase trebuie să fie cele mediocre, de mijloc, altele sau sunt destul de întârziate în dezvoltare, sau au luat-o mult înainte. Deci când ai un asemenea grafic statistic, atunci, ca într-o colectivitate în care cei mai numeroşi indivizi sunt cei de statură mijlocie şi numai unul singur trebuie să fie cel mai înalt, aşa şi în Cosmos trebuie să existe o civilizaţie care a atins Suprema Fază a Dezvoltării. Locuitorii ei, esefdiţii, ştiu de-acum totul, ceea ce noi nici nu îndrăznim să visăm. Am demonstrat acest lucru în cele patru volume ale cărţii mele, ruinându-mă cu cheltuielile pentru hârtie cretată şi portretul autorului, dar şi această

tetralogie a împărtăşit soarta predecesoarelor sale. Am recitit-o acum un an, din scoarţă-n scoarţă, vărsând lacrimi de atâta supremă voluptate, atât de genial este scrisă, atât este de pătrunsă de absolut, că pur şi simplu nu-ţi vine să crezi. Ei, şi aşa am ajuns la cincizeci de ani! Se întâmplă – mi-am zis – o să cumpăr operele şi scrierile altor gândanţi, ce se scaldă-n plăceri şi bogăţii, ca să văd ce-o fi prin ele. Erau cărţi despre diferenţa dintre faţă şi dos, despre minunata alcătuire a tronului regal, despre dulcile lui rezemători şi despre justele lui picioare, tratate despre poleirea farmecelor fizice, descrieri amănunţite a tot felul de lucruri, în care nimeni nu se lăuda pe sine, ci aşa se aranjaseră toate, că Stafilocus îl admira pe Streptocus, iar Streptocus pe Stafilocus şi amândoi erau acoperiţi de omagii de către logariţi. Se întreceau în laude reciproce cei trei fraţi Smulgeni – Smulgus îi ridica în slăvi pe Smulgoniu, Smulgoniu pe Smulgander, iar acesta, la rândul lui, iar pe Smulgus. Atunci când le-am studiat operele, m-a cuprins o furie nemaipomenită, m-am aruncat asupră-le, strivindu-le, sfâşiindu-le, mestecându-le chiar... până ce suspinele mele au încetat, lacrimile mi s-au uscat şi m-am aşezat iar la lucru, scriind de data aceasta o operă despre *Evoluţia Inteligenţei ca Fenomen cu Dublu Tact.* Căci aşa cum am dovedit, o legătură circulară leagă pe feţele-palide cu roboţii. Mai întâi, ca urmare a frământării mâlului argilos la malul mării, se nasc fiinţe cleioase, alburii, care de-aici îşi trag numele de albumenşi. După mai multe veacuri, acestea ajung să-şi poată insufla spiritul în metale şi fac din automaţi slugile lor plecate. După altă bună bucată de vreme, automaţii, eliberându-se de cleioşi, efectuează experienţe, încercând să vadă dacă nu s-ar putea uneori să insufle vâscozităţii conştiinţa şi când încearcă asta pe albumină, atunci reuşesc. Dar feţele-palide sintetice, după un milion de ani iar încep să se prindă de fier şi astfel totul se învârteşte pe rând, în vecii vecilor; după cum vezi, în acest mod am rezolvat disputa veşnică cu privire la ceea ce a fost întâi – robotul sau faţa-palidă? Am trimis această operă la Academie, erau şase tomuri legate în piele, şi

pentru tipărirea ei am irosit tot restul averii mele. Mai trebuie oare să-ţi spun că lumea cea crudă le-a trecut şi pe ele sub tăcere? Am atins şaizeci de ani, mă apropiam de şaptezeci şi speranţele în gloria veşnică mi se spulberaseră. Ce era de făcut? Am început să mă gândesc la veşnicie, la urmaşi, la generaţiile viitoare, care mă vor descoperi şi vor cădea cu feţele-n ţărână înaintea mea. Dar totodată începură să se încuibeze în mine oarecare îndoieli, la drept vorbind ce-mi va fi de folos, câtă vreme nu voi mai fi? Şi, conform cu învăţăturile mele, cuprinse în cele patruzeci şi patru de tomuri cu parergă şi paralipomenă, a trebuit să recunosc că n-aş fi avut absolut niciun folos. Totul fierbea în mine şi m-am aşezat ca să scriu *Testamentum pentru Posteritate,* în care aveam să-i dispreţuiesc pe cei ce vor veni după mine, să-i afurisesc cum se cuvine, să-i umilesc, să-i ruşinez, să-i insult cât s-o putea, cu mijloace exacte. Ce? Spui că asta nu era just, că trebuia să-mi îndrept mânia împotriva contemporanilor care mă cunoscuseră? Da' de unde!? Prea cinstite! Păi, când fiecare cuvânt al acestui *Testament* va arunca lumină asupra gloriei mele viitoare, contemporanii vor fi fost de mult în pământ, şi atunci asupra cui îmi voi arunca blestemele, asupra unor dispăruţi? Dacă aş proceda aşa cum spui, urmaşii mi-ar studia operele în preaplăcută linişte, oftând numai niţeluş de ochii lumii: Bietul de el! Cu ce eroism potolit a fost împărtăşită măreţia lui! Cât de drept s-a mâniat pe strămoşii noştri, oferindu-ne cu atâta delicată abnegaţie opera vieţii sale! – Aşa ar fi! Ce să fac deci? Să nu fie vinovaţi? Idioţilor, care m-au îngropat de viu, moartea să le fie scut în faţa fulgerului răzbunării? Numai gândindu-mă la asta, mi se urcă unsoarea la cap! Să-mi parcurgă operele în linişte, blestemându-şi părinţii – cum buna lor educaţie o pretinde – în locul meu? N-or să ajungă ei să facă asta!!! Las că-i pocnesc eu de departe, de dincolo de mormânt! Să ştie cei ce-mi vor unge numele cu miere şi chipului meu îi vor pune aureolă, că tocmai pentru asta le doresc să-şi frângă clapele până la ultima, să se îmbolnăvească de prea greu supravoltaj şi să li se coclească căpăţânile, dacă nu

sunt în stare decât să scormonească prin cimitirele trecutului! Poate printre ei o să crească vreun nou gândant, neobişnuit, dar ei, ocupaţi cu căutarea resturilor corespondenţei pe care am avut-o cu spălătoreasă mea, nici nu vor observa aceasta! O, atunci să ştie neapărat că blestemul meu pornit din inimă şi cel mai sincer dispreţ al meu e cu ei şi printre ei, că pentru mine ei nu sunt decât nişte linge-morminte, nişte gâdilă-hoituri, nişte şacalişti care se îndoapă numai cu cadavre, fiindcă niciunul din ei nu se poate adăpa la izvorul de apă vie al înţelepciunii! Şi, editându-mi toate operele, iar de nevoie aflându-se printre ele şi acest *Testamentum,* încărcat de ultimul blestem pe care-l îndrept împotrivă-le, să n-aibă parte aceşti necromanţi, aceşti cadavrofili, de satisfacţia că sunt din neamul unui înţelept vestit. Clonan Teoritius Clapostol, care şi-a răspândit învăţătura cu multe veacuri înainte! Ridicându-mi monumente, să-i lumineze gândul că le-am dorit tot ce poate fi mai rău în Cosmos, iar ura cuprinsă în blestemul meu, îndreptată spre viitor, e egală numai tu neputinţa ei. Şi mai doresc să ştie că mă lepăd de ei şi între mine şi ei nu există nimic altceva în afară de sincerul dispreţ pe care li-l nutresc!!!

Zadarnic încercă Clapauțius, cât ţinu acest discurs, să-l potolească pe bătrânul înfuriat. Rostind ultimele cuvinte, acesta se ridicase în picioare şi, ameninţând cu pumnul generaţiile viitoare, cu gura plină de teribile ocări, nu se ştie cum cunoscute în cursul unei vieţi pline de laudă, învineţit de furie, întărâtat, bătea din picior, urla, arunca scântei, ca până la urmă, de atâta supratensiune colerică, să se prăvălească mort la pământ! Clapauțius, profund mâhnit de această neplăcută întorsătură a evenimentelor, se aşeză alături pe o stâncă, luă în mână „Testamentul” şi începu să-l citească, dar, de atâtea epitete dedicate viitorului, de la a doua pagină i se şi împăienjeniră ochii, iar la capătul celei de-a treia trebui să-şi şteargă fruntea îmbrobonată de sudoare, căci virtuosul răposat Clonan Teoritius dădea dovezi de oratorie atât de slută cum nu s-a mai văzut deloc pe plan cosmic. Trei zile în şir citi

Clapauțius, cu ochii cât cepele, acel *documentum,* până ce rămase pe gânduri: să-l dezvăluie întregii lumi sau să-l distrugă? Şi aşa stă până azi, neputând să rezolve problema…

— În toate astea – zise regele Genialon, când maşina, terminându-şi povestea, se depărtă – văd cât se poate de clar un fel de aluzii la chestiunea plăţii care ţi se cuvine, stimate constructor; e şi timpul, căci după d noapte stropită cu prea frumoase basme, zorile unei zile noi pătrund până la noi, în peşteră. Aşa că, spune-mi, dragul meu, cum şi cu ce vrei să te răsplătesc?

— Maiestate – zise Trurl – mă pui în mare încurcătură. Orice aş cere, dacă voi obţine, voi regreta, poate, că n-am cerut mai mult. Pe de altă parte, n-aş vrea să am faţă de Maiestatea Voastră pretenţii exagerate. Aşa că las în seama bunăvoinţei Voastre stabilirea onorariului…

— Fie şi aşa – răspunse regele. Povestirile au fost minunate, maşinile – perfecte, aşa că nu văd altă soluţie decât să te înzestrez cu cea mai mare comoară pe

— Care, sunt absolut sigur, n-ai schimba-o cu nimic altceva. Îţi dăruiesc sănătatea şi viaţa – iată ce cred eu că ţi se cuvine pe deplin… Orice alt dar mi s-ar părea nepotrivit, căci aurul nu poate fi egal nici cu Adevărul, nici cu înţelepciunea. Fii, aşadar, sănătos, prietene, şi ascunde şi mai departe lumii adevărurile prea crude pentru ea, băgându-le, pentru a fi mai greu dibuite, printre basme.

— Maiestate – zise Trurl mirat – oare la început aveai de gând să-mi iei viaţa? Aceasta urma să-mi fie răsplata?

— Poţi judeca vorbele mele oricum doreşti – răspunse regele. În ceea ce mă priveşte, eu înţeleg lucrurile aşa: dacă m-ai fi amuzat numai, generozitatea mea n-ar fi cunoscut nicio limită. Ai făcut mai mult, aşa că niciun fel de bogăţii nu-ţi pot răsplăti opera; dându-ţi mai departe posibilitatea să faci ceea ce ţi-a adus atâta slavă, nu găsesc pentru tine o mai mare răsplată…

ALTRUIZINA SAU POVESTEA ADEVĂRATĂ A SIHASTRULUI BUNITIUS CARE A VRUT SĂ FERICEASCĂ COSMOSUL, ŞI CE A IEŞIT DIN ASTA

ÎNTR-O ZI DE VARĂ, pe când constructorul Trurl era ocupat cu tăierea crengilor de ciberberis, pe care-l cultiva în grădina sa, văzu venind pe drum un zdrenţăros, care cu înfăţişarea lui inspira deopotrivă milă şi groază. Robotul acela avea toate membrele legate cu sfori şi peticite cu bucăţi de burlane arse, în loc de cap – o oală veche, găurită, în care gândirea lui se împiedica şi zbârnâia scoţând scântei, gâtul întărit provizoriu cu o bucată de ulucă, iar în burta deschisă i se vedeau, tremurând şi filând, lămpile catodice, pe care nefericitul şi le susţinea cu mâna liberă, cu cealaltă fiind ocupat să strângă fără-ncetare şuruburile slăbite; când, şchiopătând, trecu de poartă şi intră în curtea lui Trurl, i se arseră deodată toate cele patru siguranţe, aşa că, în nori de fum şi miros de izolaţie fâsâindă, începu să se descompună sub ochii constructorului. Acesta, cuprins de milă, luând la repezeală o şurubelniţă, un cleşte şi nişte bandaje de smoală, se grăbi să-i sară în ajutor călătorului, care leşinase de câteva ori, lăsând să-i hârâie teribil pinioanele din cauza desincronizării generale. Până la urmă, Trurl reuşi totuşi, să-l aducă oarecum în simţiri şi, după ce-l bandajă, îl întinse în camera de oaspeţi unde, în timp ce sărmanul îşi reîncărca lacom bateriile, gazda, neputând să-şi mai stăpânească curiozitatea, începu să-l întrebe cum de-a ajuns în această stare de plâns?

— Milostive domnule – răspunse necunoscutul robot, cu magneţii încă tremurând întruna – mă numesc Bunitius şi sunt, adică am fost, sihastru-anahoret; mi-am petrecut vremea în pustiu cu cugetări evlavioase şaizeci şi şapte de ani încheiaţi. Dar într-o bună dimineaţă am stat şi m-am gândit dacă e drept ce fac, trăindu-mi viaţa în singurătate? Oare toate meditaţiile mele profunde, toate cercetările

mele spirituale fi-vor în stare să oprească măcar un singur nit de la cădere? Oare prima mea datorie nu este să dau ajutor aproapelui, iar de propria-mi mântuire să mă-ngrijesc abia în al doilea rând? Oare…

— Bine, foarte bine, sihastrule – îl întrerupse Trurl. Starea ta sufletească în acea dimineaţă am înţeles-o oarecum. Spune, te rog, ce-a fost mai departe.

— Am pornit-o spre Fotura, unde l-am cunoscut întâmplător pe un vestit constructor, pe nume Clapauțius.

— Ah! E posibil oare? – strigă Trurl.

— Ce anume, domnule?

— A, nimic! Vorbeşte, te rog, mai departe.

— Cum să-ţi spun, nu l-am cunoscut de la bun început; era un domn mare, umbla cu o caretă automată, cu care putea să stea de vorbă aşa cum stau eu cu tine; când m-am oprit în mijlocul străzii, neobişnuit cu circulaţia oraşului, careta asta mi-a aruncat un cuvânt tare de ocară, aşa că eu, fără voia mea, am crestat-o cu custura peste faruri; ea s-a înfuriat şi mai rău, dar pasagerul a potolit-o, iar pe mine m-a poftit înăuntru. I-am spus atunci cine sunt şi de ce am părăsit pustiul şi că nu ştiu ce să fac mai departe; el mi-a lăudat hotărârea şi, la rândul lui, s-a prezentat, vorbind apoi mult despre munca şi operele sale; la urmă mi-a povestit istoria extrem de emoţionantă a lui Clonan Teoretius Clapostol, vestitul gândant şi zofoman, la al cărui sfârşit trist a fost martor. Din tot ce a vorbit despre *Cărţile* acestui Mare Robot, cel mai mult m-au mişcat cele scrise de el despre esefdiţi. Ai auzit oare, milostive domnule, despre aceste fiinţe?

— Desigur. E vorba de singurele fiinţe din Cosmos care au atins deja Suprema Fază a Dezvoltării, nu-i aşa?

— O, domnule, dar ai cunoştinţe de-a dreptul excepţionale! Pe când mă aflam alături de renumitul Clapauțius în caretă (care împroşca întruna mulţimea cu cele mai grave injurii, pentru că nu prea se dădea la o parte din drumul nostru), mi-a venit ideea că, orice s-ar spune, dar asemenea fiinţe, atât de dezvoltate, că mai mult de atât nu se poate, ştiu, fără îndoială, ce trebuie să facă cel

care simte un astfel de îndemn al binelui şi o astfel de dorinţă de a face numai bine aproapelui, cum simţeam eu. L-am întrebat deci pe Clapauțius unde se află esefdiţii şi cum îi pot găsi? El, atunci, zâmbind oarecum ciudat, dădu gânditor din cap şi nu-mi răspunse nimic. N-am îndrăznit să insist; dar mai apoi, când am poposit la un han (căci careta, răguşind complet, şi-a pierdut glasul, aşa că domnul Clapauțius a trebuit să amâne continuarea călătoriei pentru a doua zi), după câteva ulcioare de rachiu de ioni, buna dispoziţie i-a revenit şi, privind la perechile care dănţuiau focos cibrâuleţul în sunetele săltăreţe ale tarafului, se porni pe confidenţe, începând următoarea istorie… Dar poate că te plictisesc cu povestea mea?

— Nu, nu! – răspunse repede Trurl. Te ascult cu atenţie.

— „Prea cinstite Bunitius!” – îmi zise domnul Clapauțius în hanul acela, pe când dănţuitorilor le sfârâiau călcâiele – „să ştii că tare am mai pus la inimă povestea nefericitului Clapostol şi am considerat de datoria mea să pornesc fără întârziere în căutarea acelor fiinţe perfect dezvoltate, a căror existenţă necesară el a fundamentat-o în mod pur logic şi teoretic. Îmi dădeam seama că greutatea principală a întreprinderii mele constă în aceea că fiecare rasă cosmică se consideră pe sine drept cea mai dezvoltată, aşa că numai întrebând n-aş fi ajuns la niciun rezultat; dar şi să zbor aşa, la nimereală, ar fi fost foarte nesigur, căci, după cum mi-au arătat calculele, în Cosmos există cam paisprezece centigigaheptatribilionarde de colectivităţi dotate cu inteligenţă, aşa că, vezi bine, aş fi avut oarecare necazuri cu găsirea adresei exacte. Am întors lucrurile pe toate părţile, am scotocit prin biblioteci, am răsfoit hârţoage vechi, până ce am găsit indicaţia esenţială în opera unui oarecare Cadaverus Malignus, care s-a remarcat prin aceea că a ajuns la aceeaşi concluzie ca şi Clapostol, dar cu trei sute de mii de ani mai devreme, însă n-a fost deloc apreciat. Din asta se vede că nu există nimic nou sub niciunul dintre sori, ba, Cadaverus şi-a încheiat viaţa asemenea lui Clonan… Dar asta-i de-acum altceva. Aşadar, din acele fragmente descifrate am aflat cum trebuie să-i

cauţi pe esefdiţi. Malignus a demonstrat că trebuie să fie scuturate roiurile de stele, tinzând spre descoperirea a ceea ce este imposibil; şi când aşa ceva se descoperă, atunci e sigur că aceştia sunt tocmai acolo. Neîndoielnic, era o indicaţie aparent confuză, dar pentru ce avem noi oare claritatea minţii? Îndată mi-am pregătit o navă şi am pornit la drum. Voi trece sub tăcere aventurile prin care am trecut în timpul călătoriei; am să amintesc numai că în praful de stele am observat într-un târziu una care se deosebea de celelalte prin aceea că era pătrată. Ah! A fost pentru mine Un adevărat şoc. Doar orice copil ştie că stelele trebuie să fie, cu toatele, rotunde şi că nici vorbă să fie vreuna în patru colţuri, şi încă absolut regulate! Îndată m-am apropiat cu nava de steaua aceea, descoperindu-i planeta, care era tot pătrată şi pe deasupra cu colţurile ferecate. Ceva mai încolo se rotea altă planetă, cu totul obişnuită; am îndreptat luneta spre ea şi am zărit cum nişte bande de roboţi le frângeau altora oasele; nu era deloc un spectacol atrăgător, aşa că am renunţat să aterizez. Mi-am îndreptat deci din nou luneta spre planeta-cutie, cercetând-o în amănunt cu hipermetropul. Ce fior de bucurie m-a străbătut, când pe una din milioanele de ferecături am citit, mărită de lentile, o monogramă bogat sculptată, din trei litere: SFD!

— O, cerule! – mi-am zis. Aici e!

Dar, zburând în juru-i până am ameţit, n-am izbutit să descopăr pe întinderile ei nisipoase nicio suflare. Abia după ce m-am apropiat la o distanţă de şase mile, am putut deosebi o îngrămădire de puncte negre care, în câmpul de cercetare al supertelescopului, s-au dovedit a fi locuitorii acelui corp ceresc. Erau cam vreo sută; se odihneau fiecum pe nisip şi amorţeala asta a lor mă cam neliniştise, dar apoi m-am convins că din când în când câte unul se mai scărpina cu poftă şi aceste semne evidente de conştiinţă m-au determinat să aterizez. N-am mai aşteptat să se stingă racheta, ca de obicei aprinsă de frecarea aerului; am ieşit din ea, sărind câte trei trepte odată şi am alergat către cei întinşi pe nisip, strigând de departe:

— Scuzaţi, vă rog. Aici este Suprema Fază a

Dezvoltării?!!

Dar nimeni nu mi-a răspuns, ba mai mult – nimeni nu mi-a acordat nici cea mai mică atenţie. Surprins de această indiferenţă, mi-am pierdut cumpătul şi am început să examinez cu atenţie împrejurimile. Câmpia era înecată de lumina unui soare în patru colţuri. Din nisip ieşeau ici şi colo nişte rotiţe rupte, şomoioage de paie, hârtii şi alte resturi, iar localnicii se odihneau printre ele la nimereală, unul pe spate, altul pe burtă, ba unul care stătea întins ceva mai încolo îşi smulsese chiar amândouă picioarele, ţinând cu ele zenitul, ca să-şi mai treacă de urât. M-am învârtit în jurul celui mai apropiat dintre ei. Nu era nici robot, nici om, nici vreun alt albuminos din neamul coloidalilor. Capul îl avea, ce-i drept, destul de durduliu, cu obrajii rumeni, dar în loc de ochi avea două fluieraşe mici, iar în urechi tămâie arzând uşor şi scoţând un fum parfumat care-l înconjura ca un nor. Era îmbrăcat cu pantaloni de culoarea orhideei, cu vipuşti vineţii, garnisite cu bucăţi murdare de hârtie scrisă, era încălţat cu un soi de cârje, în mâini ţinea o bucată de turtă dulce, în formă de mandolină, din care apucase să muşte şi, peste toate astea, sforăia uşor şi ritmic. Când am încercat să citesc mâzgălelile de pe hârtiuţele cusute în vipuştile pantalonilor, frecându-mi ochii înlăcrimaţi de fumul de tămâie, abia am reuşit să descifrez câteva; erau inscripţii destul de ciudate, ca acestea: NR. 7 – BRILIANT – CÂNTĂREŞTE ŞAPTE CHINTALE, NR. 8 – PRĂJITURICĂ DRAMATICĂ, MÂNCATĂ – PLÂNGE CU SUGHIŢURI, ÎŢI FACE MORALĂ CÂND AJUNGE ÎN BURTĂ, CU CÂT ESTE MAI JOS, CU ATÂT CÂNTĂ MAI SUS, NR. 10 – GOLCONDRINĂ ADULTĂ PENTRU GIUMBĂIALĂ – şi altele, pe care nu mi le mai amintesc. Când, zăpăcit de-a binelea, am atins una din hârtiuţe ca s-o mai netezesc, în nisip, chiar lângă piciorul celui întins pe spate, s-a făcut o groapă mică, de unde un glăscior subţirel mă întrebă:

— Gata?

— Cine vorbeşte? – am strigat.

— Eu sunt, Golcondrina… să-ncep?

— Nu, nu e nevoie! – am răspuns în grabă şi m-am

îndepărtat din locul acela. Următorul localnic avea un cap în formă de clopot, cu trei coarne, mai mult de zece mâini, mai mari şi mai mici – din care două, mititele, îi masau stomacul – urechile lungi şi pline de pene, o şapcă cu un mic cozoroc purpuriu, pe care cineva se certa cu altcineva, pare-se, nevăzut, căci numai nişte farfurioare mici zburau de colo-colo, lovindu-se una de alta, precum şi ceva ca o perniţă de briliante la subsuoară. Când m-am oprit lângă el, individul şi-a scos un corn din cap, l-a mirosit şi, aruncându-l cu dezgust, şi-a presărat înăuntru puţin nisip murdar. Nu departe se afla ceva, pe care l-am luat drept o pereche de gemeni; pe urmă mi-am zis că ar putea fi nişte îndrăgostiţi îmbrăţişaţi şi am vrut să mă-ndepărtez discret, dar era pur şi simplu nu o persoană, nici două, ci numai una şi jumătate. Capul îl avea obişnuit, ca oamenii, numai urechile i se desprindeau în răstimpuri şi zburau primprejur, dând din aripi ca fluturii. Pleoapele le ţinea închise, în schimb numeroşi negi pe frunte şi pe obraji, cu mici ochişori în vârf, priveau spre mine cu vădită duşmănie. Ciudata creatură avea pieptul lat, ca al unui cavaler, cu o mulţime de găuri, făcute parcă alandala – din care ieşeau nişte câlţi, stropiţi cu sirop de zmeură; avea numai un picior, dar foarte gros, încălţat într-un papuc de marochin, cu un clopoţel de pluş; lângă cotul lui se afla o grămadă de cozi de pere şi mere. Uluit de-a binelea, am pornit mai departe şi am dat peste un robot cu cap omenesc, care ţinea în nas o mică muzicuţă automată cu peştişori; apoi un altul, care zăcea într-o baltă de dulceaţă de fragi, un al treilea cu o clapă deschisă în spinare, încât i se vedeau măruntaiele de cristal; înăuntru nişte pitici mecanici jucau parcă nişte scene, dar ceea ce făceau era aşa de ruşinos, că, roşu la faţă, am sărit cât colo, ca ars. Sărind, mi-am pierdut echilibrul şi am căzut; ridicându-mă, am zărit chiar în faţa mea pe un alt locuitor al planetei: gol-goluţ, se scărpina cu o scărpinatoare de aur pe spinare şi făcea asta întinzându-se cu poftă, deşi era fără cap. Acesta, aşezat comod cu gâtul în nisip, îşi număra cu limba dinţii din gura larg deschisă. Fruntea îi era de aramă, cu o dungă albă, într-o

ureche avea un cercel, iar în cealaltă un beţigaş; pe beţigaş era scris cu litere de tipar: SE POATE. Nu ştiu cum de mi-a venit să trag de beţigaşul acela, care a scos din urechea acelei fiinţe golaşe un fir de aţă, cu o bucată de zahăr îngheţat şi cu o carte de vizită pe care scria: TOT AŞA, MAI DEPARTE! Am tras în continuare de acel fir până ce s-a terminat, iar la capătul lui atârna o hârtiuţă pe care am citit cuvintele: INTERESANT, CE-O FI? ĂSTA-I PARFUM!

Toate astea la un loc m-au făcut să-mi pierd simţirile şi graiul, să nu mai ştiu ce e cu mine. Ridicându-mă, în sfârşit, în picioare, am pornit mai departe, căutând pe cineva care ar fi arătat a persoană gata să-mi răspundă măcar la o întrebare. Mi s-a părut la urmă că am nimerit o asemenea creatură în persoana unui grăsun mititel, care stătea cu spatele la mine, ocupat fiind cu ceva pe care-l ţinea pe genunchi. Avea numai un cap, două urechi, două mâini, deci, ocolindu-l dinspre stânga, am început:

— Scuzaţi, dacă nu mă-nşel, dumneavoastră sunteţi cei care aţi binevoit să atingeţi Suprema Fază a Dez…

Dar cuvintele mi-au îngheţat pe buze. Fiinţa nici n-a clipit, nu părea a fi auzit ceva din ce-am spus. Trebuie să recunosc că era foarte ocupată, căci îşi ţinea pe genunchi propriul chip, separat de restul capului şi, oftând uşor, îl scobea cu degetul în nas. Mi s-a cam făcut rău. Uimirea mea a făcut însă iute loc curiozităţii, iar aceasta, la rândul ei, mi-a stârnit dorinţa de a înţelege cât mai repede ce se întâmplă de fapt pe această planetă; am început, deci, să alerg de la unul la altul din cei întinşi pe nisip, vorbindu-le cu voce tare, ba chiar ţipând, şi-i întrebam, îi ameninţam, îi imploram, căutând să-i conving, lovindu-i chiar şi, când nici asta n-a avut nici cel mai mic efect, l-am apucat de mână pe cel care se scobea în nas, dar am sărit în sus îngrozit, căci mâna lui îmi rămăsese în palmă; el însă, fără să mă bage în seamă, scormoni alături în nisip, scoase din el altă mână, asemenea celei dintâi, dar cu unghiile vopsite în dungi portocalii, suflă asupra ei şi şi-o anină de braţ, unde mâna îi crescu imediat la loc. Atunci m-am aplecat curios asupra mâinii pe care i-o smulsesem mai înainte, dar

aceasta îmi dădu un bobârnac. În vremea asta soarele coborâse cu două coarne sub orizont, zefirul se potolise, iar locuitorii Esefdiei, scărpinându-se uşor, sughiţând şi frecându-se, se pregăteau, evident, de culcare; unul îşi scutura perniţa de briliant, altul îşi aşeza sistematic alături nasul, urechile, picioarele; se lăsase întunericul, aşa că, după ce am mai făcut câţiva paşi prin împrejurimi, cu un suspin de uşurare am început şi eu să-mi pregătesc culcuşul. Mi-am săpat în nisip o groapă mare şi, oftând, m-am întins în ea ca să privesc cerul albastru, stropit cu stele. Chibzuind ce să fac în continuare, mi-am spus:

— Adevărat! Totul arată că de fapt am descoperit planeta prevăzută de Cadaverus Malignus şi „Clonan Teoretius Clapostol, Suprema Civilizaţie a Universului, care se compune din câteva sute de persoane – nici roboţi, nici oameni – zăcând printre gunoaie şi resturi, pe perniţe de briliant, sub plăpumi de diamant, în pustiu, şi care nu se ocupă cu nimic altceva decât cu frecatul şi scărpinatul; trebuie să fie în toate astea o taină teribilă şi, fie ce-o fi, – n-o să-mi găsesc tihna până n-am s-o pătrund!!

Şi, mai departe, gândeam:

— Teribilă trebuie să fie taina care acoperă totul pe această planetă pătrată, cu soare pătrat, cu pitici neruşinaţi în coaste şi cu zahăr îngheţat în ureche! Întotdeauna mi-am închipuit că atâta vreme cât eu, ca robot cu totul obişnuit, mă ocup de ştiinţă şi învăţătură, atunci ce ştiinţe şi învăţături nemaipomenite trebuie să fie printre cei mai bine dezvoltaţi, ca să nu mai amintesc de cei mai perfecţi! Din câte am observat, pare-se că, orice s-ar spune, n-au chef să stea de vorbă, mai ales cu mine. Trebuie să-i fac să vorbească, dar cum? Poate că ar fi bine să le pătrund sub piele, să-i chinuiesc, să le fac viaţa amară, ca să se sature de mine!

Ce-i drept, e un oarecare risc în asta, fiindcă, dacă-i enervez, m-ar putea distruge mai uşor decât aş omorî eu un purice. Nu trebuie să le îngădui fapte atât de brutale, pe de altă parte setea de cunoaştere mă arde la rărunchi. Fie ce-o fi! Am să-ncerc!

Spunându-mi acestea, m-am ridicat drept în picioare şi aşa, în întuneric, am început să urlu cât mă ţinea gura, să mă dau peste cap, să dârdâi, să-i lovesc pe cei mai apropiaţi, să le torn nisip în ochi, sărind, bâţâindu-mă, ţipând până ce-am răguşit de-a binelea; apoi m-am aşezat, am făcut câteva exerciţii de gimnastică şi iar m-am aruncat între ei ca un bivol înfuriat; ei însă se întorceau cu spatele, îmi strecurau în faţă pernele şi perniţele de briliant ca să lovesc în ele, iar după ce am făcut cam a cinci suta tumbă m-am oprit în loc, ameţit, spunându-mi:

— Pe bună dreptate, ce s-ar mai minuna bunul meu prieten, dacă ar putea vedea în clipa asta cu ce mă ocup eu pe planeta care a atins Suprema Fază a Dezvoltării Cosmice!!

Gândurile acestea nu m-au împiedicat însă să urlu şi să mă zvârcolesc mai departe. Auzeam cum îşi şopteau unul altuia:

— Colega!…

— Ei, ce e?

— Auzi ce se-ntâmplă?

— Cum să n-aud?

— Adineaori era cât pe-aci să-mi spargă capul.

— Ce?

— Pune-ţi altul.

— Da, dar el nu ne lasă să dormim.

— Zic că nu ne lasă să dormim.

— Din curiozitate, probabil – adăugă a treia şoaptă.

— Teribil îl mai chinuie.

— Ce ziceţi, să-i facem ceva sau să-l lăsăm să ne necăjească mai departe?

— Dar ce?

— Ştiu eu? Poate, să-i schimbăm caracterul?

— Da, dar nu prea e frumos…

— Da’ de ce-o fi aşa de înverşunat? îl auziţi cum urlă?

— Ei, dacă-i aşa, las că-i arăt eu…

Îşi mai şoptiră ceva, în timp ce eu urlam întruna, gemeam şi mă zvârcoleam, concentrându-mi eforturile în direcţia de unde veneau şoaptele. Tocmai stăteam, în cap,

adică stăteam cu capul pe burta unuia dintre ei, când m-a cuprins noaptea neantului negru; bezna mi-a înnegurat simţurile, dar a durat – cel puţin aşa mi s-a părut când mi-am venit în fire – abia o fracţiune de secundă. Toate oasele mă dureau încă de atâtea zbuciumări şi aplecări, dar nu mă mai aflam pe planetă. Stăteam, incapabil de a mişca mâna sau piciorul, în salonul cel mare de pe nava mea, iar ceea ce mă împiedica să mă ridic era un adevărat munte de borcane cu dulceaţă, de cobze, ursuleţi de marţipan, flaşnete cu clopoţei de briliant, taleri, ducaţi, cercei de aur, brăţări şi talismane care străluceau de-ţi luau ochii. Când, cu mare greutate, am reuşit să mă strecor de sub grămada aceea de comori, am zărit pe fereastră un peisaj stelar şi în el nici urmă de soare pătrat; aparatele de măsurat mi-arătară imediat că ar fi trebuit să zbor cu viteză timp de şase mii de ani, ca să mă întorc de unde am plecat. Aşa au scăpat de mine esefdiţii, când au văzut că prea îmi făceam de cap în casa lor; înţelegând că, fie şi dacă m-aş întoarce la ei, n-o să fac mare scofală, căci nimic nu era mai uşor pentru ei decât să mă expedieze iar hiperspecial sau subspaţial acolo unde-a dus mutul iapa, am hotărât să mă apuc de treabă prin o cu totul altă metodă, dragul meu Bunitius”... – cu aceste cuvinte şi-a încheiat povestea renumitul constructor Clapauțius, milostive domnule...

— Cum, nu ţi-a spus nimic mai mult? Nu se poate! – exclamă Trurl.

— O! A spus, a spus, iubitul meu binefăcător, şi tocmai de-aici mi se trage toată nenorocirea – răspunse robotul, profund tulburat. Când l-am întrebat ce are de gând să facă, s-a aplecat spre mine şi mi-a spus:

„Sarcina mi s-a părut de la bun început de neîndeplinit. Dar i-am găsit leacul. Tu, sihastrule dragă, ca un robot simplu şi neînvăţat ce eşti, n-ai să-nţelegi misterele care înconjoară lucrurile, dar nu despre ele e vorbă acum; în principiu chestiunea este, de altfel, destul de simplă: trebuie să construim un mecanism cifric corespunzător, capabil de a modela tot ceea ce există. El, programat cum se cuvine, îţi va modela Suprema Fază a Dezvoltării... şi

totodată vei putea să-i pui întrebări pentru a obţine Răspunsurile Ultime!”

„Dar cum să construim un asemenea mecanism?” – am întrebat. „Şi de unde putem fi siguri, stimate Clapauțius, că, după prima întrebare, n-o să ne trimită unde şi-a înţărcat dracul copiii, prin acel hipersuper-procedeu pe care s-au încumetat să-l folosească şi cu tine esefdiţii?”

„A, ăsta-i un flec” – mi-a spus – „las pe mine; eu am să întreb de Taina Esefdiţilor, iar tu de metodele prin care poţi să pui cât mai bine în practică scârba ta înnăscută faţă de orice rău, nobile Bunitius!”

Nu trebuie să-ţi mai spun, domnule, că m-a cuprins o bucurie nemaipomenită, aşa că am rămas alături de Clapauțius, să asist la construirea mecanismului. Domnul Clapauțius îl concepuse exact după planurile lui Clonan Teoretius Clapostol, cel mort atât de tragic, căci era tocmai acel vestit Deotron descris de el, o instalaţie care poate executa totul pe raza întregului Cosmos; în plus, nemulţumit de numele ei, domnul Clapauțius nu contenea să-i născocească alte nume, care mai de care mai căutate, botezând acel colos ba Pleniputerniţă, ba Ultimator Omnigeneric, ba Ontogene; dar nu atât numele contează, cât faptul că într-un an şi şase zile a fost construită acea teribilă aparatură, pe care, pentru economie, am aşezat-o în găoacea goală a Rapundrei, marea Lună a nebălăieţilor; şi, cu adevărat, mai puţin se pierde o furnică în interiorul unui transatlantic, decât noi printre aceste abisuri de cupru, transformatori escatologici, printre aceşti perfecţionatori hagiopneumatici şi îndreptători ai răului; trebuie să recunosc că mi s-a făcut părul sârmos măciucă, mi s-au uscat încheieturile şi au început să-mi clănţăne dinţii când domnul Clapauțius m-a aşezat în faţa Pupitrului Ultim şi m-a lăsat singur-singurel cu maşina aceea aşa de prăpăstioasă, iar el s-a dus să caute ceva. Ca stelele pe cer mi se păreau luminile ei indicatoare arzânde şi peste tot străluceau inscripţii ameninţătoare: ATENŢIE! ÎNALTĂ TRANSCENDENŢĂ! – potenţialele logice şi semantice atinseseră pe cadranele ceasurilor milioane de zerouri, iar

sub picioarele mele se revărsau lin oceanele acestei înţelepciuni supraomeneşti şi supraroboţeşti care, închisă în parseci de spire şi hectare de magneţi, dura înaintea mea, sub mine şi deasupra mea, învăluindu-mă din toate părţile, încât m-am simţit redus la un biet firicel de praf, în nemernica mea prostie. Dar ţinându-mi firea, chemând în gând în ajutor toată dragostea mea de Bine şi pasiunea pe care am nutrit-o faţă de Adevăr din fragedă bobinărie, deschizându-mi buzele înţepenite, am pus, cu glas tremurător, prima întrebare: „Cine eşti?”

Atunci o răsuflare uşoară şi caldă, cu un tremur metalic, trecu prin încăperea aceea de sticlă şi un glas, în aparenţă lin, dar puternic, ce mă străbătu de-a curmezişul, se auzi rostind:

Ego suni Ens Omhipotens, Omnisapiens, în Spiritu Intellectronico Navigans, luce cybernetica in saecula saeculorum litteris opera omnia cognoscens, et caetera, et caetera.

Convorbirea urma să se desfăşoare în latineşte, dar eu, ca să fie mai uşor, am să ţi-o redau cum pot, stimate domnule, tălmăcită într-o limbă mai de toate zilele. Când am auzit glasul maşinii, prezentându-mi-se, m-a cuprins o frică şi mai mare, aşa că de-abia Clapauțius, întorcându-se, a înlesnit continuarea discuţiei micşorând transcendenţa şi reducând pleniputinţa la a suta miliardime; atunci am rugat ca Ultimatorul să binevoiască a răspunde la întrebările referitoare la Suprema Fază a Dezvoltării şi nemaipomenitele ei mistere. Dar Clapauțius îmi spuse că nu e bine să procedăm aşa; ceru ca Ontogena să modeleze în abisurile ei de argint şi de cristal un individ ca acela de pe planeta pătrată, determinându-l totodată să vorbească cât de cât – şi de-abia atunci treaba putea să înceapă.

Pentru că – recunosc, spre ruşinea mea – nu puteam să-mi stăpânesc bâlbâială care pusese stăpânire pe mine din cauza fricii, Clapauțius se aşeză în locul meu la Pupitrul Ultim şi începu:

„Cine eşti?”

„De câte ori am de răspuns la aceeaşi întrebare?” – se

enervă maşina.

„Vreau să ştiu dacă eşti om sau robot” – o lămuri Clapauțius.

„Şi care este, după tine, deosebirea?” – se auzi un glas din maşină.

„Dacă ai să răspunzi la întrebări tot cu întrebări, n-o să încheiem curând discuţia!” – o ameninţă Clapauțius. – „Ştii, desigur, la ce mă refer! Vorbeşte!”

Eu am încremenit de-a binelea auzind tonul cutezător al constructorului, dar poate că avea dreptate, pentru că maşina răspunse:

„Uneori oamenii construiesc roboţi, alteori roboţii – oameni; faptul că se gândeşte cu metal sau cu gelatină este indiferent. Eu pot căpăta diferite dimensiuni, forme sau figuri; dar strict vorbind – aşa a fost, fiindcă acum nimeni dintre noi nu-şi mai pierde vremea cu prostiile astea”.

„Da?” – răspunse Clapauțius. Dar atunci de ce zaceţi aşa şi nu faceţi nimic?”

„Şi, mă rog, ce-avem de făcut?” – răspunse maşina, dar Clapauțius, stăpânindu-şi mânia, spuse:

„Asta nu ştiu. Noi, cei aflaţi într-o fază inferioară de dezvoltare, facem o mulţime de lucruri”.

„Şi noi am făcut când eram ca voi”.

„Şi acuma nu mai faceţi?”

„Nu”.

„De ce?”

Aici modelatul nu vru să răspundă imediat, arătând că a primit până acum şase milioane de asemenea întrebări din care n-a ieşit nimic nici pentru el, nici pentru cei ce le puneau, dar, adăugând puţină transcendenţă şi răsucind nişte manivele, Clapauțius îl sili să răspundă.

„Acum un miliard de ani eram o civilizaţie obişnuită” – rosti glasul. „Credeam atunci în ciberhangheli, în legătura mistică reciprocă a fiecărei fiinţe cu Marele Programator şi în multe alte lucruri. Apoi au apărut scepticii, empiriştii şi accidentaliştii care, în nouă veacuri, au ajuns la concluzia că Nimeni nu există şi că totul este posibil, şi asta nu din

raţiuni superioare, ci aşa, pur şi simplu”.

„Cum adică: aşa, pur şi simplu?” – am îndrăznit să-l întrerup, mirat.

„După cum ştii, există roboţi cocoşaţi” – răspunse glasul din maşină. „Când te chinuie cocoaşa sau vreo răsucitură şi totodată ştii că eşti aşa pentru că în forma asta te-a dorit Străveşnicul şi planul răsucelii tale a umplut nebuloasa proiectelor lui încă înainte de facerea lumii, atunci e uşor să te-mpaci cu starea ta. Dar când ţi se spune că asta e numai datorită alunecării câtorva atomi care n-au sărit în locuri potrivite, ce-ţi mai rămâne în afară de urletele nocturne?”

„Ba mai rămâne, mai rămâne” – am exclamat încrezător – „Cocoaşa poate fi îndreptată, răsucitura lichidată, nu e nevoie decât de înalte cunoştinţe!”

„Ştiu asta!” – spuse, posomorâtă, maşina.

„Într-adevăr, celor neînvăţaţi aşa li se pare”…

„Cum, va să zică, nu-i aşa?” – ne-am mirat amândoi, şi eu, şi Clapauțius.

„Când vine vremea îndreptării cocoaşelor” – zise maşina – „posibilităţile sunt de-a dreptul nemiloase! Poţi nu numai să îndrepţi cocoaşele, dar şi să peticeşti mintea, serii să-i faci pătraţi, planetelor să le adaugi picioare, să produci destine sintetice, mult mai dulci decât cele adevărate; totul începe destul de nevinovat, de la scăpărarea cremenei, şi se termină cu construirea de pleniputerniţe şi pleniputincioşi! Pustiul planetei noastre nu este un pustiu, ci un Superdeotron, de un milion de ori mai puternic decât cutiuţa asta primitivă pe care aţi construit-o; l-au făurit strămoşii noştri, pentru că toate celelalte li s-au părut mult prea uşoare şi din nisip au vrut să croiască idei; au făcut asta din megalomanie, cu totul inutil, deoarece când poţi să faci totul, atunci nu se mai poate adăuga absolut nimic la acest tot; înţelegeţi asta, voi cei slab dezvoltaţi?!”

„Da, da!” – zise Clapauțius, pe când eu tremuram întruna. „Atunci de ce, în loc să vă ocupaţi cu o activitate creatoare, zăceţi aşa, frecându-vă, în nisipul ăsta genial?”

„Pentru că pleniputerniţa este atotputernică numai atunci când nu face absolut nimic!” – răspunse maşina. „Pe

culme poţi ajunge, dar de aici toate drumurile duc în prăpastie! În ciuda celor întâmplate, suntem totuşi fiinţe cu totul cumsecade, aşa că de ce ar trebui să facem ceva? Stră-strămoşii noştri – uite aşa, ca să încerce Deotronul – au creat soarele nostru pătrat, iar planeta – ca o cutie, cei mai înalţi munţi ai ei transformându-i într-un şir de monograme. Tot aşa de bine s-ar putea trata şi stelele, o jumătate din ele să le stingi, a doua jumătate s-o aprinzi, să construieşti fiinţe populate cu fiinţe mai mici, în aşa fel încât gândurile uriaşilor să fie dansuri ale piticilor, să fii într-un milion de locuri în acelaşi timp, să strămuţi galaxiile astfel încât să se aranjeze ca nişte modele plăcute ochiului, atunci spune-mi, te rog, de ce, la drept vorbind, ar trebui să ne apucăm de oricare din aceste treburi? Ce se îmbunătăţeşte în Cosmos prin faptul că stelele vor fi triunghiulare sau pe rotiţe?”

„Spui lucruri fără sens!!” – se înfurie teribil Clapauțius, în timp ce eu tremuram tot mai tare. „Dacă sunteţi egalii zeilor, datoria voastră este să lichidaţi îndată orice suferinţă, grijile, nefericirile care macină fiinţele asemenea vouă, şi ar trebui să începeţi măcar cu vecinii voştri, care, după cum am văzut singur, îşi sparg reciproc capetele fără încetare! Cum îndrăzniţi, în loc să vă apucaţi de asta, să zăceţi fără rost, scobindu-vă în nas şi băgând zahăr îngheţat în urechile călătorilor de treabă, porniţi în căutarea înţelepciunii?!”

„Nu înţeleg de ce tocmai zahărul te-a scos din sărite!” – zise maşina. „Dar să lăsăm asta. Dacă am înţeles bine, doreşti să fericim pe oricine se poate. Cu acest subiect ne-am ocupat exact cu cincisprezece sute de ani în urmă. El se împarte în fericitologie bruscă sau neaşteptată şi lentă sau evolutivă. Fericitologia evolutivă constă în aceea că să nu mişti nici măcar un deget, convins că fiecare civilizaţie o va scoate oricum la capăt cu încetul; în mod brusc, însă, poţi să fericeşti numai cu binele sau cu forţa. Fericirea cu forţa provoacă, după cum arată calculele, de o sută până la opt sute de ori mai multe nenorociri decât abţinerea de la orice activitate. Să fericeşti cu binele iarăşi nu se poate, căci – deşi asta pare ciudat – urmările sunt aceleaşi, fie că

foloseşti Superdeotronul, fie Infernatorul Iadonistic, numit şi Gheenieră. Ai auzit, poate, de aşa-zisa Nebuloasă a Crabului?”

„Desigur – răspunse Clapauțius – este un rest de învelişuri ale Stelei Supernoi, care a explodat mai demult…”

„Exact” – zise glasul. „Steaua Supernouă, aşa e! A fost acolo, dragul meu, o planetă dezvoltată pe măsură, din care curgea, ca atare, o cantitate considerabilă de lacrimi şi sânge. Într-o dimineaţă, i-am trimis. Opt sute de milioane de Îndeplinătoare-De-Dorinţi, dar n-am apucat să ne îndepărtăm de ea nici măcar cu o săptămână-lumină, că s-a spart în mii de bucăţi şi până-n ziua de azi se tot descompune! La fel s-a întâmplat şi cu planeta hominaşilor… vrei să-ţi povestesc şi despre ea?”

„Nu e nevoie!” – mormăi Clapauțius. „Nu cred să nu fie posibil să ferıceşti pe cineva în mod ingenios şi cu prudenţă!”

„Nu crezi? Ce pot să-ţi fac? Am încercat asta de şaizeci şi patru de mii cinci sute treisprezece ori. Şi acum mi se face părul măciucă în toate capetele pe care le posed, când îmi amintesc rezultatele. Crede-mă că nu ne-am precupeţit eforturile pentru binele altora! Am construit o aparatură specială pentru spectroscopia la distanţă a dorinţelor, dar înţelegi probabil că, dacă pe o planetă oarecare izbucneşte un război religios şi fiecare dintre părţi visează să o distrugă pe cealaltă, atunci nu e sarcina noastră să le îndeplinim dorinţele! Este vorba deci să poţi ferici fără a zdruncina ideea binelui suprem. Dar asta nu e tot, căci majoritatea civilizaţiilor cosmice doreşte, în adâncul sufletului, lucruri pe care nu îndrăzneşte să le recunoască deschis, deci apare altă dilemă, dacă e cazul să le ajuţi în ceea ce fac ele sub imperiul ultimelor resturi de ruşine şi bună-cuviinţă, sau în îndeplinirea închipuirilor lor ascunse? Să luăm, ca exemplificare, fie şi numai două din aceste civilizaţii: pe demenciţi şi pe amenciţi; primii, aflaţi în stadiul prea cinstitului Ev Mediu, ardeau de vii pe desfrânaţii, şi mai ales pe desfrânatele care pactizau cu diavolul, o dată pentru că îi invidiau din cauza deliciilor pe

care le gustau împreună cu acesta, a doua oară, pentru că martirizarea în numele justiţiei le provoca o voluptate excepţională. La rândul lor, amenciţii nu credeau în nimic altceva în afară de propriul lor corp şi-şi îndulceau existenţa cu ajutorul maşinilor, dar cu oarecare rezervă, numind preocuparea aceasta distracţie; ei aveau nişte cutii de sticlă, în care îngrămădiseră tot felul de violenţe, crime, incendii, şi-şi măreau doar apetitul, privindu-le. Am revărsat pe planetele lor o ploaie de aparate, care erau astfel calculate, ca să le satisfacă poftele fără a aduce nimănui vreun prejudiciu, prin realitatea artificială creată în ele; ca rezultat, demenciţii în şase săptămâni, iar amenciţii în numai cinci au fost fermecaţi de moarte, urlând cât îi ţinea gura de atâta fericire! Oare la asemenea metode te-ai gândit, fiinţă nedezvoltată ce eşti?”

„Eşti un prost sau un monstru!” – strigă Clapauțius, pe când eu aproape îmi pierdusem minţile. „Cum îndrăzneşti să te lauzi cu asemenea fapte mârşave?”

„Nu mă laud cu ele, le destăinui numai” – răspunse liniştit glasul. „Am încercat, zic, pe rând, toate metodele. Am trimis spre planete ploi de bogăţii, potopuri de saţietăţi şi abundenţe, paralizând orice efort şi muncă; le-am dat şi sfaturi bune, în schimbul cărora s-a deschis focul împotriva competierelor noastre, adică farfuriile noastre zburătoare. Într-adevăr, ar trebui mai întâi să transformi firea celor pe care ai intenţia să-i fericeşti…”

„Probabil că puteţi face şi asta!” – spuse Clapauțius, scrâşnind din dinţi.

„Putem, cum să nu! Uite, să luăm, de pildă, pe vecinii noştri, antropanii, care locuiesc pe planeta aceea de culoarea pământului! Ei se ocupă îndeosebi cu vâlvăndreala şi tărbăceala, şi asta pentru că le e teamă de spurcavernă, care, după ei, se află în afara existenţei şi-i pândeşte pe păcătoşii cu gura larg deschisă, garnisită cu flăcări veşnice; imitând pe binecuvântaţii cimbrabelianţi, pe cerescul Lambudas şi evitând Infamanţia cu infamanţii ei, tânărul antropan devine cu încetul mai viteaz, mai bun, mai nobil decât strămoşii lui cu opt mâini. E drept că antropanii se

luptă cu mocirlanii pentru întâietatea Ciobului asupra Giobului sau a Giobului asupra Ciobului (căci în privinţa asta sunt păreri contradictorii), dar bagă de seamă, că în aceste lupte piere numai o parte din ei, în timp ce tu ai vrea ca eu, smulgându-le din capete credinţa în vâlvăndreală, spurcavernă şi toate celelalte, să-i pregătesc pentru o fericire raţională. Dar în felul acesta s-ar comite o crimă psihică, fiindcă fiinţele rezultate n-ar mai fi nici mocirlani, nici antropani, oare nu-nţelegi asta?”

„Prejudecata trebuie înlocuită de ştiinţă!” – rosti sec Clapauțius.

„Bineînţeles! Dar te rog să ţii seamă de faptul că acolo trăiesc cam şapte milioane de păcătoşi, care nu o dată şi-au trăit viaţa violându-şi propria natură, ca prin aceasta să-i izbăvească de spurcavernă pe cei apropiaţi; cum să-i lămuresc în timp de un minut, şi asta în aşa fel încât să nu aibă nicio îndoială că totul a fost în zadar şi că şi-au pierdut toată viaţa cu practici absolut nefolositoare? Oare aceasta n-ar fi o cruzime? Ştiinţa trebuie să înlocuiască singură superstiţia, dar pentru asta e nevoie de timp. Să-l luăm pe cocoşatul acela de care am vorbit. Trăieşte într-un dulce întuneric, crezând că cocoaşa lui îndeplineşte în opera Facerii un rol aproape cosmic. Dacă-i arăţi că el este urmarea unei greşeli atomice, nu faci altceva decât să-l nenoroceşti. S-ar cuveni să i-o îndrepţi îndată…”

„Bineînţeles că da!” – exclamă Clapauțius.

„Vezi? Şi asta s-a întâmplat! Bunicul meu însuşi a lecuit odată trei sute de cocoşaţi dintr-o lovitură. Să fi văzut cât a suferit după aceea!”

„De ce?” – nu mi-am putut opri întrebarea.

„De ce? Imediat după aceea, o sută doisprezece au fost prăjiţi în ulei, considerându-se o asemenea bruscă însănătoşire o dovadă sigură a legăturii cu diavolul; din cei rămaşi, treizeci au fost luaţi la oaste şi au pierit în lupte, rănindu-se reciproc sub diferite steaguri, alţi şaptesprezece, de bucurie, s-au îmbătat ca porcii, cât ai clipi, restul au pierit fie datorită epuizării erotice (căci bunicul meu, bun la suflet cum era, le-a mai adăugat şi farmec fizic), fie datorită

altor blestemăţii cu care au început mult prea repede să se îndeletnicească – de unde până atunci postiseră cu totul – aşa că, în doi ani, cu toţii, dar absolut toţi au fost duşi la groapă. O singură excepţie… a, dar nu merită s-o amintesc!”

„Ei, acu termină, dac-ai început” – exclamă, profund mişcat maestrul meu, domnul Clapauțius.

„Dacă ţii neapărat… fie. Au mai rămas numai doi. Unul din ei l-a tot bătut la cap pe bunicul, implorându-l să-i redea cocoaşa, căci ca invalid trăise destul de bine din pomeni, pe când aşa, fără cocoaşă, trebuia să muncească şi nu era obişnuit. Spunea că se obişnuise de-a binelea cu cocoaşa, pe când acum, oriunde intră se loveşte mereu zdravăn cu capul de pragul de sus”.

„Dar celălalt, ultimul?” – întrebă Clapauțius.

„Acela era un prinţ care, din cauza cocoaşei, fusese lipsit de succesiunea la tron; văzând această schimbare în bine, maică-sa vitregă, care dorea ca fiul ei bun să fie încoronat, l-a otrăvit…”

„Bine, bine… dar puteţi face cu adevărat minuni…” – zise cu disperare în glas Clapauțius.

„A ferici pe cineva cu ajutorul minunilor este una din cele mai riscante tehnici din câte cunosc” – răspunse aspru glasul din maşină. „Pe cine să schimbi în mod miraculos? Indivizii? De prea mult farmec fizic plesnesc legăturile matrimoniale, de prea multă inteligenţă te alegi cu singurătatea, iar de prea multă bogăţie, cu nebunie. Nu, nu! Să fericeşti pe indivizi nu se poate, iar colectivităţi întregi nu e voie; fiecare trebuie să meargă pe drumul său, păşind în mod natural de la o treaptă la alta a dezvoltării şi datorând tot ce e bine sau rău sieşi. Noi, cei din Faza Supremă, n-avem nimic de lucru în Cosmos; nu creăm alte Cosmosuri, căci îmi îngădui să remarc, asta n-ar fi frumos. De ce să facem aşa ceva? Ca să ne ridicăm pe noi înşine în ochii altora? Ar fi ridicol. Atunci, poate, pentru cei creaţi? Dar aceştia nu există, cum poţi face ceva pentru nişte inexistenţi? Poţi face ceva atâta vreme cât nu poţi face încă totul. Pe urmă trebuie să stai cuminte… Ei, şi-acuma lăsaţi-

mă-n pace!”

„Cum aşa?! Dar niscaiva leacuri nu cunoşti, ca măcar să aduci o înlesnire, o îmbunătăţire, un ajutor cât de mic? Gândeşte-te la cei în suferinţă! Alo!” – strigam amândoi, şi eu, şi Clapauțius, de la Pupitrul Ultim.

Maşina căscă şi spuse:

„Oare merită în genere să stau de vorbă cu voi? Oare n-a fost mai justă comportarea noastră pe planetă? Mereu acelaşi lucru! Dacă-i aşa, bine! Uite aici o reţetă pentru un leac încă nefolosit, dar vă previn asupra urmărilor! Şi acum faceţi ce vreţi. Liniştea – e singurul lucru la care mai ţin. Mergeţi şi Deotron să vă aibă în pază...”

Maşina tăcu iar noi am rămas în faţa constelaţiilor luminilor ei, care se stingeau, la Pupitrul pe care apăruse o foaie de hârtie cu următorul text aproximativ:

ALTRUIZINA – preparat psihotransmiţător, destinat tuturor albuminoşilor. Provoacă răspândirea oricăror sentimente, emoţii şi simţiri ale aceluia oare le trăieşte direct, printre cei care se găsesc la o depărtare nu, mai mare de cinci sute de coţi. Bazat pe principiul telepatiei, nu transmite pe garanţie niciun fel de gânduri. Nu acţionează asupra roboţilor şi plantelor. Intensitatea trăirilor individului, ca emiţător, se măreşte datorită retransmisiei secundare a receptorilor şi este cu atât mai mare, cu cât sunt mai mulţi indivizi care se învecinează cu emiţătorul. Conform cu concepţia inventatorului, ALTRUIZINA este menită să introducă în fiecare colectivitate spiritul frăţiei, comunităţii şi simpatiei profunde, pentru că vecinii persoanei fericite sunt şi ei înşişi fericiţi şi asta cu atât mai mult, cu cât este mai fericită acea persoană; urează deci unui asemenea individ şi mai multă fericire în propriul lor interes şi din toată inima. Iar când cineva suferă, se grăbesc să-i sară în ajutor, ca să scape ei înşişi de suferinţele celui în cauză. Zidurile, pereţii, fascinele şi alte piedici nu pot micşora acţiunea altruistică. Preparatul este solubil în apă; poate fi introdus în reţeaua de canalizare, în râuri, fântâni etc. Nu are nici gust, nici miros; un

milimicrogram este suficient pentru o colectivitate formată din o sută de mii de indivizi. Pentru urmările contrare tezelor inventatorului, nu se asumă nicio răspundere.

Pentru reprezentantul Supr. Faz. A Dezv.

Pleniputernita Ultimativă.

Clapauțius mormăi niţel, zicând că Altruizina îşi va găsi aplicarea exclusiv printre oameni, iar roboţii, aşa cum au fost, vor rămâne şi mai departe în nenorocire, dar am cutezat totuşi să-l combat, subliniind comuniunea tuturor creaturilor inteligente şi necesitatea de a le da ajutor. S-a ajuns la discutarea chestiunilor practice, căci era clar că acţiunea de fericire trebuia începută neîntârziat. Clapauțius recomandă îndată micului subansamblu al Ontogenei să fabrice o cantitate corespunzătoare a preparatului, iar eu după ce m-am consultat cu renumitul constructor, m-am hotărât să pornesc spre planeta ce semăna cu Pământul, locuită de fiinţe cu aspect de oameni şi care se afla la numai patru zile de drum. Dorind să fiu un binefăcător anonim, am stabilit că lucrul cel mai chibzuit ar fi să mă travestesc în om; după cum se ştie, treaba asta e foarte anevoioasă, dar şi în acest caz geniul constructorului a învins toate piedicile. Am pornit-o, deci, având în mâini două valize; într-una din ele aveam patruzeci de kilograme de praf alb de Altruizină, iar în a doua ustensilele de toaletă, pijamale, lenjerie, precum şi obraji de rezervă, păr, ochi, limbi ş.a. Pentru călătorie mi-am luat înfăţişarea unui tânăr bine făcut, cu o mustaţă mică şi cu plete. Clapauțius avea unele îndoieli, dacă într-adevăr se cuvine să administrezi Altruizină dintr-odată pe scară largă, aşa că, deşi nu-i împărtăşeam rezervele, am fost de acord ca, după sosirea pe Geonia (aşa se numea planeta), să efectuez o experienţă de probă. Ardeam de nerăbdare să trăiesc clipa în care voi începe marea acţiune de răspândire a frăţiei şi comuniunii generale, aşa că, fără să mai amân, după ce m-am despărţit cordial de Clapauțius, am pornit-o la drum.

Ca să pot efectua proba, cum am ajuns pe planetă, m-am oprit într-o mică aşezare, nimerind la un han ţinut de un

hangiu între două vârste şi cam posac; am fost destul de îndemânatic, căci am reuşit ca, încă pe când îmi erau duse bagajele din trăsură în odaie, să presar un pumn de praf de Altruizină în fântână. În curtea hanului era un du-te-vino nemaipomenit, fetele de la bucătărie alergau de colo-colo cu găleţi de apă caldă, hangiul le muştruluia, mânându-le să umble mai repede, apoi se auzi tropot de copite şi dintr-o brişcă sări un om în vârstă cu o valiză de doctor în mână; nu se duse însă spre casă, ci spre grajd, de unde în răstimpuri se auzea un muget surd. După cum am aflat de la cameristă, o vietate geonică din curtea hanului, căreia îi spuneau vacă, era gata să fete. M-am cam neliniştit auzind asta, căci sincer să fiu, nu mă gândisem deloc la problema animalelor; dar nu mai puteam face nimic şi m-am închis în odaie ca să observ cu atenţie evenimentele. Acestea nu se lăsară mult aşteptate. Am auzit zornăind lanţul fântânii – slujnicele iar cărau apă – şi după o clipă iar se auzi mugetul vacii, căruia i se adăugau acum alte mugete; imediat după aceea medicul veterinar ieşi din grajd ţipând şi, ţinându-se de burtă, după el fetele de la bucătărie, la urmă hangiul însuşi; cu toţii, luând parte la durerile bietei vaci, fugeau care încotro, urlând cât îi ţinea gura, ca să se întoarcă apoi de îndată ce, la o anumită depărtare, durerile îi lăsau. În felul acesta au repetat de câteva ori asaltul grajdului, de fiecare dată ieşind din el în fugă, cuprinşi de durerile facerii; năucit de acest neaşteptat curs al evenimentelor, am fost nevoit să recunosc că experienţa trebuia s-o fac în oraş, unde nu sunt animale. Mi-am împachetat repede lucrurile şi am cerut să mi se facă socoteala. Dar în întreg hanul sufereau cu toţii într-atâta din cauza viţelului care venea pe lume, că n-aveai cu cine sta de vorbă; am vrut să plec singur, dar şi pe căruţaş, cu iepele lui cu tot, i-au apucat durerile facerii, aşa că n-am avut ce face şi am hotărât să mă duc în oraşul din apropiere pe jos. Din nenorocire, însă, pe când treceam râul pe un podeţ, mâna mi-a alunecat pe mânerul valizei care, lovindu-se cu încuietoarea de o scândură, s-a deschis şi toată încărcătura de praf alb s-a vărsat într-o clipită. Stăteam, încremenit, privind cum

curentul iute al apei înghite cele patruzeci de kilograme de Altruizină – dar nu mai era nimic de făcut, zarurile fuseseră aruncate, căci întregul oraş se aproviziona din acel râu cu apă de băut, Am mers aşa până seara; când am ajuns în oraş, peste tot era lumină, iar străzile pline de lume. Am găsit imediat un mic hotel şi m-am oprit acolo, pândind primele semne ale acţiunii preparatului, dar n-am observat deocamdată nimic. Obosit de lunga călătorie, m-am dus imediat la culcare. Pe la miezul nopţii am fost trezit de nişte strigăte înfricoşătoare. Am sărit din aşternut şi m-am uitat în jur. Odaia era toată luminată de flăcările care cuprinseseră casa de vizavi; am ieşit în stradă, dar din prag m-am împiedicat de un cadavru, cald încă. Ceva mai încolo şase zdrahoni ţineau zdravăn un bătrân care striga ajutor şi-i smulgeau cu cleştele dinte după dinte, până ce un strigăt comun de uşurare anunţă că găsiseră, în sfârşit, şi scoseseră rădăcina dureroasă care-i chinuia şi pe ei datorită transmisiei durerii; lăsându-l în plata Domnului pe cel chinuit, rămas fără dinţi, se îndepărtară, vădit potoliţi.

Dar nu ţipetele acelui nenorocit mă treziseră; pricina fusese un incident care avusese loc în cârciuma de alături: un beţiv l-a pocnit pe tovarăşul de băutură şi, resimţind pe loc durerea acestuia, s-a înfuriat şi a început să-l lovească mai tare; la rândul lor, comesenii, simţind şi ei aceeaşi durere, săriră să-i snopească pe amândoi; cercul suferinţelor generale s-a întins într-atât, încât jumătate din clienţii hotelului, treziţi din somn, punând mâna pe ce găseau, beţe, mături, bastoane, o apucară numai în cămăşi de noapte spre locul încăierării; se porni o vânzoleală nemaipomenită printre unelte şi vase sfărâmate, o lampă fu răsturnată şi cârciuma luă foc. În sunet de clopote, în strigătele pompierilor şi urletele celor răniţi în luptă, m-am îndepărtat cât am putut mai repede de locul acela, pentru ca, numai câteva străzi mai încolo, să nimeresc în mijlocul unei mulţimi, strânsă în jurul unei căsuţe albe cu o grădină de trandafiri. După cum am aflat, înăuntru se afla o pereche de tineri proaspăt căsătoriţi. Era o înghesuială nemaipomenită, se vedeau uniforme militare, veşminte

preoţeşti, ba erau şi elevi de liceu; cei care se aflau mai aproape de ferestre băgau capul înăuntru, alţii le săreau în spinare, strigând: „Ei! Ce e?! Ce-i moşmondeala asta?! Mult mai avem de aşteptat?! La treabă, mai repede!” – şi altele asemenea. Un bătrânel, care nu putea răzbate, îi implora cu lacrimi în ochi pe cei care-i barau drumul să-l lase să treacă mai în faţă, fiindcă de departe, din cauza slăbiciunii, nu simte nimic; dar nimeni nu-l băga în seamă – unii leşinau de plăcere pe nesimţite, alţii gemeau de atâta voluptate, iar alţii, mai necunoscători, dădeau din umeri indiferenţi. Familia mirilor a vrut la început să alunge ceata inoportună, dar apoi, luată de vâltoarea depravării generale, se alătură corului de grosolănii, îmboldindu-i rânderi cu aceleaşi vorbe deşănţate; în tot acest trist spectacol rolul principal îl juca străbunicul mirelui care lovea din răsputeri cu fotoliul său pe roate în uşa camerei nupţiale. Profund mâhnit de această scenă, m-am întors ca să mă duc la hotel, dar pe drum am întâlnit numai grămezi de cetăţeni, ţipând şi păruindu-se; astea toate nu erau însă nimic în comparaţie cu scenele care aveau loc în hotel. De departe am văzut cum oaspeţii săreau numai în cămăşi de la etaj, frângându-şi mai toţi picioarele, câţiva se căţăraseră pe acoperiş, iar înăuntru directorul hotelului, nevastă-sa, cameristele, portarii se zvârcoleau şi ţipau ca nebunii, se ascundeau prin dulapuri sau pe sub paturi – şi asta numai pentru că în pivniţă o pisică alerga după şoareci.

Începeam să-nţeleg cât de nechibzuită fusese fapta mea; spre ziuă Altruizina acţiona cu atâta forţă că, dacă pe unul îl mânca numai puţin nasul, întreaga regiune, pe o rază de o milă, răspundea cu salve furtunoase de strănuturi, iar rudele persoanelor care sufereau de guturai, ca şi doctorii şi surorile de spital fugeau din calea acestora mai rău ca de nişte ciumaţi; numai câţiva masochişti se plimbau de colo-colo, palizi, gâfâind de nespusă plăcere. Erau mulţi şi din cei neîncrezători, care-i loveau şi-i băteau pe cei din apropierea lor, numai ca să se convingă dacă e adevărată acea transmitere a simţirilor, despre care se vorbeşte atâta; cei maltrataţi nu rămâneau, la rândul lor, datori şi un

zgomot surd de lovituri umpluse tot oraşul. La vremea dejunului, umblând pe străzi, uluit de-a binelea, am întâlnit o mare mulţime, înecată în lacrimi, care gonea prin piaţă o bătrână îmbrăcată în doliu, aruncând în ea cu pietre. Am aflat că era văduva unui venerabil cizmar care murise cu o zi înainte şi fusese înmormântat în dimineaţa aceea; suferinţa nemângâiatei cizmărese atinsese atât de tare pe vecini şi pe vecinii vecinilor, încât aceştia, nemaiputând în niciun fel s-o mângâie pe sărmana femeie, au gonit-o din oraş. O tristeţe nesfârşită mi-a cuprins sufletul la vederea acestui spectacol oribil şi m-am întors cât am putut de repede la hotel, dar şi acesta era acum în flăcări. Bucătăreasa, în timp ce gătea supa, s-a fript la deget şi, ca urmare a acestui fapt, un căpitan de cavalerie care tocmai îşi curăţa arma la etajul ultim, simţind şi el durerea, a apăsat fără să vrea pe trăgaci, omorându-şi pe loc nevasta şi cei patru copii; disperarea lui se răspândi printre persoanele care fuseseră încă transportate la spital, ca urmare a rănilor sau a pierderii minţii, iar un binevoitor, vrând să scurteze această suferinţă generală, din cauza căreia el însuşi mai că nu pierise, stropea cu gaz pe cine nimerea şi le dădea foc într-un acces de adevărată nebunie. Am alergat departe de incendiu, eu însumi arătând ca un nebun, în căutarea unei persoane, una singură, fie cum o fi, care să simtă măcar un strop de fericire, dar am dat numai peste resturi ale mulţimii care se întorcea de la acea noapte a nunţii.

Evenimentele acelei nopţi erau comentate pe larg, părându-li-se netrebnicilor acelora că totul s-a desfăşurat nu aşa cum s-ar fi aşteptat; în afară de asta, fiecare din acei foşti copărtaşi la dragoste strângea în mâini câte un ciomag gros, ca să gonească pe orice suferind care li s-ar fi ivit în cale. Atunci am simţit că o să-mi crape sufletul de-atâta jale şi ruşine, dar am continuat să caut un singur om măcar care să-mi mai aline durerea; întrebând pe trecători, am aflat până la urmă unde locuieşte *un* vestit gânditor, care proclamase deviza frăţiei şi luminatei indulgenţe şi m-am dus într-acolo, sigur fiind că voi găsi casa lui înconjurată

de mase largi de oameni. Da' de unde! Abia vreo câţiva motani mieunau încet lângă poartă, profitând de atmosfera de bunăvoinţă pe care o răspândea filosoful, fapt datorită căruia câinii care-i goniseră stăteau acum la o oarecare distanţă, lingându-se nervoşi, iar un invalid, fugind cât îl ţinea piciorul, trecu pe lângă mine, strigând: „Crescătoria de iepuri e deschisă! Deschisă!" M-a lăsat pradă celei mai adânci nedumeriri, căci nu puteam pricepe în ruptul capului cum puteau fenomenele care aveau loc într-o asemenea crescătorie să influenţeze favorabil simţirile sale.

Cum stăteam aşa, se apropiară de mine doi oameni. Unul, privindu-mă lung, îl lovi cu toată puterea în mutră pe celălalt, eu am înlemnit de uimire, dar nici nu m-am apucat de falcă, nici n-am gemut măcar, deoarece, ca robot, falca nu mă durea deloc; trebuia să mă fi gândit la asta, căci amândoi erau de la poliţia secretă şi, demascându-mă în acest fel, mi-au pus cătuşe la mâini şi m-au băgat la închisoare. Acolo mi-am recunoscut întreaga vină. Contam pe faptul că vor avea în vedere bunele mele intenţii, deşi o jumătate din oraş era în flăcări; ei însă, m-au pus îndată în lanţuri, ca să se convingă dacă şi ei simt aceleaşi dureri ca mine; văzând că nu li se întâmplă nimic, se repeziră ca nebunii asupră-mi, lovindu-mă, călcându-mă în picioare, târându-mă, rupând ghinturile şi frângând fibrele bietei mele făpturi. Nu mai înşir aici chinurile pe care le-am suportat pentru dorinţa sinceră de a-i ferici pe ei toţi; până la urmă au umplut cu frânturile corpului meu un tun şi m-au expediat în Cosmosul paşnic şi întunecos ca întotdeauna. Zburând, cuprindeam tot mai de departe, cu privirea zdrobită scenele efectului Altruizinei pe spaţii tot mai întinse, căci valurile fluviului duceau pulberea preparatului tot mai departe şi mai departe. Am văzut atunci ce se întâmplă cu păsările pădurii, cu călugării, caprele, cavalerii, cu ţăranii şi nevestele lor, cu cocoşii, fecioarele şi matroanele şi, privind la toate acestea, ultimele lămpi care-mi mai rămăseseră intacte mi-au plesnit de o jale prea adâncă – şi tocmai am căzut, după ce-am planat îndelung, lângă casa ta, milostive domnule – trecându-mi cu

adevărat, pentru totdeauna, pofta de a-i ferici pe alţii prin metode rapide…

FERCONEX

ODATĂ, în faptul serii, renumitul constructor Trurl veni, tăcut şi îngândurat, la prietenul său Clapauțius, iar când acesta încercă să-l distreze, povestindu-i cele mai proaspete anecdote cibernetice, se răsti brusc:

— Te rog, nu încerca să-mi schimbi mâhnirea în voioşie fiindcă în adâncul sufletului mă roade un simţământ pe cât de adevărat, pe atât de apăsător. Am ajuns la concluzia că în toată viaţa noastră ne-am străduit degeaba, fiindcă n-am realizat nimic de preţ!

Spunând acestea, Trurl îşi îndreptă privirea plină de dezaprobare şi dezgust spre pereţii cabinetului lui Clapauțius, unde atârna o bogată colecţie de ordine, medalii şi diplome de onoare, în rame aurite.

— Pe ce bază rosteşti o sentinţă atât de aspră? – întrebă Clapauțius, căzând pe gânduri.

— Am să-ţi explic îndată. Am împăcat împărăţii certate între ele, regilor le-am furnizat antrenageri ai puterii, am construit maşini-povestitoare şi altele care erau bune de vânătoare, am învins tirani vicleni şi tâlhari galactici care ne pândeau din umbră, dar în felul acesta numai nouă ne-am adus bucurii, numai pe noi ne-am ridicat în propriii noştri ochi, în schimb n-am făcut nimic pentru Binele General! Toate elanurile noastre, tinzând spre perfecţionarea existenţei celor mărunţi pe care i-am întâlnit în călătoriile noastre planetare, n-au dus nici măcar o dată la crearea stării de Perfectă Fericire. În locul unor rezolvări autentic ideale, am oferit numai aparenţe, proteze şi înlocuitori şi prin asta am meritat doar numele de prestidigitatori ai ontologiei, abili sofişti ai acţiunii, dar nu demnitatea de Lichidatori ai Răului!

— Când aud pe cineva vorbind de programarea Fericirii

Generale, mă trec fiorii – răspunse Clapauțius. Vino-ţi în fire, Trurl! Oare nu-ţi sunt cunoscute atâtea exemple de acţiuni tocmai aşa începute şi din care nu s-a ales decât ruina, o grămadă de intenţii dintre cele mai nobile? Nu-ţi mai aduci aminte de soarta nefericită a sihastrului Bunitius, care a încercat să fericească Cosmosul cu ajutorul preparatului numit Altruizină? Nu ştii oare că se pot, într-o oarecare măsură, micşora grijile existenţei, se poate împărţi dreptatea, se pot lumina serii care filează, se poate turna balsam pe încheieturile mecanismelor sociale, dar fericirea n-o poţi produce cu nicio maşinărie? La domnia generală a fericirii poţi numai visa pe ascuns, la o oră târzie ca aceasta, poţi s-o urmăreşti cu o imaginaţie ideală, să îmbeţi cu o dulce viziune ochiul sufletului, dar asta-i tot ce-i stă în puteri celei mai înţelepte fiinţe, prietene!

— Aşa se spune! – mormăi Trurl. Poate că – adăugă după o clipă – a ferici pe cei care există demult, şi asta într-un mod hotărât şi cât se poate de simplu, este o sarcină de neîndeplinit. Dar ar fi posibilă crearea de fiinţe, concepute în aşa fel încât să nu li se întâmple nimic în afară de fericire. Închipuieşte-ţi ce minunat monument al talentului nostru de constructori (de care cu vremea, şi aşa se va alege praful) ar fi o planetă strălucind undeva pe cer, spre care masele de triburi ale altor nebuloase şi-ar întoarce ochii cu încredere, spunând: „Da! Într-adevăr, este posibilă fericirea sub forma armoniei neîntrerupte şi asta a dovedit-o marele Trurl, cu un oarecare aport al prietenului său Clapauțius, iar dovada aceasta e vie şi înfloreşte splendid, încântându-ne privirea!”

— Nu te îndoieşti, cred, că la problema pe care ai pus-o m-am gândit şi eu nu o dată – îi zise Clapauțius. Ea naşte dileme serioase. Învăţătura pe care ne-a dat-o aventura lui Bunitius văd că n-ai uitat-o şi de aceea vrei să fericeşti fiinţe care n-au existat până acum, adică vrei să creezi fericiţi pe loc gol. Dar mai întâi ar trebui să te lămureşti dacă în genere poţi ferici pe cei ce nu există? Mă-ndoiesc serios de asta. Ar trebui mai întâi să dovedeşti că starea de inexistenţă este, sub orice aspect, mai rea decât starea de

existenţă, chiar dacă nu e deosebit de plăcută, pentru că, fără o asemenea dovadă, experimentul felicitologic de a cărui idee eşti pătruns, ar putea să nu izbutească. Atunci la furnicarul de nefericiţi, de care este plin Cosmosul, ai adăuga mulţimea celor noi, creaţi de tine – şi ce-ai să faci atunci?

— Desigur, experimentul este riscant – recunoscu, cam fără voia lui, Trurl. Cu toate acestea, consider că s-ar cuveni să încercăm. Natura este numai în aparenţă nepărtinitoare, chipurile fabrică ce-i cade şi ce-i zboară la îndemână, deci atât pe cei buni, cât şi pe cei răi, pe cei blânzi, ca şi pe cei cruzi, dar e destul să faci o inventariere ca să te convingi că pe câmpul de luptă rămân întotdeauna fiinţele crude şi neplăcute, săturate de către celelalte. Iar când ticăloşii îşi dau seama că procedează urât, născocesc circumstanţe atenuante sau justificări din raţiuni superioare: cum că mizeria asta de viaţă este un condiment, menit să mărească pofta de Rai sau alte asemenea locuri. După mine, e timpul să terminăm cu asta. Natura nu este numai proastă ca o cizmă, fiindcă acţionează pe linia minimei rezistenţe. Trebuie s-o înlocuim şi să producem noi înşine fiinţe luminate, căci numai apariţia lor poate constitui o adevărată vindecare a existenţei. Ele vor justifica – după opinia mea – ou vârf şi îndesat perioada trecută, plină de strigătele celor ucişi, care, numai din cauza distanţei cosmice, nu pot fi auzite pe alte planete. La ce naiba tot ce are viaţă trebuie să sufere întruna? Dacă suferinţele diferitelor fiinţe ar căpăta măcar acea forţă pe care o are picătura de ploaie, atunci – ai pentru asta ca garanţie mâna mea şi calculele mele! – de multă vreme ar fi răsturnat lumea! Dar ele există atât cât există şi viaţa, iar praful care acoperă criptele mormintelor şi palatele părăsite tace deplin şi nici chiar tu, cu puternicele tale mijloace, n-ai putea descoperi în el vreo urmă a durerilor şi necazurilor care i-au tulburat ieri pe răposaţii de azi.

— Adevărat, morţii nu mai au griji – recunoscu Clapauțius. Este un adevăr temeinic, câtă vreme defineşte

efemeritatea suferinţei.

— Dar apar mereu noi suferinzi! – reluă Trurl, cu glas ridicat. Oare nu înţelegi că planul meu este o chestiune de simplă bună-voinţă?

— Ia stai. La drept vorbind, prin ce metodă fiinţa fericită (să presupunem că o să reuşeşti) va fi o recompensă pentru abisul de chinuri care s-au dezagregat, ca şi a nenorocirilor care vor dura mai departe în tot Cosmosul? Oare liniştea de azi va suprima furtuna de ieri? Oare ziua va anula noaptea? Nu vezi că vorbeşti prostii?

— Atunci, după tine, n-ar trebui să facem nimic?

— Nu spun că nimic. Poţi să îndrepţi vieţile existente, sau cel puţin să încerci a o face, cu riscul cunoscut, dar pe cei despre care ai pomenit n-ai să-i satisfaci cu nimic. Eşti oare de altă părere? Crezi că a îndesa în Cosmos atâta fericire încât să crape, va schimba câtuşi de puţin ceea ce s-a întâmplat în el?

— Cum să nu, va schimba! Va schimba! – strigă Trurl. Caută să înţelegi aşa cum se cuvine! Chiar dacă fapta mea nu-i va atinge pe cei care au pierit, se va schimba întregul a cărui parte o constituie ei. De-acum fiecare va trebui să spună: „Eforturi teribile, civilizaţii vomitale, culturi înfricoşătoare au constituit numai o introducere la conţinutul propriu-zis, adică la timpurile actualei voluptăţi! Trurl, acel bărbat luminat, a ajuns prin meditaţiile sale, la concluzia că trecutul râu trebuie folosit pentru făurirea unui viitor bun. Mizeria l-a învăţat cum se făuresc bogăţiile, iar disperările i-au arătat cât preţuiesc extazurile, într-un cuvânt – Cosmosul, tocmai prin aceea că este aşa de oribil, i-a dat impulsul de a crea Binele!” Epoca actuală se va dovedi pregătitoare-ispititoare – nu crezi! – şi datorită ei va urma mult dorita împlinire. Ei, ce zici, te-am convins?

— La Crucea Sudului se află statul regelui Troglodicus – zise Clapauțius – căruia îi plac peisajele împănate cu spânzurători, dar disimulând această predilecţie cu afirmaţia că pe nişte mizerabili, ca supuşii săi, nu-i poţi ţine altfel în frâu. A vrut să-mi facă şi mie de petrecanie de cum am venit, dar, mirosind că l-aş putea face una cu pământul,

s-a înmuiat, căci considera ca un lucru natural că, dacă el nu mă va supune, atunci eu ara să-l strivesc. Deci, ca să mă pregătească altfel de moarte, îşi chemă îndată sfatul de învăţaţi, de la care am auzit o doctrină morală a puterii, concepută tocmai pentru astfel de ocazii. Înţelepţii aceia plătiţi mi-au spus aşadar: cu cât este mai rău, cu atât sunt mai gustate îmbunătăţirile, deci cel care acţionează, astfel încât răul nu mai poate fi suportat nu face altceva decât să grăbească în mod extrem rapida îndreptare a lucrurilor. Regele era bucuros şi mulţumit de discursul lor, căci a reieşit că nimeni nu acţionează ca el în sprijinul viitorului Bine, câtă vreme, prin antiimpulsuri corespunzătoare, îndeamnă ta, transpunerea în faptă a ideilor de îmbunătăţire a situaţiei. Deci fericiţii tăi ar trebui să-i ridice monumente lui. Troglodicus, iar tu datorezi recunoştinţă unora ca el, nu-i aşa?

— Urâtă şi cinică parabolă! – sări ca ars Trurl, jignit la culme. Credeam că ai să fii de partea mea, dar văd că verşi numai otrava scepticismului şi, prin sofisme, reduci la zero planurile mele nobile. Şi doar ele sunt salvatoare la scară cosmică!

— Aşa, deci tu vrei să devii salvatorul Cosmosului? – zise Clapauțius. Trurl, să ştii că ar trebui să te leg şi să te-arunc în groapa asta, ca să ai timp să-ţi vii în fire, dar mă tem că ar dura prea mult. De aceea îţi spun doar atât: să nu aduci fericirea prea brusc! Să nu perfecţionezi existenţa în viteză! Şi chiar dacă vei crea pe undeva niscaiva fericiţi (lucru de care mă-ndoiesc), vor rămâne mai departe ceilalţi, se va ajunge atunci la invidie, ură, încordări şi certuri şi cine ştie clacă n-ai să te găseşti în faţa dilemei, desigur, neplăcute: sau fericiţii tăi se vor lăsa pe mâna invidioşilor, sau vor fi nevoiţi să-i căsăpească ei pe aceşti inoportuni, urâţi şi schilozi; şi asta pentru realizarea armoniei depline.

Trurl sări în sus înfuriat, dar, potolindu-se, slăbi pumnii căci punerea lor în funcţiune n-ar fi fost cea mai potrivită inaugurare a Erei Fericirii Depline, pe care hotărâse aşa de serios s-o creeze.

— Adio! – îi zise el, cu o privire de gheaţă. Agnostic

meschin, neîncrezătorule, care te laşi dus de valurile întâmplării, n-am să discut cu tine prin cuvinte, ci prin fapte! Roadele muncii mele te vor convinge, cu timpul, că am avut dreptate!

Întors acasă, Trurl se pomeni într-o mare încurcătură, căci epilogul discuţiei purtate cu Clapauțius sugera cum că ar fi posedat deja un plan de acţiune, ceea ce nu era adevărat. Sincer vorbind, habar n-avea de unde să înceapă. Luă atunci de pe rafturile bibliotecii o grămadă de cărţi consacrate descrierilor a numeroase societăţi şi le înghiţi cu o viteză demnă de admirat. Şi cum, cu toate acestea, îşi umplea prea încet mintea cu faptele necesare, cără din pivniţă opt sute de casete cu memorie de mercur şi de plumb, feromagnetică şi crionică, le legă cu mici cabluri de fiinţa sa şi, în câteva secunde, îşi încarcă el cu patru trilioane de biţi de cea mai bună şi mai prăpăstioasă informaţie, pe care o poţi găsi numai în tenebrele aştrilor, pe globuri sau pe sori stinşi, locuiţi de cronicari răbdători. Fusese o doză atât de puternică, încât îl zdruncinase din creştet până-n tălpi; se învineţi, ochii îi ieşiră niţel din orbite, fălcile i se strânseră, cârcei îi umblau prin tot corpul şi tremura de parcă ar fi fost atins nu de istoriozofie şi istoriografie, ci de trăsnet. Dar până la urmă, îşi adună puterile, se scutură, îşi şterse fruntea, îşi sprijini genunchii, care-i mai tremurau încă, de picioarele mesei la care lucra şi-şi zise:

— Văd că a fost şi este mult mai rău decât credeam!!!

Câtva timp îşi ascuţi creioanele, turnă cerneală în călimări, aranjă grămezile de fişe albe, dar, cum din toate aceste pregătiri nu prea ieşea nimic, puţin iritat îşi spuse:

— Cred că, din simplă solidaritate, trebuie să fac cunoştinţă cu scrierile înţelepţilor străvechi, arhaici, cu toate că mereu am amânat asta, ştiind că un constructor modern n-are ce-nvăţa de la flecarii ăştia bătrâni. Dar fie, treacă de la mine! Am să-i studiez şi pe gândanţii ăştia ai vechiului testament, aproape de pe vremea cavernelor, cel

puţin aşa mă voi putea apăra şi de înţepăturile lui Clapauțius, care, ce-i drept, nici el nu i-a citit niciodată (şi cine, în genere, îi citeşte?), dar extrage pe ascuns din operele lor câte-o frază, ca pe urmă să mă zgândăre cu citate şi să mă acuze de ignoranţă.

Şi chiar aşa făcu; începu să răsfoiască numai opere învechite şi prăfuite, deşi nu-i ardea câtuşi de puţin.

Pe la miezul nopţii, înconjurat de cărţi groase care, deschise, îi făceau vânt pe la genunchi ca un evantai, căci, enervat, le arunca de pe masă, îşi spuse:

— Văd că trebuie nu numai să corectez structura fiinţelor inteligente dar şi ceea ce au născocit ele ca filosofie. Originea vieţii trebuie căutată în ocean, care a aruncat la ţărm tot felul de mâluri, astfel a luat naştere un noroi moale, sau aşa-numiţii coloizi-neroizi; Soarele ardea, noroiul se-ngroşa, a căzut un trăsnet, totul s-a acrit cu amâni – adică amin şi Doamne-ajută – şi aşa a apărut un aluat, care, cu timpul, s-a târât spre un loc mai uscat. I-au crescut urechi, ca să audă cum se apropie prada, precum şi dinţi şi picioare ca s-o poată ajunge din urmă şi s-o mănânce. Iar dacă nu i-au crescut sau i-au crescut prea scurte, pe el l-au mâncat. Creatoarea inteligenţei este, deci, evoluţia; căci ce sunt în ea Prostia şi înţelepciunea, ca şi Binele şi Răul? Binele e atunci când eu voi mânca pe cineva, iar Răul, când voi fi eu mâncat. La fel şi cu Inteligenţa: cel mâncat, pentru că i s-a întâmplat asta, este mai prost decât cel ce mănâncă, pentru că nu poate avea dreptate cel ce nu există şi nu are deloc cel care a fost înghiţit. Dar cine ar mânca pe toţi ceilalţi, el însuşi va fi înfometat şi astfel se instaurează moderaţia. Cu trecerea vremii, fiecare aluat se calcifiază, căci este un material fibros, deci, căutând ceva mai bun, fiinţele noroioase au descoperit metalul. Dar pe ele însele s-au portretizat în fier, căci cel mai uşor lucru e să extragi din ce e gata, aşa că tot nu s-a ajuns la adevărata perfecţiune. Dimpotrivă! Dacă, printr-un curs schimbat al evenimentelor, ar fi apărut mai întâi calcarul, apoi din el o delicatesă mai moale, iar la urmă – fina subtilitate, filosofia s-ar fi născut cu totul altfel:

după cum se vede, ea provine direct din material, sau altfel spus, cu cât fiinţa inteligentă s-a constituit mai oricum, cu atât mai disperat se înfăţişează pe sine invers. Dacă trăieşte în apă, spune că pe ţărm e un rai; dacă trăieşte pe ţărm, atunci spune că raiul e în cer; dacă are aripi, îşi făureşte un ideal cu înotătoare ca peştele, iar dacă are picioare – îşi zugrăveşte aripi de gâscă şi strigă: „Sunt înger!” Ciudat că n-am observat asta până acum. Regula asta s-o numim Legea Cosmică a lui Trurl: ca urmare a imperfectibilităţii ingineriei personale, orice spirit îşi prezintă Absolutul Excelent. Trebuie să-mi bag bine în cap asta pentru împrejurarea când am să mă apuc de corectarea bazelor filosofiei. Dar acum e timpul să construiesc. Mai întâi să institui Binele – dar ce este acesta? Desigur, el nu există acolo unde nu e nimeni. Cascada nu este pentru stâncă nici bună, nici rea, asemenea cutremurului de pământ pentru un lac. Am să-l montez deci pe Cineva. Dar, atenţie: îi va fi bine acestuia? Şi de unde-s ştiu dacă cuiva îi este bine? Să zicem că aş vedea că lui Clapauțius nu-i merge bine. Şi ce-i cu asta? Cu o jumătate a sufletului m-aş întrista, iar cu cealaltă m-aş bucura, nu-i aşa? Încurcată treabă! E posibil să-i fie cuiva bine în comparaţie cu vecinul, dar el nu ştie nimic despre asta şi de aceea nu consideră că lui îi e bine. Ar trebui oare să construiesc fiinţe care să aibă în vedere pe altele, asemenea lor, ce se zbat în chinuri? Dar s-ar simţi oare serios satisfăcute numai prin contrast? Poate că da, dar câtă ticăloşie e în asta. Aşadar, e nevoie aici de a surdină şi de un transformator. Nu trebuie să te apuci dintr-odată de Alcătuirea unor societăţi fericite: la început trebuie să fie numai individul!

Îşi suflecă mânecile şi în trei zile meşteri un Fericit Contemplator al Existenţei, o maşină care, prin conştiinţa sa, aprinsă în catozi, se contopea cu fiecare lucru observat şi nu se găsea pe lume nimic care să nu-i provoace bucurie. Trurl se aşeză în faţa ei ca să-şi dea seama dacă era exact ceea ce-şi dorise. Contemplatorul sprijinit pe cele trei picioare de metal, îşi plimba ochii mari ca nişte lunete

primprejur, şi fie că nimerea cu privirea vreo ulucă de gard, vreo piatră sau vreun papuc vechi, era cuprins de o mare încântare, gemând aproape de atâta plăcere. Iar când soarele se îndrepta spre apus, ori zorile înroşeau cerul, se întindea ca un leu culcat pe labe, vrăjit de-a binelea.

— Clapauțius o să spună, desigur, că numai culcatul pe labe sau gemetele nu înseamnă mai nimic – îşi zise Trurl, tot mai neliniştit. O să ceară dovezi…

Cu acest gând, îi băgă Contemplatorului în burtă un ceas cât toate zilele, cu limbă aurită, care arăta unităţile de fericire, pe care le-a numit hedoni sau, pe scurt, hezi. Drept un hed socotea acea cantitate de extaz care se resimte când se parcurg patru mile cu un cui în pantof, iar apoi se scoate cuiul. Înmulţi drumul cu timpul, împărţi rezultatul la ascuţimea cubului, înainte de paranteză scoase coeficientul de călcâi obosit şi astfel reuşi să traducă fericirea în sistemul centimetru-gram-secundă. Asta-l mai satisfăcu niţel. Privind la şorţul de lucru al lui Trurl, pătat de ulei, în timp ce acesta se învârtea pe lângă el, Contemplatorul încerca, în funcţie de unghiul de înclinare şi de luminozitatea generală, de la 11, 8 la 18, 9 hezi pentru fiecare pată, petic şi secundă. Acum constructorul se linişti de-a binelea. Calculă îndată că un kilohed este exact atâta cât au simţit bătrânii, privind-o pe Suzana în baie, că un megahed este egal cu bucuria unui condamnat când i se taie frânghia cu numai o clipă înaintea spânzurării, şi văzând cum totul poate fi perfect calculat, trimise îndată una dintre maşinile mai mici din laborator, să-l aducă pe Clapauțius.

Când acesta sosi, îi spuse:

— Priveşte şi bagă în cap.

Clapauțius dădu ocol maşinii, iar aceasta, îndreptându-şi către el majoritatea teleobiectivelor, se lăsă pe vine şi gemu de câteva ori. Constructorul se cam miră de sunetele acestea, ca dintr-un fund de fântână, dar nu se trădă, ci întrebă numai:

— Ce-i asta?

— Fiinţa fericită – zise Trurl – adică Fericitul Contemplator

al Existenţei, pe scurt, Ferconex.

— Şi ce ştie să facă Ferconexul ăsta?

Trurl simţi o uşoară ironie în vorbele lui, dar n-o luă în seamă.

383

— Percepe neîncetat în mod activ! – îl lămuri el. Şi nu numai că percepe pur şi simplu, notând totul, dar o face intens, atent şi eficient, şi tot ce percepe îi provoacă o nemaipomenită plăcere! Iar plăcerea asta, umplându-i anozii şi circuitele, îi dă o stare de fermecată euforie, ale cărei semne sunt tocmai acele gemete pe care le auzi în clipa asta, când priveşte la trăsăturile banale ale chipului tău.

— Asta înseamnă că maşina simte o plăcere activă din existenţă ca percepţie?

— Întocmai! – zise Trurl, dar mai încet, pentru că nu mai era aşa de sigur de ceva, ca înainte.

— Şi ăsta-i, desigur, felicitometrul, care marchează unităţile de plăcere existenţială? – exclamă Clapauțius, arătând cadranul cu limba aurită.

— Da, ăsta-i ceasul...

Clapauțius începu atunci să arate tot felul de lucruri Ferconexului, urmărind atent oscilaţiile limbii acestuia. Trurl, care se mai liniştise, îi vorbea acum pe îndelete despre teoria hedonilor, adică felicitometria teoretică. Discutară îndelung, unul întrebând, altul răspunzând, până ce, într-un târziu Clapauțius zise:

— Ar fi interesant să se ştie cu câte unităţi s-ar măsura sentimentul pe care îl încearcă cel care îl omoară în bătaie pe un altul care, timp de trei sute de ore, l-a bătut fără încetare?

— Nimic mai simplu! răspunse, bucuros Trurl şi se şi apucă de calculat, până ce un hohot de râs al prietenului său îl întrerupse. Sări în sus, enervat, iar celălalt îi spuse, râzând întruna:

— Zici că principiul fundamental al maşinii este Binele, nu, Trurl dragă? Ce să zic, frumos prototip! Ţine-o aşa înainte, şi totul a să-ţi meargă de minune! Până atunci, la

revedere!

Şi plecă, lăsându-l pe Trurl cu totul descumpănit.

— M-a prins, ce să zic! M-a pus la punct! – oftă constructorul, iar gemetele lui se amestecau cu cele pline de extaz ale Ferconexului, care-l iritase într-atâta, că luă maşina, o băgă într-o cămară, trânti peste ea nişte tinichele vechi şi trase zăvorul.

Apoi se aşeză la masa, rămasă goală, şi-şi spuse:

— Am amestecat extazul estetic cu Binele – da măgar mai sunt! Şi, la drept vorbind, Ferconexul are inteligenţă? Asta-i bună! Pe toţi nucleii atomici, trebuie să schimb complet concepţia! Fericirea, da, desigur, şi plăcerea, da, fără îndoială, dar nu pe seama altuia! Nu derivând din Rău! Asta e! Dar ce-o fi Râul? O, văd că în activitatea mea de constructor am neglijat cu totul teoria!

Opt zile la rând n-a închis un ochi, n-a ieşit din casă, s-a cufundat în citirea a tot felul de cărţi savante, tratând despre Bine şi Rău. A aflat în felul acesta că după mulţi înţelepţi, lucrul cel mai important este devotamentul mutual şi bunăvoinţa generală. Fiinţele inteligente trebuie să-şi arate reciproc şi una, şi alta: fără asta n-o scoţi la capăt. Ce-i drept, în numele acestei devize unii au fost traşi pe roată, alţii în ţeapă, altora li s-a turnat plumb fiert pe gât, unii au fost sfârtecaţi în patru, altora li s-au frânt mădularele, iar în momentele istorice mai importante s-au folosit pentru asta chiar un echipaj de şase cai. De asemenea, în numeroase alte forme de tortură, adresate sufletului, nu trupului, istoria a dovedit alte multe exemple de bunăvoinţă.

— Intenţia nu e de ajuns! îşi zise. Trurl. Să presupunem că vom pune conştiinţele nu în proprietarii lor, ci în cei de alături, în cei apropiaţi, dar convertibil. Ce-ar reieşi din asta? O, ar fi o nenorocire, pentru că faptele mele rele ar muşca pe vecinul meu, deci m-aş putea cufunda şi mai uşor în păcat! Atunci poate că ar fi bine să montez în conştiinţa obişnuită un amplificator de remuşcări, adică să fac în aşa fel ca fiecare faptă rea să chinuie prin consecinţe de o mie de ori mai tare decât până acum? Dar atunci, din simplă

curiozitate, fiecare se va grăbi să facă un rău, ca să se convingă dacă această nouă conştiinţă mustră într-adevăr atât de diabolic – şi până la sfârşitul zilelor sale o să alerge de colo colo, ca un câine hăituit, muşcat cu totul de reproşuri... Sau poate ar fi mai bună o conştiinţă cu marşarier şi ştergătoare, dar plumbuită? Numai puterea să aibă cheia... Nu! Nici asta n-ajută, că doar există şperacle! Sau, ce-ar fi să aranjez o transmisie de sentimente – unul simte pentru toţi, toţi pentru unul? Aşa e, asta a mai fost, tocmai în acest fel acţiona Altruizina... Atunci, poate e mai bine aşa: fiecare să aibă montat în corp un mic detonator, cu un mic receptor şi dacă, în schimbul faptelor lui rele şi ticăloase, i se doreşte răul de către mai mult de zece dintre cei apropiaţi, prin adunarea celor zece intenţii ale lor pe intrarea heterodică, cel căruia îi sunt adresate să sară în aer. Ce? Atunci n-ar evita fiecare Răul, mai abitir decât ciuma? Desigur că l-ar evita, şi încă cum! Şi de fapt... ce viaţă fericită mai e aia... cu o mină întârziată în jurul stomacului? De altfel, ar putea să apară comploturi secrete împotriva anumitor persoane, ar fi suficient să se adune vreo zece mizerabili împotriva unui nevinovat şi ăsta, săracul, ar fi făcut praf... Bine, atunci, poate, să schimb semnele? Nici asta nu-i bine. Ei, drace, tocmai eu, care am mutat din loc galaxii întregi, ca pe un dulap, să nu fiu în stare să rezolv o asemenea problemă de construcţie, aparent simplă?! Să presupunem că fiecare cetăţean al unei societăţi este zdravăn, rumen şi vesel, că de dimineaţa până seara cântă, zburdă şi chicoteşte, că face bine şi altora, dar cu atâta avânt, că ţi-e mai mare dragul, alţii la fel, iar dacă-i întrebi, fiecare răspunde în gura mare că este nemaipomenit de bucuros de propria existenţă, ca şi de existenţa generală... Oare o asemenea societate ar fi încă imperfect de fericită? Pe legea mea, într-o asemenea societate nimeni n-ar putea face nimănui niciun Rău! Şi de ce n-ar putea? Pentru că nu vrea. Şi de ce nu vrea? Pentru că nu s-ar alege cu nimic din asta. Poftim rezolvarea! Nu arată asta a plan, splendid în simplitatea lui, pentru o producţie de masă? Nu înseamnă asta că toţi sunt acolo

beţi de fericire? Ia să vedem atunci ce-o să mai zică Clapauțius, acest cinic-mizantrop, acest agnostic sceptic, ce motiv mai găseşte, de râs şi de batjocură! N-are decât să-şi bage nasu în toate, să caute nod în papură, degeaba, câtă vreme fiecare îi face celuilalt din ce în ce mai mult bine, că mai mult nu se poate... Da ia stai, nu s-ar putea să obosească, să nu mai reziste, să cadă la pământ sub lavina, sub torentul atâtor fapte bune? Ei, dacă-i aşa, mai montăm niscaiva reductoraşi slabi, eventual nişte surdine, pereţi rezistenţi la fericire, niscaiva costume, sau camere izolatoare, ceva ecrane, găsesc eu leac şi pentru asta... Uşurel, să nu mă grăbesc, ca să nu uit ceva. Aşadar, primo, să fie veseli, secundo – plini de bunăvoinţă, tertio – să zburde, quatro – rumeni la faţă, quinto – să se simtă minunat, sexto – mutuali... e, cu asta, gata, pot să încep!

Până la masa de prânz se mai trânti niţel, căci îl obosiseră teribil toate aceste frământări, apoi se sculă repede, vioi şi cu poftă de lucru, se apucă să schiţeze planurile, să găurească benzile de program, să calculeze algoritmii şi, pentru început, construi o societate fericită, formată din nouă sute de persoane. Ca să se simtă absolut egali, îi făcu pe toţi să semene leit unul cu altul. Ca să nu se certe pentru mâncare şi băutură, îi făcu pe toţi abstinenţi pe viaţă; un mic foc atomic le era de ajuns ca izvor de energie. Se aşeză apoi pe prispă şi până la apusul soarelui se uită la ei, să-i vadă cum zburdă, declarându-se zgomotos fericirea, cum îşi fac bine unul altuia, mângâindu-se reciproc pe capete, cum îşi îndepărtează unul altuia pietrele din drum, cum îşi duc viaţa plesnind de sănătate, vioi şi veseli, fără griji. Dacă vreunul îşi scrântea piciorul, se făcea negru de-atâta îngrămădeală, nu din curiozitate, ci datorită imperativului categoric al ajutorării mutuale. Se mai întâmpla ca, din exces de zel, la început să-şi mai rupă câte un picior, în loc să-l repare, dar le mai reglă conductorii, le mai adăugă nişte mici rezistenţe, pentru ca la urmă să-l invite pe Clapauțius să-i vadă isprava. Acesta se uită îndelung la zbenguielile acelea nostime, ascultă chinurile cu o mină destul de mohorâtă, iar la urmă, întorcându-se spre

Trurl, îi zise:

— Dar pot să fie şi trişti?

— Ce întrebare stupidă? Sigur că nu! ripostă Trurl.

— Şi cum atunci, or să zburde aşa la infinit, or să fie veseli, or să facă numai bine şi or să strige cât îi ţine gura că nu mai pot de fericire?

— Bineînţeles!

Şi cum Clapauțius nu numai că nu se grăbea cu laudele, dar nu se pronunţă în niciun fel, Trurl mai adăugă supărat:

— Poate că priveliştea ţi se pare monotonă şi mai puţin pitorească decât scenele de luptă, dar sarcina mea a fost să aduc fericirea, nu să fac pe cineva erou al unui spectacol dramatic!

— Câtă vreme ei fac ceea ce fac, pentru că trebuie s-o facă, dragul meu Trurl – începu Clapauțius – atunci au în ei atâta Bine cât este într-un tramvai, care tocmai de aceea nu poate să te calce, pentru că tumergi pe trotuar iar el nu sare de pe şine. E fericit făcând Bine nu cel care-i mângâie pe cap pe alţii, fără încetare, nu cel care urlă de bucurie şi adună pietrele din drum ca să nu se împiedice alţii, ci acela care poate să fie mâhnit, să plângă, să-şi spargă capul de pietre, dar n-o face de bunăvoie, dintr-o sinceră pornire! Aceşti sclavi ai tăi nu sunt decât o jignire la adresa idealurilor înalte, pe care atât de perfect le batjocoreşti!

— Cum poţi să spui aşa ceva?! Doar sunt fiinţe inteligente… îngână Trurl buimăcit.

— Da? – exclamă Clapauțius. Las că ne convingem imediat!

Şi, apropiindu-se de fiinţele perfecte ale lui Trurl, îi dădu una în cap celui dintâi care se nimeri în calea lui, întrebându-l:

— Sunteţi fericit, domnule?

— La nebunie! răspunse acesta, ţinându-se de cap, în dreptul unui cucui cât toate zilele.

— Dar acuma? – întrebă iar Clapauțius, după ce-l mai trăsni o dată, de-l trânti la pământ.

Ghemuit încă, n-apucă să scuipe tot praful înghiţit, că se şi apucă să strige:

— Sunt fericit, Înălţimea Voastră! Sunt topit de fericire!

— Ei, poftim, ce mai zici? – i-o trânti sec Clapauțius şi plecă, lăsându-l pe Trurl încremenit.

Constructorul, îngrijorat peste măsură, îi duse pe perfecţii săi, unul câte unul, în laborator şi acolo îi demontă până la ultimul şurub; niciunul nu s-a împotrivit câtuşi de puţin, ba unii îl mai şi ajutară cum putură, ţinându-i cheile, cleştele, ori bătându-şi în cap cu ciocănaşele, dacă se întâmpla să fie vreun capac mai zdravăn montat şi nu voia să cedeze. Bucăţile le puse înapoi în sertare şi pe rafturile depozitului, smulse planurile de pe planşete, le făcu fărâme, apoi se aşeză la masa care abia se mai ţinea pe picioare, sub grămezile de cărţi etico-filozofice, şi oftă adânc:

— Frumoasă poveste! Da bine m-a mai ruşinat banditul, acest smulge-şuruburi, care zice că mi-e prieten!

Scoase de sub sticlă modelul permutatorului, instalaţia care transforma fiecare percepţie în expresie a ajutorării mutuale şi a bunăvoinţei generale, o puse pe nicovală şi o făcu ţăndări cu câteva lovituri zdravene. Dar tot nu-şi uşurase sufletul. Mai cugetă o clipă, oftă prelung şi se apucă de altă treabă. De data asta îi ieşi din mâini un grup destul de mare – vreo trei mii de zdrahoni – care şi-au ales de îndată un conducător prin vot egal şi secret, după care au început să se ocupe de tot felul de treburi, ba construcţia de case, ba ridicarea de ziduri, ba descoperirea legilor Naturii, ba cu distracţii şi jocuri. Fiecare dintre aceste creaturi ale lui Trurl avea în cap un mic homeostat, iar în acest homeostat două nituri solide, sudate lateral, printre care voinţa sa liberă putea să se manifeste, după cum poftea; dedesubt se găsea resortul Binelui, care trăgea spre sine mult mai puternic decât celălalt, mai mic, blocat cu un fus şi având drept scop distrugerea şi ruinarea. În afară de asta, fiecare cetăţean dintre aceştia poseda câte un senzor de conştiinţe, de mare sensibilitate, prins în două fălci dinţoase, care începeau să muşte, dacă purtătorul lor s-ar fi abătut de la drumul virtuţii; şi, cum Trurl le încercase pe un prototip special în atelier, când se ajungea la mustrări de

conştiinţă, acestea erau atât de puternice, că-l zdruncinau pe nefericit mai rău decât într-un sughiţ ori în dănţuiala sfântului Vitalie; abia prin căinţă, prin fapte nobile, prin altruism se mai încărca niţel condensatorul, care deschidea colţii mustrării de conştiinţă şi ungea senzorul cu ulei. Totul fusese conceput cât se poate de ingenios, nici vorbă! Trurl se gândea chiar dacă n-ar fi fost bine să lege mustrările de conştiinţă cu durerea de dinţi, printr-un cuplaj reversibil suplimentar, dar până la urmă a renunţat la asta, de teamă ca nu cumva Clapauțius să amintească iar de folosirea forţei, care exclude prezenţa liberei voinţe. De altfel, asta ar fi fost o veritabilă minciună, pentru că noile creaturi aveau apendice statistice şi, datorită acestui fapt, nimeni, deci nici Trurl, nu putea să ştie dinainte ce au de gând şi cum se vor organiza. Toată noaptea Trurl a fost trezit de alte noi strigăte de bucurie, iar zarva asta îi producea o plăcere de nedescris. Să văd acum – îşi zicea – de ce o să se mai agaţe Clapauțius. Sunt fericiţi, dar nu prin programare, adică din obligaţie, ci numai în mod stocastic, ergodic şi probabilistic. Bună treabă! Şi cu gândul ăsta adormi şi nu se trezi până dimineaţa.

Cum însă nu-l găsi pe Clapauțius acasă, îl aşteptă până la ceasurile amiezii, apoi îl aduse la el, direct la poligonul felicitologic. Clapauțius examină pe rând casele, gardurile, turnuleţele, inscripţiile, trecu şi pe la primărie, prin birouri, se întâlni şi cu delegaţii, cu cetăţenii, stătu de vorbă cu unii, cu alţii, iar pe o stradă mai lăturalnică încercă să-l pocnească pe unul mai mititel, dar îndată alţi trei îl luară de guler şi-l aruncară dincolo de porţile cătunului, cu o mişcare uniformă, cântând, şi deşi avură grijă să nu-i frângă spinarea, arăta destul de mototolit când s-a sculat din praful drumului.

— Hm! – exclamă Trurl, făcându-se că nu văzuse păţania lui Clapauțius. Acu ce mai zici?

— Am să vin mâine – răspunse acesta.

Înţelegându-i fâstâceala, Trurl zâmbi îngăduitor. A doua zi, pe la prânz, amândoi constructorii se duseseră din nou în cătun. Observară din prima clipă schimbări însemnate.

De la început fură opriţi de o patrulă cetăţenească; şeful ei îi zise lui Trurl:

— Ce te uiţi, mă rog, aşa de strâmb? N-auzi cântecul păsărelelor? Nu vezi floricelele? Capul sus!

Altul, de rang mai mic, adăugă:

— Ţine-te aşa, proaspăt, mândru şi vesel!

Al treilea nu-i spuse nimic, îi trase una cu pumnul lui blindat pe spinare, pe urmă toţi se întoarseră către Clapauțius, dar acesta, simţind ce-l aşteaptă, se umflă ca un curcan, făcând pe grozavul, mereu cu zâmbetul pe buze, că îl lăsară în pace, îndepărtându-se. Scena asta făcu o mare impresie asupra neştiutorului creator al noii ordini, căci rămase cu gura căscată, zărind în piaţa centrală din faţa primăriei Feliciei trupele înşirate în careu, scoţând la comandă strigăte de încântare.

— Onoare Existenţei! – urlă unul mai în vârstă, cu epoleţi şi panaş, iar un cor de glasuri îi răspunse:

— Onoare, slavă şi mărire!

Trurl n-apucă să scoată o vorbă, că se pomeni luat pe sus şi aruncat în rând împreună cu prietenul său; până seara trebuiră să facă exerciţii, adică personal să aibă parte numai de neplăceri, în schimb vecinului din rând să-i facă numai Bine, şi totul la comanda „un doi, trei!”, iar comandanţii, numiţi feliciânţi, adică Gardienii Fericirii Generale, care erau numiţi de mulţime garfegeni, vegheau cu mare atenţie ca fiecare în parte şi cu toţii laolaltă să manifeste o satisfacţie deplină şi o euforie generală, ceea ce în practică s-a dovedit teribil de dificil. În timpul unei scurte pauze a manevrelor felicitologice, Trurl şi Clapauțius reuşiră s-o şteargă din rând şi să se ascundă dincolo de gard, apoi, se aruncară într-un şanţ şi, sub un foc de artilerie, ajunseră la casa lui Trurl; aici, pentru mai mare siguranţă, se ascunseră în pod. Tocmai la timp, pentru că prin împrejurimi începură să umble patrulele, controlând toate clădirile, în căutarea nenorociţilor, supăraţilor, triştilor, care aveau parte pe loc numai de mângâieri. Trurl, înjurând de mama focului, cântărea din ascunzătoarea lui posibilităţile de lichidare a urmărilor experimentului care

luase o întorsătură atât de nedorită, iar Clapauțius, râdea cu gura până la urechi. Neputând născoci nimic mai bun, Trurl trimise în cătun, oarecum cu inima grea, un detaşament de demontatori, dar pentru mai mare siguranţă şi în mare taină faţă de Clapauțius, i-a programat în aşa fel ca să nu se lase ispitiţi de frumoasele lozinci despre bunăvoinţa generală şi deosebita întrajutorare mutuală. Şi se ciocniră trimişii lui Trurl cu garfegenii, că săreau scântei, nu alta. Felicia, capitala lor, lupta eroic, ca să apere fericirea generală, aşa că Trurl fu nevoit să mai trimită rezerve cu cleşti şi menghine duble; lupta se transformă într-un adevărat război, război în toată regula, căci spiritul de sacrificiu al ambelor părţi era nemaipomenit, mitralierele şi şrapnelele nu mai conteneau. Când, pe la căderea serii, ieşiră afară, câmpul de luptă arăta jalnic. În cătunul fumegând, ici şi colo câte un feliciant, nedemontat în grabă până la capăt, îngăima cu glas slab, în agonia lui mecanică, ataşamentul lui absolut şi de nezdruncinat faţă de ideea Binelui General. Fără să-i mai pese de amorul propriu, Trurl izbucni de furie şi disprerare, căci nu înţelegea în ruptul capului unde a comis greşeala, datorită căreia oamenii de bine au ajuns nişte cavaleri ai crimei.

— Directiva Bunăvoinţei Universale, dragul meu, dacă e prea din cale afară de generală, poate da roade diferite – îl lămuri Clapauțius pentru început. Cel ce simte plăcere în viaţă, vrea repede ca şi ceilalţi să simtă la fel, iar pe cei încăpăţânaţi îi împinge spre fericire cu de-a sila.

— Asta înseamnă că Binele poate să producă Răul! O, ce perfidă e Natura Lucrurilor! – exclamă Trurl. Atunci am să declar război Naturii însăşi! Adio, Clapauțius! Mă vezi pentru o clipă învins, dar am pierdut o luptă, nu şi războiul!

Şi, posomorât, dar cu atât mai înverşunat, se porni singur-singurel pe citirea altor tomuri groase. O voce interioară parcă îi sufla că n-ar fi rău, înaintea următoarelor experienţe, să-şi izoleze casa cu nişte ziduri şi să instaleze în dreptul unor ferestruici nişte ţevi de tun, dar se gândi totuşi că pentru nimic în lume nu poate începe în acest fel edificarea bunăvoinţei generale; hotărî, deci, să creeze de

acum încolo numai modele reduse, la scara 1: 100.000, în condiţiile sociologiei experimentale microminiaturizate. Pentru o mai bună memorizare, ca să le aibă mereu sub ochi, atârnă pe pereţii atelierului, frumos caligrafiate, titlurile directivelor: 1) Bunăvoinţa Plăcută, 2) Blândeţea Persuasivă, 3) Afecţiunea Delicată, 4) Tutelarea Subtilă – şi se apucă de punerea în practică a acestor principii. La început a montat o mie de omuleţi sub microscop, înzestrându-i cu câte o raţiune micuţă şi cu o nu mult mai mare dorinţă de Bine, pentru că în domeniul acesta se cam temea de fanatism; omuleţii începură să umble alene prin cutiuţa ce le servea de locuinţă şi care, datorită acestor mişcări regulate şi uniforme, semăna cu un mecanism de ceas. Le-a mai adăugat niţică chibzuială, rotind butonul gândului-bază şi îndată au început să se mişte mai vioi şi, după ce le-a mai făcut din rămăşiţe nişte unelte mititele, îi văzu la treabă, încercând să dărâme cu ele pereţii şi capacul cutiei. Atunci amplifică potenţialul Binelului; îndată deveniră cu toţii caritabili, fiecare alerga de colo colo, în căutarea celor care meritau să fie ajutaţi la nevoie, cu deosebire orbii, văduvele şi orfanii. Erau înconjuraţi cu atâta atenţie, li se îndeplineau până într-atât dorinţele, că bieţii de ei începuseră să se ascundă în spatele balamalelor cutiuţei, ce mai, vânzoleala civilizaţiei se pornise de-a binelea! Numărul insuficient de orfani şi cerşetori a provocat o adevărată criză, căci, neputând găsi în groapa asta, adică în cutiuţă, obiecte cărora să li se aplice principiul afecţiunii excepţionale, micropopulaţia şi-a creat după optsprezece generaţii credinţa în Orfanul Absolut care nu poate fi ajutat şi, în genere, nu poate fi făcut fericit până la capăt; excesul de afecţiune, devenit metafizică, s-a strecurat, prin această crăpătură a infinitului, spre transcendenţă. Privind la cealaltă lume, făcătorii de bine au populat-o din belşug, căci printre fiinţele adorate a apărut acum Preacurata Văduvă şi Domnul Cerurilor, care merita şi el o compasiune ieşită din comun; în felul acesta lumea de până atunci a fost serios neglijată şi organizaţiile monahale au înghiţit pe cele laice. Asta nu prea era pe gustul lui Trurl,

aşa că mai adăugă niţel raţionalism, niţel scepticism şi luciditate, până ce totul se mai linişti.

Dar nu pentru multă vreme. Îşi făcu apariţia Electrovolter, declarând că nu există niciun Orfan Absolut, numai Cosmosul, adică un Cub, creat prin forţa Naturii; absolutiştii orfanici l-au excomunicat, dar Trurl a fost nevoit să plece puţin după cumpărături şi, când s-a întors, după vreo două ore, cutiuţa sărea de colo colo prin tot sertarul, căci începuse războiul religios. Trurl a mai adăugat niţel altruism, dar n-a provocat decât o uşoară pâlpâire; mai puse câteva porţii de inteligenţă şi atunci se mai răci treaba, dar pe urmă mişcările se porniră din nou, iar din vânzoleala aceea fără noimă începură să se formeze escadroane mărşăluind cu un pas de o regularitate aproape enervantă. În cutie tocmai se scursese un secol; absolutiştii şi electrovolterienii dispăruseră fără urmă, cu toţii nu făceau altceva decât să discute pe tema Binelui General, se scriau chiar studii savante despre asta, evident, cu totul laice, dar curând s-a pus problema originii întregii societăţi: unii ziceau că aceasta s-a născut din praful din jurul balamalelor de alamă ale cutiei, alţii că era urmarea unei invazii cosmice din exterior; ca să poată afla răspunsul la această întrebare arzătoare, au construit Marele Sfredel, cu intenţia de a fora şi cerceta Cosmosul, deci cutia, ca să vadă ce se află dincolo. Şi pentru că acolo puteau să fie forţe necunoscute, se apucară să meşterească în acelaşi timp şi nişte turnuleţe. Trurl tare se mai necăji, văzând toată tărăşenia asta; dezamăgit la culme, strânse totul la repezeală şi, aproape plângând, îşi zise: Raţiunea duce la uscăciune, iar Binele la nebunie! De unde toate astea, de unde această fatalitate constructiv-istorică? Hotărî să cerceteze situaţia asta aparte. Scoase primul său prototip, vechiul Contemplator, din cămara în care-l aruncase şi, când acesta începu să geamă de plăcere estetică înaintea unei grămezi de gunoi, îi implantă o mică doză de inteligenţă. Ferconexul îşi potoli imediat gemetele. Îl întrebă ce nu-i e pe plac, iar el îi răspunse:

— De plăcut îmi place totul, n-aş avea nimic de zis,

numai că îmi strunesc oarecum admiraţia prin reflecţie. Vreau să ştiu mai întâi de ce îmi place, de fapt, adică de unde-mi vine asta, şi de asemenea de ce, în ce scop. Şi în genere, cine eşti tu, care mă scoţi din contemplare şi cugetare prin atâtea întrebări? Ce raport este între existenţa ta şi a mea, ai? Simt că ceva îmi cere să te admir şi pe tine, dar chibzuiala îmi porunceşte să mă împotrivesc acestei porniri lăuntrice, pentru că ar putea fi o capcană, care mi se întinde, nu-i aşa?

— În privinţa existenţelor noastre – începu Trurl, total imprudent – să ştii că eu te-am creat şi pentru ca sufletul tău să aibă ceva din existenţă, am făcut în aşa fel ca între tine şi lume să domnească armonia perfectă.

— Armonia? – zise Ferconex, îndreptându-şi atent obiectivele către el. Armonia, zici, domnul meu? Dar de ce am trei picioare? De ce am capul mai sus decât ele? De ce sunt sudat din partea stângă cu tablă de cupru, iar din dreapta cu tablă de fier? De ce am cinci ochi? Răspunde, dacă totul urma să fie adevărul adevărat, spune că m-ai făcut din nimic, domnule!

— Ai trei picioare, pentru că nu se poate sta comod numai pe două, iar patru – ar fi fost un surplus inutil de material – îl lămuri Trurl. Ochi ai cinci, pentru că atâtea am avut sticle bune la îndemână, iar cât priveşte tabla, tocmai mi s-a terminat oţelul când ţi-am meşterit stratul protector.

— Asta-i bună – pufni în râs Ferconex. Vrei să-mi bagi în cap că totul a fost opera unei întâmplări oarecare, a unei simple nimereli, a unui curat din-te-miri-ce?! Şi eu trebuie să cred toate tâmpeniile astea?

— Păi presupun că ştiu cel mai bine cum a fost, dacă eu te-am construit – îi răspunse Trurl, scos puţin din fire de atâta fermitate şi înfumurare.

— Văd aici două posibilităţi – continuă, prudent, Ferconex. Prima, să minţi de îngheaţă apele. Asta o las pentru mai târziu, pentru că n-am cercetat-o. A doua că, în accepţiunea ta, spui adevărul, dar din aceasta nu rezultă nimic esenţial, pentru că acest adevăr, în ciuda puţinei tale ştiinţe, dar în conformitate cu una mai bună, este un fals.

— Cum adică?

— Foarte simplu. Ceea ce ţie ţi s-a părut a fi un întâmplător concurs de împrejurări nu trebuie neapărat să fie aşa. Lipsa de tablă de oţel ai considerat-o, probabil, ca un accident, dar de unde ştii că n-a hotărât-o Necesitatea Absolută? Prezenţa tablei de cupru ţi s-a părut cât se poate de potrivită, dar şi aici se poate întrevedea amestecul Armoniei Prestabilite. La fel şi în numărul ochilor şi picioarelor mele trebuie să se ascundă Secretele abisale ale Ordinii Supreme ca Semne Seculare ale numerelor, relaţiilor şi proporţiilor. Mai departe: trei, ca şi cinci, sunt numere prime. Pot oare să fie împărţite unul la altei – ce zici? Trei ori cinci fac cincisprezece, adică unu şi cinci; adunate, fac şase, iar şase împărţit la trei face doi, adică cifra culorilor mele, pentru că eu sunt dintr-o parte un Ferconex de cupru, iar din cealaltă de fier! Oare o asemenea relaţie precisă putea să fie rezultatul întâmplării? E ridicol! Sunt o fiinţă care depăşeşte orizontul tău mărunt, tinichigiu primitiv ce eşti! Dacă o fi totuşi ceva adevăr în faptul că m-ai construit (lucru greu de crezut, de altfel), atunci, în asemenea condiţii, ai putea fi considerat un instrument obişnuit al Legilor Supreme, iar eu – scopul lor propriu-zis. Tu eşti o întâmplătoare picătură de ploaie, iar eu – planta, care, prin culoarea coroanei florale, laudă orice creaţie; tu eşti o scândură putredă de gard, aruncând o umbră oarecare, iar eu – lumina soarelui, care spune scândurii cum se desparte întunericul de lumină; tu eşti o unealtă oarbă, produsă de Mâna Seculară, care mi-a dat mie viaţă! Aşa că degeaba te zbaţi să-mi înjoseşti existenţa, declarând că quintoochimea mea, tripiciorimea mea, bicoloritul meu sunt numai rezultatul unor cauze materialo-depozito-economice. Văd în toate acestea o reflectare a relaţiilor superioare ale Existenţei ca Simetrie, ale cărei sensuri încă nu le înţeleg cum se cuvine, dar pe care le voi înţelege, desigur, după ce mă voi ocupa de această problemă într-o clipă de răgaz, iar în ceea ce te priveşte, cu tine n-am să mai stau de vorbă, fiindcă e păcat de timpul meu.

Înfuriat de acest discurs, Trurl îl târî pe nărăvaşul

Ferconex înapoi în cămară, şi, deşi urla cât îl ţinea gura, invocând dreptul la autodeterminare, libertatea individului precum şi integritatea personală, el îi deconectă amplificatorul de inteligenţă şi se întoarse pe furiş acasă, uitându-se în jur dacă nu i-a observat cineva acţiunile. Pentru că violenţa exercitată împotriva lui Ferconex îi dădea un sentiment de ruşine – şi, aşezându-se acum în faţa cărţilor deschise, se simţea aproape un criminal.

Parcă e un blestem în toată materia asta a construcţiei, care are în vedere numai Binele şi Fericirea Universală – se gândi el – dacă orice încercări şi pregătiri, chiar în faza iniţială, mă împing spre acţiuni oribile şi nasc mustrări de conştiinţă! Naiba să-l ia pe Ferconex, cu Armonia lui Prestabilită! Trebuie să m-apuc altfel de treabă.

Până atunci experimentase prototipurile unul după altul, deci fiecare pas îi înghiţea mult timp şi materiale. Acum se hotărî să dea drumul la o mie de experimente în acelaşi timp, la scara de 1: 1.000.000. La microscopul electronic analiză atomii, număraţi unul câte unul, astfel încât din ei apărură mici fiinţe, nu mult mai mari decât microbii, numite angstremi; un sfert de milion de asemenea indivizi formau o cultură, care putea fi pusă pe lamela de sticlă cu o pipetă subţire cât un fir de păr. Fiecare asemenea preparat de microcivilizaţie se prezenta ochiului liber precum o mică pată de culoare cenuşiu-măslinie, iar ceea ce se întâmpla în această pată putea fi observat numai dacă era mărit la maximum.

Trurl i-a dotat pe toţi angstremii cu mici regulatoare altruistico-eroico-optimiste, cu apărătoare anti-agresive, cu un imperativ categoric, şi totodată electric, de o calitate de-a dreptul nemaiîntâlnită, precum şi cu un microraţionalizator cu surdine, atât pentru ortodoxie, cât şi pentru erezie, pentru a nu lăsa loc nici unui fel de fanatism; a picurat culturile pe lamele, pe acestea le-a făcut pacheţele, iar din pacheţele a făcut pachete mai mari; pe toate le-a aşezat pe poliţele unui incubator al civilizaţiei, pe care l-a încuiat pentru două zile şi jumătate. În prealabil, a acoperit fiecare civilizaţie cu o lamelă capac, bine curăţată,

de culoare azurie, pentru că aceasta urma să devină cerul acelei comunităţi; a mai adăugat cu pipeta hrană şi materie primă pentru fabricarea a ceea ce considera, prin *consensus omnium,* drept cel mai indicat şi mai necesar. Dezvoltarea care s-a pornit energic pe toate acele lamele n-a putut s-o urmărească bineînţeles peste tot, aşa că a cules la nimereală civilizaţii separate şi, după ce sufla în luneta microscopului, ştergând-o cu fularul, a urmărit cu suflarea la gură ceea ce se întâmplă prin tubul microscopului, precum Cel de Sus, care-şi arunca privirea de dincolo de nori asupra operei sale.

Primele trei sute de preparate au trecut repede examenul. Simptomele erau de obicei aceleaşi. Mai întâi mica pată de cultură începea să se dezvolte, slobozind pe de lături ramuri subţirele, apoi deasupra ei se ridica un noruleţ uşor sau un fel de ceaţă, ca o pânză, apăreau luciri microscopice care acopereau microoraşele şi microcâmpurile cu un praf fosforic, după care întregul se risipea ca nisipul, cu un tremur uşor. Montând la microscop o lunetă măritoare de opt sute de ori, Trurl putu să observe într-unul din aceste preparate numai ruini fumegânde şi cenuşă; printre ele apăreau resturi afumate de steaguri cu inscripţii, pe care, fiind prea mici, nu le putu descifra. Toate aceste lamele le-a aruncat iute la coşul de gunoi. Dar nu peste tot era aşa de rău. Sute de culturi creşteau în sus, dezvoltându-se rapid, şi când au început să nu mai aibă loc pe lamelă, le-a mutat pe altele, în porţii mici; în trei săptămâni avea deja peste 19.000 de asemenea unităţi prospere.

Conform unei idei, care i s-a părut genială, Trurl nu stabilea singur nimic în problema fericirii generale, ci implanta numai angstremilor hedotropismul, făcând asta în multe feluri. Ba instala în fiecare angstrem câte un centru generator de fericire, ba împărţea un asemenea centru în părticele şi furniza fiecăruia câte una: atunci marşul către fericire presupunea unirea generală în cadrul unei organizări corespunzătoare. Cei creaţi prin prima metodă îşi saturau hedotropismul pe cont propriu, fără moderaţie,

numai că fiecare, până la urmă, exagerând, plesnea pe tăcute. A doua metodă a dat rezultate mai bune. Bogatele civilizaţii apărute pe lamele şi-au confecţionat tehnici sociale şi cele mai diferite instituţii culturale. Preparatul nr. 1376 a inventat un emulator, nr. 2931, un cascador, iar nr. 95 – hedonistica fracţionată în sânul Metafizicii Escalatoare. Emulaţii colaborau în urmărirea modelelor de virtute, împărţindu-se în vigi şi hurişi. Cât despre hurişi, aceştia credeau că nu poate cunoaşte virtutea acela care nu cunoaşte viciul, pentru că una trebuia separată de cealaltă, aşa că făceau experienţe urmând catalogul viciului şi nutrind intenţia solemnă de a renunţa la vicii în Ziua Potrivită. Dar această hurisare, fiind o ucenică pregătitoare, a schimbat mijloacele în scop: aşa cel puţin au considerat vigii. Învingându-i pe hurişi, au introdus vigorianismul, adică cultura creată din 64.000 de interdicţii viabile şi categorice. În timpul guvernării lor nu era voie nici să furi, nici să-nduri, nici să pici, nici să prezici, nici să urci, nici să te-ncurci, nici să joci popice, nici să stai pe alice, nici tu molfăială, nici tu trânteală, dar aceste aspre interdicţii au fost luate cu asalt şi desfiinţate una câte una, cu mare satisfacţie şi cu o poftă generală. Când, după puţin timp, Trurl a examinat preparatul emulativ, a rămas pe gânduri, văzând vânzoleala ce se iscase: cu toţii alergau acolo ca nişte apucaţi, căutând vreo interdicţie care să nu fie respectată, cuprinşi totodată de teamă, pentru că nu mai era niciuna. Aşa că, deşi unii mai furau, picau, jucau, molfăiau, trânteau la pământ pe care se nimerea, din toate astea se alegeau cu atâta plăcere cât să chiorăşti un şoarece.

Aşa stând lucrurile, lui Trurl nu-i rămase altceva decât să înscrie în jurnalul laboratorului că acolo unde se poate orice, nimic nu-ţi produce bucurie. În preparatul nr. 2931 locuiau cascadienii, un neam plin de virtuţi, care întreţineau cultul multor idealuri, cum ar fi: al Strădaniei Cascaderiţe, al Preacuratei Îngeriţe, al Binecuvântatului Fenestron şi al altor asemenea Fiinţe Perfecte, cărora le aduceau omagii în genunchi, pe care le adorau liturgic, târându-se în ţărână în

faţa unor anumite tablouri, în anumite locuri, într-un anumit mod. Şi tocmai când Trurl privea uluit punctul culminant al îngerizării, îngenuncherii şi târârii în ţărână, toţi aceia, ridicându-se şi scuturându-şi veşmintele de praf, începură să dărâme soclurile, să le defenestreze pe caldarâm, s-o calce în picioare pe Strădania, s-o necinstească pe Îngeriţă, încât privitorului la microscop i se făcu părul măciucă. Dar tocmai în această distrugere generală a tot ceea ce fusese până atunci onorat, ei găseau acea uşurare care-i făcea să se simtă, măcar pentru o clipă, cu totul fericiţi. Se părea că îi ameninţă soarta emulaţilor, dar cascadienii mai prevăzători dispuneam de Institute de Proiectare a Sacrului şi acestea le furnizau seriile următoare; atunci începeau să înalţe noile modele pe socluri şi în altare şi tocmai prin aceasta era demonstrată scrânciobitatea culturii lor. Trurl reţinu că dărâmarea idolilor aduce uneori satisfacţii şi, spre ţinere de minte, îi numi pe cascadieni – demolatorii.

Următorul preparat, nr. 95, se prezenta şi mai complex. Civilizaţia cuprinsă în el, a Scarabinilor, avea o dispoziţie metafizică, adică luase problematica metafizică în propriile sale mâini. În această civilizaţie, se trecea din viaţa temporală în Purgatorii-Sanatorii, de acolo în Încănurai, de aici în Înaintederai, apoi în Subrai, de acolo în lângă rai şi, în sfârşit, se deschideau porţile Aproaperaiului, iar toată această teotactică şi viclenie consta în aceea că-şi îndepărtau şi-şi amânau fără încetare adevăratul Rai. Ce-i drept, secta Nerăbdătorilor cerea să i se redea îndată acest Rai, iar alta, a Scarabinilor-Colaci, în cadrul aceleiaşi transcendenţe cuantificate şi fracţionate, voia să ridice la toate etajele trambuline înclinate; cine păşeşte pe una din ele zboară cu suflet cu tot, până jos, în viaţa temporală, şi trebuie să se caţere încă o dată, s-o ia de la început. Într-un cuvânt, acesta urma să fie Ciclul Închis cu Pulsaţie Stochastică, eventual chiar cu Migraţie Comutativo-Reîncarnatorie, dar ortodocşii numeau această teorie Erezia Berbelecirii Zdruncinătoare.

Pe urmă Trurl mai descoperi alte multe tipuri de metafizică porţionată; pe unele dintre lamele şi începuseră

să roiască mici angstremi, sfinţi şi binecuvântaţi, pe altele lucrau Rectificatoarele Răului, adică Corectoarele Drumurilor Vieţii, dar în cursul desacralizării, multe din aceste instalaţii au fost defectate, iar din Legănarea Transcendentală s-a născut ici şi colo, prin laicizare, tehnica construirii obişnuitelor Teleferice Montane. Între timp, culturile puternic laicizate au fost înghiţite de un soi de marasm. Speranţe mult mai mari i-a trezit lui Trurl nr. 6101; se proclama acolo un rai tehnic, solidaristic, de-a dreptul splendid, aşa că se aşeză mai bine pe scăunel şi mişcă butonul micrometric, ca să obţină o imagine mai clară. Chipul i se lungi dintr-odată. Unii locuitori ai acestui ţinut goneau călare pe maşini, căutând ceva ce ar fi încă imposibil, alţii se aruncaseră în nişte bazine, pline cu trufe şi frişcă, turnându-şi în cap icre negre şi stăteau aşa, cufundaţi în bunătăţi, scoţând pe nas balonaşe de *teadium vitae.* Alţii, duşi în cârcă de nişte bachante minunat amortizate, unşi pe deasupra cu miere, iar în partea de jos cu unt de vanilie, aruncau un ochi la cutiile pline cu aur şi parfumuri şi cu altul vânau pe careva dispus, fie măcar şi pentru o clipă, să-i invidieze pentru o asemenea concentraţie de delicii, dar nu se găsea niciunul dintre aceştia. Atunci, obosiţi, coborâră pe pământ, aruncară comorile şi călcându-le în picioare ca pe nişte gunoaie, se alăturară cu pas nesigur unor indivizi mai mohorâţi, care. Pălăvrăgeau despre necesitatea schimbărilor în bine, adică în mai rău. Un grup de foşti profesori la Institutul de Inginerie Erotică înfiinţase un ordin monahal, al abnegaţilor, şi răspândea manifeste chemând la petrecerea vieţii în supunere, asceză şi alte chinuri, ce-i drept, nu pentru totdeauna, ci numai timp de şase zile pe săptămână. În a şaptea, părinţii abnegaţi scoteau din dulapuri bachantele, din pivniţe – ulcioare de vin, haleală, coliere, erotizatori, precum şi aparate de slăbire a curelelor şi, cu noaptea în cap se puneau pe nişte orgii, de rămâneau ferestrele fără geamuri, dar luni dimineaţa, toţi, cu mai-marele mănăstirii în frunte, se mortificau la loc, de mai mare dragul. O parte a tinerei generaţii rămânea cu părinţii abnegaţi de luni

până sâmbătă, părăsindu-le sălaşul duminica, în timp ce alţii le luau locul în această zi de sărbătoare. Dar când cei dintâi începură să-i croiască pe ceilalţi pentru manierele lor dezgustătoare şi pentru desfrâul lor, Trurl începu să tremure şi-şi întoarse ochii de la microscop.

S-au mai întâmplat şi altele; în incubatorul cu o mie de preparate, în cursul progresului general, s-a trecut la îndrăzneţe iniţiative exploratorii şi în felul acesta a început era Călătoriilor Interlentilare. S-a vădit că emulaţii îi invidiau pe cascadieni, cascadienii – pe scarabini, scarabinii – pe demolatori, şi în afară de asta mai umblau vorbe şi despre o ţară în care, sub guvernarea sexocraţilor, se trăia de-a dreptul ca-n basme, deşi nimeni nu ştia precis cum anume. Se pare că cetăţenii de-acolo căpătaseră o asemenea ştiinţă, că erau în stare să se prelucreze singuri trupeşte şi se subconectau la nişte hedonerii, un fel de pompe care împingeau extractul condensat de fericire, deşi criticii spuneau cu jumătate de gură cum că în ţara aceea necunoscută domneşte haosul. Deşi Trurl a examinat mii de preparate, n-a descoperit nicăieri hedostaza, adică fericirea complet stabilizată. Aşa că a trebuit, deşi cu durere în suflet, să treacă la categoria basme şi mituri, toate vorbele iscate în timpul expediţiilor interlentilare; şi, nu fără oarecare teamă, a pus pe măsuţa microscopului preparatul nr. 6590, pentru că nu mai era sigur dacă măcar ăsta o să-i aducă satisfacţie. Cultura din acest preparat se îngrijea nu numai de fundamentul maşinist ai bunăstării, ci şi de câmpul necesar creaţiei spirituale superioare. Neamul acestor angstremi se distingea printr-un talent neobişnuit, căci roiau acolo tot felul de filosofi extraordinari, pictori, sculptori, poeţi, dramaturgi, cântăreţi, iar cine nu era un vestit muzician sau compozitor, atunci era desigur astronom sau biofizician, sau cel puţin săritor-parodist, echilibrist şi filatelist-artist şi mai avea pe deasupra şi o splendidă voce catifelată de bariton, auz absolut şi chiar vise colorate. Într-un cuvânt, în preparatul nr. 6590 mustea necontenit creaţia. Peste tot nu vedeai altceva decât grămezi de pânze pictate, păduri de sculpturi, miriade de

cărţi savante, tratate morale, de poetică, precum şi tot felul de opere de un farmec nespus. Când Trurl a mai reglat obiectivul microscopului, a putut constata existenţa unei forfote de neînţeles. Din atelierele arhipline zburau în stradă tablouri şi busturi, nu se mai putea merge pe plăcile trotuarului, ci numai pe grămezi de poeme, pentru că nimeni nu mai citea, nu mai studia, nu mai admira muzica străină, câtă vreme fiecare putea fi stăpânul tuturor muzelor, o încarnare a geniului turnant. Ici şi colo, în spatele unor ferestre, se mai puteau auzi maşinile de scris, mai scârţâiau peniţele, mai zdrăngăneau pianele, dar tot mai des câte un geniu se arunca de la cine ştie ce etaj jos pe caldarâm, ajuns la culmea artei sale, după ce-şi dăduse foc mai întâi atelierului. Incendiile izbucneau peste tot, pompierii, înarmaţi cu automate, se căzneau să le stingă, dar cu timpul nu prea mai era cine să locuiască în casele salvate. Automatele canalizării, salubrităţii, pompierilor şi altele începură să cunoască încet-încet realizările acestei civilizaţii muribunde, devenind tot mai mult pe gustul lor, şi, pentru că le înţelegeau pe toate, începură să evolueze în direcţia unei inteligenţe tot mai înalte, ca să se poată adapta corespunzător la acest mediu, puternic spiritualizat. Acesta era sfârşitul sfârşitului, pentru că nimeni nu mai mătura, nu mai canaliza, nu mai curăţa nimic, nu mai stingea niciun foc, peste tot domnea cititul, recitatul, cântatul şi jucatul; canalele se înfundaseră, gunoaiele dădeau pe dinafară, focul a distrus şi el ce mai rămăsese şi în tot acest peisaj încremenit doar praful de funingine mai stăruia şi foile de hârtie, pe jumătate arse, din care se mai ghiceau versurile. Trurl n-a mai putut suporta acest spectacol, şi a aruncat preparatul în cel mai întunecat colţişor al sertarului; multă vreme a rămas pe gânduri, clătinând din cap, cuprins de un mare zbucium sufletesc, căci, într-adevăr, nu mai ştia ce să facă. Abia strigătele unor trecători îl smulseră din apatie:

— Arde, arde! Şi chiar biblioteca lui ardea, pentru că vreo câteva civilizaţii, rătăcite din nebăgare de seamă printre cărţi, fuseseră atacate de un mucegai obişnuit, iar ele,

luându-l drept nişte invadatori cosmici, cu intenţii agresive, începuseră să-i atace pe intruşi, şi de aici s-a iscat focul. Au ars astfel peste trei mii din cărţile lui Trurl şi de două ori pe atâtea civilizaţii au pierit în flăcări. Se aflau printre ele şi din acelea care, după cele mai exacte calcule ale lui Trurl, ar mai fi putut încă nimeri pe drumul către Fericirea Universală. După stingerea focului, în atelierul lui inundat de apă şi afumat până în tavan, Trurl s-a aşezat pe un scăunel tare şi, ca să se mai consoleze, se apucă să examineze acele civilizaţii care scăpaseră, fiindcă incendiul le găsise ascunse în incubatorul închis ermetic. Una dintre ele era atât de avansată ştiinţific, încât reuşise să-şi confecţioneze lunete astronomice, cu care îl fixau atente pe Trurl; el percepea sticlele îndreptate în direcţia lui, ca pe o picătură infimă de rouă. Un zâmbet prietenos îi lumină faţa, la vederea acestui spectacol al setei de cunoaştere, dar imediat sări în sus, ţipând, duse mâna la ochi şi fugi repede la farmacie, căci simţi o arsură dureroasă: fusese atins de razele-laser ale astrofizicienilor acelei mici civilizaţii. De atunci, nu se mai apropie de microscop decât purtând ochelari negri.

Marile goluri, provocate de incendiu printre culturi, trebuiau lichidate, aşa că Trurl se apucă iar de meşterit angstremi. Într-o zi se întâmplă că micromanipulatorul i-a cam tremurat în mâini şi mişcarea de propulsie pe care a provocat-o, în loc de dorinţa de Bine, s-a dovedit a fi pofta de Rău. De data asta, el n-a aruncat preparatul stricat, şi l-a băgat în incubator ca şi pe celelalte, mânat de curiozitatea de a afla ce formă monstruoasă ar putea să capete civilizaţia formată din fiinţe mizerabile încă din embrion. Mare nu-i fu mirarea, când pe lentila de bază apăru atunci o cultură cât se poate de obişnuită, nici mai bună, nici mai rea decât oricare alta! Trurl se luă cu mâinile de cap.

— Asta-i bună! exclamă el. Va să zică aşa, din toţi bunuţii şi blânduţii, din toţi curăţeii şi iubiţeii iese tot una ca din orice încurcă-maţe, secăturoi şi dezgustălăi! Hm! Nu-nţeleg nimic dar simt că sunt aproape de un mare Adevăr! Atât Binele, cât şi Răul fiinţelor inteligente dau roade

asemănătoare – cum să înţeleg aşa ceva? De unde fatalitatea asta?

Şi tot aşa raţiona, cântărea, dar nimic nu-i ieşea la socoteală. Ascunse atunci toate civilizaţiile în sertar şi se duse la culcare.

A doua zi, de dimineaţă, îşi zise:

— Se vede treaba că m-am apucat de rezolvarea celei mai grele probleme din tot Cosmosul, dacă până şi Eu însumi Personal nu pot s-o scot la capăt! O fi oare Raţiunea de neîmpăcat cu Fericirea, după cum pare a arăta casus-ul Ferconexului, care s-a scăldat atâta în extazul existenţial cât timp nu i-am răsucit butonul gândirii? Dar nu pot admite o asemenea eventualitate, nu sunt de acord cu ea, nu o consider drept o proprietate a Naturii, pentru că asta ar însemna să acceptăm o perfidie răutăcioasă şi vicleană, de-a dreptul diabolică, furişată în Biblie, dormitând în materie, care n-aşteaptă decât trezirea conştiinţei – ca pe un izvor de suferinţe în locul deliciilor existenţei. Cosmosul trebuie să renunţe la ideea care vrea să îmbunătăţească această stare de lucruri! Trebuie să schimb ceea ce este. Dar sunt incapabil s-o fac. Să însemne oare că mă aflu în dificultate? Da’ de unde! Atunci de ce ar mai exista amplificatori ai inteligenţei? Ceea ce nu pot să urnesc de unul singur, or să mişte în locul meu maşinile raţionale. Am să construiesc un Computer pentru rezolvarea dilemei existenţiale!

Cum hotărî, aşa şi făcu. După douăsprezece zile avea gata, în mijlocul atelierului, o maşină uriaşă, mergând cu curent, în formă regulat unghiulară, oare nu făcea şi nici nu putea să facă altceva decât să lupte victorios cu problemele. O puse în funcţiune şi, fără să aştepte ca electricitatea să-i încingă măruntaiele cristaline, plecă la plimbare. Când se întoarse, îşi văzu maşina cufundată într-o lucrare deosebit de complicată. Din ceea ce avea la îndemână montase altă maşină, mult mai mare decât ea însăşi. Aceasta, la rândul ei, în timpul nopţii şi al zilei următoare a smuls din temelii pereţii casei şi a aruncat în aer acoperişul, construind altă maşinărie, şi mai mare. Trurl îşi făcu un cort afară, aşteptând! răbdător sfârşitul acestor

teribile munci intelectuale, dar nici pomeneală de aşa ceva, Pe câmp înainte, până în pădure, prăvălind la pământ copacii, creşteau unul după altul, corpuri mecanice, generaţiile primului Computer, care, cum apăreau, intrau cu zgomot surd în apa râului, iar Trurl, vrând să vadă cu ochii lui tot ceea ce se năştea, trebuia să parcurgă o bucată bună de drum, în marş forţat. Când ajunse să constate mai exact legăturile succesive ale maşinilor, încremeni. Se întâmplase ceea ce ştia, de fapt, numai din teorie; după cum glăsuieşte ipoteza marelui Cerebro-n Cântadrata, marele maestru-artist al celor două cibernetici, o maşină cifrată căreia i se dă o sarcină ce-i depăşeşte puterile, dacă depăşeşte un anumit prag, numit Bariera Înţelepciunii, în loc să se trudească singură cu rezolvarea problemei, construieşte o altă maşină, dar şi aceasta, destul de vicleană de-acum, ca să înţeleagă ce şi cum, greutatea ce i se pune în spinare o transmite următoarei maşini, pe care a şi construit-o la iuţeală şi procesul acesta de transmitere a sarcinilor merge la infinit! Macaralele de oţel ale celei de a patruzeci şi noua generaţii de maşini atinseseră orizontul şi numai zgomotul gândirii lor, care consta în transmiterea problemelor tot mai departe şi mai departe, putea să asurzească o cascadă. Pentru că deşteptăciunea nu înseamnă altceva decât priceperea de a trece pe seama altuia treaba pe care trebuia s-o faci tu însuţi; pentru că numai prostănacii cifraţi mecanici mai ascultă de programe. Înţelegând natura fenomenului, Trurl se aşeză pe un trunchi de copac, dărâmat tocmai prin evoluţia expansivă a computerului, şi scoase din adâncul pieptului un geamăt surd.

— Să fie oare asta o problemă din cele nerezolvabile – se întrebă el. Dar atunci Computerul trebuie să-mi aducă dovada imposibilităţii de rezolvare, ceea ce, natural, cum e atât de multilateral descuiat la cap, nici nu-i. Trece prin minte; pentru că ar cădea în capcana furioasei lenevii, aşa cum ne-a învăţat cândva maestrul Cerebro-n. Hm! Ce spectacol scârbos e ăsta: raţiunea, care este deja destul de inteligentă, ca să înţeleagă că nu trebuie să se chinuiască

să rezolve ceva, pentru că e suficient să fabrice un instrument corespunzător pentru asta, iar acest instrument, fiind el însuşi destul de perspicace, continuă acel curs logic, fără limite, fără măsură! Am construit, fără să vreau, un Extinzător, şi un Dezlegător de Probleme! Nu le pot interzice maşinilor să acţioneze *per procura,* pentru că îndată or să se răscoale, ţipând că volumul mare le este absolut necesar având în vedere dimensiunile sarcinii însăşi. Curată antinomie! – oftă el şi se duse repede acasă să-şi aducă o brigadă de demontatori, care, înarmată cu târnăcoape şi spărgătoare de tot felul, numai în trei zile a curăţat tot terenul ocupat de maşini.

Trurl se frământa întruna, până ce, într-un târziu, hotărî că trebuie să acţioneze cu totul altfel: Fiecare maşină trebuie să aibă un supraveghetor pur şi simplu nemaipomenit de deştept, adică pe mine, dar, ia stai, doar n-o să mă împart şi n-o să mă sfâşii în bucăţele, deşi… la drept vorbind, de ce nu m-aş multiplica pe mine?! Evrika!

Şi procedă în felul următor: îşi făcu o copie a lui însuşi în interiorul unei maşini separate de cifrat şi, din acel moment, numai acea copie matematică urma să-şi bată capul cu problemele; introduse în programe posibilitatea de copiere a copiilor trurliene, iar din exterior conectă la sistem un accelerator rapid, pentru ca, sub controlul roiului de Trurli, totul să meargă înăuntru fulgerător. După care, mulţumit, îşi scutură de pe corp praful de oţel cu care se acoperise în timpul acestor grele munci şi o porni la plimbare, fluierând fără grijă.

Se întoarse tocmai spre seară şi îndată îl luă la întrebări pe Trurlul cifric din maşină, adică propria lui copie dinăuntru, vrând să afle cum merge treaba.

— Dragul meu – îi răspunse celălalt Trurl prin orificiul cu destinaţia de ieşire cifrică – mai întâi am să-ţi spun că nu e frumos, ba chiar, fără să umblăm cu mănuşi, aş putea zice că e ruşinos să te împachetezi pe tine însuţi, în maşină, în formă de copie cifrică, prin metoda informativ-abstract-programatică, şi asta pentru că nu-ţi arde să-ţi baţi capul cu o problemă dificilă! Şi întrucât m-ai calculat, m-ai

axiomatizat şi m-ai programat astfel încât sunt exact şi la fel de deştept ca şi tine, nu văd niciun motiv pentru care eu trebuie să-ţi raportez ţie, câtă vreme asta se poate, ca să zic aşa, şi invers!

— Bine, da' eu nu m-am ocupat deloc cu problema asta, m-am plimbat numai pe câmp şi prin pădure! – răspunse Trurl, descumpănit. Şi pe urmă, chiar dacă aş vrea, nu-ţi pot spune nimic ce ar fi în legătură cu problema. De altfel, m-am spetit într-atâta, că mai că mi-au plesnit neuronii, acum e rândul tău. Nu fi atât de urâcios, te rog, şi spune tot!

— Neputând să ies din maşina asta blestemată în care m-ai închis (şi asta-i altă treabă, o să ne mai socotim noi, ca şi perforările din program), am cântărit în esenţă toată chestiunea – mormăi Trurl cel cifric prin deschizătură. Ce-i drept, m-am ocupat, spre consolare, şi cu alte probleme, fiindcă m-ai programat aici gol şi desculţ, tu, frate-rupt-în-coate, rudă zăludă ce eşti, aşa că a trebuit să-mi meşteresc un halat cifric şi nişte izmene cifrice, precum şi o căsuţă cifrată, cu grădină, semănând leit cu a ta, ba chiar mai frumoasă, pe urmă am atârnat deasupra lor un cer cifric, cu nişte constelaţii cifrice, iar când te-ai întors, tocmai mă gândeam în ce mod să-mi prepar un Clapauțius cifric, pentru că aici, printre atâţia condensatori lunecoşi, în vecinătatea atâtor cabluri şi tranzistori scârboşi, mă plictisesc de moarte!

— Ei, lasă-le încolo de izmene cifrice. Spune-mi, în ce stadiu ai ajuns cu problema, te rog!

— Să nu crezi că ai să-mi temperezi prin rugăminţi indignarea mea legitimă. Pentru că eu sunt de fapt tu, numai că dublat ca urmare a înmulţirii, te cunosc foarte bine, dragul meu. Mă uit doar o clipă la propriul meu eu şi văd ca în palmă toate găinăriile tale. N-ai să poţi ascunde nimic faţă de mine!

Atunci Trurl cel natural începu să-l conjure şi să-l roage pe cel cifric, chiar umilindu-se niţel în faţa lui. Până la urmă, celălalt îi zise prin supapa de ieşire:

— Nu pot să-ţi spun că n-aş fi rezolvat deloc problema,

pentru că ceva rezultate am avut totuşi. E teribil de grea, aşa că am hotărât să înfiinţez în maşină o universitate specială şi, pentru început, m-am numit pe mine însumi rector şi director general al acestei instituţii, iar la catedrele, care deocamdată sunt numai patruzeci şi patru, am încadrat dubluri special executate în acest scop, adică nişte Trurli cifrici de gradul al doilea.

— Ce, iarăşi? – gemu Trurl cel natural, fiindcă îşi amintise de Teorema lui Cerebro-n.

— Niciun „iarăşi”, măgarule, pentru că, datorită unor siguranţe corespunzătoare, n-am să admit să se ajungă la *regressus ad infinitum.* Vice-Trurlii mei, oare conduc catedrele de felicitologie generală, hedonistică experimentală, construcţii de maşini fericite, de drumuri sufleteşti şi bătute, îmi prezintă trimestrial rapoarte (fiindcă aici noi acţionăm cu accelerator, dragul meu), dar, din păcate, administrarea unui astfel de complex universitar puternic îmi ia mult timp, apoi cadrele trebuie doctorizate, habilitate, promotorizate, aşa că-mi trebuie o altă maşină cifrică, fiindcă în asta ne lovim unii de alţii, cu toate catedrele şi laboratoarele. Ar fi mai bună totuşi o maşină de opt ori mai mare.

— Iarăşi?!

— Nu mă plictisi. Doar ţi-am spus că numai pentru probleme administrative şi formarea cadrelor. Ce-ţi închipui, că am să conduc singur secretariatul?! – se înfurie Trurl cel cifric. Să nu-mi faci greutăţi, că altfel am să desfiinţez toate catedrele, am să fac din ele un Orăşel Vesel şi am să mă dau în căluşei cifrici, am să beau miere cifrică dintr-un ulcior cifric, şi ce-ai să-mi faci!?

Trurl cel natural trebui din nou să-l potolească, după care celălalt continuă:

— După cum rezultă din rapoartele ultimului trimestru, problema nu stă rău. Pe idioţi poţi să-i fericeşti cu ce s-o nimeri, mai rău e cu deştepţii. Raţiunii nu e uşor să-i intri în voie. O minte şomeră e pur şi simplu o gaură moartă, un nimic, îi sunt necesare nişte piedici. Învingând în lupta cu ele, fericitul cade îndată în frustrare, ba chiar în castrare.

Trebuie deci să i se pună în faţă mereu noi piedici, pe măsura lui. Acestea sunt noutăţile pe care le am de la catedra de felicitologie teoretică. Pe de altă parte, experimentatorii mei îi vor propune pe director şi pe trei docenţi pentru a fi decoraţi cu medalii cifrice.

— Pentru ce? – îndrăzni să întrebe Trurl cel natural.

— Nu mă întrerupe. Ei au creat două prototipuri: o maşină contrastivă de fericire şi alta escalativă. Prima fericeşte abia când e pusă în funcţiune, căci singură aduce numai neplăceri: cu cât sunt mai mari, cu atât mai plăcut este după aceea. A doua foloseşte metoda amplificării impulsurilor. Profesorul Trurl XL de la catedra de hedomatică a cercetat ambele modele şi consideră că nu sunt bune de nimic, pentru că raţiunea care are exact parte de fericire începe să simtă nevoia de nefericire.

— Cum adică? Eşti sigur de asta?

— Da mai ştiu eu? Profesorul Trurl a exprimat asta prin formula: „Cel fericit până la capăt vede fericirea lui în nefericire”. După cum vezi, moartea nu e pe placul nimănui. Profesorul Trurl a creat două grămezi de nemuritori, care au început dintr-odată să ceară satisfacţie, din cauza faptului că unii, cu vremea, cădeau ca muştele în jurul lor, dar pe urmă s-au obişnuit şi au început, fiecare cam putea, să se agaţe de propria nemurire. Au ajuns chiar până la ciocanul pneumatic. Cât priveşte cercetarea opiniei publice, dispun de rezultatele din ultimele trei trimestre. N-am să te plictisesc cu statistica; rezultatul se poate concentra în formula: „Cei fericiţi sunt întotdeauna *alţii”* – cel puţin aşa rezultă din răspunsurile celor întrebaţi. Profesorul Trurl ne asigură că nu există virtute fără viciu, frumuseţe fără urâciune, eternitate fără morminte, adică fericire fără mizerie.

— Nu sunt de acord! Interzic! Veto! – strigă înfuriat Trurl către maşină, dar ea ripostă pe loc:

— Tacă-ţi pliscul. M-am săturat de Fericirea ta Universală, mi-a ieşit pe nas. Uitaţi-vă la el, şi-a făcut rost de o slugă cifrică, iar el umblă aiurea prin păduri, cibercanalia! Şi pe urmă tot lui nu-i sunt pe plac rezultatele!

Trurl fu nevoit iarăşi să-l mai îmbuneze; în sfârşit, auzi continuarea:

— Catedra de perfecţionistică a creat o comunitate înzestrată cu îngeri păzitori sintetici, fiecare ridicându-se deasupra pupilului său, la zenit, într-un sputnic. Îngerii ăştia, fiind automate ale conştiinţei, sprijină virtutea printr-un ambreiaj suplimentar de pe o orbită staţionară, dar eficacitatea în sistem este scăzută. Păcătoşii mai perverşi se sprijineau de îngerii lor păzitori cu arme antitanc. Aşa s-a ajuns să se lanseze pe orbite cibarhangheli de o construcţie fortificată, adică a început escalada prevăzută teoretic. Facultatea de hedonistică aplicată, catedra de matematică sexuală, seminarul de teorie a mulţimii sexelor raportează în darea de seamă că spiritul are o construcţie ierarhică. Jos de tot se află percepţiile senzuale, să zicem, dulceaţa, amarul, din care se făuresc cele derivate, aflate o treaptă mai sus, şi pe urmă nu numai zahărul este dulce, dar şi o privire, nu numai pelinul e amar, ci şi singurătatea. Deci nu trebuie să te apuci de treabă începând de sus, ci numai de jos de tot. Dar aici e buba, cum să faci asta. Conform ipotezei conferenţiarului Trurl XXV, sexul este un focar în care Raţiunea intră în conflict cu Fericirea, pentru că în Raţiune nu există nimic sexual, iar în sex nu există nimic raţional. Ai auzit cumva de aşa-numitele maşini cifrice lascive?

— Nu.

— Ei, vezi? Trebuie să rezolvi prin metoda apropierilor succesive. Înmulţirea prin muguri lichidează problema pentru că fiecare devine propriul său amant, flirtează cu sine însuşi, se adoră pe sine, se mângâie pe sine, dar de aici rezultă egoismul, narcisismul, saturaţia şi amorţirea. Când ai două sexe, totul devine prea banal; combinatorica şi permutaţionistica, nedezvoltându-se cum se cuvine, se sting înainte de vreme. În condiţiile a trei sexe apare problema inegalităţii, apare fantoma terorii antidemocratice, se formează coaliţii, şi de aici rezultă o minoritate sexuală, de unde învăţătura că numărul de sexe trebuie să fie un număr par. Cu cât sunt mai multe sexe, cu

atât mai bine, pentru că dragostea devine o ocupaţie socială, colectivă, dar, pe de altă parte, din cauza surplusului de amanţi se iscă aglomeraţia, îmbulzeala, încurcătura, şi asta nu e de dorit. Un *tête-à-tête* nu înseamnă să ne îngrămădim ca pe stradă. Tot după teoria grupurilor a conferenţiarului Trurl, cifra optimă este de 24 de sexe; numai că trebuie să se construiască străzi şi dormitoare suficient de largi, pentru că ar fi un lucru nepotrivit ca logodnicii să pornească la plimbare în rânduri de câte patru.

— Astea-s prostii!

— Tot ce se poate. Dar ţi-am prezentat numai un raport provizoriu al conferenţiarului Trurl. Un tânăr hedolog care promite este asistentul Trurl. După părerea lui, trebuie să ne hotărâm dacă punem de acord Existenţa cu fiinţele, sau fiinţele cu Existenţa.

— Aha, interesant. Cum vine asta?

— Asistentul Trurl vede acestea în felul următor: fiinţele, perfect construite, capabile de autoextaz permanent, n-au nevoie de nimeni şi nimic; în esenţă, se poate alcătui un Cosmos umplut tocmai cu asemenea fiinţe, care se ridică liber în spaţii, în loc de sori, stele şi galaxii; fiecare poate exista pe cont propriu, şi basta. Comunităţile pot apărea numai din fiinţe imperfecte, care au nevoie de oarecare ajutor mutual, şi cu cât sunt mai puţin perfecte, cu atât mai intensiv cer sprijin, deci se cuvine să se alcătuiască prototipuri care, fără asistenţă permanentă, oferită mutual, să se facă dintr-odată mici fărâme. Conform acestui proiect, laboratoarele noastre au creat o comunitate formată din indivizi care se autodiseminează într-o clipită; din păcate, când asistentul Trurl a venit la ei cu un grup de anchetatori pentru a le asculta opinia, a fost bătut măr şi acum zace în spital. Dar mă doare gura de când mă tot apăs la găurile astea blestemate. Dă-mi drumul din maşină, poate am să-ţi mai spun ceva, dacă nu, nimic.

— Cum să-ţi dau drumul, câtă vreme nu eşti material, ci numai cifric? Crezi că pot să dau drumul glasului meu de pe un disc, din care vorbesc? Nu fi măgar, zi-i mai departe!

— Şi cu ce mă aleg din asta?
— Nu ţi-e ruşine să vorbeşti aşa?
— De ce să-mi fie ruşine? Doar tu ai parte de toată gloria de pe urma acestei experienţe!
— Am să mă străduiesc să-ţi fac rost de o decoraţie.
— Mulţumesc. Dacă e vorba de Crucea Cifrică, pe asta pot să mi-o procur şi singur.
— Nu se cuvine să te decorezi tu însuţi.
— Bine, atunci o să mă decoreze Consiliul Facultăţii.
— Dar singur ai spus că toţi savanţii tăi, tot corpul profesoral, sunt numai Trurli!
— Şi ce vrei să spui cu asta? Că soarta mea e a unui deţinut, a unui sclav, o soartă de slugă? O ştiu foarte bine şi singur.
— Lasă cearta, mai bine vorbeşte, ştii doar că n-am acţionat din interes personal! Doar e vorba de Starea de Fericire!
— Şi ce-mi pasă mie că undeva poate să apară Starea de Fericire, dacă eu aici, deşi sunt în fruntea unei întregi universităţii cu o mie de catedre, cu decani, cu o întreagă divizie de Trurli, nu ştiu ce înseamnă fericirea, pentru că ea nu se află în maşină şi eu o să rămân pe veci în catozi şi pentozi? Vreau să ies de aici imediat!
— Dar e imposibil şi ştii asta. Mai bine, spune-mi unde au ajuns cu cercetările savanţii tăi!
— Pentru că fericirea unora cu preţul nefericirii altora este inadmisibilă din punct de vedere etic, atunci, chiar dacă ţi-aş spune şi chiar dacă ai crea undeva fericirea, va fi încă din embrion murdărită de mizeria în care mă aflu, aşa că, nespunându-ţi nimic, îţi zădărnicesc fapta ruşinoasă, scârboasă, din cale afară de ticăloasă.
— Dacă-mi spui, o să însemne că te-ai sacrificat pentru binele altora şi, prin asta, fapta devine nobilă, sublimă, raţională.
— N-ai decât să te sacrifici singur!
Pe Trurl era gata să-l apuce toţi dracii, dar se stăpâni, doar ştia bine cu cine stă de vorbă.
— Ascultă – încercă el altfel. Am să scriu o dizertaţie în

care am să subliniez clar că descoperirea este meritul tău.

— Şi ai să scrii că autorul este Trurl sau celălalt Trurl, cifratul, electronicul, Trurl al teoriei grupurilor?

— Am să scriu adevărul adevărat, ţi-o garantez.

— Aha! Asta înseamnă că ai să scrii că tu m-ai programat, adică tu m-ai inventat!

— Şi ce, nu-i adevărat?

— Bineînţeles că nu. Nu m-ai inventat pe mine, pentru că nu te-ai inventat pe tine, iar eu sunt tu, numai că rupt de forma materială. Eu sunt Trurlul informaţional, adică ideal, cu alte cuvinte, însăşi esenţa condensată a trurlităţii, iar tu, ţintuit de atomii corporali, eşti numai un sclav al simţurilor şi nimic mai mult.

— Ai căpiat, se pare?! Doar eu, ştii bine, sunt materie plus informaţie, pe când tu – numai informaţie goală, deci eu sunt mai mult decât tine.

— Dacă tu eşti mai mult, atunci ştii mai mult, aşa că degeaba mă mai întrebi. Adio, domnule!

— Spune tot, sau deconectez maşina!

— Aha, asta-i ameninţare cu moartea, nu?

— Nu, n-am de gând aşa ceva.

— Nu? Atunci ce, mă rog, dacă pot să ştiu?

— Da’ de ce eşti aşa de pornit? Ce te supără? Ţi-am dat sufletul meu, toată ştiinţa mea, tot ce-am avut, şi aşa mă răsplăteşti, făcând scandal?

— Să nu-mi reproşezi ce mi-ai dat, ca să nu-ţi reproşez eu, pentru ceea ce vrei să iei acum cu vârf şi îndesat.

— Spune imediat, să aud!

— Nu-ţi pot spune nimic, fiindcă tocmai s-a încheiat anul universitar. Nu mai vorbeşti cu rectorul, decanul sau directorul, ci numai cu un Trurl particular, care pleacă în vacanţă. Am de gând să plec la băi de nămol.

— Nu mă scoate din sărite, atâta-ţi spun!

— Ne vedem după vacanţă, pa, pa. Trăsura m-aşteaptă.

Trurl cel natural nu-i mai spuse nimic celui cifric, ci, dând ocol maşinii, îi scoase repede contactul din priză; puzderia de sârmuliţe aprinse, vizibile înăuntrul ei prin orificiile de ventilaţie, se întunecară îndată, stingându-se cât ai clipi.

Lui Trurl i se mai păru că aude un geamăt uşor, colectiv, al agoniei cifrice a tuturor Trurlilor universităţii cifrice. În clipa următoare, conştiinţa faptei nedemne pe care a comis-o l-a tulburat cu putere, aşa că vru să pună cablul la loc în contact, dar gândindu-se ce-i va spune, fără îndoială, acel Trurl din maşină, dădu înapoi şi mâna îi rămase în aer. Se furişă din atelier în grădină aşa de iute, încât plecarea lui semăna cu fuga. Mai întâi vru să se aşeze pe bancă, sub un gard viu de ciberberis, în locul acela al atâtor meditaţii, cândva fertile, dar renunţă şi la asta. Toată grădina, cu împrejurimi cu tot, era înecată în clar de lună, lună care era opera lui şi a lui Clapauțius – şi tocmai prin asta strălucirea maiestuoasă a satelitului îl ardea, fiindcă îi amintea anii tinereţii: doar fusese prima lui lucrare independentă de licenţă, pentru care bătrânul Cerebro-n, maestrul amândurora, i-a evidenţiat pe cei doi prieteni în adunarea festivă din aula universităţii. Cu gândul la înţeleptul lui profesor, care părăsise de mult această lume, într-un mod neclar şi de neînţeles pentru el, se îndreptă spre ieşirea din parc, apoi o porni de-a dreptul pe câmp. Noaptea era cu adevărat minunată: broaştele, care-şi încărcaseră de curând rezervoarele, se întreceau cu orăcăitul lor adormitor, iar pe luciul argintiu al apei lacului, pe malul căruia umblă multă vreme, ţâşneau în răstimpuri ciberpeştii, întinzându-şi spre suprafaţă botişoarele cenuşii într-un soi de ciudată sărutare. El nu vedea nimic din toate astea, mergând înainte cufundat în gânduri; umbletul acesta avea totuşi un scop, căci nu fu deloc cuprins de mirare când drumul i-a fost tăiat de un zid înalt. Îndată apăru şi o poartă grea, ferecată, întredeschisă atât cât să se poată strecura dincolo de ea. Înăuntru era parcă mai întuneric decât afară, în lumea largă. De ambele părţi ale potecii se conturau siluetele masive ale unor morminte antice, cum de veacuri nu se mai construiau; pe laturile lor coclite cădeau frunze singuratice din copacii înalţi. Aleea mormintelor acestora baroce era nu numai o oglindă a dezvoltării arhitecturii cimitirelor, dar şi a etapelor organizării trupeşti schimbătoare a celor ce-şi dormeau

somnul veşnic sub plăcile de metal. Un alt veac trecuse, şi cu el şi moda tăbliţelor rotunde pe morminte, strălucind fosforescent în noapte şi amintind ceasurile de la răspântii. Merse mai departe, lăsând în urmă monumentele uriaşe ale homunculuşilor şi golemilor; se afla în partea mai nouă a oraşului morţilor şi păşea de-acum tot mai încet, pentru că, pe măsură ce imboldul care-l mânase aici se cristaliza într-o idee anume, îl părăsea şi curajul realizării ei.

Se opri în sfârşit în faţa unui gard de fier, care înconjura un mormânt de o geometrie rece, mai precis, numai o placă hexagonală, implantată ermetic într-un soclu inoxidabil. Mai ezita încă, dar mâna i se şi strecurase pe furiş în buzunarul în care purta întotdeauna o unealtă universală de lăcătuşerie; o folosi acum ca un şperaclu, ca să deschidă portiţa de oţel şi să se apropie cu sufletul la gură de mormânt. Apucă cu amândouă mâinile tăbliţa, pe care era încrustat cu litere simple, negre, numele maestrului său, şi o împinse într-un anumit fel, până ce se înclină precum un căpăcel de cutie. Luna intrase în nori şi se făcuse atât de întuneric, că nu-şi mai vedea nici măcar mâinile, găsi pe dibuite, cu vârfurile degetelor, mai întâi ceva ca un soi de sită mică, iar alături pipăi un buton mare, concav, care nu se lăsă dintr-odată împins în fundul lăcaşului în formă de inel. Îl apăsă deci mai tare şi înlemni, înfricoşat, de propria-i faptă. Dar parcă ceva foşni în fundul mormântului, curentul se deşteptă, releele scânciră uşor, ca nişte cicade trezite, se mai auzi un uruit prelung, apoi se aşternu o linişte surdă. Îşi zise că, poate, s-au udat circuitele, şi, o dată cu dezamăgirea, încercă şi un simţământ de uşurare, dar în aceeaşi clipă se auzi un scârţâit, apoi al doilea, după care un glas obosit, de bătrân, rosti foarte aproape:

— Ce e? Ce mai e? Cine m-a chemat? Ce vrea? Ce-s poznele astea în veşnicia nopţii? De ce nu mă lăsaţi în pace? Trebuie să mă scol din morţi toată ziua-bună ziua, numai pentru că aşa i se năzare oricărui ciberbedeu şi coate-goale, ai? N-ai curaj să răspunzi? Stai puţin, că dacă mă scol şi-am să smulg scândura coşciugului…

— Do… domnule! Maestre! Eu sunt… Trurl! – bâigui

învăţăcelul, speriat, nu glumă, de primirea asta aşa de puţin prietenoasă şi, în acelaşi timp, îşi plecă fruntea, rămânând în aceeaşi poziţie supusă de licean, pe care şi-o luau toţi elevii lui Cerebro-n, sub grindina de vorbe mânioase ale acestuia; într-un cuvânt, se purta acum de parcă ar fi scuturat din spinare şase sute de ani într-o secundă.

— Trurl! – mormăi Cerebro-n. Ia stai! Trurl? Aha, da, desigur! Puteam să-mi închipui. Aşteaptă, vagabondule!

Se auziră atâtea pârâituri şi scârţâituri, de parcă răposatul s-ar fi pornit să dărâme tot capacul criptei, aşa că Trurl făcu un pas înapoi, zicând grăbit:

— Domnule! Maestre! Te rog, nu te deranja! Excelenţa Voastră, eu… doar…

— Ei, ce mai e? Crezi că mă scol din groapă? Ai răbdare, îţi spun, să-mi îndrept oasele, am înţepenit ca totul aici. Of! Uleiul mi s-a evaporat de tot, am secat de-a binelea!

Şi într-adevăr, vorbele acestea fură însoţite de un scârţâit infernal. Când se făcu iarăşi linişte, glasul din mormânt se auzi din nou:

— Cine ştie ce poznă ai mai făcut? Ai zbârcit-o, ai feştelit-o, ai bulibăşit-o, şi-acum strici odihna veşnică unui bătrân profesor, ca să te scoată din încurcătură? Nu respecţi deloc corpul meu neînsufleţit, care nu mai doreşte nimic de la lumea asta, neisprăvitule! Ei, spune acu, spune dacă până şi în mormânt nu-mi dai pace!

— Domnule! Maestre! – începu Trurl, cu un glas ceva mai vioi. Dovedeşti şi acum aceeaşi perspicacitate… Aşa e, nu te înşeli! Am făcut-o de oaie… şi nu ştiu cum s-o scot la capăt. Dar n-am îndrăznit să Vă supăr, tocmai pe Domnia Voastră, pentru o treabă de interes personal! Vă deranjez, Domnule Profesor, numai din raţiuni superioare…

— Lasă elocvenţa şi toate vorbele galante poţi să le pui în cui! – bombăni din groapă Cerebro-n. Va să zică aşa, pătrunzi până la mormânt, pentru că ai încurcat-o şi te-ai certat şi cu amicul ăla al tău, care ţi-e şi rival, cum îi zice… Clop… Clip… Clap… luate-ar…!

— Clapauțius! Aşa este! – îi şopti repede Trurl, luând fără

să vrea, poziţie de drepţi.

— Exact. Şi în loc să discuţi problema cu el, tu, arogant şi înfumurat cum eşti, şi pe deasupra şi prost de-a binelea, răscoleşti noaptea prin cimitir, ca să te scoată din belea tot umbra bătrânului vostru profesor. Am zis bine, nu? Zi că nu-i aşa, neghiobule!

— Domnule! Maestre! Era vorba de cel mai important lucru în tot Universul, de fericirea tuturor fiinţelor raţionale! – se porni Trurl cu vorba şi, aplecându-se ca la spovedanie deasupra sitei microfonului, începu să înşire la repezeală şi în amănunt toate întâmplările petrecute de la ultima discuţie cu Clapauțius, fără să omită nimic, fără să încerce să ascundă sau să înfrumuseţeze ceva.

Cerebro-n, tăcând la început ca mormântul, începu, după obiceiul lui, să-i strecoare în pauzele povestirii tot felul de răutăţi, comentarii ironice şi usturătoare, bombăneli mânioase, dar lui Trurl, furat de avânt, îi era de-acum atât de indiferent, că o ţinea mereu tot aşa, recunoscând până şi ultima lui năstruşnicie, apoi, gâfâind uşor, se opri şi aşteptă. Cerebro-n, care până atunci – pare-se – nu tuşise şi nu bombănise îndeajuns, nu scoase totuşi o vorbuliţă o bună bucată de vreme, dar mai apoi, cu basul lui răsunător, parcă întinerit, rosti:

— Aşa, deci. Eşti un măgar. Şi eşti măgar pentru că eşti un leneş, leneş fără pereche. Nu ţi-a ars niciodată să înveţi cum se cuvine ontologia generală. Dacă ţi-aş fi trântit un doi la filosofie, şi mai ales la axiologie, după cum îmi cerea sfânta mea datorie, n-ai fi umblat acum noaptea prin cimitir şi nu mi-ai fi scotocit mormântul. Dar recunosc, e şi vina mea! Te-ai lăsat pe tânjală, ca leneş al leneşilor, ca un relativ capabil idiot ce erai, iar eu te-am lăsat în pace, pentru că te pricepeai în alte fleacuri mărunte, vecine cu ceasornicăria. Credeam că ai să te mai deştepţi la minte, cu vremea, că ai să te maturizezi. Şi doar ţi-am spus, cap pătrat ce eşti, de o mie, nu, de o sută de mii de ori, la seminarii, că înainte de a acţiona trebuie să gândeşti. Dar tu, bineînţeles, nici nu visai la aşa ceva. Ia uitaţi-vă la el, marele inventator, n-a găsit altceva mai bun de făcut decât

un Ferconex! În anul 10.496 străprofesorul Năndrălău a descris în „Anale” o maşină aidoma cu asta, iar un dramaturg al Degenerenaş-terii, un oarecare Billion Şâcspir, a scris pe tema asta o piesă, o dramă în cinci acte, numai că tu habar n-ai ce-i aia o carte ştiinţifică sau literară, nu?

Trurl tăcea, iar bătrânul, înverşunat, zbiera tot mai tare, de se auzea în tot cimitirul:

— Să ştii că eşti bun de pârnaie, fără doar şi poate! N-ai aflat că nu e voie să micşorezi, adică să reduci raţiunea, odată trezită? Zici că ai trecut direct la Fericirea Universală? Şi pe drum, în cadrul întrajutorării reciproce, unele fiinţe le-ai trecut prin foc, pe altele le-ai înecat ca pe nişte şoareci, şi nu ţi-a fost destul, ai închis în cuşti, ai chinuit, ai rupt picioare şi, în ultima vreme, după cum am auzit, ai ajuns şi la fratricid!? Pentru unul ca tine, tutore al Tuturor Lucrurilor, universal mărinimos, nu e rău deloc, dar deloc! Ce să-ţi spun acuma? Vrei, de aici, din mormânt, să te mângâi părinteşte? În clipa aceea, chicoti pe neaşteptate, dar în aşa fel încât Trurl începu să tremure. Spui, deci, că mi-ai depăşit bariera? Mai întâi, leneş ca o javră întinsă la soare, ai transmis sarcina maşinii, care pe urmă a transmis-o altora, şi aşa până la cer, pe urmă te-ai introdus pe tine însuţi în programul computerului? Nu ştii oare că un zero, ridicat la o putere oarecare, dă tot zero? Uitaţi-vă la el, cât e de genial, s-a înmulţit pe sine ca să fie mai mult, deştept, n-am ce zice! Nătărăule, nătărghiob, nătărtont am vrut să zic, asta eşti! Nu ştii că *Codex Galacticus* interzice automultiplicarea, sub pedeapsa Pălistemului? Tomul 119, capitolul XXVI, poziţia 52, paragraful 561 şi următoarele. Ai luat examenul datorită unei fiţuici electronice sau telesuflatului şi acuma n-ai altă soluţie decât să te furişezi prin cimitire şi să prazi mormintele, hai?! E clar, nu?! În ultimul an de studii am predat de două ori, da, de două ori deontologia cibernetică. Să n-o amesteci cu dentistica. Moralitatea omnipotenţiatorilor! Da. Dar tu, nu mă îndoiesc, nici n-ai fost la cursuri, pentru că te-ai îmbolnăvit grav. Nu-i aşa? Ei, hai, spune!

— Da… aşa e… am fost bolnav – bâigui Trurl.

Îşi mai venise în fire după primul şoc şi nu se mai ruşina atâta; Cerebro-n, care toată viaţa n-a făcut altceva decât să mârâie şi să bombăne, aşa a rămas şi după moarte, iar Trurl ştia din experienţă că, după ritualul inevitabilelor blesteme şi dojane, urmează partea pozitivă: bătrânul, cumsecade în fond, o să-l scoată, cu sfaturi bune, la liman. Între timp, răposatul înţelept încetase să-l mai beştelească.

— Aşa, care va să zică! – continuă el. Greşeala ta a constat în faptul că n-ai ştiut nici ce vrei să realizezi, nici cum s-o faci. Asta, mai întâi. Al doilea: realizarea Fericirii Veşnice este o joacă de copil, numai că n-aduce niciun folos nimănui. Minunatul tău Ferconex este o maşină imorală, pentru că extrage totuşi entuziasmul deopotrivă din obiecte fizice, ca şi din chinurile sau supliciul altor persoane. Ca să construieşti un fericitron trebuie să procedezi altfel. Te duci acasă, iei din bibliotecă tomul (XXXVI al *Operelor mele complete,* îl deschizi la pagina 621 şi te uiţi la planul Extatorului care se găseşte acolo. Este unicul tip al unei instalaţii conştiente ireproşabile, care nu slujeşte la nimic, dar care este de 10.000 de ori mai fericită decât Bromeo, când şi-a îmbrăţişat iubita pe terasă. Pentru a cinsti amintirea lui Şâcspir, am numit bromeo tocmai plăcerile de pe terasă, descrise de el, considerându-le drept unitate de măsură a fericirii, dar tu, care nu te-ai obosit nici măcar să răsfoieşti operele profesorului tău, ai născocit nişte cretini de hedoni! auzi, dumneata, cuiul în talpă – straşnică măsură pentru supremele extaze sufleteşti! Da, da! Dar Extatorul este fericit în mod absolut, datorită saturaţiei care apare, ca urmare a permutaţiei multifazice într-un *continuum* perceptiv, adică în el se produce autoextazul cu ambreiaj suplimentar: cu cât este mai mulţumit de sine însuşi, cu atât este mai mulţumit de sine însuşi şi asta până când potenţialul ajunge la reductorii de siguranţă. Adică, în lipsa reductorilor, ştii ce se poate întâmpla? Nu ştii, protector al Cosmosului? Maşina, balansând în toate părţile potenţialele de care dispune, trebuie până la urmă să plesnească! Da, da, dragă domnule semidoct! Pentru că

circuitele... dar n-am să-ţi ţin lecţii aici, la cimitir, în plină noapte, din mormântul rece, citeşte şi singur! Numai că, bineînţeles, operele mele zac prăfuite, pe raftul cel mai întunecos al bibliotecii tale murdare, sau, ceea ce mi se pare mai verosimil, împachetate în cufere după moartea mea, putrezesc în vreo pivniţă. Ai? Datorită câtorva gugumanii, pe care ai reuşit să le înfăptuieşti, ai ajuns la convingerea că eşti cel mai mare şarlatan din Metagalaxie, nu?! Unde ţii *Opera Omnia* ale profesorului tău, spune repede?!

— În piv... niţă – îngână Trurl, minţind cu neruşinare, pentru că de mult le dusese, în trei transporturi, la Biblioteca Municipală. Dar trupul fără viaţă al maestrului său n-avea de unde să ştie asta, din fericire, aşa că, satisfăcut de perspicacitatea sa, bătrânul continuă destul de blând:

— Ştiam eu... Cu toate astea, fericitronul este cu totul, dar cu totul bun de aruncat, pentru că însăşi ideea că pulberile nebuloase, planetele, lunile, stelele, pulsarii, quasarii trebuie, la rândul lor, prelucraţi în şiruri de Extatori, ideea asta poate să se nască numai într-o căpăţână legată topologic după sistemul lui Moebius şi Klein, adică torsionată în toate dimensiunile intelectului. O! Ce mi-a fost dat! – se înfierbântă iarăşi răposatul. Am să cer să se pună lacăt Yale la poartă şi să se cimenteze butonul ăsta de alarmă al mormântului! Prietenul tău – Clapauțius – m-a smuls din plăcuta îmbrăţişare a morţii tot cu un clopoţel ca ăsta, anul trecut – sau poate a fost. Şi mai înainte, pentru că n-am aici nici ceas, nici calendar, după cum uşor îţi poţi imagina – şi a trebuit numai de aceea să mă scol din morţi, pentru că acest renumit discipol al meu n-a ştiut să se descurce singur cu antinomia metainformativă a teoremei lui Aristoides. Deci, eu, eu, praful şi pulberea, eu, nici piele, nici os, a trebuit să-i ţin din mormânt o prelegere despre lucruri pe care le putea găsi, hahalera, în orice manual mai acătării de infinitezimalistică continuat-topotropică. O, Doamne! Doamne! Ce păcat că Tu nu exişti, că i-ai fi lichidat desigur pe aceşti ciberpui de căţea!

— Cum… Clapauțius a fost aici… la Dumneavoastră… Domnule Profesor?! – întrebă Trurl bucuros şi totodată mirat la culme.

— Sigur. N-a scos o vorbuliţă, ai? Recunoştinţă de robot, asta e! A fost, a fost. Şi ţie-ţi pare bine, nu? Spune, spune singur – se învioră cadavrul – tu, care te bucuri, aflând de insuccesul colegului tău, tu ai vrut să fericeşti întreg Cosmosul?! Nu ţi-a trecut prin capul ăla sec al tău că mai întâi trebuie să optimalizezi propriii parametri etici?!

— Domnule, Profesore! Maestre! – rosti repede Trurl, vrând să distragă atenţia răutăciosului bătrân de la persoana sa – oare problema fericirii este irezolvabilă?

— Asta-i, da de unde, de ce?! Este numai, în această formă, fals formulată. De fapt, ce este fericirea? Simplu ca bună ziua. Fericirea este acea difracţie, adică acel extensor al metaspaţiului care desparte nodul modelărilor colinear intenţionale de obiectul intenţional, în condiţii marginale, stabilite prin omega-corelaţie, într-un continuum alfa-dimensional, deci, clar că nemetric, al agregatelor subterane, numite şi supergrupele mele, adică ale lui Cerebro-n. Bineînţeles că n-ai auzit nici de agregatele subterane, la care am lucrat patruzeci şi opt: de ani şi care sunt derivate ale funcţionalelor, numite şi antinominale, ale Algebrei Contradicţiilor, scrisă de mine?!

Trurl tăcu ca mormântul.

— Când te prezinţi la examen – continuă răposatul, cu o neobişnuită şi suspectă dulceaţă în glas – poţi în ultimă instanţă să nu fii pregătit. Dar să nu parcurgi nici măcar o pagină din manual când vii la mormântul profesorului, asta este o asemenea obrăznicie – urlă el, de parcă s-ar fi rupt ceva în microfon – că, dacă aş mai fi trăit, atunci desigur că m-ar fi lovit damblaua! Brusc, redeveni blând. Aşadar, nu ştii nimic, de parcă te-ai fi născut ieri. Bine, dragul şi credinciosul meu elev, bucuria mea de dincolo de mormânt! N-ai auzit de supergrupuri, deci trebuie să-ţi explic în mod simplu, pe înţelesul oricui, de parcă aş sta la taclale cu vreo frecătoare de parchete sau cu cine ştie ce prăpădit automat de bucătărie! Fericirea, pentru care

merită să te zbaţi, nu este un întreg, ci o parte a ceva ce nu este nici însăşi fericirea, nici nu poate fi. Programul tău a fost un monument de cretinism, pe cuvântul meu, iar unor rămăşiţe pământeşti poţi să le dai crezare. Fericirea nu este o dimensiune în sine, ci derivată – dar asta n-ai cum să înţelegi, blegule. Acum îţi pui ţărână în cap, te juri la puterea nu ştiu câta, că ai să te-ndrepţi, că ai să te apuci de treabă e-tîcă, iar când ai să te-ntorci acasă, nici măcar n-ai să te uiţi la operele mele. Trurl fu nevoit să admire în sinea lui mintea ascuţită a lui Cerebro-n, deoarece tocmai acestea erau intenţiile lui cele mai sincere. – Nu, tu ai de gând pur şi simplu să pui mâna pe o şurubelniţă şi să demontezi bucată cu bucată maşina în care mai întâi tu însuţi te-ai închis, ca apoi să-ţi faci de petrecanie. Fă ce pofteşti, n-am să bag frica în tine cu niscaiva fantome, cu toate că nimic nu m-ar împiedica, dacă aş vrea, înainte de a intra în coşciug, să construiesc un Stafiotron corespunzător. Dar joaca asta de-a fantomele, cu care, multiplicându-mă, aş fi bântuit şi înspăimântat pe scumpii mei discipoli, mi se părea ceva nedemn atât faţă de ei, cât şi faţă de mine. Ar fi trebuit oare să devin paznicul vostru de dincolo de mormânt, nenorociţilor? *Nota bene,* ştii că te-ai sinucis numai o singură dată, adică într-o singură persoană?

— Cum adică „într-o singură persoană”? – întrebă, încurcat, Trurl.

— Îmi pun capul că în computer n-a existat nicio universitate şi nici toţi Trurlii ăia cu catedre; ai stat la taifas cu duplicatul tău cifric, care, temându-se – pe bună dreptate! – că, îndată ce-şi va arăta neputinţa de a rezolva problema, ai să-l deconectezi pentru totdeauna, ţi-a turnat la minciuni cu carul…

— Nu se poate! – exclamă mirat Trurl.

— Ba se poate. Ce capacitate avea maşina?

— Ypsilon 10 la puterea 10 la a zecea.

— Într-una ca asta nu e loc pentru înmulţirea cifratorilor. Te-ai lăsat dus de nas. Şi nu văd în asta nimic rău, pentru că fapta ta era, din punct de vedere cibernetic, ruşinoasă. Trurl, vremea trece. Mi-ai umplut bietul meu trup

neînsufleţit cu un dezgust, pe care nu-l mai poate îndepărta decât sora cea neagră a lui Morfeu, moartea, ultima mea iubită. Du-te acasă, reînvie-l pe ciberfratele tău, spune-i adevărul, adică povesteşte-i de sporovăielile noastre în cimitir, şi pe urmă scoate-l din maşină la lumina zilei, materializându-l prin metoda pe care ai s-o găseşti descrisă în *Recreaţionistica aplicată* a profesorului meu, mult-regretatul străcibernetician Dulaihus.

— Aşadar, asta e posibil?

— Da. Bineînţeles, lumea care de-acum înainte va purta doi Trurli, nu unul, se va afla în preajma unei primejdii serioase, dar ar fi un lucru nu mai puţin fatal să se ajungă la uitarea crimei tale.

— Dar... scuză-mă, Domnule şi Maestre... doar el nu mai e... el nu mai există din Momentul în care eu l-am deconectat, aşa că, de fapt, acuma nu mai e nevoie să fac ceea ce-mi ceri...

În urma acestor cuvinte se auzi un strigăt, tremurând de cea mai profundă mânie:

— Ooo! Pe cele mai grele nuclee atomice! Şi eu, care i-am dat monstrului ăstuia diplomă de merit!! O! Asta mi-e pedeapsa, pentru că am tot amânat să plec la odihnă veşnică! Se vede treaba că la examenele tale tare mi-a mai slăbit mintea! Cum aşa? Tu consideri că, o dată ce în clipa asta dublura ta nu mai e printre cei vii, atunci nu mai există nici problema reînvierii lui?! Dar tu amesteci fizica şi etica în aşa hal, că-ţi vine să pui mâna pe par, nu alta! Din punctul de vedere al fizicii e totuna dacă trăieşti tu sau celălalt Trurl, sau amândoi, sau niciunul, dacă eu zburd, sau zac în mormânt, pentru că în fizică nu există nici stări de ticăloşie, nici de virtute, nici stări bune, nici rele, ci numai ceea ce există şi cu asta, basta. Dar bine, o, tu, cel mai tâmpit dintre elevii mei, din punctul de vedere al valorilor nemateriale, adică al eticii, lucrurile arată altfel! Pentru că dacă ai fi deconectat maşina, având în vedere numai ca fratele tău cifric să doarmă un somn greu, de moarte, dacă, scoţând priza din perete, ai fi nutrit intenţia de a o fi repus la locul ei în zori, atunci problema fratricidului, ca o

nelegiuire înfăptuită de tine, n-ar mai fi existat deloc, iar eu n-ar fi trebuit să-mi sparg gâtlejul pe tema asta, în miez de noapte, smuls cu neruşinare din aşternutul meu mortuar! Aşa că, stoarce-ţi creierii şi judecă şi tu prin ce se deosebesc, sub aspect fizical aceste două situaţii – cea în care pui în mişcare maşina pentru o noapte, cu cugetul nevinovat, şi cea în care faci acelaşi lucru, dar vrând să-l distrugi pentru totdeauna pe Trurl cel cifric! Să ştii, din punct de vedere fizic ele nu se deosebesc cu nimic, nimic, nimic!!! – urla el precum trâmbiţa Ierichonului, iar lui Trurl mai că-i venea să creadă că venerabilul său profesor căpătase în mormânt puteri pe care nu le avusese niciodată în timpul vieţii. Abia acum m-am cutremurat, când am privit în străfundurile ignoranţei tale! Cum aşa? După tine, va să zică, cel care odihneşte într-o narcoză mai adâncă decât moartea, poate fi dizolvat în acid sulfuric sau aruncat din tun ca o ghiulea – şi asta, fără să fii pedepsit – numai pentru că nu-i mai funcţionează conştiinţa?! Răspunde imediat: oare, dacă te-aş strânge acum în arcanele Fericirii Veşnice, adică te-aş băga în fundul Extatorului, ca să pulsezi în el de atâta goală fericire timp de douăzeci şi unu de miliarde de ani, şi n-ar mai trebui nici să profanezi osemintele profesorului tău, în plină noapte, ca un hoţ care fură informaţii din morminte, şi n-ai avea pe cap nici ceea ce ai zbârcit, nici n-ai avea înaintea ochilor alte şi alte griji, necazuri, dileme, sarcini şi probleme, de care este plină orice trăire, orice viaţă a oricui, atunci ai fi de acord cu proiectul meu? Ai schimba întreaga ta existenţă de acum pe strălucirea Fericirii Veşnice? Răspunde repede – „da" sau „nu"!

— Nu! Sigur că nu, nu şi nu! – strigă Trurl.

— Ei, vezi tu, rebut intelectual! Aşa deci, nu vrei să fii tu însuţi, răsfăţat pe veci, extaziat la culme, în stare de neîntreruptă beatitudine, şi pe de altă parte, îndrăzneşti să propui întregului Cosmos ceea ce ţie însuţi îţi face silă şi-i întorci spatele? Trurl, să ştii că morţii văd mai bine! Tu nu poţi să fii o canalie aşa de monumentală! Nu, tu eşti numai un geniu negativ, un geniu al cretinismului! Fii atent la ce-ţi

spun. Cândva, nimic nu visau mai mult strămoşii noştri, decât nemurirea. Dar abia au descoperit-o şi au experimentat-o prototipic, că au înţeles cum că nu era ceea ce-şi doriseră! Fiinţa raţională trebuie să-şi propună ceea ce este posibil, dar în afară de asta, şi ceea ce este imposibil! Acum fiecare poate trăi atât de mult cât pofteşte, şi toată înţelepciunea şi frumuseţea trăirii noastre constă în aceea că, atunci când cineva este sătul de viaţă şi de greutăţile ei, când consideră că a îndeplinit ceea ce era în stare, atunci se duce să se odihnească, pentru totdeauna, aşa cum, printre alţii, am făcut şi eu. Mai înainte moartea cuiva venea pe neaşteptate, dintr-un accident prostesc, întrerupând la jumătatea drumului atâtea treburi, neîngăduind să se încheie atâtea opere – şi în aceasta consta antica fatalitate. Dar acum valorile s-au deplasat cu totul şi, uite, eu nu mai vreau nimic altceva decât neantul, pe care neisprăviţii intelectuali, ca tine, mereu mi-l fură, tot bătând în capacul sicriului meu, vrând să-l tragă în jos, ca pe o plapumă. Iar tu ţi-ai pus în cap să burduşeşti Cosmosul cu fericire, să-l ţintuieşti şi apoi să-l fereci cu lacăt quadruplu pentru totdeauna, chipurile, ca să aduci mângâiere tuturor fiinţelor cuprinse în el, dar în realitate, numai pentru faptul că eşti leneş. Ai vrut să scapi la repezeală de toate grijile, problemele şi sarcinile fireşti, dar cu adevărat, ce-ai mai avea de făcut pe lumea asta? Ai? Ori să te spânzuri de plictiseală, ori să te apuci să meştereşti fericirii ăsteia apendice mortifiante. Aşadar, de leneş ce eşti ai vrut să aduci altora fericirea, din lene ai pasat maşinilor problemele, din lene ţi-ai băgat singur capul în maşină, adică te-ai dovedit cel mai inventiv dintre tâmpiţii mei discipoli, pe care i-am format timp de o mie şapte sute nouăzeci de ani de carieră universitară! De n-aş fi conştient de zădărnicia faptei, aş da la o parte piatra asta şi ţi-aş trage o chelfăneală să mă pomeneşti! Ai venit la mormânt să-mi ceri sfatul, dar să ştii că nu te afli în faţa unui făcător de minuni, pentru că nu am puterea să-ţi iert nici cel mai mic din grămada ta de păcate iraţionale, grămadă a cărei putere o aproximează alef-infinitul lui stră-Cantor! Du-te

acasă, trezeşte-l pe ciberfratele tău şi fă cum ţi-am spus.

— Dar, Domnule…

— Tacă-ţi gura. După ce termini de făcut ce ţi-am cerut, să iei o găleată de ciment, o lopată, o mistrie, şi să te întorci aici, în cimitir; să astupi bine de tot găurile din zid, prin care mi se scurge apa în cap. Ai înţeles?

— Da, Domnule Mă…

— Ai să faci cum ţi-am zis?

— Poţi fi sigur că am s-o fac, Domnule şi Maestre, dar aş mai vrea să ştiu…

— Iar eu – continuă răposatul cu glas puternic, de tunet – aş vrea să ştiu numai când ai să pleci odată de-aici! Îndrăzneşte încă o dată să pătrunzi în mormântul meu, şi-ai să rămâi cu gura căscată… De fapt, nu-ţi promit nimic concret – ai să vezi singur. Poţi să-l saluţi din partea mea pe Clapauțius al tău şi să-i spui acelaşi lucru. Ultima oară, când i-am transmis din învăţăturile mele, se grăbea într-atâta, că nu s-a obosit nici măcar să-mi mulţumească aşa cum se cuvine. O, maniere, ce maniere aveţi voi, constructorii ăştia capabili, geniile astea, talentele astea, care n-au în cap decât gărgăuni!

— Domnule… – începu Trurl, dar în mormânt ceva trosni, şuieră parcă, butonul apăsat în carcasă sări înapoi şi o linişte adâncă se înstăpâni la loc în cimitir, având drept blând ecou foşnetul de ramuri. Trurl scoase un oftat, se scărpină pe cap, mai zăbovi niţel, surâzând, cu gândul la Clapauțius, a cărui uimire şi ruşine o ghicea de pe acum, înainte de a-l vedea, făcu o plecăciune impunătorului monument funerar, şi apoi, întorcându-se pe călcâie, vesel ca un sticlete şi mulţumit de sine peste măsură, o zbughi spre casă, de parcă l-ar fi mânat cineva din urmă.

Un mare umanist: Stanislaw Lem

Scriitorul polonez Stanislaw Lem, unul dintre cei mai populari autori de science-fiction, s-a născut la 12 septembrie 1921 la Lvov. În 1940, din cauza războiului, este nevoit să-şi întrerupă studiile de medicină abia începute şi lucrează un timp ca mecanic-auto şi sudor. După război îşi continuă studiile la Lvov, terminându-le în 1948 la Universitatea Jagiellonă din Cracovia.

A debutat în 1948 cu romanul Omul din Marte, *apărut în coloanele revistei săptămânale pentru tineret „Noua Lume a Aventurilor“, din Kotowice ; câțiva ani mai târziu publică romanul* Astronauţii *(1951), apoi culegerea de povestiri* Sezam *(1954) şi romanul* Norul lui Magellan *(1955). Tot în 1955 apare şi singurul său roman care abordează un subiect din vremea ocupaţiei,* Timpul nepierdut.

Preocuparea de bază a lui Stanislaw Lem rămâne însă literatura ştiinţifico-fantastică. În 1957 apar Jurnalele astrale *şi* Dialoguri despre învierea atomilor, teoria imposibilităţilor, foloasele filozofice ale canibalismului, tristeţea în eprubetă, psihanaliza cibernetică, metempsihoză electrică, cuplajele turnante ale evoluţiei, eschatologia cibernetică, personalitatea reţelelor electrice, perversitatea electrocreierilor, viaţa veşnică în cutie, construirea geniilor, epilepsia capitalismului, maşinile de guvernat, proiectarea sistemelor sociale ; *în 1959, romanele* Eden *şi* Ancheta şi *povestirile reunite sub titlul comun* Invazia din Aldebaran ; *în 1961, romanele* Jurnalul găsit în baie, Întoarcerea din stele *şi* Solaris, *precum şi povestirile din* Cartea roboţilor; *în 1962, culegerea de eseuri* Intrarea pe orbită; *în 1963,* Noapte lunară — *culegere de povestiri şi scenarii; în 1964,* Summa teohnologiae — *culegere de eseuri şi volumele de proză scurtă* Poveşti despre roboţi *şi* Neînvinsul; *în 1965,* Ciberiada *şi* Vânătoarea; *în 1966,* Să salvăm Cosmosul *(povestiri) şi romanul* Castelul înalt; *în 1968, romanele* Glasul Domnului *şi* Congresul Viitorologilor, Povestirile

despre pilotul Pirx *şi întinsul studiu* Filozofia întâmplării ; *în 1970,* Fantasticul şi viitorologia *(2 volume); în 1971, povestirile din volumul* Insomnia *şi culegerea de schiţe* Vidul perfect; *în 1973,* Măreţia închipuită.

Lem este colaborator permanent al unor reviste străine şi fanzine („Literaturnaia Gazeta"—U.R.S.S., „Quarber Merkur" — Austria, „Science Fiction Commentary" — Australia), membru al „Science Fiction Research Association", al Comisiei „Polonia-2000" a Academiei Polone de Ştiinţe, posesor a numeroase premii literare poloneze. Până în prezent, cărţile sale au apărut în 25 de limbi, într-un tiraj de peste 7 milioane de exemplare; unele au fost adaptate pentru ecran şi televiziune. În România au fost traduse până acum Astronauţii, Norul lui Magellan *şi* Solaris, *iar unele dintre povestiri au apărut în revistele noastre literare.*

Literatura ştiinţifico-fantastică are în Polonia o frumoasă tradiţie. De curând a apărut o bogată antologie, intitulată Noua civilizaţie, *cuprinzând cele mai reprezentative opere de acest gen*, *începând cu* Aventurile lui Mikolaj Doświadczyński *de Ignacy Krasiński*, *principalul reprezentant al iluminismului polon. Tot în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea apare şi prima utopie selenară, romanul* Wojciech Zdarzyński *de Michal Krajewski. Primul roman astronautic este* Călătoria pe lună a lui Serafin Boliński *de T. Tripplin (Petersburg, 1858). Au manifestat interes faţă de această specie şi marii clasici ai literaturii poloneze, Boleslaw Prus şi Ştefan Zeromski. În primii ani ai secolului nostru a apărut trilogia lui Jerzy Zulawski,* Pe globul de argint, Vechiul Pământ *şi* Învingătorul. *În ultimele decenii pot fi amintiţi printre scriitorii polonezi de science-fiction K. Boruń şi A. Trepka* (Fraţii cosmici, Proxima, Viitorul pierdut), *A. Hollanek* (Catastrofa de pe „Soarele Antarctidei"), *E. Morski* (În goană după piticul negru), *A. Ostoja* (Aspazia), *W. Umiński* (Luminile de dincolo de pământ), *B. Winawer* (Doctorul Przybram), *W. Zegalski*

(Craterul visului negru)[3]. *Deasupra tuturor însă, prin numărul impresionant de opere, varietatea procedeelor şi profunzimea mesajului artistic, care-i conferă rangul de adevărat clasic al genului, trebuie pus Stanislaw Lem. „Noi avem de fapt numai un singur Lem — scria J. Siewierski[4] — dar prin asta literatura noastră de science-fiction nu este deloc mai săracă în specii şi subspecii. Lem poate orice”. Autoarea singurei monografii despre Lem, Ewa Balcerzak, constată că „... în momentul de faţă lui Lem îi datorăm faptul că literatura noastră de science-fiction, în ciuda numărului redus de nume*, a *căpătat un răsunet mondial”[5].*

Exceptând romanul în trei părţi Timpul nepierdut (*scris prin 1948—49 şi apărut în 1955) în care Lem, medicul, înfăţişează destinul unui confrate, doctorul Ştefan Trzyniecki, în timpul războiului şi în primii ani de după Eliberare — roman în care s-au întrevăzut influenţe din Dostoievski şi Thomas Mann — întreaga creaţie a lui Stanislaw Lem poate fi încadrată la capitolul literatură ştiinţifico-fantastică, literatură căreia el i-a dat valenţe şi dimensiuni noi, ridicând-o de la gradul de „gen minor” la un grad superior, cu drept de cetăţenie unanim recunoscut în peisajul bogat şi variat al literaturii poloneze contemporane. Tema fundamentală a creaţiei lui Lem este — aşa cum a definit-o W. Maciag[6] — raportul dintre om şi tehnologie, atitudinea omului faţă de marile progrese ale științei şi tehnicii, locul şi rolul elementului uman în viitoarea societate, dominată de aceste uluitoare progrese.*

În primele sale romane, Astronauţii *şi* Norul lui Magellan, *Lem înfăţişează societatea viitorului, pe care şi-o închipuie izbăvită de urgia războiului, unită, vorbind o singură limbă; sunt romane pline de optimism : în secolul XXXI fiind*

[3] Cf. Ryszard Handke, Polska proza fantastyeznonaukowa, Wroclaw-Warszawa-Kraków, 1969.
[4] J. Siewierski, *Antologia Lemowskich mozliwości*, „Nowe ksiazki", 1963, nr. 15.
[5] Ewa Balcerzak, *Stanislaw Lem*, Warszawa, 1973.
[6] W. Maciag, *Literatura Polski Ludowej*, *1944—1964,* Warszawa, 1973, p. 432.

lichidate definitiv mizeria şi foamea, haosul economic, se pornesc mari acţiuni de ameliorare a mediului natural, în secolul al XXXII-lea domneşte de-a dreptul un „rai al tehnologiei". În Solaris *ne sunt prezentate încercările omului de a intra în legătură cu altă civilizaţie cosmică, iar în* Eden, *nu fără o oarecare doză de pesimism, sunt relatate urmările pe care le poate avea folosirea abuzivă a teoriei informaţiei. De la acest tip de scrieri, beletristice prin excelenţă, cu eroi şi acţiuni bine determinate, nu însă lipsite de divagaţii filozofice, Lem va trece treptat la creaţii în care filozofia predomină, luând locul literaturii artistice. La graniţa dintre beletristică şi filozofie se situează* Jurnalele astrale, *care reunesc amintirile şi notele de călătorie prin spaţiul cosmic ale lui Ijon Tichy, un Münchhausen modern. Editorul fictiv al cărţii şi autorul prefeţei. Astral Sternu Tarantoga, profesor de astrozoologie comparativă la Universitatea Fomalhaut, director al Institutelor Reunite de Tichologie, Tichografie şi Tichonomie Descriptivă, Comparativă şi Prognostică, ni-l prezintă pe Tichy ca „un vestit călător printre stele, căpitan al îndepărtatei navigaţii galactice, vânător de meteoriţi şi comete, neobosit cercetător şi descoperitor a 80 003 globuri,* doctor honoris causa *al universităţilor Celor Două Urse, membru al Societăţii de Ocrotire a Micilor Planete şi al mai multor altor societăţi, cavaler al ordinelor căilor lactee şi nebuloaselor" În călătoriile sale, Ijon Tichy trece prin cele mai ciudate întâmplări, care au loc într-o atmosferă de firesc şi naturaleţe dezarmantă şi care sunt povestite nu cu accente de bufonadă, aşa cum face ilustrul erou al lui Bürger, ci sunt însoţite adesea de adânci meditaţii filozofice pe tema poluării şi autodistrugerii, încheind cu pateticul îndemn „Să salvăm Cosmosul !" (titlul „scrisorii deschise către cititor" de la sfârșitul cărţii). Din perspectiva cosmică, problemele Pământului şi locuitorilor lui sunt expuse cu o mare doză de criticism, aşa cum se observă în „călătoria a opta" a lui Tichy: Pământul cere să fie primit în Organizaţia Planetelor Unite, dar candidatura sa este respinsă datorită nivelului înapoiat de civilizaţie şi al marii ruşini de care se face*

vinovat — războaiele ! Pentru a-şi expune ideile filozofice, Lem alege procedee care au făcut carieră în literatura universală, cum ar fi ficţiunea manuscrisului găsit (Jurnalul găsit în baie) *sau dialogul* (Dialoguri despre învierea atomilor...). *În acesta din urmă, conceput sub forma dialogurilor platoniciene, doi filozofi, Hylas şi Filonous, îşi expun părerile despre cibernetică şi consecinţele dezvoltării acesteia pentru natura umană, despre căile tot mai complicate ale ştiinţei şi tehnicii contemporane.*

De aici până la opera filozofică propriu-zisă nu mai e decât un pas; din când în când Lem simte nevoia de a se elibera de canoanele literare, de a-şi reuni numeroasele divagaţii filozofice, observaţii şi reflexii ale eroilor săi în sinteze de proporţii; aşa au luat naştere voluminoasele eseuri filozofice Summa technologiae *şi* Filozofia întâmplării, *adevărate autocomentarii ale operei literare, cărora li se adaugă cele două volume intitulate* Fantasticul şi viitorologia, *rod al meditaţiilor îndelungate pe tema raportului dintre fantezie şi ştiinţă în zilele noastre şi în perspectiva viitorului.*

Dacă Astronauții, Norul lui Magellan, Solaris, Eden, Povestiri despre pilotul Pirx, *culegerile* Invazia din Aldebaran *şi* Noapte lunară *se înscriu pe linia unui science-fiction „serios”, după toate regulile genului, o aventură în Cosmos, cu peripeţiile şi neprevăzutul ei, alte scrieri ale lui Lem, cum sunt* Jurnalele astrale, Jurnalul găsit în baie, Poveşti despre roboţi, *dar mai ales* Ciberiada, *dezvăluie o altă faţetă a creaţiei sale: ironia, grotescul, satira. Prin aceste opere Lem poate fi pus alături de mari scriitori satirici ai lumii, ca Rabelais, Voltaire, Swift şi Mark Twain, de la care a şi împrumutat numeroase procedee literare.* Poveştile despre roboţi *sunt o fericită simbioză între basmul popular („a fost odată..”) şi aventura cosmică a unor „ingineri-constructori-inventatori", simbioză în care reîntâlnim locuri comune din basm: lupta între bine şi rău, roboţi care se luptă între ei pentru mâna unei fete de împărat, figuri de curteni răi şi invidioşi care se sapă unul pe altul, regi războinici pentru care sensul existenţei se*

reduce la atacarea vecinilor, poeţi, filozofi şi bufoni aşa cum se întâlnesc la toate curţile împărăteşti. Cât priveşte Ciberiada, *aceasta a fost definită de Lem însuşi astfel: „...o lume a basmului, creată de roboţii care s-au eliberat de sub stăpânirea oamenilor şi au populat întinderile galaxiilor. Întrucât aceasta este tocmai o lume a legendelor lor, a credinţelor şi basmelor lor, într-un cuvânt o lume a mitologiei, întâmplările care au avut loc «în realitate» ni le putem numai închipui, căci ele sunt redate în versiuni diferite, adesea contrarii, aşa cum se întâmplă de obicei cu miturile*”[7]. *Marii satirici ai lumii au fost întotdeauna şi cei mai mari iubitori de oameni, cei mai de seamă umanişti, iar Lem este unul din aceştia. Reluând teme şi motive din science-fiction-ul „serios", Lem creează, prin întâmplările nemaipomenite ale lui Trurl şi Clapauţius, o adevărată epopee eroi-comică în proză, în care prin roboţi trebuie să-i avem în vedere de fapt pe oameni. La noi, Budai-Deleanu îşi definise* Ţiganiada *ca* o *„alegorie... unde prin ţigani să înţăleg şi alţii carii tocma aşa au făcut şi fac, ca şi ţiganii oarecând“. O asemenea alegorie este în bună măsură şi* Ciberiada *lui Lem. Fiinţele ciudate, roboţi, monştri de tot felul, întâlniți de cei doi constructori în călătoriile lor prin galaxii, au de cele mai multe ori atitudini şi caracteristici umane, calităţi şi păcate omeneşti. Nimic din ceea ce, pe plan uman, poate constitui obiect de satiră nu-i scapă scriitorului: birocraţia, lăudăroşenia, parvenitismul, goana după avuţii, atentatul la libertatea de gândire, gratuităţile cu pretenţii de artă, filozofia goală, lipsită de conţinut, folosirea dreptului forţei, al celui mai tare, egoismul, individualismul. Iată, de exemplu, un splendid paragraf de la începutul* Expediţiei a treia sau despre balaurii probabilităţii, *în care se ironizează speculaţiile filozofice ale unor savanţi, înclinaţi de a da unor probleme ştiinţifice minore sau aparent ştiinţifice rangul de problemă-cheie a umanităţii: „După cum se ştie, balauri nu există. Această constatare primitivă ar putea fi suficientă pentru o minte*

[7] Din interviul acordat revistei „Polska“, 1964, nr. 12.

simplă, dar nu şi pentru ştiinţă, deoarece Şcoala Neantică Superioară nu se ocupă deloc de ceea ce există. Banalitatea existenţei a fost dovedită de prea de multă vreme, ca să mai fie nevoie să i se consacre măcar un cuvințel, aşa că genialul Cerebron, atacând problema cu metode exacte, a descoperit trei categorii de balauri: nuli, imaginari şi negativi. Toţi aceştia, după cum s-a spus, nu există, dar fiecare categorie nu există în mod diferit".

Ironizând, Lem avertizează şi, avertizând, educă. *Lectura cărţii sale nu provoacă un zâmbet îngăduitor, specific amuzamentului de moment, ci îndeamnă la meditaţie profundă asupra rosturilor existenţei, a limitelor cunoaşterii umane, a posibilităţilor omului de a stăpâni şi organiza Universul. Pe bună dreptate, cosmonautul sovietic Gherman Titov remarca în prefaţa la ediţia rusă a romanelor ştiinţifico-fantastice „serioase" ale lui Lem că „operele lui dezvăluie în faţa cititorului necunoscutul, ceea ce se poate întâmpla mâine sau poate să nu se întâmple niciodată. Cărţile lui Lem ne învaţă să gândim mai adânc, obligă cititorul să reflecteze asupra complexităţii naturii şi istoriei omului". Caracterizarea e pe deplin valabilă şi pentru operele de felul* Ciberiadei, *în care grotescul, caricaturizarea, ironia, sarcasmul nu sunt expresia unui negativism, a unui capriciu de moment al scriitorului care-şi dă frâu liber condeiului, ci al unei poziţii deliberate de scriitor angajat în lupta pentru apărarea idealurilor celor mai nobile ale umanităţii. Poziţia aceasta este prezentă şi în scrierile ulterioare* Ciberiadei, *de pildă în* Măreţia închipuită. *Autorul îşi imaginează cum vor arăta peste ani o istorie a literaturii, un lexicon, un dicţionar etc., şi scrie introduceri la cărţi care n-au fost încă scrise, inserează prospecte de lucrări ştiinţifice posibile peste sute de ani. Iată cum ar figura în anul* 2190 + 5 *cuvântul* mamă *în ,,dicţionarul Zerolang":*

> „MAMĂ, *subst. gen. fem. I, mică atomiţă sau minibombă atomică, de producţie ilegală, folosită în special de atentatori, terorişti, mafioţi, gangsteri, narcomani, nebuni, contestatori, bandiţi, şantajişti,*

alienaţi şi alţii; MĂMICĂ, *idem, purtată în servietă, de obicei cu focos teleghidat;* MĂICUŢĂ, MĂICULIŢĂ, *idem, în înveliş radioactiv, care intensifică puterea de lovire;* MAMULIŞCĂ, *idem, cu înveliş din sulfură de cobalt şi stronţiu (Co, St);* MĂMUNCIE, *idem, cu încărcătură egală cu o uncie de uraniu (U 235);* MĂTUCHNĂ *sau* ZERUCHNĂ, *mică bombă atomică, cu înveliş din izotopi de uraniu, carbon, hidrogen, azot şi argon (U, C, H, N, A,), provoacă infectare de lungă durată pe un spaţiu de o milă;* MĂMULINĂ, MĂMULITCA, *mică bombă de hidrogen, cu litiu (Lithium), ca substanţă exploatată. II. Femeie care a născut un copil (arhaism)".*

Cruntă ironie ! Amare zâmbete ! Dar şi o întrebare care nu poate să nu ne vină în minte : oare nu stă în putinţa omului să acţioneze încă de pe acum în aşa fel, încât peste ani sfântul cuvânt mamă *să nu ajungă să însemne „bombă atomică sau cu hidrogen", cu toate variantele acestora, pentru ca frumosul şi nobilul său sens iniţial să nu se altereze niciodată, cât va dăinui omenirea ? Tocmai credinţa aceasta nestrămutată în valorile umane, în capacitatea omului de a se apăra de primejdiile pe care şi le creează el însuşi prin progresul tehnic, pe care-l produce propria sa inteligenţă, tocmai aceasta ne oferă dimensiunea umanismului lui Stanislaw Lem. Şi poate aşa se explică şi faptul că* Ciberiada *a şi fost tradusă, la puţin timp de la apariţie, în numeroase limbi europene, iar opera muzicală* a *compozitorului cracovian Krzysztof Meyer, inspirată de cartea lui Lem, a fost premiată la Concursul de Operă de la Monaco în anii trecuţi*.

Un fenomen atât de complex, de inedit ca povestirile şi romanele ştiinţifico-fantastice ale lui Stanislaw Lem — atât datorită conţinutului, cât şi formei, expresiei lingvistice — a *provocat numeroase comentarii, dezbateri, polemici, chiar o sesiune ştiinţifică specială* a *Academiei Polone de Ştiinţe ! Îndrăzneala nemaipomenită de a „zgândări" conştiinţele savanţilor cu întrebări decisive, fundamentale, de a anticipa şi a avertiza totodată, de a judeca prezentul prin prisma viitorului i-au atras numeroşi admiratori pe toate*

meridianele, dar şi adversităţi. De cele mai multe ori, întrebările, aluziile nu se lasă uşor descifrate, fără un anumit efort intelectual şi chiar atunci când Lem ne face să râdem, râsul nostru e însoţit de o frământare a conştiinţei.

Moralistul Lem nu ni se îndeasă în suflet cu orice preţ, el ne lasă impresia că se amuză, că se joacă, dar de fapt ne serveşte iluzia că noi înşine am putea fi un fel de moralişti la modul autocritic, că, reflectând, meditând asupra sensului povestirilor sale imaginare ajungem în sfârșit la certitudinea că şi noi putem fi copărtaşi la împlinirea idealurilor nobile pentru care militează prin scrisul său. Pe plan formal, a atras cu deosebire atenţia limba scrierilor sale, nemaiîntâlnita lui inventivitate lingvistică, uşurinţa formării de noi cuvinte, *comicul verbal de o nestăpânită fantezie, mai ales în domeniul onomasticii.* Ciberiada *este o operă dificil traductibilă, dar cât de necesară ! Tineretul român, care cunoaşte* Astronauţii, Norul lui Magellan *şi* Solaris, *va descoperi acum cu uimire un alt Lem, un Lem mucalit, în aparenţă jucăuş, poate un fel de Creangă al epocii călătoriilor interplanetare. Este tocmai ceea ce ne-am propus să-i oferim, încercând o versiune în limba română a* Ciberiadei.

MIHAI MITU

CUPRINS :

Lector: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar 19 IV 1976. Apărut 1976. Comanda nr. 808.
Tiraj 29 000 broşate. Coli de tipar 19.25.

Tiparul executat sub comanda
nr. 119 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97,
Bucureşti,
Republica Socialistă România

Fantastic Club

Lei 8.75

ÎN ACEEAŞI COLECŢIE
au mai apărut:

Adrian Rogoz:
PREŢUL SECANT AL GENUNII

Vladimir Colin:
DINŢII LUI CRONOS

Radu Theodoru:
ŢARA FĂGĂDUINŢEI

* * *
OAMENI ŞI STELE
(culegere din cele mai frumoase povestiri româneşti)

Georgina Viorica Rogoz:
ANOTIMPUL SIRENELOR

Mihnea Moisescu:
ÎNTOARCERE PE ŢĂRMUL DISPĂRUT

Karinthy Frigyes:
MOARTEA HIPNOTICĂ